

57.0.09 1090

R. L

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

IV

1949 - 1950

COORDONATOR

Acad. Eugen Simion

Editura Muzeul Național al Literaturii Române

05671

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

IV

1949 - 1950

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești / pref. de acad. Eugen Simion ; ed.
coordonată de Andrei Gligor. - București : Editura Muzeului Literaturii
Române, 2010-
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 4. - 2011. - ISBN 978-973-167-074-4

I. Simion, Eugen (pref.)

II. Gligor, Andrei (coord.)

821.135.1.09

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

IV

1949 - 1950

Coordonare generală și prefață
Acad. Eugen Simion

Coordonator redacțional al ediției
Andrei Grigor

Documentare și redactare
Lucian Chișu, Andrei Grigor, Andrei Milca, Simona Marin

Editura Muzeul Național al Literaturii Române
București, 2011

NOTA EDITORULUI

Cronologia vieții literare românești. Perioada postbelică reprezintă concretizarea unui proiect mai larg de cercetare a fenomenelor culturale în epoca totalitarismului, inițiat de academicianul Eugen Simion în cadrul *Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”*.

Lucrarea își propune să reconstituie imaginea primilor douăzeci de ani postbelici (1944-1964), sub aspectul reconfigurării reliefului literar asupra căruia au acționat, direct sau indirect, mișcările politice desfășurate în acest interval de timp.

Scopul prim al lucrării este acela de a oferi o „fotografie” a evenimentelor, mentalităților și opțiunilor manifestate în epocă și nu un discurs justițiar sau moralizator.

Particularitatea esențială a acestei cercetări, constă în inventarierea și prezentarea exhaustivă a publicațiilor care reflectă acțiuni și tendințe cu efect direct sau indirect în derularea procesului de ideologizare a domeniului estetic și de instaurare a controlului politic asupra creației literare, ca și încercările de recuperare a specificității artistice pierdute datorită presiunii politice.

Prima serie a *Cronologiei* (vol. I-III apărute în 2010), circumscrie perioada cuprinsă între 23 august 1944 și 31 decembrie 1948. Cele patru volume pe care le edităm acum (numerotate de la IV la VII) acoperă perioada 1 ianuarie 1949 – 31 decembrie 1957.

Efortul principal pentru investigarea acestei perioade a fost depus de o echipă de cercetători ai Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”: Lucian Chișu și Andrei Milca (1949-1951); Oana Soare, Nicolae Bârna și Oana Safta (1952-1954); Mihai Iovănel, Cristina Balinte și Andrei Terian (1955-1957).

La realizarea lucrării a colaborat un grup de universitari de la Facultatea de Litere din Galați: Andrei Grigor, Alina Crihană, Nicoleta Ifrim, Simona Marin (documentare și redactare „Scânteia”, „Scânteia tineretului”, „Viața Românească”, verificare, revizuire și corectură); Simona Antofi, Doinița Milea, Iulia Barna, Matei Damian, Steluța Stan (documentare).

Sinteza materialelor, revizuirea lor și coordonarea lucrării au fost realizate de semnatarul acestei Note.

Andrei GRIGOR

1949

IANUARIE

1 ianuarie

● Apare „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 48), cu un bogat conținut cultural. Grupajul intitulat *Pagini din poezia tânără* cuprinde creații semnate de Victor Tulbure, Vornic Basarabeanu, Mălina Cajal (cenaclul „Nicolae Bălcescu”), George Dan, Mihail Cosma, Dragoș Vicol (cenaclul poezilor din Suceava). Versurile tuturor poemelor conțin mesaje explicite referitoare la angajamentul și devotamentul față de cauzele socialismului: „Bun venit, anule nou! Republica mea te salută!/ și trupul ți-l vrea rod de daruri și sufletul fără nod de tristeți la batistă/ Să facem într-o zi cât alții fac într-un an!/ Să facem într-un an cât alții fac într-o sută/ Aproape de inima zorilor ne-așteaptă visul cel mare: Patria Socialistă!” (Vornic Basarabeanu, *Bun rămas, anule vechi! Bun venit, anule nou!*). □ În același număr, Florica Șelmaru semnează textul *1948, anul unei mari bătălii în teatrul românesc*.

● Dan Deșliu publică în „Scânteia” poemul *Cântec pentru Tovarășul Plan*, în care fixează o bună parte din tiparele poeziei ce se va scrie în deceniul următor: rolul conducător al clasei muncitoare, alianța cu țărănimea, lupta împotriva „burjuilor” și „ciocoilor”, eroismul în muncă etc.: „Hai noroc, să trăiești, măi tovarășe Plan!/ Iată-ne-alături, proaspeți ca zorii,/ coala în culme și-n prag de victorii:/ tu, făclierul noului an,/ noi, vestitorii noii istorii,/ buciurmând din sirenă, din tractor și ciocan!”.

2 ianuarie

● În „Lupta CFR”, organ săptămânal al Uniunii Sindicatelor (seria II, an V, nr 199), Cicerone Theodorescu și Ion Potopin traduc poemele *Lenin* de V. Maiakovski, respectiv *Trei cântece despre Stalin*. □ Un portret *In memoriam Al. Sahia* este realizat de Carmen Dumitrescu. □ În pagina a doua, publicația inserează constant știri culturale, cronică de film sovietic, recenzii ale unor broșuri politice din U.R.S.S., dar și poezii și traduceri, semnate, în general, de Ion Potopin.

● În „Ardealul nou”, (Târgu Mureș) An IV, Nr. 159, organ al Comitetului Județean al P.M.R. Mureș și al Comitetelor Provizorii Orășenesc și Județean, apare o scurtă recenzie semnată de I. Pavel a romanului *Descult*: „țăranul muncitor intră în literatură, cu problemele pe care i le pune viața sa, dezbrăcat de romantism, privit așa cum este în realitate, și în actualitate”, iar literatura noastră „face un pas serios în dezvoltarea sa spre *realismul socialist*”.

4 ianuarie

● „Națiunea” oferă, sub semnătura lui Octav Șuluțiu, câteva referințe despre recent apărutul roman al lui Zaharia Stancu, *Descult*. În aceste pagini, criticul e tentat să vadă „o încredere în dreptatea care [sic!] o va aduce viitorul”: „Dar, în general țăranul lui Stancu dezmente imaginea unei ființe răbdătoare și resemnate. El este doritor de o viață mai bună și este gata să lupte pentru ea. El este un element activ, o forță. Așa încât imaginea mizeriei rurale din *Descult* nu este întru nimic deprimantă. O vigoare încurajatoare străbate paginile, o încredere în dreptatea pe care o va aduce viitorul. Dar nu o încredere pasivă, ci așteptarea momentului potrivit pentru a trece la luptă. Act de acuzare al regimului burghezo-moșieresc, *Descult* capătă astfel valoare de document cu semnificație colectivă.” (*Pe marginea cărții*). □ La pagina a 5-a este transcrisă ***Lista celor decorați cu prilejul Aniversarii Republicii Populare Române***. Numele cât și titlurile acordate sunt semnificative atât sub aspectul „apropierii” decorațiilor de noul regim, cât și în ceea ce privește nivelurile de forță (putere) pe care erau situați unii dintre viitorii protagoniști: Prof. Parhon I. Constantin, Săvulescu Traian, Pauker Ana, Rădăceanu Lotar, Chișinevschi Iosif (Ordinul Muncii, cls. I); Prof. P. Constantinescu-Iași, Sadoveanu Mihail, Stanciu Stoian, Mezincescu Eduard, Bădărău Eugen, Milcu Ștefan, Camilar Eusebiu, Breslașu Marcel, Petre Dragoș, Cluceru Sonia, Șahighian Ion, Macovei Ligia, Vida Gheorghe, Andricu Mihai (Ordinul Muncii, cls. a II-a); Ceaușescu Nicolae (Ordinul Muncii, cls. a III-a); Leonte Răutu, (Ordinul Steaua Republicii Populare Române cls. a II-a), Brucan Silviu, Jar Alexandru, Joja Atanasie (Ordinul Steaua Republicii Populare Române cls. a III-a), Igant Nestor, Fredanov Beate, Cazaban Jules, Mendelsohn Alfred, (Ordinul Steaua Republicii Populare Române cls. a IV-a). □ Lista medaliaților apare și în alte publicații din această zi, între care „Scânteia” și „România liberă”.

5 ianuarie

● În „Universul”, M. Sevastos face apologia politicii culturale a P.M.R.: „[...] regimurile trecute nu s-au gândit niciodată nici măcar să amelioreze condițiile de viață și de creație ale oamenilor de știință, artiștilor și ale scriitorilor. Pentru prima dată în istoria acestui popor, un înalt for politic vine cu un program cultural – pe care îl prezintă guvernului pentru realizare. În acest program nu intră numai înființarea de cincisprezece premii, a câte 200.000 lei fiecare, prin Academia R.P.R., pentru cele mai bune opere – ci și înființarea unei instituții permanente de pildă pentru literatură pe lângă Societatea Scriitorilor din R.P.R., un *Fond Literar* care va avea drept scop «ajutorarea materială sub diferite forme a scriitorilor în vederea asigurării de condițiuni favorabile pentru desfășurarea muncii creatoare». Alte măsuri se vor lua pentru «încurajarea creației artistice în domeniul plastice și al muzicii». Se clădește o țară nouă, se creează o lume nouă – cea socialistă – cu trudă, desigur, și deocamdată cu lipsuri, legate fatal de marile prefaceri istorice.”

- „România liberă” reproduce textul lui Mao Tze Dun, *Despre literaturi*.
- „Pogonici” revistă săptămânală a celor mici, este „perechea” revistei „Licurici” și apare sub conducerea unui comitet de redacție. Semnează aici versuri Titel Constantinescu și J. Mihail, ghicitori - Al. Șahighian, traduceri - Eduard Jurist și Radu Boureanu. Nr 1, an I, conține poemul *La Mulți Ani de P[etrescu?]*. *Camil*. Revista conține și o scenetă moralizatoare, pe versuri, de Octav Pancu Iași, schița *Dănuț și Adina învață o poveste adevărată*, de Nina Cassian, și povestirea *Pogonici și prietenii săi*, Vlad Mușatescu.
- La rubrica „Viața culturală și artistică”, „Scânteia” informează despre *A XII-a ședință plenară a conducerii Uniunii Scriitorilor Sovietici* care a analizat „dezvoltarea literaturilor letonă, armeană și cazahă, precum și situația în dramaturgie și cinematografie”.
- În „Națiunea”, G. Călinescu semnează editorialul *Pentru dezvoltarea literaturii, științei și artei*, în care salută inițiativa noului regim de a îmbunătăți situația materială a membrilor Academiei și condițiile de activitate științifică ale acestora: „O singură mustrare ar fi îngăduită: ca ocrotit de Stat omul de știință să nu producă nimic. Acest lucru nu-i însă cu puțință și pentru că n-avem temeiuri să ne îndoim de sensibilitatea morală a savantului și pentru faptul că apartenența sa la o Academie este condiționată azi de prestarea muncii științifice și culturale. Comitetul Central al P.M.R., așa de generos acum cu Academia R.P.R., va ști să îndrepte criticile sale în caz de sterilitate și să facă astfel încât munca să înceapă într-adevăr”.

6 ianuarie

- Într-un text nesemnat, intitulat *Marshallizarea culturii Europei occidentale*, „România liberă” face o critică severă a culturii „imperialiste”: „«Cultura dolarului» nu are șanse să-și impună dominația în Europa. O cultură bazată pe profituri, pe idei reacționare, pe discriminare rasială, nu are niciun viitor” □ La pagina 3 Catrinel Oproiu comentează, ca de altfel toată presa, *Hotărârile CC ale P.M.R pentru stimularea activității științifice, literare și artistice*.

8 ianuarie

- Săptămânalul „Tânărul Muncitor” (organ central al Uniunii Tineretului Muncitor, director Ilie Drăgan), an III, nr. 87, publică extrase din expunerea lui Gheorghiu Dej despre *Planul economic al Statului pe 1949* și o relatare a manifestărilor din 30 decembrie în cinstea aniversării R.P.R. □ Pagina a doua, preponderent culturală, cuprinde fragmentul *Mesajul*, de A. Gaidar, și un miniportret *Fadeev*, realizat de Rodica Petrescu.

9 ianuarie

- În „Națiunea”, continuând elogiile la adresa „regimului” de democrație populară, „care cinstește știința, literele și artele, așează la locul cuvenit

valorile nedreptățite de regimurile burghezo-moșierești” și apreciind spiritul înnoitor din Academia Română, care „a declarat membri de onoare *post-mortem* mai multe valori permanente ale științei, literelor și artei poporului nostru”, S. Semilian comemorează **55 ani de la moartea lui Păun-Pincio**, recapitulând viața și ideile socialiste ale proaspătului nominalizat printre membrii de onoare *post mortem* ai Academiei.

- Apare nr. 1 pe anul în curs din „Studentul român”, seria a III-a, an V, nr. 46. Pe prima pagină, cu continuare pe p. 3, este tipărită **Rezoluția ședinței plenare a C.C. al P.M.R. din 22 -24 decembrie 1948 asupra activității Partidului în rândurile tineretului.**

- În „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică”, Petru Vintilă publică povestirea *Cătanele negre*, fragment din romanul *Coasele*, aflat în lucru. □ N. Massim anunță reconstruirea Teatrului Național, proiect care va fi ulterior abandonat. În preambul, autorul arată că „prin reconstrucția Teatrului Național vor fi rezolvate și problemele tehnice care handicapează în mod serios munca oamenilor primei noastre scene și reduc din valoarea spectacolelor. Noua clădire a Teatrului Național va fi, fără îndoială, o instituție modernă, astfel dotată încât toate deficiențele tehnice de azi să fie lichidate creându-se condițiuni de dezvoltare a artei scenice”. (**Despre necesitățile tehnice ale teatrului**)

10 ianuarie

- „Luptătorul bănățean” urmărește activitatea Cenaclului „Flacăra” din Timișoara. ședințele plenare ale Cenaclului cunosc o afluență din ce în ce mai mare din partea scriitorilor și ziariștilor, dar și a muncitorilor (de exemplu, „poetul” Petru Lăzărescu, angajat la CFR). Întrunind un număr de 60 participanți, ședințele constau în analize critice ale producțiilor citite în cenaclu, dar și ale publicațiilor românești, rusești, maghiare. Se pregătesc și șezători literare ca manifestatii publice. □ În același număr al ediției este recenzată revista „Contemporanul” (nr. 118), cu punctări din articolul lui I. Vitner, în care acesta comentează hotărârea C.C. a P.M.R. asupra stimulării activității literare și artistice. Textul este considerat *un pas în realizarea revoluției culturale*. „Pomind la făurirea civilizației socialiste nu trebuie să încetăm lupta împotriva rămășițelor clasei exploatoare, care, după ce au fost alungate pe rând din viața politică și economică își caută refugiu în domeniul culturii. [...] Arma creației și a vigilenței scriitorilor va ușura reușita luptei împotriva acestor rămășițe”.

- Victor Felea scrie în „Lupta Ardealului” despre **Stimularea creației**, fapt care ar încuraja lupta de clasă prin arma creatoare și prin însușirea temeinică a ideologiei comuniste. Același număr include poemul 1949 de Tiberiu Utan, nuvela lui Dumitru Mircea, *Întoarcerea lui Nicolae Coșoiu*, și un portret *Hristo Botev*, semnat de A. E. Baconsky.

11 ianuarie

● „Universul” consemnează *Întâlnirea cititorilor cu scriitorul Zaharia Stancu*, autorul romanului *Desculț*, desfășurată la *Librăria noastră* din Calea Victoriei nr. 89. Printre vorbitori s-a numărat Mihai Novicov care, în încheiere, „a adresat un îndemn și altor librării de a organiza întâlniri între scriitori și cititori, - urmând exemplul atât de rodnic ce-l dă în această privință Uniunea Sovietică”.

12 ianuarie

● Octav Șuluțiu semnează în „Națiunea” articolul *Scriitorii și societatea lor*. Textul vine în întâmpinarea noului program economic, prin fraze precum: „Societății Scriitorilor din R.P.R. îi incumbă a mobiliza pe scriitori, a-i convinge să lucreze în realizarea planului economic, a-i convinge să-și asume angajamente precise. [...] Dacă țara stă cu ochii ațintiți asupra muncitorilor spre a vedea în ce măsură vor izbuti să depășească planul economic – fiindcă nici nu mai încapе îndoială că elanul lor va răsturna normele, așa cum au făcut și până azi – să nu uităm că în aceeași măsură muncitorii se uită către creatori spre a vedea cu ce vor contribui ei la efortul comun”.

13 ianuarie

● „Tânărul Muncitor” publică *Apelul C.C. al U.T.M. către organizațiile democratice de tineret din R.P.R., Răspunsul C.C. al U.A.E.R. la Apelul C.C. al U.T.M. și articolul lui Leonte Răutu, Rezoluția C.C. al P.M.R., îndreptar al luptei tineretului revoluționar*. □ În același număr semnează: Radu Cosașu, *Prin Consiliile Populare, masele largi muncitorești iau hotărâte în mâinile lor frânele* [sic!] *puterii de Stat, întărind puterea dictaturii proletarietului în țara noastră*, Horia Zamfir, despre Editura Cartea Rusă, Sonia Larian, *Trenul merge spre Răsărit*, Andrei Băleanu, I. Deleanu, Victor Vântu. □ La rubrica „Ce să citim” Vicu Mândra recomandă poemul *Sângele popoarelor*, de Radu Boureanu. Criticul este convins că „versurile din acest volum (în care «dușmanul de moarte al poporului» este urmărit în poeme «cu pecetea urii nestinse») pronunță gândurile oamenilor muncii de la noi către frații lor de pretutindeni”. De asemenea, ele exprimă „ura noastră față de asupritori și exploatare și cântă năzuințele noastre unite, ale oamenilor muncii din toate colțurile lumii”: «atâtea brațe pe pământ și atât de tari... vor strânge/ gâtlejurile fiarelor lacome de sânge...».

14 ianuarie

● În „Contemporanul”, nr. 119, sub titlul *Scriitorii și artiștii sprijină Planul economic de stat*, răspund cu adeziuni: Lucian Bratu, Eusebiu Camilar, Titina Călugăru, Paul Constantinescu, Cezar Drăgoi, Gica Iuteș, Eugen Jebeleanu, Alfred Mendelsohn, Camil Petrescu, Veronica Porumbacu, Mihail Sorbul,

Alexandru Șahighian, sculptorul Vida, pictorul Szöny. □ Ion Vitner scrie despre *Variantele poeziei „Împărat și proletar”*, încheindu-și textul cu următoarele cuvinte: „Eminescu este deci un om urând sincer inechitatea socială, care în loc să-și găsească drumul firesc spre evoluția socială, a făcut drum întors către reacțiune și conservatorism, sub imperiul conștiinței de clasă, mult mai puternice, a moșierimii. «Împărat și proletar» rămâne o urmă serioasă a influenței proletare în opera lui Eminescu, a luptei dusă [sic!] de clasa muncitoare, luptă care a imprimat poemului acea notă de violentă critică socială pe care nu o vom regăsi cu aceeași intensitate, nicăieri în opera poetului.”

15 ianuarie

- La rubrica intitulată „Cărți noi”, „România liberă” anunță apariția volumului *O adunare liniștită*, de Marin Preda, tipărit de Editura pentru Literatură și Artă, în numărul 5 al colecției „Cartea poporului”.

- Apare numărul 24 din bilunarul „Revista elevilor”, organul central al Uniunii Asociațiilor de Elevi din România, în care sunt reluate unele texte din „Tânărul Muncitor”. Cu privire la *Rezoluția C.C. al P.M.R., îndreptar al luptei tineretului revoluționar* (de Leonte Răutu), se afirmă că elevii trebuie „să studieze învățăturile marxist-leniniste, să știe să-și însușească experiența Comsomolului leninist-stalinist, să cultive tradiția luptei eroice a Partidului nostru și a tineretului și comuniștilor”.

16 ianuarie

- În „Națiunea”, G. Călinescu semnează articolul *Eminescu, membru al Academiei R.P.R.* Vitalismul proaspătului ales printre membrii de onoare post mortem ai Academiei este descris în următorii termeni: „Adevărul este că Eminescu este un poet așa de robust vital, în ciuda greșelilor comentarii burghezo-mistice, încât moartea însăși o cântă ca pe o viață perpetuată în zgomotul valurilor marine: «S-aud pe valuri vânt/ Din munte talanga/ Deasupra teiul sfânt/ Să-și scuture creanga». Se poate închipui ceva mai senin, mai suav terestru? Eminescu poet indiferent față de viață? Dar politicul în poezia lui ocupă locul întâi și încă în sensul nostru socialist, fiindcă sunt aceia «care vorbe mari aruncă/ Numai banul îl vânează/ și câștigul fără muncă». Eminescu, ca orice poet mare, intuiește viața așa de larg și de pătrunzător, încât, în ciuda contradicțiilor, rămâne un învățător pentru orice epocă. Esențialul este ca fiecare epocă să-l re trăiască în ceea ce biruie vremea și să-l explice în linia progresului”. □ Pe pagina a 2-a, Al. Raicu tălmăcește din franceză versurile dedicate de Huguette Dubois lui Mao Tze Dun.

- „Flacăra”, an II, nr. 2 (54) cuprinde articolul lui M. Novicov, *Literatura, presa și viața*. Autorul subliniază importanța pentru noul drum literar realist socialist al unor proze apărute în anul precedent, în „Scânteia”: *Campania de*

toamnă, de Ion Plăeșu (nr.1282, 21.11.1948), *Victoria lui Andrica Ludovic*, de Victor Nămolaru (nr 1293, 4.12.1948), *Petcu Nicolae a fost citit primul pe listă*, de Constantin Chiriță (nr.1297, 9.12.1948), *Întrecerea*, de V. Nămolaru și Victor Bănciulescu (nr.1313, 30.12.1948). „Pentru că reportajele literare din «Scânteia» s-au dovedit a fi arme prețioase de educație a masselor și simultan minunate prilejuri de cunoaștere adâncită a realității propunem în consecință scriitorilor, ca, pe lângă lucrări de mari sau mici proporții, pe care le au pe șantier, să înscrie în planurile respective de creație și un număr de reportaje de acest gen. Propunem, de asemenea, o colaborare sistematică între presa cotidiană și lumea literelor”. □ În același număr al revistei, Ion Călugăru semnează un grupaj dedicat celor trei decenii de la asasinarea militanților comuniști germani Rosa Luxemburg și Karl Liebknecht. □ Se lansează acum și o importantă dezbatere, *Perspective pentru reconsiderarea lui Eminescu*, la care participă G. Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Perpessicius, Tudor Vianu, I. Vitner. Călinescu vorbește despre *Necesitatea reconsiderării lui Eminescu*, contracaraând acuzele de șovinism și antisemitism: „Cred că la o analiză făcută din punct de vedere marxist-leninist Mihai Eminescu nu a încetat să fie cel mai mare poet român, plin de prestigiu asupra spiritelor și, după socoteala mea, cu valoare pedagogică în sens progresist, dacă știm să explicăm ceea ce se datorește unei greșite direcții a timpului său și să supunem ceea ce este bun unei analize juste”. □ T. Vianu găsește *Noi teme ale criticii eminesciene*, printre care cea a însemnătății poetului pentru vremea noastră: „Acest Eminescu adânc și auster, inspirat și laborios, ființă ridicată din poporul anonim pentru a-i dăruia una din formele cele mai înalte și mai curate ale conștiinței, este desigur un Eminescu pe care-l putem evoca cu încredere alături de toți acei care doresc să deschidă poporului nostru drumuri noi de viață”. □ Perpessicius militează *Pentru cunoașterea integrală a operei lui Eminescu* (dând un citat din „regretatul E. Lovinescu”, „care îl socotea pe poet un passeist incurabil”) și discută publicistica eminesciană. Din „noul val” critic, I. Vitner crede că interpretarea liricii eminesciene trebuie refăcută în întregime, principalul punct de plecare și „ghid” rămânând Gherea. Crohmălniceanu punctează prin *Critica științifică are toate armele de a reconstitui pe poet*: „Eu aș propune în primul rând plecarea de la faptul brut, de la fenomenul adâncului ecou pe care l-a avut în rândurile generațiilor de cititori poezia eminesciană, de ecoul pe care-l trezește și astăzi. Să-l reconstituim în toată complexitatea sa și să-i delimităm ideologia”.

● În „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 50), la rubrica „Academicienii noștri”, Catrinel Oproiu realizează un portret al matematicianului Grigore Moisil. □ Ury Benador semnează articolul *Despre teatrul idiș din România*, privind critic întreaga dramaturgie (autori, companii, spectacole) a teatrului în limba idiș, schimbată, miraculos, după eliberare: „Abia după 23 August teatrul evreesc a început să se îndrepte spre locul și

rostul său adevărat, în cadrul noilor realități ce începeau să se făurească în țara noastră, prin lupta clasei muncitoare călăuzită de Partidul ei de avangardă”. □ Un fragment din piesa *Apele primăverii*, de Konstantin Paustovski, completează subiectul teatral din acest număr. □ În ziarul din aceeași zi apar ample relatări despre ședința plenară a conducerii Uniunii Scriitorilor Sovietici, alături de un portret a lui Ion Păun-Pincio, proclamat membru post mortem al Academiei R.P.R.

● Gica luteș publică în „Studentul român” (2/ 1949) poemul *Filimon Sârbu*, din care extragem: „șase luni de închisoare/ Vâna de bou - șueră vipere/ De ce? Urlă șeful siguranței. De ce?// Sângele picură- cântec de țitere/ Grumajii lui Sârbu n-or să se plece./ Tovarăși din zile de beznă/ Cu lanțuri la gleznă,/ Bătrânii mei încercați în furtuni / FILIMON SÂRBUL E LÂNGĂ PARTID/ Cei 21 de ani - care ies la poarta închisorii / Îmbrățișează în cale primul copac/ Libertatea? Nu./ La luptă! Pentru zilele de mâine - pentru noul veac. / MIJESC DINSPRE SOARE-RĂSARE ZORII”.

● „Ardealul nou” promovează o rubrică permanentă, „Cartea”, realizată de obicei de Ștefan Luca, aici cu o recenzie la G. Demetru Pan – *Ce șurubărea Manolache/ Moș Simion dă binețe tractoarelor* (Editura „Scânteia Satelor”).

17 ianuarie

● „Luptătorul bănățean” propune în rubrica „Ce să citim” volumul lui Stalin *Despre Lenin* (Ed. P.M.R.). Cartea cuprinde articole, însemnări, texte din conferințe. Modul de prezentare reflectă admirația și respectul lui Stalin față de marele său înaintaș și tovarăș de luptă, conturându-se personalitatea lui Lenin, clarviziunea politică, talentul organizatoric și tactic ale „marelui strateg popular”.

● Sub genericul *Scriitorii și planul „Lupta Ardealului”* dedică, prin A. E. Baconsky și V. Felea, versuri de hotărât angajament în realizarea planului economic: „Suntem muncitori/ unii înalță ciocanul în imn de oțel/ alții cu plugul cântecul belșugului/ și alții condeii îl poartă/ spre melodia bucuriilor vieții și ale izbânzii/ cu toții privim cu deznădăjdie/ spre același trecut/ și cu speranța triumfului/ spre același viitor” (A. E. Baconsky, *Cântecul marelui plan*); „și apoi, azi am citit despre marele plan/ va trebui o încordare uriașă, deplină/ bate mână mai iute, inimă, fii tare până la sfârșit/ astăzi voi fi primul în uzină” (V. Felea, *Poem pentru o întrecere socialistă*) □ În același număr sunt amintiți, într-un text nesemnlat, cei 99 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, „marele poet ce colinda țara bolnavă și flămând pentru că spectrul meseriei întipărit pe figura lui constituia o delectare pentru burghezia dornică de artă. El trebuia să fie boem și să cerșească o bucată de pâine exploatare poporului, fiind adesea forțat să se aservească unor interese străine”. □ Paul Istratie discută despre *Un martor al acuzării: Eusebiu Camilar* (cronică literară la *Negura*, Editura de Stat, vol. I).

19 ianuarie

- În „Scânteia”, scriitorul Petre Dragoș, laureat al Ordinului Muncii și stimulat de prevederile primului plan anual, semnează articolul *Să depășim și noi, scriitorii, normele*: „Să ne angajăm, tovarăși scriitori, să mărim și noi, cantitativ și calitativ, valoarea producției literare globale!”.

- G. Călinescu semnează, în „Națiunea”, articolul *Pentru o nouă metodă de lucru în Universitate*, în care descrie metodele de studiu ale clasicilor (Marx, Engels, Lenin, Stalin) oferindu-le, mai departe, ca exemple de temeinicie și stăruință în cunoaștere. Articolul cuprinde și relatări ale unor episoade considerate pilduitoare („Un general maior de artilerie, mergând acasă la acesta din urmă [la Stalin], l-a găsit alături de o grămadă de cărți despre industria textilă, tăbăcărie, istoria războiului, între care și opere literare. «Oricât de ocupat aș fi – îi zise I.V. Stalin – în fiecare zi răsfoiesc vreo 500 de pagini... Aceasta este rația mea»”). Citările și multe dintre argumentele invocate în articol sunt modul călinescian de a contracara atacurile declanșate de studentul V. Mândra la adresa profesorului său. □ În pagina a 2-a din același număr, Ion Marin Sadoveanu scrie textul *Balzac în prețuirea lui Marx și Engels*, în care vorbește despre cunoașterea adâncă asupra literaturii universale pe care o au clasicii marxismului. Aceștia „au tălmăcit-o în nenumărate rânduri din valorile ei reale, ideologice și istorice ca pe un element esențial al formei conștiinței sociale”.

- „Lupta Moldovei” reia discursul Anei Pauker: *Lenin trăiește în inimile milioaneilor de oameni ai muncii din lumea întreagă*. Se semnalează apariția broșurii *Lenin - scurtă expunere a vieții și activității sale (Biografie)* și a volumului *Lenin – opere alese, vol. 1, partea a II-a*, la Editura P.M.R.

20 ianuarie

- Aceluiași eveniment, un sfert de veac de la moartea lui Lenin, „Tânărul Muncitor”, nr. 89, îi dedică o pagină specială, cu extrase din volumul *Copilăria și adolescența lui Lenin*, de N. Krupskaja (Editura Tineretului)

21 ianuarie

- „Scânteia” publică articolul lui Zamfir Brumar, *Critica de masă, factor puternic în dezvoltarea literaturii și artei*: „Conștientă de rolul său conducător în stat, clasa muncitoare privește operele literare și artistice cu dragostea și simțul de răspundere firești față de niște bunuri de preț care-i aparțin și-o înarmează în luptă. De aceea oamenii muncii [...] își exprimă sincer și cu entuziasm părerile despre operele literare și artistice cu competența și cu exigența pe care le-o dă cunoașterea adâncă a vieții, experiența lor de muncă și luptă sub conducerea Partidului”. Ca argument esențial al fenomenului, este invocat modelul sovietic.

- În „Contemporanul”, nr. 120, dedică articole comemorării lui Lenin Ov. S. Crohmălniceanu, *Lenin și critica literară*, și N. Tertulian, *Lenin și social-democrația*.
- Numărul 845 al „Națiunii” este dedicat împlinirii unui sfert de secol de la moartea lui Lenin. „Lenin îl reabilitează, după opinia mea, pe intelectual, demonstrând că intelectualitatea nu se opune faptei, ci este un agent al ei”, scrie în editorialul *Lenin* G. Călinescu. Ion Marin Sadoveanu semnează articolul *Lenin și cultura socialistă*, în timp ce pe pagina a doua și următoarele „Națiunea” reproduce fragmente din Maiakovski (*Lenin*), A. Kononov (*Sărbătoarea bradului la Sokolniki*), F. Constantinov (*Marele gânditor și conducător, Lenin*) precum și pasaje din lucrările omagiatului: *Organizația de partid și literatura de partid, Trebuie să visăm* (din *Ce-i de făcut*?).
- „Lupta Moldovei” include o *Pagină a Cenaclului Literar*, cu versuri din V. Nevski și S. Mihalkov (traduceri de Otilia Cazimir), *Ion Brigadier*, poem de Ion Destelnică, *Temele Cenaclului* (Gh. Agavriloaiei), *ședințele Cenaclului* (Ion Istrati).
- „România liberă” reproduce poemul *V. I. Lenin*, de Vladimir Maiakovski, în traducerea lui Mihail Cosma și Mihai Calmăc.

22 ianuarie

- Pe pagina a doua a ziarului „Scânteia” apare un fragment din romanul *Așa s-a călit oțelul* de Nicolae Ostrovski. Pe aceeași pagină, sub titlul „Lenin despre revoluția culturală”, este reprodus un fragment dintr-o convorbire a conducătorului sovietic cu Clara Zetkin. □ În același număr, la pagina 3, Z. Stancu publică textul *Mausoleul lui Lenin*, reportaj romanțat scris în urma unei vizite la Moscova, în finalul căruia vorbește și despre „tovarășul cel mai bun de luptă” al acestuia, „genialul Stalin”.
- În articolul *Liniște! Se filmează!*, publicat în „Națiunea”, Taian Lalescu anunță primul tur de manivelă la filmul *Răsună valea*, peliculă de referință în cinematografia realismului socialist.
- Lui Lenin îi consacră un număr special și „Opinia de Iași”, ziar popular cotidian. Grupajul conține un „portret” scris de Ion Lucrețiu, versuri de Șt. Popa și articolul *Importanța internațională a leninismului*, de F. Constantinov. □ *Tânăra gardă, filmul anului!* este știrea „caldă” din acest număr. □ Începând cu acest număr al publicației, la pagina a doua apare o rubrică de cultură și știință. Printre semnatori sunt R. Naumescu (*Critica teatrală în trecut și astăzi*, 23 ianuarie), V. Nedelcu, Mihai Codreanu (6 martie) și G. Lesnea cu traduceri. □ Despre activitatea căminelor culturale ieșene și a ansamblurilor artistice județene, apar câteva articole neseminate. În pagină mai sunt inserate și scurte prezentări, versuri preluate din revistele sovietice, conferințe (B. Meilah, *Lenin și problemele esteticii*, 9 februarie). Publicația promovează *Concursul literar Opinia*, premianții fiind nume fără vreo importanță literară

ulterioară. Pe parcurs, pagina a doua devine, „Pagina școlii” sau „Colțul Femeii”. Uneori, trimite aici texte și scriitori importanți. Astfel, M. Sadoveanu scrie despre *Gorki, cel mai reprezentativ scriitor al Revoluției*, în nr. din 13 martie.

- Un sfert de secol de la moartea lui Lenin comemorează și „Luptătorul bănățean”, cu un grupaj special, care cuprinde și *Marele Jurământ* al lui Stalin, din zilele de doliu prilejuit de dispariția tovarășului său de luptă, rostit la Congresul al II-lea al Sovietelor. Al. Jebeleanu discută despre *Principiul leninist în literatură*, iar Maria Banuș traduce poemul lui Djambul, *Jurăm*.

23 ianuarie

- „Flacăra”, nr. 3 (55), apare într-o ediție specială, dedicată *Lui Lenin*, cu articolul de fond omonim aparținându-i lui Zaharia Stancu: „Prin opera sa, a înarmat proletariatul, l-a întărit, l-a călit, i-a dat forța să suporte greutăți, să învingă obstacole. [...] Pe planul bătăliei ideologice, Lenin este autorul principiilor teoretice ale proletariatului, în problemele artei și literaturii. Principiile lui Lenin sunt temelia pe care s-a construit realismul socialist și minunata literatură și artă a țării socialiste”. □ La 25 de ani de la moartea lui Lenin și la 25 de ani de când Uniunea Sovietică se află sub conducerea lui Stalin și a C.C. al P.C. al U.R.S.S., scriitorii români își aduc omagiul în paginile revistei. Un grupaj conține „Cântece despre Lenin”: *Lucrare scrisă* (reportaj) de Nicolae Tăutu, *Lenin e printre noi*, de V. Nicorovici, *Cuvintele lui Lenin*, de I. Serebreanu, *Cântec pentru Lenin*, de Letiția Papu („Mi-or spune unii geaba mai încerci/ Cântecul tău e numai un pic/ și Lenin e mare de tot/ Unde gândești să-ncapă în strunele tale?”). De reținut *A murit Lenin?*, poemul Cocăi Farago - fiica Elenei Farago - probabil una dintre ultimele ei apariții în presa românească, înainte de retragerea prematură din lumea literară: „Mort, Vladimir Ilici?/ Asta vor s-o creadă/ cei care nu au urechi să audă/ nici ochi să vadă [...]/ Inimile noastre care/ peste și de peste mări și țări/ dincoace și mult dincolo de depărtări/ ne-ncetat, fără hotare/ și răspicat/ ca una singură bat/ rostesc și de-a pururi rosti-vor ne-nfricat/ lin, deplin:/ *Le-nin – Le-nin...*”. □ În același număr, la rubrica „Fișier” (nesemnată), se consemnează tipărirea nuvelei lui Marin Preda, *O adunare liniștită*, la Editura pentru literatură și artă, colecția Cartea Populară. „Nuvela este desprinsă din volumul *Întâlnirea între pământuri* [sic!] al lui Marin Preda, unul dintre scriitorii care se ridică din tână generație de azi pentru a duce, pe drumul nou al realismului, literatura în mijlocul maselor populare. Mijloacele sale artistice, în curs de formare, vădesc încă de pe acum un talent viguros, în care apropierea de obiect nu fărâmițează viziunea ci dimpotrivă, adaugă valori de autentică și vibrantă participare. Stilul său direct, dramatizat aproape, e făcut pentru a prinde interesul și a-l menține prezent în tot cursul desfășurării dialogate a povestirii”.

- „Ardealul nou” cuprinde o cronică literară semnată de Ella Dinescu, despre volumul de *Nuvele* ale lui Al. Sahia, editat recent.

● În „România liberă” este reprodusă *Legea pentru editarea și difuzarea cărții*. Pe aceeași pagină, regizorul rus S. Gherasimov relatează „Cum a fost realizat filmul *Tânăra gardă*”. □ La pagina 2, Mihail Cosma semnează articolul *Spre o nouă înflorire a literaturilor naționale din U.R.S.S.*, iar Catrinel Oproiu consultă colecția „Cartea poporului”, pe care o analizează în articolul *Despre literatura pentru popor de ieri și de azi*. Concluzia autoarei este că „Sub îndrumarea partidului de avangardă al clasei muncitoare din țara noastră, prozatori, poeți și dramaturgi se străduie să realizeze o literatură de înalt nivel ideologic, de înaltă ținută artistică, o literatură care să fie un ghid în lupta poporului”.

24 ianuarie

● Mircea Șerbănescu publică în „Luptătorul bănățean” o recenzie la romanul lui Eusebiu Camilar, *Negura*, carte în care este caricaturizată armata română din timpul războiului mondial, cu elementele sale „descompuse” și cu ofițerii „legionari”.

● „Lupta Ardealului” include *Suplimentul Cultural Lenin*, cu articole precum *Lenin și Gorki*, de Gh. Stelea, sau *Lenin și literatura de Partid*, în care V. Felea reformulează concis principiile leniniste despre literatură: „1. Literatura este un factor puternic de educare a poporului; 2. Ea face parte din cauza generală a proletariatului, neputând fi lăsată la voia întâmplării; 3. Ea își va putea îndeplini scopul numai când se va inspira din lupta clasei proletare; 4. Literatura trebuie să fie o artă populară, o artă a socialismului, creând elemente noi, dar folosind și experiența trecutului; 5. Trebuie să se țină seama, în planificarea muncii literare, de caracterul specific al creației artistice”. □ În poemul *Lenin la șușenskol*, A. E. Baconsky spune: „Am încercat să-l cânt pe marele Ilici/ În Siberia de atunci, îndepărtată și tristă/ Când într-o seară renii l-au adus/ Surghiunit de nemernicia țaristă”. □ În paginile aceluiași număr, Pavel Apostol face o trecere în revistă a curenților filosofice de la Pitagora încoace. După ce ilustrează concepția mistică și idealistă despre unitatea lumii, autorul arată că acesteia i se opun lupta materialismului pentru apărarea și dezvoltarea învățaturii despre unitatea materială a lumii, culminând cu materialismul filosofic marxist, dar și știința modernă, cea care a confirmat că materia este substratul, esența veșnică și unică a lumii. (*Despre unitatea materială a lumii*).

● În „Studentul român” (3/1949) *Poșta redacției* răspunde următorilor: Victor Felea (Cluj) - „*Poem pentru biruința mulțimilor*, cu toate calitățile lui, nu poate fi publicat. [...] *Interogația*, de pildă, pe ton de monolog metafizic, e o formă care nu spune nimic. E valabilă participarea dumitale la biruința mulțimilor pe care le pui în vers. Dar nu e de-ajuns”; Aurel Martin (Cluj): „nu suntem de acord cu aprecierile pe care le-ai făcut în corespondență poemelor lui Felea și Anton.”

26 ianuarie

- „Națiunea” publică textul *Împotriva obiectivismului nepăsător*, semnat P[etru] Com[arnescu].
- „Universul” oferă informații despre conferința suținută de M. Novicov la sediul *Casei prieteniei româno-sovietice* în colaborare cu ARLUS, pe tema *Lenin în literatură*. Ideea directoare a conferinței a fost că „arta participă totdeauna la luptele ce se dau într-o anumită epocă, uneori chiar fără să-și dea seama. Construirea socialismului a schimbat și literatura, căreia i-a oferit o nouă tematică, aceea a *luptei de clasă*”.

27 ianuarie

- Cronica dramatică a ziarului „Scânteia” este dedicată piesei *Pescărușul* de Cehov, reprezentată la Teatrul Municipal. Sorin Mladoveanu evidențiază în textul cronicii caracterul progresist al operei scriitorului rus, denunță „interpretarea mărginită și meschină a criticilor burgheziei” și laudă „mărețul tezaur al culturii și artei sovietice, fala și lumina întregii lumi progresiste”.
- Editorialul semnat de G. Călinescu în „Națiunea” este intitulat *În unire stă puterea* și nu are nicio legătură cu „unirea” din 1859. Pornind de la *Articolul 24 al legii pentru Planul economic pe anul 1949*, autorul face o paralelă între „promisiunile” anului și ceea ce se petrecea, în urmă cu decenii, în agricultura de tip moșieresc: „țărâtimea muncitoare va fi ajutată și îndrumată spre îmbunătățirea metodelor de cultură și folosirea mașinilor agricole, precum și a formelor de exploatare mai intensive. Agricultura merge, prin urmare, mână în mână cu industria, lucru puțin bănuț înaintea în România, și un *Plan* agricol trebuie neapărat coordonat cu unul industrial, fiindcă intensitatea culturilor este dependentă de numărul și de calitatea mașinilor. Pentru acest motiv, *Planul* a prevăzut și perfecționarea utilajului corespunzător”.
- „Luptătorul bănățean” analizează sumarul revistei „Contemporanul”, numărul 120, închinat lui Lenin. Din *Lenin și critica literară* – articol de Ov. S. Crohmălniceanu – se citează copios: „În articolul său Ov. S. Crohmălniceanu scrie că Lenin a spulberat cețurile în care s-a învăluit pretinsa imparțialitate burgheză. El (Lenin – n.n.) a demonstrat că tocmai datorită refuzului ei de a-și recunoaște deschis apartenența de clasă, ideologia burgheză nu poate avea conciziune. Lenin spune lucrurilor pe nume, pătrunzând în intimitatea operei literare”.

28 ianuarie

- „Națiunea” decretează superioritatea sovietică pe toate planurile, inclusiv în cultură. Articolul (nesemnat) *Editurile sovietice vor tipări în 1949 cel mai mare număr de cărți din câte s-au editat vreodată* și informația din subtitlu („în cele 400 de librării ale Moscovei, o carte nouă se epuizează în câteva ore”) sunt exemplificatoare.

29 ianuarie

• „Națiunea” anunță *Înființarea „Fondului literar” al scriitorilor din R.P.R.*

30 ianuarie

• „Scâniteia” publică *Decretul pentru stimularea activității științifice, literare și artistice*, adoptat cu o zi înainte de Prezidiul Marii Adunări Naționale, prin care „se înființează 15 premii ale Academiei Republicii Populare Române” în valoare de 200.000 lei fiecare, pentru lucrări științifice și opere de artă eminente. Între ele, premiul I.L. Caragiale pentru literatură dramatică, premiul C. D. Gherea pentru critică literară, premiul Al. Sahia pentru publicistică. Prin aceleași decret se înființează „Fondul Literar al Scriitorilor din R.P.R.”, având drept scop „ajutorarea materială a scriitorilor prin: acordarea de împrumuturi pentru perioada de pregătire a operelor literare; acordarea de ajutoare și pensii pentru caz de boală, invaliditate, pierderea capacității de muncă; asigurarea familiei scriitorului în caz de deces; înființarea și întreținerea de case de odihnă, sanatorii, creșe, cămine de copii, cantine” etc. În numerele următoare mai mulți scriitori și artiști își vor exprima recunoștința: Mihail Sorbul („Ce să mai adaug altceva decât că și noi, scriitorii, trebuie să fim prin creația noastră literară la înălțimea rolului social și politic de frunte care ni se încredințează”), Nicolae Corbu, Al. Ciucurencu, Mircea Ștefănescu („Noi, scriitorii, știm că îndrumarea pe care Partidul Muncitoresc Român ne-o dă cu atâta grijă este o mărturie a încrederii și prețuirii tot mai mari arătate de milioanele de oameni ai muncii față de literatură), Petru Dumitriu („Dar mă străduiesc să întipăresc în fiecare pagină scrisă, în fiecare nouă lucrare pe care o încep, voința de a-mi împlini sarcina, de a sluji cauza clasei muncitoare, cauza socialismului”), Maria Banuș etc. □ Mihail Davidoglu mărturisește în aceeași ediție *Ce am învățat din discuția cu minerii despre noua mea piesă de teatru*, referindu-se la criticile și sugestiile pe care aceștia le-au făcut, inclusiv în privința titlului, *Minerii*.

• Editorialul lui G. Călinescu din „Națiunea” face distincția dintre *Politie și Miliție*. Textul continuă seria comentariilor popularizatoare ale *Legilor* pe care G. Călinescu le rezumă și la care își exprimă adeziunea prin varii nuanțări culturale: „De câteva zile, cetățenii au înaintea ochilor pe membrii miliției de curând înființate, îmbrăcați în uniforme care inspiră sentimentul demnității. Sergenții de stradă și jandarmii au dispărut. [...] Așadar, asta era misiunea poliției a «umfla», a «viola», a «turna» în ciuda Constituției de factură aparent liberală. și pentru cine făcea toate acestea Pristanda? Pentru ideea abstracțiunii de stat.”

• În „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 52), apare articolul comemorativ *Romain Rolland - o conștiință universală*. Mihail Cosma, autorul textului, îl evocă pe scriitorul francez, de la cărui moarte se împlineau cinci ani, de pe pozițiile luptei de clasă: „Expresie a unei epoci de

neconținută ascuțire a contradicțiilor de clasă în societatea capitalistă, opera lui Romain Rolland, profilul său moral definesc poziția luptătoare, intransigentă față de capitulanți, pe care acest mare prieten al clasei muncitoare s-a plasat în fiecare etapă a vieții sale. [...] Prieten devotat al Uniunii Sovietice, prieten devotat al lui Lenin și Gorki, mai târziu al lui Stalin, autorul ce se voise cândva «deasupra învâlmășelii», cum își intitulase altă lucrare din tinerețe, participă din plin, cu toată energia și luciditatea sa pătrunzătoare, fermă, la lupta intelectualității progresiste din întreaga lume, la bătălia pentru demascarea incendiatorilor fasciști”. Textul se încheie apoteotic: „A închis ochii la 30 Decembrie 1944, în vârstă de 79 de ani, în Elveția, în timp ce satrapii Europei îi confiscau la Paris biblioteca și manuscrisele. Dar conștiința lui Romain Rolland nu putea fi confiscată. Clasa muncitoare franceză și oamenii muncii din întreaga lume o păstrează în sânul lor pentru totdeauna”. □ La pagina 5 din același număr este prezentată premiera piesei *Haiducii*, de V. Eftimiu, operă „care are, pe alocurea, tendințe de satiră la adresa moravurilor putrede, a corupției și a disprețului față de dreptul la viață al poporului, pe care le cultiva clasa dominantă a moșierilor feudali”. □ Pentru că „în marea țară a Socialismului, teatrul, cartea, cinematograful sunt bunuri care se găsesc la îndemâna oricărui om,” ziarul inserează știrea despre *Un teatru plutitor...*, care dă spectacole pentru colhoznicii de pe malurile Volgăi. Vasul pe care se află instalată scena se numește Iosif Visarionovici Stalin, ansamblul teatral poartă numele lui I.M. Kirov, iar piesa jucată este *Intrigă și amor*, dramă de Fr. Schiller.

● „Flacăra” conține în sumarul numărului 4 (56) articolul lui Eugen Jebelcanu, *Drepturile culturii*, despre legea pentru editarea și difuzarea cărții, o nuvelă de Lucia Demetrius, *Limpezire*, rubrica fixă a lui Ion Coteanu, „Colțul gramaticului”, și o cronică literară a lui M. Petroveanu la romanul *Evadare*, de Al. Jar. Cronică este însoțită de o muștrătoare notă a redacției: „Cronica tov. Petroveanu păcătuiește mai ales prin faptul că evită o atitudine de clasă în problema centrală a cărții: *falsa prezentare a luptătorilor comuniști în lagăr*. Considerăm de altfel discuția asupra cărții tov. Jar abia deschisă și ne propunem a reveni pentru o mai justă evaluare critică”. Imputarea pare cu atât mai severă, cu cât cronicarul nu-l crușase, în textul său, pe romancier, reproșându-i că „evocă în linii prea sumare pe tovarășii eroului său, reprezentanții fruntași din nucleul politic al lagărului rămânând abstracți, profilați și nu proiectați în lumină. Scriitorul vorbește despre ceva ce *nu* cunoaște din propria-i experiență”. □ Petru Dumitriu semnează reportajul *Reșița - Oamenii și oțel*, în maniera lui Geo Bogza: „Toți oamenii aceștia în uzină știu pentru ce se dă lupta... Ei știu că se dă pentru mai multă pâine, pentru mai multă putere asupra lucrurilor. Conștiința aceasta face ca Reșița să nu producă NUMAI oțel. Încordarea, îndârjirea cu care se făurește oțelul, la rândul ei, FĂUREȘTE OAMENI”. □ La „Poșta Flăcării” remarcăm numele unui tânăr încercând să se

afirme pe plan literar: Ștefan Bănulescu. Deși răspunsul redactorului nu pare tocmai încurajator în privința textelor trimise de către junele debutant, „se văd totuși sclipiri, pe care ar fi bine să le cultive pe teme mai mărunte”.

31 ianuarie

- „Revista elevilor”, nr. 25, relatează episoade din anii eroicelor lupte duse în ilegalitate de U.T.C. și publică un text în care H. Zalis privește din perspectiva școlarilor, rezumând subiectul, *O carte despre lupta țăranilor din 1907, Desculț (Se coace Răscoala și Darie crește)*.
- „Luptătorul bănățean” prezintă, într-o cronică literară nesemnată, cartea lui V. Em. Galan, *Potop* (Editura Scânteia). Romanul ar înfieră inclusiv Vatica-nul, fiind calificat drept „o satiră împotriva înaltelor fețe ale Bisericii Catolice care vor să se înavuțească”.
- Numărul din „Lupta Ardealului” cuprinde o scurtă recenzie nesemnată la nuvela *Andrei Buda merge la școala de cadre*, de Petre Dragoș (apărută în 1948 și republicată în 1949 la Editura Scânteia).
- Potrivit publicației „Lupta Moldovei”, nr. 761, ziar pentru Moldova al P.M.R., într-o știre nesemnată, se arată că „prin noua organizare a Academiei RPR s-a hotărât înființarea unor filiale la Iași și Cluj – organele de desfășurare fiind institutele de cercetare”.

[IANUARIE]

- „Almanahul popular” (număr unic), apărut la Editura Scânteia, realizează o trecere în revistă a tuturor evenimentelor politice importante legate de fenomenul comunismului în R.P.R., din fiecare lună a anilor trecuți. □ Silviu Brucan comentează *Anul politic intern 1948*. □ E semnalată apariția volumelor *Problemele leninismului* de I. V. Stalin, la Editura PMR („prețioasa armă ideologică”) și *Furtuna* lui I. Ehrenburg. □ Diferite rele ale trecutului și rămășițe ale acestora sunt satirizate prin schițe umoristice de tipul *Direcțiunea Mișcării Hârtiilor* de Sergiu Fărcașan. □ Sunt reluate și poemele de rezonanță ale anului anterior: *Balada tovarășului căzut împărșind Scânteia în ilegalitate* sau *Tovarășa noastră învață carte* de V. Nămolaru. □ Constantin Chiriță se transformă în reporter - *La Bumbești Livezeni oamenii au deschis drum de fier cărbunilor din Valea Jiului*. □ Mai apar în traducerea lui A. Toma, *Noaptea* de C. Simonov, dar și un text *In memoriam Jdanov*, recenzia nesemnată *Cum să citim cursul scurt*, o rubrică de evenimente din URSS etc. □ Ov. S. Crohmălniceanu analizează *Anul literar 1948* (vezi Anexa)
- „Buletinul Presei din provincie”, apărut sub egida Direcției Propagandei și Agitației a P.M.R., trasează *Sarcinile gazetelor locale*, text fără semnătură. Sunt comentate negativ câteva publicații care au deviat de la linia impusă: „Drum Nou” (Brașov), „Patriotul” (Arad), „Ialomița liberă” (Călărași). Se analizează, într-o manieră preponderent pozitivă, profilul ziarului „NEPUJ-

SAG” din Târgu Mureș - dar și acesta ar mai prezenta, conform articolului, destule confuzii ideologice. Greșelile pot fi remediate, se spune în text, doar prin asumarea lor însoțită de o aspră autocritică: „o gazetă locală TREBUIE să constituie mijlocul cel mai important prin care organizația de partid luptă pentru îmbunătățirea muncii din diferite sectoare de activitate, pentru popularizarea unor experiențe și metode noi de lucru, pentru descoperirea și analizarea lipsurilor, pentru introducerea în masse a sarcinilor ce decurg din linia P.M.R., cât și pentru mobilizarea populației în vederea realizării acestor îndatoriri”.

- „Analele Româno-Sovietice”, reprezentând Buletinul de știință și filosofie al Institutului de Studii Româno - Sovietice, apar sub direcția Consiliului științific al Institutului (redactor responsabil Ion Banu). Nr. 15, primul pe 1949, consemnează *Apelul* Comitetului de Inițiativă al Congresului Intelectualilor din R.P.R. pentru pace și cultură, discutându-se conferințele prilejuite de această inițiativă.

- La al treilea an de apariție „Caiet Cultural”, editat de Confederația Generală a Muncii, prezintă în sumar *Un îndreptar Lenin*, coordonat de Al. Ion, cu indicații privind comemorarea din 21 ianuarie, și un articol al lui M. Gregoriev *Despre teatrul sovietic*, „cel mai avansat din lume”, la 30 de ani de existență. Preluând eroul simbolic din cartea momentului, *Așa s-a călit oțelul*, de N. Ostrovski, F.P. Bondarenko realizează o punere în scenă după romanul respectiv, intitulată chiar *Pavel Corceaghin*. Traducerea din limba rusă a dramatizării îi aparține lui Haralamb Zincă, iar indicațiile de regie lui Mihail Pascal.

- Prima apariție pe anul 1949 a „Revistei de știință și filosofie” (prescurtată „Studii”), reproduce în totalitate hotărârea ședinței plenare a C.C. al P.M.R. asupra stimulării activității științifice, literare, artistice, precum și textul expunerii lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, privind *Planul de Stat al R.P.R.* pe 1949. □ În cuprinsul „Studiilor” sunt prezente textele mai multor autori sovietici (de exemplu, articolul lui V.S. Mocialov, despre primul volum al *Operele* lui Stalin, editat și la noi). □ Publicația mai conține recenzii ale principalelor creații din țara vecină; editoriale, precum și sumarele recente ale revistelor științifice din URSS.

- „Îndrumătorul cultural” (an II, nr. 1, ianuarie), ghid pentru căminele culturale, este tipărit sub îngrijirea direcției Așezămintelor Culturale din Ministerul Artelor și Informațiilor și a Așezământului „Nicolae Bălcescu”. (Sub aceeași coordonare, apare și trimestrialul *Almanahul Căminelor Culturale*). Volumul din ianuarie este dedicat lui Lenin, la 25 de ani de la moarte. Conține versuri tematice de V. Tulbure, Cicerone Theodorescu, E. Jebeleanu și traduceri din Maiakovski, Djambul, Ady Endre. În cuprinsul publicației se trasează și obligativitatea organizării unor șezători serale. O dată pe lună va fi organizată șezătoarea A.R.L.U.S. Pentru celelalte, de pildă pentru *Conferința*

Ion Creangă, se recomandă a se citi în primul rând *Fata bogatului și a săracului*, pentru a se ilustra decisiv diferențele de clasă între chiaburi și țărani fără avere.

• „*Licurici*”, revista școlară editată de C.C. al U.T.M., este însoțită de suplimentul „*Jurnalul copiilor*” (devenit apoi, ca prezență constantă, în fiecare sâmbătă, „*Biblioteca Licurici*”). Sumarul include povestirea *Nepoții lui Sadoveanu* (nesemnată), poemul *Sorcova* de Ștefan Tita, rubricile fixe – „Ce să citim” (de Moș Costache), *Cum să reparăm* (Meșterul Șurubelniță), *Colțul filatelistului*, dar și prelucrări din autori ruși. De exemplu, Octav Pancu lasă tălmăcește și adaptează un foileton despre faptele eroice ale pionierului sovietic Petea. Un alt text se referă la o vizită la Palatul Copiilor din U.R.S.S., unde pionierii nu pierd prilejul de a saluta al XI-lea *Congres al Comsomolului*. Se amintește și faptul că „orașul tineretului”, ridicat de comsomoliști în 1932, lângă fluviul Amur, se numește Comsomolsk. În revistă și supliment vor mai fi prezente, constant în numerele următoare, semnăturile lui Andrei Ciurunga și V. Nicorovici (poezie), Tudor Mihail cu schițe, Mariana Filip (cântece adaptate), Eugen B. Marian și Al. Mitru cu scurte povestiri istorice, cum sunt *Copilăria lui Mao* sau *Revoluția Franceză de la 1789*. Mioara Cremene se ilustrează în calitate de traducător, în timp ce Ștefan Tita îl elogiază pe muncitorul sovietic, vestit pentru metodele sale de muncă introduse în fabrici (*Balada lui Stahanov*). Gica Iuteș semnează poemul *Răvaș de drum sărăciei și chiaburilor*. Dintre autorii ruși, sunt preferați aici Arcadie Gaidar și C. Paustovski. Uneori, întâlnim și semnături ale scriitorilor noștri mai importanți, ca în numărul aniversar 134, dedicat lui Stalin, din 15 decembrie 1949: M. Sadoveanu, *Stalin și copiii*, Otilia Cazimir, *Bădița Stalin*, Cezar Petrescu, *Stalin și Vorosilov pe front* (traducerea unui fragment din romanul *Pâinea* de Alexei Tolstoi). Alte numere festive ale revistei „*Licurici*” vor fi editate de 1 Mai, 23 August, 25 Septembrie (*Ziua „Scânteii”*), 7 Noiembrie.

• Primul material din cuprinsul revistei „*Viața Românească*” (nr. 1-2, ianuarie-februarie) este *Comunicat asupra Ședinței Plenare a Comitetului Central al P.M.R.* Între rapoartele prezentate la plenară de Vasile Luca, Gheorghiu-Dej, Teohari Georgescu, se evidențiază *Raportul tov. Ana Pauker asupra măsurilor de stimulare a activității științifice, literare și artistice*. Prin Hotărârea de adoptare a acestui raport, reprodusă de altfel în paginile următoare, se prevăd măsuri de îmbunătățire a „situației materiale și a condițiilor de activitate științifică a membrilor Academiei R.P.R.”, și a „asigurării materiale a familiilor” acestora, înființarea Fondului literar al scriitorilor, „având drept scop ajutorarea materială sub diferite forme a scriitorilor, în vederea asigurării de condițiuni favorabile pentru desfășurarea muncii lor creatoare”, înființarea a 15 premii ale Academiei, în valoare de 200.000 lei fiecare. □ Un lung text intitulat *Pentru o literatură a construirii socialismului* este un elogiu adus primului plan anual de dezvoltare economică și angajament și chemare la

reflectarea acestuia prin creații literare. □ La rubrica „Mlădițe noi”, publică versuri Aurel Felea (*Poem pentru armata eliberatoare*), A.E. Baconsky (*Cântec pentru cartierul meu*), Dumitru Micu (*Minierul*), Ion Brad (*Scrisoare la douăzeci de ani*). Mai sunt prezenți cu diferite texte Ticu Archip, Mihai Beniuc (*Chivără roșie*), Elisabeta Luca, Nagy Istvan, Vlaicu Bârna. □ Două texte ample îi sunt dedicate lui Lenin de B. Zaharescu – *Lenin, promotorul revoluției culturale.*, respectiv Mihai Novicov – *Chipul lui Lenin în literatură*, sinteză a temei în creațiile scriitorilor sovietici, a altor scriitori progresiști, inclusiv americani. Dintre scriitorii români sunt citați Nina Cassian, Letiția Papu, Nicolae Tăutu. □ Rubrica „Orientări” preia un articol al Evgheniei Covalcic (*Trăsăturile literaturii sovietice*), iar la „Teorie și critică”, Paul Georgescu vorbește *Despre originalitatea romanului „Desculț”*. □ Mai semnează Cicerone Theodorescu, J Popper și Mihnea Gheorghiu, la „Comentarii”, Silviu Iosifescu, Ion Marin Sadoveanu, Vicu Mândra, Eugen Schileru, la „Recenzii”. □ Cicerone Theodorescu vorbește despre *Legea cărții și noua concepție culturală*, laudând binefacerile acestui act normativ recent promulgat („Monitorul oficial din 14 ianuarie 1949), care prevede, printre altele creșterea substanțială a tirajelor pentru cărțile considerate „valoroase”, de fapt, un mod de recompensare a scriitorilor devotați cauzei.

FEBRUARIE

1 februarie

● „Națiunea” publică, începând cu acest număr mai multe *Însemnări în jurul romanului „Desculț”*, sub semnătura lui Petru Comarnescu. Primul dintre texte se intitulează *Sociologia Desculților*. Înainte de a trece la subiectul propriu-zis, criticul îl detașează pe autor de alți reprezentanți, notorii, ai prozei cu aceeași tematică: „Romanul nu are unul sau mai mulți eroi masivi, construiți în sensul lui Balzac sau Rebreanu. Nu are nici natura sau peisajul ca realitate primordială, cum este la Mihail Sadoveanu. Deosebirea de toți ceilalți constă în faptul că în romanul «Desculț» nu există unul sau câțiva eroi, ci o puzderie de eroi, adică satul întreg, cu clasele, familiile, îndeletnicirile, mentalitățile, cu spațiul și timpul lui real, cu contradicțiile și prefacerile lui. Viziunea satului surprins și cuprins de Zaharia Stancu este o viziune colectivă, plurală, miriapodică. [...] Niciun roman românesc nu are atâția eroi individualizați, adică analizați prin trăsături proprii, prin înfățișări fizice și sufletești, prin urme lăsate de naștere sau viață, prin calități sau lipsuri, explicabile datorită condițiilor mediului și relațiilor de producție.” □ În numărul următor (854), „însemnările” continuă sub titlul *Clasa desculților*, în nr. 858, cu supratitlul *Realismul Desculților*, iar la cea de a patra continuare sub denumirea *Tragismul și soluțiile lui Darie* (IV, nr. 860).

• „Universul” prezintă *Întâlnirea scriitorului Eusebiu Camilar cu cititorii romanului său, „Negura”*, la care „au luat parte d-nii N. Moraru, secretar general al Ministerul Artelor și informațiilor, Mihai Novicov, directorul direcției Cultură din același minister, Mihai Beniuc și Mihai Șahighian, precum și nenumărați cititori, sala fiind plină până la ultimul loc”. Printre vorbitori s-au numărat Mihai Beniuc, Eusebiu Camilar și N. Moraru care a afirmat că „*Negura* este un roman care se încadrează perfect pe linia marxist-leninistă și că, așa cum a spus-o însuși autorul, n-ar fi putut s-o scrie dacă nu și-ar fi însușit doctrina marxist-leninistă și dacă nu i-ar fi fost sprijinitor Partidul Muncitoresc Român”. □ Tot la pagina a doua sunt reproduse pasaje ample din conferința academicianului Iorgu Iordan despre *Importanța mondială a literaturii clasice ruse*.

• Apare primul număr din „Urzica”, revistă bilunară de satiră și umor, la realizarea căreia își aduc contribuția nume „serioase” ale literaturii și graficii românești: Zaharia Stancu (*Legitimația, vă rog!*), cpt. Nicolae Tăutu (*Două rapoarte*), Aurel Baranga (*Arghiropol despre Sevastopol*), Horia Liman (*Urzeli și urzicați*), Nina Cassian (poezia *Rasism*), Marcel Breslașu (*U.S.A.*). Pagina întâi este ilustrată de Florica Codrescu, în timp ce Nell Cobar, Perahim, Taru, Ligia Macovei, Aurel Jiquid și Marcela Codrescu se numără printre semnatarii desenelor și caricaturilor. „Urzica” are sarcini politice și modele de urmat, dacă e să luăm în considerare următorul fragment din *Cuvântul înainte*: „Pornim la un drum greu. Vom avea piedici de trecut, slăbiciuni ce vor trebui înlăturate. Ne stă însă în față exemplul humorului sovietic. Pe această linie, revista «Crocodil», care a introdus un nou spirit în satiră, ne va fi un bun îndreptar”.

• În „România liberă”, Zaharia Stancu, Vasile Botezatu și Anca Buzescu își exprimă opiniile despre *Legea pentru stimularea activității științifice, literare și artistice*: „Măsurile luate prin decret, ușurând situația materială a scriitorilor și a celorlalți creatori de artă, deschid largi perspective înfloririi artei și culturii noastre”.

2 februarie

• În „România liberă”, un academician, un poet, o pictoriță și un student își expun opiniile cu privire la *Legea pentru stimularea activității științifice, literare și artistice*: „O asemenea atitudine față de creația cultă n-a fost posibilă în trecut, când regimurile exploatare nu aveau interesul promovării creației culturale și mai cu seamă nu aveau interesul ca ea să lumineze masele populare” (Mihai Beniuc); „Decretul sus amintit va produce o înviorare nemaiîntâlnită în tânăra noastră literatură studențească, va scoate la iveală elemente noi, al căror talent va putea să se dezvolte nestânjenit de nici un fel de restricții” (stud. Toma George Maiorescu). □ În același număr se anunță decesul lui N. D. Cocea: „Cu N. D. Cocea dispăre o figură caracteristică a

publicisticii democratice românești din epoca dintre cele două războaie mondiale”.

- „Luptătorul bănățean” semnaleză reușita primei expoziții de carte a librăriei „Cartea Rusă” la Timișoara.

- Sub titlul *Decretul culturii românești*, M. Sevastos comentează în „Universul” înființarea celor 15 premii anuale ale Academiei Republicii Populare Române, precum și a Fondului literar al scriitorilor din R.P.R. destinate stimulării creației artistice și științifice. Sevastos precizează că „Acest real și important ajutor este dat de Stat nu pentru ca artiștii să se izoleze în «turnul de fildeș», unde să facă «artă pentru artă», poezie decadentă și madrigale de salon. Contribuția materială pe care muncitorul român din fabrici și de la țară consimte s-o dea pentru cultura românească pune creației de artă o singură datorie: ca ea să răsară din frământările din durerile, din bucuriile și din aspirația maselor populare – fiind, după înfăptuirea artistică, inspiratoarea mulțimii în uriașa operă de construire a socialismului în țara noastră”. □ Tot pe pagina întâi este anunțată *Moartea lui N. D. Cocea*: „Așa l-am cunoscut, după 23 August, la ziarul «Victoria», al cărui director a fost. Își păstrase impetuoșitatea, dar și atitudinea de «copil teribil». «Pe cine mai atacăm astăzi?», era vorba lui în fiecare dimineață. I s-ar fi părut curios să i se spună că, pentru moment, pe nimeni...” (Al. Dumitru-Păușești).

3 februarie

- În „Națiunea” G. Călinescu semnează editorialul *Muncitorimea și cultura* în care vorbește despre democratizarea culturii și pătrunderea maselor populare, muncitorești, în sferele culturale. Este vorba despre o entuziastă și nelimitată deschidere către valori: „O asemenea condiție e de natură să stimuleze munca științifică și culturală în vederea intrării în corpul așa de proteguit al Academiei R.P.R., ale cărei porți nu mai sunt acum închise la împlinirea unui număr fix de membri.”

- „Universul” anunță Convocarea *Congresului Intelectualilor din R. P. R. pentru apărarea păcii și culturii*. Este prezentată componența comitetului de inițiativă (din care fac parte, printre alții: Maria Banuș, Geo Bogza, Mihai Beniuc, Paul Cornea, I. Chișinevschi, Constanța Crăciun, Petre Dragoș, Barbu Lăzăreanu, I. Livescu, Ion Pas, Emil Petrovici, D. Popescu Doreanu, Leonte Răutu, Mihai Roller, M. Sadoveanu, Zaharia Stancu, Traian Șelmaru, Ion Vitner) și este reproducă *Telegrama* trimisă Comitetului internațional de legătură din Paris: „În numele Comitetului de inițiativă în vederea organizării Congresului Intelectualilor din Republica Populară Română pentru apărarea păcii și culturii, trimitem salutul nostru fierbinte participanților la ședința Comitetului Internațional de legătură de la Paris: „Comitetul de inițiativă din Republica Populară Română regretă că nu poate asista printr-un reprezentant al său la ședința Comitetului Internațional de legătură căruia îi urează spor la

muncă și succes în lupta împotriva ațățătorilor de război, pentru cauza păcii, democrației și culturii. Suntem bucuroși a anunța Comitetul Internațional de legătură că în zilele de 9-10 Martie 1949 va avea loc la București Congresul Intelectualilor din Republica Populară Română pentru apărarea păcii și culturii. Cu această ocazie ne exprimăm dorința ca domnii Al. Fadeev, P. Feodoseev, Paul Robeson, Howard Fast, Albert Kahn, Pablo Neruda, Louis Aragon, d-na Irène Joliot Curie, d-nii Gabriel Dembovski și Boreisza să accepte călduroasa noastră invitație la Congres”

- „Tânărul Muncitor”, nr. 91, prezintă recenzia lui M. Lupu, *Cum să studiem cartea*, în care se arată ce anume cere Comsomolul de la comsomoliști: „devotament nemărginit față de Patria Socialistă, muncă și învățătură cu abnegație”.

- În „România liberă”, H. Dona semnează cronică literară a romanului „Desculț”, de Zaharia Stancu. „După *Desculț*, cititorul poate aștepta cu încredere volumele viitoare ale ciclului pe care-l anunță tov. Zaharia Stancu, volume care vor trebui să însemne noi pași pe linia realismului socialist, pe linia literaturii de partid pe care o așteaptă poporul nostru muncitor”.

4 februarie

- „Scânteia” anunță organizarea „Congresului intelectualilor din RPR pentru apărarea păcii și culturii”, care urmează să se desfășoare la București, în zilele de 9 și 10 martie 1949. Din comitetul de inițiativă fac parte, printre alții, M. Beniuc, Maria Banuș, Geo Bogza, I. Chișinevski, Paul Cornea, M. Sadoveanu, Z. Stancu, A. Toma, Sorin Toma, Ion Vîtner.

- Printr-un text redacțional, „Luptătorul bănățean” aduce un ultim omagiu lui N. D. Cocea, cel care în întreaga sa operă „a biciuit regimul trecut”. □ În același număr apare articolul nesemnat *Către marea cotitură în știință, literatură și artă* – considerând că din punct de vedere cantitativ și calitativ operele literare încep să slujească înaltul țel spre care se avântă clasa muncitoare, determinând un „început de cotitură”.

- „România liberă” rezumă ședința plenară extraordinară a Societății scriitorilor din R.P.R. dedicată elogierii Decretului privind stimularea activității științifice, literare și artistice și anunță, prin M. Novicov, Conferința națională a scriitorilor.

6 februarie

- G. Călinescu semnează în „Națiunea” articolul *Războiul moral pentru pace*, text de întâmpinare a apropiatului *Congres al intelectualilor din R.P.R. pentru apărarea păcii*, din 9 și 10 martie. Scris în termenii de referință ai „războiului rece”, de pe poziții greu reconciliabile, autorul arată că, în timp ce țările pactului Atlantic se înarmează, în Uniunea Sovietică se construiesc fără încetare case: „În Uniunea Sovietică s-a construit în cursul anului 1948 o casă

nouă la fiecare cinci minute, pentru colhoznicii demobilizați, invalizii de război și pentru familiile celor morți pentru patrie”. □ În pagina a doua a aceluiasi număr, Traian Lalescu salută apariția revistei de satiră și humor „Urzica”: „Succesul deosebit de care s-a bucurat primul număr al revistei de satiră și humor «Urzica», număr care s-a epuizat într-un timp record, dovedește nerăbdarea cu care marile mase de muncitori așteptau o revistă humoristică, în care buna dispoziție să se împletească în chip armonios cu apriga satiră la adresa celor care până acum câțeva vreme socoteau că doar ei au dreptul să râdă”.

● „Flacăra”, nr. 5 (57), publică **Decretul pentru stimularea activității științifice, literare și artistice**, dat de Prezidiul Marii Adunări Naționale, care și-a însușit propunerea CC al PMR, în temeiul articolului 44-45 din Constituția RPR și pe baza deciziei Consiliului de Miniștri din 28 ianuarie 1949. Autori precum Z. Stancu, M. Beniuc, V. Eftimiu, Cicerone Theodorescu, E. Jebeleanu, M. Davidoglu comentează această „decizie binevenită”, a înființării unui fond literar pentru sprijinirea scriitorilor români. Camil Petrescu, de exemplu, crede că nu este vorba doar de „marile sume” care se vor da sub formă de premii și de fonduri, cât în special de „spiritul care călăuzește aceste importante subvenții, spirit evident mai ales și în celelalte măsuri anunțate, care par numai accesorii dar dovedesc dorința limpede a regimului clasei muncitoare, de a elibera pe scriitor de servituțiile cotidiene, pentru a-i da posibilitatea să se concentreze la maximum asupra lucrărilor sale”. „Nu un premiu oarecare, ca un bacșiș aruncat orchestrei la plecare, cu bună dispoziție, din restaurant, ci grija de a veghea asupra actului de creație artistică însuși, caracterizează *excepționalul* decret din 28 ianuarie 1949”. Celelalte reacții, la fel de elogioase, contribuie la instituirea limbajului de lemn sărbătoresc. M. Beniuc: „Decretul [...] despică orizonturi unice pentru cultură în istoria țării noastre”; E. Jebeleanu: „Este o istorică *restitutio in integrum*”; V. Eftimiu: „O eră nouă se vestește...”; Cicerone Theodorescu: „Noi, poeții, prin definiție suflete sensibile la toate nuanțele bucuriei, salutăm cu înflăcărare *Decretul*”. □ În același număr al revistei, Petru Dumitriu pune în discuție romanul lui E. Camilar, *Negura*, evidențiind faptul că „adâncirea viziunii social istorice este certă, în seria scrierilor sale recente”, dar observând că autorul „este încă pândit de resturi ale manierei sale anterioare, de a vedea lucrurile în lumina nebuloasă a baladei, de a se lăsa stăpânit de talentul său pictural. Drumul pe care va urma o dezvoltare *sănătoasă* este acela al unei preocupări crescânde pentru elementul uman, pentru frământările lui, pentru jосniciile dar și înălțimile care sălășluiesc în om”. Fiindcă *Negura* nu poate fi prinsă doar într-o cronică, Dumitriu precizează că „Flacăra” va reveni asupra subiectului, pentru că în volumul I al trilogiei s-a definit „doar începutul unei situații istorice, arătându-se tendințele de dezvoltare pe viitor”. Se creionează, deci, situații și raporturi între personaje cu o *evoluție lăuntrică*, cu *transformările*

lor treptate, romancierul fiind preocupat „să urmărească maturizarea politică a indivizilor care alcătuiesc masa luptătorilor”. □ Probabil sensibil la *Nota Redacției* din numărul precedent (la articolul despre Al. Jar) M. Petroveanu analizează cu asprime slăbiciunile ideologice ale romanului *Desculț*: „Perspectiva [...] șovăie în descrieri, oamenii rămânând simple siluete, nedeosebite și fără viață [...] indivizii citadini abia se mișcă, cu răsuflarea literară scurtă [...] abia cei de la câmp sunt înfiți solid pe terenul luptei de clasă, arzându-și toată energia lor în focul muncii sau al luptei”. În cea de a doua parte a studiului său, în nr. din 13.02.1949, criticul acuză lipsa de organizare politică a țăranilor din carte, ce nu pot oferi încă eroi *plini*, pozitivi, *tipuri*: „În orice caz, personajele lui Stancu rămân reprezentative și dacă nu se vor păstra portretele lor individuale, romanul va dura prin valoarea lui de compoziție murală, de frescă. Nu sunt *atomi*, pentru că nu pot fi substituibili, adică înlocuiți unii prin alții. [...] Fără a se împlini ca eroi, ei *trăiesc* ca masse, din partea cărora saltul la individualizare știi că va sosi cu necesitate, grație orientării Răscoalei și mijirii ideii de *organizare*”. □ E. Jebeleanu semnează *Necrologul* lui N. D. Cocea: „Cauza pentru care a luptat, neobosit, veșnic surzător, jumătate de veac, a triumfat. și acum N. D. Cocea, de la care atâția scriitori am avut atâtea de învățat, ne părăsește, purtat pe scut de mâinile clasei muncitoare”.

● În „Universul”, Al. Dumitru-Păușești semnează articolul *Intellectualii progresiști apără pacea*, în care arată că, în timp ce, în Franța, Ministerul Instrucțiunii Publice reduce drepturile artiștilor „în folosul înarmărilor”, cu totul alta este „condiția materială și morală a artistului și omului de artă în Uniunea Sovietică și în țările de democrație populară”. □ La pagina 3 „Universul” inserează un scurt reportaj de la *Înmormântarea scriitorului și ziaristului N.D. Cocea*. Sunt reproduse pasaje din discursul lui Zaharia Stancu: „Prin moartea lui N.D. Cocea se stinge unul din cei mai vechi luptători pe tărâmul scrisului împotriva regimului de opresiune și exploatare burghezo-moșierească din țara noastră. [...] N. D. Cocea închide ochii în mijlocul unei lumi pe care a presimțit-o, pe care a dorit-o, pe care a așteptat-o și pentru care scrisul său a luptat zi de zi. Societatea Scriitorilor din Republica Populară Română pierde în N. D. Cocea pe valorosul ei vicepreședinte. Scriitorii din Republica Populară Română pierd în N. D. Cocea un exemplu de muncă, de perseverență, de fidelitate față de cauza clasei muncitoare.” □ În cuprinsul aceleiași pagini este anunțată instituirea unor premii pentru cea mai bună traducere, tipărită, din limba rusă. Din comitetul care va atribui cele trei premii, valorând 50.000, 20.000 și respectiv 10.000 de lei, fac parte: Zaharia Stancu, M. Novicov, M. Davidoglu, Mihai Beniuc, Marcel Breslașu, Ov. S. Crohmălniceanu, Eugen Jebeleanu, Al. A. Philippide, Horia Deleanu, Cicerone Theodorescu, Silvan Iosifescu, Sanda Diaconescu (secretar).

● În „Lupta Ardealului”, Ioanichie Olteanu salută anticipat evenimentul care va avea loc peste numai câteva zile la Cluj: „Pe 9 februarie, în Sala Mare a

Colegiului Academic, în vederea pregătirii Congresului Intelectualilor din R.P.R. pentru apărarea păcii și culturii, va avea loc o Mare Întrunire a Intelectualității din Cluj”. Dintre participanți sunt amintiți M. Beniuc (secretarul S.S.R.), E. Petrovici – rectorul „Universității V. Babeș”, delegat al intelectualității din R.P.R. la Congresul de Wrocław, Gaal Gabor, profesor universitar, delegat. Prezența lui Beniuc la Cluj (autorul volumului *Un om așteaptă răsăritul* din 1946 și al poemei *Toboșarul timpurilor noi*) este considerată „salutară”.

● La rubrica *Academicienii noștri* din „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 53), Catrinel Oproiu scrie despre **Mihai Roller**. Din prezentarea activității istoricului aflăm că „educat, condus și sprijinit de partid”, istoricul aplică „acest principiu, al învățaturii marxist-leniniste, la istoria poporului nostru”. Mihai Roller scoate „«de sub praful cronicilor și documentelor» un factor nou, până acum aproape cu desăvârșire ignorat: poporul și lupta lui”.

7 februarie

● „Scânteia”, „Suplimentul de Duminică” reia din „Contemporanul” două texte caragialiene: *1 Mai* și *Românii verzi*. În „chapeau” se face o prezentare a celor două texte („În articolul 1 Mai [...] se vede clar admirația și respectul pe care îl purta Caragiale clasei muncitoare. Acest articol a fost ascuns cu grijă de istoriografia literară burgheză căreia nu-i convenea deloc să se vadă conținutul critic mai adânc poziției lui Caragiale față de regimul burghezo-moșieresc”) și este lăudat studiul însoțitor, *O problemă esențială în revalorificarea operei lui I.L. Caragiale*, prin care Ion Vitner face „un bun început în acțiunea atât de necesară a reconsiderării literaturii noastre din trecut în lumina critică a marxism-leninismului”. □ În același număr apare articolul ***Mașina literară americană*** (nesemnat), care acuză condiția creației în Statele Unite, numărul mic al bibliotecilor, tirajele mici și lipsa de interes pentru carte (mai ales pentru scriitorii progresiști), propaganda antisovietică, pornografia, prețurile prohibitive, goana editorilor după profit și umilirea scriitorului „care își vinde deseori sufletul și trupul clasei conducătoare pentru un blid de linte”.

8 februarie

● „Universul” publică sub semnătura lui Al. Dumitru-Păușești articolul ***Stimularea activității literare, artistice și științifice***. Autorul reia tema articolului său din 5 februarie, destinat comparației celor două sisteme, capitalist și socialist, spre a reveni, cu noi argumente asupra ideii de superioritate a culturii în societatea socialistă, comparativ cu cea capitalistă. Exemplele sunt luate exclusiv din domeniul culturii române, prilej pentru articlier de a face o comparație între trecutul întunecat și prezentul luminos: „Pentru această slujbă umilă [redactor la „Timpul”], Eminescu a trebuit să părăsească ideea de a trece doctoratul, iar activitatea lui poetică, în acest timp, a fost puțin rodnică. Între

1881 și 1883 el pare că n-a mai publicat nimic, istovit fiind de munca redacțională. Când doi prieteni din Bucovina veniră să-l vadă la București, Eminescu le-a rezumat situația în câteva cuvinte: «Mizerie băieți, veșnică mizerie. Am ajuns jurnalist, adică calic». Aceasta era situația în care oficialitatea de atunci înțelegea să facă să prospere însușirile geniale ale lui Eminescu. Când a fost prezentat reginei Elisabeta, care, sub pseudonim căuta să-și arate unele apucături poetice, poetul «timid și ironic în sinea lui nu făcu impresie prea bună asupra majestății sale», ne spune d. G. Călinescu. Academia R.P.R. a înțeles să consacre definitiv gloria lui Mihai Eminescu, desemnându-l printre academicienii post-mortem. Astăzi morala socialistă n-ar mai îngădui o condamnare la decădere și mizerie a omului de talent sub pretextul că-i furnizează mijloace de inspirație. Dimpotrivă, hotărârea plenarei C.C. al P.M.R. privitoare la necesitatea stimulării activității științifice, literare și artistice îi are în vedere pe toți creatorii și le oferă acestora condiții prielnice cercetării, științei, culturii puse în slujba poporului”.

● „România liberă” îl sărbătorește pe Ilya Ehrenburg cu prilejul împlinirii a 40 de ani de carieră literară: „Zeci de milioane de oameni își amintesc desigur articolele lui Ehrenburg, care sunt adevărate cronici ale luptei eroice duse de bărbații și femeile sovietice”. □ Sub genericul „Intellectualii salută inițiativa convocării congresului pentru pace și cultură al intelectualilor din R.P.R”, ziarul publică reportaje și relatări de la Cluj, Iași, Timișoara.

9 februarie

● Suplimentul „Lupta Ardealului”, nr. 12, din numărul 756 al publicației omonime, cuprinde cuvântările anunțate în apariția precedentă, dar și alte articole ca *Politica justă a talentelor* (C. Regman) și *Inițiative în rândurile plugărimii muncitorești* (D. Micu). Cronica de film este semnată de I. Balea, la producția *Tânăra Gardă*.

● „Luptătorul bănățean” urmărește *Adunarea intelectualilor din Sala Operei de Stat din Timișoara*. Aceasta a avut loc pe 5 februarie și a fost deschisă de Ilie Murgulescu, rectorul Institutului Politehnic, luând apoi cuvântul Ștefan Nicolau, membru al Academiei: „Intellectualii trebuie să dovedească prin eforturi sporite că merită încrederea clasei muncitoare”. La rândul său, M. Novicov a ținut un discurs despre *Profundul marasm în care se zbate cultura burgheză* căreia îi opune „cultura în slujba maselor”.

10 februarie

● În „Universul”, An 66, nr. 33, M. Sevastos scrie despre *Câmpul de recrutare a scriitorilor*, lărgit prin lichidarea analfabetismului și introducerea științei de carte, la întreaga națiune: „Prin instruirea maselor se va lărgi câmpul de selectare a talentelor, țara noastră îmbogățindu-se cu un mai mare număr de creatori ai valorilor spirituale”

11 februarie

● „Contemporanul”, nr. 123, cuprinde articolul lui Ion Vițner, *A Toma, poetul proletariatului revoluționar*: „A. Toma este primul poet al clasei muncitoare de la noi, care luptă pentru realizarea unei lirici care să fie cu adevărat expresia artistică a luptei oamenilor muncii”. La A. Toma „apare pentru prima dată în poezia românească identitatea dintre ideal și real pentru că stabilește identitatea dintre aspirațiile sale și acea forță a societății menită a transforma fundamental societatea noastră. [...] Cu opera și cariera poetică a lui A. Toma se mai frânge în plus o tristă tradiție a lumii noastre literare: tradiția scriitorilor nevertebrați, a conștiințelor slabe și oscilante care într-o perioadă a vieții lor însuflețiți de aspirații progresiste au slujit cauza poporului, preferând apoi să abjure tot ceea ce mai înainte adoraseră”.

12 februarie

● În „România liberă”, Mariana Novicov semnează recenzia la primul volum al romanului *Zilele vieții tale*, de Ion Pas.

13 februarie

● „Universul” rezumă conferința susținută de prof. Traian Săvulescu referitoare la *Ajutorul P. M. R. și al Guvernului acordat Academiei Române*: „Deasemeni, printre celclalte obiective care au stat la baza alcătuirii programului de lucru pe anul în curs, d-sa a citat: necesitatea ca știința cultivată de Academia R.P.R. să se adreseze maselor, să servească la ridicarea lor; să fie un produs colectiv: să se bazeze pe participarea efectivă a tuturor membrilor Academiei R.P.R.: să aibă un caracter progresist și să servească la crearea și dezvoltarea orânduirii socialiste în Republica Populară Română. □ Tot pe prima pagină, „Universul” consemnează apariția unui nou număr din revista „Urzica”. Consecvent metodei de abordare (trecut-prezent) a subiectelor, Al Dimitriu-Păușești consideră că „«Urzica» rupe cu această tradiție de deformare și denaturare a comicului. Noua revistă caută să se întoarcă la însăși esența comicului care este răscolirea contradicțiilor realității înconjurătoare și satira socială. Iată, de pildă, exprimată lapidar, în câteva versuri semnate de Marcel Breslașu, tirania și ferocitatea prejudecății rasiale: «un negru sus/ pe spânzurătoare/ a mai apucat de spus:/ De ce oare?/ I-a răspuns un yankeu,/ sută la sută:/ Gusturile mele în materie de/ culoare/ nu se discută»”

● „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 54), propune *Doi poeți cântând Grivița Roșie* (Cicerone Theodorescu și Marcel Breslașu). În același număr, la pagina 3, Catrinel Oproiu prezintă detaliat romanul *Pământ fără lege*, de Jorge Amado.

● A. Toma este omagiat în „Flacăra”, nr. 6, printr-un articol de J. Popper, cu ocazia împlinirii vârstei de 74 de ani. □ Sunt publicate episoade din viitorul roman *Calea Griviței*, de Octav Murgeanu, iar Dan Deșliu este prezent cu

poemul *Grivița vie*: „Munca e viața și viața e munca/ Acesta e cugetul, asta-i porunca/ și sporul izbânzii și zborul întrecerii/ Pun luptei și trudei pecetea petrecerii!”. □ În dialog cu D. Chifa, Maria Banuș povestește cum i-a venit ideea scrierii unui nou poem, *Fiilor mei*. „Aș vrea să întrevăd viitorul, viitorul care va fi al lor, al copiilor care se nasc azi... Aș vrea să le spun că noi știm încotro se îndreaptă lumea liberă, lumea noastră, că ajutam fiecare din toată inima, cu toate puterile noastre, la zestrea acestui viitor... Poate că ei, citind poemul, ne vor înțelege mai bine pe cei de azi, părinții lor. Partidul ne sprijină, ne dă posibilități de informație pe care niciodată nu le-am fi avut. Putem intra astfel în realitatea vie a oamenilor muncii. De aceea pot azi să scriu din inimă, cu un sentiment adânc și adevărat, poemul acesta: *în primăverile de prin o mie nouă sute șaizeci...*”. □ M. Beniuc anunță Congresul din martie, prin articolul *Intellectualii din RPR luptă sub steagul păcii*. „Intellectualii din țara noastră în ultima vreme au realizat pași importanți în a-și lămuri concepția lor despre lume. Ei știu azi foarte bine că despre realitățile vieții, despre realitățile culturale nu se poate vorbi ca despre un pod cu vechituri sau despre un muzeu fără viață, în care un colecționar nepriceput a îngrămădit la întâmplare tot ce a găsit și socotit de preț. Trebuie să înțelegem mersul timpului: fără o viziune limpede a realității, fără o concepție unitară, consecvent logică, totul se destramă în întâmplare oarbă”.

● Pagina a doua a ziarului „România liberă” este dedicată grevelor de la Grivița, din februarie 1933. M. Cozma scrie despre *Grivița roșie în literatura noastră*, citând copios din Al. Sahia, Miron Radu Paraschivescu și Marcel Breslașu, iar Mihai Calmăc îi dedică poemul cu același nume: „Grivița e în clocot de muncă/ E-n iureș fierbinte./ - Tovarăși, cu Partidul în frunte/ Spre socialism/ Înainte!”.

14 februarie

● „Scânteia” publică articolul *La sărbătorirea unui strălucit reprezentant al literaturii sovietice*, în care Sorin Mladoveanu îl omagiază pe Ilya Ehrenburg la împlinirea a 40 de ani de carieră literară, evidențiind în termeni elogioși meritele acestuia în lupta pentru pace, situarea lui „pe pozițiile cele mai avansate ale luptei ideologice împotriva imperialismului”, dând „un minunat exemplu de felul cum scriitorii sovietici luptă pentru interesele și drepturile tuturor popoarelor asuprite din lume”. Exemplul lui Ehrenburg, conchide semnatarul articolului, „este exemplul marii literaturi sovietice”.

● „Lupta Ardealului” analizează activitatea Prezidiului Academiei R.P.R., care a luat în discuție aplicarea *Decretului pentru stimularea activității științifice, literaturii și artei*. În scopul decernării celor 15 premii ale Academiei, valorând fiecare 200 000 de lei, Prezidiul a alcătuit un comitet: Traian Săvulescu (președinte), M. Andricu, V. Mârză, Gh. Nicolau, E. Petrovici, M. Roller, M. Sadoveanu, Z. Stancu, Șt. Voicu – membri. S-a hotărât acordarea

unor pensii viagere văduvelor membrilor de onoare postmortem ai Academiei (de exemplu, doamnei Neculuță). S-a aprobat publicarea unei ediții naționale de „opere alese” ale lui Eminescu cu prilejul centenarului nașterii poetului. Cu ocazia acestui eveniment, publicația adresează o telegramă de mulțumire CC al PMR, inițiatorul legii. Suplimentul aceluiași nr. 762 (13) cuprinde poeme de Tiberiu Utan – *Februarie, ziua 16*, Baconsky – *Cântecul pregătirii însămânțărilor* și traducerea din Pușkin – *Lui Ceadaiev* (este vorba de un ofițer, amic al poetului rus), plus articolul *Două Europe, două culturi* – C. Regman. (vezi Anexa)

● În apropierea zilei de 16 februarie, „Studentul român” (an V, nr. 51) publică poemul *Cuvinte pentru Grivița Roșie*, de Gica Iuteș: „...Dar dreptatea – cei de la Ateliere/ o primiră atunci/ prin mitraliere/ Cu zdrențe de țipăt/ zdrențe de ceață/ Noaptea gonește – despletită, nebună./ Cu muribunzii de ceață în brațe/ Sirena lui Roaită sună...cum mai sună.../De parcă ar geme, ar geme, ar geme/ și țipătul smuls se deapănă-n gheme/ Ba nu, parcă se zbate pe frânghie, și scurmă/ Scrâșnetul sângelui – care gâlgăie-n urmă”.

15 februarie

● În „Națiunea”, Al. Șteflea, deputat, explică, în articolul *De ce ne-am dizolvat* fenomenul de asimilare a P.N.P. în P.M.R.: „Trecând în rândurile milioanei de luptători din Sfaturile Populare și Sindicate, noi facem un pas înainte. Ne angajăm pe drumul eforturilor de creație la care Partidul Muncitoresc Român cheamă întregul popor muncitor, drum la capătul căruia ne vom împărtăși și noi din înlesnirile unei vieți îmbelșugate, unei culturi înaintate, într-o societate din care exploatarea omului de către om să fie pentru totdeauna exclusă”.

● Nr. 26 din „Revista elevilor” își publică premianții. 1211 elevi au participat la Concursul literar-artistic. Premiul I pentru Poezie se acordă *ex aequo* lucrărilor: *Povestea lui Mihai Săgeată* de Nicolae Țic, *Raza de soare învață carte* de H. Juster, *Te-am chemat, tovarășe, la întrecere* de Licușa Romeo. Premiul I pentru Studiu îi revine lui Lucian Pintilie, autorul eseului despre Pavel Corceaghin din *Așa s-a călit oțelul*, de N. Ostrovski. Textul premiantului – viitorul mare regizor de film - va fi publicat în numărul următor, 27.

● Apare nr. 2 din „Urzica”. Printre semnatori se află Aurel Baranga, Ion Pribeagu, Zaharia Stancu, I. Ludo, Iuliu Rațiu, I. Berg. Un model de atitudine ironică, umoristică și politică este pastişa *Pe o stâncă neagră*, de Sadi Rudeanu: „Pe o stâncă neagră, lângă Washington/ Într-o casă mare, dată de patron/ Plânge și suspină doamna Ciang-Kay-Sheh/ și fiori de spaimă, tot mereu o trec”.

● „Ardealul nou” recomandă următoarele titluri ale anului precedent: Sergiu Fărcășan – *Direcția Mișcării Hârtiilor* (Editura Scânteia), *Potop*, de V. Em. Galan, *Andrei Buda merge la școala de cadre*, de Petre Dragoș (volumele sunt repovestite/rezumatate în câte două - trei paragrafe).

- În „Lupta CFR” i se dedică un grupaj lui Vasile Roaită, cuprinzând o prezentare de Carmen Dumitrescu și o povestire de Vladimir Colin, *Cum a murit Vasile Roaită*, dar și fragmente din *Poemul Griviței* de I. Bănuță și *Calea Griviței* de Cicerone Theodorescu.

16 februarie

- „Universul” omagiază greva de la Uzinele Grivița prin versurile lui Cicerone Theodorescu, însoțite de o biografie a lui Vasile Roaită și de desenele lui Perahim: „...Așa veni – așa, înflăcărata/ Zi de Februarie a lui treizeci și trei/ Pe Grivița sus, unde curge țitei/ De se-mbibă-n pământ și-ți mânjește lopata// Cu toții erau gata/ ca unul/ – De grevă” (*Calea Griviței*). □ La pag. 2, Societatea Scriitorilor Români anunță constituirea secției „Condeie noi”: „Această secție va lucra după următorul program: în fiecare zi între 12-14 și 16,30-18,00 ore de secretariat, primirea și repartizarea manuscriselor, informațiuni; în fiecare miercuri între 16 - 20 dezbateri în colectiv asupra manuscriselor prezentate.”
- „Unirea” publică poemul *Povestea lui Februarie 33* (de I. Heigher) și anunță concursul literar pe tema *Frăția între oamenii muncii de toate naționalitățile, încheată în focul luptelor pentru eliberare a poporului român și pentru construcția socialismului*.

17 februarie

- „Tânărul Muncitor”, nr 93, cuprinde o povestire despre Vasile Roaită, *Cu mâna încheștată pe sirena*, de Pavel Mareș, și poemul *Balada din 16 februarie* de V. Porumbacu: „Vasile Roaită a trăit un ceas/ și-a trăit într-un ceas viața/ Roaită a rămas sirena/ din treizeci și trei, dimineața/ În CFR mucenic/ flutura sângieru ca o flamură/ trupul de ucenic.../ inima sus pe o ramură”.
- În „Universul”, Ioan Massoff scrie despre *Încurajarea literaturii dramatice originale*: „În urma transformărilor structurale operate în toate sectoarele vieții, a fost firesc ca literatura dramatică – menită să înfățișeze scenic problemele, cu totul noi, care frământă omenirea muncitoare – să fi trecut printr-o fază, am spune de creștere”. Convinș că este încă mult loc de mai bine, autorul enumeră câteva dintre izbânzile noii dramaturgii. Acestea sunt *Bălcescu* de Camil Petrescu, *Haiducii* de Victor Eftimiu, *Minerii* de Mihail Davidoglu, *Cu pâine și sare* de Lascăr Sebastian asupra cărora promite să revină cu articole în viitor.

18 februarie

- „Contemporanul”, nr. 124, publică poezia Veronicăi Porumbacu, *Noaptea răzvrătirilor*, inspirată de catalogul expoziției artelor plastice pe anul în curs, prin care realismul socialist a pătruns în Palatul Regal: „Aicea, lângă Tudor, lângă Horia,- pereche arsă din același foc -/ minerii vin să prăznuie victoria,/ scriind, cu un cărbune: «Bun noroc»// În fața lor coboară dintr-o ramă,/ Din-

spre Braşov ţăranca deputat./ Clăcaşii toţi în astă noapte-i cheamă,/ în galeria cu perdele de brocart// şi la un veac de când într-o răsccoală,/ poporul rupse doar verigi de lanţ,/ ei au deschis azi poarta voievodală/ şi Anei şi «Plutaşilor din Neamţ)» □ În acelaşi număr, scriind despre raporturile debutanţilor cu editurile, după ce evocă anii grei şi exploatarea capitalistă, Dan Petraşincu îi îndeamnă pe tineri să se alătore noii creaţii făcând apologia societăţii sovietice, un adevărat model pentru creatorii autohtoni, pe care-i invită „acolo, în această *Città del Sole*, înfăptuită pe pământ. Munca şi Arta şi ştiinţele constituie adevărata aristocraţie a omului, adevărata autocraţie a spiritului. Noi luăm pilda Uniunii Sovietice, a literaturii sale care se încheagă pe norme şi dimensiuni după alte tipare estetice. Acolo, artistul ca şi omul de ştiinţă, sunt adevăraţi oficianţi ai unei societăţi evolute. Acolo nu mai e loc de agonii, de penumbră şi de nesfârşite «probleme» scriitoriceşti etc., ci de probleme ale omului care produce faţă de alţii care-l exploatează, ale omului care gândeşte şi simte faţă de negustorul care-i industrializează gândirea şi simţirea” (*Scrisoare deschisă unui tânăr debutant*). □ În aceeaşi pagină, o notă face referiri la *Noua organizare a Societăţii Scriitorilor din R.P.R.*, din cuprinsul căreia aflăm ca secretarii secţiilor sunt: Maria Banuş (poezie), Liviu Bratoloveanu (proză), Mihai Davidoglu (teatru) Aurel Baranga (satiră şi umor), V. Mândra (critică literară), Vera Călin (traduceri), Vladimir Cavarnali (literatura pentru copii) şi Geo Dumitrescu (începători). □ În acelaşi număr, Radu Miron, vorbeşte despre *Ostaşul Armatei Sovietice în dramaturgia sovietică*, iar N. Tertulian demontează *Filosofia burgheză în stadiul actual al imperialismului*.

● Apare ultimul număr din „Naţiunea” (An III, nr. 868), organ al P.N.P., dizolvat în P.M.R. La pagina 1, G. Călinescu semnează editorialul *Ne-am făcut datoria*: „Întrucât Partidul Naţional Popular şi-a terminat, ca atare, misiunea, dând putinţa membrilor săi de a se alătura mării mase muncitoare, ziarul «Naţiunea» îşi încheie şi el rostul. Nu încapе îndoială, date fiind cele spuse mai sus, că ziarul «Naţiunea» a avut un rol eminent în opera partidului nostru, fiind primul instrument de luptă. Nu fără emoţie ne despărţim de mesele, de condeiele noastre. La drept vorbind însă despărţirea este cu totul iluzorie. Căci în fond nu ne despărţim. Schimbăm, lărgim orizontul”.

19 februarie

● În „Universul”, Ion Marin Sadoveanu reia punctual o conferinţă de presă a preşedintelui Academiei, prof. Traian Săvulescu, (vezi „Universul” din 13 februarie) insistând asupra importanţei măsurilor anunţate de acesta: „Academia era o reuniune de activităţi paralele şi diverse, care rareori izbutea să fie un îndrumător unitar din partea marilor personalităţi ale culturii. Atât de primejdiosul «turn de fildeş», refugiu sterp pentru toţi creatorii fără contact cu realităţile, pentru academicienii de atunci era un refugiu inutil, se prezenta cu o serie de cercetări şi concluzii oţioase şi alambicate, merituoase poate prin

muncă pe abstract, atunci când munca era, dar de niciun folos colectivității și nevoilor ei. Astăzi Academia R.P.R. este chemată la rezolvarea problemelor ridicate de nevoile poporului. Acestea fiind pozițiile principale ale activității academice din noile așezări ale socialismului, Academiei R.P.R. îi revine și un mare rol organizatoric”.

20 februarie

- „Ardealul nou” semnalează volumele lui Nagy Istvan – *Face cât o victorie*, Editura Scânteia Satelor și Al. Sahia – *Revolta în port*, Editura Scânteia.

- În „Universul”, Petru Comarnescu semnează articolul ***Munca scriitorilor***, în care se referă la marile schimbări produse cu puțin timp în urmă și care au avut drept rezultat reorganizarea activităților „spre a răspunde mării meniri, pe care arta și scriitorul o au într-o democrație populară îndreptată spre socialism.” Autorul subliniază că avantajele de care se bucură de acum breasla trebuie răsplătite printr-o nouă atitudine: „Scriitorul trebuie să păstreze un viu și strâns contact cu viața maselor muncitoare, scoțând din luptele, străduințele și năzuințele lor materialul și temele pentru cărțile ce le scriu”. Urmează citate din literatura sovietică, din Sobolev și Gorki, în numele cărora se arată că „Adevărul artistic este progresist în esența lui, deoarece este reflectarea obiectivă a adevărului vieții. Prin natura lui este revoluționar și dinamic” (A. I. Sobolev). În lumina spuselor lui Gorki („faptul nu este încă întreg adevărul, el este numai materia primă, din care trebuie să extragem, să scoatem adevărul veritabil al artei”), Petru Comarnescu arată că „reorganizarea Societății Scriitorilor constă mai ales în această necesară pregătire ideologică și în activitatea de îndrumare concretă care se promovează în secțiile de lucru ale societății. Membrii societății activează săptămânal în secțiile de poezie, epică, poezie dramatică, traduceri, literatură humoristică, literatură pentru copii și de critică etc. Acestea sunt apoi discutate împreună cu autorul respectiv, care găsește tot felul de sfaturi și îndrumări pentru ca opera lui să corespundă cerințelor artei și societății căreia i se adresează”.

- Geo Dumitrescu analizează în „Flacăra”, nr. 7, activitatea *Secțiilor Societății Scriitorilor*, care nu trebuie să devină „cenacle” și tribune de oratorie diversionistă, din unora ce vor în continuare să evite angajamentul în spiritul clasei muncitoare. Se poartă încă „discuții vagi, generale tendințe la filosofări, lipsa unor referiri la creația curentă, la fapte, evenimente, probleme acute, esențiale ale literaturii; pe de altă parte tendințe la discutarea chestiunilor mărunț materiale, îngust practice. [...] Mai grav decât atâta, uneori participările la cuvânt – de altfel, foarte anemice și puține! – făceau să se manifeste atitudini confuze, împăciuitoare, făceau să se nege în fond prezența poziției și a dușmanului de clasă, să se minimalizeze realitățile Revoluției noastre culturale, să se reia poziția unui tradiționalism neprincipial, a unei curtoazii *colegiale* burgheze, a unor menajamente protocolare – pe deasupra principiilor, adevărului și a normelor creatoare”.

- „Realitatea ilustrată”, nr. 53, redă imagini de la inaugurarea cenei scriitorilor din armată, însoțite de textul: „În cuvântul de deschidere pe care l-a rostit, dl. Colonel Sașa Pană a făcut un călduros apel către toți scriitorii civili sau militari de a participa activ prin scrierile lor la însuflețirea unui spirit nou armatei țării noastre”.

- O poezie cu titlul *Pe strada mea a trecut armata sovietică*, apare în „România liberă”, sub semnătura lui Horia Amin: „Din fabrici au pornit muncitorii/ Cu căldura atelierelor pe bluze/ Și copiii din întâia primară/ Cu bucuria primului/ A învățat; / Crescând în urale pe buze/ Să-ntâmpine ziua armatei sovietice./ [...] Pe străzi mulțimea și-a anunțat larma/ Iar versurile mele,/ Pentru onor și-au prezentat arma!”.

21 februarie

- Însoțindu-l de o prezentare elogioasă, „Scânteia” publică în „Suplimentul de Duminică” un fragment din romanul *Manifestele*, de Alexandru Jar, evidențind „figurile de muncitori tot mai îndârjiți și mai conștienți” care răspund „la chemarea Partidului”, în opoziție cu „figurile de trădători, unele ale capitaliștilor”.

- Nr. 14 al suplimentului cultural din „Lupta Ardealului” (nr. 768) relatează despre evenimentul Constituirii filialei Cluj a S.S.R., la 18 februarie în prezența lui E. Jebeleanu și Cicerone Theodorescu. Din Comitetul propus de Ion Lungu și aprobat în unanimitate fac parte: Nagy Istvan, Ioanichie Olteanu, Suto Andras, P. Apostol și Szasz Janos. □ Același supliment conține *Poem pentru Armata Eliberatoare*, de V. Felea., *Cântec*, de I. Olteanu și două poezii de C. Simonov – traduse de Adrian Hâncu și D. Micu – *Învingătorul* și *Chemarea la întrecere*

- „Lupta Moldovei” relatează despre începerea cursurilor de marxism-leninism la Universitatea din Iași, care vor pregăti noi cadre de intelectuali, spre o cultură științific realistă.

24 februarie

- Nr. 94 din „Tânărul Muncitor” include poezia lui Florin Mugur, *Horia*: „De-o parte, mulțimea cu durerile strânse grămadă în inimi – miile/ de alta, grofii, zecile, cu banii și gliile.../ și parcă undeva, unde marea de oameni e una cu mările cerului/ Horia vede amurgind veacul însângerat al grofului și boierului”.

- „Luptătorul bănățean” urmărește A 31-a aniversare a glorioasei Armate Sovietice, în grupajul *Lenin și Stalin, creatorii acestei forțe armate*.

25 februarie

- „Contemporanul”, nr. 125, publică lecția inaugurală a cursului de materialism dialectic și istoric ținută la Universitatea C. I. Parhon de Miron Constantinescu, *Concepția despre lume a partidului proletariatului*. □ La p. 4, Mihail Petroveanu, analizează ditirambic poemul *Lenin* de Vladimir Maiakovski:

„Dacă Maiakovski ar fi evocat pe Lenin precum ritma latinul Virgil (inaugurându-și Eneida: «arma virumque cano») atunci creatorul revoluției din octombrie s-ar fi ridicat astăzi doar ca un monument marțial, cu trupul de bronz. Lenin este însă în și mai adâncă măsură eroul înțelepciunii revoluționare, eroul civil al filosofiei transpusă în istorie, cu o minte genială”. □ În pagina 5 a „Contemporanului”, Ion Vitner analizează linia de dezvoltare a criticii literare științifice la sfârșitul secolului al XIX-lea. Rubrica se intitulează **Împotriva teoriei „artei pentru artă”**. Autorul îi are în vedere pe I. Păun-Pincio, Gherea, Anton Bacalbașa, Raicu-Rion, Vlahuță, dar și pe Ibrăileanu și C. Stere și încheie articolul cu observația: „Cercetarea atentă a epocii de la sfârșitul secolului XIX – în acest sector al disputei estetice și critice – dovedește limpede că, sub impulsul învățaturii clasei muncitoare, rezistența împotriva ideologiei burgheze și moșierești în domeniul artei, a fost extrem de activă. Această rezistență nu a încetat niciodată să se manifeste, de-a lungul timpului; urmele ei sunt vizibile în literatura noastră și rămâne istoriei literare în spirit științific, de astăzi, să reconstituie imaginea trecutului literaturii noastre în liniile ei adevărate.”

26 februarie

- În „Universul”, Ion Marin Sadoveanu dă curs hotărârilor de partid și de stat și domeniului artei dramatice. Articolul său, **Institutul de teatru, o școală nouă**, se referă la noua viziune ce trebuie îmbrățișată, încă de pe băncile facultății. Articolul este o schițare de deziderate amestecate adesea cu indicații foarte precise: „Am încercat să schițez, sumar, problemele ce se pun, ce se cer rezolvate în munca aceasta a laboratorului de dincolo de cortină. E de la sine înțeles că astăzi ar fi numai de un mediocru folos, și pentru sine și pentru alții, un actor fără o temeinică și foarte variată pregătire care ar merge de la exercițiile vocale și gimnastică până la o stăpânire a învățaturii marxist-leniniste.”

- „Lupta Moldovei” publică o recenzie nesemnată a cărții lui M. Roller – *Pe drumul revoluției noastre culturale* (Editura Scânteia).

27 februarie

- Numărul 8 (60) din „Flacăra” consemnează încă o încercare de recuperare a unui clasic român de pe pozițiile noi, ale realismului socialist: **Spre a-l reîntâlni pe Ion Creangă**, textul aparținându-i lui Petru Dumitriu: „Dacă viziunea sa e limitată și condiționată de experiența fericită a copilăriei, în orizontul strâmt al satului chiaburesc, Ion Creangă a știut totuși să se ridice deasupra acestei condiționări. A știut să înțeleagă, deși numai în linii mari, fiindcă n-o trăise, drama țăranimii exploatare și să facă un admirabil portret tipic al acestei țăranimi, în *Moș Ion Roată*”. Nu prin stilul său ar trebui înțeles Creangă, altundeva stă „cheia personalității sale artistice”: pentru a-l reîntâlni

„trebuie mers pe același drum pe care a mers el. Nu pe ulițele sărăcicioase ale mahalalei ieșene, unde Creangă a fost totdeauna un străin, ci pe căile copilăriei sale. [...] Geniul lui Creangă s-a manifestat atât în fixarea pentru eternitate a universului copilăriei [...] cât și în depășirea acestui spațiu strămt, în cuprinderea printr-o privire scurtă dar cuprinzătoare a întregii societăți în care a trăit”. □ Marcel Breslașu contestă *Literatura de sertar*: „Ce îi mână, mă întrebam, pe dănțuitorii la două nunți, ca să nu vorbesc de vâslitorii la două luntre, să-și agonisească lamura scrisului lor în colbul sertarelor? Înainte de toate, o greșită înțelegere a sferei *literaturii angajate*, a literaturii în spirit de partid. Avem un public cititor tânăr, lacom, de frumosul spus adevărat, de adevărul spus frumos! Nu vom sluji poporul decât depășindu-ne, spărgând sertarele de la birouri și din suflete. A te depăși înseamnă în primul rând să te dărui, și de dăruit nu te poți dărui nici cu jumătate mână, nici cu jumătate gură. Dar-mi-te cu jumătate viață!”. □ Articolul lui Octavian Păscăluță, *Pentru spiritul de partid în critică*, se înscrie în programul de așezare a criticii pe teren partinic.

● „Ardealul nou” prezintă antologia alcătuită de Maria Banuș și D. Corbea – *De spus la șezători*, apărută la Editura de Stat: „Poeziile din acest volum înfățișează întâmplări din viața satelor privind *lupta de clasă* pe care o duce țărănimea noastră muncitoare, pentru a scutura jugul asupririi și uneltirilor. Ele pot fi folosite la șezători, unde fetele și flăcăii le vor recita acelora care iau parte la adunări, pentru ridicarea nivelului cultural”.

● Nr. 207 din „Lupta CFR” include articolul despre *Gogol, omul și opera*, nesemnat, și câteva paragrafe (o mini recenzie, fără semnătură) la *Țara hoților* de E. Camilar.

28 februarie

● Constantin Mitea publică în Suplimentul de Duminică al ziarului „Scânteia” articolul *În satele noastre se nasc cântece noi*, lăudând creațiile țăranilor muncitori și reproducând câteva dintre acestea: „Foaie verde merișor/ S-arătăm chiaburilor/ Că nu mai e țara lor/ Ci a muncitorilor” etc. Autorul nu uită să evidențieze, în finalul articolului, funcția propagandistică a „noilor creații” populare, mai cu seamă în procesul colectivizării abia început: „Oglindind multele și variatele aspecte ale luptei de clasă, având un ecou adânc în sufletele masselor muncitoare, folclorul poate și trebuie să devină un puternic factor al agitației de masă, o armă de luptă, un mijloc de a mobiliza țărănimea muncitoare pe drumul reorganizării socialiste a agriculturii, pe drumul unei vieți tot mai bune”.

● În „Lupta Ardealului”, (Supliment, nr 15/ 774) Liviu Drumur discută despre sprijinul partinic oferit tinerilor scriitori ardeleni și despre temele pe care aceștia ar trebui să le abordeze în viitorul apropiat: „Prin reorganizarea SSR din RPR o atenție deosebită se acordă celor care acum încep să mânuiască condeiul, prin îndrumările care li se dau în cadrul secției de tineret și prin

publicarea lucrărilor de început în ziarele locale și cele din Capitală. În Ardeal cenaclurile ziarelor «Lupta Ardealului» și «UTUNK» au anticipat oarecum aceste hotărâri ale SSR, îndrumând un număr de începători, încurajându-i pe calea pe care au pornit. [...] Având la dispoziție cele mai înalte opere literare ale scriitorilor sovietici și progresiști din întreaga lume, cu sprijinul concret ce îl prezintă pentru scriitor lucrările de știință, literare și de ideologie ale clasicilor marxism leninismului și criticilor sovietici, pentru tinerii scriitori temele se prezintă clare, fără dibuiri, ușurându-le greutatea începutului”. Sunt prezentați ca modele de autori tineri, talentați, Dumitru Mircea, T. Utan, I. Brad, A. Gurghianu.

- „Luptătorul bănățean” marchează 101 ani de la apariția Manifestului Comunist: „Să tremure clasele stăpânitoare în fața Revoluției Comuniste. Proletarii n-au de pierdut în această Revoluție decât lanțurile lor. Ei au doar *O LUME DE CĂȘTIGAT*!”. Eugen Barbu va folosi mai târziu această sintagmă ca titlu, în derizoriu, pentru romanul său „de sertar”, care făcea rechizitoriul comunismului din anii '50; fragmentele au rămas doar în paginile publicațiilor din anii '80!).

- Începând cu numărul din această zi, în „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 56) – Mircea Florentin scrie un serial, în trei părți, despre *Piese românești care se vor reprezenta în stagiunea actuală*. Analiza se extinde la prezentarea subiectelor a câte trei piese în fiecare apariție. Acestea sunt, în ordine, *Haiducii* (V. Eftimiu), *Cu pâine și sare* (Lascăr Sebastian), *Nicolae Bălcescu* (Camil Petrescu), *Cantonul 88* (Corneliu Dragoman), *Citadele sfărâmate* (Gheorghe Staicu), *Sfânta Jane*, de Eugen B. Marian, *Cumpăna* de Lucia Demetrius, *Casa de pe deal* (Valentin Gustav), *Oglinda fericirii*, de C. Ghiban.

[IANUARIE - FEBRUARIE]

- „Buletinul ARLUS”, an V, nr. 1-2 (ian.-feb. 1949) – apare sub îngrijirea unui Consiliu General de Conducere. De reținut doar rubrica „Citiți și răspândiți ultimele noutăți apărute la editura «Cartea Rusă»”: *Război și pace*, de Lev Tolstoi, *Așa s-a călît oșelul* – ediția a II-a, de N. Ostrovski, *Copilăria lui Lenin*, de A. I. Ulianova, *Sentinela*, de N. S. Lascov, dar și *Revistele Pedagogice Sovietice*.

- În „Viața Românească”, 1-2, Mihai Novicov semnează textul *Chipul lui Lenin în literatură*, Ion Călugăru pledează *Pentru o literatură a construirii socialismului*, iar Cicerone Theodorescu comentează *Legea cărții și noua concepție culturală*. □ Paul Georgescu scrie *Despre originalitatea romanului „Desculț”*. □ Recenziile din aceste numere aparțin lui Silvian Iosifescu, la *Uzina vie*, de Al. Sahia, Ion Marin Sadoveanu la *Hidrocentrala*, de Marietta Șahighian, Vicu Mândra la *Zilele vieții tale*, de Ion Pas, fiind impregnate, ca și textele înainte amintite, de ideologie și realism socialist. □ Sunt promovate

noile apariții de la Editura „Cartea Poporului”: Petru Dumitriu, *Dușmănie*, Marin Preda, *O adunare liniștită*, Geo Bogza, *Sfârșitul lui Iacob Onisia*. M. Sorbul, *Meeting*, Zaharia Stancu, *Brazdă-ngustă și adâncă*, Valentin Silvestru, *Trenul regal*, Cicerone Theodorescu, *Calea Griviței*, Sutö Andras, *Biruințe în zori*, Radu Boureanu, *Sângele popoarelor*. □ Paginile de poezie sunt semnate de Mihai Beniuc, cu poemul folclorizant *Chivără roșie*, dedicat eroilor Horea, Cloșca și Crișan. Sub titlul *Mlădițe noi*, revista prezintă grupul clujean format din Victor Felea (*Poem pentru armata eliberatoare*), A. E. Baconsky (*Cântec pentru cartierul meu*), Dumitru Micu (*Minierul*) și I. Brad (*Scrisoare la 20 de ani*). □ Simptomatic pentru orientarea publicației este amplul text al lui J. Popper, *Despre câteva nuvele noi*, din care oferim scurte extrase: „Un cetățean al țării noastre, care s-ar reîntoarce astăzi, după patru, cinci ani de absență, în patrie, ar întâlni, fără îndoială, nenumărate realități noi și surprinzătoare, și aceasta chiar de la primii pași făcuți în capitală. Dacă acest personaj ar avea preocupări cu precădere de ordin literar, pricinile sale de mirare nu s-ar ivi mai puțin repede, n-ar fi mai puțin puternice. Iată-l intrând în prima librărie ivită în cale, cercetând rafturile cu cărți. Printre titlurile care-i vor opri privirea se vor afla și câteva din cele ale colecțiilor populare de nuvele lansate de Editura «Scânteia» sau de Editura pentru Literatură și Artă: *Țesătorea*, de Petre Dragoș în colaborare cu N. Câmpeanu (J. Popper), *Cărămidarii*, de V. Em. Galan, *Andrei Buda merge la școala de cadre*, de Petre Dragoș, *S-a spart satul*, de Gh. Cristea, *Dușmănie* de Petru Dumitriu. [...] Este evident că pentru cineva a cărui informație nu depășește în timp momentul 1944 al literaturii noastre, deplasarea de planuri va fi vertiginoasă, perspectivele deschise de cele câteva povestiri vor contura un fenomen uman cu totul necunoscut. O muncitoare își propune să lucreze simultan la două războaie de țesut... își antrenează tovarășele... sporirea producției... îndeplinirea planului. Un strungar este trimis la școala de cadre a Partidului Muncitoresc Român... lupta lui pentru a-și însuși învățătura marxistă...bucuria de a fi reușit. Într-un sat țăranii se strâng la partid ca le ei acasă... se supără pe unul care s-a dat cu chiaburii satului... Dar, iată că, și în acesta, vorbele auzite la partid incolțesc: când unchiul său, țăran chiabur caută să saboteze munca în colectiv a satului, stricând batoza, el se revoltă, îl denunță pe sabotor... și în alt sat lupta de clasă e în toi... Un comunist este înjunghiat de un chiabur care, până la urmă, își primește pedeapsa... și o poveste întunecată, din trecut, cu dragoste și moarte, cu un muncitor exploatat la sânge care-și ucide patronul... Dar și aici, ca și în celelalte, acțiunea este luminată de zâmbetul sănătos al unui proletar de astăzi, al unei fete de muncitor, dansatoare (va fi, poate, prim-balerină a Operei de Stat – pentru că, în Republica Populară Română, orice om care muncește poate ajunge acolo unde priceperca sa îi dă dreptul să ajungă). [...] Iată de ce *aceasta este literatura de tip nou*, primind mereu impulsul unei realități în mișcare, participând ea însăși la determinarea acestei mișcări. și cititorul nostru

imaginar va înțelege aceasta pe deplin atunci când va cunoaște munca dusă în școlile de cadre din întreaga țară și efortul zecilor de mii de activiști care poartă cuvântul Partidului Muncitoresc Român până-n cătunele îndepărtate; când va vedea cum oamenii simpli din uzine și de pe ogoare deprind din documentele și publicațiile Partidului lor teoria revoluționară a marxismului și drumul pe care trebuie să pășească, când va vizita fabricile naționalizate și va asista la o întrecere în producție; când va simți că lupta de clasă se ascute peste tot, cu cât poporul muncitor e mai conștient de sarcinile sale, mai stăpân pe teritoriul cucerit.”

[FEBRUARIE]

- „Cultura Poporului”, nr. 2, îi are în sumar pe Eusebiu Camilar, cu nuvela *Răsare grăul*, Radu Boureanu – poema *Delegatul*, Ion Daniel – piesa de teatru *Azi țara ta e casa ta*.
- În „Îndrumătorul cultural”, nr. 2, este publicat, cu indicații de punere în scenă a piesei, un fragment din *Așa s-a călit oțelul*, dramatizarea lui F. Bondarenko după romanul lui N. Ostrovski. Lupta împotriva neștiinței de carte și realizarea planului economic fac parte dintre obiectivele revistei. Cauza cărturărească este „servită” de Maria Banuș și Iuliu Rațiu (cu versuri pentru *Grivița 1933*), Balta de Mihu Dragomir și respectiv o piesă a lui Petru Vintilă, intitulată *Gheorghe Doja*. Planul economic se reflectă în versurile unor Vladimir Colin, *Cântec pentru primul plan general*, Dragoș Vicol, *Cântec pentru strung*, Vasile Nicorovici cu *Eu cânt producția*. Un fragment din piesa *Alarma* de Orlin Vasilev deschide grupajul căruia i se adaugă un cuvânt înainte și o biografie a autorului sovietic, dar și un scurt cuvânt introductiv privind rolul esențial al conducătorului cercului dramatic.

MARTIE

2 martie

- Nr. 808 din „Lupta Moldovei” semnalează că la Teatrul Național din Iași se montează *O scrisoare pierdută*: „Teatrul lui I. L. Caragiale a fost redeschis [...] spre repunerea lui în adevăratele sensuri date de autor, ca o operă apropiată poporului, în care sunt întuiți în lumina reflectoarelor exploatareii, dușmanii de ieri și de azi ai celor ce muncesc”.
- „Universul”, An 66, nr. 50, publică articolul *O dificilă operație chirurgicală în urma căreia se pot vindeca unele cazuri de orbire*, în care este vorba despre procedeele chirurgului rus Filatov, ignorate de medicii români și absente din revistele științifice de profil. Faptul va declanșa un adevărat cutremur în lumea științifică, ale cărui consecințe se repercutează în activitatea tuturor secțiilor Academiei, cu implicații puțin previzibile. Cazul va fi „prelucrat” la nivel național, ca un exemplu tipic de cosmopolitism. (A se vedea și *Sub*

zodia proletcultismului, de M. Nițescu, Ed.Humanitas, 1995, p. 67-69, unde *Cazul Revistei de Oftalmologie* este dezbătut în amănunt).

3 martie

- În urma unei plenare a C.C. al P.M.R. (care ține până pe 5 martie) se stabilește transformarea socialistă a agriculturii, declanșându-se practic *colectivizarea națională*. În planul creației literare această temă se va dovedi foarte prolifică pe parcursul anilor următori.

4 martie

- „Universul” publică *Apelul Comitetului de inițiativă al Congresului intelectualilor din R.P.R. pentru pace și cultură*, în care se arată că „dintr-un avanpost imperialist, agresiv, antisovietic, țara noastră s-a transformat într-un factor de pace, participant activ la puternicul front al democrației și socialismului condus de U.R.S.S.” Apelul premerge altor forme instituționale prin care intelectualitatea românească, alături de cea din întreg „lagărul socialist” se pregătește pentru seria de evenimente care vor fi cunoscute sub denumirea generică de *Congresul partizanilor păcii*.

- „Contemporanul”, nr. 126, lansează ancheta *Despre condițiile muncii artistice*. Redacția își justifică inițiativa prin următoarele argumente: „Apariția unei literaturi noi, expresie a unui nou fel de viață, ridică nenumărate probleme, a căror discutare nu poate fi decât în folosul creatorilor de artă. În cadrul acestei concepții revoluționare a culturii, scriitorul nu mai figurează ca un element mânat de forțe invizibile, inconștient de puterea sa. Accentul pe care o estetică marxistă îl pune la aducerea la lumină a actului de creație, ne-a făcut să adresăm câtorva dintre scriitorii noștri întrebările de mai jos, susceptibile a deschide o discuție asupra modului de conlucrare a scriitorului și criticului.”. Întrebările sunt următoarele:

„1. Cum vedeți contribuția creatorilor la studierea științifică a procesului creației ? 2. Care este contribuția criticii științifice în lămurirea și îndrumarea fenomenului de creație. Sau cu alte cuvinte cum vedeți posibilă colaborarea criticului cu artistul ?” În acest număr răspund câțiva dintre cei mai importanți scriitori ai momentului. Camil Petrescu: „Trei ar fi direcțiile pe care se adună contribuțiile scriitorilor și artiștilor în genere la înțelegerea științifică a procesului de creație: 1) Arătarea condițiilor materiale și morale în care ei lucrează, adică dând indicații despre climatul în care pot produce mai cu ușurință și cu spor; 2) Explicând tehnica pe care o folosesc (fișe, note, schițe provizorii, transcrieri și retranscrieri, corecturi succesive etc.); 3) Sugerând particularitățile inefabile ale momentului de creație artistică (rolul inspirației, așa-zise, al «prăjiturii înmuiate în paharul cu ceai etc.»)”; Petru Dumitriu: „criticul și artistul seamănă mai degrabă cu muncitorii care sapă un tunel din ambele laturi ale masivului de piatră, până când, din ce în ce mai mult, se aud

sunetele uneltelor din partea cealaltă: până când aerul și lumina străbat prin încă o galerie materia inertă”; Dan Petrașincu este de părere că „schimbarea structurală prin care trece societatea noastră duce pe de o parte la un fel de a fi al scriitorului și pe de altă parte la un alt fel de critică a criticului. De fapt cele două întrebări de mai sus coincid [...] Contribuția creatorilor la studierea științifică a propriei lor opere derivă așadar din însăși această conștiință mai largă pe care el o capătă, prin noile condiții sociale și spirituale la care trebuie să se dezvolte din sentimentul că sunt ei înșiși participanți în ceva care se creează. Adică, în procesul său de creație, scriitorul de astăzi a învățat să aibă conștiință istorică. și el poate ajuta critica în «studierea științifică» a operei sale, în măsura în care el însuși imprimă acestei opere amprenta vremii sale, prin această conștiință, prin această înțelegere superioară pe care și-a însușit-o prin participare și luptă alături de idealul socialismului și comunismului, care este marele ideal al epocii noastre”. □ La p. 3, 6, „Contemporanul” publică textul lui Ion Vitner, *Problema moștenirii literare* (lecție inaugurală a cursului de materialism dialectic și istoric, ținută la Universitatea C. I. Parhon, catedra de Istoria literaturii contemporane). □ Articolul *În dosul perdelei de minciuni* (subintitulat *Între propaganda presei fasciste și mărturiile secrete din timpul războiului din 1941-1944 despre Armata Sovietică, din arhiva secretă a M. St. M.*), semnat de g-ral maior Valter Roman, se referă la confruntarea ideologică a celor două lagăre.

5 martie

● M. Petroveanu recenzează în nr. 9 din „Flacăra” volumul Mariei Banuș, *Bucurie*. Poeta ar fi „o apă involburată, deseori, dar primitoare, limpede, de la fund până la suprafață, clătindu-se cu sunete muzicale. A operat asupra ei însăși într-un mod armonic, deci creând un echilibru intim fundamental, o transformare revoluționară, grație educației Partidului”. Astfel, menționarea Mariei Banuș printre noile talente literare de frunte, conform articolului *îndreptar* din „Scânteia” (*Spre un nou avânt al creației literare*) este, în viziunea lui M. Petroveanu, pe deplin confirmată: „în peisajul actual, M. Banuș calcă pe o nouă cărare”.

6 martie

● În „Universul”, Ion Marin Sadoveanu reia chestiunea implicării sociale a scriitorului. Autorul evocă „închiderea de odinioară a scriitorului în problemele formale ale artei sale, ce-l preocupă până la absurd”. Practica celui orgolios și inutil *turn de fildeș* corespundea fără îndoială unei societăți „greșit alcătuită în care exploatarea omului de către om era regula generală”. Prețuirea de care se bucura scriitorul în ochii lui Marx, Engels și Lenin, dar mai ales a lui Stalin, „care vorbește de scriitori ca despre «adevărați ingineri ai sufletului»”, ca și „exemplul strălucit al acestei practici din literatura sovietică”, îl

determină pe semnatarul articolului să considere că „scriitorul astfel înțeles și prețuit e un adevărat luminător de drumuri, care are să-și spună cuvântul în toate problemele ce interesează comunitatea din care face parte. [...] Lucrul acesta a fost bine înțeles de Societatea Scriitorilor din R.P.R. care a văzut cu limpezime rolul pe care îl are acest proces de învioreare și îndrumare a literaturii pe făgașul cel bun”. Autorul insistă asupra „exemplului strălucit al practicii literaturii sovietice de astăzi, pe urmele căreia se îndreaptă și literatura noastră”. Invitat să-și spună cuvântul în toate problemele ce interesează societatea, înțeles și prețuit ca un adevărat luminător de drumuri, scriitorul trebuie să se afle într-o strânsă legătură cu cititorii săi. (*Scriitorii printre cititori*).

- Nr. 78 din „Lupta Ardealului” evocă ziua de 6 martie 1945, moment al preluării puterii de către Guvernul Groza – *Sărbătoarea biruinței forțelor democratice*. □ În *Supliment*, nr. 16, al aceleiași ziar, T. Utan scrie despre *Congresul Internațional din R.P.R. pentru pace și cultură* care va avea loc la sfârșitul lui martie. □ V. Cosma semnează articolul *Magda Isanos – poeta combatantă*, iar D. Micu este prezent cu poemul *1 Martie*. □ Alte texte se referă la volumul *Bucurie* de M. Banuș (recenzie nesemnată) și la premiera Teatrului Național din Cluj, cu *Avarul* lui Molière.

- „Ardealul nou”, An IV, Nr. 168, semnalează noile volume ale momentului: Petre Dragoș și N. Câmpeanu – *Îesătoarea* (nuvelă, Editura Scânteia) și Petru Vintilă – *Metoda nouă* (o nuvelă realistă, despre minerul Pop Ludovic din Petrila, apărută tot la Ed. Scânteia).

- În „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 57, p. 5), Valentin Silvestru surprinde aspecte din viața artistică a provinciei. Textul se intitulează *La Craiova, între două trenuri*. □ Ziarul din aceeași zi reproduce, în facsimil, manuscrisul „nefolosit în trecut de către cercetătorii operei marelui povestitor”, sub titlul *Un cântec satiric al lui I. Creangă*. Textul integral este: „Azi am bani, azi am parale, Azi de lume joc îmi bat, În cazino și-n tribunale, Sunt primit și-mbrățișat. Sună, sună, pungă sună, Că toți joacă pe-a ta strună. Onorați-mă cochete și voi bravi judecători, Eu știu ce-i a voastră sete: Credeți toți în bănișori. Sună, sună pungă, sună, Legea că tu o faci bună. De am rang sau boierie, Aste lucruri sunt prea mici. Știu armeni și greci o mic, Boieriți pe irmilici. Sună, sună, pungă sună, Legea că tu o faci bună. Fără nici o-nvățătură, Eu trec astăzi de-nvățat, Toți se uită-n a mea gură, Când punguța mi-a sunat. Banul la toți face nume, Banul te ridică-n lume. Sună, sună, pungă sună, Lumea r[e]a tu o faci bună. Astăzi curtea mă pofteste, Post sau slujbă ca să-mi dea, Știți de ce mă măgulește, Căci mi-e pungulița grea. Sună, sună, pungă, sună, Căci toate joacă pe-a ta strună”. Într-un comentariu, se precizează: „Faptul că textul a fost dat «uitării» de către vechea critică literară nu este întâmplător. Manuscrisul menționat în colecțiile Academiei R.P.R. ca un «cântec

satiric fără titlu» indică poziția adoptată de povestitor față de moravurile timpului, moravuri pe care burghezia românească le promova”.

8 martie

- Printre textele cu care „România liberă” omagiază Ziua Femeii se află *Glorioasele fiice ale poporului sovietic* (Gina Petrăchescu), *Chipuri de femei* (Lucia Manolescu) și *Căzute în luptă* (Catrinel Oproiu).

- „Femeia”, an II, nr. 2, revista lunară editată de Uniunea Femeilor Democratice din România, stă sub semnul unui moto: *Toate, ca un singur om, pentru apărarea păcii!* Numărul omagial, la un an de la apariția publicației, cuprinde *Poem pentru 8 martie*, de Sanda Movilă, articolul *Eroina literaturii de mâine*, de Cella Serghi, rubrica „Femei de pretutindeni în lupta pentru pace” și articolul *Femei sovietice*, de Al. Isacovski, cu un prolog de Dolores Ibarruri. Revista va păstra aceeași linie și în următoarele sale apariții. În nr. 4, apărut în mai, comemorează un deceniu de la asasinarea Olgăi Bancic; în nr. 6, iulie, apare articolul *Să întărim vigilența de clasă* al Anei Bellea. În „Femeia”, semnează constant Clementina Voinescu, versuri, Mia Marian, reportaje, Sidonia Drăgușanu și Cella Serghi, povestiri, Ada Bârseanu, Maria Arsene și Nina Gheorghiu - *Ce să citim*.

- „Săteanca”, Nr. 3, este dedicat Zilei Femeii. Cuprinde semnături ale femeilor democratice, ca Letiția Covurlui (versuri), Nina Gheorghe, Clementina Voinescu, Matilda Balmu, Mălina Cajal, cât și un omagiu adus de A. Toma – *Mulțumire femeilor*, un portret al Zoiei Kosmodemianskaia, partizana ucisă de hitleriști în Războiul de Apărare a Patriei Sovietice, dar și al eroinelor noastre, militanta Olga Bancic, executată de naziști la Paris, ori Ana Ipătescu, simbolul feminin al Revoluției române pașoptiste.

- „Luptătorul bănățean” este închinat de asemenea zilei de 8 martie, cu un poem omonim de Sanda Movilă. Un Mare Meeting al UFDNR are loc pe 8 martie în fața Operei, de Ziua Solidarității Internaționale a Femeii, cu serbări artistice și participarea Ansamblului Flacăra. Secția plastică a Cenuclului Flacăra din Timișoara s-a deschis sub lozincă: „Artistul de azi trebuie să fie un luptător, iar opera lui o atitudine de viață!”.

11 martie

- În „Universul”, Marin Dinu arată că în timp ce Congresul de la Wrocław a dat un nou avânt luptei intelectualității din toate țările, lumea imperialistă recurge la arma veche a corupției și otrăvirii spirituale punând în valoare creațiunile diversioniste ale scriitorilor izolați de mase. Un astfel de exemplu îl constituie Ezra Pound, care a primit în Statele Unite premiul Bollingen pentru volumul său *Pisan Cantos*. Autorul arată că Ezra Pound a fost apologetul lui Mussolini și că, după război, pentru a nu fi judecat „a fost găsit că prezintă alienație mintală și internat într-un ospiciu”. La fel de vehement este și față de T.S. Elliot: „în

fruntea juriului... găsim un poet englez, T.S. Elliot. Literatura lui este la fel de puțin legată de năzuințele popoarelor. [...] Literatura fără de înțeles, ca și literatura străină de realități, sunt mijloacele prin care imperialismul corupe sufletele, încercând să le distragă de la lupta lor cea dreaptă, de la lupta cea mare pentru pacea și libertatea popoarelor, din care orice om conștient și cu atât mai puțin creatorii de valori culturale și intelectualii nu ar putea lipsi. Dacă imperialiștii dispun de un Ezra Pound, T. S. Elliot și alții ca ei, pe frontul de luptă pentru pace și libertate, care se confundă cu însăși lupta pentru adevărata cultură, găsim savanți ca Irène Joliot Curie, Frédéric Joliot, Marcel Prennant, Haldane, Paul Bivel, Eugenie Cotton, Einstein, scriitori ca Aragon, Eluard, Thomas și Heinrich Mann, Elio Vittorini, Bernhard Kellerman, Pablo Neruda, pictori ca Picasso sau Matisse. În frunte găsim falanga intelectualității sovietice cu figurile atâtor creatori de artă și valori științifice. Puterea lor nu stă doar în prestigiul personalității, ci mai ales în faptul că au simțit nevoia de a se organiza și de a combate pentru apărarea culturii, de a se adresa maselor de care se simt legați. Declarația scriitorilor sovietici în legătură cu convocarea celui de-al doilea Congres Mondial pentru apărarea păcii proclamă din nou cu energie necesitatea unirii și luptei hotărâte împotriva ațâțătorilor de război. Apelul lor nu va rămâne fără răsunet, după cum prezența lor activă la Congresul de la Wroclaw nu a rămas fără urmări”. (*Pe frontul culturii*)

- Un reportaj-anchetă din „Scânteia” se intitulează *Ce au învățat muncitorii de la „Sovromtractor” – Brașov citind romanul sovietic „Atelierul de foc” de Boris Polevoi*, text care se înscrie în campania de impunere a modelelor realismului socialist sovietic.

12 martie

- În „Universul”, scriind despre *Cartea ilustrată*, G. Oprescu pledează pentru formele realismului socialist în artă: „Ne dăm seama ce recoltă bogată de schițe se poate face din contactul artiștilor cu viața din ateliere și de pe câmp. și ce interesante ilustrații s-ar putea astfel obține, atât pentru publicațiile tehnice, cât și pentru cele de imaginație, poezie, literatură, dramă sau chiar istorice.”.

- „Flacăra”. în nr 10(62) publică Apelul Comitetului de inițiativă al Congresului intelectualilor din RPR pentru pace și cultură. Un tânăr poet se afirmă în paginile publicației, cu textul *Primăvara întâiului plan* - Andrei Ciurunga: „Așa ne învață tovarăși Partidul/ plin să ne fie ca inima blidul/ și vesel obrazul scăldat în sudoare/ când bobul va da înmiit pe ogoare”. □ La *Poșta Redacției* poate fi întâlnit, cu poemele *Războaiele*, *Peisaj capitalist* și *Copilăria*, TOVI PALER (Octavian Paler!), încurajat ca poet, sfătuit să meargă pe un drum literar viitor „mai atent pregătit” și cu sugestia schimbării pseudonimului liric.

13 martie

- „Lupta Ardealului” notează reacțiile spectatorilor la filmul sovietic de succes „Tânăra gardă”, după romanul cu același titlu de Al. Fadeev.

● În „Universul”, Ion Marin Sadoveanu scrie despre **Realismul teatral, o biruință și o învățătură a artei rusești**, prilej de trecere în revistă a câtorva montări capabile „să scoată la iveală, să exprime adevărurile de viață închise în text.”

14 martie

● În „Supliment” (nr. 17) din „Lupta Ardealului”, nr. 786, sunt **comemorați 66 de ani de la moartea lui Marx**. Din sumar: **Petofi și prietenia dintre popoare** (Vasile Grunca), **Tineretul sovietic – universalitatea din eroii literaturii din URSS** (I. Brudan). □ Tiberiu Utan publică *Strofe pentru primăvara Chijului, Dimineață bună*, iar poemul *V. I. Lenin* de Maiakovski apare în traducerea lui Cicerone Theodorescu și Ion Costin. □ În același număr este inserat textul **Necesitatea reconsiderării lui Creangă**, la 60 de ani de la moartea autorului, cu partea I, *Satul lui Creangă*, sub semnătura lui Cornel Regman. În numărul următor însă nu mai apare și preconizata parte a doua a studiului, *Realismul lui Creangă*. □ O recenzie la poemul *Calea Griviței*, de Cicerone Theodorescu, este semnată (a.b.)

15 martie

● „Urzica”, Anul I, nr. 4, conține texte semnate de Nicolae Tăutu, Marcel Breslașu, Ștefan Tita și desene de Jiquidi și Iser, cel de-al doilea cu un unul intitulat *Condiția creației în USA*, însoțit de textul: „de ce nu mor odată, să devin și eu celebru?”.

16 martie

● „Universul” publică pe prima pagină **Protestul Ziariștilor din R.P.R. adresat guvernului monarho-fascist din Atena împotriva condamnării la moarte a ziaristului Manolis Glezos, redactor-șef al ziarului „Rizospastis”**, din care cităm: „Înfierând sentința criminală pe care, în disprețul oricăror probe juridice, Tribunalul din Atena a dat-o, la ordinul cercurilor imperialiste străine, ziariștii profesioniști din R.P.R. cer imediata anulare a sentinței de condamnare la moarte a lui Manolis Glezos și punerea sa în libertate”.

17 martie

● „Luptătorul bănățean” publică integral Rezoluția ședinței Plenare a C.C. al P.M.R. din 3-5 martie, adoptată în unanimitate, asupra sarcinilor Partidului în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea și pentru transformarea socialistă a agriculturii (raport prezentat de Gh. Gheorghiu-Dej).

18 martie

● „Contemporanul”, nr. 128, continuă ancheta cu titlul **Procesul de creație**, la care răspund Cezar Petrescu și Mihai Beniuc. „Cu alte cuvinte, ca să rezum, criticul de astăzi, sub semnul științific, are de reabilitat noțiunea de critică atât

față de creator, cât și față de cititor. fiindcă în trecut, în afară de rare excepții, amândouă aceste două categorii au fost mistificate. și, odată lichidat acest aspect al trecutului, colaborarea reciprocă se va instaura de la sine printr-un reciproc care va îngădui mai apoi autorului și criticului să aprecieze împreună condiția muncii artistice, fenomenul de creație, faza de incubație a unei opere, lupta creatorului cu elementul material al expresiei și așa mai departe”. (Cezar Petrescu); „Pentru ca scriitorul să fie ajutat în mod real de critic, acesta din urmă cred că trebuie: a) Să stabilească just, ideologic, poziția autorului, în lucrarea considerată față de problemele timpului, să fixeze și să lămurească atitudinea lui socială, înrolarea lui sub un steag sau altul. [...] b) Să arate scriitorului în ce măsură mijloacele de expresie artistică ale acestuia ating obiectivul vizat subliniind necesitatea inventivității, din cauza noutății problemelor care se pun: soluții pentru probleme noi, dar utilizând tot ceea ce înaintașii progresiști au lăsat moștenire sănătoasă”.

● Apare, la Iași, broșura *Pentru pace și cultură luptăm*, „omagiul adus de scriitorii și poeții moldoveni primei Conferințe pe țară a Scriitorilor din Republica Populară Română”. Articolul program este semnat de Gheorghe Agavriiloaiei (Iași, 18 Martie 1949) precizându-se că almanahul „este și un modest omagiu adus primului *Congres al intelectualilor din Republica Populară Română pentru apărarea păcii și a culturii* (congres care își va desfășura dezbaterile în zilele de 29, 30 și 31 martie 1949, tot la București). În publicația însumând 112 pagini semnează: Mihai Codreanu, Otilia Cazimir, George Lesnea, Nicolae Iatomir, Nicolae Rotund (muncitor ceferist), Marcu Zubaș (muncitor forestier) Gavril Bujdei (țăran muncitor), Ion Ghelu-Destelnica, Darie Magheru, Radu Ursachi (studenți), Gavril Găină (învățător). Eugen Pașcanu (funcționar), Dragoș Vicol, Gheorghe Ionașcu, Dumitru Ignea, Alexandru Popovici, Jean Leibovici, Victor Nedelcu și Ion Istrati (ziariști). Reproducem un fragment semnificativ: „Scriitorii moldoveni și în special cei ieșeni, în consfătuirea din 28 februarie 1949, și-au recunoscut, printre alte slăbiciuni și lipsuri, faptul că nu au adus la îndeplinire tot ce era necesar pentru îndrumarea și mobilizarea scriitorilor pe baricadele frontului ideologic, că nici scriitorii ieșeni nu au activat într-o singură organizație destul de unitară și de puternică, pentru a putea rezolva problemele care-i privesc. Examinând producția literară, pe genuri, s-au evidențiat oarecare succese în domeniul versurilor și al nuvelei, unde s-au înregistrat transformări radicale, în sensul apropierii artei de realitate și al punerii ei în slujba poporului muncitor. Încercări slabe și nereușite au fost pe terenul romanului, al dramaturgiei și în sectorul criticii literare. Cu toate eforturile făcute, se mai constată încă deficiențe în ce privește redarea aspectelor pe care le-a îmbrăcat lupta de clasă la orașe. De asemeni nu s-a evidențiat eroismul omului nou în condițiunile create de regimul democrației populare”. La scurtă vreme, almanahul se va transforma în revista „Flacăra Iașului”.

19 martie

- Corneliu Leu publică în nr. 11 din „Flacăra” poemul *Chemare nouă*, semnificativ pentru străduința de a integra șabloanele epocii: „Iar eu/ voi înălța o scară de norme/ și ne vom cocoța pe ea din înaltul cerului/ să privim la giganții ce înșfacă timpul/ și-l reped cu rodul muncii lor înaintea calendarului/ atunci, vom trăi povestea sufletelor sudate la flacăra/ vieții noi”.

20 martie

- În „Universul”, Ion Marin Sadoveanu vorbește despre apropiata Conferință a Scriitorilor (25 martie), precizând: „Date fiind problemele ce se pun cu această ocazie, care depășesc interesele strict profesionale ale scriitorilor, îmbrățișând însă întreaga orientare a literaturii noastre naționale în noua sa orientare, socotim că această Conferință va fi un eveniment urmărit cu mult interes de toată societatea românească.” În articol sunt „trasate” câteva dintre obiectivele breslei în raport cu vremurile: poziția scriitorului în societatea socialistă, condiția primă, a realismului socialist („de asemeni, din nenumăratele vizite ale scriitorilor în fabrici, la țară, în instituții, din șezători se vor strânge materiale de control atât de folositoare ce nu se pot realiza în alt fel decât din contactul direct cu viața”) și neîncetatul control pe care ar trebui să-l exercite cititorii asupra scriitorului, „a doua condiție pentru păstrarea legăturilor dintre el și masele în numele cărora scrie.” □ Pe aceeași pagină, Ioan Massoff semnează necrologul *La moartea lui Gh. Brăescu*: „Într-o literatură cu puțini maeștri și mînuitori ai satirei, Gh. Brăescu a fost unul dintre cei mai înzestrați”.
- „Luptătorul bănățean” se deschide cu articolul lui Al. Jebeleanu *Intellectualii în lupta pentru pace*. Tot Jebeleanu îi salută pe tinerii scriitori cu ocazia Congresului de Unificare a Tineretului (nr. 1347). Evenimentul se desfășoară în Săptămâna Mondială a Tineretului.

21 martie

- În nr. 18 al suplimentului din „Lupta Ardealului”, sunt salutate *Programul Congresului Internațional și Conferința Scriitorilor* ce va avea loc pe 25 martie. Ion Brad semnează poemul *Ajățătorii de război*, iar A. E. Baconsky traduce *Satul*, de Pușkin.
- „Luptătorul bănățean” publică stenograma raportului lui Gh. Dej la Plenara *Despre sarcinile P.M.R. în lupta pentru transformarea socialistă a statului*
- Ziarul „Scânteia” publică un fragment din volumul II al romanului *Negura* de Eusebiu Camilar, sub titlul *Ordinele de chemare*, care, conform unei scurte prezentări, „arată cum erau luați cu de-a sila țărani muncitori ai satelor noastre pentru a servi burgheziei și moșierimii drept carne de tun în războiul criminal contra ării Socialismului!” □ În traducerea lui Constantin Varta, ziarul publică o secvență a poemului *Să se trezească pădurarul!*, sub titlul *Dacă veți atinge zidul acesta, veți cădea!*, în care Neruda elogiază URSS, pe Stalin Molotov,

Voroșilov etc., realizând, conform prezentării, „o imagine plină de măreție a forțelor care, în frunte cu Uniunea Sovietică, luptă pentru pace împotriva imperialiștilor setoși de noi măceluri”.

- „România liberă” reproduce lista membrilor activi ai C.C. al U.T.M printre care se numără Cornea Paul, Filipaș Cornelia, Iliescu Ion, Malița Mircea și Percu Alexandru.

23 martie

- „Scânteia” prezintă lucrările Congresului de constituire a Uniunii Tineretului Muncitor. Printre membrii Comitetului Central al UTM se află și Paul Cornea.

- Într-un reportaj realizat la câteva uzine bucureștene, Al. Anca arată ***Ce citesc muncitorii de la uzinele 23 August, Grivița-C.F.R. și Atelierele Centrale S.T.B.***, în „vasta acțiune de trezire la viața culturală”: *Calea colhozului, calea spre socialism și Atelierul de foc*, de Boris Polevoi, *Moartea lui Iosif Clișci*, de Al. Jar, *Dușmănie*, de Petru Dumitriu, *Pe Donul liniștit*, de Mihail Șolohov, *Tânăra Gardă*, de Al. Fadeev, *Așa s-a călit oțelul*, de N. Ostrovski etc. Cele mai citite cărți sunt însă *Negura* și *Desculț*, care „nu poposesc niciodată în rafturile bibliotecilor”.

- „Universul” relatează amplu despre ***Solemnitatea de la Academie***, prilejuită de decernarea premiilor celor ce s-au distins în domeniile științei și literaturii. Este reprodusă cuvântarea președintelui Academiei, acad. Traian Săvulescu: „Mulțumim călduros Guvernului R.P.R. pentru sprijinul ce ni-l acordă și largile perspective ce le-a deschis activității noastre, prin asigurarea mijloacelor de lucru și ușurarea condițiilor de viață ale academicienilor și familiilor lor”. Textul, continuat în pagina a 8-a, conține două fotografii. Prima prezintă pe membrii guvernului asistând la ședința festivă, în timp ce în a doua poeta Maria Banuș își primește premiul. De asemenea, se arată că premiile, în număr de 15, au fiecare valoarea de 200.000 lei. Alături de Maria Banuș, printre premiați se numără: Eusebiu Camilar, premiul „Ion Creangă” pentru romanul *Negura*, care „descrie în mod realist evenimentele din istoria recentă a țării noastre și constituie o armă puternică în lupta pentru demascarea celor care au târât țara noastră în războiul criminal împotriva Uniunii Sovietice”; Mihai Davidoglu și Mircea Ștefănescu: premiul „I.L. Caragiale”, primul pentru piesa *Omul din Ceatal*, cu o tematică nouă, văzută de pe pozițiile clasei muncitoare și pentru piesa *Minerii*, în care „tratează lupta eroică dusă de mineri în vederea sporirii producției”; al doilea, Mircea Ștefănescu, pentru piesa *Rapsodia țiganilor*, care „aruncă lumină asupra exploatării boierești din trecut”; Ion Vitner, premiul „C. Dobrogeanu Gherea”, pentru „lucrările sale care constituie un început sănătos și serios al unei critici și istorii literare științifice bazată pe metodele materialismului dialectic și istoric, fiind în același timp jaloane prețioase pe drumul creării unei critici literare militante pentru promovarea principiilor realismului socialist”; Radu Boureanu, premiul „Gheorghe [sic]

Coșbuc”, pentru volumul de versuri *Sângele popoarelor*. Lista premianților apare, în aceeași zi, în „Scân-teia” și „România liberă”.

- În „Unirea”, An V, nr. 218, apare articolul-anchetă ***Oamenii ai muncii materiale și intelectuale ne vorbesc despre Congresul Intelectualilor din R.P.R.*** Printre cei care răspund: Harry Brauner, profesor la Institutul de Artă București, director al Institutului de Folclor, și Petru Vintilă, scriitor. Pentru nr. următor, (219, 26 martie) este anunțată intervenția lui Gh. Dinu (Stephan Roll).

24 martie

- În „Universul” apare articolul ***Despre romanul istoric***, semnat I[on]. M[arin]. S[adoveanu]. Pretextul îl constituie articolul lui A. Petrov, din publicația „La littérature Soviétique”, care se referă la romanul lui Alexei Tolstoi, *Petru I*. Recenzia lui I.M.S. se încheie cu următoarea concluzie: „și în înflorirea acestui gen, al romanului istoric, marea literatură sovietică de astăzi, a izbutit mari realizări”.

- În „Scân-teia” sunt prezentate premiile Academiei pentru „cele mai valoroase creații științifice, literare și artistice din ultimii trei ani”. Premiul „Gheorghe Coșbuc”, pentru poezie: Radu Boureanu, pentru volumul *Sângele popoarelor*, și Maria Banuș, pentru ciclurile *Cântec sub tancuri*, *Vânt de Martie* și *Bucurie*. Premiul „Ion Creangă”, pentru proză: Eusebiu Camilar, pentru romanul *Negura* „care descrie în mod realist evenimentele din istoria recentă a țării noastre, constituind o armă puternică în demascarea celor care au târât țara noastră în războiul criminal împotriva Uniunii Sovietice”. Premiul „I.L. Caragiale”, pentru lucrări în domeniul literaturii dramatice: Mihail Davidoglu, pentru *Om din Ceatal*, și Mircea Ștefănescu, pentru *Rapsodia țiganilor*. Premiul „C. Dobrogeanu-Gherea” pentru critică literară: Ion Vitner, „pentru lucrările sale care constituie un început serios și sănătos al unei critici și istorii literare științifice, bazată pe metoda materialismului dialectic și istoric, fiind în același timp jaloane prețioase pe drumul creării unei critici literare militante pentru promovarea principiului realismului socialist în literatura românească nouă”.

- În „România liberă”, Rectorul Institutului de Artă din București, poetul Marcel Breslașu, declară: „Se pune în fața noastră, ca oameni, cetățeni și artiști, sarcina de a lupta pentru pace, pentru cultură”.

25 martie

- Începe Conferința Scriitorilor din R.P.R., menită să înființeze Uniunea Scriitorilor din R.P.R. Sunt de față numeroși reprezentanți ai Puterii comuniste, membri ai Prezidiului M.A.N., ai Comitetului central P.M.R., ai Consiliului de Miniștri: Petru Groza, I. Chișinevschi, Ștefan Voitec, Traian Săvulescu, L. Răutu, L. Sălăjan, Petre Borilă, Alexandru Drăghici, C.I. Parhon etc. Lucrările Conferinței sunt deschise de A. Toma. Mihai Beniuc prezintă raportul ***Societatea Scriitorilor pe un drum nou***, iar M. Novicov ***Noul Statut al Societății***

Scriitorilor din R.P.R.. □ Salutul Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român adresat Conferinței Scriitorilor din RPR și semnat de Gheorghe Gheorghiu-Dej are toate elementele unui program-directivă cu caracter de obligativitate; „Luptând cu hotărâre pentru înlăturarea concepțiilor și deprinderilor vechi, burgheze din creația literară, studiind în mod atent și profund realitatea vie, scriitorii trebuie să-și pună ca sarcină de a contribui la educarea oamenilor muncii în spiritul ideilor nobile ale luptei împotriva claselor exploatare, împotriva obscurantismului și inculturii. Ei trebuie să pună în centrul operelor lor uriașul proces de transformare socială, clocotitoarea muncă creatoare ce se desfășoară în țara noastră, pe oamenii muncii ce făuresc orânduirea nouă socialistă. Ei trebuie să arate cum în procesul luptei pentru transformarea societății și construirea socialismului se naște în țara noastră omul nou – omul socialist. Scriitorii sin RPR au datoria să participe cu tot talentul și avântul lor creator la lupta pe care forțele păcii și democrației o dau contra lagărului războinic, imperialist. Ei trebuie să cultive și să întărească hotărârea de luptă și ura oamenilor muncii împotriva dușmanului de moarte al păcii, al culturii, al independenței popoarelor și al progresului – imperialismul anglo-saxon. Necruțătoarea combatere a influenței ideologice a imperialismului, sub orice mască s-ar manifesta ca, este parte integrantă a luptei pentru apărarea păcii și a culturii. Uniunea Scriitorilor din RPR va trebui să fie un centru al luptei împotriva servilismului cosmopolit, în fața culturii capitaliste intrate în putrefacție, împotriva imitației slugarnice a diferitelor curente ale literaturii burgheze, care au drept scop izolarea scriitorilor de realitate și săparea prăpastiei între creator și popor. În fața scriitorilor din RPR stă exemplul literaturii sovietice, literatura realismului socialist, care prin admirabilele opere pe care le-a creat, slujește cauza poporului sovietic, cauza culturii universale, cauza întregii omeniri avansate, [...] Creați opere de o înaltă valoare artistică, care să oglindească fidel năzuințele poporului nostru, ziditor al socialismului!” (Cf. „Scântea, 26 martie).

● În „Opinia”, intelectualii ieșeni salută **Congresul Internațional de pace**. □ I. Lucrețiu comentează pe marginea *Almanahului scriitorilor ieșeni. (Luptăm)*. Apariția lui a fost posibilă prin crearea Filialei Iași a Scriitorilor din R.P.R. , care a oferit sarcini concrete, între ele numărându-se și editarea unui almanah în cinstea *Conferinței pe țară a Scriitorilor* și a *Congresului internațional de pace*. Colaborează aici: „veteranul” poet N. Codreanu, N. Țațomir, O. Cazimir – *Îndemn*, Ion Istrati, Al. Popovici, Radu Ursachi, D. Ignea, V. Nedelcu, plus poeți muncitori, precum Marcu Zubaș. Toți scriu versuri militante, „la zi”. Almanahul are un cuvânt înainte al prof. univ. Gh. Agavriloaiei, dar nu conține niciun eseu ori comentarii critice, conferințe, articole literare de teatru și estetică! Acest fapt dezamăgitor va fi semnalat și de recenzentul I. Lucrețiu.

● „Contemporanul”, nr. 129, anunță pe prima pagină: **Revista noastră a fost premiată de Academia R.P.R.**, ceea ce determină redacția să-și ia un **Anga-**

jament: „[...] ne angajăm să ducem cu mai mare hotărâre bătălia ideologică împotriva rămășițelor claselor exploatatoare din țara noastră, împotriva imperialismului atâtător la război, pentru pace trainică și o cultură înaintată. Ne angajăm să împrăștiem în mai mare măsură lumină din lumina genialei experiențe a țării Socialismului triumfător”. □ La pagina 5, răspund anchetei inițiate în urmă cu trei săptămâni scriitorii: Sergiu Fărcășan, Victor Tulbure și Horia Stancu, din ale căror intervenții extragem: „«Scânteia» mi-a ridicat nivelul ideologic, m-a plasat mereu în locul celei mai fierbinți actualități și în cele mai largi și strânse legături cu masele. «Scânteia» prin articolele ei, mi-a arătat și mie calea în literatură și m-a încurajat și tot ea mă învață meșteșugul propriu-zis al scrisului” (Sergiu Fărcășan); „Ceea ce trebuie însă subliniat este faptul că nu mai este valabilă decât o interpretare științifică, marxist-leninistă a vieții și deci a fenomenelor literare, și că tocmai această interpretare duce la unitatea între problemele realității, ale literaturii, la unitatea între creator, între critic și între cititori” (Horia Stancu); „...Sunt multe de spus. Condeii nu le poate îngreuna pe o singură pagină. Dar am simțit în clipa când am fost recunoscut ca membru al partidului, cum se înalță din inimă cântecul meu” (Victor Tulbure). □ În același număr, *Poșta redacției*, surprinde pragmatismul tânărului Francisc Munteanu, care bate concomitent la două porți ale debutului: „Ne-ai trimis numai începutul poemului despre *Plan* (numai trei strofe) asigurându-ne că restul poemului, după mărturisirea dumitale, compus din aproximativ 18 coale bătute la mașină, l-ai trimis la revista «Flacăra». Este onorabilă dragostea dumitale față de munca organizată planificat. Însă versurile trimise sunt destul de departe de conținutul și noțiunea unei poezii bune. Iată o parte din mărturisirea dumitale apoetică: «Zilnic te văd/ Te pipăi/ Te cânt./ Din ceas în ceas, de ani/ Te văd crescând/ Din rodul muncii mele/ Mult drag îmi ești/ Tu Plan»” □ În pagina 3 se publică referatele Premiilor Academiei la toate secțiile, iar p.7 conține o, *Convorbire cu Jorge Amado*, realizată de Ion Vitner □ La p. 9, în cadrul rubricii „Război războiului”, sunt reproduse trei intervenții aparținând lui G. Călinescu („Instituțiilor de război, amenințările în limbaj defensiv, pregătirilor militare în scopul penetrației din partea acelor forțe care trăiesc din exploatare, noi intelectualii, exasperați de atâta infamă nelinește, suntem datori a le opune un apăsător protest”), Camil Petrescu („Un prieten îmi spune cu un ciudat sentiment de readucere în actualitate că recitește *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* - «Ceea ce ai descris acolo, întâmplările acelea apocaliptice ale bătăliilor din 1916 au fost trăite cu adevărat? Ce au devenit atunci jurămintele celor ce, scăpați din acest iad, au declarat că vor socoti de datoria lor de supraviețuitori să facă așa ca asemenea împrejurări să nu se mai repete să nu mai poată fi cu putință niciodată?» Într-adevăr, mă întreb și eu azi, în fața unei Europe însângerate ca o vită înjunghiată de șapte cuțite odată, pustiită ca într-un sfârșit de eră geologică: «Ce au devenit jurămintele atât de obișnuite frontului, de pe

toată întinderea câmpurilor de luptă, cum au fost cu puțină asemenea reveniri la bestialitate și nebulie?»”) și Eusebiu Camilar: „Acum, când lumea și civilizația sunt amenințate de puterile întunericului, să ne strângem toate forțele, înfigând steaguri, căptușind cu arme de luptă tot mai multe și mai puternice batalioanele păcii. Lozinca noastră să fie *Război războiului!* Avem în mâini o armă de preț, care nimerește cel mai bine în țintă: *condeiul*. Să fim vrednici de el, punându-l în slujba bunului cel mai de preț al pământului: *Pacea*”. □ La p. 13, 14, este reprodus textul *Triumful dialecticii materialiste*, de dr. M. Breazu (lecție ținută la Universitatea C. I. Parhon, în cadrul catedrei de Materialism dialectic și istoric). □ O notă de la p. 14 anunță câteva apariții în Colecția „Contemporanului”: G. Călinescu – *Trei nuvele*, Ion Vitner – *Influența clasei muncitoare în opera lui Eminescu și Caragiale și Problema moștenirii literare*, N. David – *Școala ardeleană*, Silviu Iosifescu – *Vasile Cârlova și Grigore Alexandrescu*.

- În articolul *Cu prilejul Conferinței scriitorilor*, publicat în „Scânteia”, Nestor Ignat vorbește de un fel de „naționalizare” a creației literare și pune literatura în directă dependență de „lupta de clasă”: „Problema creației literare, a drumului literaturii, nu se poate rezolva între patru pereți, nu e problema unuia sau altuia dintre scriitori și nici măcar a tuturor scriitorilor, ci este legată de lupta dintre clasele sociale, atârnă de rezultatele acestei lupte”.

- „România liberă” întâmpină *Conferința scriitorilor noștri*, cu îndemnul: „Cuvintele marelui Lenin pot fi considerate o trainică expresie a ceea ce trebuie să însușească pe fiecare dintre cei 300 scriitori participanți la prima lor conferință, drept un suprem obiectiv al fiecărui creator înflăcărat”.

26 martie

- În „Universul”, Ion Marin Sadoveanu realizează un grupaj de informații sub titlul *Conferința Scriitorilor la lucru*. Autorul insistă asupra faptului că „problema literaturii este o problemă de stat”, idee în numele căreia conferința „a pus în prim plan reorganizarea ei fundamentală.”

- „Lupta Moldovei” preia fragmente din discursul președintelui Academiei care arată că Premiile Academiei R.P.R. au fost acordate „celor care asigură propășirea economiei noastre și îndrumarea neșovăielnică pe drumul socialismului”

- În nr. 12 din „Flacăra” Zaharia Stancu dezbate în textul său, *Luptăm pentru apărarea păcii și a culturii*, problema producțiilor editoriale românești, în retorica specifică războiului rece: „Utilizăm teatrele noastre pentru a ațâța la război? Tipărim lucrări cu conținut dăunător păcii lumii? Tot ce creăm, cu puterile noastre, tot ce împrumutăm de la scriitorii URSS și de la scriitorii progresiști din întreaga lume, servește marile mase populare, servește ideea păcii trainice între popoare”. Cele petrecute după Congresul de la Wrocław încoace au adevărit, precizează autorul, spusele lui Fadeev: „Prin votarea

moțiunii Congresul nu s-a terminat ci abia și-a început lucrările”. □ Mihnea Gheorghiu traduce în acest număr poemul lui Walt Whitman, *Europa*, fiind publicate de asemenea câte un fragment din piesele *Bălcescu* de Camil Petrescu și *Clownul care gândește* de Ion Călugăru. De menționat și poezia Mariei Banuș, *La noi într-o uzină*: „Treceam din atelier în atelier/ calandrelor mișcau uriașe valțuri/ și negrul cauciuc își desfăcea/ pânzele larg croite între maluri”.

● Ecouri despre premianții Academiei Române apar și în „Luptătorul bănățean”: „Înalta prețuire a oamenilor de știință și cultură” pentru „clasa muncitoare, ajunsă la putere, revoluționând și cultura, odată cu modul de producție” s-ar fi reflectat în decernarea premiilor Academiei pentru cele mai valoroase creații științifice, literare și artistice.

● „Scânteia” și „România liberă” relatează despre deschiderea Conferinței pe țară a scriitorilor din Republica Populară Română și consemnează salutul C.C al P.M.R. adresat prin intermediul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej participanților la conferință. □ Din discursul rostit de Mihai Beniuc, secretar general al Societății Scriitorilor din R.P.R. extragem câteva pasaje: „Peste această forfotă a clicilor înrobitoare de popoare se ridică răspicat glasul Uniunii Sovietice, îndemn la luptă împotriva imperialismului agresiv, care amenință pacea, amenință cultura!”. Textul se încheie triumfal: „Dacă în trecut, străini de propriul lor popor, o parte din intelectualii din România au ridicat glasul pentru război, luând loc sub steagul cu svastica lui Hitler, intelectualii republicii noastre populare se pot mândri că în urma cuceririlor democratice ale clasei muncitoare în frunte cu partidul ei, ei se găsesc astăzi în copleșitoarea lor majoritate, de partea lagărului acelora care, în frunte cu Uniunea Sovietică, apără pacea și cultura împotriva imperialismului ce visează dominația mondială, răpirea libertății popoarelor și exploatarea lor”.

27 martie

● În „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 60, p. 2), Catrinel Oproiu semnează textul *De la „Mizerie-condiția necesară a creației”, la decrete pentru stimularea activității științifice, literare și artistice*, pretext de a compara condițiile de muncă ale artiștilor și cărturarilor din trecut cu cele din prezent: „«Condiția mizeriei» a fost înlocuită cu o grijă minuțioasă pentru tot ceea ce poate să servească necesitățile autorilor. Rezultatele ? În casele de odihnă ale scriitorilor au fost concepute *Bălcescu* al lui Camil Petrescu, o parte din volumul de versuri al lui Radu Boureanu, *Sângele popoarelor*, fragmente din *Negura*, de Eusebiu Camilar și atâtea alte multe producții editate sau needitate încă. [...] Pentru sprijinirea cât mai multor elemente tinere, Editura Partidului Muncitoresc Român promovează o serie de cercetători tineri în studiul marxim-leninismului. Editura pentru Literatură și Artă editează o serie de nuvelisti tineri, Valentin Silvestru, Nicolae Jianu, Petre Dragoș, Petre (sic !) Dumitriu, Marin Preda, etc. [...] De curând Societatea scriitorilor a fost organi-

zată pe baze noi. Ea nu mai este o castă a «intelectualității rafinate», ci un organ viu, care deschide larg porțile tuturor talentelor noi, care-și pune ca sarcină îndrumarea acestor talente”.

- „România liberă” publică telegrama Uniunii Scriitorilor Sovietici către conferința scriitorilor din R.P.R (semnată de A. Fadeev, Const. Simonov, V. Vișinevski, N. Tihonov, L. Leonov, B. Gorbato, A. Sofronov, Al. Korneiciuk). □ În cinstea Congresului intelectualilor din R.P.R. semnează versuri A. Toma, Ferenc Szelmer, Radu Boureanu, și Marcel Breslașu.

28 martie

- „Scânteia” publică „Stenograma prescurtată a raportului tov. Zaharia Stancu la Conferința Scriitorilor”, cu titlul ***Spre un nou avânt al creației literare***. Textul se încheie cu următoarele fraze: „Partidul îmbrățișează munca noastră cu dragoste și cu tovarășească încredere. Să fim la înălțimea încrederii pe care Partidul Muncitoresc Român o pune în noi. Înainte, pentru crearea unei literaturi demne de epoca construirii socialismului! Sub conducerea Partidului clasei muncitoare, întăriți de exemplul mării literaturi sovietice, înainte, spre dezvoltarea avântului creației literare, spre noi succese pe drumul făuririi unei literaturi care să se poată numi cu drept cuvânt parte integrantă a cauzei proletare!”. □ În același număr, Dan Deșliu publică poezia *Ațâțătorilor la război!*.
- Suplimentul „Luptei Ardealului” consemnează apariția almanahului literar *Împreună-Együtt* al filialei Cluj. □ Alte semnături din supliment: Tiberiu Utan, *Pentru pace*, I. Brad, *Biruința muncii*. □ Tinerii scriitori ardeleni, ca Aurel Gurghianu, salută al XI-lea *Congres al Comsomolului*. □ Deschiderea festivă a *Conferinței scriitorilor din R.P.R.*, precum și înființarea *Institutului de Studii româno-sovietic* la Cluj (26 martie în localul filialei ARLUS) sunt prilej de vibrantă apreciere.

29 martie

- „Universul” publică ***Scrisoarea Conferinței Scriitorilor din R.P.R., către Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român***, în care, printre altele, se spune: „Tânăra Uniune a Scriitorilor din Republica Populară Română se va strădui în primul rând să creeze o literatură care să oglindească profunde transformări prin care trece țara noastră în drumul ei spre socialism, o literatură care să fie ea însăși un factor activ al acestei transformări. Sarcina aceasta este mare și grea dar, suntem convinși că o vom duce cu cinste la îndeplinire luptând cu hotărâre, sub îndrumarea Partidului clasei muncitoare. Înarmați cu sfatul Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, străduindu-ne să ne însușim învățătura marxist-leninistă, și în creație metoda realismului socialist, urmând marea pildă a literaturii sovietice, cea mai avansată din întreaga lume, ne angajăm ca operele noastre să fie expresia dragostei nemărginite față de poporul muncitor și în același timp al urei

neîmpăcate împotriva claselor exploatare, împotriva imperialismului, dușman sălbatic al omului, dușman al păcii, culturii și independenței naționale. Vom da bătălia ca operele noastre să fie creații literare de înalt nivel artistic, arme ascuțite pentru apărarea Patriei, a cuceririlor clasei muncitoare, arme în slujba forțelor păcii care, în frunte cu țara Socialismului triumfător – Uniunea Sovietică – luptă cu hotărâre pentru pace, pentru democrație și progres. Mulțumind Partidului pentru îndrumarea lui permanentă, pentru grija deosebită ce o poartă scriitorilor și literaturii Republicii noastre populare, ne luăm angajamentul ca Uniunea Scriitorilor, astăzi constituită, să devină un factor activ de mobilizare a scriitorilor la activa participare în marea operă de construire a socialismului”. □ Pe aceeași pagină sunt reproduse *Scrisoarea* adresată Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S. și *Rezoluția Conferinței Scriitorilor din R.P.R.*, ale cărei idei se regăsesc și în telegrama adresată C.C. al P.M.R., de astă dată defalcate pe capitole cum sunt: ***Apărarea păcii, culturii, libertății și demnității umane, și Lupta pentru transformarea țării într-o țară a socialismului victorios.***

● „Lupta Moldovei” dedică un grupaj ***Intellectualilor R.P.R. care luptă pentru pace și cultură***, referindu-se la Congresul care va consfinți „Chemarea la luptă pentru strângerea și mai puternică a rândurilor în vederea întăririi neconținute a democrației și propășirii, cheazășie a liberei dezvoltări a poporului nostru spre socialism.”. *Congresul* este salutat de oamenii muncii din fabrici și sate. șt. Popa semnează un *Angajament: Pentru pace, la luptă!* Jean Livescu, rectorul Universității ieșene și membru în comitetul de inițiativă al Congresului, vorbește în numele cărturarilor „care își fac datoria de ostași ai păcii și culturii pe prima baricadă a luminii, a progresului. Intellectulul e un luptător!”.

● Sub genericul ***Salut congresului pentru pace și cultură al intelectualilor din R.P.R.***, „România liberă” publică ordinea de zi a congresului, salutarile și fotografiile unora dintre participanții străini: Alonso Gatto (Italia), Miltiadis Porfirogenis (Grecia), Roman Werfel (Polonia), I. Darvaș (Ungaria), Max Cosyns (Anglia). □ În același număr al ziarului, sunt reproduse telegramele adresate de Conferinței scriitorilor din R.P.R. către C.C al P.M.R și Uniunii Scriitorilor Sovietici.

30 martie

● Apar în „Scânteia” scrisorile adresate de Conferința Scriitorilor Comitetului Central al P.M.R., respectiv Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S., aceasta din urmă fiind semnată, „în numele Uniunii Scriitorilor din Republica Populară Română” de M. Sadoveanu, A. Toma, Z. Stancu, Geo Bogza, E. Camilar, Maria Banuș, Nagy Istvan: „Scriitorii din RPR își îmbogățesc cunoștințele din nescatele izvoare ale culturii sovietice, cultura cea mai avansată din lume și iau ca model în munca lor creatoare literatura sovietică, literatură care a atins o nemaiîntâlnită valoare ideologică și artistică. Conferința noastră a proclamat

drept sarcină a scriitorilor din RPR însușirea metodei realismului socialist și astfel noi știm că va fi posibilă transformarea literaturii noastre în armă de luptă pentru socialism și mijloc de educare a oamenilor muncii”. □ Tot aici este anunțată deschiderea Congresului intelectualilor din R.P.R. pentru pace și cultură. În program, figurează raportul lui Z. Stancu ***Imperialismul, dușman de moarte al păcii, culturii și independenței naționale***. „Prezidiul de onoare” este alcătuit din I.V. Stalin, V.M. Molotov, A.I. Vâșinski, Comitetul de organizare a Congresului mondial al partizanilor păcii și Biroul Politic al Comitetului Central al P.M.R. Relatări despre eveniment apar și în ziarul „România liberă”.

● „Universul” informează despre ședința festivă a *Congresului intelectualilor din R.P.R.*, deschis pentru trei zile la Ateneul român. Sunt redade, *in extenso*, programul și evenimentele primei zile, componența delegațiilor, participarea membrilor guvernului la festivități și cuvântul de deschidere, rostit de Mihail Sadoveanu: „...Primăvara întârziată a acestui an simbolizează primăvara umanității nouă pe care o dorim fierbinte cu toții. Întârzie, totuși va veni. În timpul acestui Congres vor înflori pe plaiurile noastre primele flori ale anului 1949: vi le închinăm cu inimă curată și cu nădejde în biruința lucrării oneste pentru care ne adunăm. Împreună cu dvs. toți adresez, la deschiderea Congresului nostru, un salut omagial biruitorului de ieri împotriva fascismului, campionului păcii, lui Stalin. □ „Sub titlul **72 poeți și prozatori în inima actualității**, Petru Comarnescu adnotează antologia *Scriitorii din R.P.R. în slujba poporului*, tipărită cu prilejul actualei Conferințe pe țară a scriitorilor și al Congresului Intelectualilor. Cum antologia include tematic lupta popoarelor pentru libertate și democrație, multe dintre creații sunt dedicate eroilor „de ieri și de azi” între care se numără Togliatti, Maurice Thorez, Sacco-Vanzetti. Ilie Pintilie dar și Horea, Tudor Vladimirescu ș.a.m.d. Antologații sunt: Mihai Beniuc, Vlaicu Bârna, Florin Tornea, Cicerone Theodorescu, Miron Radu Paraschivescu, Cezar Petrescu, Gala Galaction, Victor Tulbure, Eugen Jebeleanu, Nagy Istvan, Mihail Cosma, Radu Teculescu, Veronica Porumbacu, Eusebiu Camilar, Dimitrie Corbea, Radu Boureanu, Nina Cassian, Ion Bănuță, Camil Baltazar, Dan Deșliu, Vornic Basarabeanu, Geo Dumitrescu, Ion Serebreanu, Perpersicius, H. Bonciu, Vladimir Colin, Horvath Imre, Petru Vintilă, Gavril Mihail, Ioanichie Olteanu, Atanasie Sfetcu, Geo Bogza, M. Gh. Bujor.

● În „Lupta Moldovei”, Ion Istrati consemnează sarcinile trasate în Conferința pe țară a scriitorilor din 25-27 martie. După prezentarea rapoartelor lui Z. Stancu, M. Beniuc, M. Novicov, Al. Șahighian, s-a aprobat noul statut al Uniunii, prevăzând „crearea unei literaturi de înaltă valoarea artistică, care să constituie un factor de seamă în opera de dezvoltare a culturii și de răspândire a ei în masse”. Scopul U.S. va fi acela de a urmări „însușirea de către scriitori a realismului socialist, care cere zugrăvirea realistă, istoricește, concretă, a vieții, privită în dezvoltarea ei revoluționară și oglindirea în creația literară a fenomenelor noi, progresiste, ale Realității”. Sarcinile propuse în cadrul Con-

ferinței țin de combaterea influențelor ideologice imperialiste și educarea scriitorilor în spiritul ideologiei celei mai înalte, proletare, de cultivarea dragostei pentru URSS, zăgrăvirea luptei de clasă, valorificarea moștenirii literare a trecutului, educarea scriitorilor proveniți din rândul oamenilor muncii, sprijinirea dezvoltării literaturilor naționalităților conlocuitoare, organizarea schimbului de experiență creatoare între scriitori etc.

31 martie

- „Luptătorul bănățean” relatează un eveniment din ajunul Congresului Internațional al luptei pentru Pace: scriitorii și ziariștii din Timișoara s-au adunat pe 26 martie în Sala Ștefan Plăvăț, pentru a înfiera acțiunile provocatorilor la un nou război și pentru a-și afirma voința dărză de a lupta pentru pace și progres, luându-și *angajamentul* că-și vor pune talentul și cunoștințele în slujba acesteia. Au participat: Emil Josan (directorul Teatrului de Stat din Timișoara), Egon Petrariu (redactorul responsabil al „Luptătorului bănățean”), prof. Dumitru Pop etc. □ În același număr, Leonard Gavriliu realizează o recenzie a volumului premiat *Bucurie* de M. Banuș: „o pildă de creație, atât în conținutul ideologic cât și în formă”.

[IANUARIE - MARTIE]

- Apare „*Revue Roumaine*”, nr. 1, ianuarie-martie. Primul număr include *Apele* al *Comitetului de inițiativă al Congresului intelectualilor din R.P.R. pentru Pace și cultură* dar și un articol de Ion Vițner (*A. Toma, poetul proletarietului revoluționar*), recenzia lui Drumeș la romanul lui Eusebiu Camilar („un act de acuzație contra fascismului și violenței”), și prezentarea periodicelor de știință și cultură din R.P.R., realizată de N. Tertulian: *Le contemporain, La flamme, La vie roumaine, Problemes de litterature et d'art, La lutte de classe, Études, Les annales roumano-sovietiques*.

- Nr. 5, ianuarie-martie, al trimestrialului „Probleme de literatură și artă”, editat de Institutul de Studii Româno-Sovietice, Editura Cartea Rusă, cuprinde următoarele articole: *Lenin și problemele esteticii* de B. Meilah, și *Moștenirea literară a lui Gorki și literatura străină contemporană* de T. Moțâleva.. Rubrici permanente: *Activitatea culturală sovietică – editarea operelor clasiceilor ruși, Cărți noi și Informații*, în care sunt semnalate aparițiile și evenimente din URSS.

[MARTIE]

- Apare „Împreună”, Almanah Literar redactat de Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor. Din *Cuvântul-înainte* desprindem: „Acest modest volum vrea să arate că scriitorii români și maghiari luptă în comun pentru o cauză comună. În scrierile noastre vrem să dăm glas dorinței de pace a popoarelor noastre și elanului eroic de construire a socialismului în R.P.R.”. În paginile almana-

hului, Pavel Apostol discută despre **Caracterul partinic al literaturii**: „Marx și Engels au revoluționat concepția despre ideologie, în general, și despre literatură în special, dărâmand curajos iluziile create în jurul lor. Teza celebră «nu conștiința oamenilor este aceea care le determină existența, ci dimpotrivă, existența lor socială le determină conștiința» ne dă și cheia înțelegerii fenomenului literar. Literatura este partinică pentru că e umană. Omul are a alege în momentul de față între două și numai două posibilități: comunism sau imperialism. Partinitatea în literatură nu strâmtează orizontul scriitorului, dimpotrivă, îi deschide perspective vaste. Ea ne învață să privim prezentul prin prisma viitorului”. Mai semnează: Asztalos Istvan, A. E. Baconsky – *Cântecul pregătirii însământărilor*, M. Beniuc – *Toboșarul timpurilor noi*, Petre Dragoș – nuvela *Campania*, Mircea Dumitru – *Întoarcerea lui Nicolae Coșoiu*, V. Felea – *Poem pentru întrecerea socialistă*, Gaal Gabor, Laszlo Gagy, Horvath Imre, Horvath Istvan, E. Isac – *Cântecul Meu* (dedicat lui M. R. Paraschivescu) și ***Pe marginea unor amintiri despre Caragiale***, E. Jebeleanu – *Veacul de foc*, o traducere din S. Petofi, *Trimiteți regii la spânzurătoare!*, și o altă traducere din Andrei Ady – *Cântecul iacobinului maghiar*. Kiss Jeno – traduce „*Level*” de Cicerone Theodorescu și „*Az orszogod ma otthonod*” (A. Toma), Covacs Gyory (proză), Letay Lajos (versuri). Sunt prezenți și D. Micu – cu poemul *Îndemn la întreceri*, I. Moruțan – *Manifestație*, Nagy Istvan, I. Olteanu – *Floarea soarelui*, Letiția Papu – *Cântec pentru femeile muncitoare*, Suto Andras (proză), Szasz Janos (îi traduce în maghiară pe M. Beniuc și E. Jebeleanu), P. Vintilă – *Tima s-a întors de la șoteg*.

- Nr. 3 din „Îndrumătorul cultural”, special dedicat însământărilor de primăvară și apropiatei zile de 6 martie, include poeme de Nicolae Tăutu, Vintilă Omaru, Ioanichie Olteanu, dar și rubrici fixe, de muzică și dans, conferințe, scenete în versuri.

- Nr. 3 din „Cultura poporului” cuprinde un sumar bogat: A. Toma – *Partidul*, Geo Bogza – *Note de drum*, Cezar Petrescu – *Moara de la Cotul Dracului (fragment)*, Veronica Porumbacu – traduceri din S. Scipaciov – *Cearta*, I. Șerbu – *Erupția*, Mihai Beniuc – *Moscovă, tu!*.

- „Buletinul ARLUS”, nr. 3, recomandă romanele: *Mama* de M. Gorki și *Fiul regimentului (ediția a II-a)*, de V. Cataev.

- Apare, în „Studentul român” (an V, nr. 55), articolul ***Studentii în fața Congresului organizației unice revoluționare a tineretului muncitor***. Autorul, Mircea Malița, este membru în comisia centrală de unificare a Tineretului Muncitor din R.P.R. □ La pagina 5, continuându-și colaborările, Gica Luteș face un popas liric printre tinerii muncitori de la Atelierele Grivița: „Acolo i-am găsit pe tovarășii mei/ Smângăliți pân-la coate cu funingine și ulei,/ Tinerii mei cazangii de la Atelierele Grivița./ Fiecare la locul lui cu ochii în șapte./ și fiindc-am văzut atunci pentru prima oară-n viață/ O zi ca un uger - doldora de fapte/ Mi-a venit să strâng cazangeria - cu tot cu tovarăși în brață/ Minutul o

zbughi hoțiș pe fereastră// - Cum stați tovarăși cu-ntrecerea voastră?/ - Păi cum! Înc-un nit și încă și încă.../ și nitul stă smirnă, după poruncă./ -Înc-un nit – p-ormă și p-ormă,/ Că noi am spart încă o normă./ S-audă și Banu și Roșca și toți/ Cum că și nouă inima țării ne bate sub șorți"... (*Întrecere la Cazangerie*)

● În „Urzica”, Anul I, nr. 3, semnează: Ion Pribeagu , Mircea Ștefănescu, M. Ghimpu (*Un chiabur, o cloșcă și cinci pui*). Eugen Taru este autorul caricaturii intitulată *Poetul independent*, însoțită de textul: „Eu nu fac politică, eu mă inspir de la stele!”. În același număr, desene de Cik Damadian și Matty. În legătură cu fenomenul literar, rubrica *Răsfoind gazetele* devine permanentă.

APRILIE

1 aprilie

● „Luptătorul bănățean” reiterează sarcinile scriitorilor din R.P.R., trasate la Conferința pe țară a Scriitorilor, urmărind *Raportul* lui Z. Stancu pe puncte: *Izvoarele de inspirație de după 1948, Slăbiciunile instituției, Statutul Uniunii Scriitorilor, Fondul literar, Noua organizație unică a Uniunii Scriitorilor, progresistă*, cu locul obligatoriu lângă URSS, pentru nașterea omului nou, socialist etc. „Opera trebuie să fie o armă ascuțită [...] literatura combativă, realistă, să fie la înălțimea vremurilor trăite, pătrunsă de spirit revoluționar. E o datorie pentru fiecare să demaște manevrele josnice imperialiste și să educe cititorul în sensul dragostei de patrie și de URSS”.

● „Universul” publică *Telegrama* adresată generalisimului Stalin de către *Congresul Intelectualilor din R.P.R.* Pe aceeași pagină, este reprodusă *Rezoluția Congresului* din care cităm: „Congresul intelectualilor din R.P.R. sprijină cu căldură inițiativa convocării Congresului mondial al partizanilor păcii, la care anunță participarea activă a oamenilor muncii din R. P. R. și exprimă hotărârea lor de a nu precupeți niciun efort în cadrul uriașei ofensive a păcii, dusă de popoarele lumii în frunte cu invincibila Uniune Sovietică împotriva planurilor războinice ale imperialiștilor”. Tot aici este reprodusă și *Moțiunea* adresată *Comitetului de organizare a Congresului Mondial al Partizanilor Păcii-Paris*, în care se arată că „oamenii muncii manuale și intelectuale din Republica Populară Română vor ca civilizația milenară a omenirii să nu fie distrusă de război; vor ca libertatea și independența noastră națională, obținută datorită victoriilor Armatei Sovietice eliberatoare, să nu fie amenințate de planurile imperialiste de dominație mondială ale trusturilor fără patrie”. □ În celelalte pagini sunt reproduse ample intervențiile delegaților străini, precum și cuvântul de închidere rostit de Prof. Leonte Răutu: „Cine sunt aceia care se încumetă să critice cultura noastră? Ce pot ei să ne spună? O «realizare» tipică a lumii imperialiste în materie de cultură este așa-zisul «basic-english», engleza de bază... Exponenții culturii imperialiste consideră că limba contemporană este prea bogată în noțiuni. De aceea a fost inventat «basic-english-ul»

care reduce vocabularul omului contemporan la 800 de cabinet. Diversele opere literare se traduc în această limbă abreviată, născocită de slujitorii culturali ai imperialismului. Închipuți-vă pe Withman și Shelley, pe Tolstoi, Shakespeare, traduși în «basic-english»! și acești troglodiți ai secolului al XX-lea, care doresc să reducă omenirea la nivelul spiritual al pitencantropului, îndrăznesc să-și ridice vocea împotriva culturii noastre, a culturii altor țări de democrație populară, a marii culturi socialiste a Statului Sovietic. [...] Trăim vremuri de profunde transformări sociale, vremuri când pentru noi încep să se adeverească celebrele cuvinte ale lui Engels despre saltul din regnul necesității în cel al libertății. Cronicarul Miron Costin îl deplânge pe om pentru că «nu sunt vremurile sub cârma omului, ci bietul om sub vremuri». Astăzi, în țara noastră, vremurile ajung sub cârma omului, a omului ziditor al societății socialiste. Avem un cârmaci sigur - Partidul Muncitoresc Român. Un prielnic vânt de Răsărit ne umflă pânzele, avem un far strălucitor care ne luminează calea: nemuritoarea învățătură a lui Marx, Engels, Lenin și Stalin. Vom ști să ne cârmuim corabia în așa fel încât viitorul să ne aducă nouă noi victorii pe drumul construirii socialismului, victorii ce vor însemna tot atâtea înfrângeri plănuite lagărului imperialismului, al războiului. Să ne angajăm, dragi prieteni, să muncim cu toată puterea forțelor și cunoștințelor noastre pentru a contribui la dobândirea acestor victorii. Cu acestea, declar încheiate lucrările *Congresului Intelectualilor din R.P.R. pentru pace și cultură*».

- „Luptătorul bănațean” reia *Raportul* lui T. Săvulescu de la Congresul Intelectualilor pentru Pace din RPR, în nr. 1358 fiind publicată și *Rezoluția*, votată în unanimitate, la încheierea acestui eveniment, și cuvântul de închidere al lui L. Răutu.

- În „România liberă” continuă ecourile recent încheiatului congres. Sub titlul *Dezvoltarea culturii în R.P.R., contribuție de seamă la opera de apărare a păcii*, este reprodus raportul lui I. Chișinevski.

2 aprilie

- „Scânteia” publică *Telegrama adresată Generalissimului I. V. Stalin de Congresul Intelectualilor din R.P.R. pentru Pace și Cultură*, care se încheie cu lozinca „Trăiască marele învățător al omenirii înaintate – Iosif Vissarionovici Stalin!”.

- În „Universul”, Marin Dima semnează articolul *După Congres*, în care afirmă: „Intelectualii români aderând și participând la marea mișcare mondială pentru pace și cultură, în fruntea căreia se află Uniunea Sovietică, au depășit acest stadiu inferior, alăturându-se astfel tuturor forțelor vii ale culturii mondiale. În acest stadiu superior s-a integrat intelectualitatea românească în urma marelui Congres”. □ Sub titlul *Oamenii muncii de la orașe și sate continuă să trimită adeviziunea lor la lupta pentru pace și pentru convocarea Congresului Mondial al Partizanilor Păcii*, pe pagina a doua sunt inserate „entuziaste moțiuni de solidaritate” la recent încheiatul eveniment.

- În nr. 13 din „Flacăra” sunt publicate fragmente din *Cuvântările* de deschidere (M. Sadoveanu) și închidere (L. Răutu) la Congresul Intelectualilor din R.P.R., prilejuit de Congresul Mondial al Partizanilor Păcii de la Paris, reproducându-se *Moțiunea* adresată Comitetului de Organizare a Congresului Mondial dar și *Rezoluția* votată de către intelectualii români.

3 aprilie

- În continuarea relatărilor despre *Congresul intelectualilor „Universul”*, An 66, nr. 78, publică pe mai multe din paginile sale *Raportul d-lui I Chișinevski, secretar al C.C. al P.M.R. ținut la Congres.*

- Sub titlul *Plecarea delegației U.T.M. la Moscova*, „Realitatea ilustrată”, nr. 59 publică următoarea informație: „Sâmbătă 26 martie 1949 a părăsit Capitala o delegație a Uniunii Tineretului Muncitor care va asista la cel de-al XI-lea Congres al Comsomolului. Împreună cu delegația U.T.M.-ului, formată din tov. Gh. Florescu și Paul Cornea au plecat la Moscova și delegații tineretului sovietic Gh. șeveli și Lidia Iliaș, care au luat parte la Congresul U.T.M.” □ În același număr, în cadrul articolului-știre despre *Conferința pe țară a Scriitorilor din R.P.R.*, încheiată duminică 27 martie, apare o fotografie de grup înfățișându-i pe membrii Comitetului Uniunii Scriitorilor din Republica Populară Română: Maria Banuș, Dumitru Corbea, Ury Benador, Mihail Davidoglu, Mihai Beniuc, Zaharia Stancu, Nagy Istvan, A. Toma, Mihai Novicov, Ion Călugăru, Ruxandra Pallade, Olteanu Ivanciuc, Szöny Paul, A. Ion, Lucia Demetrius, Al. Șahighian, Ion Bănuță, Florin Tornea, Vladimir Tamburu, Liviu Bratoloveanu.

- Apare, în serie nouă (II), „Scânteia tineretului”.

2-9 aprilie

- Numerele 13 și 14 (65 – 66) din „Flacăra” stau sub semnul Congresului Intelectualilor din R.P.R. pentru Pace și Cultură, desfășurat între 29 și 31 martie. Sunt publicate *Cuvântul de deschidere* al lui Sadoveanu, *Cuvântul de închidere* al lui L. Răutu și *Raportul* integral (câteva pagini de ziar!) al secretarului C.C. al P.M.R., Iosif Chișinevski, *Dezvoltarea culturii în RPR – contribuție de seamă la opera de apărare a păcii*. □ În spiritul evenimentului, Nina Cassian este prezentă cu poemul *Ne-am înseninat!:* „Meșterii înțeleșului/ Făcătorii ghișului/ Prea dibacii naiului/ Muncitorii graiului/ Rup perdeaua-n două/ Către vremea nouă...”

4 aprilie

- URSS convoacă un *Congres Mondial al Partizanilor Păcii*, în replică la înființarea NATO.

- În „Lupta Ardealului” și în *Suplimentul* ajuns la nr. 20, apare textul *Oamenii Culturii din R.P.R. apără Pacea*. „E absolut necesar să întărim lupta pe acest

front al păcii, să intensificăm munca de ridicare ideologică a masselor, pe acest front al păcii, să demascăm dușmanii democrației populare și ai societății. Literatura și arta trebuie să devină arme de luptă puternice în actuala fază de avânt constructiv”. În aceleași pagini sunt publicate *Impresiile scriitorilor tineri clujeni, participanți la Conferința Scriitorilor*: D. Micu se simte „reînnoit”; V. Felea cheamă la unitatea creației: „a început o luptă mare pentru o artă superioară – a socialismului”; A. E. Baconsky e fericit că a văzut fenomenul revoluționar în toată amploarea lui: „Nu vreau decât să pot cânta era aceasta care începe, să pot fi la înălțimea încrederii pe care clasa muncitoare, în frunte cu Partidul, o are în oamenii scrisului!”. Pe lângă scriitorii din Capitală au participat 70 de autori din provincie. Conferința dintre 25-27 martie pare pentru acești autori un moment istoric și un punct de plecare pentru desfășurarea ulterioară a literaturii din R.P.R.

5 aprilie

● În „Universul”, Al. Dimitriu-Păușești semnează textul rezumativ *Rolul culturii*, în care afirmă: „Academia, universitățile, școlile, tinerii scriitori și artiști, savanții noștri sunt cuprinși în ritmul acestui avânt general. Angajamentele luate, operele apărute până acum sunt tot atâtea dovezi de drumul cel nou pe care l-a luat cultura noastră: «Fiecare carte nouă – a spus I. Chișinevschi în raportul său, fiecare poezie care înflăcărează masele în luptă și la muncă, fiecare analfabet care învață să citească, sunt lovituri date imperia-liștilor, provocatori de război». O dată cu eliberarea lui politică de sub jugul reacțiunii, poporul român a dobândit posibilitatea de a-și făuri o cultură proprie, o cultură care să-i fie sprijinul cel mai de preț în lupta lui pașnică pentru construirea socialismului”. □ În același număr este salutată apariția ziarului „Scânteia tineretului”: urmând pilda presei ilegale a Uniunii Tineretului Comunist. „«Scânteia tineretului» are rolul de a educa tineretul în spiritul dragostei față de popor, în spiritul luptei împotriva exploatatorilor poporului. «Scânteia tineretului» are deasemeni rolul de a mobiliza tineretul în lupta pentru progresul țării noastre, pentru construirea socialismului în țara noastră”.

6 aprilie

● Apare „Contemporanul”, număr dublu, 130-131. Pagina întâi este ocupată de *Telegrama* adresată generalisimului I.V. Stalin de *Congresul intelectualilor din R.P.R.*: „Popoarele lumii, cărora experiența istorică le-a arătat puterea previziunii științifice staliniene, știu că dacă așa a spus Stalin – așa va fi! Suntem hotărâți să nu ne cruțăm puterile pentru a contribui în mod activ la acest eșec al dușmanilor păcii și ai culturii, la victoria forțelor păcii, progresului și socialismului. Trăiască lagărul forțelor democratice antiimperialiste, în frunte cu Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice! Trăiască marele învățător al omenirii înaintate – Iosif Vissarionovici Stalin !” (*Pentru pace și cultură*).

□ Despre Conferința scriitorilor din R.P. R. vorbesc în pagina a doua a revistei Mihail Neamțu și Petru Vintilă. □ Vera Călin semnează în pagina 5 un text despre ***Editurile și lupta împotriva războiului***, iar la pagina 10 este reprodus raportul prezentat de Zaharia Stancu la prezentat Congresului pentru pace și prietenie ținut în București la 20-30-31 1949, cu titlul ***Imperialismul, dușman de moarte al păcii, culturii și independenței naționale și prieteniei***. □ La Poșta redacției i se răspunde lui Francisc Munteanu.

● „Lupta Moldovei” pledează pentru ***Modelul URSS*** în activitatea culturală de mase.

7 aprilie

● În „Universul”, pornind de la conferința profesorului acad. Iorgu Iordan, care descoperă „în structura politică a revoluționarului român, influența hotărâtoare a lui Karl Marx”, Claudia Millian semnează articolul ***Despre Nicolae Bălcescu în lumina materialismului dialectic***.

● „Ardealul nou”, An IV, Nr. 174, publică o cronică literară, nesemnată, a romanului *Negura*, de E. Camilar: „Meritul cel mai mare al acestei cărți este demascarea necruțătoare a putredei mentalități, a caracterului laș, a hidosului chip al fascismului și mai ales a războiului imperialist de cotorpire și jaf, devenind prin aceasta o puternică armă în mâna clasei muncitoare în lupta sa împotriva imperialismului”.

● În „Luptătorul bănățean”, Al. Jebeleanu semnează articolul ***Noua poezie populară din Banat oglindește lupta de clasă ce se ascute***.

9 aprilie

● În „Flacăra”, nr. 14, se semnalează apariția, începând cu 3.04.1949, a Organului Central al UTM, „Scânteia tineretului”. Tot aici este publicat un fragment din al doilea volum al trilogiei *Negura* a lui E. Camilar, *Grădina lui Cimpoeșu*.

10 aprilie

● „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 62), publică traduceri din Vladimir Maiakovski și, pe același subiect, un articol scris de Mihail Cosma.

● „Universul”, An 66, nr. 84, reproduce articolul lui Ilya Ehrenburg, ***Pactul lor***, (din „Cultura i jivî”, 31. III 1949) în care scriitorul comentează emisiunile postului de radio *Vocea Americii*, pe care le consideră diversiuni menite a masca pregătirile de război ale Statelor Unite.

● „Realitatea ilustrată”, nr. 60, prezintă imagini de la *Congresul intelectualilor din R.P.R. pentru Pace și Cultură*. Atrage atenția fotografia numerotată 8, însoțită de textul: Dl. prof. univ. Leonte Răutu, membru al C.C. al P.M.R., vorbind la Congres. □ În același nr. se anunță apariția „Scânteii tineretului”.

11 aprilie

● Nr. 21 al *Suplimentului* din „Lupta Ardealului” se deschide cu un portret al lui Maiakovski realizat de A. E. Baconsky – ***Cântând marile realizări ale erei sovietice***, la care se adaugă versurile lui T. Utan, *Ne-am mai găsit un tovarăș de drum*, și alte texte compuse în spiritul luptei de clasă și al războiului rece: R. Filimon, ***Ei nu vor putea ucide cultura***, V. Jeleru, ***Două lumi***, I. Brad, ***Am vorbit cu oamenii***. □ D. Micu publică o cronică literară a volumului *Versuri alese* de M. Beniuc, apărut la Editura pentru Literatură și Artă, cuprinzând și piesa lirică de rezistență a momentului, *Toboșarul vremurilor noi*. Versurile lui Beniuc exprimă, în viziunea criticului, „bucuria vieții noi ce se revarsă, dărâ-mând lumea veche”. Beniuc ar fi principalul îndrumător al poeziei de luptă socială a ardelenilor pe un „nou fâgaș” literar, *realist socialist*.

13 aprilie

● În „Licurici”, nr. 15, se reproduc fragmente din volumul *Poezii pentru copii* de Maiakovski, tradus de I. Grișevici la Editura de Stat.

14 aprilie

● În „Universul”, Petru Comarnescu semnează cronică literară la Gala Gala-c-tion, *Opere, vol. I*, apărut la Editura pentru Literatură a Societății Scriitorilor: „Preot și om, el nu s-a depărtat de viață, ci a înțeles-o în adâncurile ei, păstrându-și o poziție de înțelept. frate bun cu toți oamenii și popoarele, cu toate confesiunile și căutările autentice”. □ Pe aceeași pagină mai semnează M. Sevastos (despre V. Ajaev, laureat al premiului Stalin) Ion Marin Sadoveanu (***Drama și teatrul***), Ioan Massoff (despre I. L. Caragiale) și Claudia Millian - care vorbește, în contextul premiilor acordate de Academie, despre ***Stimularea literaturii***: „Scriitorul și creatorul de frumos este încurajat și chemat să colaboreze la construirea socialismului, punându-i-se la îndemână izvoare de inspirație țâșnite din toate șantierele țării, mijloace de viață și premii de încoronare. El este prețuit ca un element constructor și opera literară este recunoscută ca piatră la edificiul, ca o potecă nouă, în drumul larg al reconstrucției socialiste.”

15 aprilie

● La rubricile „Globul sub lupă” și „Moravuri”, „Urzica”, nr. 6, prezintă și comentează caustic știri din presa americană („Time”, „Leader”, „Newsweek”, „Life”): „Calitatea de «Mecena» se capătă, în genere, prin sacrificii monetare aduse pe altarul artelor. Mecenatul american are un caracter invers: este o simplă afacere aducătoare de venituri. Financiarii care își investesc capitalurile în teatru se numesc «îngeri», iar cel mai mare dintre «îngerii» care este prin urmare arhanghel, este «regele petrolului» Howard S. Cullmann. Pe scenele new-yorkeze se joacă în momentul de față 15 piese finanțate de el. Evident, nu

poate fi vorba de teatru clasic, ci de o marfă cu care merge la sigur. Una din piesele reprezentate, în care a investit 1700 de dolari i-a adus până acum 250.000. O alta, modestul beneficiu de 30%.”

- „Contemporanul”, nr. 132, salută apariția ziarului „Scânteia tineretului”: „«Scânteia tineretului» va trebui să răscrolească masele de tineri și tinere, de la un capăt la altul al țării, să aprindă în fiecare din ei flacăra entuziasmului și a devotamentului fără margini pentru mărețul ideal al construirii socialismului.”

16 aprilie

- „Flacăra”, an II, nr. 15(67) prilejuiește întâlnirea cititorului român cu un fragment devenit clasic în literatura noastră : *Fonciirea*, din viitorul roman *Moromeții* al lui Marin Preda. □ M. Beniuc, sub pretextul salutului către Petre Banu, muncitor care s-a angajat ca în onoarea zilei de 1 Mai să atingă recordul de a bate 11000 de nituri în 8 ore, se oprește la *Visurile și problemele vieții*. „Dar un adevărat poet, un conștient scriitor al zilelor noastre, vede peste frontierele țării sale și peste ziua ce-i fuge de sub ochi?... Dar mulți încă se pierd în visuri nehotărâte și nu știu de unde și cum să înceapă. Mie-mi plac și visurile și visătorii. Dar dacă visurile se plimbă ca niște umbre fără sânge în mintea poetului atunci ele se vor topi ca niște umbre. Visele sunt ca niște trântori într-un stup care așteaptă să-i ungă albinele lucrătoare cu miere pe la gură. Așa și visurile noastre. Ele trebuie să facă o problemă fecundă, vie și viabilă, dându-i puterea artei. Problema acestei mătcii așteaptă din visurile artistului pe cel mai puternic, pe cel mai frumos, pentru ca ele să îmbrace haina de nuntă a artei”.

17 aprilie

- Sub genericul *Cântece noi*, „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 63) publică versuri de Ion Frumosu, Vasile Iosif și A. E. Baconsky, cu poemul *6 poeți la Atelierele C.F.R.*, despre care recenzentul – nesemnat – adaugă: „Tânărul A. Baconsky din Cluj s-a manifestat destul de activ în ultimul timp, publicând mai multe poeme în ziarul local. Poemul lui dezvoltă o idee precisă: intensificarea legăturilor oamenilor de artă cu muncitorii. Poemul *6 poeți la Atelierele C.F.R.*, ilustrând această idee, suferă totuși de oarecare opacități în exprimare și în construcția versului”.

- În „Universul”, Al. Dumitru-Păușești semnează cronică literară la romanul lui Eusebiu Camilar, *Negura*: „cartea d-lui Camilar este epopeea unui popor care se deșteaptă dintr-o amorfie de veacuri. [...] «Negura» este cel mai mare roman românesc în care voința de luptă a maselor populare devine o realitate concretizată de război»), iar Petru Comarnescu (*Scriitorii în întâmpinarea lui 1 Mai*) caută și găsește argumente pentru semnificațiile noi ale zilei de Arminden: „la Arminden, chiar în tradiția populară, accentul a fost pus mai mult pe munca omului decât pe germinația naturii”

18 aprilie

● În nr. 22 al „Suplimentului” ardelean, V. Felea scrie despre Congresul din 20-25 aprilie, ce va avea loc la Paris: ***Crește frontul Partidului Păcii***. □ Este publicat textul *Internaționalei*, Byron este omagiat la 125 de ani de la naștere, iar V. Manoliu analizează trăsăturile lirismului lui Pablo Neruda, în articolul-portret ***Pablo Neruda – luptătorul pentru pace*** (poetul fusese tradus la Editura Scântea cu volumul *Să se trezească pădurarul*). □ Alte texte din același număr: ***Artă și realitate în concepția lui Cernișevski***, de George Munteanu; sub lozinca ***Nici un cetățean al R.P.R. fără știință de carte!***, M. Brustur se ocupă de un aspect important al revoluției culturale în articolul ***Alfabetizarea***; R. Filimon scrie despre ***Adevăratul Bălcescu*** („El învie în drama valoroasă a lui Camil Petrescu”), iar Dumitru Micu publică ***Ce dragi ne sunt ogoarele***.

19 - 29 aprilie

● Începând din 19 aprilie, data plecării delegației române, și până la finalul lucrărilor, „Scântea” informează zilnic asupra desfășurării Congresului Mondial al Partizanilor Păcii, de la Paris, la care își vor da adeziunea, printre alții, Picasso, soții Curie, Aragon. Din partea României urma să participe o delegație de intelectuali, condusă de Emil Petrovici (rectorul Universității din Cluj), cel mai reprezentativ membru al ei fiind M. Sadoveanu. Deoarece statele din blocul sovietic nu primesc viză de intrare în Franța, cei 225 de delegați din 14 țări sunt nevoiți să organizeze la Praga o secțiune paralelă cu manifestările de la Paris. Boicotați de către autoritățile franceze, ei vor înainta și un protest adresat acestora: „Prin această acțiune guvernul francez s-a situat în rândul dușmanilor păcii, a trădat tradițiile de pace ale poporului francez, și a demască adevăratele scopuri ale imperialiștilor”. *Manifestul* adoptat la Paris și Praga în ședința de închidere a Congresului (28 aprilie) este adresat popoarelor din întreaga lume iar *Rezoluția finală* propune alcătuirea unui Comitet Permanent pentru Pace în fiecare țară (reprezentanții R.P.R. fiind Sadoveanu, F. Mezincescu, C. Lepădatu). Pe 29 aprilie delegații revin la București. □ Evenimentul este prezentat de aproape toate publicațiile care apar în aceste zile.

22 aprilie

● În „Contemporanul”, nr. 133, Emil Isac semnează articolul ***Răspuns unui „om de știință”***, prin care își exprimă patetic adeziunea față de noua putere democratică. Emil Isac răspunde public unei scrisori primite din partea unui om de știință, nenominalizat. Faptul că textul scrisorii primite nu este făcut public, lasă loc ipotezei că documentul este imaginar. Reproșului că „nu mai există libertate de gândire, că totul este făcut după interese politice, că rolul omului de știință este ori să aplaude ori să moară de foame”, autorul îi răspunde astfel: „Dați-mi voie să nu glumesc cum ar trebui, când vă răspund într-o publicație de largă răspândire și să nu subestimez indispoziția dvs. furioasă.

Un om care este obișnuit să se apere numai cu condeiul, cercetează cu atenție orice plângere omenească și încearcă s-o înțeleagă. Orice durere omenească merită a fi studiată, dacă baza ei este sinceritatea, ori rătăcirea. Ceea ce spuneți dvs. nu mai interesează milioanele, zecile de milioane de oameni din țara noastră. Ceea ce spuneți este numai confesiunea sufletească a dvs. sau poate și a altor câțiva intelectuali de același aluat. și cred că nu fac o treabă rea dacă încerc să vă arăt cât de injustă, cât de nefirească vă este revolta. [...] Crescut și eu în același mediu burghez – cu prejudecăți pe umăr, cu simpatii vădite, dar mai mult sentimentale pentru clasa muncitoare – am încercat să scap de viciul de a mă infecta de gloria efemeră a «tradiției» retrograde după care tânjiți. Au trebuit să vină cei zece ani din urmă, ca să observ în ce lăcaș putred am trăit, în ce cârdășie vinovată am ajuns pentru că de la început n-am fost credincios celor ce zăceau în pușcării pentru progresul poporului nostru. [...] De ani de zile nu fac altceva, decât notez și notez ce se întâmplă din 1944. [...] Clujul, pe care-l cunosc piatră de piatră – îl văd acum altfel. Fuge sub pământ gazul, uruie mii de roți, uzine, laboratoare, instituții noi, sute de școli, mii și mii de muncitori și studenți. Pretutindeni muncă, muncă, muncă. [...] Am avut curajul să vă răspund. Mi-am făcut datoria. Peste câțiva ani, dacă veți mai reciti scrisoarea mea, aș vrea să știu cine a avut dreptate între noi doi. Dvs. care stați și azi rezemat de trecut și nu puteți ori nu vreți să scăpați de povară – ori eu, care am aruncat de mult de pe umeri greutatea care mă înăbușea, ca să doresc să lupt cum voi mai putea pentru o lume mai bună?” □ La p. 7, N. Moraru, comentează *Premiile Stalin pentru literatură*, decernate pentru anul 1948: V. Ajaev, Muhtar Auczov, Constatin Fedin, Simion Babaevski, Tihon Semuskin, Villis Lațis, Boris Polevoi, Arcadie Perventov, Vladimir Popov, Elizar Mațev – pentru proză, Mihai Isakovski, Constantin Simonov, Nicolae Tihonov – pentru poezie, Anatolie Sofronov, Nicolae Virta, Anatolie Surcov, Valentina Liubimova – pentru dramaturgie. Autorul crede că „operele celor 39 scriitori citați mai sus arată puternicul avânt pe care l-a luat literatura sovietică în ansamblul ei”. N. Moraru insistă asupra însemnătății denumirii premiilor, cultul personalității fiind servit printr-un citat din Henri Barbusse: „În nimeni nu s-au întruchipat atât de bine ideile și cuvintele lui Lenin, ca în Stalin. Stalin este Lenin astăzi”. De asemenea, arată că „laureații premiului Stalin, în afara titlului dobândit, primesc și o însemnată răsplată materială. [...] În Uniunea Sovietică sunt cârturari, scriitori, artiști care au primit premiul Stalin de mai multe ori. Printre ei se află Constantin Simonov (de cinci ori laureat al premiului Stalin) și Boris Polevoi”. □ La p. 8, Dan Petrașincu scrie câteva note pe marginea spectacolului *N. Bălcescu* de Camil Petrescu: „Înșușindu-și concepția științifică a clasei muncitoare, d. Camil Petrescu atacă problema revoluției pașoptiste în însuși miezul ei, cu nerv și virilitate, scoțând în relief caracterul revoluționar al lui Bălcescu”.

- În „Universul”, Ion Marin Sadoveanu semnează textul *Scutul păcii*, în care relatează cele mai semnificative momente ale *Congresului Partizanilor Păcii*, de la Paris: „Omenirea vrea să știe și să se apere de suferință. Popoare întregi se ridică întru întemeierea păcii, popoare care n-au nevoie de viză, în hotărârea lor, pentru a intra glorioase prin binc într-o istorie mai bună și mai dreaptă decât până acum.” Sunt, de asemenea, reproduse cuvântări ale participanților la Congres (*Discursul ținut de Pietro Nenni*) și sunt prezentate știri succinte referitoare la crearea *Consiliului permanent* al partizanilor Păcii, precum și la dezbaterile de la Paris și Praga. □ În pagina a treia, „Universul” informează despre conferința cu tema *Pușkin și romanul realist*, susținută de Mihai Beniuc la sala Dalles: .

- „Gazeta învățământului”, An I, nr.3, publică un fragment din romanul *Descult* (Zaharia Stancu) sub titlul *Aș vrea să învăț*.

- „Ardealul nou” marchează 79 de ani de la nașterea lui Lenin, prezentând totodată și cartea apărută la Editura de Stat – Colecția *Probleme actuale*: H. Liman – *Noi nu vă iubim, d-lor din America!*.

- „Luptătorul bănățean” publică discursul lui M. Sadoveanu la Congresul Mondial al Partizanilor Păcii.

23 aprilie

- „Scânțea” publică discursul scriitorului A. Fadeev, șeful delegației sovietice la Paris: „Congresul Mondial al Partizanilor Păcii dovedește forța invincibilă pe care o posedă oamenii culturii atunci când sunt uniți cu milioanele de muncitori”. Sunt urmărite și alte alocuțiuni: Eugenie Cotton, conducătoarea Federației Democrate Internaționale a Femeilor, Lombardo Toledano, președintele Confederației Generale a Muncii din America Latină, dar și desemnarea unei delegații, care va duce salutul congresiștilor parizieni tovarășilor secțiunii din Praga. În capitala cehă, congresiștii au apreciat rapoartele rostite la Paris de Joliot Curie și Pietro Nenni (secretar general al Partidului Socialist Italian, laureat al Premiului Stalin pentru Pace în 1951), de E. Petrovici care a vorbit în numele muncitorimii manuale și muncitorimii intelectuale din R.P.R. La rândul său, Sadoveanu, care a preluat șefia delegației române de la Praga, adresează un mesaj conciliator, socialist, urmărind, pe aceeași linie, unitatea între muncitorimea manuală și cea intelectuală și înfierând dușmanii păcii: „Numai câțiva seniori ai finanței au interes să mențină ura între popoare și războiul în omenire”. Parafrazând celebra lozincă internaționalistă, scriitorul aduce în Congres și chemarea R.P.R. – *Oameni ai păcii din toate țările, uniți-vă!* Mesajul său de solidaritate se adresează unei lumi noi, a muncii și a dreptății, simbolizând „sfârșitul exploatării vieții și suferințelor noastre de către marele capital”.

- În „Universul”, Victor Eftimiu semnează poezia *În freamătul de pace*, dedicată Congresului de la Paris: „...Sătulă e planeta de sânge și de plâns.../ Un singur cer frățește, sub el, pe toți ne-a strâns.../ de ce nu i-am răspunde al

înfrățirii pas/ În veacuri lungi de luptă, o clipă de popas?"". □ Sub titlul **Cauza păcii este cauza tuturor popoarelor**, al discursului lui Al. Fadeev, sunt prezentate diferite momente din desfășurarea lucrărilor în cele două locații, Paris și Praga (la care a participat delegația română formată din Emil Petrovici, M. Sadoveanu, Al. Graur, Ștefan Milcu, A. Kreindler, Marcel Breslașu, C. Nicuță), precum și din țară (I.P.S. patriarhul Iustinian, despre Congresul Mondial al Partizanilor Păcii: „Biserica nu poate decât să aprobe această formă de luptă menită să zădărnicească încercarea lui Antichrist, a acelei lumi care se cramponează, cu ultimele ei puteri, de satisfacțiile pe care le-a luat în paguba multimilor”).

● Nr. 17 din „Flacăra” cuprinde două poeme de Geo Dumitrescu, *Puterea ursului* și *Socialism*: „Ciocan și secere pe inimi cruce/ Se coace țara nouă, purpurie/ Crești mândru semn înalt, muncitorește/ Să-mi fii tu lege dreaptă, chezășie”.

25 aprilie

● „Lupta Ardealului” din această zi cuprinde și *Suplimentul*, nr. 23. Din sumar: **Adevăratul Shakespeare**, de V. Manoliu, ancheta **De ce suntem partizani ai Păcii?** (înfierând manevrele ațățătorilor de război, răspund un actor, Toma Dimitriu, un profesor, I. Constantinescu, Univ. „V. Babeș”, un student, D. Mircea, un scriitor, V. Felea). □ Teatrul Național din Cluj anunță premiera cu *Minerii* de M. Davidoglu, pe 30 aprilie. □ Sunt celebrați 150 de ani de la nașterea lui Pușkin, anunțându-se că „operele lui vor fi editate în 11 milioane de exemplare în URSS”. □ Radu Filimon, autorul articolului **Umanismul sovietic** ne încredințează că „URSS e călăuza cea mai sigură pentru umanitate, e îndemnul și nădejdea cea mai de preț”.

26 aprilie

● „Universul” se dedică lucrărilor Congresului de la Paris. Marin Dima reia pasaje din intervențiile participanților pe care apoi le comentează cu înflăcărare: „Cuvintele lui Fadeev au făcut ocolul pământului, luminând și mai bine sutele de milioane de partizani ai păcii, întărindu-i în hotărârea lor de a reduce la neputință pe patronii lui Vogt și Fuler: primul – autor al cărții *Calea spre salvare*, al doilea, general britanic, autor al cărții *Înfluența armamentului în istoria omenirii*”. □ Sub titlul **Popoarele lumii vor ști să dea răspunsul cuvenit celor care încearcă să arunce omenirea într-un nou război**, sunt redată aspecte diverse de la locurile desfășurării Congresului, Paris și Praga. Între acestea se numără și cuvântarea Conducătorului delegației din R.P.R. la Congresul Mondial al Partizanilor Păcii, Mihail Sadoveanu.

27 aprilie

● „Universul” reproduce *Discursul* academicianului prof. Emil Petrovici la secțiunea de la Praga a **Congresului Mondial al Partizanilor Păcii**, care se

încheie în termenii următori: „Trăiască nebiruita campioană a păcii și progresului, Uniunea Sovietică și marele Stalin!”.

28 aprilie

● În „Universul”, continuă ecourile Congresului de la Paris. Un spațiu privilegiat se acordă reportajului despre *Întoarcerea delegației R.P.R. de la Congres*. □ La p. 3, este inserat anunțul: „Uniunea Scriitorilor din R. P. R. convoacă pe toți scriitorii azi, 28 aprilie, orele 16 (4), la o mare adunare ce va avea loc la Teatrul Național, sala Modern, din B-dul 6 Martie, nr. 2 pentru întâmpinarea zilei de 1 Mai. Va vorbi d. Novicov despre *Scriitorii și sărbătoarea muncii*, după care vor urma discuții”. □ În pagina patru, la rubrica intitulată, „Cărți noi” este prezentată creația lui Anton Hegyes în termenii următori: „*Nu mai sunt Ion Begu* este o nuvelă din viața fermelor de stat din care se desprinde lupta ce o duc tractoriștii conștienți pentru a lichida greutățile în legătură cu împlinirea planului agricol”.

29 aprilie

● Editorialul revistei „Contemporanul”, nr. 134, este dedicat zilei de **1 Mai 1949**. □ La pagina 5, N. Tertulian (*O nouă nuvelistică*) analizează cele „20 de nuvele publicate de Editura de Stat, sesizând faptul că „nu avem încă un roman al ilegalității, avem însă episoade literaturizate în nuvelele lui Petre Iosif (*Creionul, Cifrul*). Au apărut nuvele, având drept obiect munca în uzină (Petre Dragoș și Nicolae Câmpeanu, *Țesătoria*), altele se referă la întrecerile în producție și eliminarea rămășițelor de invidie din firea umană (Nagy Istvan, *Face cât o victorie*, Gh. Cristea, *S-a spart satul*, Petru Dumitriu, *Dușmănie*)”. Pe aceeași pagină pot fi citite *Două cântece pentru pace*, versuri folclorizante, de Aurel Baranga: „Nu e flintă/ Să ne mintă/ și nici groapă/ Să ne-ncapă/ Nu e munte/ Să ne-nfrunte/ Nici poruncă-pravilă/ ca să pună stavilă/ Când norodul înțelege/ Singur domn să-și facă lege/ și cu mâinile amândouă/ Să-și zidească viață nouă// - Alelei voinicilor/ Din toate colnicele/ ale noastre-s vrerile/ încordați puterile/ iară lupta la sfârșit/ ne va da ce-am năzuit// - Lor: lătratul câinilor/ Nouă rodul mâinilor/ Rodul-spuza stelelor/ Lor: pojarul relilor/ Ca să aibă să le poarte/ Cei ce poartă gând de moarte/ și vâra zăzanie/ Cu gând de pierzanie”. □ La pagina 8, Ion Vitner supralicitează producția și valoarea literară a publicațiilor „Literatură și știință”, „Evenimentul literar”, „Munca literară și științifică”, „Lumea nouă științifică și literară”, „Viitorul social”, „Viața socială”, „Facla”, toate apărute spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Autorul scrie mai întâi despre „Contemporanul” care a fost „pionierul culturii proletariene la noi în țară. În paginile revistei însuflețită de forța teoretică și de intransigența polemică a lui Gherea și-a făcut drum pentru întâia oară în cultura țării noastre noțiunea de adevărată cultură a poporului, de cultură bazată pe ideologia clasei muncitoare.” (*Publicații literare muncitorești*). □

După ce arată că „activitatea teatrului românesc până în ultimii ani a fost caracterizată de spiritul de improvizație și comercialismul lipsit de orice obiective în afară de cele pecuniare”, Simion Alterescu scrie despre succesele contemporane în articolul **Repertoriul, baza ideologică a teatrului**: „Experiența ultimei stagiuni, în curs, a relevat necesitatea unei planificări a repertoriului teatral pe țară, necesitatea de a axa acest repertoriu în lumina realităților politice și sociale din țara noastră, de a alcătui acest repertoriu în funcție de posibilitățile artistice și tehnice pe care fiecare scenă le are [...] Repertoriul stagiunii viitoare va trebui să părăsească toate manifestările apolitice, care au mai fost prezente în cel din actuala stagiune, să înlăture ultimele reziduuri ale cosmopolitismului, prin promovarea principală a literaturii așa-zis progresiste occidentale, sau a excesului de clasici în dauna literaturii dramatice originale, în dauna superioarei dramaturgii sovietice, în dauna tuturor acelor lucrări care pot contribui în mod efectiv la educarea publicului nou al oamenilor muncii antrenați în marele proces de construire a socialismului”.

- Ședința plenară a Academiei Române a hotărât pentru următoarele sesiuni comemorarea unor scriitori: Caragiale, Darwin, Pușkin, Goethe. Totodată, Sadoveanu, șeful delegației R.P.R. de la *Congresul Păcii* a împărtășit impresii despre măreția evenimentului, citind în plen și manifestul adresat poporului, aprobat în unanimitate de academicieni (vezi și „Luptătorul bănățean” din 2.05.1949)

- „Universul”, nr. 99, este dedicat zilei proletariatului, cu poeme semnate de Victor Eftimiu (din Colecția *Poezii români cântă 1 Mai*) și Virgil Teodorescu, *Scrisoarea* (din volumul *Pentru Pace, pentru Socialism*).

30 aprilie

- Numărul dublu, special de 1 mai (17/ 69) din „Flacăra” inaugurează o rubrică a poezilor muncitori (Ion Zăgan, Vasile Iosif, Dumitru Stoica, Marin Văduva), pe lângă cea a condeielor consacrate și dedicate zilei oamenilor muncii: Petre Solomon, V. Nicorovici, D. Vicol, N. Tăutu. Este reprodus și un fragment din preconizata trilogie *Grivița* a lui Al. Jar, dar și o poezie a lui Traian Coșovei, *Tractorul*, care însoțește reportajul lui George Dan, N. Jianu și Petru Dumitriu, *Povestea tractorului și a oamenilor lui*, în centrul căruia se află Nicolae Văcăreanu, inventatorul plugului „Ilie Pintilie”. Versurile lui Coșovei se află la limita umorului infantil: „Nu fugiți din calea mea/ N-am venit să mănânc pe nimeni/ Eu mă hrănesc cu foc pe care-l scot muncitorii/ Din inima caldă a Pământului/ Ia, pune mâna pe botul meu lucios, țăran cuminte/ Să vezi, îi ca inima ta de fierbinte/ Nu fugiți de mine, eu sunt TRACTOR/ Din adâncul minților omenеști”. □ Pe alt palier, Maria Banuș crede că, *Traducându-l pe Pușkin*, trebuie păstrată armonia întregului și a adevărului, fără a cădea în formalism. „Asemui munca tălmăcitorului de poezie cu asediul unei cetăți. [...] Să pătrunzi în universul unui mare poet, să

cucerești un cât de mic sector al miraculoasei cetăți, fără să provoci prea multe distrugerii, însemnează o victorie pe care numai cei ce au dus vreodată o asemenea luptă o pot plăti pe deplin”.

- În „Universul” sunt recapitulate evenimentele de la Congresul partizanilor Păcii, de această dată prin intermediul unor interviuri luate participanților români (acad. Petre Constantinescu-Iași, acad. Șt. Milcu, ministrul Florica Mezincescu). Titlul generic al intervențiilor este ***La Paris oamenii s-au înțeles într-o singură limbă: limba păcii***.

- M. Beniuc este prezent în paginile revistei „Viața sindicală” cu *Înflămurată-n roșu, țara toată*: „Nu e putere-n lume să-i doboare/ Priviți la bolșevicii mei în frunte/ Cu steagurile purpurii în soare/ Sunt, dintre munți, ei cel mai mare munte”.

- „România liberă” prefățează ziua de 1 Mai cu versuri dedicate acestuia de Eugen Jebeleanu.

[APRILIE]

- Apare nr. 16, vol. III, caiet 4, din „Analele Româno-Sovietice”. În dezbateri, volumul lui Barbu Lăzăreanu, *Ion Creangă și basmul rusesc* (Editura de Stat, 1949). Aproape forțat, se caută afinități cu marea literatură a URSS: „Studiind basmele lui Creangă, autorul (Lăzăreanu, n.n.) analizează influența pe care folclorul popoarelor slave - mai ales cel rus - a exercitat-o asupra operei sale. [...] Înfrăurirea rusească este mărturia unui lung trecut comun!”.

- În „Caiet Cultural”, nr. 4, apar *Marșul Miliției poporului*, de P. Smărăndescu, piesa *Privina din sat*, de Toma P. Șipotescu, parodia la adresa capitalismului *Să fie precum ziceți*, de Fred Firea și cântecul *Construim socialismul*, muzica Sergiu Nasta, pe versurile Ninei Cassian. Eugen Câmpeanu, care sub numele Jacob Popper se va ilustra la postul „Europa Liberă”, semnează *Spovedania unui arc* (cu Jacob Popper, Eugen Barbu va purta o lungă și dură polemică la finele anilor '60 în revista „Luceafărul”)

- „Îndrumătorul cultural” sărbătorește anticipat un an de la *Proclamarea Constituției* (10 aprilie), prin versuri semnate de D. Vicol, I. Potopin, Octav Pancu Iași. Pe lângă emisiunea radiofonică din fiecare joi, *Ora Căminelor Culturale*, în luna aprilie, în zilele de Paști, căminele vor organiza hore, se va citi *O zi într-un colhoz* și se va ține conferința *Măsuri pentru sporirea recoltei de porumb*.

- Apare nr. 2 al publicației „Paris Bucarest” (revue mensuelle de l' Association France-Roumanie). Din Asociația Franța-România fac parte: Jean Paul Boncour (Președintele Consiliului), Eugenie Cotton, Paul Eluard, Henri Matisse, Tristan Tzara. Din sumar: Jean Giugnebert – *La Roumanie a choisi son destin*, Victor Adrian – *6485 boullons* (traducere de Claude Sernet), un reportaj (*Le record de Petre Banu*), Ilarie Voronca – *J' etais de votres* – poeme, extras din *La poesie commune de 1936*. □ Stagiunea teatrală 1948-1949 din România este ilustrată de Mihnea Gheorghiu.

● „Viața Românească” (număr dublu, 3-4) publică începând cu prima pagină **Dezvoltarea culturii în R.P.R., contribuție de seamă la opera de apărare a păcii** – raport prezentat de Iosif Chișinevschi la Congresul Intelectualilor din R.P.R. pentru Pace și Cultură, desfășurat între 29 – 32 martie, la București. O direcție importantă a raportului vizează, cu acuze vehemente imperialismul britanic, francez și, desigur, american: „O întregă literatură a alcoolismului, a demenței, a perversiunilor sexuale, a catastrofelor care amenință lumea etc. se tipărește în cantități enorme și este exportată pretutindeni unde imperiaștii americani și-au extins dominația”. Nu mai puțin importantă este critica „regimului burghezo-moșieresc”, a reacționarismului multor membri ai vechii Academii. □ Semnează diferite texte din creația lor Ion Bănuță (*O socoteală veche stăruie*), Petru Dumitriu (*Bijuterii de familie*), Eugen Jebeleanu (*Scutul păcii*), Al. Jar (*Grivița*, fragment), Marin Preda (*Povestea unei călătorii*), Victor Eftimiu (*Drapelul păcii*). Radu Boureanu (*Aripile albe ale păcii*). □ La rubrica „Mlădițe noi”, Dumitru Mircea publică textul Candin. □ Zaharia Stancu semnează la rubrica „Orientări” textul **Spre un nou avânt al creației literare** („Literatura este o armă de luptă. Scriitorul este un luptător care îndreaptă focul ucigător al armei sale sau împotriva poporului muncitor, împotriva păcii, libertății și culturii, ori contra exploataților, contra celor ce țin pe loc roata istoriei, contra celor ce vor să subjuge popoarele, să le imbecilizeze pentru a le ține veșnic în robie”), iar dintre articolele de la „Comentarii” reținem **După Conferința scriitorilor din R.P.R.**, de Mihai Beniuc, și textul lui Silvian Iosifescu despre **Trăsăturile teatrului sovietic**.

MAI

1 mai

- Toate publicațiile apărute în această zi celebrează, cu extensii diferite, ziua de 1 Mai. *Suplimentul* cultural, nr. 24, al „Luptei Ardcalului” include un grupaj poetic festiv semnat de Emil Isac, D. Micu, Ion Brad. Tiberiu Utan.
- „Luptătorul bănățean” urmărește un istoric al datei și un discurs de 1 Mai al lui Stalin. Se evidențiază faptul că de la 1 Mai 1948, într-un interval de fix un an, până la 1 Mai 1949, Editura Cartea Rusă a tipărit 220 de titluri diferite într-un tiraj de aproape 3 milioane de exemplare și se precizează că, pentru lărgirea ariei propagandistice, din 28.07.1949 editura va reduce cu până la 30% prețul cărților. Un îndemn pentru lecturi la zi face și Editura P.M.R., care promovează broșura *Lenin și Stalin despre 1 mai*, referitoare la semnificația datei pentru proletariatul internațional.
- Numărul special de 1 Mai al „Îndrumătorului cultural” cuprinde poeme de Veronica Porumbacu, V. Eftimiu, Toma George Maiorescu (*Cântec pentru oțelarii orașului meu*), Ion Hobana (*Plug și tractor*), Dragoș Vicol (*Scrisoarea a III-a !*), precum și traduceri din Pablo Neruda și Louis Aragon. Din sumar face parte și piesa lui M. Novicov, *Darul colhoznicei*.

- În „Lupta CFR”, nr. 216, apare sub semnătura lui George Diaconu un portret Pușkin, la 150 de ani de la naștere.

3 mai

- În „Universul”, în continuarea ecourilor Congresului partizanilor păcii, Al. Graur semnează articolul *Cu ce ne-am întors de la Praga*, în care vorbește despre învățăturile Congresului Păcii.

5 mai

- Petru Comarnescu semnează în „Universul” cronica literară a volumului lui Mihai Beniuc, *Versuri alese* : „Dintre poezii noastre de astăzi Mihai Beniuc este acela la care materialismul dialectic capătă adânciri, tărie și avânturi pe care le oglindește simplu, intens, direct, ocolind declamatoriul și verbozitatea și câștigând, prin intensitate și autenticitate, darul de a convinge, de a îndruma, de a emoționa”.

6 mai

- În „Scânteia”, la 29 de ani de la moartea criticului sociologist, Ion Vitner publică articolul *Însemnătatea operei lui Gherea în cultura noastră națională*, moment important în procesul de înlocuire a criticii estetice cu critica sociologică. De altfel, o bună parte a textului lui Ion Vitner demolează critica lui Maiorescu care „începea să subjughe cultura noastră ideilor reacționare ale occidentului” și care „apare ca un frânar în calea culturii care exprimă viața și năzuințele poporului”, în vreme ce „opunându-se lui Maiorescu și teoriilor sale, Gherea lupta pentru ideologia avansată a clasei muncitoare, împotriva ideologiei reacționare a claselor exploatare de la noi, de pretutindeni” (vezi Anexa)
- Nr. 135 din „Contemporanul”, este în mare parte dedicat zilei de 9 mai, în care este sărbătorită victoria împotriva Germaniei hitleriste. General maior Valter Roman semnează editorialul *Armata Sovietică – forță de neînvins*. (p. 1 și 10). Articolul alternează clogiile cu amenințările, primele aduse glorioasei Armate Roșii, celelalte adresate Alianței Atlantice. Iată o mostră de frază greoaie și cazonă, din începutul articolului: „Cu cât pregătirile de război ale imperialiștilor devin mai concrete, cu cât monopoliiștii născocesc mai multe «doctrine» și «planuri», cu cât mai multe «acorduri», «uniuni» și «pacte» încheie ei într-o parte și cealaltă a Atlanticului, cu atât mai mult se încearcă de către scribii venali aflați în serviciul acestor noi pretendenți la dominația mondială să se prezinte marea victorie a Uniunii Sovietice în cel de-al doilea război mondial ca un fapt divers. să se mușamalizeze importanța acestei victorii pentru dezvoltarea întregii omeniri și să se pună la îndoială puterea de neînvins a forțelor armate ale primului stat socialist din lume.” □ La pagina a 7-a, „Contemporanul” reproduce un reportaj, preluat din presa sovietică, despre așezarea steagului victorici deasupra Reichstagului de către sergenții Kantaria și Egorov. □ La pagina a 3-a se consemnează *O genială operă a*

marxismului creator - 25 de ani de la apariția lucrării lui Stalin, Bazele Leninismului, de V. Krujco (text preluat din „Cultura i jizni”)

- „Luptătorul bănățean” și „Lupta Moldovei” celebrează prin articole neșemnate 131 de ani de la nașterea lui Marx.

- În „Universul”, G. Oprescu aduce un ultim omagiu pictorului Gh. Petrașcu, decedat la 1 mai: „Pătruns de răspunderea ce-și considera față de el însuși, privind mereu sus și înainte, el își formase un mod de expresie unic în arta noastră, de o originalitate atât de manifestă, încât nu s-a putut împiedica s-o constate critici iluștri, buni cunoscători ai artei europene”:

7 mai

- Geo Dumitrescu sărbătorește în nr. 18 din „Flacăra” **Ziua Victoriei**: „La noi Victoria trăiește și rodește neistovit [...] ea e prezentă între noi ca un angajament, ca o hotărâre, care se leagă nezdruincat de pace, de libertatea de a munci, de a crea, de a construi o lume nouă, care se bizuie pe munca, pe nădejdea, pe lupta a sute de milioane de oameni, înmănunchiați în jurul acestui bastion al libertății și al muncii și al păcii care este Uniunea Sovietică, însuși simbolul, însăși întruchiparea Victoriei – a victoriei omului împotriva barbariei”. □ Maria Banuș traduce *șase poeme* de Pușkin. Reținem dintre ele *Unui poet*: „Poete! Pe a gloatei iubiri nu pune preț/ Înflăcărătul vuiet al laudei va trece/ O să te-mproaște prostul cu hohot de dispreț/ Dar tu rămâi puternic și liniștit și rece”. □ Nina Cassian este prezentă cu două poezii, *Căldura* și *De dragoste*, din care cităm: „Ce frumos s-a întâmplat/ cântecul adevărat./ Sunetul lui m-a găsit/ și te-am iubit, te-am iubit/ cu odăile inimii pline/ de toată omenirea din mine”.

8 mai

- „Universul” anunță participarea unor scriitori la șezătorile literare din întreprinderi: Victor Tulbure, Ion Pribeagu, Ion Bănuță, George Dan, N. Nestor, Ștefan Tita, Camil Baltazar, Gavril Mihail, Ana Ghimpeanu, M. Serebreanu, G. Maiorescu. „Scriitorii s-au întors la uneltele lor, rcîmprospătați, îmbogățiți cu noi subiecte de inspirație, însuflețiți de avântul muncitorilor antrenați în ritmul viu al depășirilor de norme”. Emil Dorian, Demostene Botez. H. Roban, I. Duda s-au întâlnit cu cititorii la Ateneul I. Negulici din B-dul Pache, nr. 76. Petre Iosif a stat de vorbă cu muncitorii de la întreprinderea *Flacăra roșie*, despre nuvela sa *Cifrul*, „care este una dintre cele mai gustate de muncitori, redând aspecte ale vieții luptătorilor comuniști din ilegalitate” iar Valentin Silvestru, Al. Șahighian și Mihail Sorbul au vorbit cu muncitorii de la întreprinderea *Icar*, prilej cu care „au avut multe de învățat de la muncitori”.

9 mai

- „Luptătorul bănățean” anunță apariția, în Editura P.M.R., a volumului al II-lea din *Operele* lui Stalin.

● În *Suplimentul literar*, nr. 25, din „Lupta Ardealului”, nr. 25, sunt tipărite poeme de Victor Felea (*Ziua Victoriei*), A. E. Baconsky (*Cuvântul pace*) și N. Tăutu (*Și s-au întors pădurile înapoi*).

12 mai

● Petru Dumitriu publică în „Scânteia” reportajul *În Ziua Victoriei, Ziua Independenței naționale, furnalul Nr. 1 a dat prima șarjă*, ilustrând devansarea termenelor prevăzute în Planul de Stat.

● „România liberă” cuprinde un articol despre *Inaugurarea Librăriei Academiei R.P.R.* La eveniment au participat P. Constantinescu-Iași, N. Popescu Doreanu (Ministrul Învățământului Public), Eduard Mezincescu (Ministrul artelor și informațiilor), Traian Săvulescu (Președintele Academiei R.P.R.), Șt. I. Nicolau (Directorul Institutului de Studii româno-sovietice), Andrei Rădulescu, A. Toma (Director al Editurii de Stat), Gala Galaction, S. Sanielevici, Eugen Macevski, S. Stoilov, Gh. Spacu, Camil Petrescu, N. Bărbulescu, precum și numeroși oameni de știință și cultură. Într-o fotografie alăturată apar acad. Traian Săvulescu, P. Constantinescu-Iași și A. Toma, vizitând librăria.

13 mai

● În „Contemporanul”, nr. 136, la rubrica „Marginalii” este prezentată și comentată proza publicată în cel mai recent număr din „Viața Românească”: „Narațiunea lui Petru Dumitriu, *Bijuterii de familie*, își fixează ca obiectiv evocarea răscoalelor din 1907 într-un sat de pe malul Dunării [...] și fragmentul din ciclul *Moromeților* al lui Marin Preda aduce în discuție o serie de probleme privitoare la proza noastră, la efortul continuu pe care îl săvârșește în a cuprinde cea mai vie actualitate și în același timp în a căuta să o evoce în toată complexitatea ei [...]. Din faptul brut al unui accident de muncă din atelierele *Grivița* din anii 30, Alexandru Jar a dezvoltat cu subtilitate un violent moment dramatic cu accente tragice”, în care exprimă „cumplita contradicție pe care regimul capitalist a creat-o între muncitor și uneltele lui de muncă”. □ În maniera tipică a războiului rece, Horia Liman semnează portretul *Winston Churchill, piratul Majestății sale*, a cărui a doua parte va apărea în numărul următor al revistei. □ În același număr, la p. 12, se anunță ieșirea de sub tipar a următoarelor cărți: G. Călinescu, *Trei nuvele (Iubita lui Bălcescu, Catina damnatul, Noi vrem pământ!)*, Ion Vitner, *Critica criticii*, Ieronim șerbu, *Vișelul de aur*, Silvian Iosifescu, *Alexandru Vlahuță*.

14 mai

● Ben Corlaci este prezent în „Flacăra”, nr. 19, cu un *Cântec de primăvară*: „Vezi tu, iubito, mugurii stau să pleznească/ Trecutul s-a închis ca o iască/ Pe unde au fost putrede, bălțile/ Cântă tractorul și dălțile/ Unde sângele-a curs în țărână/ Crește furnalul cu aur în mână”. □ Volumul lui Dan Deșliu, *Goarnele*

inimii, este recenzat de M. Petroveanu, care afirmă că starea de spirit a omului muncii se manifestă prin optimism lucid și concentrare statornică, iar bucuria sa devine în lirică „eliberată în chiot”. „Dan Deșliu își iubește orașul întărit de mirosul anotimpului socialist, fascinat de luminile lui revărsate. Trăsăturile acestea care indică un temperament ardent nu-l silesc să scrie într-o stare de extaz ci într-una de robustă și limpede participare la *duduitul* fabricilor. *Boema cea nouă* este doar una din coloanele generației tinere educate de Partid, în spiritul ideologiei marxist-leniniste, al luptei pentru construirea patriei socialiste. Debitul lui nesleit nu se poate consuma, deci, retoric, în gol. Poezia lui îți iese înainte festiv [...] și pictează în culori vii și linii dinamice imaginea globală și exuberantă a țării de mâine, imaginea ei *de baladă*”.

15 mai

- În „Universul”, apar informații despre conferința cu titlul *Pușkin și literatura sovietică*, susținută de Mihai Novicov: „D-sa [M. Novicov] citează cuvintele lui I.V. Stalin care îl așează pe Pușkin în rândul gloriilor nepieritoare ale națiunii ruse”.

- Mihai Cozma recenzează în „România liberă” volumul de versuri *Goarnele inimii* de Dan Deșliu. Textul corespunde canonului epocii: „Semnalând câteva din slăbiciunile pe care le manifestă unele poeme din *Goarnele inimii*, vom sublinia însă că acest volum constituie unul din mesajile reprezentative ale tinerei generații de poeți, că ecourile sale vor răsună fără îndoială în inima noului și largului public cititor de la noi”.

16 mai

- În „Lupta Ardealului”, *Supliment*, nr. 26, G. Munteanu traduce din Pușkin (poezia *Doica*). În completarea subiectului se dau informații și despre traducerea realizată de G. Lesnea (*Poltava*), recent apărută la Editura Cartea Rusă.

17 mai

- „Universul” începe campania de defăimare a filosofului și logicianului Anton Dumitriu, acuzat de însușirea unor bunuri și acțiuni în calitate de acționar al firmei *Creditul minier*. Sunt făcute numeroase dezvăluiri și publicate interogatoriile inculpaților. Toate articolele destinate acestui subiect sunt revanșarde și scrise de pe poziția luptei de clasă, a urii față de toate tipurile de exploatare, pomenindu-se cu vădită intenție formația de intelectual a lui Anton Dumitriu, dar folosindu-se consecvent vocabula „escroc” sau sintagma *dușman al poporului*

20 mai

- În „Contemporanul”, nr. 137, Ion Vitner semnează textul *Fronturile de luptă ale lui C. D. Gherea*: „Faptul că Gherea a lovit puternic în chiar miezul problemei ne este cu prisosință dovedit de țipetele isterice ale criticilor,

esteticienilor și istoricilor literari ai burgheziei care nu au obosit timp de aproape cinci decenii, în strădania lor de a acoperi cu injurii opera sa grandioasă”. □ La pagina 4, Petru Vintilă, anunță ***Un gen nou în publicistica noastră: Almanahul literar***. Articolul prezintă pe larg almanahurile apărute la Iași și la Cluj. Din text rezultă, mai întâi, unele deficiențe: „ieșenii s-au limitat la scriitori ieșeni, suceveni și rădăuțeni (din el absentând scriitorii din Piatra Neamț și Bacău), în timp ce clujenii s-au dovedit „prea largi, incluzând în almanah și scriitori bănățeni (Petre Dragoș, Petru Vintilă) și scriitori bucu-reșteni (Eugen Jebeleanu) ori stabiliți de mult în București (Mihai Beniuc). În schimb lipsesc nenumărații scriitori localnici din Tg.-Mureș, Sibiu, Oradea, Brașov, Arad. Lipsesc chiar și scriitorii clujeni întâlniți în paginile „Luptei Ardealului”. În completarea aceleiași pagini, Petru Solomon semnează poezia *Schimbarea la față*: „Acolo unde altădată/ Se zdrențuiau în peisaj/ Vlăjganii cu sleiți grumaji/ - Acuma aria-i bogată// Nu se mai dă cu praștia în soare/ pe după ploaie cu mană./ Pe aici au poposit tractoare/ Fără pomană apuseană// Mai sunt, în umbră, câte unii/ Ce umblă după timpul mort./ Sunt negri-n suflet, albi la port/ și poartă gândul mătrăgunii// Îi simți, în clacă de soboli/ Când pun la cale-o bernă nouă/ și-ar vinde țara pe trei poli./ Ar fura norii ca să plouă// Dar sunt destui - și sunt ca frații/ Săracii satului de ieri/ ca să împrăstie argații/ Rămași cu duhul la boieri// În larga țară iscălită/ De omul nou, cu brazde-adânci/ Cu fabrici și cu școli de țânci/ Nădejdea crește înmiită”. □ și în acest număr, Războiului Rece i se rezervă un spațiu privilegiat. La p. 5, continuată în 10, Petru Dumitriu scrie despre ***Ultimul act al Comediei umane***: „Nucingen, dezumanizat și decolorat, dar de o mie de ori mai primejdios, e mr. John Pierpont Morgan sau Vanderbilt, sau Rockefeller. [...] Rastignac e sau era pretutindeni în acești zece ani. Cine a venit , tânăr provincial sărac la Paris, cine e prieten cu ducesele și cu bancherii ? Se numește Pierre Laval, Robert Brasillach, se numea Mihai Antonescu [...] Rastignac e pretutindeni, dar mai ales în fruntea plutoanelor de execuție și în guvernele social democrate de dreapta. și acum să ajungem la regele subteran al Comediei umane. Vautrin, ocașul, răufăcătorul, șeful comploturilor, al organizațiilor de tâlhari, cel care prin creaturile sale, Rastignac și Lucien de Rubempré vrea să stăpânească Parisul. Vautrin, geniul crimei, spion deghizat – ce ironie! - în preot catolic, abatele Herrera. și Vautrin ajunge până la sfârșit șeful siguranței pariziene, apărătorul societății burgheze. Fabula este limpede și se adeverește întocmai. De o sută de ani, Vautrin a făcut o carieră formidabilă: a ajuns stăpân a numeroase state. În Germania din 1933, în Italia din 1922, în Spania din 1933, în Portugalia de nu mai știu când, și în multe alte țări, Vautrin (pe nemțește se pronunță Himmler) este stăpânul, apărătorul și simbolul societății burgheze. [...] Godissart are acum dinți de aur, ochelari de baga, mestecă gumă și vinde nylon, armament, țări mici, mână de lucru gratuită. Pantofii săi de sticlă și râsul nichelat îl trădează; și el a devenit o mașinărie. Am putea să-l recunoaștem

pe Birotteau în sutele de mii de mici burghezi francezi pe care-i ruinează planul Marshall, care nu pot susține lupta cu marele capital, și care, încetul cu încetul, încetează de a mai fi un tip social. [...] unul din punctele vitale ale *Comediei umane* e momentul când Rastignac l-a petrecut la lăcașul de veci pe bătrânul Goriot, și a priceput resortul societății burgheze: aviditatea, egoismul, avariția, ambiția. Rastignac se opri o secundă în loc, strigă Parisului pe care-l vede întinzându-se în amurg la picioarele sale: - «și acum, care pe care». Dar acum, peste un secol, Rastignac și toate personajele *Comediei umane* sunt lumea întinsă în amurg, lumea în destrămare, lumea ca fosforescența putregaiului. și altcineva, cineva pe care Balzac nu l-a cunoscut, sus pe colină, aruncă acestei lumi strigătul biruitorului: «a nous deux – maintenant!»”.

21 mai

● Petru Dumitriu se alătură luptei intelectualilor români pentru salvarea păcii mondiale, amenințată de imperialismul american, în articolul ***Din obuze, tractoare și pluguri*** publicat în nr. 20 al revistei „Flacăra”: „Din uzinele sovietice din care au ieșit armatele nesfârșite de tancuri, ies acum valuri de tractoare. La noi, am văzut pe platforma de încărcare a fumalelor, din Hunedoara, mormane de căști de oțel și de gloanțe care vor hrăni fumalele, iar stive uriașe de obuze descărcate așteaptă să se topească în văpaia cuptoarelor Siemens Martin. În această parte a lumii, din metalul ucigător care le place atâta domnilor din Apus, se face oțelul tractoarelor și plugurilor. Acesta e lucrul pe care nu-l pot îndura ei. Dar acesta e și semnul certitudinii noastre în victoria păcii”. În fața celor două fraze obsesive care stăpânesc conștiințele intelectualilor progresiști, *Pacea e amenințată. Pacea trebuie salvată*, autorul se întreabă dacă ar mai fi cu puțință repetarea „vreunei comedii sângeroase” și răspunde că „A devenit o certitudine istorică. forța de neînvins, politică, economică, militară, a țării Socialismului. și forța morală a oamenilor sovietici”. □ Încercând să-l apropie și mai mult pe scriitor de proletariat, M. Beniuc stă *De vorbă cu Poetul și cu Minerul*, în versuri: „Poetul nu grăiește rău/ Cum spune el în felul său/ și truda lui ușoară nu-i/ Dar bine zice și minerul, zău/ Că omului i-e dragă munca lui.”

22 mai

● În „Scânteia”, sub titlul ***Un eveniment din viața noastră teatrală***, Traian Șelmaru face un elogiu al piesei „Minerii” de Mihail Davidoglu. „prima piesă de teatru în care clasa muncitoare apare [...] în rolul ei istoric, acela de a sfărâma vechea orânduire”, chiar dacă are și câteva lipsuri, printre care insuficienta reflectare a eforturilor Partidului de a aplica metodele sovietice în mobilizarea tehnicienilor, inginerilor și muncitorilor.

● „Lupta Moldovei” dezbate pe larg ***Afacerea bandei Anton Dumitriu („filosof”) – Xenopol – Litman***, personaje care ar fi desfășurat o activitate gang-

steristă, de escroci – au devalizat fondul minier „Escrocul-filosof” și „gangsterul” A. Dumitriu, „idealistul” autor al *Logicii noi* avea „și ocupații mai pământești, ce i-au adus averi fabuloase”. El a intrat în 1941 ca administrator unic la Creditul Minier. În 1946, face o serie de inspecții la Filialele din străinătate ale creditului, ridicând pentru „cheltuieli de buzunar” mari sume, organizând așa zise licitații și realizând afaceri oneroase la Paris - pentru comisioane - și înființând până și societăți fantomă. În devalizarea fondurilor și înșelarea autorităților de la București, Dumitriu ar fi fost ajutat de doi prieteni din camarila regală, Radu Xenopol, industriaș și moșier, șeful de cabinet al lui Take Ionescu, și George Litman, proprietar al Hotelurilor și Cazinoului din Sinaia.

23 mai

- Se dă decretul privind organizarea Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor (DGPT), titulatură oficială a Cenzurii de stat, care va funcționa oficial sub această denumire până în 1975.
- Într-un text elogios, Traian Șelmaru consideră piesa *Minerii*, de Mihail Davidoglu, *Un eveniment în viața noastră teatrală* („Scânteia”)
- Nr. 27 din *Suplimentul „Luptei Ardealului”* semnalează că toate satele din județul Cluj au cămin cultural și că activitatea din primul trimestru a căminelor culturale s-a încheiat cu rezultate a bune. □ Gh. Stelea recenzază volumul lui Petru Vintilă, *Oamenii și faptele lor*, iar sub semnătura A.B. sunt comentate *Nuvelele* lui Sașa Pană.

24 mai

- „Universul” publică temele propuse de Academia Română la concursul cu subiecte date organizat de această instituție. La secțiunea de știința limbii, Literatură și arte, subiectele respective sunt: „1. Un studiu despre poezia populară și folklor privite din punct de vedere al oglinzirii stărilor economice, sociale și politice; 2. Un studiu monografic despre un scriitor român sau despre un curent al literaturii române; 3. Un studiu asupra poezilor I. Păun-Pincio și T. Neculuță; 4. Un studiu despre limba scriitorilor și luptătorilor revoluționari din epoca 1848; 5. O monografie asupra lui N. Bălcescu; 6. Monografia unui grai slav vorbit pe teritoriul republicii Populare Române; 7. Conspect al literaturii maghiare din România; 8. Artiștii și revoluția de la 1848”. □ Pe prima pagină, căpitanul N. Tăutu semnează articolul *Negustori moderni de sclavi*, în care ridică problema prizonierilor români din Ardeal, în timpul Diktatului de la Viena.

25 mai

- Teodor Mazilu publică în „Scânteia tineretului” poemul *Cântec despre Maria și dragostea noastră*, ilustrare a tratării sentimentului iubirii în ambianță politică și în subordonare față de sentimentele obștești.

● „Pogonici”, Nr. 21, publică *Prepelița* de Turgheniev (în traducerea lui P. Paulian).

27 mai

● „Cazul” Anton Dumitriu este dezbătut și în „Contemporanul”, nr. 138, unde Horia Liman semnează *Căile lui Anton Dumitriu*. Pamflet la adresa filosofului și logicianului, textul, cu multe trimiteri la trecutul politic al celui incriminat, se încadrează în campania dusă împotriva lui Anton Dumitriu în presa de largă răspândire (vezi și relatările din „Universul”). □ Pornind de la *Oastea lui Igor*, poem în care vede, alături de notele realiste, suflul puternic al dragostei de țară, Mihai Beniuc scrie *Despre unele piedici care stau în calea poeziei*, (p. 4), Deși, spune Beniuc, unii poeți ca Jebeleanu, Maria Banuș, Boureanu sau mai tinerii Victor Tulbure, Ioanichie Olteanu, Dan Deșliu, Gavril Mihail, George Dan, Veronica Porumbacu „au pus piciorul pe tărâmul poeziei cu o îndrăzneală de adevărați cuceritori, aducând nu numai dovada că posedă ceva dintr-o artă poetică adevărată, ci mai ales conținuturi noi, izvorâte din viața actuală a poporului nostru. Din păcate, nivelul multor versuri care se publică este atât de scăzut încât el e una cu ceea ce se poate numi platitudine, dacă nu și mai rău.”. Acestea „nu trezesc decât impresia unei înșirări caldușe de câteva imagini fără profunzime culese de la suprafața realității, oarbe la toată mișcarea și varietatea ei și pline de impurități în expresii. Avem de a face în locul unei fierberi sufletești puternice doar cu dorința de a susține ocazional un elan care înainte de a se ridica de la pământ s-a înfundat cu botul în noroi. Ceea ce e supărător în mai toate versurile citate vine din superficialitatea lor. Când spunem că poezia, ca artă în genere, e formă de cunoaștere înseamnă că din versurile citite să aflăm altceva decât înșiruirea ideilor într-un articol. Or, am asistat cu toții la un proces îmbucurător. Poeții au trecut la abordarea realității. Ei au început să privească în jur. Dar aceasta nu e suficient. Ochiul trebuie să fie ajutat de minte și de suflet”. □ La p. 5, cu continuare în p. 11, semnatarul cronicii literare, Ov. S. Crohmălniceanu, analizează eseurile critice ale lui I. Vitner, *Pasiunea lui Pavel Corceaghin*: „Dar prefața d-lui Ion Vitner ne oferă răspunsul și justificarea unui mod de a privi problema de astă dată, într-un plan superior. D-sa scrie o pasională apologie a «pasiunii critice»: «Critica trebuie să fie o pasiune vie, dacă vrea să recapete înflăcărarea și strălucirea soarelui». Așezând accentul pe conținutul moral al acestei pasiuni, pe lupta pentru construirea noului om al orânduirii socialiste, pentru care s-a mistuit ființa pământeană a lui Ostrovski și a «alter-ego-ului» său Pavel Corceaghin, dl. Ion Vitner indică liniile în cadrul cărora i se cer totodată criticii fundarea științifică, rigoarea acesteia ca și clocotul vieții, necesitatea de a se indigna și a se entuziasma, de a iubi și a urî. De aici se desprinde deci soluția criticii funcționale, active, intrând în bătălie, părăsind așadar «magistratura» pentru vocația luptătorului”. □ Pe aceeași pagină apar și versurile lui

A. E. Baconsky (*Cuvântare la o noapte senină*): „și în multe părți - în fiecare noapte - munca svâcnește/ Republica mea își clădește puternic temei;/ tu faci noaptea de serviciu între linii sau uzină/ eu fac de serviciu în hârtie și la condei// Mai sunt câteva ore și zorile vor sosi/ tu – noapte senină - te vei retrage în ascunzișurile tale/ noi, vom adulmeca răcoarea dimineții și vom porni înaintea din nou/ pe cea mai înaltă, mai rodnică și luminoasă cale”. □ Capitolul Războiului Rece, susținut număr de număr, este semnat de Ștefan Druia cu textul *Teatrul parizian sub egida planului Marshall (o dramaturgie în serviciul reacțiunii)*, în care se ocupă de Curzio Malaparte, Jean Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Albert Camus, judecați fiecare în parte. Articolul începe cu un atac general: „Dacă aruncăm o privire fugitivă pe afișele din ultimele câteva luni ale teatrelor pariziene, remarcăm o luptă din ce în ce mai îndârjită între marea tradiție a dramaturgiei franceze și denigratorii ei de azi, ascunși în faldurile existențialismului, cosmopolitismului sau «paneuropenismului». [...] Servitori prea plecați ai politicii Wallstreet-ului, acești autori dramatici care își impun piesele spre reprezentare prin intervenții ministeriale (ca în cazul ultimei piese a Simonei de Beauvoir «recomandată în mod expres de Ministerul Educației») contribuie și el, ca și organele oficiale de presă, radio și cinematograful la pregătirea terenului pentru clipa așteptată de *trustmen* a totalei abdicări a poporului francez și transformării Franței într-un vasal al intereselor belicoase ale hegemoniei dolarului. Rând pe rând se propovăduiește pe scenele de teatru pariziene: renunțarea, pasivitatea, animalizarea, deșteptarea instinctelor, în sfârșit toate temele la modă elaborate în teascu comun al decadenței franco-anglo-americane”. Sub condeiul autorului acestui articol Curzio Malaparte se face vinovat de faptul că și-a „intitulat piesa *Das Kapital* (*Capitalul*) și ne dăm seama că numai acest titlu este capabil să furnizeze o multitudine de discuții. Autorul și-a permis să ia ca titlu, titlul operei lui Karl Marx, cu aceeași seninătate cu care și-a permis să facă din marele ideolog al comunismului, croul principal al unei melodramolete scrise destul de stângaci, dar cu intenția netă de minimalizare a personajului, de bagatelizare a concepțiilor marxiste, de batjocorire așadar a comunismului”. Cu Sartre lucrurile se agravează: „După *Porți ferecate*, *Târfă respectuoasă*, și *Morți fără morminte*, părintele existențialismului, J.P. Sartre a pășit în ultima lui lucrare dramatică la atacul deschis împotriva Uniunii Sovietice, împotriva partidului Comunist Bolșevic al U.R.S.S. și împotriva comunismului în general”. *Mâini murdare*, acesta este titlul original al piesei, care se joacă azi pe scenele Broadway-ului sub titlul, mai sincer, mai nestânjenit: *Mănușile roșii*, imaginând acțiunea într-o ... țară din Europa centrală aliată Axei fasciste în 1943. Sartre aduce în scenă o serie de așa-ziși «comuniști» ilegaliști, în frunte cu șeful partidului și unul din «eroii» piesei. Nelăsând deoparte niciun procedeu scenic, de la muzica de fond și până la amestecul de dialog și peliculă, uzând de un întreg arsenal de formule utilizate în romanele polițiste de factura cea mai josnică, atentate,

bombe, bomboane licoroase umplute cu otravă, flagrant delict, ședințe conspirative între fiul regentului și șeful comuniștilor, și o serie de alte momente și «trouvaille-uri» de același calibru, Sartre încearcă să prezinte pe conducătorii comuniști ca pe niște bandiți de operetă, sau ca o bandă de gangsteri nord-americani înotând neverosimil, cu singurul scop precis, acela de a insulta comunismul și pe luptătorii lui.”. Despre Camus, ștefan Druia spune că este „...nu departe de Sartre”: „după *Caligula*, prezentată acum trei ani pe scena teatrului Hèberlot, e din nou pe afiș cu *Starea de asediu*, ultima lui piesă pe care a montat-o Jean Louis Barault, în fruntea distribuției fiind Pierre Brasseur: insistăm asupra acestor nume, căci după căderea penibilă a unei piese la care au contribuit talente de talia celor pomeniți, declarațiile lor ar fi fost de recunoaștere a greșelii de a înhăma arta lor la căruța, mai bine zis dricul existențialist.[...] Acțiunea se petrece într-o cetate bântuită de un flagel, cu populația disperată de regimul de teroare și umilințe instaurat de ciumă.... Această mulțime, alcătuită din indivizi nenorociți, lipsiți de vlagă, lași, indiferenți, animalizați, stă inactivă, «există» fără să acționeze, așteaptă sfârșitul. [...] Așadar, concludе Camus, e în zadar să lupți, să te împotrivești, om fără putere, redus la obligația de a exista timp de o viață, căci mereu va sta deasupra ta apăsarea feroce, implacabilă a morții”. □ Mioara Cremene semnează un reportaj, realizat la Uzinele 23 August, cu un început destul de nereușit: „Uzinele 23 August își desfac primitoare și larg brațele aleilor pietruite. În fund, răd clădirile roșii.” (*Noi astăzi, suntem mâine*)

28 mai

● A. E. Baconsky publică în nr. 21 din „Flacăra” *Oda pădurii*: „Mâine și mai multe se vor prefăce/ Așa cum astăzi vestește cântecul meu/ noi vom construi comunismul/ și tu pădure, te vei bucura și vei crește mereu”. □ Constantin Varta realizează un reportaj, la casa de creație din Sinaia, printre scriitorii noștri: *Câteva ceasuri într-o uzină literară*. Textul se compune, de fapt, din câteva microinterviuri în care autorii povestesc ceea ce urmează să scrie în aceste Case de creație. De remarcat intervenția lui Marin Preda, cel care a părăsit pentru o vreme *Povestea Moromeților*, pentru a lucra la „o nuvelă mai mare, de 100 de pagini, despre viața muncitorilor din uzină” (*Ana Roșculeț*). „Dificultatea cea mai mare a fost analizarea procesului psihologic de transformare a celor două muncitoare. Aici a trebuit să inventez, să imaginez, dar în același timp să oglindesc în plăsmuirea mea REALITATEA: dezvoltarea conștiinței socialiste în clasa muncitoare de la noi”. Cât despre viitorul roman, mărturisește Preda, primul volum va fi gata prin luna iunie-iulie. „Va fi un roman al satului, dar nu cel din trecut, ci al satului modern în care a pătruns mașina, un roman care să cuprindă toate straturile sociale ale lumii rurale. Vreau să arăt cum țărănimea mijlocașă, ale cărei rânduri s-au îndesit după primul război mondial s-a fărâmițat: puțini s-au închiaburit, mulți însă, foarte

mulți, au devenit pălmași”. După cum știm, speranțele autorului nu se vor concretiza în 1949: este vorba doar despre o primă variantă a *Moromeților*; primul volum al romanului apare abia în 1955.

29 mai

- „România liberă” anunță că acad. A. Toma va susține în cadrul lucrărilor sesiunii generale a Academiei R.P.R. comunicarea cu titlul *Pușkin – făclie peste veacuri*.

30 mai

- *Suplimentul* cultural al „Luptei Ardealului”, nr 28, cuprinde câteva teme specifice anului 1949. Dintre acestea, desprindem: ***Scriitorul și satul, Pe drumul transformării socialiste a agriculturii***, de Ion Brad, ***Căminul cultural, factor activ în opera de înfrățire a naționalităților conlocuitoare, Să ridicăm la o treaptă superioară nivelul spectacolelor de teatru*** (*Minerii trebuie să stea lângă Othello!*). □ La rubrica intitulată *Condeie noi*, Aurel Rău este prezent cu *Fior de viață nouă*. □ Este recenzat (fără semnătură) volumul lui Zaharia Stancu, *Pentru apărarea culturii*, broșură din colecția Contemporanul. □ A. E. Baconsky traduce două poeme din Pușkin, *Caucazul și șalul negru*.

- În nr. 882 din „Lupta Moldovei” se anunță sărbătorirea a 150 de ani de la nașterea lui Pușkin. Este prezentată expoziția deschisă la Filiala ARLUS din Iași. În numărul 887, din 6 iunie, prilejuit de același eveniment, G. Lesnea traduce *Călărețul de aramă*.

31 mai

- Pe prima pagină a ziarului „Universul”, sunt reproduse fragmente din comunicarea susținută de A. Toma în cadrul ședinței solemne de la Academia Română, cu prilejul comemorării a 150 de ani de la nașterea lui Pușkin; „Conferențiarul a subliniat vigurosul protest împotriva tiraniei țariste, împotriva celor ce țineau în mizerie satele, împotriva celor care asupreau noroadele, cuprins în cele mai bine opere ale poetului. D-sa a arătat apoi de câtă dragoste este înconjurat azi Pușkin în Uniunea Sovietică, cât de mult este răspândit, interpretat acest genial scriitor de popoarele care și-au găsit, abia sub regimul sovietic, libertatea pe care cuteza s-o viseze Pușkin [...] În numele noii noastre culturi, soră cu cea a omului liber sovietic – slavă poporului lui Pușkin și Gorki, lui Lenin și Stalin”. □ Tot la pagina întâi, Teodor Gheorghiu semnează articolul ***O măsură dreaptă***, în cadrul căruia vorbește despre disputa dintre cele două Biserici, Catolică și Ortodoxă: „Folosind amvonul ca tribună pentru răspândirea de calomnii și injurii la adresa regimului de democrație populară, ei au încercat să violenteze părerile politice ale credincioșilor catolici, amenințând cu excomunicarea pe acei – mulți – care activau în cadrul organiza-

țiilor democratice. De asemenea, episcopii catolici, printre care Marton Aron de la Alba Iulia au exercitat presiuni asupra preoților greco-catolici, care și-au urmat credincioșii ce se întorseseră la biserica ortodoxă. Iată că o parte a conducerii bisericii catolice din țara noastră crede că are dreptul să nu țină seama de prevederile Constituției și să calce în picioare libertatea oricărui cetățean de a-și alege ce religie crede de cuviință. Mai mult, acești clerici au atitudine dușmănoasă față de Statul Român. Ei au refuzat să depună jurământul față de Republica Populară Română. Ei mai încearcă să organizeze acțiuni de spionaj și de tulburarea a liniștii și muncii celor mulți, oferindu-și în acest scop, serviciile deloc canonice, diferitelor agenturi de spionaj. Guvernul român a denunțat Concordatul cu Vaticanul, tocmai pentru a pune capăt unei stări de lucru anormale, care crease Bisericii Catolice o situație de stat în stat. Conștiința patriotică a celor mulți nu mai poate tolera ca o biserică existând pe teritoriul Republicii Populare Române să nu asculte de legile țării și să primească, în schimb, ordine de peste hotare. Catolicii cinstiți au înțeles și au aprobat măsura luată de guvern. Biserica romano-catolică și-a continuat activitatea fără ca nimeni să-i știrbească din libertățile ce-i aparțin. Dar actele de dușmănie ale unei părți a clerului catolic, și nu a părții cinstite a acestuia, au impus de curând măsura Ministerului Cultelor de a scoate din buget un număr de episcopi și preoți catolici care au dovedit o atitudine antidemocratică și antipatriotică. Activitatea lor criminală îndreptată împotriva statului nostru, nu poate fi plătită cu bani strânși din munca poporului nostru”.

[MAI]

- **Asupra Congresului Mondial al Partizanilor Păcii de la Paris și Praga stăruie și „Carnetul agitatorului”**(nr. 53, mai 1949), publicație a C.C. al P.M.R., care vorbește despre o nouă lovitură dată atâtorilor de război, imperialiștii anglo-americi. Relatările vor continua în nr. 58 (din septembrie 1949), cu ***Apelul Comitetului Permanent al Congresului***, în vederea organizării la 2 octombrie a ***Zilei Internaționale a Păcii și Apelul Consiliului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R.***, pentru pregătirea zilei respective. Din cuvântările rostite la Congresul Partizanilor este reprodus discursul lui M. Sadoveanu, alături de conferința din U.R.S.S. a lui C. I. Parhon.

- **„Buletinul Presei din Provincie”** (nr. 4) analizează pagina culturală din „Lupta Ardealului”. Linia publicației este considerată, în general, una justă, dar cu mari lipsuri în ceea ce privește cronică de teatru și operă. Gazeta respectivă este îndemnată să denunțe greșelile direcțiilor teatrelor clujene, care au neglijat în programele lor piesele sovietice! O altă deficiență ar fi absența preocupărilor sistematice privind îndrumarea activităților artistice de la sate, din întreprinderi și instituții. Se recomandă adâncirea tratării problemelor și dezvoltarea spiritului critic în analiza tuturor aspectelor ce țin de viața culturală locală, într-o tratare egală, indiferent de mediul social.

- „Caiet Cultural”, an III, nr. 5, este dedicat zilei de 1 Mai, cu versuri de Veronica Porumbacu și Mălina Cajal. □ Petru Vintilă semnează **Mesaj pentru armatele muncii**, Ion Costin traduce poemul *1 Mai*, al lui Maiakovski, iar Svetlana Marosin scenetele lui A. Glebov, *Ultima zi și Doi tovarăși*.
- „Licurici”, nr. 106, publică *Balada Canalului Marea Neagră*, poem de Sandu Darian.

IUNIE

1 – 8 iunie

- „Scânteia” consemnează generos numeroasele manifestări care au loc cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Pușkin: Conferința lui N. Moraru, *Pușkin și literatura română*, excursul biografic *Momente din viața lui Pușkin*, de Lucia Demetrius, Ședința festivă de la Ateneul Român, cu conferința *Pușkin și intelectualitatea veacului său*, susținută de M. Sadoveanu etc.

2 iunie

- Mai multe materiale apărute în „Luptătorul bănățean” sunt dedicate lui *Pușkin, la 150 de ani de la naștere*, cu un cuvânt al lui Gorki despre poet și două poeme, traduse de Maria Banuș, respectiv C. Pârâianu și M. Miciu, *Lui Ceadaev și Mi-am ridicat un monument*. Publicația va reveni asupra evenimentului în numărul din 6 iunie.

3 iunie

- La împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Pușkin, „Contemporanul”, nr. 139, publică pe prima pagină, sub semnătura lui G. Călinescu, editorialul *Un Petru cel Mare al poeziei*. □ Tot pe prima pagină este inserat articolul lui Mihail Roller, *Cultura nouă din România*, o expunere panoramică realizată pentru revista sovietică „Literaturnaia gazeta”, cu abordarea devenită obligatorie a temei războiului rece: „Noul drum pe care a pornit intelectualitatea a și dat primele roade. [...] alți oameni de știință, scriitori, critici, compozitori, sculptori (Camilar, Zaharescu, Vitner, Titina Călugăru etc.) [...] oglindesc în operele lor lupta pentru libertate și muncă a poporului. Oamenii culturii au început să înțeleagă că Partidul Muncitoresc Român asigură posibilități largi pentru o creație pusă cu adevărat în slujba poporului. [...] Se înțelege că oamenii științei, literaturii și artei din Republica Populară Română nu rămân indiferenți la provocările atâțătorilor imperialiști ai războiului. Pentru muncă și creație avem nevoie de pace! Din această cauză, intelectualii, alături de clasa muncitoare din România, luptă împotriva războiului, pentru pace și socialism!” □ În reportajul *O ședință a cenaclului universitar și unele probleme de literatură*, T. Ștefănescu redă atmosfera ședințelor de lucru: „Pentru prima dată în ședința din sâmbăta aceasta cunoaște o mai slabă participare a

masei de studenți, care înfundați în biblioteci se pregătesc pentru examene. La catedră iau loc domnul asistent Mihăileanu și poetul Nicorovici. Ședința începe prin lectura poemului *Cântec despre lucruri ce vor fi cunoscute*, de Horia Simionescu. Poemul respiră un sănătos optimism în privința viitorului științei, a puterii omului de a pătrunde tainele încă necunoscute ale naturii. Interesantă prin conținut, tema suferă de unele lipsuri; critica observă că nu se poate ști alături de cine este știința aceasta. Poemul nu reflectă atașamentul științei la cauza clasei muncitoare”.

- Începând cu ediția din 3 iunie, „Scânteia tineretului” dedică spații largi aniversării celor 150 de ani de la nașterea lui Pușkin. La eveniment participă, practic, toate instituțiile culturale, administrative, politice. Uniunea Scriitorilor organizează o ședință festivă (la 2 iunie, cf. „Scânteia tineretului”), deschisă de Zaharia Stancu și continuată cu discursurile lui Mihai Beniuc și Maria Banuș.
- „Cei mai reprezentativi scriitori și poeți ai noștri” („Scânteia tineretului”, 3 iunie) conferențiază „în 14 centre din provincie despre viața și opera marelui poet rus” (ibidem): M. Beniuc (Arad), Z. Stancu (Sibiu), E. Jebeleanu (Constanța), E. Camilar (Suceava), Maria Banuș (Craiova), N. Moraru (Cluj) etc.
- Numărul din 5 iunie cuprinde un amplu articol intitulat *Poetul avântului tineresc* (Mihail Lupu), poezia lui Pușkin, *Deportaților din Siberia* (cu o prezentare care evidențiază implicarea socială a poetului), un poem maiakovskian dedicat lui Pușkin, extrase din rapoartele poliției țariste și din articolele poetului, relatări despre manifestările prin care „oamenii sovietici sărbătoresc cu însuflețire evenimentul” etc.

4 iunie

- „Lupta Moldovei” marchează *130 de ani de la nașterea iluminatului N. Bălcescu*. În legătură cu ședințele Cenaclului Literar Iași, în același număr, I. Istrati face câteva observații critice: „e necesară o mai bună organizare a ședințelor și o mai înaltă principialitate!”.

- Pușkin este omagiat în numărul special din „Flacăra” (22), cu tălmăciri aparținând lui George Dan, *Radvanul vieții*, V. Kernbach, *Clevetitorilor Rusiei*, G. Dan și Ion Dobrușa, *Pumnul*, I. Costin, *Calul*, G. Lesnea, *Proorocul*. Cităm din aceasta din urmă: „Zăceam ca mort, când dârz și greu/ Grăi spre mine Dumnezeu/ Te scoală, mergi pe-nțreg pământul/ Spre nou temei să-mi fii prooroc/ Aprinde lumea cu avântul/ și-i arde inimile-n foc!”. □ În articolul de fond M. Novicov vorbește chiar despre un *Pușkin al nostru*, urmărit la 150 de ani de la naștere sub toate aspectele în paginile publicației: estet realist, critic literar, prozator, „soare al muzicii ruse” inspirate de versurile sale, influențând baletul sovietic dar și artele plastice. O sinteză a seriei de manifestări românești dedicate evenimentului, cât și a receptării lui Pușkin de-a lungul timpului la noi, realizează Geo Șerban.

6 iunie

• Sub genericul „150 de ani de la nașterea lui Pușkin”, „Scânteia tineretului” grupează câteva scurte informații în legătură cu manifestările prilejuite de acest eveniment: o conferință pe care Nicolae Moraru urmează să o prezinte chiar în această zi la Casa Prieteniei Româno-Sovietice (*Viața și opera lui Pușkin*), alta despre Pușkin, poet al poporului, susținută de Ion Călugăru, în ziua precedentă, la sala Dalles, și diferite întruniri, recitări etc. în străinătate (Suedia și Ungaria)

10 iunie

• În „Contemporanul, nr. 140, N. Tertulian semnează cronică literară la volumul *Goarnele inimii* de Dan Deșliu: „De pe culmea înălțimii (de pe podium, vor zice poate unii, amintindu-și că poetul e și actor), Dan Deșliu cântă dezrobirea mulțimilor, brigadierii, noua boemă a fumalelor, «primăvara muncitorească», sărbătoarea lui 7 Noiembrie, în versuri cadențate asemenea unui gornist inimos, entuziasmat de măreția evenimentelor din vale. Poetul nu coboară niciodată de pe baricadă. El îndeamnă, aclamă, se entuziasmează detașat și nu e atins niciodată de duritatea luptei. Poezia lui Deșliu în această atitudine își desfășoară mereu aripile la mari înălțimi, respiră aerul marilor altitudini. Perspectiva o constituie mări de albastru pur, de calm în care s-au sublimat «valurile de zbucium», culmi pe care s-au topit «nămeți de trudă».” □ În același număr, la aceeași pagină, Ov. S. Crohmălniceanu pledează *Pentru calitate în nuvelistica noastră*, într-o primă parte a unui articol (continuarea apare în nr. 141, din 17 iunie) care va determina reacții foarte severe și-l va aduce pe autor la un pas de excluderea din partid și din viața literară. Criticul face o analiză inteligentă a unor producții nuvelistice recente, acuzând fie lipsa de talent, fie neglijența față de calitatea artistică a autorilor acestora (Constantin Chiriță, Gheorghe Cristea, Al. Gârneată, Eugen Frunză și chiar Mihai Novicov). Pozitive, chiar admirative, sunt frazele criticului despre Petru Dumitriu, Marin Preda și V. Em. Galan. Concluzia articolului este următoarea: „Acolo unde realitatea n-a fost înțeleasă, n-a fost cunoscută, unde cititorul nu e prins de angrenajul acesta moral, unde nu participă, nu re trăiește viețile istorisite, cât ar vrea nuvelistul să-și rezume în concluzii tâlcurile, ele trec dincolo, ca o bătaie de pușcă trasă acolo unde rața sălbatecă și-a luat de mult zborul. O atare literatură nu poate educa. Ea nu poate fi armă de luptă pentru că încărcătorul ei nu funcționează.” (vezi Anexa) □ La p. 11, un scurt text (nesemnat) atrage atenția că *Martin Heidegger reappears*: „Din cabana de pe vârfurile împădurite ale munților Harz, din Trizonia, din apropierea Friburgului, filosoful fascist a cărui operă lăsa să se vadă în filigramă [sic!] zvastica, a lansat sub auspiciile protectoare ale autorităților de ocupație, primul său mesaj filosofic de după ultimul război. Titlul micului volum scris în coliba tapisată cu ediția Cassirer a operelor lui Kant, sună teribil de anacronic și perfid –

Adevărul la Platon (!?) (se simulează spiritul curat filosofic, apolitic, detașat). Se pare că Heidegger a depășit în anume privințe (a «adâncit» scrie el) teoriile lansate în vechea sa operă *Sein und Zeit* (1927). El nu mai vorbește de «disperare», ci de «umanism». Heidegger, cel mai oribil calomniator al «umanității» omului, teoreticianul fascist al «existenței către moarte», poetul «neantului», cel care în 1933 instiga în spirit hitlerist masa de studenți otrăvită de «angoasa» și «incertitudinile» pe care filosofia lui infernală le sădise în mintea lor năucă, a luat astăzi masca amabilă a «umanistului» neînțeles. Martin Heidegger nu-l mai citează pe Kierkegaard. Heidegger citează astăzi pe... Marx.”.

11 iunie

- „Lupta Moldovei” propune o dezbatere, despre *Munca de agitație* – „armă forte pentru stimularea și organizarea întrecerilor socialiste”.
- S. Darrian semnează în „Scânteia tineretului” o recenzie la recent apărutul roman *Născuți în furtună*, de N. Ostrovski, în versiune românească, la Editura Tineretului.

12 iunie

- Aurel Baranga publică în „Scânteia”, „Suplimentul de Duminică”, povestirea *Sufletul arendașoaiei*, cu note critice la adresa trecutei exploatare și elogiarea vremurilor noi, deschise de partid.
- „Lupta Moldovei” sărbătorește un an de la naționalizare și stabilizare (rezoluția din 10-11 iunie 1948 a Plenarei C.C. al P.M.R.) și comemorează **60 de ani de la moartea lui Eminescu**, „exponent al mulțimii și răzvrătit împotriva nedreptăților”.
- „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 71), la *Posta redacției*, aduce dojenitoare îndemnuri de a reveni cu altă ocazie lui „Alecui Ivan Ghilia (Iași): „Schița *Tractoarele* nu este lipsită de intenția de a ataca o temă actuală, folositoare. Ea reușește să redea - cu destule defecte de stil - unele aspecte ale realităților de astăzi din satele noastre. Lipsa unui conflict principal, a unei acțiuni încheiate, constituie însă defectul cel mai de seamă al încercării d-tale. Ai putea eventual utiliza fragmentul pe care ni l-ai trimis, ca pe un capitol introductiv în cadrul unei nuvele mai largi în care să fie dezvoltată o acțiune mai bine conturată. În orice caz, continuă să scrii și să ne ții la curent cu lucrările d-tale”.
- Apare primul număr din revista „Pionierul”. An I, nr. 1, 12 iunie, 4 pagini, organ al Comitetului Central al Uniunii Tineretului Muncitor. Sub frontispiciu stau înscrise două sloganuri: *Proletari din toate țările uniți-vă! și În lupta pentru cauza lui Lenin și Stalin, înainte!* Colaboratori: M. Breslașu, Petru Vintilă, Veronica Porumbacu, Mihail Sadoveanu, Eugen B. Marian, Sonia Larian, Eusebiu Camilar, Teodor Mazilu, Gica Iuteș, Ștefan Iureș, Nicolae Minci,

Cezar Drăgoi, Noe Smirnov, Vasile Nicorovici, Octav Pancu-Iași, Al. Popovici, George Demetru Pan, Nicolae Țic, Nina Cassian, Mihai Beniuc, Al. Mirodan, Mihai Dragomir, A.E. Baconsky.

15 iunie

- Sub titlul *138 de ani de la nașterea marelui critic și gânditor rus V. Gr. Belinski*, „Scânteia” publică un articol, nesemnat, prin care aduce un nou exemplu în favoarea criticii sociologice, Belinski fiind considerat aici „întemeietorul unei estetici noi, democratice, revoluționare”, conform căreia „literatura și arta trebuie să exprime pulsul vieții poporului”.

17 iunie

- În „Scânteia”, Nestor Ignat publică articolul *60 de ani de la moartea lui Mihail Eminescu*, prilej pentru a ataca personalitatea și critica maioreșciană, *Junimea* și regimul burghezo-moșieresc și pentru a îndemna la reconsiderarea operei poetului din perspectiva criticii marxist-leniniste, la „treccrea cu și mai mare hotărâre la cercetarea și explicarea științifică, marxist leninistă a operei sale”. Viața și opera lui Eminescu sunt asimilate luptei ideologice: „Întreaga viață a poetului constituie un puternic act de acuzare la adresa regimului burghezo-moșieresc”.

- În „Contemporanul”, nr. 141, apare articolul lui G. Călinescu, *La comemorarea lui Eminescu*, prilejuit de împlinirea a 60 de ani de la moartea poetului: „Comemorarea morții lui M. Eminescu, la 15 iunie, a căzut anul acesta cu câteva luni înaintea centenarului nașterii poetului, care va fi la 15 ianuarie 1950, ca spre a indica o resurecție a marelui nostru liric. Într-adevăr, urmând exemplul Uniunii Sovietice, a marii noastre vecine și prietene, care a sărbătorit cu atâta venerație pe Al. Pușkin, avem și noi căderea să cultivăm amintirea și opera scriitorilor noștri clasici, care s-au ridicat din popor și au scris pentru el. [...] Avem sarcina să eliberăm clasicii noștri din captivitatea interpretărilor interesate ale clasei burgheze, să-i redăm poporului. Cine recitește cu spirit critic științific opera lui M. Eminescu bagă de seamă că poetul nostru a vibrat la toate suferințele poporului muncitor, rural și industrial și capătă convingerea că dacă poetul ar fi trăit momente prevestitoare revoluției proletare, strigătul lui ar fi răsunat altfel”. □ În cadrul aceluiași număr, Simion Alterescu scrie despre *Contribuția dramaturgiei ruse clasice și sovietice la dezvoltarea teatrului românesc* (p. 11).

- La „60 de ani de la moartea lui Mihail Eminescu”, sub titlul de rubrică „Să învățăm, să învățăm, să învățăm”, „Scânteia tineretului” reproduce un fragment din studiul *Influența clasei muncitoare în opera poetului*, de Ion Vitner: „Dacă interpretăm conștiința poetului nu ca pe ceva închis și aparținând în exclusivitate claselor exploatare, ci ca o conștiință subjugată de acest clase, dar zbătându-se să rămână deschisă tumultului epocii sale, lectura

poeziei eminesciene, cercetarea ei în spirit științific ne relevă o sensibilitate ascuțită în cadrul căreia se întâlnesc și se ciocnesc tendințe felurite și antagonice”.

18 iunie

- „Flacăra”, nr. 24, prin J. Popper îl recunoaște pe Eminescu drept cel mai mare liric al nostru, într-o primă comemorare *sinceră*. „De la moartea tragică a poetului, epilog al unei vieți nu mai puțin întunecate, s-au perindat prin fața mormântului său nenumărați oratori ocazionali, cu redingote și gulere scrobite. După laudele ipocrite ale celor care-i prinseseră viața în cătușe și-i falsificaseră mesajul, îl întorseseră de pe drumul său firesc către popor, s-au așternut jerbele nu mai puțin artificiale deasupra lăcașului său de veci. Cei care-l uciseseră cu încetul în timpul vieții pe Eminescu încercau să adauge acum un al doilea zid de moarte, între opera pe care o măsluiau, și masa nenumărată de oameni în care versurile sale minunate continuau să trăiască fără voia măsluitoarelor, împotriva lor. [...] Până în ianuarie 1950, centenarul nașterii poetului, criticii și istoricii noștri literari vor cerceta în amănunțime opera lui Eminescu, în *lumina marxism-leninismului*, singurul instrument apt de a scoate la lumină adevărata substanță a liricei sale”.

19 iunie

- „Scânțea tineretului” publică fragmente dintr-o „nuvelă inedită a tânărului scriitor Marin Preda”, cu titlul *Ședința de producție*. Textul este, de fapt, o variantă a viitoarei *Ana Roșculeț*.
- La „Poșta redacției”, „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” continuă munca de selectare și îndrumare a tinerelor talente: „Dragoș Vicol (Suceava): Vom publica fragmentul într-un număr din iulie. Mai trimite”.
- „România liberă” consemnează 150 de ani de la nașterea lui Balzac, într-un text semnat de Marcel Cachin, membru al Biroului Politic al C.C al P.C francez: „În Franța, în timp ce burghezia pare a fi «uitată» - și desigur nu întâmplător - de marele prozator, comuniștii sunt cei care sărbătoresc împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Balzac, străduindu-se în ciuda dificultăților pe care le au de întâmpinat să popularizeze și să explice opera scriitorului”.

20 iunie

- În „Urzica”, Anul I, nr. 10, Gopo își începe colaborarea cu cinci desene (benzi desenate) intitulate *Aventurile lui Somnadânc*.
- În „Ardealul nou”, reportajul *Pe drumul revoluției noastre culturale* de Radu Costinaș, analizează concursurile dintre echipele de dansuri, coruri și teatru sătesc din patru județe din Transilvania.

21 iunie

● „România liberă” relatează despre un Simpozion organizat de Academia R.P.R și Uniunea Scriitorilor pentru comemorarea a 60 de ani de la moartea lui M. Eminescu, la care au luat cuvântul M. Sadoveanu și Barbu Lăzăreanu. În numărul din 25 iunie, sunt prezentate comunicările susținute de acad. G. Călinescu (*Eminescu, poet al poporului*) și D. Panaitescu Perpessicius (*Eminescu și Contemporanii*).

24 iunie

● Din „Contemporanul, nr. 142, rețin atenția reflecțiile lui Mihai Beniuc despre poezie. Iată un exemplu: „Prin faptul că versurile druizilor s-au pierdut ele nu sunt mai puțin bune; dar totdeauna sunt mai bune versurile rămase decât pierdute” (*Din carnetul poetului*) . □ În acest număr semnează versuri A. E. Baconsky (*Cântec la apa râului*), A. Ciurunga (*Continentele vor pace*) și Noe Smirnov (*În vatra lumii s-a-nțesit un cântec*), toate producții revoluționare circumstanțiale: „Oricâte limbi vorbesc popoarele – e una/ pe care toate neamurile o știu,/ o cântă când se apropie furtuna/ și deopotrivă o citesc și o scriu. // țâșnind din Urali, de pe Volga și Don,/ cântecul acesta e luptă e trudă./- și-l cântă în Franța Louis Aragon/ și undeva în America Pablo Neruda // [...]// Alexandru Fadeev scapără-n cremene,/ Ehrenburg fulgeră-n noapte – lumineă./ Toate cuvintele acesta sunt gemene/ țâșnind din aceeași tulpină” (A. Ciurunga, *Continentele vor pace*). □ Cronica literară este consacrată volumului *Scutul păcii* de Eugen Jebeleanu: „Poetul Jebeleanu în orice caz își dezvoltă și depășește propriul său stil și aceasta îl ajută să realizeze o lirică din ce în ce mai angrenată vieții din Republica noastră. De altfel, problema poezilor mai vechi, care și-au însușit noua mentalitate este încă o problemă necercetată și ar merita o atenție de câteva coloane. Ceea ce rămâne esențial este această contribuție la o luptă politică, această «armă» nu numai utilă dar și strălucitoare, care umple de mândrie pe cel ce o poartă la mână. Ea scânteie [...] orbind dușmanul.” (T. Ștefănescu).

25 iunie

● „Flacăra”, nr 25, lansează ancheta *Scriitorii și cititorii despre problemele criticii*. Răspund, printre alții, E. Camilar („Critica să lase la o parte comparațiile «strivitoare» cu titani de cartier ca Gide și alții) sau V. Tulbure („Critica să arate în ce măsură opera scriitorului poate sluji ca o armă în lupta clasei muncitoare”). Marin Preda ar cere comentatorilor literari nu neapărat îngăduință ci „o critică principială, sinceră, clară și argumentată”. Redăm integral punctul său de vedere, o consimțire formală la spiritul vremurilor: „Unii scriitori avansează repede răspunsul că au înțeles critica, și-au însușit-o, dar când trec la actul de creație introduc în scrisul lor clișee vechi, reminiscente. Iată de ce, deși socotesc că am avut destul de învățat de la criticile ce mi-au fost aduse *Întâlnirii din pământuri* aș prefera să-mi amân răspunsul până când publicarea cărții la care

lucrez acum va arăta concret în ce măsură m-a ajutat critica literară. și totuși [...] voi semnala câteva observații prețioase pentru mine, pe care le-am cules din recenziile ce mi s-au făcut. Când am scos volumul *Întâlnirea din pământuri* credeam încă într-o esență eternă a omului, eram cum se vede pe o poziție idealistă, metafizică. Arătându-mi substratul de clasă al conflictelor, pe care eu le credeam etern omenești critica mi-a făcut un mare serviciu. De asemenea, au făcut bine criticii dojenindu-mă pentru înclinația ce-o aveam de a descrie cu precădere părțile întunecate din om. S-a arătat destul de clar linia decadentă pe care mă mișcam și tocmai pentru că s-a arătat clar acest lucru și primejdia pe care o conținea cred că am reușit să-l elimin din noua mea carte. Aș cere criticii nu blândețe, ci o critică principială, sinceră, clară și argumentată. Numai o asemenea critică îl poate ajuta pe scriitor”. □ Ancheta continuă în nr. 26, cu Radu Boureanu („Cred că primul criteriu al criticii trebuie să fie unul politic: în ce măsură ajută o operă literară la construirea socialismului în țara noastră, la combaterea rămășițelor trecutului”), George Dan („Criticii mei, cărora le rămân îndatorat din inimă, sunt muncitorii”), Petre Dragoș („Critica să fie severă, dar justă și constructivă, principială”). □ În același număr, la rubrica „Fișier”, sunt menționate, fără semnătură, volumele *Matei Ion a cucerit viața*, de Constantin Chiriță, și *O sută de kilometri*, nuvelă de Petru Dumitriu, ambele tipărite la Editura Tineretului: „Deosebit de interesantă ca temă, nuvela lui P. Dumitriu atacă problema luptei tineretului de la sate împotriva elementelor exploatare ascunse sub chipul prietenilor mincinoși. [...] Lupta tinerilor pentru stărpirea cuiburilor de șobolani; înfrigurata activitate de la stația de tractoare; crâmpie din viața de Partid - toate acestea se contopesc într-un tot armonios, din care se desprind chipurile tinerilor săteni îndârjiți, harnici, hotărâți să rupă cu trecutul de mizerie și aservire și să-și păzească cu toate puterile libertatea și speranțele abia cucerite. O lectură plăcută, folositoare tineretului, mobilizatoare pentru toate elanurile și nădejile vârstelor fragede”.

26 iunie

• „Scânțea” publică textul decretului de înființare a „Societății pentru Răspândirea științei și Culturii”, având scopul „de a răspândi știința în masele largi populare, de a combate obscurantismul, misticismul și superstițiile”. Printre membrii comitetului de conducere se numără Geo Bogza, Paul Cornea, Z. Stancu. □ În același număr, Petru Dumitriu publică schița *Lazăr Cernescu, țăran sărac...*, povestea unui tânăr ucis pentru convingerile lui comuniste, devenit erou și într-o poezie a lui Dan Deșliu, Lazăr de la Rusca.

27 iunie

• În „Lupta Moldovei”, Ovidiu Savin semnează cronica *De la obscurantism la știință*, prin care salută apariția *Istoriei Pedagogiei*, datorată unui colectiv coordonat de Mihai Roller.

[APRILIE – IUNIE]

● Nr. 6, aprilie-iunie, din „Probleme de literatură și artă” punctează împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui A. S. Pușkin (de V. Ermilov). □ Un articol se referă la *Sarcinile dramaturgiei sovietice și critica dramatică* (de C. Simonov), iar altul, sub semnătura lui M. Luconin, la *Poezia sovietică în 1948*.

[IUNIE]

● „Caiet cultural” stă sub semnul omagierii lui Pușkin, cu o prezentare a poetului, de M. Beniuc, și traduceri aparținând lui A. E. Baconsky (poemul *Lui Ciadaev*) și Ion Costin (piesa *Rusalca* și mai multe poezii). Alte versuri din cuprins: *O socoteală veche stăruie* de Ion Bănuță, *Pentru pace luptăm* de Camil Baltazar și traducerea lui Dan Deșliu din Al. Sucov, *Înălțați-vă glasul, oameni cinstiți!*.

● „Îndrumătorul cultural”, nr. 6, urmărește evenimentele de la 20-25 aprilie de la Paris și Conferința *Lupta oamenilor muncii pentru apărarea păcii*. □ Un grupaj omagial de versuri, referiri la spectacole muzicale și conferințe este închinat lui Pușkin..

● Nr. 6 din „Buletinul ARLUS” semnalează reluarea în volum a celebrului text al lui Gorki *Cu cine sunteți voi, «maestri ai culturii»?*

● Revista „Femeia”, nr.5, publică fragmente din discursurile participanților la *Congresul Păcii* – soții Curie, I. Ehrenburg, M. Sadoveanu. □ Viorica Constantinescu, responsabilă a Secției Culturale, ca membru în Comitetul Executiv al U.F.D.R., semnează articolul *Înainte pentru plan*.

● Nr. 4, iunie, din „Paris - Bucurest” îi cuprinde pe Horia Liman, *Cluj – Ville des tresors*, A. Toma – *Le chant des mains* (poeme) – un poet al proletariatului revoluționar și Zaharia Stancu – *Sillon etriot, sillon profond* – un fragment din *Nu-Pieds (Descult)*.

● „Revue Roumaine”, nr. 2, reproduce *Manifestul Congresului Mondial al Partizanilor Păcii*, discursul lui M. Sadoveanu de la Paris – *Partisans de la Paix de tous le pays, unissez-vous!*, și pe cel al lui E. Petrovici ambele rostite la Congresul de la Praga. □ Acest număr mai cuprinde texte de Marcel Breslașu – *Poeme*, Tudor Vlad – *Nuvele*, Petre Iosif – *La chiffre*, Nagy Istvan – *Tous droits réservés*, P. Dumitriu – *Măine* (ilustrat de Perahim).

● „Viața Românească”, nr. 5-6, mai-iunie, dedică un spațiu amplu lui Pușkin, la 150 de ani de la naștere, cu contribuția lui M. Sadoveanu, M. R. Paraschivescu, Maria Banuș, Virgil Teodorescu, Nicolae Moraru (*Pușkin și literatura română*) și alții. □ Vera Hudici este prezentă la rubrica „Mlădițe noi”, iar din creațiile lor publică, printre alții, Veronica Porumbacu (*Tovarășul Matei a primit „Ordinul Muncii”*), Miron Radu Paraschivescu (*Uneori, iarna*), Otilia Cazimir (*Îndemn*). Miha Dragomir (*Canalul Dunăre-Marea Neagră*), Nina Cassian (*Istorie*). Petru Dumitriu continuă cu încă un fragment din *Bijuterii de familie*. □ La „Teorie și critică”, Ion Vitner analizează *Descult* care

„este un ecou al preocupărilor mari ce frământă masele noastre populare, un ecou al luptei pe care Partidul clasei muncitoare o dă astăzi pentru transformarea agriculturii noastre, dintr-una înapoiată și săracă, într-o agricultură avansată, condiție însemnată a construirii socialismului”. □ Rubrica de „Comentarii” conține o prezentare a revistei „Literaturnaia gazeta” semnată de Mihai Novicov și articolul lui Ion Marin Sadoveanu *Din ideile lui Karl Marx despre poezia dramatică*. □ „Recenzii”-le sunt susținute de J. Popper („Oamenii și faptele lor”, de Petru Vintilă), M. Petroveanu („Poeme” de A. Block) și alții.

IULIE

1 iulie

● „Contemporanul”, nr. 143, apare într-un format de 16 pagini. Pe prima pagină, continuat pe a șasea, apare textul *Un deosebit de însemnat document al marxism-leninismului*, semnat de I. Vitner. Ieșirea R. S. F. Iugoslavia din Cominform (organizație internațională continuatoare a Cominternului) este un prilej de atac asupra „clicii titoiste” și de evocare a tradițiilor internaționalismului proletar: „Lupta aceasta împotriva dușmanilor clasei muncitoare, ascunși în rândurile mișcării muncitorești sub masca «socialismului» a trebuit să fie mai activă în epocile de mai puternică ascuțire a luptei de clasă.”. □ În p. 4 „Contemporanul” îi urează „bun venit” lui Jorge Amado, „un om alungat de pe pământul cu imense plantații de cafea și cauciuc, din țara cu nesfârșite mizerii și crunte exploataări”, care colindă Europa. Jorge Amado, căruia i se prezintă și o scurtă biografie, vine în țara noastră din U.R.S.S. și salută olograf pe cititorii revistei. □ Pe aceeași pagină, Petre Solomon consemnează felul cum a fost comemorat Walt Whitman de imperialiști: „comemorare e un fel de a spune, căci de fapt nu a fost vorba decât de o tăvălire în noroi a memoriei unuia dintre marii scriitori ai omenirii progresiste. Mai exact, ziarul amintit [„New-York Herald Tribune”] a publicat în 6 iunie a. c., între două coloane masive de reclame asupra aparatelor de radio, ciorapilor nylon și automobilelor Ford, - un articol intitulat pur și simplu *Walt Whitman contra Karl Marx*. Fiind aproape de pagina sportivă, acest articol putea foarte bine să fie luat de naivul cititor american drept un reportaj despre o competiție sportivă – să zicem un match de box. Autorul articolului, un oarecare Cleveland Rogers, profită de ocazie pentru a-și debita încă odată calomniile anti-sovietice. Falsificând biografia și sensul operei whitmaniene, scribul imperialist își permite să afirme că Whitman ar fi «precursorul felului de viață american» [...] De altfel, adevărații precursori ai «felului de viață american» nu au întârziat să-l pună la index pe poet și, dacă nu i-au făcut onoarea de a-l expulza din Statele Unite, este fiindcă tehnica polițistă era pe atunci încă rudimentară. [...] ținând seama de toate acestea – și de întreaga operă a poetului, propunem ziarului «New-York Herald Tribune» să revină asupra lui Whitman și să ceară

Comisiunii pentru cercetarea activităților antiamericane, expulzarea lui din Statele Unite. Ar fi, în orice caz, mai aproape de adevăr, decât revendicându-l ca precursor al domnului Truman” (*Whitman* [sic] «**sărbătorit de imperia-liști**»). □ Sub titlul *Balul inocenței*, „Contemporanul” reproduce textul și imaginea din „Samedi Soir” unde se comentează tendențios faptul că tânăra Nicole Galias, de numai 19 ani, „cunoaște pe din afară toate «operele» lui Sartre și e atât de atașată de autorul ei «preferat» încât și-a comandat un costum special cu portretul respectivului... idol. După câte suntem informați, tinerii existențialiști și-au propus să transforme cămașa aceasta literară în steag pentru a-l flutura în numele reacțiunii «sartriane» din Franța, iar în vremea aceasta, dl. Jean Paul Sartre, care e proprietarul a două baruri, și-a anunțat participarea la un bal al inocenței, unde a lăsat să transpire că va apărea într-o candidă îmbrăcăminte de îngeraș”. □ Ov. S. Crohmălniceanu semnează cronică literară la Geo Bogza, *Perspective deschise creației literare în planul stalinist de transformare a naturii*, din care reținem: „O întreagă atmosferă, care să releve poezilor și în genere scriitorilor semnificația majoră a faptelor timpului lor, perspectivele neîntrecute deschise de ele, procesul făuririi unui nou suflet al umanității se cer mereu întreținute și frământate, au nevoie de ajutorul tuturor oamenilor de cultură. E vorba de a da noțiunii de actualitate sensul ei adevărat. A vedea actualul în lumina sa mare istorică nu în simplul cotidian, în întâmplarea mărunță, care, neproiectată pe fundalul transformării lumii, amenință poezia și o transformă în cronică recentă. Sub acest unghi de vedere am privit gestul lui Geo Bogza care a făcut în ședința plenară din 25 februarie 1949, [a] Academiei Republicii Populare Române, o comunicare deosebit de prețioasă, asemănătoare în ordinea prospecțiunilor geologice, cu indicarea pe hartă a uni filon argenterifer. «Scânteia» a atras atenția asupra caracterului special al acestei comunicări, însă comentatorii noștri literari au consemnat evenimentul fără emoție, ca și cum s-ar fi uitat pe harta de care vorbeam, cu ochii mirați ai unuia ce n-a văzut semne de acestea niciodată în viața lui. [...] În primul rând este impresionant modul cum un scriitor român reușește să vadă în perspectiva sa gigantică saltul pe care îl face omul în orânduirea socialistă. Aceasta dovedește un înalt nivel ideologic, o pătrunzătoare dragoste pentru Marea Patrie a Socialismului, o chemare avântată către ceilalți poeți și prozatori de a pătrunde fără sfială în această lume unde devine stăpân peste forțele telurice”. (vezi textul integral al conferinței lui G. Bogza în Anexa). □ Articolul *Pentru o justă orientare a activității științifice în R. P. R.* este reluat și de „Contemporanul”, precizându-se că „prezidiul Academiei Populare Române a luat cunoștință de Raportul Secțiunii de științe Medicale a Academiei R.P.R. privitor la poziția cosmopolită, antipatriotică și antiștiințifică a «Revistei de oftalmologie»”. □ La pagina 5, A. Ciurunga deplânge în versuri „crucificarea” lui Eminescu de către cei care i-au exploatat talentul: „Ai crezut în vorba asta drcaptă/ dar stăpânii milioanei de frați/ ți-au ascuns-o sub

obroc, înspăimântați/șă n-o schimbe vreprile în faptă.// și cu vinul vorbeii te-au cinstit,/ rar ți-au dat câte-o fărămitură,/ - pâinea era cuminecătură/ și-o mâncai cu lacrimi îndoite.// Te primeau desigur în saloane/ și băteau din palme când citeai:/- haide, Eminescule Mihai,/ sângeră cuminte în piroane”. (Lui Eminescu).

- În „Lupta Moldovei” apare textul **știința și cultura – arme de luptă împotriva obscurantismului**.

- În „Gazeta învățământului”, An I, nr. 13, apare textul *Rânduiala lumii vechi*, fragment din romanul *Negura*, de Eusebiu Camilar. □ „Gazeta...” reproduce integral expunerea președintelui Academiei cu privire la „Revista de oftalmologie”.

- În „Săteanca”, nr. 10, Aurel Baranga publică povestirea *Căminul Mariei Văduva*, pentru a fi citită în Căminele Culturale și la *grupele de citit* din sat, alături de volumul *Sufletul Arendășoaiei*.

2 iulie

- Scurte dar entuziaste reacții în legătură cu înființarea Fondului Literar sunt redată în „Flacăra”, nr. 26, sub îndemnul **Să contribuim prin scrisul nostru la întărirea sănătății poporului!**. Semnificative apar opiniile lui M. Sadoveanu („Sunt fericit că am ajuns să văd scriitorul într-o situație pe care altădată nici nu îndrăzneam a o nădăjdui”), M. Beniuc (*Fondul literar – un stâlp de hotar în istoria culturii noastre*), V. Tulbure, Ury Benador, Veronica Porumbacu etc.

3 iulie

- În „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 74), Mihail Cosma publică articolul **O pepinieră de scriitori, filiala din Piatra Neamț a U.S. din R.P.R.**, în care se fac aprecieri pe marginea activității cenaclului *Slova nouă*. Sunt amintiți Dumitru Almaș, Lucian Mircea, Al. Trifoi, Șt. Cazimir, Har. Mihăilescu, Tamara Colomeț. Spre exemplificare, este reprodus poemul *De vorbă cu uzina electrică*, de Șt. Cazimir: „Când se curmă a zării vâlvătaie/ și-nserarea zgomotul destramă,/ Glasul tău încetișor mă cheamă/ Să-ți ascult a inimii bătaie [...] / Să fii mândră că reversi lumină / și se-ntrec cu razele de soare / Cablurile tale lucitoare... / Noroc bun, tovarășe uzină!...”

4 iulie

- Ziarele apărute în această zi anunță încetarea din viață a luptătorului bulgar antifascist Gheorghi Dimitrov.

7 iulie

- „Contemporanul”, nr. 144, apare în chenar îndoliat. Necrologul lui Gh. Dimitrov, telegrama C. C. al P. C. R. și editorialul **Un strălucit discipol al lui**

Marx, Engels, Lenin și Stalin completează prima pagină, dând măsura regretelor pentru marele luptător antifascist. □ La pag. 3 Aurel Baranga, semnează poemul *La moartea lui Gh. M. Dimitrov*, însoțit de o fotografie de la Kremlin, unde se află, umăr la umăr, Stalin, Kalinin, Voroșilov, Dimitrov, Barbusse și Kaganovici. □ Un spațiu amplu este rezervat prezentării caietului de versuri și proză *Construim* al filialei Uniunii Scriitorilor din Piatra Neamț, cu numeroase exemplificări din creația poetică a localnicilor, mai cunoscut dintre aceștia fiind Ștefan Cazimir. □ **Jorge Amado printre noi** este un reportaj despre vizita lui Amado la redacția revistei „Contemporanul”. □ Sub titlu **Marele exemplu** (p.5, 11), Silviu Iosifescu scrie despre literatura sovietică: „Să mărginim problema pentru a o putea discuta mai concret. Astăzi, pentru noi, în literatură, aspectele și problemele ce se ivesc sunt nenumărate. Rolul nou al literaturii, temele, problemele, toate celelalte aspecte revoluționare noi ale literaturii sovietice constituie un îndreptar pentru o literatură care pășește pe calea realismului socialist. Dar există și alt aspect care dă, deasemeni, literaturii sovietice o valoare neprețuită în viața de fiecare zi. În afară de rolul de model pentru artă, literatura sovietică ne slujește fiecăruia din noi în munca lui politică și profesională”. □ La cronică literară, N. Tertulian scrie despre G. Călinescu, *Trei nuvele*: „Trecând peste câteva poezii răzlețe, cele trei narațiuni adunate în volumul publicat de curând în *Colecția Contemporanul*, reprezintă prima manifestare beletristică susținută și consistentă a autorului după 23 August. Prin tematica lor, ce urmărește a evoca momente progresiste din istoria poporului nostru (*Bălcescu, Catina și 1907*) prin însuși programul pe care și-l propune scriitorul și pe care-l înfățișează în scurta prefață (de fapt o auto-recenzie), anume de a trezi «emoția cititorului pentru eroii noștri sociali», dl. Călinescu dovedește, cel puțin în linii mari, a se fi alăturat noului drum al literaturii românești, apărând ca un scriitor angajat, trecând de la atitudinea contemplativă la una militantă (despre problemele ideologiei criticului și istoricului literar s-a mai scris și nu e locul aici de a reveni, mărginindu-ne a vorbi despre scriitor, însă e evident că planurile nu sunt dispartate, ci conjugate)”.

9 iulie

● „Flacăra”, nr. 27, apare într-un număr special, dedicat dispariției lui Gh. Mihailovici Dimitrov, cu un articol de Z. Stancu, *Scriitorii din R.P.R. îi cinstesc memoria* și o *Elegie la moartea lui Dimitrov* de Petre Solomon. □ De altfel, în zilele următoare, aproape toate publicațiile cuprind texte prilejuite de moartea luptătorului antifascist bulgar: „Lupta CFR” (10 iulie), „Lupta Moldovei” (12 iulie), „Scânteia” etc.

10 iulie

● În „Lupta Moldovei” apare un comentariu despre *Rezoluția Prezidiului Academiei R.P.R.* – „un îndreptar prețios în activitatea noastră științifică și o

armă puternică pentru crearea unei științe progresiste, având la bază principiile învățaturii marxist-leniniste”. Intelectualii salută rezoluția și înfierează cosmopolitismul și atitudinile antipatriotice.

14 iulie

• Ion Vitner scrie în „Contemporanul”, nr. 145, despre D. Th. Neculuță, **Poetul clasei muncitoare**. Subiectul e prilejuit de împlinirea a 80 de ani de la nașterea lui Neculuță. Vitner arată că „existența lui Neculuță este un exemplu strălucit al tenacității proletare în realizarea idealului său de viață, o elocventă mărturie a luptei teribile pe care artistul a trebuit s-o dea pentru afirmarea artei sale în societatea dominată de burghezie și moșierime”. În aceeași formulă, ditirambică, I. Vitner consideră că „Poezia lui Neculuță constituie într-adevăr un moment deosebit în lirica noastră. Cronologic ea apare după ce Ion Pincio, Mille, Traian Demetrescu, Beldiceanu, își încheiaseră cariera lor literară. Acești predecesori ai poetului-cizmar ilustrează din plin lirica născută din lupta clasei muncitoare, în cadrul curentului cultural al revistei «Contemporanul»”. Finalul celor două pagini mari de revistă este o apoteoză a luptei (lirice) de clasă, susținută însă, nu prin argumente ale unor critici literari, ci ale unor tovarăși de idealuri: „Pentru toți oamenii muncii din țara noastră poezia lui Neculuță are astfel o valoare și însemnătate considerabilă, valoare și însemnătate arătate în cuvântarea lui I. C. Frimu, prietenul de luptă al poetului, la prima aniversare a morții lui Neculuță: «Neculuță era omul care înțelegea ce înseamnă a-ți jertfi interesele personale pentru cele ale mulțimii; el era pătruns de adevărata iubire de oameni. Cât de grea era lupta lui pentru existență – și cu toate acestea el și-a dat necurmat tributul său de luptă pentru trezirea muncitorimii. și de aceea, fostul nostru tovarăș de luptă, muncitorul poet D. Th. Neculuță, nu va fi uitat de muncitorimea română»”. Articolul este însoțit și de poeme ale lui Neculuță. □ La p. 5, destinată cronicii literare, Ov. S. Crohmălniceanu semnează articolul **Belinsky și cosmopolitismul**.

• În „România liberă”, L. Sărățeanu explică **De ce a fost respins I. L. Caragiale de la premiile academiei burgheze**. Articolul conține date istorico-literare, vizând apariția recentă a volumelor din opera caragialiană, ultimul cuprinzând *Momente și schițe*. □ Pe aceeași pagină, Ștefan Cazimir semnează poema *Căderea Bastiliei*, sfârșită în cheie simbolică: „Înspre Apus mai dăinuie bastilii/ Călăi strivesc popoarele-n obidă/ Dar niciodată n-or afla sigilii/ Ca versul înainte să-l închidă”.

16 iulie

• În nr. 28 din „Flacăra”, E. Jebeleanu revine la problemele ridicate în ancheta precedentelor numere ale publicației, cu **Despre critică și critici**: „Critica trebuie să arate poetilor că nu se poate scrie despre *planificare* într-o formă cu certe – și triste – rădăcini în lirica «gândiristă». Noile relații trebuie cântate cu

instrumente noi. Pentru aceasta însă trebuie ca în primul rând criticul să aibă o privire și o cultură foarte cuprinzătoare (există și asemenea critici însă, repetăm, prea puțini) datorită căreia reziduurile nedorite să poată fi constatate și îndepărtate”. Cu critici „care ei înșiși bâjbâie și se lovesc de toți pereții nu pot fi luminate drumurile literaturii. [...] Nu e mai puțin obligatoriu ca impostura și nonvaloarea să fie îndepărtate, fără cruțare. Această operație de *lămurire și de autolămurire*, iată cea dintâi, cea mai de neîntârziată datorie a criticii noastre”. □ Se consemnează 90 de ani de la nașterea lui Th. Neculuță, prin reproducerea poemului *Spre țărnul dreptății*: „O, lacrima șterge-ți...Cu fire voinică/ Prin noapte de iarnă, pe valuri în spume/ Te-azvârlă înainte...N-ai grijă, n-ai frică/ Oricâte talazuri și stânci se ridică/ În calea ta, lume!”.

18 iulie

- „Lupta Moldovei” evocă *80 de ani de la nașterea lui Neculuță* și *45 de la moartea lui Cehov*.

- O notă din „Scânteia tineretului” înștiințează despre apariția nuvelei lui Petru Dumitriu *O sută de km*, la Editura Tineretului.

19 iulie

- În „România liberă” apare recenzia lui Mihail Cozma la volumul *Critica criticii*, Ion Vitner, apărut în colecția „Contemporanul”: „Pe această linie, *Critica criticii* se integrează efortului de a crea pe ruinele culturii claselor exploatare, o cultură nouă, rațională și realistă, o cultură pătrunsă de mărețele idealuri ale societății noastre în drum spre socialism”.

21 iulie

- „Contemporanul”, nr. 146, publică pe prima pagină *El Caudillo, Documente care acuză*, sub semnătura g-ral maior V. Roman. □ În pag. 4, sub titlul *Doi prozatori*, sunt prezentați tinerii Oprea Bârzan și Petre Sălcudenau, cu precizarea că sunt elevi. În același loc, cu continuare în p. 10, Paul Georgescu semnează articolul *Pe marginea edițiilor din „Clasicii noștri”* în care deplânge absența unor ediții noi, actualizate ideologic, precum și faptul că orice școlar dornic să-și completeze lecturile ar fi întâlnit, în librării, biblioteci și anticariate, fie autori reacționari (Bлага, bunăoară), fie ediții însoțite „de cele mai multe ori de prefețe reacționare ca orientare și cretine ca expresie, care nu puteau decât deruta și fals informa cititorul neprevenit. Astfel, în atari lucrări Vasile Alecsandri era doar «un bun român» care «cânta patria și-al său onor», iar Eminescu «poetul morții românești», «poetul nimicniciei vieții»”. □ Marin Preda este prezent cu *Filmul*, fragment din nuvela *Ana Roșculeț*, cu următoarea atenționare: „Fragmentul acesta face parte dintr-o povestire mai lungă. Ana Roșculeț este o lucrătoare care a rămas străină de tovarășele ei și o «oaie pierdută de turmă» cum spune cineva în nuvelă. Văduvă (bărbatul ei

fusese ucis pe front) ea trăiește la început cu un boxeur, Tomiță, mahalagiu brutal și cinic. Sfătuită de Președintele comitetului de fabrică însă, Ana rupe cu Tomiță și se mută împreună cu fetița ei în căminul fabricii. E primul gest al Anei de a-și regăsi tovarășii, de a se descoperi pe sine. Dar Tomiță o urmărește, vine la cămin și încearcă să o intimideze, utilizând treptat șiretenia, falsa bunăvoință și apoi vechea brutalitate. Reușind să-și găsească curajul atitudinii ferme, Ana îl izgonește cu demnitate. Felului ei de a fi se schimbă cu totul «oaia pierdută de turmă» se hotărăște să înceapă a învăța. De aici va începe zborul ei, despre care povestește autorul nuvelei. Reproducem scena, imediat următoare întrevederii cu Tomiță, când Ana vizionează filmul sovietic *Dreptate în Baltica*. E un moment crucial în viața ei.”

22 iulie

- „Luptătorul bănățean” urmărește *Marele Concurs pe țară* care trebuie să facă din gazetele de perete (cum ar fi *Lupta noastră*, de la „Partizantul”, sau cea de la fabricile „Solidaritatea” și „Banatin”) factori activi în lupta pentru îndeplinirea planului de stat. Se inaugurează la sfârșitul lui iulie o rubrică oarecum mai constantă, despre „Viața culturală în județul Timiș”.

23 iulie

- Apariția primului volum de *Opere* al lui Ioan Slavici, la EPLA, îi prilejuiește lui J. Popper în „Flacăra”, nr. 29, o revizitare a *Clasicilor noștri* (editați în colecția cu același nume): „Da, Alecsandri, Odobescu, Slavici, ale căror opere stau azi în vitrinele librăriilor, alături de cărțile în care se oglindește înfăptuirea socialistă în țara noastră, sunt, ca și autorii acestora din urmă, *ai noștri* (deși au fost compromiși de vechile manuale școlare și falsificați de trompetele pseudoculturale ale tuturor șovinismelor și naționalismelor - n.n.). Al NOȘTRI, celor ce construim socialismul și totodată o nouă cultură în R.P.R. Îi iubim și îi prețuim pentru că în ei se găsesc bogățiile culturii noastre naționale, nemăsurat mai scumpe nouă decât cele mai subtile invenții literare ale Apusului. Literatura noastră este într-adevăr o moștenitoare bogată și nu o umilă rudă miluită cu pachete de maculatura tipărită de nababii occidentali”. □ Același volum al lui Slavici, prefătat chiar de Popper, este comentat și de M. Petroveanu, considerându-se că operele prozatorului republicate la EPLA pot fi valorificate și în latura lor realistă, ca un preprotest împotriva capitalismului.

24 iulie

- Prin constituirea primelor cinci cooperative agricole de producție în județele Arad, Cluj, Sibiu, Vaslui se instituie și una dintre temele literare preponderente ale momentului, *colectivizarea*.
- În „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 77) Teodor Mazilu semnează poezia *Sunt flori și pentru Valea Carașului*: „Partidul și-a

întins mâinile grijului de mamă./ «Să rupem, buruiana sărăciei din acest pământ/ Tovarăși / și pentru oamenii din Valea Carașului / Nenumărate flori și tractoare sunt!»”

25 iulie

● La 25 iulie, Biroul Politic al C.C. al P.M.R. hotărăște construirea unui centru modern de industrie poligrafică, viitoarea Casă a Scânteii. Acest edificiu de cultură cu vădit scop propagandistic, ar fi fost - potrivit oficiosului P.M.R., „Scânteia”, o „casă de lumină pentru poporul muncitor”, „uriașă întreprindere grafică necesară ridicării culturale a poporului nostru”, urmând să răspândească „lumina cărții” în masse, pentru toate satele și orașele țării. Ca loc, este ales fostul hipodrom de la intrarea în București, iar lucrările pentru ridicarea acestui ansamblu vor fi demarate în 1950, pe o durată de peste 6 ani. Complexul urma să adune, pe lângă ziarul „Scânteia”, toate celelalte gazete, publicații centrale și edituri românești, dar și Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă (a se vedea și vol. lui Sorin Toma, redactorul șef al „Scânteii” între 1947-1960, *Privind înapoi. Amintirile unui fost ziarist comunist*).

26 iulie

● În „Lupta Moldovei” se traduce articolul *Despre realizările socialiste* de L. I. Timofeev. Este semnalată apariția romanului *Pământ desțelenit*, de M. Șolohov, la Editura Cartea Rusă.

28 iulie

● „Contemporanul”, nr. 147, publică Hotărârea Biroului politic al C.C. al P.M.R. cu privire la construirea combinatului de industrie grafică care va purta numele „Casa Scânteii”: „Crearea centrului de industrie grafică «Casa Scânteii» va face posibilă sporirea continuă a tirajului «Scânteii», cerută de oamenii muncii”. □ Sub titlul *Literatura unor ziare de provincie*, revista prezintă pagini literare ale ziarelor regionale, în care s-a remarcat, între alții, șt. Cazimir. □ Pe paginile 9 și 10, Ștefan Druia semnează amplul articol cu titlul *Stagiunea teatrală 1949-1950 în slujba construirii socialismului*. Autorul efectuează o trecere în revistă a repertoriilor teatrelor din București, Cluj, Iași, Craiova, Timișoara, Ploiești, Arad, Petroșani, Brăila, Brașov, Sibiu, Tg. Mureș, Turda, Pitești concluzionând: „Iată în linii mari, piesele cu care teatrele din R.P.R. încearcă să răspundă sarcinilor ce li se pun în sensul educării maselor în spirit socialist. Un lucru mai trebuie să fie menționat aci: stagiunea viitoare rămâne încă deschisă pentru toate încercările dramatice, ce zăugăvesc lupta popoarelor din întreaga lume spre progres, dar mai ales pentru dramaturgia nouă românească în care se vor oglindi aspectele esențiale ale realităților actuale și care vor dezbate probleme de acut interes pentru clasa muncitoare din țara noastră”.

30 iulie

● La centenarul morții lui Sandor Petofi, E. Jebeleanu traduce în „Flacăra”, nr 30, mai multe poezii ale liricului maghiar. Reținem *Poezia*: „Mai mult e Poezia: e-o clădire/ Deschisă orișicui vrea să se roage/ Cu un cuvânt: un templu-n care-i slobod/ Să intri în opinci și chiar desculț”. □ În sumar mai apar versuri de Mihai Dragomir, *Vacanța*, și A. E. Baconsky, *Despre Gară și despre Atelierele CFR* („Toate se frământă/ numai fier, cărbune, scrum/ mai încolo cerul se îndoaie și bate/ o inimă uriașă de fum”). □ O cronică la apariția în românește a romanului lui Șolohov, *Pământ destelenit*, este semnată de Geo Șerban. Citind acest roman „ne ascuțim în primul rând vigilența față de manifestările dușmănoase criminale ale chiaburimii și învățăm cum să organizăm țărănimea săracă și mijloacă în vederea colectivizării agriculturii, care este una din cele mai importante sarcini ale clasei muncitoare de la noi”. □ Se publică și *Hotărârea* Biroului politic al CC al PMR, cu privire la construirea Casei Scânteii.

31 iulie

● „România liberă” informează despre comemorarea centenarului morții lui Al. Petofi, la Ateneul Român. Sunt reproduse cuvântările susținute de Mihai Beniuc și Barbu Lăzăreanu. □ Geo Bogza își intitulează articolul *De la invocație la argument*, text a cărui încheiere este următoarea: „Aceste cuvântări, aceste angajamente caracterizează societatea socialistă. Drumul de la «fie ca pronia divină» la «să îndeplinim planul de stat!» arată cât de întinsă și cât de adâncă e revoluția pe care o trăim, cât de înalt e saltul psihologic pe care, ca o consecință a ei, l-am făcut în ultimul timp”. □ În pagina 2 sunt reproduse versuri din Petofi în tălmăcirea lui E. Jebeleanu, iar Academicianul Gall Gabor arată în ce constă *Adevărata prețuire a lui Petofi*: „Poporul sovietic, popoarele noastre și forțele progresiste ale lumii, cinstesc astăzi, împreună, minunata figură a lui Petofi. Îl pot cinsti în voie pentru că s-a adevărit tot ceea ce el a propovăduit, a visat și a vrut: construirea unei societăți superioare, unitatea popoarelor în lupta pentru libertate și împotriva dușmanilor progresului”. ● „Lupta CFR” (nr. 229) cuprinde comentarii asupra textului din 1932, al lui Gorki, *Cu cine sunteți voi, „maestri ai culturii”*?

[IULIE]

● „Caiet Cultural”, nr. 7, cuprinde poemele *Sicrie și ciocane*, de E. Jebeleanu, *Vocea Americii* („care prevestește doar războaie”), de A. Baranga, *Tovarăși, nu vom mai îngădui*, de Maiakovski (tradus de Eugen B. Marian). ● În nr. 7 din „Îndrumătorul cultural”, Sandor Petofi este omagiat la 100 de ani de la naștere. Poeziile lui Sandor Petofi, la „un veac de la moartea Sufletului Revoluției Maghiare”, sunt traduse de Eugen Jebeleanu, *Republica* (din 1848) și *Cum de rămân nespânzurați* (din 1845), și de Gavril Mihail, *Război*.

1 august

- Nr. 935 din „Lupta Moldovei” comemorează centenarul morții lui Petofi Șandor, „poetul luptei pentru libertate”, inclusiv prin două traduceri în românește de N. I. Pintilie.

2 august

- Apare în „Scânteia”, fără semnătură, articolul ***Să luptăm pentru o critică de artă principială, pătrunsă de spirit de partid!***, critică violentă la adresa lui Ov. S. Crohmălniceanu, autor al textului *Pentru calitate în nuvelistica românească*, apărut în „Contemporanul” nr. 140 și 141. Acuzele sunt formulate în termeni amenințători: „atitudine dușmănoasă”, „dispreț ciocoiesc” „nu numai pentru literatura nouă, dar pentru însăși viața și lupta poporului muncitor”. Premisa articolului este aceea că, „o dată cu literatura, critica literară face parte integrantă din cauza generală a proletariatului” și, pornind de aici, Ov. S. Crohmălniceanu este considerat „cel mai cras exemplu de lipsă a spiritului de partid, exemplu care arată la ce grave abateri duce această lipsă”. De fapt, acest articol vine în urma unei dezbateri desfășurate la Comitetul Central al PMR, pe baza unui raport prezentat de Ion Vitner și are ca scop orientarea obligatorie a criticii literare pe direcția partinică. (vezi **Anexa**)

4 august

- Articolul de fond al ziarului „Scânteia” are titlul ***O datorie patriotică. Punerea în valoare a tot ce este progresist în trecutul culturii noastre***, care preia concluziile discuțiilor de la Secția de Propagandă și Agitație de la CC al PMR: „Nimic din ce a fost sănătos în trecut, nimic din ceea ce poate fi de folos luptei pe care o duce astăzi poporul nostru nu se cade să rămână pradă uitării. [...] Să dăm un puternic și neînterupt avânt operei de scoatere la lumină a culturii noastre progresiste din trecut, pentru a face din ea o parte integrantă a culturii noi, socialiste, pe care o făurim astăzi, sub conducerea Partidului, în Patria noastră. [...] Să nimicim calomniile mârșave ale fostelor clase stăpânitoare, cu privire la trecutul de cultură al poporului nostru, să dovedim că avem o tradiție culturală sănătoasă cu care ne putem mândri”. Textul este de fapt o directivă privitoare la reconsiderarea și valorificarea moștenirii literare.
- La rubrica „și noi știm să scriem și să desenăm”, Manea Norman își marchează debutul prin două poezii, în revista „Pionierul”, An I, nr. 9.
- „Scânteia tineretului” publică un rezumat comentat al articolului ***Să luptăm pentru o critică de artă principială, pătrunsă de spirit de partid!***

5 august

- În „Contemporanul”, nr. 148, Mihai Beniuc glosează despre ***Poezii de azi și poezia populară***, găsind că versificarea în maniera doinelor și baladelor, la

modă în epocă, este binevenită. După ce desfide „metafizica blagiană”, vinovată de a fi ocolit frumusețea artistică a „spațiului mioritic” în detrimentul sentimentului fatalității și morții, Beniuc redescoperă angajamentul luptei de clasă în versurile: „Foaie verde de susai,/ O veni luna lui mai,/ Să mai sui în deal pe plai,/ Să-mi fac plug cu zece cai;/ Să pui plugul să brâzdez/ Unde-o fi câmpul mai des;/ Să trag brazda dracului/ Din marginea satului/ La ușa bogatului” deoarece „iată cântecul popular, iată sensul haiduciei. Iar cântecul acesta, identificabil în timp și loc, apare în alt timp și în alt loc cu aceleași însușiri revoluționare, cu aceeași putere de expresie, simplă ca un tăiș de pumnal”. □ Semnatarul cronicii literare, Titus Ștefănescu Priboi, exultă la faptul că Ion Pas și-a scris volumul de povestiri *Zilele vieții tale* (Editura de Stat, 1949) la persoana a II-a: „Scriitorul simte cum viața s-a obiectivizat, a devenit istorie, dar pentru aceasta persoana a treia ar fi fost prea rece”. De asemenea, cronicarul constată că „Dl. Ion Pas se apropie din această cauză de un realism critic, care respiră lent din atitudinea față de viață a oamenilor în mijlocul cărora a trăit. În acest sens ca document critic și act de acuzare, volumul d-sale este ajutat și de stilul vioi cu frază scurtă.” □ Scriind despre studiul lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Pentru calitate în nuvelistica noastră*, Ion Vitner vorbește despre *Sarcinile criticii literare – sarcinile revistei noastre*, o primă sancționare, din interiorul redacției, a acestei tentative de ieșire din rând. Vitner arată că, dincolo de preambul, studiul „este complet greșit și dăunător. Pentru un marxist-leninist, lupta împotriva *vechiului* nu este, cum arată Ov. S. Crohmălniceanu, lupta împotriva faptului spus odată, a lucrului auzit deja, al neinteresantului, ci lupta împotriva a tot ce constituie manifestare a luptei de clasă a dușmanilor oamenilor muncii, a tot ceea ce constituie astăzi manifestare a ideologiei dușmănoase, a imperialismului anglo-american. Acesta este *vechiul*, acesta este ceea ce putrezește și e sortit pieirii, încercând în agonia să iremediabilă, să înăbușe apariția lumii noi a proletariatului. [...] Scriu aceste rânduri, cu sentimentul că «Contemporanul» prin greșeala săvârșită a pierdut steagul frunzașilor în producția culturală – pe care i l-a înmănat Academia R.P.R. prin premiul său și pe care l-a deținut până acum.” □ Pe aceeași pagină, „Contemporanul” informează despre *Constituirea Comisiei de critică*, formată din: Ion Vitner, Paul Georgescu, Vicu Mândra, Nestor Ignat, Geo Dumitrescu, Mihail Cosma, Silviu Iosifescu și Ovid. S. Crohmălniceanu. Comisia se ocupă cu analiza criticii legată de urmările creației literare, planificarea și stimularea activității de critică literară, ridicarea a noi cadre de critici și - în colaborare cu Editura de Stat – reconsiderarea clasicii. Din Comunicat nu lipsește nici episodul incriminat de „Scânteia” și, chiar pe aceeași pagină a „Contemporanului”, de Ion Vitner.

6 August

● Ben Corlaci semnează în nr. 31 din Flacăra poemul *Sinaia*: „Pe-aicea regii, trântorii și furii/ Mai au doar luciul sprinten al securii/ E pentru pace lupta

începută/ Rod viermii găunoasa, neagra lor redută”. □ Sunt reproduse din „Prahova nouă” și versurile tinerei Aurora Cornu, *Cuvânt la drumul luminii*: „Hei, tovarășe! Încâlcite-s cărările vieții/ Le-om făuri drepte ca zidul/ Avem în noi puterea dimineții... / Lumină vie! Avem cu noi Partidul”.

7 august

- Dan Deșliu publică în „Scânteia” poemul *Lazăr de la Rusca*, devenit model pentru creația poetică a deceniului următor.

- În „Opinia”, Ion Lucrețiu publică articolul *Scurtă analiză a activității criticii literare din Iași*, în care deplânge lipsa de înțelegere față de tinerii creatori muncitori și găsește responsabilități criticii pentru abandonurile înregistrate în acest plan.

10 august

- „Scânteia tineretului” informează despre conferința *Arta burgheză, expresie a putreziciunii sistemului capitalist*, susținută de Zaharia Stancu pe 6 august, la Casa Prieteniei Româno-Sovietice. Reproducem un extras: „Scriitorii care și-au pus condeii în slujba burgheziei caută în toate chipurile să otrăvească conștiința maselor populare, să le abată de la viață, de la luptă”.

12 august

- „Contemporanul”, nr. 149, publică pe pagina întâi, *Scrisoare deschisă poetului Dan Deșliu*, expeditor Mihai Beniuc: „Eu nu știam de poemul dumitale și mustram poezii de azi”. Referințele sunt la poemul *Lazăr de la Rusca*, devenit, din punctul de vedere al lui Mihai Beniuc, un model și prilej de invidie pentru confrăți: „Dumneata ai încheșat în stihuri statura de luptător cu credință față de partid și de poporul muncitor a lui Lazăr de la Rusca și Lazăr de la Rusca va fi cântat tot așa cum dumneata l-ai cântat. Eu te fericesc pentru acest început, visat și de mine și încercat pe plan istoric în «Vulturul răzbunării» și în «Chivără Roșie». Dar câți eroi ai clasei muncitoare, căzuți la Lupeni, la Grivița, omorâți și putreziți prin Doflana și în atâtea și atâtea locuri și colțuri ale pământului țării noastre, n-au fost încă pomeniți în stihurile poezilor?” □ La pag. 4, este reprodus poemul *Un țapinar închină un poem lui 11 Iunie*, al lui Dragoș Vicol, cu precizarea *Premiul II la concursul literar al Ministerului Artelor*: „Mânui țapina și cânt,/ Părul îmi freamătă-n vânt/ Alt om se naște în mine/ cu pumni făurari de uzine/cu suflet ca holdele țării/ cu chiot cât largurile mării/ cu cuget limpede drept:/ eu lupt și clădesc, nu aștept.” Din aceeași pagină, aflăm că Premiera lucrărilor la Concursul anual de stat „11 Iunie”, al Ministerului Artelor, i-a avut în vedere, între alții, și pe: Vera Hudici, Tiberiu Tretinescu, Kovacs Balint (pentru nuvela *Răsună coasa*), la proză, iar la poezie pe Petre Geantă, premiul I cu poemul *Privesc la medalia Muncii*, Elena Dragu, C. M. Stoleru, Andrei Ciurunga. □ În textul *12 ani de la moartea lui Alexandru Sahia* (pag. 5), Eugen Jebeleanu insistă asupra

formației marxiste a fostului călugăr, arătând că „Întâlnirea cu *Capitalul* lui Marx și cu operele lui Friederich Engels și Vladimir Ilici Lenin a fost revelatoare și determinantă. Din acea clipă sensibilitatea atât de vie a lui Sahia și-a făurit o platoșă pe care n-a mai dezbrăcat-o nici în moarte”.

13 august

● Nr. 32 din „Flacăra” se referă, prin articolul lui M. Novicov, la ***Forțele noi din literatură***. Este vorba despre premianții concursului literar organizat de Ministerul Artelor, cu tema ***Lupta și munca poporului muncitor din RPR***. Printre laureați la care se referă articolul se numără Ștefan Gheorghiu, premiul I, pentru nuvelă, Dragoș Vicol, premiul al II-lea, pentru poezie; mențiuni pentru lirică: Mălina Cajal, Andrei Ciurunga. Pentru piese într-un act este menționat Marin Grigorescu, premiul I. Publicarea principalilor finaliști continuă și în numărul următor, cu, de exemplu, Florin Mugur, ***Cântec pentru 23 August 1944***, Geo Șerban discutând și el ***Despre elemente tinere în poezie***. Totuși, dintre cei mediatizați aici, puțini se vor impune cu adevărat, ulterior.

14 august

● ***Alexandru Sahia, exemplu viu de scriitor luptător*** este titlul unui articol amplu, publicat în „Scânteia tineretului”, sub semnătura lui Radu Teodoru: „Sahia a fost un strălucit exemplu de scriitor înregimentat, care a pus întreg talentul și puterea sa de muncă în slujba cauzei clasei muncitoare, care a transformat condeiul său într-o armă ascutită de care s-a folosit cu dibăcie împotriva dușmanului de clasă”. □ Pe aceeași pagină este publicată nuvela *Uzina vie*.

● În „România liberă”, Geo Bogza semnează textul ***Locul viitoarei epopei***, un reportaj despre Canalul Dunare-Marea Neagră: „Aici va începe canalul, aici se va desfășura o mare bătălie din era socială și importanța acestui fapt nu scapă nici unuia dintre călătorii cărora le este dat să treacă în aceste locuri, acum în ajunul marelui eveniment”.

15 august

● „Lupta Moldovei” salută ***Congresul și Festivalul Mondial al Tineretului*** de la Budapesta. □ Un text asemănător, cu titlul ***Congresul și Festivalul Mondial al Tineretului, măreață manifestație pentru masse*** apare în „Luptătorul bănățean”.

19 august

● „Contemporanul”, nr. 150, publică sub semnătura Floricăi Mezincescu articolul ***Republica Populară Română, factor activ în lupta pentru pace***. □ Pe pagina următoare, Zaharia Stancu se ocupă de literatură și artă în capitalism, ***Arta burgheză, arta unei societăți în descompunere***, arătând că, în timp ce popoarele lagărului comunist construiesc democrația, lagărul capitalist se înar-

mează, inclusiv ideologic prin cultivarea instinctelor primare în toate artele. Sunt folosite ca exemplificări statuile lui Henry Moore, romanele lui Henry Miller și piesele lui Eugen O’Neill spre a se trage concluzia că „scriitorii burghezi, cum vedem, își dau toată silința să zugrăvească în cărțile lor tot ceea ce viața în țările capitaliste are mai urât, mai josnic. Acești scriitori au un adevărat cult pentru tot ce e mârșav, ticălos, josnic. Eroi lor favoriți sunt gangsterii și ucigașii sadici. Autorii romanelor americane și engleze care au inundat țările europene capitaliste se iau la întrecere care să descrie mai multe crime sadice”

21 august

- „România liberă” apare cu un număr festiv pentru 23 August. Semnează versuri Mihai Beniuc și Sașa Pană: „Trăiască de-a pururi frăția/ Dintre români și soviete./ Uniți în idealuri comune,/ Luptăm pentru ele cu sete”.

22-23 august

- „Luptătorul bănățean” publică articolul nesemnat *Slavă lui Stalin și armatei sale. 5 ani de la Eliberare*. □ Romanul *Pământ desțelenit*, al lui Șolohov, este analizat de Leo Gavrilu.

- Apropiata aniversare a zilei de 23 August, e pregătită de „Scânteia” cu consemnarea mai multor manifestări de elogiare a Uniunii Sovietice. În nr. 1510, Victor Tulbure publică poezia *Ostașului sovietic pururi slavă!* □ Tot în „Scânteia”, apar în preajma evenimentului poezia Mariei Banuș, *Cântec pentru 23 August*, articolul-statistică *23 August a dat oamenilor muncii din țara noastră puțința de a cunoaște marea literatură sovietică*, semnat de Victor Bârlădeanu etc.

26 august

- În „Contemporanul”, nr. 151, Emil Suter emite o serie de opinii pe marginea poeziilor evidențiate la concursul literar organizat de Ministerul Artelor, în articolul *Spre o poezie a construcției socialismului*. Autorul este impresionat de numărul mare al participanților la concurs, număr care „traduce tot atâtea aspirații către o literatură pusă în slujba idealurilor constructive ale poporului muncitor”. Mai apoi, întrucât majoritatea concurenților a fost formată din debutanți, autorul le sugerează acestora să renunțe la „imaginile euforice și abstracte, la exaltările lirice, desprinse de conținutul real al vieții”. Drept elemente esențiale ale realității nemijlocite, autorul recomandă chipurile de oameni ai muncii, altădată ignorate. Preferații săi sunt muncitorul decorat cu „Medalia Muncii”, țapinarul, argatul ales primar în satul său, o dactilografă sau un fost salahor care ajunge muncitor calificat. Exemplele sunt pe măsură, și, invers de cum tocmai recomandase, atinse de exaltare: „Iată-l, de pildă, pe Petre Geantă, ucenic în vârstă de 16 ani – cântând în imagini vibrante, de o mare putere sugestivă, simbolul muncii socialiste, al muncii devenită o proble-

mă de onoare, de mândrie.”: „Încă o dată !/ Zori noi se deschid/ Ies aburi gustoși din pâine și blid/ Hei rup!/ Toți de-a valma!/ Hei rup/ Încă odată!/ Lumina tășnește în becuri prin sat/ Hei rup!/ Mii tovarăși svăcnim ca un val/ Un nou stadion și cămin cultural”. □ În același număr, Alfred Margul Sperber recapitulează marile merite ale lui Goethe la bicentenarul nașterii sale. Articolul este scris în termenii și pe linia epocii: „Goethe reprezintă unul din punctele culminante ale umanității [...] dar rolul său adevărat pentru cultura universală va începe abia când Goethe nu va mai fi un privilegiu al intelectualilor, ci va deveni un bun comun. Aceasta este exclus pentru cultura țărilor capitaliste. Numai realizarea socialismului poate împlini acest deziderat.” (*200 de ani de la nașterea lui Johann Wolfgang Goethe*). □ F.I. Bociort desființează romanul *Puntea*, semnat de Al. Raicu, considerând că autorul s-a situat pe poziții ideologice inactuale, depășite: „Credem că greșeala centrală a d-lui Raicu izvorăște dintr-o neînțelegere a realității. Pentru d-sa construirea socialismului, transformarea omului se reduce la un fel de «brigadierism» împins în exces, la un fel de exultare juvenilă, din care se șterge conținutul social. [...] Neaccentuând suficient asupra elementelor noi care se dezvoltă și lipsindu-le perspectiva istorică, romanul d-sale a pierdut una din funcțiile primordiale ale artei realist-socialiste: aceea de a face educația maselor, de a fi cu cel puțin un ceas înaintea faptelor, luminându-le drumul, păzindu-se mai ales, cu grijă de a merge în coada evenimentelor oricât de vertiginos ar fi mersul acestora”.

27 august

- În „Flacăra”, nr. 33, Miha Dragomir propune un poem al industrializării, *Cărămizile*: „Trec zile. În ciment amestecat/ E dorul nostru tineresc și plin/ A fost podișul nisipos, sărat,/ O Dobroge de secetă și chin!/ Dar zarea se deschide-acuma largă/ și secerând tristeți și paludism/ Prin valea mohorâtă-n Marea Neagră/ Noi despicăm un drum spre socialism”

28 august

- În „România liberă”, Dem Tabacu scrie, fără a da exemple nominale, despre *Muguri noi în literatură*, iar Mihail Cozma recenzază *Lazăr de la Rusca*, considerând că balada lui Deșliu „Reprezintă o realizare de un înalt conținut de idei și într-o formă proaspătă, riguroasă, plastică. Ea reprezintă în același timp o creație semnificativă pentru rezultatele pe care le pot dobândi poeții care utilizează resursele literaturii populare. Alături de titlul *Balada tovarășului căzut împărțind «Scânteia» în ilegalitate*, de Victor Tulbure, *Lazăr de la Rusca* îmbogățește literatura noastră cu noi perspective, cu noi orizonturi”.

29 august

- „Lupta Moldovei omagiază *200 de ani de la nașterea lui Goethe*, eveniment sărbătorit de Filiala Iași a Uniunii Scriitorilor .

30 august

● Apare „Scrisul bănăţean”, publicaţie editată de filiala Timişoara a Uniunii Scriitorilor – începând cu luna august 1949. „Caietul acesta literar, continuând o parte din producţiile din ultimul timp ale scriitorilor români, maghiari şi germani din Banat, apare în condiţiunile de creştere continuă a elanului masei muncitoare, ce merg cu nestrămutată hotărâre pe drumul construirii socialismului în ţara noastră, precum şi în condiţiile ascutirii luptei de clasă atât în oraşe cât şi la sate”. Scopul este de înfrăţire şi comunicare între scriitorii bănăţeni de diferite naţionalităţi dar şi ridicarea nivelului politic şi ideologic, pentru a înţelege mai bine realitatea „nouă”, pentru a iubi URSS, patria socialismului. Scriitorii grupaţi în Filiala Timiş, cu un comitet provizoriu, se angajează să-şi însuşească eventualele critici pentru lipsurile lor şi să se încadreze în specificul vieţii culturale din R.P.R. Scriitorii din regiunea Banatului îşi afirmă hotărârea de a fi şi ei „militanţii unei literaturi bogate, legate cu toate firele de luptă şi năzuinţele poporului muncitor”. □ Din sumar atrag atenţia Al. Jebeleanu – *Cules târziu* (poem), *Trei poeme* de Puşkin (traduse de Gh. Pavelescu şi P. Iacobescu), o traducere din Petofi Sandor – *Mă chinuie un gând* (de Sebastian Crăciunescu), I. Bănuţă – *O mie de milioane*, cât şi publicarea unei serii de poezi-muncitori şi ţărani.

[AUGUST]

● Nr. 7-8 din „Buletinul ARLUS” recenzează fugitiv *Pământ desţelenit* de solohov, citând din *Cuvântul înainte* al lui S. Iosifescu: „Cartea e o convingătoare chemare la vigilenţă, [...] o operă care ilustrează strălucit tot ceea ce poate izbuti arta realist-socialistă”.

● Apare nr. 8 din „Caiet Cultural”, cu versuri de Saşa Pană (*Se clădeşte o lume nouă*), Maria Banuş (*Chemare*), Andrei Ciurunga (*Tovarăsei învăţătoare*), A. Baranga (*Strigoii de la moară*), Miha Dragomir (*Canalul Dunăre Marea Neagră*). Glorificarea Canalului, devine o temă care va face carieră apoi în anii '50.

● Numărul 7-8 (iulie-august) din „Viaţa Românească” cuprinde, pe lângă poemele dedicate zilei de 23 August de Virgil Teodorescu, Dan Deşliu, Miha Dragomir, Francisc Păcurariu şi Teodor Mazilu, câteva texte puse sub genericul „Adio, scumpul nostru prieten şi tovarăş de luptă!” şi semnate, la dispariţia lui Gh. Dimitrov, de Radu Pădure, Virgil Teodorescu, Vlaicu Bârna şi alţii. □ Mihai Beniuc semnează articolul *Mihail Eminescu*, la 60 de ani de la moartea poetului. Cu acelaşi prilej, Perpessicius publică „*Elvira în disperarea amorului*” sau *parodie şi teatru de păpuşi la Eminescu*, iar Nicolae Moraru *Eminescu şi timpul său*, text tipic pentru procesul de „reconsiderare a moştenirii literare”: „O cercetare amănunţită a epocii, ca şi revizuirea operei poetului, ne duce la concluzia că poezia lui Eminescu oglindeşte contradicţiile societăţii

vremii lui, iar poetul s-a ridicat împotriva regimului burghezo-moșieresc cu putere, fără însă să fi avut o concepție științifică asupra lumii, fără a fi văzut în proletariat clasa istoricește capabilă nu numai să distrugă putreda orânduire capitalistă, dar și să construiască una nouă” □ *Câteva aspecte ale luptei împotriva cosmopolitismului burghez în critica literară* este titlul articolului lui M. Novicov, care consideră tendința acuzată în titlul articolului său o „otravă a ideologiei burgheze”, administrată de imperialism: „Desconsiderarea marelui aport al culturii sovietice și al culturii clasice ruse, din ale cărei rădăcini ea s-a dezvoltat, este un cuțit înfipt în spatele noii noastre literaturi. Ea merge paralel cu ploconirea în fața culturii decadente burgheze din Apus. [...] Exemplul cel mai cras al unei asemenea atitudini cosmopolite ni-l oferă articolul tov. Ov. S. Crohmălniceanu Pentru calitate în nuvelistica noastră («Contemporanul», nr. 140-141). Discuțiile în jurul problemelor criticii literare care au avut loc recent la CC și articolele din presă care au apărut în urma lor au scos în evidență caracterul dușmănos (dacă-l analizăm obiectiv, din punct de vedere al intereselor clasei muncitoare) al articolului tov. Crohmălniceanu. Ele au subliniat că ascunzându-se după paravanul «exigențelor estetice» sau al «luptei pentru calitate», tov. Crohmălniceanu a atacat de fapt ceea ce este mai valoros în literatura noastră nouă [...]» □ Petru Dumitriu publică în acest număr fragmente din *Vânătoare de lupi*.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

- „Lupta Moldovei” cuprinde, printre altele, articolele *Un an de la moartea lui Jdanov* și *O sarcină împlinită – pregătirea noului an școlar* (în care devine obligatorie cunoașterea limbii ruse!).
- În „Pionierul”, Anul I, nr. 13, apare un articol nesemnat despre pionierul Gheorghe Tomozei, cu exemplificări din versurile acestuia.

2 septembrie

- În „Contemporanul”, nr. 152, apare articolul *Atitudinea poetului față de muncă*, (câteva reflecții critice pe marginea volumului *Bună dimineața* de George Dan), în care F.I. Bociort îl acceptă condiționat pe autor printre poeții momentului: „Credem că George Dan are câteva lucruri de «dezvățat», pentru a fi și în lirică tot atât de autentic cum a dovedit că poate fi în epică, deoarece d-sa e un începător în poezie și stăpânește mijloace foarte variate și abundente. De un lucru suntem siguri: dacă George Dan nu va uita că poetul are menirea de a vedea adevărul vieții și de a «găsi cuvântul» să-l exprime, cum zicea Eminescu, atunci poporul îi va simți mâna caldă, fără mănuișă, iar poezia sa va înfățișa nu sectoare ale vieții ci esențialul ei, adică omul”. □ La „Poșta redacției” i se răspunde lui Francisc Munteanu.

5 septembrie

- În „Lupta Moldovei” este reprodus articolul lui L. Răutu, *Educația ideologică și politică a comuniștilor* din volumul *Pentru pace trainică, pentru democrația populară* - organ al Biroului Informativ de la Belgrad al Partidelor Comuniste, care apare în limbile rusă, română, franceză, engleză și germană).

7 septembrie

- Campania de ideologizare a tuturor zonelor literaturii, inclusiv a celei pentru copii, este ilustrată în „Scânteia” printr-un articol nesemnat, care îndeamnă la *Mai multă atenție publicațiilor pentru copii*: „Clasa muncitoare este vital interesată ca milioanele de copii de azi să devină tineretul capabil și cult de mâine, plin de avânt și de dragoste față de munca creatoare, devotat fără margini Partidului și poporului muncitor, însoțit de o nepotolită sete de a învăța pentru binele Patriei și al întregii omeniri muncitoare”. De pe aceste poziții sunt criticate publicațiile pentru copii, „Pionierul”, „Pogonici” și „Licurici”, insuficient dedicate misiunii de „formare” a tinerelor generații.

- „România liberă” recenzează numărul dublu, 7-8 al revistei „Viața Românească”. Mihail Cozma comentează *Poezia lui 23 August*, despre care afirmă: „Ciclul de poeme 23 August al Vieții românești reprezintă o manifestare puternică și valoroasă care îmbogățește noua noastră literatură. și faptul este cu atât mai îmbucurător cu cât aduce primele poeme valoroase inspirate de marea temă a lui 23 August”. □ Catrinel Oproiu se oprește asupra poeziilor semnate de Radu Pădure, Virgil Teodorescu, Szelmer Ferenc și Vlaicu Bârna consacrate morții lui Gh. Dimitrov. □ Cel de-al treilea semnatar, Mariana Novicov, pledează *Pentru reconsiderarea lui Eminescu*, comentând cu emoție studiile semnate de M. Beniuc și Nicolae Moraru. În schimb se arată total dezamăgită de textul lui Perpessicius, *„Elvira în disperarea amorului” sau parodie și teatru de păpuși la Eminescu*: „Comentariul domnului Perpessicius [...] se menține într-un cadru de erudiție care nu constituie o contribuție esențială la regăsirea adevăratei figuri a lui Eminescu”. □ În numărul din 8 septembrie, „România liberă” continuă recenzarea Vieții românești sub semnăturile lui Mircea Florian și L. Sărățeanu. Primul analizează nuvela lui Petru Dumitriu, *Vânătoare de lupi*, apoi rubrica „Mlădițe noi” din care sunt redat versuri de Solo Juster și Corneliu Leu. Sub aceeași semnătură (M.F.) este supus analizei studiul lui M. Novicov, *Câteva aspecte ale luptei împotriva cosmopolitismului burghez în critica literară*, din care se reține partea finală: „În concluzie, autorul arată aplicabilitatea în toate domeniile culturii a raportului secțiunii de științe medicale a Academiei R.P.R. care constituie un apel adresat tuturor intelectualilor, de a combate spiritul de ploconire în fața culturii decadente a Apusului, de a privi cu încredere și dragoste forțele creatoare ale poporului nostru muncitor, de a prețui, a folosi din plin și a însuși marea experiență sovietică, cultura patriei socialismului, cea mai bogată și înaintată din lume”.

8 septembrie

● În „Lupta Moldovei” apar articole pregătitoare pentru 25 septembrie, *Ziua Scânteii*. La fel, în numerele 981 și 982 se fac referiri la *Viitoarea Casă a Scânteii*, considerată înainte de a se fi încheiat construcția ei, un focar al luminii și culturii.

9 septembrie

● *Toate cuvintele sunt poetice atunci când sunt cuvintele vieții*, afirmă Emil Suter în „Contemporanul”, nr. 153, citând din L. Aragon (prefața la *Poeme politice* a lui P. Eluard). Notele sale se referă la poezia festivă: „Noua noastră lirică cunoaște un fenomen care nu era cu puțință în trecut: participarea masivă a poezilor, a celor încă tineri, ca și a celor care au atins maturitatea meșteșugului lor artistic, la marile evenimente sărbătorești ale poporului nostru”. În viziunea autorului, s-a ajuns la această etapă în ultimii cinci ani, o dată cu aruncarea la gunoi a „cuvintelor mătăsoase”, care ocoleau realitatea, și părăsirea de către poeți a „turnului de fildeș” spre a trăi în mijlocul mulțimilor: „Caracterul oarecum comun al tematicii noilor poezii închinată zilei de 23 August se află în rememorarea mărețelor și bogatelor realizări din acești cinci ani de luptă. Fiecare poezie traduce în noi și vibrante imagini mărturia recunoștinței și dragostei poporului muncitor față de marea țară a Socialismului victorios care ne-a smuls din lanțurile robiei fasciste, față de genialul conducător al clasei muncitoare Iosif Vissarionovici Stalin și față de partidul clasei muncitoare care conduce masele spre noi victorii în lupta pentru construirea socialismului. Argumentarea este susținută prin trei clase valorice. 1. Mihai Beniuc (*Cele zece lovituri ale lui Stalin*) și Mihai Dragomir (*Sunt doar cinci ani*), cu citarea titlului poeziilor și locul de apariție, 2. Veronica Porumbacu și Dan Deșliu prin simple citări și 3. doar nominalizați: Virgil Teodorescu, F. Păcurariu, Teodor Mazilu, Ana Câmpeanu, Noe Smirnov. □ Crișan Tomescu semnează cronică literară la volumul Mariei Banuș, intitulat *Fiilor mei*. Opinia cronicarului este că „Evoluția scrisului său arată această trecere spre marile teme, ca o descătușare de sine, de la notația intimă – proprie concepției burgheze asupra poeziei – spre zugrăvirea prefacerilor sufletului colectiv”. □ În aceeași pagină, la rubrica recenziilor consacrate noilor apariții, este consemnată cartea lui Valentin Silvestru. *Trenul regal*: „Brodată pe o întâmplare banală, nuvela atinge probleme interesante dezvăluind mai ales trista faimă de care se bucura fostul rege, călău al poporului.”

10 septembrie

● Sanda Diaconescu se aliniază și ea, în „Flacăra”, nr. 36, cohortei critice partinice, în campania pentru recuperarea clasicii literaturii de pe poziții dogmatice, prin articolul *Un aspru rechizitoriu împotriva clasei exploatare – Momentele lui I.L. Caragiale*. „Lașitatea și cupiditatea politicianilor, falsul

patriotism, turpitudinea morală a acestei clase burgheze, decăzută din poziția ei de forță revoluționară și devenită aliat și co-părtaș cu marea boierime latifundiară, toate laturile acestei stări de lucruri sunt prezentate în *Momente*.”

□ M. Petroveanu comentează *Pe marginea nuvelei Vânătoare de lupi*. „Nuvela lui Petru Dumitriu constituie un jalon pe calea luminoasă a evoluției realist socialiste, un argument al capacității de creație mereu mai vizibilă la scriitorii noștri tineri. Nuvela cultivă ura de clasă împotriva dușmanului poporului muncitor, crește în suflete îndârjirea în fața uneltelor perfide ale celor mai numeroși exploatatori *chiaburii*, odată cu certitudinea nezdrușcinată în forța Partidului, conducătorul clasei muncitoare în construirea socialismului”. În țărani muncitori se dezvoltă acum *conștiința partinică*; de aici, crede cronicarul, valoarea nuvelei, care aduce în sfârșit în literatura noastră tipul puternic conturat al țaranului muncitor „înărâurit și transformat de Partid”.

11 septembrie

● În „România liberă” M. Cozma anunță și recenzează culegerea *Atelier literar*, editată de Cenaclul „Ion Păun-Pincio” al Consiliului Sindical Județean, care conține 30 de tineri autori. Recenzentul evidențiază „Elanul cu care cei 30 de tineri autori caută să interpreteze fiecare părticică a realităților în ideologia partidului clasei muncitoare”. Printre cei cuprinși în volum, se numără: „Ștefan Zidăriță, Mihail Gavril, Iuliu Rațiu, Cezar Drăgoi, Vintilă Ornar, Gica Iuteș, Suzana Delciu, Ion. S. Rebreanu”.

16 septembrie

● *Literatura bună nu are neapărată nevoie de gestație* - afirmă Ion Lucrețiu în „Contemporanul”. nr. 154, sprijinindu-se pe două exemple: *Lazăr de la Rusca* de Dan Deșliu și *Vânătoare de lupi* de Petru Dumitriu. Reușita celor doi s-ar datora faptului că ei au luat contact nemijlocit cu realitatea, „au studiat martorii, au vorbit cu țărani pe care bandiții îi terorizau”. Suplimentar, autorul consideră că un ajutor neprețuit a venit din partea presei sovietice, „care, din corespondenții de presă, a făcut scriitori de presă însemnați de talia unui Boris Polevoi educând-i. [...] dându-le ascuțitul simț al selectării actualității.” În concluzie, semnatarul textului arată că „Dan Deșliu și Petru Dumitriu au simțit nevoia să dea atât de repede aceste două opere care să educe ura maselor împotriva dușmanilor de clasă, să o mențină trează și dezvoltând vigilența să o orienteze împotriva dușmanului de clasă. De aceea lor nu era necesară o perioadă lungă pentru conceperea operelor lor. Ei se consideră soldați într-o bătălie de proporții uriașe și caută să servească cât mai bine și cu cât mai mult folos armata din care fac parte, armata oamenilor muncii. Literatura este o armă și cu cât e mai bună, cu atât e mai eficace”. □ La pag. 8 Mioara Cremene semnează reportajul *Ziua “Scântei” în inimile tuturor* (subintitulat *Cum se pregătește țara de sărbătoare*). Textul este însoțit de afișul *Să construim Casa*

Scânteii de Ligia Macovei și se încheie în termeni ditirambici: „și se va dansa. În parcuri, pe străzi, în piețe. Dintr-un prinos de entuziasm, de bucurie, de recunoștință. Pentru «Scânteia». Pentru «Scânteia» care împlinește cinci ani de activitate legală. și care are înaintea ei un drum lung și rodnic. În inimile tuturor vor răsună versurile: «Cântec *Scânteia* noastră îți cântăm./ Cu glas al scumpului Partid,/ Fiecare cuvânt/ Dă îndemn și avânt/ Socialismul să-l zidim/ Casa Scânteii noastre s-o înălțăm/ Far de lumină și adevăr/ Steagul lui Lenin/ Steagul lui Stalin/ îl ridicăm tot mai sus». și alături de cuvintele acestea vor fi pretutindeni cele de recunoștință pentru aceia care au făcut posibilă această zi, oamenii sovietici și marele lor conducător: «Sunt vorbe prea puține-n grai/ și flori sunt prea puține-n plai/ S-adune toată dragostea inimii noastre/ Cântecul ei arzător/ Lui Stalin slavă, slavă cântăm/ Pe drumul lui mai dârz ne-avântăm...». Va fi sărbătoare pentru toate inimile, la care vor fi de față toți. De la care nu poate lipsi nimeni.” □ În același număr, Paul Georgescu salută antologia tinerilor de la cenaclul Ion Păun-Pincio în următorii termeni: „Am trecut la realizarea promisiunilor. Micul volum antologic scos de Editura UTM este încă o mărturie pozitivă a acestui fenomen. Semnificația lui este dublă: pe de o parte reprezintă strădania unor oameni foarte tineri de a-și îmbunătăți, de a-și șlefui producția lor poetică, pe de alta, apariția în aceste ateliere poetice a unui însemnat număr de muncitori.” Printre cei citați se numără: Costin Ștefănescu, Vasile Fulgeanu, Mihail Gavril, Ion Boldici, Iuliu Rațiu, Al. Dinu Frimu, Cezar Drăgoi, Gica Iuteș, Toma George Maiorescu, Vintilă Ornar, Ion Serebreanu, Gh. Neguriță. (*Un „atelier literar”*)

17 septembrie

● „Flacăra”, nr. 37, publică *Apelul* Comitetului Permanent pentru apărarea păcii din RPR, în vederea pregătirii și organizării Zilei internaționale a luptei pentru pace, pe 2 octombrie. (În nr. 39 din 1 octombrie apare și un scurt discurs al lui Sadoveanu, cu același prilej, și un poem dedicat luptei pentru pace, *Ce trebuie să știi* de E. Jebeleanu). □ T. Coșovei semnează poemul *Duminică seara*: „O batoză trece prin drum, greoi, zgomotoasă ca o uzină/ Copiii se țin prin colb după ea, explicând grav și făloși, de parcă-ar fi făcută de ei./ După ferestre închise chiaburițe bătrâne dau în cărți pentru anii lor grei/ și la Căminul cultural se vede până târziu lumină...”.

18 septembrie

● În „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 85) A. Ciurunga semnează poezia *Scrisoare*, din care desprindem versurile: „Cu partidul – călăuză dreaptă,/ și cu frații muncitori în ajutor/ pașii cu opinci mi se îndreaptă / înspre brazdele tăiate de tractor/ [...] Că destul ne-au supt chiaburii/ cu venin în faptă și cuvânt./ Ne-am întors cu toată vloga urii/ înspre ei să-i punem la pământ”. □ În același număr, Dumitru Micu publică un amplu

reportaj de la Cluj, *Crește dragostea pentru carte* (subintitulat *Prin bibliotecile câtorva întreprinderi*)

23 septembrie

● În „Contemporanul”, nr. 155, F. I. Bociort recenzează volumul Maiei Radovan, *Ilie își croiește o viață nouă*: „Renunțând la vechea imagine idilică a unui sat în care cântecul vesel al țăranului era întrerupt doar de cel al privighetoarei, autoarea redă o lume pulsând de viață, apropiindu-se mult de realitate. Dacă apropierea nu e completă, volumul ne oferă totuși imaginea unui sat cu probleme, cu frământări care atunci când își găsesc rezolvarea justă, conferă navelor o reală valoare.” □ Discutând despre *Sarcinile criticii teatrale în dramaturgia noastră*, Simion Alterescu trage concluzia: „În general, critica teatrală trebuie să participe în mod mai activ la discutarea problemelor repertoriului, a cărui primă preocupare este dramaturgia autohtonă, piesele actualității noastre. Critica teatrală are de asemenea sarcina popularizării în mase a pieselor originale și sovietice ce vor fi jucate; să dezbată piesele și problemele noii dramaturgii pentru a înfrânge falsa concepție a «legilor imuabile» ale dramei, să deschidă toate căile pentru dezvoltarea dramaturgiei românești a operei construirii socialismului, a acelei dramaturgii care să cuprindă realitatea vie de azi, pe care scriitorii s-o interpreteze și s-o oglindească în fiecare piesă, s-o redea în aspectele ei esențiale, s-o pătrundă în cele mai profunde nuanțe, pentru a da acele opere, fructe coapte ale «copacului veșnic verde al vieții», cum îi plăcea lui Lenin să spună”.

24 septembrie

● Geo Dumitrescu militează în nr. 38 din „Flacăra” *Pentru un Eminescu al nostru*: „Este vorba fără îndoială de un act de reparație pentru poet. Este vorba însă și de recucerirea unui bun care ne-a fost răpit. Este vorba să ni-l luăm înapoi pe Eminescu din mâinile murdare ale burgheziei, să ni-l limpezim de mâzga și păienjenişul mincinos al intereselor exploatare, să readucem la noi, înlăturând urmele întunericii și ale falsului, ceea ce a fost dintotdeauna al nostru, sănătos, curat”. Discutăm, deci, și despre o luptă „cu înrțirile legendelor și interpretărilor vechi, cu același dușman de clasă care și-a făcut atâtea vreme un EMINESCU al lui, paravan pentru politica lui de șovinism și de îndobitocire, cu disprețul cosmopolit al trădătorilor, camuflați sau nu, pentru care Valéry și Gide sunt mai presus de orice”.

● Lucian Pintilie semnează în „Scânteia tineretului” *Poem pentru începutul noului an școlar*, text ocazional, în clișeele epocii realist-socialiste.

● „România liberă” reproduce, sub titlul *Uniunea Sovietică – muncă, demnitate, forță*, textul discursului rostit de M. Sadoveanu cu ocazia Dării de seamă publice a delegației R.P.R., care a participat la Conferința partizanilor păcii din U.R.S.S.

25 septembrie

- Sub semnătura lui M. Sadoveanu, „Președintele Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii, din RPR”. „Scânteia” publică articolul *Să ne unim pentru izgonirea din lume a războiului*. În aceeași ediție, Maria Banuș semnează poezia *De „Ziua Păcii”*.
- „Licurici”, nr. 127, cuprinde poemul *Salut voios de pionier*, de Andrei Ciurunga.
- În „Lupta CFR”, nr. 237, se sărbătorește *Ziua Scânteii*, în nr. următor fiind incluse și versuri tematice: *Balada locomotivei 231*, de N. Nasta.

30 septembrie

- „Scânteia” relatează că pe 23 septembrie a avut loc o întâlnire a oamenilor muncii la Teatrul Giulești, în cadrul mitingului declanșându-se campania de construire a Casei Scânteii. Muncitorul ștefan Ciachi a propus lansarea unei subscripții naționale pentru crearea unui fond necesar ridicării acesteia, iar Emilian Dragnea a adresat o chemare la muncă voluntară. În cadrul Biroului Politic al CC este constituită o Comisie de Partid care salută toate propunerile muncitorilor, cărora li se dă, pe loc, acordul (nr. 1539 din „Scânteia”). Mai multe articole din „Scânteia”, toate apărute în cursul lunii septembrie, vizează accelerarea lucrărilor de construcție a Casei Scânteii. „inima” presei românești, la finele lunii hotărându-se ca fondurile de stat să fie completate printr-o campanie de strângere benevolă de rezerve, pentru o mai rapidă demarare a proiectului. „Subscripția națională” nu era, de fapt, „voluntară”, ci obligatorie: muncitorilor le erau oprite din salariu diferite sume, în schimbul banilor depuși pentru a construi Casa Scânteii aceștia primind tichete valorice de 20, 30 și 100 de lei. Procedura de depunere – conform oficiosului P.M.R. – se derula la modul subscrierii, angajații din toată țara semnând inițial că depun banii, după care, în ziua de salariu, plăteau în rate sau pe loc toată suma pentru care și-au luat angajamentul să contribuie (a se vedea și articolul *Operațiunea Casa Scânteii* de Florentina țone, „Adevărul”. 8.06.2009).
- În „Contemporanul”, nr. 156, Ștefan Druia arată că literatura realistă oglindește trăsăturile esențiale ale omului nou și recomandă în acest sens lectura ziarului „Scânteia”: „Între componentele morale ale constructorilor socialismului, patriotismul constituie o latură caracteristică. Oamenii pe care-i cunoaștem în acțiuni hotărâtoare, despre care paginile „Scânteii” vorbesc cu mândrie, intră în materialul cărților și relevarea forței lor dă adâncime nuvelor, schițelor, lucrărilor dramatice”. (*Patriotismul socialist și literatura noastră*). □ La „Poșta redacției”, din aceeași pagină, i se răspunde Aurei Cornu: „Îți propui să prinzi în cântecele d-tale tot ceea ce este nou în țara noastră: tractorul care sfarmă haturile, normele care sunt răsturnate, cărțile care făuresc un om nou. Ai mijloace pentru aceasta, versul e însufletit și are un suflu tineresc: «Saltă condei/ Literă înflorește/ Gândul să se-aștearnă la drum/ voinicește

[...]/ Viitorul crește în pumn ca o pâine». Lipsurile poeziei constau însă în faptul că d-ta mereu îți îndemni condeii și nu apuci a spune efectiv ceea ce ai de spus. Se impune o mai serioasă adâncire a temei și mai multă concentrare.” □ La cronică literară, din p. 6, 10, Horia Bratu, scrie despre noul volum al lui Victor Tulbure, *Holde*. Autorul consideră că *Holde* marchează un progres comparativ cu *Vioara roșie*, dar, cu toate acestea, în privința luptei de clasă ar fi loc de mai bine: „Ceea ce am cere lui Tulbure ar fi o mai mare ascuțire polemică, o mai drastică biciuire a dușmanului de clasă. Tulbure nu uită să atragă atenția asupra necesității sporirii vigilenței (în poeziile *Se uită unii strâmb* și *Așa cum ucizi lupii*) însă expresia concretă a demasoării manevrelor dușmanului este uneori slab conturată”. Cronică lui Horia Bratu se încheie cu câteva aprecieri devenite stereotipe în epocă: „Mesajul liric al poetului este un mesaj de pace căci, cântând construirea socialismului, el cântă construcția pașnică, lupta oamenilor pentru o viață mai bună, pentru fericire, pentru pace. Marea valoare a poemelor lui Tulbure constă tocmai în faptul că poezia sa îmbrățișează aceste teme majore ale epocii noastre, traducându-le în imagini vii, concrete și într-adevăr noi prin marea lor expresivitate.” □ Tot despre pace scrie și prof. Harry Brauner în articolul *Lupta pentru pace în cântecul popular* exprimând starea de spirit a poporului „care clocotește de ură împotriva provocatorilor de războaie”. Harry Brauner se folosește de cele mai noi exemple de „creație” populară: „Foaie verde lemn de prun/ Am auzit și-am crezut/ Ca acum s-a deschis/ Tocmai-n Franța la Paris/ Un congres să ia-n țâpoi/ Pe toți cei ce vor război” □ În continuarea reportajului din 16 septembrie, Mioara Cremene, semnează textul *Cântece, versuri și dansuri de „Ziua Scântei”*, în care evocă efortul celor „15.000 de artiști care au lucrat la realizarea acestei sărbători”. „Dintre ei – precizează cu mândrie autoarea – cel mai mare număr îl constituie artiștii amatori, membri ai echipelor sindicale”. □ Convinși că „între revoluția culturală și valorificarea critică a moștenirii culturale a trecutului pe baza științei marxist-leniniste există o legătură de nedesfăcut, N. Tertulian supune unci atente examinări *Aniversarea centenarului nașterii lui Mihail Eminescu* și trage concluzia că „masca cu care a încercat burghezo-moșierimea să-i schimonosească figura, creând imaginea unui Eminescu mizantrop și absent de la frământările lumii, șovin și misogin, de o «seninătate abstractă», spirit impersonal, trebuie definitiv smulsă” în locul ei propunându-se a fi „popularizată în conștiința maselor figura reală a lui Eminescu, patriotismul lui fierbinte pe care Maiorescu a încercat să-l nege”. □ În același număr al revistei apare un pasaj din *Mitrea Cocor*, „ultima lucrare a maestrului Mihail Sadoveanu”, fragment însoțit de o scurtă prezentare încheiată în următorii termeni: „Mitrea Cocor, devenit conștient de menirea lui în lume, se înrolează în divizia «Tudor Vladimirescu», ia parte la războiul anti-hitlerist și întors în satul lui este unul din conducătorii acțiunii de împrăștiere a țăranilor. Cartea se termină cu acest episod, dar rămâne deschisă

asupra perspectivelor mărețe ale Patriei noastre, prin eroii săi dârji, doritori să făurească o viață mai bună pentru toți cei ce muncesc.”

[IULIE-SEPTEMBRIE]

● Apare nr. 3 al publicației trimestriale „Studii” (iulie-septembrie 1949), care devine „Revista Institutului de Istorie și Filosofie” al Academiei R.P.R. Cuprinde: ***Darea de seamă asupra activității Institutului*** (pe ianuarie-martie 1949); ***Despre începuturile relațiilor româno-ruse***, de Al. Grecu. În grupajul despre *Lupta intelectualilor pentru pace* este citat textul lui M. Gorki, *Cu cine sunteți voi, maeștri ai culturii?* □ La rubrica „Revista cărților” sunt amintite *Istoria Pedagogiei*, apărută în 1949 la Editura de Stat, lucrare întocmită de un colectiv condus de M. Roller și respectiv *Despre materialismul istoric*, de F. Engels, apărută la Editura P.M.R., prezentată astfel: „Această broșură apărută la noi cuprinde fragmente din prefața traducerii în engleză a lucrării *Dezvoltarea Socialismului de la utopie la știință*. Engels explică în studiul lui cum a devenit burghezia (inițial un factor de progres în iluminism, prin înlăturarea feudalismului) noua clasă exploatatoare a altceia, determinată tot de schimbările sociale – proletariatul”.

● „Probleme de literatură și artă”, nr. 7, iulie-septembrie, publică eseu ***Chipul bolșevicului în literatura sovietică de după război***, de V. Ozerov și un portret ***Cehov*** de A. Macarov.

● Nr. 17 (iulie-septembrie) din „Analele Româno-Sovietice” precia articolul lui F. Cernov din „Bolșevic”, nr. 5, 1949, despre cosmopolitismul burghez și rolul său reacționar, teză preferată a vremii. Revista se oprește la două lucrări majore traduse și la noi în 1949: V.G. Belinski - *Opere alese*, la Editura Cartea Rusă și N. G. Cernîșevski - *Arta și realitatea din punct de vedere estetic* (aceeași editură). Prima dintre ele adună fragmente din activitatea lui Belinski, filosof nemarxist, dar cel mai apropiat de materialismul dialectic. Cea de a doua reprezintă opera principală a celui mai important filosof și economist democrat-revoluționar. Cernîșevski critică idealismul hegelian și dezvoltă teze fundamentale ale esteticii materialiste: „Realitatea este superioară iluziei, iar semnificația reală este superioară pretențiilor fanteziei”.

[SEPTEMBRIE]

● Nr. 6, septembrie 1949, din „Paris Bucarest”, cuprinde în sumar: J. Amado – ***Ce que j'ai vue en Roumanie*** (despre reuniunea literară de la Ploiești a criticilor de la „Contemporanul”, pe modelul simpozionului organizat de L. Aragon la Paris), Zaharia Stancu – ***La voix de la France***, Geo Bogza – ***Le pays de l'or*** (despre mineri), J. Barbu – ***Les travailleurs roumains en vacances***. Publicația mai conține rubrici despre teatrul și cinematograful românesc, un text despre sărbătorirea a 5 ani de la 23 August și comemorarea lui Eminescu, la 60 de ani de la moarte, precum și impresii din România ale

universitarilor francezi, aflați în vizită la noi. Sunt prezenți în paginile revistei Magda Isanos cu poeme - *Je pense aux hommes disseminés...* și Al. Jar cu fragmente din romanul *Interogatoriul*.

● Numerele 3-4 din „Revue Romaine/Romanian Review” îi adună în sumar pe Gh. Gheorghiu-Dej – *A cincea aniversare a eliberării naționale*, N. Ignat – *60 de ani de la moartea lui Eminescu*, N. Moraru – *Pușkin și literatura română*, M. Davidoglu – *Minerii*, piesă în 3 acte, cu un cuvânt înainte de T. Șelmaru și o recenzie a articolului din Scântea, 2 august 1949 – *Să luptăm pentru o critică de artă principială, pătrunsă de spiritul de partid*, plus un fragment din Camil Petrescu – *Cei care plătesc cu viața*.

● „Caiet Cultural”, nr. 9, adună mai multe cântece patriotice: *Muzică pentru pace* (versuri N. Cassian), *Să muncim cot la cot pentru țară* (Traian Uba), *Cântec* (Veronica Porumbacu). De remarcat și traducerea lui Jebeleanu din Sandor Petofi, *Război a fost*, și piesa lui Costin Dodu, *Duhurile din Râpa Seacă*.

● „Îndrumătorul cultural”, nr. 9, include poezii despre planul de stat și muncile agricole de toamnă. Semnatari sunt: Mihai Dragomir ca poezia *Ion Aanei*, Tudor Mușatescu cu piesele *Sfântul Gogu* și *Cuscii Gherghinei*. □ La rubrica lunară „Ce să citim” sunt recomandate volumele *Pământ destelenit* de M. Șolohov, *Brazda-ngustă și adâncă* de Zaharia Stancu, în colecția Cartea Poporului, și *Ce trebuie să știe conducătorul echipelor de teatru* de Ion Șahighian.

● „Buletinul Bibliografic” (editat de Cartea Rusă) cuprinde lista volumelor sosite din URSS în cursul lunii septembrie 1949. Buletinul apare lunar sub îngrijirea Editurii ARLUS – Cartea Rusă și a Bibliotecii Centrale ARLUS și se distribuie gratuit. Cărțile care au prețurile notate se află la vânzare la Librăria Cartea Rusă, București, calea Victoriei nr. 42 și la principalele librării din provincie, iar cele fără preț se găsesc pentru consultare la Biblioteca Centrală ARLUS din București (Str. I. Ghica nr. 5). Sunt acoperite aici domenii generale, de filosofie, științe, politice și economice, filologie și lingvistică, științe aplicate, istorie, arte frumoase. Palierul literar, de exemplu, include, ca prezentare bibliografică în „Buletin” titluri precum V. S. Belinski *Despre Gogol* și *Despre clasicii literaturii ruse*, Lenin – *Despre Tolstoi*, culgerca *Tineretul în lanțuri*, antologia *Scriitorii ruși despre Georgia*, versuri de M. Isakovski. Pușkin. Maiakovski, teatru de L. Leonov, romane de Turgheniev, B. Polevoi, nuvele de Gogol, povestiri de Gorki, schițe, literatură pentru copii etc., majoritatea traduse și la noi, la scurtă vreme după apariția lor la principalele edituri din Moscova.

● „Viața Românească”, nr. 9, publică în primele pagini texte dedicate hotărârii de construire de „Casei Scântei” de Virgil Teodorescu, Cicerone Theodorescu și Mihai Dragomir. □ Texte scrise pe alte teme ale momentului mai semnează, printre alții: Nina Cassian, Victor Tulbure, Vintilă Oamaru, Mihai Dragomir,

Petru Dumitriu (*Noaptea din Iunie*), A. E. Baconsky (*Poeme pentru pace*). □ Un grupaj de traduceri este prilejuit de aniversarea a „Două sute de ani de la nașterea lui Goethe”, reunind semnăturile lui I.M. Sadoveanu, Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Ion Caraion, H. Bonciu și Petre Solomon. □ Două articole vin în continuarea discuției despre cosmopolitism: R.M. Rubin despre *Lupta democraților revoluționari ruși împotriva cosmopolitismului* (la rubrica „Orientări”) și Nicolae Moraru *Pe marginea concursului de nuvelă* care determinase pledoariile lui Crohmălniceanu „pentru calitate”: „Articolul amintit a încercat de fapt să minimalizeze nu numai literatura noastră militantă, dar însăși [sic!] ceea ce este făurit de lupta clasei muncitoare în Patria noastră. Aceasta s-a întâmplat pentru că criticul nu a stat pe poziția clasei muncitoare în analiza fenomenului literar, n-a cercetat efortul pe care-l fac tinerii scriitori în zgrăvirea luptei pentru socialism, ci s-a apropiat cu mâini de gheață de mlădițele plăpânde literare din efortul măreț, constructor de viață nouă”.

OCTOMBRIE

1 octombrie

● M. Sadoveanu întâmpină, în nr. 39 din „Flacăra”, Ziua Internațională a luptei pentru pace (2 octombrie), prin relatarea unei vizite la Canalul Moscova – Volga: „În URSS știința și cultura pătrund unde era întuneric ce părea nebiruit. Națiile altădată asuprite au ieșit la libertate binecuvântând evul nou al statului socialist. Pildă măreață pentru luptătorii păcii din RPR, îndemn mai ales pentru noi, MUNCITORII CU SPIRITUL”. □ Pe aceeași linie, E. Jebeleanu explică *Ce trebuie să știi*: „știind ce se ascunde sub stelele de mare/ Ce risipesc sub apă mici scânteieri de broșe/ Poți să urăști. Urăște pe cei ce vor războiul/ și poți iubi/. Iubește lumina: steaua roșie!” □ Petru Dumitriu își exprimă adeziunea pacifistă în *Depinde de voința noastră ca războiul să nu se repete!*: „Eu, cel de pe câmpul lovit ieri de obuze, am început să scriu povestea minunată a acestor zile noi. Dar amintirea războiului n-a pierit. N-a pierit simțământul de crimă împotriva omenirii, împotriva fiecăruia dintre noi, pe care-l trezise războiul hitlerist. și generația mea nu vrea să se mai repete crima. Noi iubim viața, zilele de muncă pe miriște, sau în oțelărie, nopțile de muncă în mină, schimbul de noapte, sau la masa de scris. Când zăceam la pământ sub obuzele nemților mă simțeam izolat, singur; dar de atunci am înțeles că eram doar unul dintr-o uriașă mulțime, milioane de oameni împotriva cărora se săvârșise aceeași crimă...”.

2 octombrie

● Nr. 128 din „Licurici” cuprinde un poem de V. Nicorovici: „Vom învăța cu râvnă din paginile cărții/ Ca patriei iubite de ajutor să-i fim / și-n frunte cu Partidul, alături de părinți/ Luptăm să-nvingă pacea și o să biruim!”

● În „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică”(nr. 87), Vlaicu Bârna publică un *Imn păcii*. □ În același număr al ziarului este reprodus un fragment din volumul II al romanului *Negura*, de Eusebiu Camilar. □ Mihai Dragomir știe cine veghează somnul copiilor și o spune în poezia *Nani*: „Dormi copile și visează/ Stalin somnul ți-l veghează”.

6 octombrie

● „Scânteia” reproduce din articolul lui Iosif Chișinevski, *Munca educativă în rândul intelectualilor* (preluat din volumul „Pentru pace trainică, pentru democrație populară”). Evocând reforma învățământului, a Academiei, a sistemului editorial etc., autorul consacră supunerea intelectualilor față de partid, după modelul sovietic, prin „reeducarea vechii intelectualități și formarea de noi cadre de intelectuali, ieșiți din rândurile poporului muncitor”, avertizând că, în cazul intelectualilor, „în domeniul ideologic se cere mai multă vigilență decât în orice alt sector al luptei de clasă”.

7 octombrie

● „Gazeta învățământului”, An I, nr. 27, prezintă sub semnătura lui Ion Coteanu rezultatele reformei învățământului, în urma examenelor de la Facultatea de Filologie: „Este necesar să observăm că aceste cunoștințe de specialitate au suferit de multe ori de lipsuri de care nu candidații erau cei vinovați. Iată un exemplu: la lucrările scrise, rezultatele au fost mult mai slabe decât la probele orale. De multe ori, a trebuit să constatăm că, deși ideile expuse sunt juste și se încadrează în subiectul ales, compoziția literară și argumentarea ca și ortografia și punctuația sunt mult sub posibilitățile unui candidat, ceea ce dovedește că nu s-a dat destulă atenție în școala medie acestor lucruri. Să ne amintim cuvintele pe care I.V. Stalin le-a spus lui A.S. Iacovlev, erou al muncii socialiste, într-o discuție despre gramatică: «Dacă un om nu știe să-și expună în mod corect ideile, înseamnă că și gândește fără sistem, haotic ! Cum va face el ordine în ceea ce i-a fost încredințat să facă?». Ne dăm seama astfel cât ar fi câștigat învățământul superior dacă interesul pe care candidații l-au arătat pentru îmbinarea ideologiei marxist-leniniste cu diferitele discipline, ar fi fost servit de o expunere cât mai corectă a ideilor. Candidații de la filologie, s-a constatat la literatura română, au vădită preferință pentru operele literare de după 23 August pe care le cunoșteau mai bine. Din poezia de după 23 August puteau chiar recita versuri pentru a pune în lumină temele poeziei actuale [...]. În concluzie, se vede, din interesul pentru disciplinele ideologice și pentru aplicarea marxism-leninismului la studiu, că reforma învățământului dă roade dar, totodată, examenele de admitere scot în evidență unele lipsuri pe care cadrele învățământului de toate gradele trebuie să le analizeze pentru a-și îmbunătăți munca acolo unde au puncte slabe.”

● În „Contemporanul”, nr. 157, Iosif Chișinevschi, secretar al CC al PMR, semnează textul *Munca educativă în rândurile intelectualilor*, dare de seamă apărută și în revista „Pentru pace trainică, pentru democrație populară”. Referitor la acest tip de educație în literatură, I. Chișinevschi arată: „La îndemnul partidului, scriitorii și poeții s-au îndreptat spre uzine, mine, șantiere naționale pentru a găsi acolo teme și izvoare noi de inspirație, pentru a oglindi în literatură mlădițele vicții noi din țara noastră. [...] O serie de lucrări noi, literare, dramatice, poetice, se inspiră din momentele luptei revoluționare a poporului muncitor și din viața eroicilor luptători ai partidului nostru”. □ Silvian Iosifescu analizează revista „Viața Românească”, într-o primă parte consacrată nuvelisticii promovate de publicație. Sunt analizate cu lux de amănunte cele trei nuvele selectate dintr-un total de 400 de lucrări și aparținând lui Ștefan Gheorghiu (*Roțița*) Aurel Mihai (*Vin apele*) și Petru Dumitriu (*Noaptea din iunie*). În numărul următor, Silvian Iosifescu se va opri asupra lucrărilor lirice premiate, fără a neglija amănuntul că, la concurs, au fost trimise peste 2500 de lucrări de poezie, proză și teatru. □ Sub titlul *Poeziile „Zilei Scânteii”* Ion Lupescu arată că „Ziua «Scânteii» a însemnat o nouă încercare dificilă pentru poeții noștri. Cei mai mulți dintre ei, au făcut cu succes față acestei încercări și au demonstrat astfel în mod concret că «poezia ocazională» poate fi și este o poezie adevărată. Unii n-au putut ieși biruitori din această încercare. Dar ei pot învăța multe, foarte multe, din victoria tovarășilor lor. și asupra acestor învățăminte am ținut să insistăm în acest articol.” Între cei nominalizați, de la care se pot învăța multe, se află Victor Tulbure, Ben Corlaci, Dumitru Almaș, Dan Deșliu, Mihai Dragomir, Cicerone Theodorescu. □ Despre *Viața culturală a unui centru industrial* scrie Suzana Delciu care, vizitând Uzinele Reșița, constată că „îndrumați de partid și ajutați în mod permanent de către sindicat, muncitorii de la uzinele Reșița trăiesc momentele mărețe, revoluționare ale transformării omului, oglindind aceste transformări în marile realizări obținute pe drumul construirii socialismului” Această nouă atitudine față de muncă – adaugă reporterul – a trebuit să aducă și a adus o revoluție și în viața culturală a Reșiței”.

8 octombrie

● „Lupta Moldovei” anunță deschiderea noului an universitar. prilej pentru Jean Livescu, rectorul Universității Al. I. Cuza, de a declara, printre altele: „pășim sub îndrumarea Partidului [...] și vom corespunde sarcinilor ce ne revin”.

● J. Popper realizează, în numerele 40 și 41 din „Flacăra”, o cronică literară a *Bijuteriilor de familie*. „Marele merit dovedit de Petru Dumitriu în ampla sa nuvelă este cel de a fi studiat cu atenție, în spirit *științific marxist*, istoria Răscoalei din 1907 și a societății epocii. de a fi transpus apoi rezultatul observațiilor sale într-o imagine artistică veridică”. Structurat în două episoade distinc-

te (**I. Analiză socială și amănunt semnificativ**, respectiv **II. Personagiile**) eseul se referă în primul rând la *perspectiva istorică justă*: „Calitatea principală a nuvelei lui Petru Dumitriu este însă tocmai aceea că ea a fost scrisă dintr-o justă perspectivă istorică, scriitorul dovedind că știe să vadă o realitate trecută, nu ca un document uscat, izolat de timp, ci dimpotrivă, s-o privească din perspectiva prezentului, ca un moment al unui proces viu, să descopere în ea germenii Prezentului. El a știut astfel să urmeze într-o mare măsură exemplul metodei realist-socialiste de evocare istorică, folosită de scriitorul sovietic, despre care criticul S. Petrov spunea: «Punctul de vedere social și politic al scriitorului sovietic este izvorul succeselor obținute de romanul istoric rus. Trecutul țării e privit din perspectiva intereselor poporului. Autorul încearcă să surprindă, în trecut, trăsăturile și tendințele a căror dezvoltare a grăbit venirea marii zile a eliberării masselor muncitoare» („”, nr. 2, 1949)”. În privința personajelor, spune criticul, P. Dumitriu surprinde de asemenea clar relațiile dintre diferitele clase sociale la 1907 și știe „să arate limpede cauzele materiale care au determinat dezlănțuirea Răscoalei”. Totuși, există un dezechilibru între cele două planuri ale acțiunii: „personajele care reprezintă trecutul putred sunt analizate în amănunțime, angrenate într-o acțiune semnificând descompunerea acestui trecut – trebuie însă observat că nu s-a insistat suficient asupra celor din care cresc germenii viitorului”, deci perspectiva ideologică *nu e încheșată*. La finalul expunerii sale, Popper schimbă tonul, declarându-se mulțumit de o altă apariție recentă a lui Dumitriu, *Noaptea din iunie*, în care „țărănimăa muncitoare de la noi e zugrăvită în lupta cu dușmanul de clasă, *chiaburul*, dar și cu fața întoarsă spre viitor, începând construirea unei orânduiri agricole socialiste”. Prin urmare, *Bijuterii de familie* ar fi depășită prin noua nuvelă, constituind doar o etapă în evoluția unui prozator aflat pe drumul drept, și nu mai e o întâmplare că eroii din *Noaptea din iunie* „pionieri ai uneia din primele gospodării agricole de producție de la noi au, cu tot numărul lor mare, trăsături mai precise și caracteristice, ca alți eroi ai lui Dumitriu, și că ei sunt atât de vii, atât de apropiați de sufletul nostru”.

9 octombrie

- „România liberă” reproduce un fragment din romanul *Orbecanii*, de I. Puțuri, în care este reflectată viața grea a clasei muncitoare de la țară.

14 octombrie

- În „Contemporanul”, nr. 158, sub titlul *Luptăm pentru pace*, Ștefan Druia prezintă culegerea de poeme apărută la EPLA: „Într-o diversitate de forme și moduri poetice, de la tonul combativ, mobilizator (Mihai Beniuc, Dan Deșliu, Eugen Jebeleanu), la cel grav (A.E. Baconsky) uneori cu nuanțe fantastice (Cicerone Theodorescu), de la versul scurt, de baladă populară (Ben Corlaci), la versul alb, douăzeci de poeți au dat expresie poetică năzuințelor milioanei

de oameni pentru pace, libertate, socialism. Totuși, volumul are o scădere în sensul că nu folosește printre instrumentele apărării păcii, „arma” satirei, pentru că „mulțimile de cititori pretind astăzi poeziei luptei pentru pace nu tonul elegiac, nu divagațiile lirice, ci versul răspicat, biciuitor, care să se sculpeze adânc în conștiințe, să le însuflețească și să le conducă în lupta pentru pace și socialism. Mai mult ca oricând, creatorii artei noastre – și în primele rânduri îi socotim pe poeți – trebuie să țină seamă de cuvintele pline de miez ale scriitorului și dramaturgului C. Simonov: «Arta superioară nu poate fi un scop în sine. Ea trebuie să fie un mijloc de luptă pentru idealurile noastre. Nu ne este permis acum, ca având în mână arma artei, să tragem pur și simplu la țintă, cu scopul de a demonstra știința noastră. Avem dușmani. Ei sunt numeroși. Trageți în ei, tovarăși artiști!»”. □ Urmare a reportajului scris despre uzinele Reșița, Suzana Delciu publică acum *Balada plământului de oțel*: „Lume nouă vom zidi/ Vom culege bucurii /Pace dreaptă-n temelie/ Pentru viața ce-o să fie/ Ne vom aduna lumini/ De la steaua din Kremlin;/ Pruncii ne vor râde-n leagăn/ Iar pământul rodnic, reavăn,/ Sub mers iute de tractor/ va rodi spicul cu spor.”

● În „Gazeta învățământului”, An I, nr. 28, apar informații despre operele literare propuse a fi studiate în manualul de limba și literatura română pentru clasa a VIII-a, ultima de liceu (capitolul al IV-lea). Acestea sunt: *Bijuterii de familie*, fragment de Petru Dumitriu; *Descult*, fragment de Zaharia Stancu; *Unde ni sunt visătorii* de Al Vlahuță; *Lucrare scrisă: Lenin*, de Nicolae Tăutu; *Somnoroase păsărele* de Mihail [sic!] Eminescu. Textele sunt reproduse laolaltă cu unele succinte îndrumări din care aflăm, de pildă, că: „Poezia *Unde ni sunt visătorii* de A. Vlahuță este dezvoltată pe tema atitudinii poetului față de viață. Poezia critică mai întâi pesimismul tinerilor poeți contemporani, care plângeau niște dureri închipuite, apoi înfățișează părerile proprii ale scriitorului cu privire la scopurile pe care trebuie să le urmărească poezia. Luând poziție împotriva acestui pesimism datorat condițiilor de viață grele și nesigure ale scriitorilor din vremea aceea, Vlahuță îi opune idealul unei arte legate de viața poporului. Această poezie exprimă concepția sănătoasă a poetului asupra artei”. În ceea ce privește poezia *Lucrare scrisă: Lenin*, de N. Tăutu, cerințele sunt următoarele: „Cum apare figura lui Lenin în cele patru fragmente de teză? De ce lucrarea elevei Stana I. Maria a meritat nota 10? Cum procedează scriitorul pentru a contura mai cald figura lui Lenin? Pentru fragmentul din *Descult*, autorii s-au oprit asupra aspectelor: „Ce moment al răscoalei înfățișează fragmentul citit? Prin ce mijloace a reprimat răscoala regimul burghezo-moșieresc?”

15 octombrie

● Nr. 41 din „Flacăra” îl comemorează, la 45 de ani de la moarte, pe Th. Neculuță, fiind reproduse acum cinci poezii ale primului liric român al proletariatului, printre care și o pastişă după Eminescu, *Codrule codrule*: „Codrule,

codruțule/ Vai de noi, drăguțule/ Că-n tine bat ploile/ și-n mine nevoile/ și ți-s grele zilele/ și mie suspinele”. □ În același număr, M. Beniuc publică poemul *Comunicatul TASS*: „Pe sacul cu minciuni și cu dolari/ Stau șarlatanii lumii cei mai mari/ Bancherii de la Londra și New York/ Cu mâinile pe burțile de porc”.
• **Să cunoaștem și să iubim opera lui Neculuță** este titlul articolului din „Scânteia”, în care Ion Vitner consideră creația poetului muncitor precursor a literaturii noi.

16 octombrie

• În „Ardealul nou”, An IV, Nr. 199, academicianul C. I. Parhon este omagiat la împlinirea a 75 de ani. De asemenea, este sărbătorit și în nr 43 din 29 octombrie din „Flacăra”.

19 octombrie

• „Lupta Moldovei” semnalează un concurs literar în cinstea zilei de 7 noiembrie. □ Se consemnează că sărbătorirea lui Eminescu a devenit una a oamenilor muncii. □ Sub genericul **Săptămâna prieteniei** este prezentat festivalul filmului URSS ce va avea loc între 24 octombrie și 1 noiembrie. □ V. Damaschin recenzează culegerea de poeme *Luptăm pentru pace*, apărută la Editura pentru Literatură și Artă a Uniunii Scriitorilor. Se fac trimiteri la poemele Mariei Banuș (*La masa verde*), M. Beniuc (*Cântec pentru baricade*), V. Bârna, A. E. Baconsky (*Cuvântul Pace*), M. Breslașu (*Imn*), Dan Deșliu, Virgil Teodorescu. Marile teme ce fac să vibreze coardele poezilor noștri pentru „zorii care cântă” sunt: *Ura față de război, dorința fierbinte de pace, dragostea față de țară, Socialismul izbăvitor, participarea la construcția lui*.

21 octombrie

• În „Contemporanul”, nr. 159, o polemică internă stârnește un text al lui F.I. Bociort („reflecțiile asupra poeziei lui George Dan publicate sub titlul **Atitudinea față de muncă a poetului** în „Contemporanul”, nr. 152), căruia J. Popper îi răspunde de abia în acest număr, după o lună și jumătate de la consumarea primului act. Principala teză a lui J. Popper este aceea că F.I. Bociort n-a citit cu atenție volumul pe care-l desființează pe trei părți din articolul afectat. Dacă ar fi fost mai vigilent, F. I. Bociort ar fi putut observa că poeziile cărora le reproșă că n-ar fi de actualitate, au fost, în realitate, scrise cu mulți ani în urmă. □ În același număr, I. Vitner se ocupă de **Evoluția prozei lui Petru Dumitriu (I)**, articol care va continua și în numărul următor: „De la Dușmănie la Bijuterii de familie și de la aceasta la *Noaptea din Iunie*, scriitorul a urmat o evoluție continuu ascendentă. Proza sa dovedește că Petru Dumitriu face o strădanie permanentă de a scruta realitatea înconjurătoare cu ajutorul învățaturii partidului clasei muncitoare. Acolo unde a știut să explice în mod creator această învățătură la faptele și oamenii pe care i-a observat, reușita

artistică a fost viabilă. Acolo unde s-au introdus în viziunea scriitorului rămășițe ale ideologiei burgheze, arta scriitorului s-a resimțit puternic. □ La pag. 11 a revistei, sub titlul *Mihai Eminescu despre monarhie și presa burghezo-mosierească*, este publicată o scrisoare inedită, prezentată redacțional în următorii termeni: „Textul publicat de noi respiră același dezgust și sarcasm rece față de profesiunea de salahor al unui ziar conservator, aceeași ironie cruntă față de moravurile și scopurile presei claselor exploatatoare, al cărei slujbaș silnic era însuși poetul, «dugheană» în care trebăluiesc – după expresia cinică și amară a lui Eminescu - «negustorii de gugoși și brașoave»”. „Contemporanul” promite să revină cu un nou text inedit, săptămâna următoare (28 oct.) „text din care se desprinde cu egală măsură disprețul lui Eminescu față de conservatori, inclusiv față de «maestrul» Junimii, Titu Maiorescu”.

- „Gazeta învățământului”, An I, nr. 29, publică noi informații despre operele literare propuse a fi studiate în manualul de limba română pentru clasa a VIII-a, ultima de liceu (capitolul al IV-lea). Acestea sunt: *Cumpăna*, fragment dramatic de Lucia Demetrius; *Carnavalul*, fragment de Cezar Bolliac; *Negura* de Eusebiu Camilar. Fragmentele sunt însoțite de cunoștințe de teoria literaturii privind (1) Tema operei literare, (2) Dezvoltarea temei și ideea operei, (3) Compoziția, (4) Subiectul, (5) Expozițiunea, intriga, punctul culminant, deznodământul.

22 octombrie

- Cu ocazia Conferinței pe țară a compozitorilor din R.P.R., Nina Cassian publică un scurt angajament împotriva formalismului, în nr. 42 din „Flacăra”: „Drumul este trasat. Mai rămâne ca prin efortul colectiv al oamenilor artei să fie stârpit tot ce-a mai rămas din hățișurile formalismului, să fie valorificate izvoarele vii și hrănitoare ale realității, pentru o artă muzicală nouă, a clasei muncitoare”. Revenind de la muzică la poezie, autoarea este prezentă și în *Antologia pentru 7 Noiembrie* apărută la EPLA, cu poemul *An viu 1917*, reprodus și comentat în nr. 44 (supliment). „An viu nouă sute și șaptesprezece/ Cum scapără arșița-n toamna ta rece/ Fac grevă, cu ochii aprinși, muncitorii/ Uzina așteaptă semnalul *Aurorii*/ Se strânge la conace cu pumnul cât teascul/ În flacăra roșie, pâraie vreascului”.

23 octombrie

- Din „Lupta Moldovei” semnalăm doar articolul *Activitatea cultural-artistică la Iași rămâne un permanent sprijin în lupta oamenilor muncii*.

24 octombrie

- La rubrica „Antologia literaturii noi”, „Scânteia”, „Suplimentul de Duminică”, reia din nr. 9 al revistei „Viața Românească” textul nuvelei *Noptile din Iunie*, de Petru Dumitriu, cu următoarea recomandare: „Recomandăm cititorilor această valoroasă lucrare, de care agitatorii de Partid se pot folosi cu succes în munca lor”.

25 octombrie

- „România liberă” publică, sub genericul *Cultura sovietică – exemplul și sprijinul cel mai de preț al oamenilor artei și literaturii din R.P.R.*, mărturisirile unor scriitori care s-au bucurat de acest sprijin: Eusebiu Camilar (*Literatura sovietică mi-a arătat care este drumul cel drept, care este calea adevăratei arte*), Beate Fredanov, Costache Antoniu, Mircea Anghelescu, Ligia Macovei și Maria Banuș (*Un ajutor teoretic care se transformă imediat în practică*).

26 octombrie

- „Lupta Ardealului” atrage atenția prin titlul: *Centenarul morții lui Chopin, compozitor al poporului* (text redacțional)

27 octombrie

- „Lupta Ardealului” anunță că în întâmpinarea aniversării Marii Revoluții vor apărea în editurile românești *Despre patrie*, de Gorki, *Prieteni și dușmani*, de C. Simonov, *Soți*, de L. Leonov.

28 octombrie

- În „Contemporanul”, nr. 160, George Macovescu scrie despre *Rezolvarea stalinistă a problemei germane, cheia păcii în Europa*: „Pot oare masele muncitoare de pretutindeni și mai cu seamă cele din Germania vestică – temporar robite de imperialiștii americani, englezi și francezi – să nu vadă în scrisoarea tovarășului Stalin, în soluțiile staliniste ale problemei germane, calea salvării, calea dobândirii păcii în Europa? Pot oare Churchill și Truman să abată masele muncitoare de pe drumul lor revoluționar de transformare a lumii întregi într-o lume socialistă azi, comunistă mâine? Desigur că nu pot. Zadarnic semnează și Pacte Atlantice. Zadarnic zdrăngăne armele. Zadarnic cumpără lude de felul lui Tito, Rajik și ceilalți. Istoria nu se întoarce înapoi. Ea merge înainte. Zi de zi lagărul democrației înregistrează noi succese, din ce în ce mai mari, care împing lumea înainte spre lumină, spre progres spre eliberarea completă a omului. Lumea veche se prăbușește. Lumea nouă va apare, crește, se construiește”. □ Ion Vitner continuă analiza despre *Evoluția prozei lui Petru Dumitriu (II)* insistând asupra episodului 1907: „Prin critica ascuțită a boierimii, Petru Dumitriu a depășit fără îndoială, tot ce s-a scris în literatura noastră cu privire la răscoale. Atât *Răscoala* lui Liviu Rebreanu, cât și 1907 al lui Cezar Petrescu folosesc mânuși atunci când este vorba de rapacitatea oligarhiei boierești, pentru că amândoi scriitorii au văzut răscoale din punctul de vedere al claselor exploatare”. □ După cum promisese în numărul anterior, „Contemporanul” reproduce o scrisoare a lui Eminescu către Caragiale, în care poetul afirmă că nu dispune de banii necesari mutării, cu bagaje și cărți, la București. Textul apare facsimilat și însoțit de un comentariu tendențios, din

care reproducem: „Epistola către Caragiale e interesantă și prin aluzia transparentă la «maestrul» Junimii, Titu Maiorescu, iar răspunsul pe care-l dă Eminescu, înfometat și zgribulit la maghernița mizerabilă de la Iași, «seninului», «imperturbabilului» și «sătulului» conservator, plin de elegant «dispreț» pentru bunurile pământești (pe care de altfel le gusta din plin), este categorică: *a nu munci și a ave – superbă!*; *a munci ca mine și a nu avea – deplorabilă!*” □ Sub titlul ***Cosmopolitismul în știința istoriei***, prof. Petre Constantinescu-Iași ia atitudine în chestiunea Raportului Secției de Medicină cu privire la abaterile „Revistei de Oftalmologie”, publicație acuzată de cosmopolitism (științific) și dezavuată într-o sesiune specială academică, pentru că adusese elogii unui cercetător american și ignorase contribuțiile în același domeniu al unui sovietic. Toate celelalte secții ale Academiei își fac un examen serios spre a fi curmate orice tendințe de cosmopolitism. După ce arată că „sub masca «științei universale» care, complet dezinteresată, urmărește «adevărul abstract, transcendent, independent de viață – așa zisa cultură apuseană și îndeosebi americană caută să introducă otrava unor idei pernicioase, a unor erezii și falsuri tendențioase, cu intenția de a susține dominația și exploatarea economică”, academicianul Petre Constantinescu-Iași este convins de faptul că „interesul mărit față de Evul Mediu, încercările de a prezenta organizarea corporatistă a meseriilor ca formă ideală de producție, căutarea capitalismului (până și a cartelurilor și trusturilor) în antichitate, stabilirea unor legături directe între arta modernă și arta Evului Mediu – etc., toate acestea dovedesc că actualii sociologi și istorici burghezi încearcă să demonstreze caracterul etern al capitalismului ca «sistem social real»”. Între temele articolului semnat de istoric se află „disprețul pentru limba română” (prin folosirea limbii franceze) și neglijarea științei istorice sovietice. □ C. Mugur scrie despre ***Tipul intelectualului în dramaturgia sovietică*** (p. 5). □ Mai sunt semnalate cărțile nou apărute (care sunt traduceri din literatura sovietică, ori au subiecte sovietice), iar la pag. 9, Ioanichie Olteanu semnează un reportaj în întâmpinarea lui 7 Noiembrie.

● „Gazeta învățământului”, An I, nr. 30, continuă să furnizeze, în serial, informații și cunoștințe teoretico-literare despre partea a V-a din Manualul pentru clasa VIII de liceu: Fragmentul *Negura*, de Eusebiu Camilar servește pentru consolidarea cunoștințelor despre (1) Subiectele multiple în operă, (2) Pasaj, (3) Caracterizarea făcută de autor, (4) caracterizarea unui personaj de către celelalte personaje, (5) Personagiile operei literare, (6) Portretul, (7) Descrierea locuinței și a obiectelor personajilor (8, 9, 10) Comportarea, frământările sufletești, vorbirea personajilor, (11) Gruparea personajilor.

30 octombrie

● „Lupta de clasă”, nr. 4, conține articolul program al lui Leonte Răutu, ***Împotriva cosmopolitismului și obiectivismului burghez în științele sociale***.

● „Femeia”, nr. 9, omagiază Marea Revoluție Socialistă, prin articolul Cellei Serghi, *Înălțate pe valurile uriașe ale Revoluției din Octombrie* și prin poemul Mariei Banuș, *De ziua păcii*, preluat din „Scânteia” din 25.09.1949.

[OCTOMBRIE]

● Din Sumarul numărului 7 (octombrie) al publicației „Paris Bucarest”: Szelmer Ferenc – *Cântecul Republicii* (poem), Ion Călugăru – *L'enquete* (fragmente de roman) și M. Roller – *Une nouvelle culture este nee dans la R.P.R.* Alte texte consemnează felurite aspecte ale relațiile economice între cele două state

● Numerele 10 și 11 din „Caiet Cultural” sunt dedicate Marii Revoluții Socialiste. Își exprimă adeziunea lirică Andrei Ciurunga (*Slavă ție toamnă luminoasă și Îndemn*), Nina Cassian (*Ce larg e cântecul și Puterea celor tari*, ultimul tălmăcit din Alexei Surcov), Eugen Jebeleanu (*Noiembrie de foc*), Dan Deșliu (*Cântec în cinstea lui 7 Noiembrie*), I. Gh. Boldici (*Steaua lui Lenin în veci va străluci*) și Maria Banuș (*Slavă lui Stalin*).

● „Îndrumătorul cultural”, nr 10, cuprinde ecouri ale Conferinței Partizanilor Păcii din U.R.S.S. și ale *Congresului și Festivalului Tineretului Democratic pentru Pace*. Pe lângă poeziile *Balada Canalului*, de Sandu Dorian și *Ion și-a ales drumul*, de Ion Gh. Boldici, în rubrica „Ce să citim” sunt recomandate volumele *Bucurie* de Maria Banuș și *Poezia cimiturilor* de M. Sadoveanu. □ Noilor concursuri între bibliotecarii Căminelor Culturale li se acordă o atenție specială.

● În vederea acordării unei deosebite atenții modului în care va fi întâmpinată ziua de 7 noiembrie, „Buletinului Presei din Provincie” nr. 6, militează (*Săptămâna prieteniei româno – ruse*) pentru întărirea legăturii gazetelor cu masele, după model sovietic: „Doar citind - și citând!- din Stalin corespondenții presei, muncitori și țărani, pot deveni luptători pentru «înlăturarea neajunsurilor» și «comandanți ai opiniei publice proletare»”.

● Numeroase texte din numărul 10 al revistei „Viața Românească” sunt închinat apropiatei aniversări a Marii Revoluții Socialiste. Printre semnatari: Mihai Beniuc (*Moscovă, tu, luminoasă*), Nina Cassian, Zaharia Stancu, Traduc „Din poezia sovietică” Victor Tulbure, Ion Caraion și Ioanichie Olteanu, iar la rubrica de „Comentarii” Mihnea Gheorghiu semnează sinteza *Revoluția din Octombrie, URSS, Lenin și Stalin în poezia românească*, cu exemplificări din Th. Neculuță, Victor Tulbure, Radu Pădure, Cicerone Theodorescu, Mihai Beniuc, Nicolae Tăutu, Maria Banuș etc.; În cadrul aceleiași rubrici, Silviu Iosifescu aniversează *Cinci ani de răspândire a cărții sovietice*. □ *Adevărata față a lui Eminescu* este un articol fără semnătură care acuză imaginea „deformată” pe care critica burghezo-moșierească, îndeosebi Titu Maiorescu, a construit-o poetului, pentru a-și servi ideologia și ineteresele întreținându-i

cultul. Adevăratul Eminescu „este al poporului”, iar „centenarul nașterii marelui poet trece sub semnul reconsiderării operei sale” □ Tot cu ocazia apropiatului centenar al poetului, Barbu Lăzăreanu face observații *În legătură cu „Dicționarul de rime” al lui Eminescu*. □ La rubrica „Teorie și critică”, Ion Vitner analizează *Imagina societății românești de la sfârșitul secolului XIX oglindită în poezia lui D.Th. Neculuță*, J. Popper *Revolta socială în poezia lui G. Coșbuc*, iar Paul Georgescu recenzează *Soarele negru*, de Ticu Archip.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

- În numărul 60 din noiembrie, al „Carnetul[ui] Agitatorului” - dedicat celei de-a 32-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste - se insistă asupra importanței cărților și a filmelor sovietice, în calitatea acestora de ajutor prețios în munca îndrumătorilor culturali. În viziunea publicației, prin „puternica lor forță [sic!] de convingere” operele din URSS îi mobilizează pe oamenii muncii de la noi în lupta lor pentru îndeplinirea Planului de Stat.
- „Lupta Moldovei” comentează *O operă importantă a dramaturgiei românești: Minerii*, de M. Davidoglu.

5 noiembrie

- Nicolae Moraru discută în „Flacăra”, nr. 44 și 45, câteva *Din problemele esteticii*: „A te mărgini în estetică strict la studiul fenomenului artistic înseamnă să cazi în greșeala idealistă, să separi un fenomen de celelalte din viață, să ajungi astfel la transformarea artei în lucru în sine. În orice caz, ruptă de viața socială, de complexul ei, studierea artei ar căpăta un caracter abstract, contemplativ și până la urmă obiectivist”. Este dat aici exemplul negativ al lui Tudor Vianu, cu „teoriile” sale din *Estetica*, în majoritate datoare idealismului german. În viziunea lui N. Moraru, studierea esteticii științifice, a marxism-leninismului, conduce mereu „la noi aprofundări ale fenomenului artistic, raportat la mediul social, îmbogățind astfel însăși știința esteticii și amplificând aportul ei pentru dezvoltarea artelor”. Pentru evitarea unor slăbiciuni idealiste în critică sau istoria literaturii, ar trebui urmat modelul dialecticienilor ruși, în special al lui Cernîșevski: „Fără istoria obiectului nu poate fi teoria obiectului, dar și fără teoria obiectului nici gând nu poate fi de istoria lui, pentru că lipsește concepția asupra obiectului, importanței și hotarelor lui”.

5 noiembrie

- Petru Dumitriu publică în „Scânteia” reportajul *Printre constructorii Canalului*, prezentare lirică a stepei dobrogene, dar și elogiare romantică a muncii revoluționare de pe șantierul canalului.

6 noiembrie

● „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 92) publică poezia Ninei Cassian *Cosașul Constantin Petrovici Ivanov*: „Iulie zăcea cu baionetele împlântate/ În Petrograd foiau primejdii... / Agenții cercetau cu lupa semnele nădejii -/ Când Vladimir Ilici trecu în ilegalitate// Aproape de gara Razlip, în șopron/ În pod, fân des. O masă. O scară/ Soarele intra îngust ca prin oblon/ și aprindea un bec albastru-n călimară// /De-acolo porneau mai apoi cuvintele roșii... / Dar prinseră a șoșoti în jur curioșii.../ și-așa apărură într-o luncă, lângă-un lac mărginaș/ Constantin Petrovici Ivanov, cosaș// Era un loc uitat aproape,/ Cu flori nepieptănate și fără pălării/ vara-și uda culorile în ape/ și le svânta pe obosite bălării -// O tufă mare, netunsă de un leat,/ Ascundea tufa galbenă-a focului pe ceaiul din ibric/ Constantin Petrovici scria articole pentru Petrograd/ și foșnea frunza – ca pagina pusă în plic// Câteodată, când seara putea să se încumete/ și topea malul cu celălalt mal,/ Se auzea bătaia vâslelor umede/ Soseau reprezentanții Comitetului Central// Acolo, în liniștea plantelor se împlinea/ Viitorul vuiet al oamenilor. Neîntreruptă/ Voința lui Lenin conducea/ Partidul bolșevic în luptă” □ Ziarul apărut în această zi conține versuri înălțate revoluției din octombrie de A. Toma și Ioanichie Olteanu: „și-au pornit frații noștri, oști nenumărate,/ Izbîit-au în curțile domnilor și în palate,/ Cât a fost țara de mare în lung și lat,/ Tot au răsturnat și pușcat./ Lenin și Stalin povățuia «faceți tovarăși așa și-așa»”.

● „Ardealul nou”, An IV, Nr. 202, cuprinde poemul *Revoluția a aprins inima noastră*, de Șt. Luca, și nuvela lui Remus Luca, *Gălăuțașii cheamă la întrecere*.

7 noiembrie

● Sub titlul de pagină „Popoarele îl cântă pe Stalin”, „Scânteia” omagiază revoluția bolșevică: „Numele lui Stalin strălucește ca o flacără vie și puternică în inimile tuturor celor ce muncesc din lumea întreagă”. Contribuția românească este ilustrată cu versuri de Maria Banuș, Dan Deșliu, ale muncitorei textile Petra Duțu și ale unui „cântec popular” din Banat.

● Nr. 161 al revistei „Contemporanul” publică o nouă odă antiimperialistă, *Zidim pentru pace*, de A. Ciurunga: „Năpârcile acestea le strivim/ Cu fiecare cărămidă nouă/ Ce-o ridicăm cu mâinile amândouă/ și tot mai bine o statornicim/ și rodul muncii tot mai mult se coace/ nu singuri biruim, ci milioane/ Pornind cu noi alături, meridiane/ de pretutindeni, luptă pentru pace”. □ Victor Tulbure traduce din lirica sovietică, *Munca* de Demian Bednai, *Casa*, de Serghei Ostrovici și *Cântec bielorului de petrecere*, de M. Isacovski. □ Este preluat și un articol din „Bolșevic”, nr 10 din 30.05.1949, despre *Figura bolșevicului în literatura sovietică* de V. Ozerov, trasând bornele realism-socialismului prin etaloane ca Fadeev, șolohov, C. Simonov, N. Ostrovski sau A. Surcov și a sa piesă reprezentativă pentru dramaturgia epocii făuririi comunismului, *Cale liberă*. □ Sumarul cuprinde și o dramă în trei acte de L. Fulga,

Ultimul mesaj, o piesă despre momentul 23 august 1944 al întoarcerii armelor împotriva Germaniei. □ Răspund Anchetei **Cum ne ajută știința sovietică în cercetările noastre** Eugen Bădărău, D. Danielopolu și Nicolae Moraru, pentru a reliefa, prin prisma realizărilor multiple, perspectivele ce se deschid, cu ajutorul URSS, științei și tehnicii la noi. N. Moraru afirmă: „Trebuie să învățăm cât mai mult, să căutăm mereu îndreptar, călăuză, în activitatea noastră în nepuizabilul izvor de înțelepciune cuprins în știința lui Marx, Engels, Lenin și Stalin, în știința, literatura și arta sovietică. Însușirea metodei realist socialiste a cărei trăsătură de bază e spiritul de Partid, aplicarea ei în munca noastră cotidiană este sarcina tuturor criticilor. Fără folosirea din plin a armei criticii și autocriticii este imposibil să realizăm succese serioase în activitatea noastră pe tărâmul esteticii, teoriei literare, istoriei literaturii, criticii literare și artistice”. □ La această anchetă participă în nr. 163, din 18.11.1949, și filosoful C. I. Gulian: „În domeniul filosofiei este poate cel mai evident că cercetările nu pot avea nicio valoare, dacă nu sunt bazate pe învățătura marxist-leninistă, dacă nu sunt pătrunse de spiritul partinic și de principiul unității dintre teorie și practic. Dezvăluind caracterul de clasă al oricărei ideologii, Lenin și Stalin ne învață că nu există o *linie de mijloc* în filosofie și că orice abatere de la linia materialistă, orice slăbiciune *obiectivistă*, înseamnă întărirea ideologiei burgheze și prin urmare trădarea clasei muncitoare. Știința sovietică ne învață să luptăm împotriva obiectivismului și cosmopolitismului în filosofie”. Astfel, pentru pregătirea cursurilor la Catedra de Filosofie Gulian mărturisește că a luat drept modele studiile lui Iudin, Leonov, Rosenthal, Mitin, Constantinov, Macarova. La fel pentru problema aplicării concrete a dialecticii materialiste devin absolut necesare operele lui Lasenco, Marr, Macarenco, iar pentru studierea filosofiei românești trebuie să pornim în primul rând de la... Stalin. □ În nr. 164 din 25.11.1949 răspunde anchetei și Al. Graur, considerând că doar de la lingviștii sovietici „am învățat că trebuie să ajutăm la transformarea limbii într-un instrument mai practic, mai simplu și mai util masselor, pentru că *Limba este o armă de dezvoltare și de luptă*” (după Stalin), iar „lingvistica sovietică ne-a învățat că semnul în limbă nu e arbitrar, că între limbă și gândire există o unitate dialectică, iar gândirea așa cum arată teoria leninistă a reflectării reproduce viața reală. Prin urmare, limba nu poate fi studiată decât în strânsă legătură cu istoria societății”.

● „Lupta CFR”, nr. 243, celebrează Marea Revoluție Socialistă prin versuri de George Șerban, *Cântec de 7 noiembrie* și Constantin Moțoc (muncitor la Atelierele CFR), *Poem pentru 7 noiembrie*.

● A. Ciurunga și V. Nicorovici publică în revista „Licurici” versuri de omagiere a Marii Revoluții, la a 32-a aniversare.

● „Lupta Moldovei” cinstește evenimentul de la 7 Noiembrie cu un fragment din poemul *Lenin* de Maiakovski, prin articole despre misiunea scriitorilor sovietici și prin ode înălțate lui Stalin (*Cântec pentru Octombrie Roșu* de șt. Pop).

10 noiembrie

● „Ardealul nou”, An IV, Nr. 205-206, publică *Apeluri pentru subscrieri pentru Casa Scânteii*, dând exemplul celor 10 000 de muncitori mureșeni de la care s-au adunat 5 milioane de lei!).

11 noiembrie

● Pornind de la câteva idei din rezoluția din decembrie 1948 a Biroului politic al CC al PMR, Ludovic Takacs combate în nr. 162 din „Contemporanul” *Naționalismul, armă de pătrundere a imperialismului* și vorbește despre dușmanul de clasă intern, factor destabilizator al conviețuirii frățești: „Folosind formele mascate ale naționalismului, dușmanul de clasă caută cu orice preț să împiedice sau cel puțin să întârzie progresul social, construirea Socialismului. Bagatelizarea, disprețuirea rezultatelor obținute, amplificarea unor greșeli sau slăbiciuni, exploatarea rămănerii în urmă a unor păături sociale în special din rândurile țărănimii muncitoare, a bigotismului religios pentru a izola aceste păături de problemele construirii socialismului etc. sunt tot atâtea manifestări ale naționalismului. □ Articolul *O strălucită contribuție la teoria marxism-leninismului* de M. Macarova, preluat din presa sovietică, marchează 30 de ani de la publicarea lucrării lui Lenin, *Economicul și politicul în epoca dictaturii proletarietului*. □ Ieronim Șerbu creionează în reportajul *Când fluviul și marea se întâlnesc* o noapte la Poarta Albă dar și alte evenimente de vast șantier, care înseamnă declanșarea operațiunilor de trasare a axei Canalului Dunărea Marea Neagră. □ Este publicat *Programul Cursului Universitar de Istorie a RPR*, cu o *Introducere* semnată de M. Roller, prezentat în ședința Secției de Istorie și Filosofie a Academiei R.P.R., din data de 1 noiembrie 1949. Contrazicând nota dominantă a istoriografiei burgheze, că țara noastră ar fi fost doar *un loc de trecere*, programul de față ridică problema organizării statale feudale, a procesului luptei pentru un stat centralizat după Mihai Viteazul, a dezvoltării sociale, economice și politice după 1944 etc. și propune „să studiem istoria RPR pe baza concepției marxist-leniniste, învățând cum să-i combatem pe toți falsificatorii istoriei naționale, cum să întocmim o istorie științifică, pătrunsă de patriotism și de spiritul internaționalismului proletar”. □ Sub titlul *Execuția* sunt reproduse două fragmente din al doilea volum, în curs de tipărire, al romanului *Negura* de E. Camilar, despre aspecte din armata aflată în „mășavul război antonescian”. □ Mai sunt semnalate aparițiile de la Cartea Rusă: A. Serafimovici, *Pe un sloi de gheață*, la Cartea Poporului, *Decorați*, nuvele de Cehov, și *Școala* de Arcadie Gaidar, iar F.I. Bociort analizează *Figura inventatorului în literatura noastră*, o dată cu reeditarea romanului lui V. I. Popa, *Sfârșeală cu foșeală*. □ Ioanichie Olteanu discută despre *Scritorul și critica masselor*, salutând mărturisirea făcută de Z. Stancu la o întâlnire cu cititorii: „Măsura în care voi fi reușit (e vorba de romanul *Descult*) mi-o vor spune critica și cititorii mei [...] și de observațiile

lor voi ține seama în alcătuirea celorlalte volume”. Astfel, consideră Olteanu, „critica de jos trebuie primită de scriitori cu încredere și dragoste, dar ea nu trebuie acceptată pasiv și formal, ci luată în seamă ca un punct de plecare pentru o analiză adâncită a muncii proprii, pentru a căuta și astupa fisura pe unde s-a strecurat ideologia dușmanului, sub formă de obiectivism burghez, de lipsă de patriotism, de neglijare a omului, de superficialitate. [...] Adoptând o asemenea atitudine față de observațiile masselor, primind critica de jos cu o asemenea înțelegere, scriitorii nu vor avea decât de câștigat. Ei își vor da seama că nu există două feluri de literatură – una de nivel inferior, pentru masele largi, și alta mai pieptănată, pentru un cerc restrâns de *inițiați*. Principialitatea criticii venită de la muncitorii căliți în lupta pentru construirea socialismului îi determină să fie mai exigenți cu lucrările lor, mai atenți față de nivelul lor artistic. Scriitorul nu trebuie să fie mulțumit de opera lui decât atunci când muncitorul din fabrică sau plugarul sărac va exclama, ca unul din cititorii lui Z. Stancu, în fața romanului acestuia: *Adevărul aspru din carte este adevărul adevărat!*”. □ La rubrica „Poșta Redacției”, lui Ștefan Bănuțescu i se comentează poezia *Toamnă*, închinată primelor gospodării colective, din care se redă și o strofă, pentru a i se critica idilismul: „E toamnă/ marea pe brazde năvălește peste glee/ și carele, corăbii/ plutesc spre sat cu rodul de o vară/ Munca s-a prins ciorchine printre vii/ nu vine iarna, altă primăvară”. Deși i se recunoaște talentul liric, i se recomandă concentrare a temelor și evitarea unui anumit ermetism, efect al „necunoașterii realității, alunecării datorită acestei cauze către căutarea unor imagini pentru imagine, unor jocuri de sonorități”. Concluzia pare dură dar este văzută ca necesară pentru îndreptarea tânărului poet pe drumul literaturii partinice: „Așteptăm să părăsești imagistica facilă și să încerci a spune ceea ce e nou și esențial în realitate, lupta și munca poporului muncitor pentru construirea socialismului”.

- „Lupta Moldovei” conține un poem de D. Corbea, dedicat Doftanei, la împlinirea a 9 ani de la prăbușirea închisorii.

- „Gazeta învățământului”, An I, nr. 32, continuă prezentarea de informații și cunoștințe teoretico-literare din Manualul pentru clasa VIII de liceu. Sunt prezentate noțiuni teoretice despre *Modurile de expunere* în opera literară (narațiunea, descrierea, compunerea) ilustrate prin fragmentul *Într-o poiană*, de Mihail Sadoveanu. Între cerințe se numără: „Dați exemple de narațiune vie, atât în literatura noastră, cât și din literatura sovietică. Arătați cum sunt înșiruite evenimentele și cum reușește autorul să țină trează atenția cititorului.”

12 noiembrie

- M. Novicov semnează în nr. 45 din „Flacăra” articolul *Pe drumul creării unei culturi noi, cu conținut socialist*, cu prilejul celei de a 32-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste: „Sarcini de răspundere ne stau în față. [...] Să știm să învățăm de la cultura sovietică cum trebuie să facem față acestor sarcini,

cum să răspundem cu cinste grijii cu care Partidul și Guvernul înconjoară creația literară și artistică și setei cu care poporul așteaptă noi opere, care să oglindească fidel năzuințele sale”. □ Vlaicu Bârna exemplifică liric acest drum, prin *Cavalerii de tun*: „Se clatină din temelii/ Lumea vițelului de aur/ Veac nou, gropar și tânăr faur/ Îngroapă-i hoitul de urgii/ Ce clocot sterp, ce zor nebun/ Ei văd, ei simt că se îneacă/ De aceea duc mâna la teacă/ Smintiții cavaleri de tun”.

● Iorgu Iordan scrie în „România liberă” articolul *Casa Scânteii, Casa noastră, a tuturor*.

11-12 noiembrie

● Nr. 9-12 din „Analele Româno-Sovietice”(septembrie-decembrie 1949) menționează că la 12 noiembrie, Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu URSS – ARLUS – a împlinit 5 ani de activitate. Pe 11 noiembrie a avut loc la Casa Prieteniei Româno-Sovietice din București o adunare festivă, la care participă membri ai Prezidiului Marii Adunări Naționale, ai C.C. al PMR, ai Guvernului, ai Consiliului General de Conducere ARLUS, activiști de Partid, reprezentanți ai organizațiilor de masă, ai vieții culturale și artistice, fruntași în producție. A luat parte și delegația VOKS, condusă de N. N. Anicicov, S. I. Kavtaradze, ambasadorul rus Iosif Bogdan, vicepreședintele ARLUS a citit mesaje de solidaritate primite din partea CC al PMR.

13 noiembrie

● „Lupta Moldovei”, salută *5 ani de la înființarea A.R.L.U.S.* Cu același prilej este evocat A. S. Makarenko: *Un mare pedagog al societății socialiste: A. S. Macarenko* (articol redacțional)

● „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică” (nr. 93) îi răspunde la „Poșta redacției” lui Dumitru Micu (Cluj): „Ambele poeme sunt rodul lucrului făcut în pripă și într-o bună măsură superficiale. Dacă ai fi căutat să-ți organizezi, axându-l în jurul unei idei concrete, dacă ai fi eliminat resturile formaliste care îți întunecă unele versuri („sub umbra cu stele-n crengi, a părului moșneag”, „ciocanul tău deschide câmpuri noi luminii mele” etc.) fără îndoială că ai fi reușit să-ți realizezi invențiile”. Cum cel atât de aspru criticat mai publicase în „România liberă” – magazin, „Suplimentul de Duminică”, i se spune, în încheiere: „Indică-ne adresa pentru a-ți putea trimite colaborările”.

16 noiembrie

● „România liberă” recenzează, prin M. Crama, numărul 10 din „Viața Românească”. O atenție specială este acordată poeziei și meritelor Ninei Cassian (*Lenin în drum spre Smolnâi, Cântecul gardistului roșu, Garda lui Rabocii Puti*), Mihai Beniuc (*Moscovă tu, luminoasă!*), închinată Revoluției din

Octombrie, cât și celor evocatoare ale închisorii Doftana, semnate de Aurel Mihale (*Sună toaca la Doftana*), Veronica Porumbacu (*Nu hate*), Radu Boureanu (*Unde întorci auzul*). O altă secțiune a articolului se referă la traduceri din lirica sovietică, traduceri pentru care sunt elogiați Victor Tulbure, Ion Caraion, Ioanichie Olteanu. □ A doua parte a analizei „Vieții Românești” apare în ziua următoare, 17 noiembrie, și este dedicată prozei și descoperirii *Adevăratei fețe a lui Eminescu* (Mariana Pârvolescu).

18 noiembrie

● Nicolae Voiculescu, președintele Comitetului Provizoriu al Capitalei, pune în dezbatere, în „Contemporanul”, nr. 163, ***Realizările Comitetelor Provizorii ale Sfaturilor Populare***. Comitetele provizorii, urmând modelul Sovietelor, au multiple sarcini de răspundere. Astfel, „asigurarea îndeplinirii planului local în cadrul Planului de Stat, buna gospodărire a tuturor activităților ce se desfășoară pe teritoriul respective, descoperirea noilor resurse locale și folosirea lor din plin pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ș.a.m.d. De asemenea, Comitetele Provizorii au rolul de a îngriji chiaburimea, de a lichida orice încercare de ridicare a burgheziei, prin dezvoltarea vigilenței în cadrul activității practice a masselor muncitoare, aplicând principalitatea luptei de clasă în toate măsurile luate”. □ Este reluat din presa sovietică articolul lui D. Daiaghirov, ***Puternica forță a previziunii staliniste***, în care se omagiază două decenii de când Stalin a scris articolul *Anul Marii Cotituri*, despre succesele construirii Socialismului în URSS și perspectivele sale globale. □ G. Mărgărit semnează un ***Cântec pentru întâmpinarea Centenarului lui Eminescu***, atacând termenii-cliseu, de *poet național, geniu, luceafăr* etc. ai pontificării burgheze: „Noi nu tăiem din el fășii prelungi de doliu/ Căci nu-l vedem prin ceara măștii mortuare/ Nu-l proslăvim mânați de searbădul orgoliu/ Ci din adâncul răsplătirii proletare/ și nici nu spunem că noi nu-l vom ajunge/ Nu astfel îl cinstim, ci înainte cu Partidul far/ Și norma lui noi o vom frânge/ Căci noi zidim o lume, Partidu-i făurar!”. □ Sunt recenzate volumele *Revoluția din Octombrie și tactica comuniștilor ruși* de Lenin și Stalin, apărut la Editura PMR, romanul *Alitet pleacă în munți* de Tihon Semușkin și *Balada celor patru mineri*, versuri de D. Corbea de la Ed. Cartea Poporului. □ H. Bratu analizează (cu continuare în numărul următor, 164, din 25 nov.) ***Evoluția poeziei lui Nina*** [sic!] ***Cassian***: „Cântând lupta pentru pace, poeta găsește accente puternice care reușesc să inspire ura împotriva exploatatorilor. În ciuda unor imagini gratuite și confuze, aproape ermetice, în ciuda unor tendințe estetizante, poeta reușește prin forța versurilor sale să exprime conținutul bogat pe care cuvântul PACE îl are pentru oamenii muncii din țara noastră, pentru toți oamenii din lagărul muncii și al democrației: [...] Poeta adresează un avertisment viguros ațâțătorilor, arătând că popoarele păcii, pe cât de mult doresc și iubesc pacea, pe atât sunt hotărâte să o apere cu arma în mână. dacă e nevoie: *Dacă dușmanul*

va scoate arcanul/ Atunci, da, atunci – pentru noi, pentru prunci/ Pace în-seamnă/ Mâna pe armă!”. În timp ce cu *La scara 1/1* „poeta închidea capitolul, primul și ultimul, al unei poezii de crasă mentalitate decadentă” noul volum, *Sufletul nostru*, cuprinde „primele jaloane ale unei evoluții care se anunță fructuoasă”. Dar și ultimul volum marchează, mai ales în primele sale producții, „o fază de ezitare, de tranziție, mai bine zis rămășițele unei învechite mentalități poetice, rămășițe care mai răbufnesc ici colo, prin țesătura unor poeme care permit, a se vedea arcurile pleznite ale unei virtuozități prost întrebuințate, a unui stângaci efort de cuprindere a realității. Însuși felul în care poemele se succed, dovedind o ameliorare, un pas înainte de la unul la altul, constituie o dovadă a progresului poeziei Ninei Cassian până la punctul astăzi maxim, rodul cel mare al transformării ei poetice: *An viu nouă sute șaptesprezece*”.

19 noiembrie

● Nuvela *Casa lui Haralambie*, de Ben Corlaci, publicată în nr. 42 din „Flacăra”, pe 22.10.1949, stărnește o serie de discuții ideologice, începând cu nr. 46 al aceleiași reviste, apărut în această zi. M. Gafița contestă nuvela, pornind de la articolul lui M. Novicov din nr. 43 (29.10.1949), *Să învățăm din discuțiile literare*. În dezbateri se mai implică și Ion Hobană, student în anul I la Facultatea de Filologie, cu articolul *Tot despre nuvela Casa lui Haralambie de Ben Corlaci*. □ În nr. 46, Geo Șerban propune un *Eminescu citit azi*, cu o serie de exemple de versuri sociale, care sparg mitul singurătății (aparținând „criticii reacționare”), al neimplicării poetului, demonstrându-se legătura sa cu poporul.

20 noiembrie

● „România liberă” publică o serie de texte pe teme eminesciene confecționate ideologic. Jan Vâlcu semnează articolul *Să începem să-l cunoaștem pe adevăratul Eminescu*. Un alt titlu care atrage atenția este reportajul social cu titlul *Pesimismul eminescian văzut de depășitorii de norme*. □ Mihai Cozma semnează cronică literară la *Trei nuvele* de Petru Dumitriu, arătând că volumul „aduce o contribuție utilă dezvoltării urii de clasă a oamenilor muncii care, răsturnând regimul burghezo-moșieresc, au răzbunat suferințele țărănimii din 1907 și pregătesc astăzi țării dezvoltarea spre un viitor luminos”.

24 noiembrie

● Un text redacțional publicat în „Scânteia tineretului” se intitulează *Toată grija noastră literaturii pentru copii!*, directivă pentru îndoctrinarea tinerei generații.

25 noiembrie

● N. Tija relatează în textul *Întrecerea socialistă în cinstea celei de-a 70-a aniversări a tov. Stalin*, publicat în nr. 164 al „Contemporanului”, despre

meetingul care a avut loc la 24 octombrie la Atelierele Grivița Locomotive, unde s-a anunțat că partea din Planul de Stat ce le-a revenit muncitorilor pe 1949 a fost îndeplinită încă de pe 20 octombrie (angajament luat în cinstea zilei de 7 Noiembrie și îndeplinit, deci, înainte de termen!), Planul fiind chiar depășit cu 2 la sută. □ Maria Banuș tălmăcește poemul *Tatăl* de Arcadie Kuleșov, din 1937, dedicat lui Stalin: „E tatăl meu. Uriașă-i seminția-i/ Suflarea lui e-a-ntregului pământ/ De la Kremlin/ la Mausoleu el trece/ La zile mari, în strai modest, de rând...E tatăl meu/ și de va fi nevoie/ Întregul sânge pentru el mi-oi da/ Nu în zadar ni l-o vărsa dușmanul/ Căci fii de fii ne-or binecuvânta”. □ Mioara Cremene punctează **Începutul unei literaturi dramatice noi de limba idiș**, prin premiera piesei *Schimbul de noapte*, de Ludovic Brukstein, la Teatrul Evreesc de Stat. □ Este reprodus și un fragment din volumul apărut la Ed de Stat, *A.S. Macarenco, Opere pedagogice alese*, cu o introducere de Egon Weigl, explicând *Principiile pedagogiei sovietice* și importanța modelului impus de Macarenco, „simbol al educației omului de tip nou, al constructorilor socialismului și comunismului”. □ A.E. Baconsky este prezent cu ample fragmente din poemul *La frasinii de la răscruce*, cu un *Epilog* specific avântului liric de tip revoluționar: „Iată-mi dar poema terminată/ Pun condeiul jos, pe masa mea/ Măine lira-mi neastâmpărată/ Alte cânturi vă va intona/ Dar sunt tânăr, simt putere multă/ Simt cum crește-n voi al meu cuvânt/ Simt urechea voastră cum ascultă/ Despre toate eu am să vă cânt”. □ Petre Solomon publică poemul *Primul acoperiș* („La Poarta Albă s-a ridicat primul acoperiș la prima casă a viitorului oraș”), iar Sandu Darian este prezentat la Poșta redacției cu câteva strofe din poemul *Poveste pentru 2.000.000 kilowați*. □ Pornind de la manuscrisul Eminescu 2306 de la Biblioteca Academiei RPR, cu un început de traducere din *Exegi monumentum* de Pușkin, Mihail Neamțu încearcă o apropiere peste timp între poetul român și cel rus: **Ce a însemnat Pușkin pentru Eminescu (Eminescu despre Maiorescu și despre Justiția burgheză)**, cu comentarii privind reacțiile „antijunimiste” din finalul vieții poetului, după cum se vede din scrisori, „acapararea” caietelor eminesciene de către Maiorescu. De asemenea, crede autorul articolului, în manuscrisul 2255 foliul 421-433 găsim un fel de foileton redactat sub formă de scrisoare și care poate fi datat cam în aceeași perioadă în care poetul e fascinat de limba rusă, 1883-1885, la momentul când părăsește redacția „Timpului” prin demisie: „În epoca în care acest foileton a fost scris Eminescu se simțea mai mult ca oricând înlănțuit de stăpânii săi de la ziar, care-l puseseră la un hamalâc unde orice urmă de independență personală era strivită sub chinuitoare muncă. De atunci datează și rândurile care prin violența lor precum și prin deznădejdea pe care o respiră sunt încă un act la dosarul teribil al răspunderilor patronilor săi în provocarea procesului de surpare morală și fizică a artistului”.

26 noiembrie

- Petru Dumitriu continuă seria articolelor festivist angajate în nr. 47 din „Flacăra”, cu articolul-reportaj **În contul lui 1950**, despre munca în uzinele țării și Prevederile Planului, ce depășesc ca importanță o simplă înșiruire de rapoarte, statistici, coloane de cifre: „*E parcă un neam de oameni noi*”. Oamenii s-au schimbat în acești ani de luptă, „cuvântul Partidului a lucrat asupra lor ca dalta-n piatră”. și astfel pretutindeni „oamenii se luptă cu stânca, cu cărbunele, cu metalul și le înving. Se luptă cu timpul și îl înving cât mai repede. Cât mai multă putere de producție, cât mai multă bogăție. Ca să creăm viitorul, fericirea viitorului, cu o zi mai devreme”.

27 noiembrie

- Geo Bogza semnează în „România liberă” reportajul **Poarta albă! Năvodari!**: „Dacă nu ați auzit încă de aceste nume, veți auzi în curând pentru că în zilele ce vin ele sunt menite unei mari notorietăți. Mai mult, gloriei. și mai mult chiar: vor intra în legendă”.

29 noiembrie

- În „Lupta de clasă”, nr. 5, Ion Vitner scrie despre centenarul nașterii lui Eminescu.
- Pe lângă articolul de fond al Zinei Brancu, **Să-i urăm dragei noastre tovarășe Ana, „La mulți ani!”** (anticipând aniversarea Anei Pauker urmând din 13 decembrie), și „Femeia” amintește de apropiatul centenar eminescian.

[NOIEMBRIE]

- „Revista „Viața Românească” din luna noiembrie (an. II, nr. 11) închină apropiatei aniversări a lui Stalin (18 decembrie), creații din toate genurile literare: liric – *Scrisoare către tovarășul Stalin*, de C. Leoneanu-Brateș, și *De ziua lui...*, de Ion Serebreanu; epic – *Portretul*, de Ion Călugăru, și *Bădița Stalin*, de Otilia Cazimir; dramatic – piesa în trei acte a Mariei Banuș, *Se-apropie ziua*, cu personaje prezentate astfel: „Tudor Bocșa: 30 ani, delegatul C.C. al P.M.R., uscățiv, vânjos, mișcări iuți, nervoase, ochi vii; Neagu S. Neagu: 23 ani, țăran sărac, responsabil organizatoric în organizația P.M.R. locală, trăsături dure, energice, tăiate ca-n piatră; Vasile Popescu: 50 ani, chiabur, scund gălbejit, mișcări lente, de om bolnav; Ion Bulancea: 45 ani, chiabur, voinic, ochi pânditori, sireți”. □ Centenarul eminescian este ilustrat cu articolele lui Eugen Jebeleanu (*Tragismul vieții lui Eminescu, rezultat al condițiilor sociale*) și Pericle Martinescu (*Cum au fost editate „Poeziile” lui Eminescu în decurs de 60 de ani*) ambele acuzând fie exploatarea geniului eminescian de regimul burghezo-moșieresc, fie trunchierea operei sale prin diferitele editări din trecut. □ Rubrica „Orientări” cuprinde traducerea unui articol al lui D. Șepilov, *Scutierii imperialismului american* □ La „Teorie și criti-

că”, Horia Stancu analizează *Ana Roșculeț*, de Marin Preda (o analiză pozitivă, considerând nuvela „un exemplu de rezolvare a temei” evoluției ideologice a personajului), M. Novicov *Eroii pozitivi în opera lui N. Ostrovski*, iar J. Popper continuă articolul despre *Revolta socială în poezia lui G. Coșbuc*.

• „Pentru patrie” (nr. 1, nov. 1949) merge pe linia trasată presei de către Partid, a unei permanente legături cu masele și se adresează tuturor cadrelor, oștilor și milițienilor, cerându-le să colaboreze cât mai activ prin corespondențe, sugestii, critici, la îmbunătățirea revistei. Rubrica „Poșta redacției” certifică această legătură cu cadrele, vrând să dea „o orientare justă celor care pun pentru prima oară mâna pe condei”. Publicația dorește să contribuie la ridicarea nivelului politic și profesional al Formațiunilor M.A.I., fiind editată de direcția generală politică a acestui minister. Articolele discută despre Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, Armata URSS, Săptămâna prieteniei Româno-Sovietice, Ziua Internațională a Luptei pentru Pace, Gloriosul Comsomol, Gospodăriile Agricole Colective și alte teme clasice și poncife ale epocii. Are și o rubrică de satiră și humor. În nr. 1 apare schița *Steagul* de V. Kataev, iar în nr. 2 apar poemul *Stalin* de Alexei Surkov, fragmentul din *Pâinea* (*Apărarea țariștanului*) de Alexei Tolstoi, *Cântec pentru Stalin* (muzică de Anatol Vieru, pe versuri de Mihai Dragomir). Totuși, interesul pentru literatură al publicației este scăzut, comparativ cu cel ideologic.

DECEMBRIE

2 decembrie

• Nr. 165 din „Contemporanul” reproduce pe prima pagină răspunsul lui Stalin adresat tov. Meșcov, Covalciuc și altora privind *Problema națională și leninismul* (din 18 martie 1929, reluat din *Stalin, Opere*, vol.11, Ed. de Stat pentru literatură politică, Moscova). Aici se discută conceptul de „națiune”, apariția și dezvoltarea națiunilor, viitorul acestora și al limbilor naționale cât și politica Partidului în chestiunile legate de problema națională. Pornind de la câteva broșuri apărute și la noi în 1949 (Lenin, *Ce sunt prietenii poporului și cum luptă ei împotriva social-democrațiilor și Note critice în chestiunea națională*, ambele la Ed. PMR; Stalin, *Opere*, vol. 2. Ed. PMR și *Marxismul și problema național-colonială*), articolul reiterează concepțiile staliniste din urmă cu două decenii privind realizarea dictaturii proletariatului pe plan mondial. Tov. Meșcov și ceilalți au considerat la vremea respectivă că Stalin intrase în contradicție cu tezele clasice leniniste, afirmând în 1925 că nu este justă teoria după care, în cazul victoriei socialismului într-o singură țară, de exemplu URSS, „limbile naționale ar dispărea, națiunile s-ar contopi și în locul limbilor naționale ar apărea o singură limbă comună”, dar și contrazicând ideea că „după victoria socialismului pe plan mondial deosebirile naționale vor începe să dispară, limbile naționale fiind înlocuite de o singură limbă comună”. Stalin explică eroarea tovarășilor, care au confundat fenomene atât

de diferite ca victoria într-o singură țară și victoria socialismului pe plan mondial, oglindind două epoci cu totul diferite, care se deosebesc nu numai în timp, dar și prin însăși esența lor. „Victoria socialismului doar într-o singură țară, chiar dacă slăbește foarte mult imperialismul mondial ce acționa pentru neîncrederea națională, izolarea, vrajba și conflictele naționale, nu poate crea decisiv premisele necesare pentru contopirea popoarelor și a limbilor acestora într-un singur tot”. „Perioada victoriei socialismului pe plan mondial se deosebesc de perioada victoriei socialismului într-o singură țară în primul rând tocmai prin faptul că ea lichidează imperialismul *în toate țările*, face să înceteze atât tendința de a subjuga alte națiuni cât și teama de înrobire națională, reunește națiunile în sistemul unic al economiei mondiale socialiste și creează în felul acesta condițiile reale necesare pentru contopirea treptată a tuturor națiunilor într-un singur tot”. □ Andrei Băleanu sărbătorește cei 13 ani trecuți de la votarea textului Constituției Sovietice, ***Legea fundamentală a celei mai înaintate democrații, cea dintâi constituție științifică din istorie***. Ea arată limpede, spune autorul, „că drepturile socialiste pe care le stabilește sunt făurite și asigurate prin lupta poporului, că ele nu pot fi despărțite de datoriile comuniste, de nestinsa combativitate revoluționară, de vigilența proletară ascuțită, de lupta permanentă pentru ca, în întrecerea dintre sistemul socialist și cel capitalist, sistemul socialist să iasă triumfător”. Constituția Stalinistă este legea fundamentală a celei mai înaintate democrații, „pentru că este expresia cea mai puternică a superiorității democrației sovietice de tip socialist asupra celei occidentale, a democrațiilor lui Lynch, Rockefeller sau Franco, democrații de tip burghez”. □ A. Ciurunga semnează poemul *Casa Scânteii*: „Te scriu, cu târnăcoape și mistrii/ Pe fila vremii roșie, întregă/ și sufletul-ciment care ne leagă/ ți-l tencuim întreg la temelii./ [...] Ne-am strâns grămadă în același loc/ O inimă uriașă care știe/ Să bată deopotrivă și să scrie/ Pe cerul nou, conturul tău de foc”. □ Alte versuri dedicate lui Stalin: *Jurământul* de P. Antogolschi, și *Tătucului Stalin* de N. Gribacev, ambele în traducerea lui M. Cosma, *Conducătorul* de A. Surcov, traducere de V. Kernbach, *Seri Cartaline* de S. Cico-vani, tălmăcit de M. Banuș. Cităm din acesta din urmă: „Dând lumii o cetate-a fericirii/ Cu biruințe mari o înălță/ și azi cărunțile piscuri țin minte/ Ce aripi puternice el avântă. /În zări de veșnicii Georgia privește/ Căci inima-i de mamă a-nțeles/ Că ziditorul faptelor slăvite/ Din valea cartalină a purces”. □ M. Roller discută rapoartele primei conferințe arheologice la noi și extinderea primei campanii naționale de acest tip, în ***Unele învățăături ale campaniei de săpături arheologice din RPR***. (Stenograma revăzută a Concluziilor trase la închiderea dezbaterilor Conferinței Arheologice din RPR, 14-16 octombrie 1949). □ Ioanichie Olteanu trage concluzii pe marginea realizărilor Filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor, care cimentează legăturile dintre scriitorii români și maghiari, autori ca Baconsky și Szasz Janos plănuiind și elaborând împreună scenarii teatrale bilingve, care au fost prezentate la Teatrul Național ori pe scene în aer liber, la sărbători și aniversări. La Cluj se pregătește pentru Ziua

Republicii un almanah în română și unul în maghiară, la Timișoara s-au editat almanahuri în toate limbile naționalităților conlocuitoare, cu traduceri reciproce, punându-se și bazele unui cenaclu literar în limba sârbă. La fel se colaborează la Arad, Mureș, Sibiu. Oradea. „Se leapădă astfel toți de diversiunea naționalistă, scriitorii combatanți luptând împotriva ei și promovând opere care pun în centrul tematicii lor problema națională, acest domeniu unde burghezia a turnat hârdaie de lături și de otravă: până la înființarea în februarie 1949 a filialei Cluj rămășițele vechii educații naționaliste încă mai răbufneau din când în când, fie în disprețul șovin, ori în dezinteresul ofensator pentru literatura maghiară a cutărui scriitor român, fie în grija băbească dar vicleană pentru *unitatea națională maghiară* a cutărui scriitor maghiar. Tot o rămășiță periculoasă a naționalismului reacționar era teza scriitorilor români cu privire la *Proporția națională*, lipsa ostentativă de la întrunirile comune, resimțindu-se și în creație, în ocolirea temelor legate de conviețuirea celor două naționalități, [...] RPR are de acum o grijă egală pentru toți fiii săi, de orice neam ar fi”. □ Se consemnează și dezbaterile care au avut loc în Aula Fundației Universitare, pe 26 noiembrie, privind consfătuirile Editurii Cartea Rusă cu cititorii săi, asupra programului editorial, literatura sovietică rămânând „cel mai prețios aliment cultural”.

3 decembrie

- „Scânțea” începe să publice, pe parcursul mai multor numere, texte omagiale la adresa lui Stalin, anticipând ziua de 21 decembrie, când liderul bolșevic împlinea 70 de ani: *Scumpe tovarășe Stalin* (scrisoare de Maria Banuș), *Vatra inimii* (aceeași Maria Banuș) *Campionul păcii* (M. Sadoveanu), *Vatra inimii* (M. Banuș), *Reșița cântă slavă lui Stalin* (Dan Deșliu), Opere literare și artistice exprimă sentimentele de adâncă admirație pentru marele Stalin (text nesemnat) etc. □ Chiar Academia RPR organizează o „Sesiune științifică solemnă pentru sărbătorirea Tovarășului Stalin”

4 decembrie

- „România liberă” publică, începând cu acest număr, textul lui Nicolae Moraru *Epoca lui Eminescu și literatura lui* (Conferință ținută în ciclul organizat de Comitetul național jubiliar pentru sărbătoarea centenarului nașterii lui Eminescu). Ultimul dintre articole apare în 8 decembrie.

6 decembrie

- „Urzica”, Anul I, nr. 21, îi oferă lui Tudor Mușatescu o rubrică permanentă, denumită „Scrisori găsite”.

9 decembrie

- În „Gazeta învățământului”, An I, nr. 36, Ion Manole analizează trei manuale „burghezo-moșierești” spre a arăta *Cum a fost falsificat Eminescu de școala burgheză*: „Critica și Istoria literară aflată în slujba burgheziei și

moșierimii, începând cu Maiorescu și sfârșind cu ultimul scrib care servea interesele claselor exploatatoare, s-au străduit să înfățișeze un Eminescu falsificat, deoarece se temea de vigoarea critică pe care poetul o face în multe din versurile sale orânduiri bazate pe exploatare. [...] Dacă am răsfoit cele trei manuale folosite de școala burgheză, înfrângându-ne desgustul provocat de lectura unor analize formaliste, trădând dorința autorilor de a servi regimul bazat pe exploatare, am făcut-o cu scopul de a arăta felul în care școala veche înțelegea să practice odioasa politică a burghezo-moșierimii. și în ceea ce privește pe Eminescu, pretenția burghezo-moșierimii că școala ei era în afară de politică apare, așa cum spune Lenin, «o minciună și o ipocrizie».”

● În articolul *Învățăturile lui Stalin, călăuză în dezvoltarea științelor istorice*, din „Contemporanul”, nr. 166, Vasile Liveanu dă ca exemplu de tratare științifică a Istoriei Cursul scurt al Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice. Redactorul crede că Stalin a contribuit în mod concret și decisiv la dezvoltarea științei istorice în direcția studierii legilor de dezvoltare economică a societății și a studierii luptei maselor: „Este imposibil să redăm într-un articol tot ce a adus nou Stalin în știința istoriei. Analiza importanței internaționale a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, teoria crizelor sistemului capitalist al economiei mondiale, a originii și a caracterului războaielor mondiale, analiza caracteristicilor crizei generale a capitalismului, problemele construirii socialismului și comunismului, istoricul relațiilor internaționale de după primul război mondial și până în zilele noastre, problemele mișcării muncitorești internaționale – toate aceste importante capitole de istorie au fost tratate în lucrările tovarășului Stalin”. □ Pe aceleași trasee ideologice se lansează și ancheta *Cum v-au ajutat în muncă Operele tov. Stalin*, la care răspund Ion Niculi, vicepreședinte al Marii Adunări Naționale, G. C. Stere, prim președinte al Curții Supreme RPR, Al. Sencovici, ministru adjunct al Muncii și Prevederilor Sociale, M. Novicov, secretar general al Uniunii Scriitorilor și Maria Banuș. Răspunsul scriitoarei devine simptomatic pentru ceea ce înseamnă o adeziune fără rezerve la stalinism: „Abia de puțină vreme citesc în chip mai sistematic – și încă nu cum ar trebui – geniala operă a tov. Stalin. Arta e o formă a conștiinței sociale. Cum aş putea face însă din arta mea o armă de luptă dacă ea ar fi produsul unei conștiințe sociale rudimentare, confuze, nedezvoltate? Cum să-mi făuresc însă o conștiință luminoasă, clarvăzătoare, altfel decât însușindu-mi cea mai înaintată și mai precisă știință, călăuza cea mai desăvârșită în acțiune – opera tov. Stalin? Măsura în care reușim să reflectăm realitatea în scrisul nostru e măsura în care reușim să distingem liniile de forță ale acestei realități. și ele sunt clar ridicate în opera genială a lui Stalin. În ce măsură, de pildă, am izbutit să redau – în piesa pe care am scris-o recent, a primelor gospodării colective – esențialul din clocotul vieții de la țară din întrecerea construirii Socialismului nu știu. Clar e însă că atât cât am izbutit să redau această realitate se datorește luminii învățăturilor

tov. Stalin, din cărțile și cuvântările sale”. □ În cinstea celei de-a 70-a aniversări staliniste, informează revista, Ed. ARLUS – Cartea Românească lansează și volumul *I.V. Stalin, eliberatorul și marele prieten al poporului nostru*, în limbile română, maghiară, germană, ucraineană și sârbă. □ Dan Petrașincu comentează în articolul *Gorki despre Patrie* apariția unei culegeri antologice din opera maestrului rus, realizată de E. Z. Balabanovici și tradusă și în românește: „Noi găsim în Gorki însuși una din cele mai reprezentative valori ale umanismului proletar și ale Uniunii Sovietice. Iată de ce fiecare pagină din această culegere, fiecare rând, reprezintă nu numai cuvinte de îndreptar, nu numai simboluri, pline de miez, ci fapte concrete, realități care ne ajută să cuprindem Adevărul exprimat de ideologia clasei muncitoare și să demascăm minciuna și crima burgeziei imperialiste!”.

20 decembrie

● „Flacăra”, nr 50, conține un bogat grupaj dedicat aniversării lui Stalin, cu texte ca *Stalin oglindit în literatura popoarelor* de M. Sadoveanu, *Stalin, cel mai iubit prieten al poporului român* de Geo Șerban, *Urare tovarășului Stalin* de Al. Șahighian și *Pentru Stalin, prietenul și eliberatorul: prinosul de muncă, dragoste și înnoire al poporului român* de Geo Dumitrescu.

● „Gazeta învățământului”, An I, nr. 37, este un număr sărbătoresc *De ziua tovarășului Stalin*. Salariații din învățământ trimit conducătorului „urări sincere, pornite din dragoste și recunoștință”. În pagina a 7-a, la ancheta *Ce am învățat din operele tovarășului Stalin?*, răspund acad. prof. I. Stoilov, prof. univ. dr. Nagy Istvan („Din definiția tovarășului Stalin – scriitorul trebuie să fie inginer de suflete – am tras concluzia că niciun scriitor nu poate fi numai lingvist sau filosof, ei trebuie să cunoască economie politică, fizică, agronomie, psihologie, istorie, geografie, matematici și chimie, cu alte cuvinte să fie un versat în toate ramurile științei. El trebuie să fie un activist politic și sindical și mai mult să pătrundă și în imperiul cunoștințelor industriale. Aici, pe lângă accentuata luptă cu resturile dușmanului de clasă, se dă o bătălie în lumea normelor, a întrecerilor socialiste, a inovațiilor și a problemelor tehnice, fizice, matematice, tehnologice, chimice, lume unde scriitorul trebuie să urmărească oamenii, eroii și lașii, chiulangii și «grăbiții». Peste toate acestea scriitorul trebuie să măsoare și să analizeze oamenii și situațiile, spre a prezenta, în vederea progresului, ceea ce este esențial”), prof. univ. A. Roșca (Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj). Își mai aduc contribuția: Letiția Papu (*Scrisoare către tovarășul Stalin*), și eleva Ecaterina Chiper, din în clasa a IX-a, Liceul M. Kogălniceanu, Galați: „Din fabrici, din școli, din uzine,/ Din sate, cazărmi și din mine, / Cuvântul multimilor crește,/ și numele-ți mare slăvește,/ Cu glasul acelora care/ Îți cântă marea cântare,/ și eu, glasul meu îl unesc/ și-ți doresc:/ Pe al vremii răboj, an de an,/ Victorii să-nscrii,/ Tot mai multe,/ și numele-ți vremea să-nfrunte”

● „Contemporanul” salută în stilul propriu evenimentul, printr-un număr dublu, 167-168, ilustrat de Perahim și dedicat în întregime aniversării staliniste, devenită o „adevărată sărbătoare a poporului nostru”. Articolele reprezintă o înșiruire de superlative: *I. V. Stalin, corifeu al științei*, de C. I. Parhon, *I. V. Stalin și chestiunea națională*, de Ludovic Takacs (ministrul adjunct al Naționalităților), *Inginerii sufletelor*, de Anton Petrescu, *Cu Stalin pentru pace și socialism*, de Victor Adrian, *Învățătura stalinistă despre internaționalismul proletar*, de Rodica Băleanu ș.a. De asemenea, E. Suter menționează *Jubileul de 30 de ani al cinematografiei sovietice, o armă puternică în slujba omenirii muncitoare*, completat cu o cronică a filmului sovietic *Jurământul*, văzut și prin ochii celui care îl redă pentru marele ecran pe Stalin însuși (M. Ghelovani, artist emerit). □ Portretul lui Stalin se completează prin două pagini de poeme, cu traduceri de Ion Costin (din G. Leonidze, Iacub Colas și M. Iniușkin) și Mioara Cremene (din A. Issakov) dar și din cântece populare, din care cităm un *Cântec de leagăn*: „Privighetoarea e-n frunziș/ Printre culori suveica zboară/ Din munca și din triluri mici/ Se țese un cânt de primăvară/ E aici zefirul musafir/ Țesătoria-i de lumini/ Urzit cu aur, fir cu fir/, Chipul lui Stalin crește lin/ Țesătura-i de lumini/ Zefirul musafir e-n prag/ Pe covor, chipul lui Stalin/ Când vii aievea, Oaspe Drag?”. Partea lirică originală este asigurată de Ioanichie Olteanu, *I.V. Stalin croind drumul perdelelor de păduri (prezentat de o țărancă ficei sale, după un afiș asupra lucrărilor de transformare a naturii în URSS)*, Mihail Leonard, *Acolo, departe*, D. Corbea, *Gloria lui Stalin*, dar și un *Cântec tovarășului Stalin* de Eugen Jebeleanu: „Dar ca să-l cânt pe acela ce-a-ntors al vremii crug/ și-a cărui frunte suie mai sus decât stejarii/ Cuvântul să-mi călească și vorbele ce fug/ În ajutor chemat-am minerii și oțelarii/ și au venit cei care din viața te-nvățăară/ Cu fețele de noapte și gene de lumină/ Ia-ți toc, mi-au spus, fumul cel mai înalt din țară/ și ochi de călimară cea mai adâncă mină/ și scrie fără grijă- că-i călimarul plin/ și-ăst scris îl înțelege tovarășul Stalin”.

21 decembrie

● „Lupta CFR” , nr. 251, este dedicată tot lui *Stalin la 70 de ani*. Ion Bănuț semnează oda oficială. Sărbătoritul este amplu prezentat într-o „scurtă” biografie. Este semnalată apariția volumului VI din Stalin, *Opere*, editura P.M.R.

● „Ardealul nou”, An IV, Nr. 209, apare într-un format special, în cinstea *Învățătorului nostru iubit – Stalin*, cu scrisori de la muncitorii români pentru liderul de la Kremlin. Se reia și expunerea lui Gheorghiu Dej din 8 decembrie 1949: *Lupta pentru pace – sarcina centrală a Partidului nostru*.

23 decembrie

● În „Gazeta învățământului”, An II, nr. 38, apare textul redacțional (nesemnat) *Sărbătorirea centenarului lui Mihail Eminescu va trebui să constituie*

prilej de educare a tineretului nostru: „Astăzi, însă, când clasa muncitoare face eforturi după eforturi pentru a șterge mizeria și înapoierea țării noastre, marile genii și talente, scriitorii și poeții trecuți sub tăcere sau «prizăriți sub o pagină neroadă» sunt scoși de sub «bracuri prăfuite» și prezentați în adevărata lor lumină. De aceea, din inițiativa Partidului Muncitoresc Român, împlinirea a o sută de ani de la nașterea lui Mihail Eminescu prilejuiește omagiul pe care poporul român, eliberat, îl aduce geniului său. Operele lui Eminescu sunt acum editate, poeții noi scriu versuri omagiale, revistele și cotidienele prezintă într-o nouă lumină viața și opera poetului. Se organizează conferințe la sate și orașe. De asemenea, potrivit dispozițiilor Ministerului Învățământului Public, în săptămâna cuprinsă între 9 și 15 ianuarie, viața și opera lui Eminescu vor deveni punctul central al preocupărilor elevilor din toate instituțiile noastre de învățământ elementar și mediu. [...] Iată o parte din temele ce pot fi urmărite și dezbătute în cadrul manifestărilor în legătură cu centenarul nașterii poetului. Ele privesc, îndeosebi pe elevii din școlile medii și pot fi tratate în cadrul diferitelor materii de învățământ: la limba română, la istorie, la filosofie și chiar la psihologie. Evenimentul acesta trebuie subliniat și în școlile elementare. Învățătorii vor prezenta în orele de limba română și în cadrul ședințelor educative momente din copilăria poetului. Vor putea vorbi, astfel despre marea lui dragoste pentru natură, despre hoinărelile lui prin pădurea din preajma Ipoteștilor și pe marginea lacului de acolo, despre prietenia lui cu pădurarul. Nu vor lipsi nici momentele din viața școlară a poetului. Cu acest prilej se poate vorbi de aversiunea poetului față de felul cum se învăța pe atunci în școală. Li se va vorbi, apoi elevilor despre dragostea poetului pentru țară, pentru oamenii muncii, despre prietenia lui cu Ion Creangă. Copiii vor învăța și recita versuri de Eminescu, precum și cântece pe versurile acestui poet. De neuitat pentru copii sunt descrierile privind mizeria îndurată de poet în anii de studenție și de mic funcționar. Efectul acestor descrieri, făcute cu multă căldură, va fi, pentru elevi, pe deoparte, disprețul și ura față de regimul burghezo-moșieresc care a lăsat să se stingă așa de tânăr un talent așa de viguros, pe de altă parte dragostea și simpatia față de poet, dorul lor nestăvilit de a-i cunoaște cât mai bine viața și opera, fiind un mijloc de a sădi în sufletul tineretului nostru, dragostea de popor, de creațiile lui, de regimul democrației noastre populare, care ajută și încurajează talentele, care luptă pentru stărpirea marii nedreptăți sociale: exploatarea omului de către om”.

24 decembrie

● În „România liberă”, M. Cozma se referă la poezia nouă dedicată Republicii, cu citate din Marcel Breslașu, Eugen Jebeleanu, Nina Cassian, Victor Tulbure, Maria Banuș, A. Toma, Dan Deșliu, Mihail Gavril, Szelmer Ferenc, Imre Horvath, Istvan Horvath, Istvan Nagy, Janos Szasz, Efraim Aizicovici, Wolf Tambur.

25 decembrie

● Apare „Urzica”, Anul I, nr. dublu 22-23. Cu acest prilej, adică la finele anului, este editat *Suplimentul „Urzicii”*, conținând serii de texte propagandistice. Satira și humorul se mută la *Șantierul Dunăre-Marea Neagră*. Semnează: Tudor Mușatescu (*Rezon, nea Nae*), Aurel Baranga (*Catării lui Ibrahim*), Ionel Lazaroneanu (*Dumitru N. Dumitru își ia angajamentul*). Desenele semnate de Cik, Benedict Gănescu, Taru, Clenciu, Nell Cobar au același subiect.

29 decembrie

● Numărul dublu, 51 – 52, din „Flacăra” publică *Salutul* adresat lui I. V. Stalin de către Comitetul Central al PCUS și Consiliul de Miniștri al URSS, ilustrând cultul personalității liderului de la Kremlin, dar și telegrama adresată lui Stalin de către CC al PMR. □ În același număr, I. Vitner stabilește, de pe criterii realist socialiste, *Locul lui Eminescu în literatura română*, deschizând un adevărat serial pentru numerele următoare, din 1950: „Altul este deci locul lui Eminescu în literatura noastră și nu acela de «junimist» în care a fost închis de istoria literară a claselor exploatare. Deși influențat de ideologia Junimii, Eminescu rămâne totuși, prin partea avansată a operei sale, o culme a literaturii noastre, dominând lumea de pigmei filistini a adevăraților junimiști”.

30 decembrie

● În nr. 169 din „Contemporanul”, B. Zaharescu salută *2 ani de la proclamarea RPR*, marcând schimbări radicale, ca „lichidarea sectorului economiei capitaliste din industrie sau îngrădirea chiaburimii în agricultură, pe calea planului cooperatist de transformare socialistă a agriculturii, construcțiile, de la industrializarea socialistă la Canal, în 1949 pentru prima dată în istorie conducându-ne viața pe bază de Plan etc.” □ O pagină de antologie anti-monarhică reamintește fragmente din literatura lui Bălcescu, Bolliac, Bolintineanu, Hașdeu, Caragiale, Macedonski, Demetrescu, Bacalbașa, Vlahuță, Neculuță, Cocea sau a publicațiilor „România Muncitoare”, „Facla”, criticând în special regimul Hohenzollern dar și monarhia în general. □ Se consemnează rezultatele campaniei de lichidare a analfabetismului, din cei 500.000 de analfabeți care au frecventat cursurile de alfabetizare fiind promovați în anii școlari 1947-1948 și 1948-1949 400.000, planul de alfabetizare pentru 1949-1950 prevăzând încă 600.000 pe an. Pe lângă aceasta, s-au mai înființat și cursurile speciale (facultățile muncitorești, funcționând pe lângă Institutele de învățământ superior din centrele universitare) de 2 ani, care au ca scop formarea în timp scurt a cadrelor. □ Revista cuprinde și o statistică a producției editoriale din anul 1949: Ed. PMR, 724 titluri, 19087 mii de exemplare; Editura de Stat, 528 titluri, 6598 mii exemplare; Cartea rusă, 260 titluri, 3685 mii exemplare; EPLA 97 titluri, 1708 mii exemplare, Ed. Tineretului 128 titluri, 1542 mii

exemplare tiraj; Confederația Generală a Muncii 189 titluri, 3339 mii tiraj; Ed. Contemporanul, 18 titluri, 216.000 exemplare, ș.a.m.d. □ H. Liman se întoarce la clasicul enunț *O stafie cutreieră lumea, cea a comunismului* și „toate forțele sfintei alianțe reacționaro fasciste s-au unit pentru a o hăitui, Wall Streetul și Papa Pius, City-ul și Pandit Nehru, Schumacher și Tsaldaidis, călăul Franco și batalioanele de SS refăcute în Germania occidentală. [...] O stafie cutreieră lumea și dușmanii popoarelor strigă ca ieșiți din minți: *Este sfârșitul!* Dar popoarele au învățat să-și cunoască prietenii și să-i urmeze. Popoarele îi urmează pe comuniști pentru că drumul comunismului este drumul păcii, drumul libertății, al demnității umane și al viitorului”. □ Eugen Luca realizează cronica literară a *Pamfletelor antidinastice* de N. D. Cocea, cel care vedea în monarhie „nu numai o instituție perimată istoricește ci o sinteză materială și morală a burgheziei și moșierimii care se legaseră în acea *monstruoasă coaliție*” „un simbol, un instrument în același timp al acestor clase, pentru subjugarea și exploatarea mai feroce a poporului muncitor”. Tipărirea acestui volum „trebuie să constituie începutul editării bogatei noastre literaturi antidinastice, pentru a spulbera și din mințile cele mai înapoiate legenda sprijinului acordat de monarhi poezilor, pentru a arăta că paralel cu literatura oficială, glorificatoare și searbădă scrisă de slugile dinastiei a existat și o literatură antidinastică vie, sănătoasă și de calitate, expresie a revoltei și năzuințelor poporului, năzuințe ce s-au împlinit în Republica noastră populară, datorită luptei clasei muncitoare în frunte cu Partidul ei”. □ Pentru 1950 își iau *Angajamente* să scrie opere literare de amploare Al. Jar (romanul *Grivița*, scenariul *Meșterul Manole*, pentru Opera de Stat, și cel pentru baletul *Luceafărul*), I. Călugăru (*Oțel și pâine*, dar și o nuvelă de proporții despre 23 August), Veronica Porumbacu (vastul poem *Armenişului*, despre un sat minier) și Petru Dumitriu (romanul construirii Canalului și cartea primei recolte a Gospodăriilor Agricole Colective). Petru Dumitriu adaugă angajamentului său și un elogiu adus Zilei Republicii: „Sunt sigur că pentru mulți artiști Ziua Republicii e, ca și pentru mine, asemănătoare unui popas într-un urcuș de munte. Tragi în piept aerul care bate la marile înălțimi. Privești îndărăt perspectivele descrescânde dinspre câmpia cețoasă, mohorâtă, de unde ai pornit înainte cu multe, nenumărate zile și nopți. Măsori apoi cu ochii treptele albastre ale noilor piscuri ce-ți stau în față. Sunt unele înălțimi ametoare, de care se spăimântă inima omului singur. Numai că noi nu suntem singuri: avem călăuză îndrăzneată și neînfrică, avem vajnic tovarăș de drum care ne arată - uite, pe colo și pe colo e urcușul, pe acolo e drumul spre culmi. și apoi suntem o oaste întregă, nu drumeți singuratici, ci o adevărată năvălire spre munții înalți din zarea istoriei. [...] Pentru mine, ca și pentru tovarășii mei de muncă, cred cu tărie că drumul acesta cuprinde atingerea câtorva țeluri. Numai atingându-le pe ele ne-am putea arăta vrednici de încrederea, de îmbărbătarea, de sprijinul neprețuit de care am avut parte de la călăuza noastră, de la vajnicul nostru conducător și îndrumător, Partidul”.

● Numărul 61 din „Carnetul Îndrumătorului” este unul *special*, dedicat lui Stalin, la împlinirea vârstei de 70 de ani, cu un fragment din biografia învățătorului și conducătorului, geniu militar și făuritorul statului socialist, cel mai mare om al vremurilor noastre. În cinstea lui, minerii din Valea Jiului, oțelarii din Reșița, muncitorii din București vor lucra în preajma sărbătorii în contul lui 1950, întrecându-se pentru a depăși înainte de termen angajamentele. Tot în decembrie, în nr. 62, se celebrează doi ani de la căderea regimului burghez și monarhist și proclamarea R.P.R.

● În „România liberă”, Geo Bogza semnează textul *Începutul epopeei sau „Prima jumătate de an din viața canalului”*, subiect despre care a scris frecvent în această publicație. Firul călăuzitor al articolului este redat lapidar: „Construim fără burghezie și împotriva ei”.

[OCTOMBRIE – DECEMBRIE]

● Nr. 18 (octombrie-decembrie) din „Analele Româno-Sovietice” preia articolul lui G. F. Alexandrov din *Probleme de filosofie* (nr. 3, 1948), privind *Cosmopolitismul, ideologie a burgheziei imperialiste*.

● Nr. 8 (octombrie-decembrie) din „Probleme de literatură și artă” discută *Despre Stalin – Marele prieten al literaturii*, articol de V. Ermilov. □ Revista mai cuprinde articolele *Propagatorii cosmopolitismului*, de Ana Caravaeva, și *Un mare democrat revoluționar rus* (la a 60-a comemorare a lui N. G. Cernâșevski).

[DECEMBRIE]

● La Cluj apare „Almanahul literar”, publicație lunară a U.S., care își va schimba, din 1954, numele în „Steaua” (după cel al revistei literare sovietice *Zvezda*), primul redactor șef fiind Miron Radu Paraschivescu, apoi Geo Dumitrescu și A. E. Baconsky. *Articolul program* este asemănător cu al altor publicații de gen ale perioadei, reducând totul la „cuvântul cald și frățesc de îndrumare al Partidului” și la „călăuza luminoasă care este învățătura marxist-leninistă”. „Vom avea un exemplu neprețuit în operele scriitorilor sovietici, creatori ai celei mai avansate literaturi din lume”, se specifică încă de la debut, fiecare apariție următoare cuprinzând grupaje lirice și proze dedicate Partidului și mai ales lui Stalin, instituit ca prezență pregnantă în paginile revistei, chiar de la primul număr al acesteia (*Scrisoare către Stalin*, de Emil Isac). Poeții „oficiali” sunt M. R. Paraschivescu, A. E. Baconsky, I. Brad, V. Felea, I. Horea, A. Rău, Ioanichie Olteanu, Tiberiu Utan, cărora li se adaugă criticii D. Micu, George Munteanu, I. Oarcășu, M. Zaciu. Semnătura de notorietate pentru începutul anilor '50 în cadrul unicei reviste literare din Cluj îi aparține lui Cornel Regman (de multe ori sub pseudonimul *Dan Costa*), remarcat încă de la nr. 1 al „Almanahului literar”, prin articolul de o duritate excesivă *Naționalism și cosmopolitism în cultura română*. (vezi Anexa) □ În „Almanahul

literar”, An I, nr. 1, *Cuvântul înainte* al Redacției explică de ce a fost ales acest moment al apariției unei reviste lunare de cultură. S-a dorit un context politic internațional adecvat, și anume sărbătorirea lui Stalin la împlinirea a 70 de ani. „«Almanahul literar» apare astfel ca un angajament solemn pe care ni-l luăm pentru viitor. Vom depune toate eforturile pentru a face din el un instrument de ridicare și stimulare a noilor talente care să îmbogățească numărul scriitorilor patriei noastre și o armă de luptă care să figureze cu cinste în arsenalul celor ce muncesc în R. P. R.”. Pe lângă articolul program al lui C. Regman, despre *Naționalism și cosmopolitism*, mai sunt de reținut și câteva recenzii la cărțile apărute în 1949 : *Goarneau inimii* de Dan Deșliu și *Sufletul nostru* de Nina Cassian, ambele la E.P.L.A. (texte semnate de Tudor Crișan), *Dimineața pe schele* și *Poeme pentru 7 noiembrie*, de Gavril Mihail (articol de Petre Stroia), *Sfârlează cu fofează* de V. I. Popa, la E.P.L.A. (comentariu de Haralambie Grămescu) etc. □ Petre Hossu analizează fragmentul *Bijuterii de familie*, de Petru Dumitriu, publicat la Editura pentru Literatură și Artă: „Nuvela are o depănare strânsă, este o operă coaptă și deplin încheată. Faptul acesta semnaleză o matură forță de construcție epică a autorului, un real talent literar, precum și o adâncită pregătire ideologică. Răscoala este redată cu dinamism, involburare de oameni și mai presus de toate lupta între clase, ajunsă la culminarea ei. Clasele sunt surprinse în ceea ce au ele tipic – de o parte, lumea exploatatorilor, moșierimea, bancherii, cu armata și întreg aparatul lor de stat, la care se adaugă chiaburimea trădătoare. Pe de altă parte, exploatații, țărâniea muncitoare, care își recunoaște un singur aliat, în muncitorii de la căile ferate, în proletariat”. □ Radu Trifan urmărește proza de 120 de pagini a lui Marin Preda, *Ana Roșculeț*, tipărită la Editura pentru Literatură și Artă: „*Ana Roșculeț* este un mic roman sau un mare reportaj, în care ne este povestit un fragment esențial din viața unei lucrătoare de la Filatura Română de Bumbac din București, din momentul naționalizării fabricii și până în zilele noastre, în aproape doi ani de transformare socialistă a țării întregi. Cartea lui Marin Preda vine să ne arate cum pornește și se desăvârșește această transformare revoluționară într-un suflet omenesc, pentru ca să ajungă până la urmă o conștiință vie și activă. Psihologia eroinei, modificată de condițiile muncii revoluționare prin planificarea producției devine ea însăși revoluționară. [...] *Revoluția* cîntă și transformă ceea ce e mai adânc, mai înrădăcinat și mai greu fecundabil într-un om : *singurătatea lui*”.

● La Iași apare o publicație literară similară cu aceea de la Cluj, purtând inițial numele „Luptăm”, (nr. 1-2) și, începând cu nr. 3, „Iașul nou”. Din 1954 va deveni „Iașul literar” iar apoi, din 1970, „Convorbiri literare”. Printre colaboratorii constanți din prima perioadă a revistei se numără N. Labiș, G. Lesnea, C. Ciopraga, Alecu Ivan Ghilia, D. Almaș, D. Vicol, N. Țațomir, cărora li se adaugă, în timp, și alte semnături mai cunoscute, ca Șt. Bănulescu, Liviu Leonte, Otilia Cazimir, Dan Hăulică.

● În „Caiet Cultural”, cei mai importanți poeți ai momentului își aduc omagiul pentru Stalin la 70 de ani. Cântăreții sunt mai mereu aceiași: Mihai Beniuc - *Moscovă, tu luminoasă*, Andrei Ciurunga - *Gând pentru tovarășul Stalin*, Virgil Teodorescu - *Cântec*, Victor Tulbure - *Se uită unii strâmb*. Maria Banuș - *Cântecul cazacilor despre Stalin* (traducere), V. Kernbach - *Anii bucuriei* (trad. din A. Surkov). Anatol Vieru îi dedică lui Stalin o corală pe versuri de Mihai Dragomir, iar Elly Roman o alta, pe versuri de A. Toma. Nina Cassian semnează poemul *La mulți ani, Republică!*

● „Îndrumătorul cultural”, nr. 12, an II, prezintă un sumar aniversar, format din cuvântul înainte al lui C. I. Parhon, despre „cea mai înaintată *Constituție* din lume, cea stalinistă”. Semnează versuri Maria Banuș, *Țara mea*, A. Ciurunga, *Noi te iubim, republică frumoasă*, Ștefan Tita, *Cântec pentru țara mea*, Iuliu Rațiu, *Sărbătoare*. □ Sunt recomandate și cărțile lunii: *Stalin, scurtă biografie*, la Editura P.M.R. și Ion Călugăru, *Măseaua stricată*. În suplimentul de Sărbători apare și piesa lui Petru Vintilă *Lampa din munți*.

● „Femeia”, ultimul nr. din 1949, se oprește, prin Mioara M. Marian, la *Adevărul Coșbuc*, acela „pe care îl poate descifra marea masă a cititorilor, nu cel denaturat de burghezie”. Coșbuc ar fi doar poetul optimismului constructiv, cântărețul poporului, al suferințelor și revoltelor sale, ca în *Noi vrem pământ*”.

● Nr. 5 din „Revue Roumaine” cuprinde nuvela- *Le portrait*, de Ion Călugăru, articolul *Să ne unim contra violenței*, semnat de Sadoveanu, textul lui Geo Bogza despre planul lui Stalin de transformare a naturii (**vezi Anexa**). □ Harry Brauner scrie despre *Lupta pentru pace reflectată în cântecul popular*, iar Petru Dumitriu semnează un fragment din *Noptile din Iunie*.

● „Analele Academiei Republicii Populare Române”, Editura Academiei Republicii Populare Române, segmentul „Decrete și Hotărâri”, conține următoarele semnalări, demne de interes: *Decret prezidențial pentru stimularea activității științifice, literare și artistice*, publicat în „Monitorul oficial”, nr. 24, din 29 ianuarie 1949; *Hotărârea Prezidiului Academiei Republicii Populare Române pentru o justă orientare a activității științifice din Republica Populară Română* luată în ședința din 28 iunie 1949, urmată de *Raportul Secțiunii de științe medicale a Academiei Republicii Populare Române*, în care se afirmă: „Pe alocuri se manifestă însă, în medicină, rămășițele otrăvitoare ale ideologiei vechilor clase exploatoare, clase vrăjmașe poporului, vrăjmașe independenței și progresului țării. [...] O ilustrare elocventă a acestui fapt o constituie «Revista de Oftalmologie» – revistă [...] care pretinde a reprezenta știința oftalmologică din țara noastră. [...] Disprețul fâțiș pe care-l manifestă «Revista de Oftalmologie» față de publicul medical din țara noastră, se vedește nu numai în conținutul revistei ci și într-o inadmisibilă desconsiderare a limbii române. Ea publică articole, mai ales în limbile franceză și engleză, întretinând vechea tradiție burghezo-moșierească de desconsiderare a

limbii naționale, socotită de vechile clase exploatare ca o limbă «incultă», «improprie» pentru exprimarea gândirii științifice. Este limpede că o asemenea poziție cosmopolită, antipatriotică, nu poate fi acceptată de către oamenii de știință legați de popor”. Autorii consideră că „o dovadă grăitoare a acestui fapt este felul în care «Revista de Oftalmologie» tratează importanta problemă științifică a grefei de cornee” (revista se arată interesată de realizările din Statele Unite, pe care le promovează, în timp ce ocolește pe cele din U.R.S.S.). În concluzie, Secțiunea de științe Medicale a Academiei Republicii Populare Române consideră că: 1. „«Revista de Oftalmologie»” este o imagine tipică a spiritului de ploconire slugarnică față de știința burgheză din Apus. [...] 2. Socotim că datoria noastră, ca și a tuturor oamenilor de știință patrioți, este să combatem spiritul lui de ploconire în fața culturii decadente a capitalismului din Apus, de subapreciere a propriilor noastre forțe și de ignorare și a realizărilor și experienței marii științe sovietice. Considerăm că în interesul dezvoltării științei în Republica Populară Română trebuie să luăm exemplu de la oamenii de știință sovietici care, educați de partidul lui Lenin și Stalin, știu să îmbine armonios strălucita lor creație științifică cu un patriotism înflăcărat și cu slujirea devotată a nobilei idei de frăție între popoare.” Procesul-verbal este semnat de: C. I. Parhon, Dr. S. Nicolau, Dr. Kreindler, Dr. N. G. Lupu, Dr. Danielopolu, Dr. Mârza Vasile, Dr. Mincu, Dr. Hortolomei. □ Revista publică și textul ***Pentru o justă orientare a activității științifice din R.P.R.*** care reproduce expunerea președintelui Academiei Republicii Populare Române, prof. Traian Săvulescu în ședința Prezidiului Academiei R.P.R. din 28 iunie 1949. Pornind de la incriminată „Revista de Oftalmologie”, se dau și alte exemple de cosmopolitism, fiind criticați pentru lipsa lor de patriotism „fizicianul Gogu Constantinescu, descoperitorul sonicității, care și-a vândut cu preț bun brevetele marilor întreprinderi engleze, asigurându-și o însemnată participare la beneficii” și Constantin Brâncuși. □ Alte texte din același număr: ***Perspective deschise creației literare de planul Stalinist de transformare a naturii***, conferință susținută de Geo Bogza, membru corespondent al Academiei R.P.R. la ședința solemnă din 25 februarie 1949; ***Premiile acordate pe baza Decretului 31/1949*** (la Propunerea Partidului Muncitoresc Român) celor care s-au distins în ultimii trei ani prin lucrări științifice, literare sau plastice de mare valoare); ***Pușkin, făclie peste vremuri***, comunicare prezentată de A. Toma, membru titular activ al Academiei R.P.R., în ședința solemnă din 30 mai 1949 (apare și în broșură); ***Influente rusești asupra limbii române***, de Prof. Iorgu Iordan, membru activ al Academiei R.P.R., comunicare ținută în ziua de 29 iunie 1949. (apare și în broșură).

● Cuprinsul numărului 12 al revistei „Viața Românească” este centrat pe două evenimente: centenarul eminescian și cea de a doua aniversare a proclamării Republicii. Cel dintâi beneficiază de un număr mare de contribuții: Mihail Sadoveanu – ***Eminescu***, A. Toma – ***Lui Eminescu***, Dan Deșliu – ***Sfărmăt-am***

rânduirea cea crudă..., Andrei Ciurunga – *Ești lângă noi*, Ben Corlaciuc – *Noaptea de la Ipotești*, Geo Dumitrescu – *Itinerar Eminescian* □ Rubrica „Texte și documente” cuprinde *Din notațiile de revizor ale lui Eminescu*. □ La rubrica „Teorie și critică” celebrează același eveniment, cu articole care vizează „reconsiderarea” operei eminesciene, Mihai Beniuc (*Eminescu, poet al poporului*), Maria Banuș (*Natura și dragostea în poezia lui Eminescu*), J. Popper („*Criticilor mei*” și *concepțiile despre artă ale lui Eminescu*) și Barbu Lăzăreanu (*Eminescu, cititor de manuscrise vechi*). □ „Poeme”-le pentru Republica Populară Română” sunt semnate de Miha Dragomir, Szasz Ianos, Gerty Rath și Moise Korner, iar alți scriitori sunt prezenți cu texte care celebrează indirect ziua de 30 Decembrie: Ion Călugăru (un prim fragment din romanul *Oțel și pâine*), Ion Bănuță (*Cetatea vie*), Solo Juster (*Dimineață nouă în stepele dobrogeane* și *Cartea partidului*)

1949 ANEXA

Ov. S. Crohmălniceanu, *Anul literar 1948*, „Almanahul popular”, Editura „Scânteia”, nr. 1, unic, 1949)

„Anul literar a fost bogat în evenimente. El a cunoscut un proces de clarificare a scriitorilor noștri, proces care a făcut ca viața noastră literară să devină mai bună, înregistrând un început de schimbare calitativă.

Lucrările care au apărut mai ales în ultimele șase luni dovedesc că tot mai mulți scriitori, fie ei cunoscuți dinainte sau nume recent ivite, se angajează pe drumul unei literaturi puse în slujba luptei poporului muncitor.

Și începutul de schimbare calitativă își are rădăcinile în transformările societății noastre, în lupta neobosită a Partidului Muncitoresc Român de a deschide oamenilor muncii din România zorile unei vieți mereu mai bune, de a crea condiții favorabile revoluției culturale în țara noastră și deci creației literare și artistice.

În desfășurarea vijelioasă a istoriei multe rosturi s-au cerut a fi clarificate, multe concepții supuse focului critic.

Partidul a avut rolul de avangardă pe care și-l păstrează pretutindeni. Acțiunea de lămurire, de îmbogățire ideologică a oamenilor artei a fost dusă cu perseverență, zi de zi, ceas după ceas sub conducerea directă a Comitetului Central al Partidului.

Organul Central al C.C. al P.M.R. a consemnat mai toate manifestările culturale, a intervenit în mod critic în dezbateri, aducând aici cuvântul Partidului. El a chemat în permanență oamenii artei la luptă împotriva dușmanului de clasă, împotriva ideologiei acestuia, împotriva artei formaliste, el i-a ajutat să ducă munca lor în spirit de partid, să-și pună talentul în slujba clasei muncitoare.

Tot el a făcut loc în paginile sale încercărilor la început stângace dar remarcabile mai apoi, ale scriitorilor tineri ridicați din popor.

Ca purtător de cuvânt al C.C. al P.M.R. «Scânteia» a criticat și a indicat greșelile și abaterile revistelor noastre. Ea a subliniat lipsa de principialitate a unora dintre articole, tendințele nesănătoase aflate uneori în materialul beletristic publicat.

Articolul *Mai multă principialitate în problemele Artei și Literaturii*, publicat de «Scânteia», și decurgând din însăși Rezoluția Plenarei a II-a a arătat cum înțelege Partidul să dea ajutorul său direct pentru îndrumarea oamenilor artei pe linia luptei de clasă și a creației în spirit de Partid, singura cale pentru construirea unei arte cu adevărat populare, pârghie în lupta clasei muncitoare pentru socialism.

Nu a lipsit din activitatea de îndrumare a oamenilor artei nici grija editorială pe care a avut-o partidul de a pune la îndemâna cititorilor lucrările clasicilor marxismului privitoare la fenomenul artistic. S-a tipărit astfel, volumul *Lenin despre literatură*.

Tot în acest an s-au tipărit lucrările lui A. Jdanov, privitoare la problemele literare (*Raportul asupra revistelor «Zvezda» și «Leningrad»*) precum și lucrarea de estetică a lui Sobolev – *Teoria leninistă a reflectării*.

Aceste lucrări, ca și nenumăratele tipărituri din opera clasicilor marxism-leninismului au ajutat la ridicarea nivelului ideologic al scriitorilor și artiștilor.

Partidul a combătut criticismul sterp, snobismul, poleiala culturală, îngustimea vederilor.

Partidul a arătat că fenomenul literar este un fenomen complex, că darea de rețete și formule în acest compartiment e pândită de dogmatism, că principialitatea de clasă sporește forța artei. El a întors pe scriitori cu fața spre viață, le-a arătat ce e esențial în furtunoasa transformare pe care o străbatem.

Și în adevăr, se poate spune azi că toți scriitorii și poeții care au creat în acest timp opere de valoare, au creat pentru că și-au pus ca obiectiv, obiectivele de luptă generală ale Partidului.

Chemând pe oamenii artei să-și pună scrisul în slujba luptei clasei muncitoare, în slujba luptei pentru construirea socialismului, chemându-i la cuprinderea varietății vieții, a nenumăratelor ei probleme, Partidul a fost principala forță care a adus literatura noastră în momentul de înviore, de îmbogățire prin experiență, ale cărui semne începem să le zărim.

Dar spunând acestea, încă n-am spus totul. Partidul a făcut posibil, luptând pentru deschiderea condițiilor de viață mereu mai ridicate pentru toți oamenii muncii, ca scriitorii să înceapă să se bucure în Republica Populară Română de o viață din ce în ce mai înlesnită.

Numeroși scriitori au început să priceapă și să simtă cu adevărat că lupta proletariatului în frunte cu Partidul său, e singura cale de eliberare a omului din lanțurile robiei capitaliste, că linia Partidului în literatură și artă este singura legată organic de marile valori ale trecutului, singura cale spre creații de înalt nivel artistic, că această linie este cel mai adânc stimulent al creației.

Se înțelege din cele spuse de noi mai sus că atât în proză cât și în poezie, ca și în restul sectoarelor literaturii nu ne vom mărgini a examina literatura editată în volum, ci ne vom referi foarte des la lucrări risipite în ziare și reviste, la altele care abia își așteaptă apariția, dar pe care le cunoaștem fragmentar.

Să începem cu poezia.

Poezia noastră – ca și literatura noastră în general – se află într-o continuă lepădare de tirania poeziei decadente. Ea se îndreaptă din ce în ce mai mult pe linia unei dezvoltări sănătoase legată de viața, lupta și năzuințele poporului, legată organic de marile valori ale trecutului, pe linia Partidului nostru, linie al cărei reprezentant a fost în poezie multă vreme singur poetul A. Toma.

Anul care a trecut ne-a dăruit un număr de plachete. Ne referim la Radu Boureanu (*Sângele popoarelor*) și Marcel Breslașu (*Poeme pentru un ziar de perete*).

Radu Boureanu strânge laolaltă poeme închinată sângelui care bate în milioanele de piepturi ce înfruntă imperialismul și-și apără cu arma în mână libertatea. Apariția volumului poate fi consemnată ca un eveniment. Radu Boureanu e prezent într-o competiție poetică în care s-au angajat cântăreții tuturor națiunilor, care stau în mijlocul luptătorilor pentru libertate.

Versurile din *Poemele pentru un ziar de perete* sunt puternice evocări ale luptei poporului nostru (*Grivița, Abecedar pentru o școală de țară*) etc. Ironistul din *Fabule pentru mari și mici* și poetul puternicelor pomiri din *Cântarea Cântărilor* se întâlnesc în vigoarea pamfletului liric pe care Marcel Breslașu îl scrie «cu tibișir» pe ziduri.

Și-au tipărit versuri mai vechi, și unele mai noi în volum D. Corbea și Sanda Movilă. Tot din poezii cunoscute încă dinainte, au desfășurat o activitate răspândită prin ziarele și revistele noastre, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, A. Baranga, Cicerone Theodorescu. Unele poeme ale Mariei Banuș prinse în cea mai clocotitoare actualitate constituie și ele adevărate evenimente literare.

Eugen Jebeleanu a tradus într-o apropiere strânsă sufletească o serie de poeme din Ady, iar Cicerone Theodorescu a recreat într-o impresionantă cursivitate poetică, în limba noastră poemul lui Maiakovski *În gura mare*, adevărată explozie de îndrăzneală, de dragoste pentru mulțime, de încredere în viitor și în forța uriașă a socialismului. Tot Cicerone Theodorescu ne-a dăruit acea *Ogradă minunată* atât pentru copii cât și pentru oameni mari.

Poezie adusă la omenesc prin tonul neafectat, prin forța de a desena oameni și locuri, prin nota lor de autenticitate semnează în «Flacăra» Dan Deșliu. Trebuie să mai remarcăm și respirația largă, (îmbrățișând vederea omului nou, forța educativă a Partidului, precum și simplitatea) din cele câteva poezii publicate de V. Nămolaru.

Dar tot acest an l-a relevat pe Victor Tulbure, poet tânăr, în primul său volum *Vioara Roșie*. Caracteristic pentru poezia lui V. Tulbure este naturalitatea cu care poetul se face cântărețul evenimentelor majore, crainicul unei lumi noi. Victor Tulbure are un profund simț al metodicului. Poemul său *Balada Scânteii ilegale* constituie unul din evenimentele literare ale anului.

La începutul anului a apărut volumul de versuri al Veronicăi Porumbacu, continuat printr-o activitate poetică susținută.

Se cuvine să notăm între versurile strânse în volum antologia subțirică a poezilor ardeleni, cuprinzând *20 de poeme* și editate prin grija lui Ioanichie Olteanu. În afară de persoana acestuia am mai întâlnit aci numele Letiției Papu, al lui Dumitru Micu, al lui Gh. Pamfil și ale altora.

Poezia lui I. Olteanu dovedește o vigoare deosebită. Poetul atacă pieptiș marile teme ale vieții ca și evenimentele zilnice. El încalcă regulile genurilor, plămădește din reportaj, balade, fabule, poem liric, o poezie plină de miez, coaptă la căldura verbului și încălzită de un humor robust.

Pași înainte pe drumul unei poezii legate de miezul vieții celei noi a făcut Nina Cassian, mai ales în ultimele poeme dintr-un ciclu închinat lui 7 *Noiembrie* și publicat în «Viața Românească».

E de asemenea menționabilă activitatea poetică a lui N. Tăutu, George Dan, P. Solomon, D. Vornic-Basarabeanu.

O serie întreagă de poeți tineri au găsit loc în «Flacăra» și în alte publicații. Merită a fi menționați în special A. Ciurunga, N. Smirnov și Costea Chioru. Prezența elementelor ridicate din mijlocul clasei muncitoare în lumea poeziei se face simțită. Accentul de autenticitate al versurilor lui Costea Chioru, N. N. Smirnov, L. Gavrilu și alții are o influență binefăcătoare, izgonește proza și poetica de convenție. Același fericit rol îl are poezia populară, lirica poezilor țărani, care ne-a fost făcut cunoscută prin câteva culegeri.

Trecem acum la proză. Maestrul Mihail Sadoveanu n-a dezmințit obiceiul d-sale de a scrie o carte pe an. A apărut astfel *Păuna Mică*.

Opera abordează una din cele mai spinoase probleme ale realității noastre. Cartea e un îndemn hotărâtor pentru ceilalți scriitori. Fără a cuprinde complet materialul volumul reușește parțial să desemneze frânturi din răscolitoarele prefaceri ale satului românesc și aceasta sub încântarea frazei neîntrecute a povestitorului de la *Hamul Ancuței*.

Un volum de tumultuoasă viață ne-a dat Al. Jar în *Interogatoriul*. Această carte cu adevărați eroi, urmărește destinele unor luptători din rezistență, caută cu ascutime psihologică motivările adânci ale actelor lor. Cartea singularizează situațiile, dar constituie o promisiune puternică. Al. Jar se dovedește un narator dotat cu simțul observației, un sondor lucid al sufletului omenesc și un povestitor nervos; înzestrat cu imaginație creatoare capabil de a conduce o situație către episoade dramatice, de a soluționa impasurile prozei.

Același fior de autenticitate, deși mai interiorizat, mai circumscris la o situație, la un singur episod, comunică proza lui Petre Iosif. și de la el cititorul român poate aștepta cu încredere romanul brigăzilor internaționale în care autorul a luptat.

A apărut nu de mult povestea lui Darie, copilul țăran «descult» care va merge setos după carte la oraș. Cartea lui Zaharia Stancu se anunță o lucrare de serioase proporții epice. Ea va ajunge din anii primului război mondial până în zilele noastre.

Povestirea se scurge calm, la persoana I-a într-un soi de monolog zguduitor. Lumea se destăinuie ochilor acestui copil învățat de mic să dea din coate pentru coaja de mămăligă. Oameni numeroși, situații, figurile satului nostru falsificat de toate rețetele literare, par a cunoaște un modelator care le știe bine ascunzișurile. Cartea lui Zaharia Stancu este o puternică prezentare a realității satului românesc dinaintea primului război mondial. Ea constituie prin tematică o contribuție de seamă la noua noastră literatură.

Lumina Primăverii a lui Ion Călugăru continuă copilăria celui «netrebnic» Buiumaș al țiprei, fecior de cârpaci sârac. Târgul moldovenesc cu dughenile sale cu sărăcimea ulițelor înghesuite și înnoiroite, cu câmpul reavăn, pe undeva pe aproape, lumina crudă a adolescenței acestor tineri din diferite straturi sociale, - eroi care intră pe porțile liceului, sau pe poarta atelierului lăcătușului, - inundă cu o neîntrecută poezie narațiunea solid încheată a lui Ion Călugăru. Din oamenii aceștia, din cei trei Ghiță, ucenicii din mahalalele țării, din puținii prieteni ai lui Buiumaș vor crește oamenii grevei generale, al cărei roman îl pregătește romancierul nostru.

Drumul lui Eusebiu Camilar exemplifică în cadrul activității unui scriitor procesul de care vorbeam la început, ca specific întregii noastre literaturi în această ultimă perioadă de timp.

Din *Valea Hoților*, încercare de populare a unor lăstărișuri și bălți cu stihii și fantome unde implicația socială se făcea silit, din forța romancierului nu mai rămânca decât talentul pictorului colorist al unor tablouri neuitate în detalii (hanurile de hoți la răscruci, haiduci prăduind conace etc.). În ultimul roman *Negura* Eusebiu Camilar trece de la paginile prăfuite ale codexurilor și hronicelor la întâmplările deslușite de experiența trăită.

Negura, cartea războiului ultim se situează în mijlocul celor mai tulburătoare evenimente. Ea ridică numeroase probleme și remarcabilele capitole citite îndreptătesc curiozitatea cu care așteptăm volumul.

Puternice accente critice poartă cartea de nuvele a lui Sașa Pană, *Tâlbâc, Tureacă et Co.* Ea e un catalog a umilințelor, al barbariei, al dobitociei pe care o cultivă societatea burghezo-moșierească în școala sa civică, în «Marea Mută», fosta armată regală română, instrument al opresiunii de clasă.

Și mai acut vorbește despre josnicia unui regim de mizerie și barbarie, carnetul de însemnări al medicului de plasă Gr. Ulieru. Cartea e un document adevărat fără pretenții scriitoricești, denunțând sub un humor tăios sinistru farsă a asistenței medicale la sate în regimul burghezo-moșieresc.

Nu s-au bucurat de o discuție corespunzătoare valorii lor, ca și multe alte lucrări apărute, cărțile de proză ale lui Marin Preda și Pavel Chihaia, două volume ale unor scriitori tineri de netăgăduit talent. Expediate în câteva rânduri care nu reușeau să contureze problemele și să scoată la lumină calea pe care arta lor o are de câștigat, proza lui Marin Preda ca și a lui Pavel Chihaia sunt capabile să dea literaturii noastre o contribuție simțitoare pe care o și așteptăm.

Dar alături de cărțile tipărite au apărut numeroase nuvele prin reviste.

«Scânteia» a rezervat o rubrică întreagă fenomenului cultural și a deschis paginile unui Supliment Literar săptămânal.

În acest Supliment au apărut nuvele și schițe uneori stângace, însă creând climatul relevării unor talente nou apărute din masa muncitoare, educate de Partidul ei.

Curând aceste bucăți și altele inedite au devenit nuvele, dintre care câteva ca: *Direcțiunea mișcării hârtiilor* de Sergiu Fărcășan, *Andrei Buda merge la școala de cadre* a lui Petre Dragoș și *S-a spart satul* de Gh. Cristea, *Potopul* și *Cărămidarii* lui Galan sunt măturii ale unor certe talente. Tot aici au apărut poeme sau traduceri în versuri valoroase.

Și Petre Vintilă a câștigat în adâncime și a sporit viziunea în mod sensibil în cursul acestui an. În general literatura noastră a parcurs un drum lung și spinos de la suprafață la adânc, de la înțelegerea grăbită și uneori greșită, la cuprinderea evenimentelor semnificative, la ordonarea lor într-o operă ce se anunță de proporții.

Un talent nou descoperit în proza românească este Toma Spătaru. Nuvelele lui sunt mai degrabă descrieri mișcătoare, episoade creionate grăbit, însă acest prozator trăit în lumea satului moldovean e un sfătos povestitor care-și strecoară cu măsură și finețe printre cuvinte un humor moștenit de la Creangă.

Să nu uităm a vorbi de vocea lui Petru Dumitriu. Autorul celor 8 proze din *Euridice* a publicat de curând în «Viața Românească» prima nuvelă (*Dușmănie*) dintr-un ciclu întreg pe care-l pregătește.

Petru Dumitriu dă, pe lângă o probă de meșteră cumpănire a situațiilor, o desăvârșită folosință a frazei, care e condusă cu îndemnarea unui cunoscător încercat al greutății cuvintelor.

Prin reviste însă au apărut nuvele variate făcându-ne cunoștință cu posibilitățile unor debutanți care au învățat însă multe din procesul de limpezire al presei noastre.

În ceea ce privește literatura dramatică originală, trebuie subliniată lucrarea lui Mircea Ștefănescu *Rapsodia țiganilor* ca un aport pozitiv pe drumul unei noi dramaturgii. De asemeni fragmentele apărute din *Bălcescu* al lui Camil Petrescu anunță o contribuție valoroasă la drama istorică românească.

Dacă activitatea critică s-a generalizat ieșind din limitele specialității și cuvântului cititorului s-a auzit mai des ca altădată, nu e mai puțin adevărat că o activitate critică aplicată, capabilă să ne dăruiască studii ample, documentate, înzestrate cu posibilitatea de a sesiza desfășurarea fenomenului cultural nu prea am avut. Critica încă destul de schematică, n-a intervenit întotdeauna în mod activ în procesul creației, n-a stimulat suficient pe scriitori, nu i-a ajutat în măsura necesară.

În același timp ea n-a început munca sistematică de cea mai mare însemnătate de preluare critică a moștenirii literare, n-a combătut cu consecvență pozițiile dușmane în literatură. Din păcate studiul tov. Sorin Toma asupra lui Tudor Arghezi, un adevărat exemplu de critică științifică, n-a fost urmat decât în mică măsură.

Ion Vitner a publicat câteva scrioase analize critice dar limitele impuse de articolul publicat în revistă i-au dictat extensiunea studiilor, așa că problemele n-au putut căpăta întotdeauna suportul unei documentații mai bogate. Volumul care va cuprinde respectiva schiță de istorie a criticii noastre, va îngădui remedierea acestei lipse, astfel că discuțiile pe care cartea le angajează să se lege mai intim cu întreaga evoluție a literaturii noastre.

Înainte de a încheia trebuie să spunem câteva cuvinte despre traduceri. Rolul lor a fost deosebit de important în fenomenul cultural românesc din aceste ultime luni. Traducerile în cea mai mare parte de calitate, au suplinit în perioada de frământare, în parte, literatura originală. Traducerile din literatura sovietică a constituit un model, au deschis fructuoase discuții, au prilejuit înțelegerea pe viu a teoretizărilor în jurul realismului socialist. Acest fapt s-a reflectat în întreaga noastră presă literară, unde s-a făcut un loc larg dezbaterilor în jurul problemelor artistice din U.R.S.S. Publicul cititor român, ca și oamenii artei și-au dat seama de rolul capital pe care-l joacă literatura sovietică și ce ajutor imens constituie ea în întemeierea unei literaturi originale de înaltă ținută estetică și etică, prietenă adevărată a omului zilelor noastre.

Nu vom înșira aici o listă din numeroasele cărți mari traduse pentru că aceasta ar putea constitui prin mulțimea problemelor pe care le-ar solicita un alt articol.

Ne mulțumim să subliniem efortul susținut al Cărții Ruse și al «Editurii de Stat» în domeniul amintit mai sus. Deasemeni vom sublinia colecțiile de nuvele, povestiri și poezii din Editurile «Scânteia» și «Cartea Poporului».

Desigur că această trecere în revistă are și omisiuni. Cu toate acestea ea și-a propus de la început să nu fie o listă de inventar. Din numele pe care le-am înșirat, din problemele pe care cărțile le ridică, din datoria nașterii lor, cititorul poate desprinde imaginea acestui an de dezvoltare a forțelor înnoitoare pe care transformările structurale ale societății noastre le-au adus în câmpul literaturii.

Dar experiența acestui an de activitate scriitoricească dovedește că literatura noastră, deși încă redusă cantitativ, a apucat pe o cale bună, că aceasta nu s-a făcut decât în urma unei lupte îndârjite atât împotriva influențelor dușmănoase care o atrăgeau pe fâgașul ideologiei reacționare, cât și împotriva criticismului îngust al șablonizării formelor artistice.

Cu toate lipsurile, cu toată rămânerea în urmă a literatorilor față de ceilalți oameni ai muncii din țara noastră, perspectivele sunt luminoase.

Spuneam că îndrăznim a avea această perspectivă luminoasă datorită celor înșirate până acum, dar și altor factori. În toată țara talente tinere se

trezesc. Sunt zeci de cenacluri în provincie. Paginile culturale ale ziarelor reflectă viața acestor cenacluri. Valul înnoitor a făcut pe mulți din scriitorii mai vârstnici să vină în rândurile scriitorilor angajați în lupta pentru crearea unei noi literaturi. Așa e de exemplu Mihail Sorbul, cu nuvela sa *Meeting*.

Revista S.S.D.R., «Viața Românească», reapărută în acest an, a adus în ultimele numere, numele multor scriitori de notorietate (Cezar Petrescu, Perpessicius etc.) manifestând o sensibilă dorință de a se încadra în acest spornic angrenaj.

Pentru a întreține și lărgi această situație câștigată este necesar ca S. S. D. R. să devină în fenomenul literar un factor activ de clarificare și îndrumare, un organism viu, legat de masse, unde să se dezbată marile probleme ale literaturii aplicate concret la creația literară a scriitorilor noștri.

Societatea Scriitorilor trebuie să devină o armă temută în lupta de clasă împotriva exploatării, să ralieze pe o unică platformă pe toți scriitorii vechi sau noi hotărâți în a duce un război necruțător dușmanilor poporului muncitor și uniți într-un efort comun pentru a face din scrisul lor un mijloc de dezvoltare a Republicii noastre Populare, de luptă pentru socialism.

S.S.D.R. trebuie să împrășteze rândurile celor care scriu descoperind și ajutând să crească talentele ridicate din mijlocul clasei muncitoare.

Evenimentele pe care le străbatem au sclipirea fulgerului. Ele se succed într-un ritm accelerat. Scriitorii trebuie să fie din ce în ce mai mult în inima evenimentelor, în vâltoarea luptei, alături de poporul muncitor, să oglindească în întreaga lor complexitate toate aspectele tumultuoasei vieți a Republicii noastre Populare de pe pozițiile înaintate ale clasei muncitoare”.

Cornel Regman, Două Europe – Două culturi, „Lupta Ardealului”, „Suplimentul cultural”, 14 februarie 1949

„E limpede azi pentru oricine că «unitatea» culturii europene, «europenismul» atât de mult vânturat, în perioada dintre cele două războaie mai cu seamă, a fost și este o abilă formulă diversionistă pusă în circulație de oficinele de propagandă ale marilor puteri apusene, pentru uzul țărilor semicoloniale din Răsărit, sau al popoarelor mici din orbita de interese a marelui capital. «Europenismul» acesta a fost opus sistematic «orientalismului», «asiatismului» sau și mai plastic: «pericolul asiatic» sau mai direct: «pericolul bolșevic», - vicleană delimitare geografică-rasială prin care se urmărea de fapt defăimarea culturii sovietice, prezentarea ei ca ceva inferior, barbar și prin aceasta izolarea și minimalizarea ei în ultimă instanță, asmuțirea lumii, și pe această cale, împotriva poporului și a regimului care a creat-o.

Cauzele acestei bine întreținute ofensive ideologice care a luat forme din cele mai variate, de la conspirația tăcerii, până la isteria fascistă, nu sunt greu de stabilit. Ele trebuie căutate pe de o parte în structura socială și politică a țărilor capitaliste, minate de contradicții de nerezolvat, peste care se aruncă haina înșelătoare a «împăciuirii» europene, pe de altă parte în însăși caracteristica de bază a culturii socialiste, expresie înaltă, exemplară a unei societăți noi clădită pe respectul și dragostea față de om, – cultură stând ca pildă vie în fața lumii de ceea ce poate un popor descătușat din lanțurile exploatarei.

«Europenismul» despre care vorbim nu e însă numai o formulă diversionistă oarecare, ci forma cea mai cinică a diversionii. El este o capcană grosolană care oferă drept momeală un aliment el însuși șterpelit. și într-adevăr este jefuită acum, și folosită ca mijloc de atracție, cultura unui întreg trecut de luptă, cultura progresistă a unei alte Europe cu care Europa capitalismului muribund de astăzi nu are nimic comun. Sunt scoase din lavițe, pentru înșelarea celor naivi, venerabile documente, demult neconsultate de «europeniștii» noștri, – documente care vorbesc despre o altă «unitate» a Europei, a unei Europe luptând împotriva dușmanului, coalizat în «sfinte alianțe» europene-feudale. Însă cu această unitate a Europei revoluționare, burghezia de astăzi nu are dreptul de a se împăuna. Ea a luat cam de multă vreme locul dușmanului de ieri, iar «unitatea» culturală-ideologică-politică de care se cramponează nu e altceva decât un sistem șubred de cumetrii de interese rău ascunse, pe care zadarnic încearcă să le opună avântului contagios al culturii sovietice.

Mai mult decât atât. Vorbind în numele unui trecut de luptă, pe care-l scoate azi la iveală ca pe o icoană la vreme de secetă, cultura burgheză actuală uită că tocmai ea a renunțat demult de a mai urma linia acestui trecut democratic-progresist, – ancorând dimpotrivă apele celui mai negru reacționarism și decadentism. și dimpotrivă, dacă cineva a moștenit și a asimilat partea cea mai valoroasă a acestui trecut european, apoi acest cineva nu e altul decât cultura sovietică, înălțată pe fundamentul marilor valori ale umanității și dezvoltând mai departe, la proporții nebănuite, tot ce a dat mai bun cultura omenirii.

Cât de puternic este prestigiul culturii sovietice astăzi se poate verifica din felul cum largul ei umanism, progresismul și democratismul ei consecvent operează asupra a tot mai largi mase de oameni din lumea întreagă, din felul cum lupta hotărâtă pentru pace pe care ea o conduce, găsește un ecou tot mai adânc la popoarele iubitoare de pace, în lumea muncitoare de pretutindeni.

Cu ce a răspuns și răspunde la acestea cultura «europeniștilor»? Ce opune ea în cumpănă progresului, luptei pentru pace și pentru bunăstare, luptei pentru umanizarea omului, pentru transformarea lui? Ea răspunde la toate acestea cu propagarea urii pentru om, a înjosirii lui până la treapta animalității, cu atâțarea la războiul de nimicire a tot ceea ce a rămas nedistrus încă din patrimoniul cultural al umanității, cu îndemnul nerușinat la sugrumarea a tot ceea ce mai ales cultura sovietică, expresie a regimului socialist, a sădit și sădește în oameni și a făcut să încolțească în conștiința lor.

Cel de-al doilea război mondial a adus însă cu sine o grea lovitură dată «europeniștilor», amatorilor de «unitate europeană», îndreptată împotriva «asiatismului» parte din țările semi-coloniale din răsăritul Europei, de dragul căroră, în parte, s-a inventat mitul europenismului, s-au desprins fără regret din orbita «unității europene» și sunt pe cale de a-și înjgheba o cultură proprie, urmând pilda celei sovietice, cultură caracteristică regimurilor care luptă zi de zi pentru înlăturarea definitivă a exploatării.

Astăzi revoluția culturală în țările democrației populare e în plin avânt. Se duce o luptă hotărâtă împotriva ideologiei falimentare a burgheziei. Sunt distruse tot mai mult în conștiința oamenilor prejudecățile, care mai acționează totuși asupra multora, în ce privește superioritatea culturii burgheze, permanența acestei culturi. Tot mai mult este demascată pretenția burgheziei de a se considera continuatoarea culturii trecutului, când de fapt ea este ucigașa ei. «Barbarie burgheză», nu cultură, burgheză, – astfel a definit Ilya Ehrenburg, într-o formulă de neuitat caracteristica principală a tendințelor actuale ale «spiritualității» europene, în fața căroră atitudinile de ploconeală bizantină, atât de frecvente la un moment dat, devin tot mai rare, pe măsură ce crește conștiința politică a lumii muncitoare din părțile noastre și de pretutindeni.

Cum au reacționat europenii noștri în fața acestui veto energetic opus de către țările democrației populare propunerilor de «armonie» culturală europeană? Printr-o repliere foarte dibace de pe pozițiile teritoriale deținute și pe care au fost nevoiți să le părăsească, ceea ce a dus la necesitatea inventării de noi formule geografice, corespunzătoare momentului. S-a pus astfel în circulație lozinca «unității occidentale», «occidentalismului» de nuanță mai veche, ca și formula mult mai elocventă a «culturii atlantice», a culturii așadar practică în țările din jurul Atlanticului. Faptul acesta nu e fără semnificație. El dovedește încă o dată că la baza inventării teoriilor lor despre «unitatea europeană» au prezidat de fapt precise obiective imperialiste, de subjugare a popoarelor, astăzi dejucate și nicidecum generoase opinii cărturărești despre patrimoniul sacru al culturii europene unitare.

Renunțarea la formula europenismului presupune faptul că țările democrației populare au ieșit din raza lor de acțiune. În același timp, ea mai presupune apariția pe firmamentul reacțiunii mondiale a unui astru puternic care întunecă strălucirea vechilor stele. Faptul că America deține în momentul de față în cadrul capitalismului întâietatea economică și politică, în mijlocul unor forțe de mărimea a doua, în același timp faptul că însăși tabăra democrațiilor consecvente și-a împins pozițiile până în miezul bătrânului continent – iată factorii care au determinat grabnica modificare a formulei «europenismului» prin aceea a «occidentalismului», a «atlantismului».

«Unitate atlantică», «civilizație atlantică» strigă astăzi oficinele de propagandă ale țărilor «curat» atlantizate, din toate punctele de vedere, de la cel economic, până la cel politic și ideologic. și într-un anumit fel, unitatea aceasta

este asigurată. Americanismul cel mai hidos – semn al descompunerii celei mai înaintate a capitalismului de peste ocean, se revarsă în valuri peste vechea Europă, alimentându-se aici cu ceea ce «occidentalismul» a dat și el mai caracteristic decadent în ultimele decenii. Mitul omului în patru labe, cultul omului «disponibil», al mercenarului fără țară și fără ideal, viitorul cetățean al Statelor Unite ale Europei, așa cum și-l dorește probabil neofascistul yankeu – iată numai două din obiectivele culturii atlantice, ale unității occidentale.

Este însă oare această cultură cu adevărat unitară în tendințele ei, după cum îi place să pretindă? Reprezintă ea de fapt idealurile de cultură ale popoarelor din spațiul atlantic? Realitatea, din fericire, ne arată tocmai contrariul. Zi de zi se întesc dovezile care demonstrează că paralel cu dezvoltarea monstruoasă a putreziciunii culturii dominante burgheze, se dezvoltă în chiar miezul societății capitaliste o cultură nouă, cultura unei intelectualități legată de masele exploatate, progresistă prin excelență, larg democratică, combativă, profund ancorată în realitate, care smulge fără cruțare măștile înșelătoare de pe obrazul «barbariei burgheze» și care luptă zi de zi pentru a ține trează conștiința revoluționară a maselor, împotriva încercărilor de a le-o amorți.

În fața acestei ofensive de partizani, iscată în chiar mijlocul pozițiilor «occidentalismului», orice repliere și retragere strategică pe poziții interioare devine zadarnică.

În fața culturii europene a capitalismului în plină derută și dezechilibru, o altă «unitate» a Europei, o unitate vie se încheagă încet-încet. Este unitatea unei culturi însuflețită de credința într-o lume nouă în care exploatarea omului de către om va fi dispărut cu desăvârșire, unitatea unei culturi sprijinită pe lupta milioanelor de oameni ai muncii călăuziți de spiritul internaționalismului proletar și de exemplul măreț al statului sovietic”.

Geo Bogza, *Planul stalinist de transformare a naturii* (conferința academică din 25 februarie 1949, cu titlul *Perspectivile deschise creației literare de planul stalinist de transformare a naturii*, reproducă și în vol. *Porțile măreției*, 1951, Editura Pentru Literatură și Artă)

„Scriitorii din Uniunea Sovietică și din lumea întreagă văd ridicându-se astăzi în fața lor o temă grandioasă: după o lungă serie de cuceriri, omul se pregătește să facă încă un salt în raporturile lui cu forțele naturii.

Asemenea salturi au fost proprii omului de la început; ele au deschis marile cicluri ale istoriei care – pe deasupra conflictelor dintre națiuni și a eclipselor în care s-a aflat uneori omenirea – l-au adus, în mod neîntrerupt, din situația unei ființe terorizate de mediul înconjurător și plină de superstiții la o poziție rațională, din care caută să-și extindă cât mai mult stăpânirea sa asupra

universului în mijlocul căruia trăiește, și ale cărui resurse, într-o uimitoare diversitate de domenii, se arată a fi inepuizabile.

Între primele date ale acestei istorii generale a omenirii, care n-au nici an, nici zi, dar care nu rămân mai puțin memorabile, așa cum din străfundurile ei au pus în mișcare treptata și laborioasa eliberare a omului, trebuie menționată aceea în care el a smuls secretul focului, aceea în care a zgâriat prima oară scoarța pământului pentru a pune înăuntru o sămânță, aceea în care a început să îmblânzească animalele din jurul lui, sau aceea în adevăr epocală în care, fără niciun exemplu din afară, ci numai prin simpla forță a geniului său, a reușit să imagineze și să construiască roata.

Acum, la capătul acestei lungi și glorioase serii – ce pare totuși că nu a făcut decât să pregătească alta, mult mai cuprinzătoare, ce se anunță – omul îndrăznește încă un salt, într-un domeniu în care, față de celelalte cuceriri ale sale, rămăsese mult în urmă, aproape în aceeași situație dependentă și înfricoșată de la început: manifestările atmosferice ale naturii; fenomene de care e legată, pe întreaga întindere a uscatului, desfășurarea atât de variată și eflorescentă a vieții. E vorba acum că omul, eliberat de superstiții, cunoscând legile după care aceste manifestări se produc, să intervină el însuși în ordinea lor, determinându-le după necesitățile sale.

În toamna anului trecut scriitorii au aflat alături de întreaga lume, dar poate cu o emoție mai vie, de marea bătălie împotriva secetei și de transformare a naturii, pe care popoarele sovietice o vor da în următorii cincisprezece ani, pe întinse teritorii ale patriei lor. Mișcându-se cu îndrăzneală pe liniile unui plan care face dintr-odată față problemei, ele vor combate efectele dezastruoase ale secetei din regiunile de stepă, ridicându-se împotriva cauzei care o provoacă: vânturile aspre, furtunile de nisip, uriașele revărsări de aer fierbinte pornite din podișurile Asiei Centrale.

Acolo, pe întinderi de pământ necunoscute, în miezul pustiu al celui mai mare continent, deasupra unor înalte podișuri de piatră, atmosfera pământului se încinge ca într-un cuptor; și brusce variații de temperatură o lucrează, aproape ca pe un mineral, pe nicovale din inima Asiei, scoțând din ea spada enormă a uraganelor. Acolo, în acel arsenal în care forțele oarbe ale naturii se concentrează, punând la cale năruirea lumii, iau naștere marile vânturi care bat neîncetat imense regiuni ale pământului, făcându-le de nelocuit. Deasupra acelor pământuri mereu amenințate călătoresc furtunile de nisip, amestec de aer fierbinte și grăunțe silicoase, palmuind viața cu pulberea lor aspră, punându-i pe obraji o cenușie mască mortuară. Și mai departe ajung, în regiuni locuite și roditoare, pe care le acoperă cu arșița lor, supunând plantele unui nemilos proces de deshidratare, de pe urma căruia adeseori dispar, lăsând pământul fără viață.

Așa bat aceste vânturi, vara fierbinți, revărsând asupra lumii respirația lor de foc; iar iarna, dimpotrivă, înghețate, tăioase, purtătoare de vitriolante

temperaturi minime, pătrunzând în inima copacilor și înghețându-le seva, spulberând zăpada pe mari întinderi, lăsând ogoarele dezgolate, smulgând din ele sămânța pe care omul o pusese toamna și aruncând-o în neant. De pe urma lor, și atunci când sunt de foc, și atunci când au fost de gheață, pământul încetează să mai fie fecund, germinația e oprită, recoltele pier și, odată cu ele, un număr de oameni, întotdeauna dramatic. Ca la o eclipsă de soare, mari spații continentale intră atunci în conul de umbră al doliului care lovește omenirea.

În călătoria lor spre apus, trecând pe deasupra Mării Caspice, aceste vânturi își pierd din asprime și nu mai stingheresc înflorirea Caucazului; dar mai spre Nord, prin spațiul dintre marginea mării și munții Urali, o parte din ele scapă în Europa, ca printr-o poartă, revărsându-se peste întinderea stepelor ruse, cărora le creează o climă deosebită, și ajungând în cele din urmă, încă destul de fierbinți, deasupra țării noastre. Oamenii, a căror viață e legată de aceea a pământului, le cunosc; și în atâtea rânduri, cu inima strânsă, le-au privit clătînând vârful copacilor și împingând dincolo de munți cohorta nesigură a norilor.

În ultima vreme, suflând perioade mai lungi și cu o violență sporită, ele au părut că vor să instaureze o nouă climă, mai aspră și plină de primejdioase capricii, în care recoltele devin nesigure, iar natura încetează să mai fie un mediu prielnic vieții.

Explicația ce s-a dat acestei înrăutățiri a climei din locurile în care ne aflăm a pus, de fiecare dată, considerându-le drept o mare greșală. Acest secol, în care capitalismul a apărut ca mijloc de exploatare a bogățiilor naturii, fără să țină seamă de legile ei, a produs până la urmă crize de tot felul, degradând și omul și natura. Pe întinse suprafețe ale pământului pădurile au dispărut, lemnul lor a contribuit la prosperitatea dintru început a erei capitaliste, însă, în ordinea naturii s-a produs un grav dezechilibru: apa râurilor a început să scadă, anii de secetă au devenit mai numeroși – iar orașele ridicate în acest secol prolific, dar dezordonat, sunt amenințate acum să fie dărâmate de vânt și se pot aștepta să vadă apărând la porțile lor, pustiul.

Și, poate, în cele din urmă, fenomenul acesta pe care memoria omenirii a fost nevoită să-l înregistreze în câteva rânduri, s-ar fi putut produce și în aceste locuri, dacă față de vremurile trecute – când pustiul a înaintat cucerind mari spații geografice și făcând să dispară vechi așezări omenești – istoria lumii n-ar fi intrat într-un nou ciclu: al orânduirii socialiste. Aceasta este o dată de la care elementele tuturor problemelor se schimbă fundamental și pot fi privite în față cu o îndrăzneală nouă, cum nu s-a mai întâmplat niciodată până acum.

De data aceasta omul e acela care, pentru a-și asigura răsplata muncii sale, ia ofensiva împotriva forțelor telurice, pornind în întâmpinarea pustiului, îngrădindu-l în spațiul lui geografic – unde, fără îndoială, că mai târziu îl va

ataca, desființându-l – oprind emanațiile fierbinți care, pornite de pe acele inflamate întinderi, îi amenințau recolta ogoarelor. Orânduirea socialistă e forma de viață care pune omul în măsură să dezlănțuie această ofensivă; iar planul stalinist de transformare arată proporțiile continentale ale bătăliei și marea desfășurare de forțe cu care se pornește la luptă. Dacă la poarta dintre Urali și Caspică s-ar fi aflat și astăzi santinela țaristă, fără îndoială că ea ar fi dat, în fiecare an, un pas înapoi. Niciodată marii proprietari de moșii, oricât de impresionați ar fi fost de năvala pustiului, n-ar fi putut concepe planul unei bătălii de o atât de mare amploare și n-ar fi avut respirația necesară pentru a o duce până la capăt. Revoluția din Octombrie a venit tocmai la timp pentru a pregăti oamenii ca, alături de celelalte bătălii pe care le dau, pentru o cât mai deplină cunoaștere și stăpânire a naturii, să poată face față acestei uriașe probleme, ridicându-i pe toți, ca pe unul singur, împotriva vânturilor asiatice aducătoare de secetă, astupând enorma spărtură prin care ele pătrund Europa.

Încă odată, ca pe vremea războiului, stăm aplecați pe harta Uniunii Sovietice, străbătută de la Nord la Sud de liniile frontului. Între marginile munților și ale mării, de-a lungul marilor fluvii ruse, se ridică perdelele de păduri ca niște armate, una în spatele alteia, pe o mare adâncime, pentru a ține sub apărarea lor pământurile amenințate. De data aceasta, bătălia se dă spre răsărit, spre inima de piatră a Asiei Centrale, începând pe pământurile nisipoase de dincolo de Urali și de Marea Caspică. Sunt, tot ca pe vremea războiului, câteva fronturi principale, de care se va sparge atacul masiv al vântului; iar în spatele lor, un vast teritoriu e acoperit cu o rețea deasă de mici dreptunghiuri silvice, menite să apere, după exemplul ilustru al partizanilor, pământul fiecărui colhoz.

Pentru a pune în aplicare acest plan, pentru a declanșa ofensiva pe care el o prevede, se fac acum, pe teritoriul Uniunii Sovietice, pregătiri imense. Un număr de optzeci de mii de colhozuri sunt angajate în bătălie; oamenii lor, ajutați de mașini, vor planta în următorii cinci ani peste treizeci de miliarde de arbori, cei mai mulți dintre ei stejari dar nu vor lipsi nici pomii fructiferi.

Accastă grandioasă operă de împădurire – totalizând șase milioane de hectare, distribuite pe întreaga suprafață a stepelor ruse – este răspunsul solemn pe care socialismul îl dă anarhicilor devastări de păduri din vremea capitalistă. E un răspuns menit să trezească interesul profund al scriitorilor, prin calma lui măreție și prin ecourile îndepărtate pe care le va avea.

Planul erei socialiste de transformare a naturii conține o forță adâncă și într-un anume fel explozivă, asemeni nucleelor cosmice din care se dezvoltă lumi viitoare – și se poate vorbi de pe acum de influențele ivite în mentalitatea oamenilor care l-au abordat, numai prin simplul contact cu noua viziune a lumii și cu perspectivele îndrăznețe pe care, cu o nestăvilită forță, le deschide. Cei care au vorbit până acum despre acest plan au folosit imagini pline de o mare putere de sugestie și, adeseori, străbătute de reale accente poetice. Ei au

descriș perdelele de păduri ca pe niște «gigantice diguri», de care se vor sparge valurile vântului; iar întregul complex de lucrări – din care nu vor lipsi lacurile artificiale menite să mențină umezeala și să condiționeze clima – ca pe un vast sistem de «irigație aeriană».

Nu încapе îndoială că, pe măsură ce sămburii acestui plan se vor dezvolta în mintea a cât mai mulți oameni, e de așteptat ca numărul sugestiilor, imaginilor și al ideilor căroră el le dă naștere, să crească, îmbogățind patrimoniul intelectual al civilizației socialiste. Scriitorii își vor putea lăsa opera străbătută ca de un fluviu ecuatorial, de torentul de imagini și idei care țâșnește din substanța acestui generos proiect de a proteja omul și de a restaura frumusețea devastată a naturii.

Aflându-mă în fața știrilor care vesteau lumii această grandioasă acțiune omenească, de la început, eu am auzit-o ca pe o simfonie străbătută de impresionante acorduri. Această reprezentare polifonică se produce ori de câte ori mă aflu în fața unui eveniment epocal sau a unei realități mărețe, de natură să trezească în mine o largă mișcare de sentimente. Proiectul prin care natura urmează să fie transformată, punând în acțiune milioane de oameni, pentru a ridica în fața vântului lungi șiruri de arbori, a făcut ca foșnetul lor, încărcat de un puternic mesaj – uman și poetic – să se audă de la început.

Sunt sigur că simfonia aceasta o voi asculta cândva în forma ei definitivă, realizată de unul din compozitorii sovietici, sau de un alt compozitor al lumii, încercat de multitudinea de sentimente pe care le trezește această eroică acțiune omenească. Voi recunoaște atunci acordurile care au descriș întinderea monotonă a stepei sub bătaia vântului, cerul fără un nor, începutul secetei, suferința și foamca a milioane de oameni; și voi recunoaște apoi sunetele care au vestit apariția noilor oameni și începutul marii bătălii pe care ai au pus-o la cale, de la Urali la Marea Caspică, de la Nipru la Volga. În tot ceea ce se va întâmpla pe acest întins teritoriu, în următorii cincisprezece ani, compozitorii vor avea pentru arta lor – de a transfigura și da profunzime, prin sunete, lumii și acțiunilor omenești – un material bogat și o idee profundă pe care să-l axeze.

Cinematografia va putea scoate din episoadele acestei bătălii imagini multiple și impresionante; fie că operatorii își vor pune, la început, obiectivul lângă frunza uscată a plantelor, sau în albia râurilor secate – albă și dureroasă ca orbitele din care ochii s-au scurs; fie că vor zbura apoi cu avionul, vară de vară, pe deasupra perdelelor de păduri crescând ca într-un basm, transformând întinderea de pe vremuri a stepei într-o imensă grădină.

Pentru a cuprinde evenimentele ce vor avea lor în acest spațiu, avionul va fi obligator; și poeziile vor trebui să folosească de asemeni, pentru că numai de la fereastra lui în deplasare cu sute de kilometri pe oră, își vor putea da seama de larga desfășurare a acestei grădini, realizată de oameni pe 120 milioane de hectare, suprafață ce, fără îndoială, o depășește cu mult pe aceea a locuitorilor în care se presupune că a fost cândva paradisul terestru.

Dar sarcina cea mai însemnată revine prozatorilor – și anume marilor prozatori – fiindcă numai scriitorii de lungă respirație vor putea să redea în întregime amploarea, profunzimea și răsunetul acestei bătălii. Mărețul plan sovietic de transformare a naturii ne pune în fața unei acțiuni de proporții epice, iar apoi care sunt meniți să o exprime în totalitatea ei, romancierii, povestitorii, marii poeți în proză, vor trebui să se miște între orizonturi vaste, pe liniile de creație ale epopeei. Simfonia și epopeea rămân cele două moduri majore care vor fi în stare să exprime, cât mai deplin, conținutul poetic și grandoarea acestei îndrăznețe acțiuni omenеști.

Ceea ce va înlesni misiunea scriitorilor, punându-i de la început pe drumul marilor realizări, este conținutul profund uman al acțiunii care începe, rezonanța pe care, de mult, elementele ei o au în sufletul omenesc, încât vor putea pătrunde în literatură în mod larg, ca apele unui fluviu ce abia aștepta să se reverse. Seceta – împotriva căreia se pornește în această bătălie – a pricinuit omenirii grele suferințe, pustiind în repetate rânduri țări întregi, și arătând lumii, în nopți fierbinți de vară, mari spații ale pământului, ca pe oglinzi ale solitudinii ai minerale, ca pe întinse și multe cimitire de cenușă.

Poeții și prozatorii au vorbit despre secetă în pagini de neuitat. Cu acest prilej, a fost citat din Cehov un impresionant pasaj, dar, alături de el, fiecare națiune își poate numi marii scriitori, care s-au aplecat peste trupul amenințat să se prefacă în scrum al omenirii și al naturii, cuprinse de fierbințeala ucigătoare a secetei și au lăsat, despre suferințele pe care acest tifos geologic le aduce, mărturii zguduitoare.

Pe de altă parte, natura a fost privită întotdeauna cu o bucurie mai mare, ori de câte ori pe întinderea pământului au fost presărate păduri. Arborii, singuri sau strânși pe întinse teritorii, sub forma amplă și până la urmă simfonică a pădurilor – cu ciclul plin de poezie și străbătut de o adâncă forță al desfrunzirii lor anuale; ca o largă și calmă respirație a firii; ca o reîntoarcere neoprită la forțele vie ale vieții – au dat întotdeauna omului, antrenându-l în marile lor circuit cosmic și scăldându-l în cantități nelimitate de oxigen, un sentiment mai viu al existenței și o stare de fericire evidentă. Din toate timpurile, pădurile au adresat oamenilor această invitație la fericire, al cărei ecou – nestăvilit și nostalgic – străbate folclorul popoarelor și cântecele întregii omeniri.

Ori, acum, în *marele plan stalinist de transformare a naturii* – care trezește emoția și admirația noastră a scriitorilor și întreaga noastră adeziune – e vorba de a porni la luptă împotriva secetei, de a izgoni uscăciunea și suferințele pe care le aduce, tocmai cu ajutorul pădurii. *Proiectul sovietic*, urmărind să apere pământurile amenințate de secetă, sfârșește prin a transforma însăși natura, acoperind o parte din ele cu păduri; dând astfel oamenilor, nu numai siguranța atât de necesară a fertilității ogoarelor, ci și un nou cadru în care viața lor se va desfășura un nou peisaj, mai estetic: o nouă climă, mai plăcută; în mijlocul unei vaste rețele silvice, adăpostind în arborii săi păsări

cântătoare și formând un întreg sistem de generatoare de aer curat, ale cărui efluvii vor străbate stepa în toate părțile, răcorind-o.

Bătălia care urmărește să smulgă naturii această bună stare și fericire pentru oameni este o acțiune de o excepțională frumusețe morală, și nu se poate ca toți cei care au visat o lume mai bună – și, în primul rând, scriitorii – să nu vibreze în fața ei îndelung, salutând-o cu bucurie și emoție.

Odată mai mult, regret că Maxim Gorki nu mai e în viață, fiindcă din inima lui, plină de o nemărginită dragoste față de oameni, ar fi țâșnit fără îndoială cel mai înflăcărat salut față de acest plan, care țintește dintr-odată la bunăstarea și fericirea a milioane de oameni. Urmașii lui, pe calea realismului socialist, au în această bătălie pentru fericire a popoarelor sovietice, un material din care, la cea mai mică atingere, izvorăște în mod nestăvilit, emoția necesară creației, acea căldură lăuntrică, angajantă și sinceră, de care scriitorii au neapărat nevoie pentru a-și începe și duce până la capăt opera.

În această acțiune la care vor lua parte milioane de combatanți, oameni și arbori, păduri umane și păduri vegetale, ridicându-se – însuflețite, foșnitoare – împotriva vântului pustiitor, inima scriitorilor va găsi ritmul larg al marilor creații epice. Acțiunea pe care urmează să o descrie, pe lângă conținutul ei inspirat din dragoste față de oameni, are o durată de epopee; aceasta va îngădui copiilor, ce s-au născut în aceeași zi cu comunicatul care a vestit-o, să intre și ei în bătălie, luând parte la ultima-i fază, fie ca mecanici de tractoare, fie ca poeți ai acelei generații. Pentru că în timpul acesta se vor ivi generații noi, care vor schimba încă odată, și mai mult ca oricând, fața pământului. Odată cu miliardele de arbori, ce se plantează acum, vor crește milioane de oameni, și ei vor fi gata în același timp, forțând o lume tânără și nouă, crescută cu îndrăzneală, încât de creștetile ei se vor sparge vânturile Asiei Centrale; o lume triumfătoare, capabilă să imobilizeze uraganele, să înăbușe în leagănul lor marile furtuni care ar mai voi să pustiască pământul.

Scriitorii vor avea de arătat toate acestea.

Ei vor avea de descris transformarea naturii pe un vast teritoriu, acoperirea stepelor cu perdele de păduri, cu un întreg sistem de irigație aeriană, în urma căruia vor dispărea arșița și seceta, și transformarea milioanele de oameni care vor da această bătălie. cuprinși în propria lor acțiune ca în apele uriașe ale unui fluviu, purtându-i spre țeluri îndepărtate și grandioase. Vorbind de această călătorie, ei vor avea de descris marele salt psihologic pe care omul îl face acum.

Până acum, vânturile au fost libere, dezlănțuindu-se de câte ori au vrut și devastând pământul. Omul erei socialiste se ridică împotriva lor, făcându-le semn să se oprească, punându-le în frâu; și acțiunea aceasta a lui se leagă și o continuă pe a acelui îndrăzneț strămoș care în noaptea vremilor, a avut curajul să țină calea calului sălbatic, să-l încalce și să plece cu el deasupra pământului. Acela a fost un moment unic – când omul a început să se miște la

mari distanțe – un sâmbure care a plesnit, lăsând să țâșnească din el cavalcadele, migrațiunile, șarjele cavaleriei, caravanele continentale ale pionierilor și negustorilor, o lungă și frământată epocă a istoriei până la formele rafinate ale trăsirii și landoului.

Acum, la începutul erei socialiste, omul se ridică să îmblânzească vânturile; și aceasta e deasemeni un salt îndrăzneț, un sâmbure exploziv din care vor țâșni formele civilizației viitoare, noua și mai deplină lui stăpânire asupra naturii.

Saltul care se produce acum, sub privirile noastre, ridică omul din pulberea, în care timp de secole au jucat paparudele și din mijlocul a tot felul de superstiții, la concepția îndrăzneată a continentului apărat de digurile aeriene ale perdelelor de păduri. El îl ridică în fața raclelor cu moaște, de-a dreptul în fața vântului, cu un frâu în mână, reînnodând firul marilor lui îndrăzneli, hotărât să nu dea înapoi, să supună și această forță a naturii.

Saltul acesta, pe care milioane de oameni sovietici îl fac astăzi, înscrie încă o dată în istoria lumii triumful orânduirii socialiste pe întinse suprafețe ale pământului. marile acțiuni la care, datorită acestei orânduirii, oamenii se pot angaja acum, pe scară continentală, cu rezultate pe care atlasurile geografice vor trebui să le înregistreze, dovedesc că în partea aceasta pământul a intrat într-o fază superioară a existenței sale.

Cu câteva decenii în urmă, a produs multă vâlvă și a dat loc la discuții aprinse, ceea ce s-a numit pe atunci problema «canalelor din Marte» unele dungii ivite pe suprafața acelei planete, atât de clare, încât Schiaparelli, astronom italian, le întocmise chiar o hartă, formate din pure și enigmatice figuri geometrice, cărora oamenii, pe drept cuvânt tulburați, se străduiau să le găsească o explicație. Printre nenumărate presupuneri, s-a emis atunci și ideea – hazardată, dar atrăgătoare – că, pe sora noastră din sistemul solar, înflorește o civilizație atât de înaintată, încât a ajuns în stadiul comunicațiilor interplanetare și că acele figuri geometrice nu ar fi decât încercările făcute de marțieni pentru a ne aduce la cunoștință, printr-un sistem de semnalizare gigantic, existența și vecinătatea lor cu noi în spațiul cosmic.

Războaiele care au urmat pe pământ au pus capăt acestei efervescențe de ipoteze; omenirea având să-și vindece răni proprii și grele a uitat de problema semnalizărilor interplanetare; dar eu, privind astăzi imensa hartă a Uniunii Sovietice, deasupra căreia apar pe lungi distanțe liniile subțiri ale perdelelor de păduri, m-am gândit că, dacă presupunerea aceea ar fi fost cumva adevărată, acum marțienii ar avea prilejul să vadă cum de pe pământ li se răspunde, în fine, la semnalele lor de pe vremuri. și m-am mai gândit că dacă locuitorii acelei planete ar fi să se pasioneze – cum am făcut și noi pe vremuri – de semnificația acestor linii care se ivesc pe fața pământului, astronomii marțieni, care formează fără îndoială o categorie de astronomi avansați, cărora nu le scapă nimic de seamă din ceea ce se întâmplă în univers, le vor putea răspunde

de lângă enormele lor telescoape: «Pământul ne semnalizează că socialismul a triumfat pe a șasea parte a lui, și că se îndreaptă acum spre comunism»”.

Ion Vitner, *Însemnătatea operei lui Gherea în cultura noastră națională*, „Scânteia”, 6 mai 1949

„Ne mai desparte un an până la împlinirea a trei decenii de la moartea lui C. Dobrogeanu-Gherea. În răstimpul care s-a scurs de la dispariția uneia din cele mai însemnate personalități ale culturii noastre naționale, istoria și critica literară burgheză a făcut mari eforturi de a desființa și a reduce la neant tezaurul de gândire progresistă păstrat în cărțile lui Gherea. În general, funcția principală a criticilor burghezi a fost să fie de a trece sub tăcere, fie de a arunca noroi cât mai mult asupra a tot ce înseamnă tradiție bună a unei culturi legată de viața poporului nostru și de a ridica în slava cerului tot ce era surrogat al culturii reacționare a Occidentului, sau tot ce era dușmănos luptei pentru dreptate socială, libertate și independență națională, dusă de masele noastre populare. Această îndeletnicire josnică a criticilor și istoricilor literari ai burgheziei s-a exercitat cu precădere în jurul figurii lui Dobrogeanu Gherea. Oricine deschide tratatele de istorie literară apărute de la moartea lui Gherea și până astăzi va putea observa ura de clasă pe care scribii burgheziei au revărsat-o pentru a distruge valoarea operei lui Gherea.

Opera lui Gherea este de mare însemnătate, pentru că în momentul în care ideologia claselor exploatare, concretizată în opera lui Maiorescu, începea să subjuge cultura noastră, ideile reacționare ale Occidentului Gherea începe să exprime lupta ei pentru crearea unei culturi naționale și populare.

Burghezia și moșierimea au făcut din Titu Maiorescu idolul lor cultural și l-au impus ca atare timp de decenii întregi. Cultul acestui idol al reacțiunii mai persistă și astăzi la unii intelectuali. Văzut din perspectiva desfășurării istoriei culturii noastre naționale, Maiorescu apare ca un frânar al culturii ce exprimă viața și năzuințele poporului, ca o barieră pusă în calea realizării unei astfel de culturi. Nu trebuie, împiedicându-ne de cele câteva elemente aparent progresiste ale operei și vieții lui Maiorescu, să pierdem din vedere nota dominant reacționară a personalității și operei sale, și aceasta apare cu limpezime atunci când nu-l considerăm pe Maiorescu izolat, când nu-l scoatem din istoria noastră culturală, ci-l judecăm în evoluția acestei istorii. După Bălcescu, creatorul începutului istoriei științifice a poporului nostru a unei istorii văzută ca un rezultat al luptei maselor populare pentru o viață mai bună, liberă și independentă și nu ca o istorie a personalităților exprimând dorința claselor exploatare; după Kogălniceanu care scria în prefața «Letopisețelor» că: «arta și literatura, expresiile inteligenței, n-au speranță de viață decât acolo

unde el își trag originea, în însăși tulpina popoarelor. Altmintrele nu sunt decât plante exotice pe care cel întâi vânt ori le îngheață, ori le usucă»; după Russo care a pus în valoare cultura populară și după Bolliac care a văzut în poezie o armă pentru făurirea unei Republici a poporului, apariția lui Maiorescu înseamnă tocmai acel vânt, de care vorbea Kogălniceanu, în stare să înghețe ori să usuce, rodul muncii artistice și literare. Teoria «artei pentru artă» pe care Maiorescu o propovăduiește – teorie care susține că «arta adevărată» nu trebuie să exprime năzuințele poporului și nu trebuie să caute a înfățișa nevoile sale iar artistul, în momentul în care creează, nu trebuie să se simtă legat de viața poporului său și zbuciumat de lupta lui, ci să fie «impersonal», neutru, așa cum este suprafața indiferentă a unei oglinzi, – a construit o piedică serioasă în calea dezvoltării tradiției progresiste a culturii noastre.

Numai luând în considerație aceste fapte, ne putem da seama de însemnătatea luptei pe care Gherea a dus-o în domeniul culturii, la sfârșitul veacului XIX. Opera lui Gherea reprezintă continuarea și dezvoltarea, în condițiile forței clasei muncitoare din epoca lui, a celei mai bune tradiții a culturii noastre naționale, tradiția progresistă a revoluționarilor de la 1848.

Opunându-se lui Maiorescu și teoriilor sale, Gherea lupta pentru teoria avansată a clasei muncitoare împotriva ideologiei reacționare a claselor exploatatoare de la noi, de pretutindeni.

Opera lui Gherea reprezintă la sfârșitul secolului XIX, aspectul cel mai desăvârșit, la noi în țară, a ideologiei clasei muncitoare.

Artistului – oglindă (sau cum spunea Gherea «artistului – insectă» zburând cu indiferență din loc în loc) propovăduit de Maiorescu, Gherea îi opune cu tărie tipul artistului – cetățean, bucurându-se și suferind, de toate bucuriile și suferințele poporului său având ca unic țel de a fi educator al maselor pentru cucerirea unei vieți mai bune și mai înalte, mai frumoase.

Și nu este întâmplător că recomandând acest model al artistului – cetățean, Gherea dădea ca exemplu – printre alții – pe marii reprezentanți ai literaturii ruse: Pușkin, Lermontov, Turgheniev, Tolstoi.

Cu aceasta atingem o a doua latură a însemnătății operei lui Gherea. Prin Gherea sunt introduce în cultura noastră ideile estetice și critice ale revoluționarilor democrați ruși: Cernișevski, Belinski, Herțen, Dobroliubov. În esența ei, critica lui Gherea este o rodnică însămănțare în cultura noastră a ideilor înaintate ale democraților revoluționari ruși, întărite de cunoașterea materialismului istoric al învățăturii lui Marx și Engels.

Sunt aproape cinci ani de zile de când poporul nostru, eliberat de sub jugul fascist de către Armata Sovietică, luptă – condus de clasa muncitoare și de Partidul ei – pentru făurirea unei vieți mai bune celor ce muncesc, pentru făurirea în același timp, a unei culturi noi revoluționare, demne de poporul nostru muncitor. Pentru a făuri această cultură socialistă în conținut și națională în formă trebuie neapărat să folosim din plin tot tezaurul de gândire

progresistă pe care cultura noastră îl deține. În această direcție a valorificării a tot ce este bun în cultura noastră și a înlăturării a tot ce este putred și învechit, noi am făcut încă prea puțin. și nu este lipsit de semnificație faptul că, în afară de rare articole și studii, figura lui Gherea nu a trezit până acum un interes mai viu în rândurile cercetătorilor noștri literari de astăzi. Asta dovedește la unii din criticii noștri nu numai lipsa unei legături temeinice cu trecutul nostru progresist, dar și lipsa unei înțelegeri depline a culturii prezentului, pentru că o serie întreaga de previziuni și de deziderate exprimate de Gherea a devenit sau sunt pe cale de a deveni realități curente în cultura noastră actuală. Ignorând învățătura lui Gherea cu privire la fenomenul literar și la critica literară, înseamnă a ne lipsi de o justă înțelegere a desfășurării istoriei culturii noastre, fapt care nu poate fi fără consecință dăunătoare pentru cercetarea literaturii noastre, în spirit științific.

Punerea în valoare a operei critice a lui Gherea, se impune astfel ca o sarcină imediată a criticilor și istoricilor noștri literari. Aceasta nu înseamnă bineînțeles, a lua în brațe în mod neprincipial tot ceea ce a scris Gherea.

Înt-o lucrare valoroasă «În legătură cu mișcarea muncitorească din România», academicianul Mihail Roller a arătat că viața și opera lui Gherea nu a fost aceea a unui revoluționar consecvent. După o etapă progresistă, strâns legată de lupta clasei muncitoare, și a maselor populare de la noi, care merge până la anul 1900, urmează – până la sfârșitul vieții sale – o a doua etapă, în care Gherea este vizibil influențat, în gândirea și activitatea lui practică, de ideile reformiste care bântuiau cercurile celei de-a doua internaționale. Teoria «neo-iobăgiei» și a «dezvoltării socialismului în țările înapoiate» pe care Gherea le lansează în această perioadă, au avut un efect dăunător asupra mișcării noastre muncitorești. Ele dovedesc că Gherea nu a văzut intrarea economiei țării noastre în orbita capitalismului internațional, care trecuse de faza imperialistă, cu toate consecințele sociale, politice și culturale ale acestui fenomen; el nu a văzut pătrunderea tot mai largă a raporturilor de producție capitalistă în agricultura noastră și a desconsiderat potențialul revoluționar al țărănimii; el nu a văzut cu suficientă limpezime forțele interne ale progresului social, în continuă creștere, în țara noastră, în fruntea cărora se află clasa muncitoare. Desfășurarea istoriei a pus în lumină marile sale greșeli teoretice și practice.

Nelăsând la o parte nimic din ceea ce putea completa în mod critic portretul lui Gherea, trebuie subliniată marea însemnătate a operei sale pentru cultura românească, însemnătatea apariției sale în istoria acestei culturi.

Din opera creatorului criticei literare științifice în țara noastră, noi avem astăzi multe de învățat.

Rândurile acestea nu sunt destinate a cuprinde tot ce este viu și actual în opera marelui critic.

Am vrea numai să subliniem un lucru, care ni se pare mai însemnat, în momentul de față.

În lupta pe care el a dus-o în crearea unei literaturi legată de popor, Gherea nu și-a cruțat adversarii, pe deoparte, și a iubit cu pasiune tot ce era valoros în literatura epocii lui, pe de altă parte.

Combativitatea marelui critic în dărâmarea argumentației reacționare a lui Maiorescu, Bogdan ș.a. decurge din caracterul de clasa al ideilor sale, dau un puternic suflu de viață textelor sale suflu pe care deceniile scurse de la dispariția lui nu l-au putut stinge. Caracterul polemic al operei sale critice arată limpede că pentru Gherea critica literară nu era o simplă profesiune, pe care o faci mai bine sau mai rău, după o dispoziție de moment, ci era o tribună de răspândire a ideilor înaintate și o urnă de luptă.

Cu Gherea cultura noastră câștigă nu numai primul critic literar științific, dar și primul critic educator și îndrumător al scriitorilor și al publicului cititor. Gherea a înțeles care este rolul principal al criticii literare: acela de a educa și a orienta, atât pe creatorii de artă, cât și masele de cititori, în spiritul ideilor celor mai avansate. El a făcut astfel, prin critică literară, educație în spirit muncitoresc.

De aici decurge și marea lui dragoste pentru scriitorii de valoare al epocii sale. Primele studii însemnate ale istoriei noastre literare asupra operei lui Eminescu, Caragiale, Vlahuță și Coșbuc, se datoresc lui Gherea. Spre deosebire de Maiorescu, care a trecut în grabă peste opere literare, ale vremii lui, consemnându-le ca un cronicar care nu poate ignora anumite evenimente, Gherea manifestă o dragoste puternică pentru cultura pusă în slujba poporului muncitor. Stăruința pe care el a depus-o pentru a pătrunde cât mai adânc în opera marilor scriitori ai vremii lui, pentru a pune în valoare cât mai mult, tot ce este element nou, de progres în scrierile lor, este un exemplu care poate fi și trebuie să fie urmat și de criticii și istoricii literari de astăzi.

Ideile lui Maiorescu, ideile literaturii și criticii burgheze decadente perpetuate de câteva generații de interpreți burghezi ai literaturii, au pătruns până în epoca noastră și astăzi încă mai avem de luptat cu rămășițele lui. Una din aceste rămășițe este și o oarecare indiferență a criticilor față de efortul scriitorilor noștri de a crea o literatură a poporului, pătrunsă de ideile realismului socialist. Critica la noi mai are încă uneori mânuși imaculate și guler tare, spunându-și părerea despre cărțile apărute, pe nas, cu un aer doctoral, sau de profesor îmbătrânit și blazat. Alteori trece chiar cu tăcerea, în mod condamabil, peste anumite opere literare valoroase.

Cea mai mare parte pe care critica le cercetează astăzi au însă în ele sâmburele fierbinte al vieții noi, clocotitoare a oamenilor care construiesc socialismul. și această viață a poporului muncitor al Republicii noastre Populare, nu o putem privi de la catedră. Pretutindeni, deci și acolo unde ea este oglindită în bune haine artistice, trebuie s-o îmbrățișăm cu toată dragostea, iar acolo unde mai găsim croieli stângace sau învechite, să le arătăm deschis și cu voința de a ajuta la îmbunătățirea lor. Este o datorie patriotică a criticilor literari de a ajuta dezvoltarea literaturii și culturii noastre naționale.

Răcitindu-l pe Gherea, studiindu-l cu atenție, cu spirit critic, vom putea îmbunătăți, fără îndoială calitatea încă plină de lipsuri, a criticii și istoriei noastre literare.

Ovid S. Crohmălniceanu, *Pentru calitate în nuvelistica noastră*, „Contemporanul”, nr. 140-141, 10 și 17 iunie 1949

„I Stă scris, în minunata poveste a *Halimei*, cum șahul Riar, stăpân peste împărăția Indiei, aflându-și muiere necredincioasă a hotărât să pedepsească tot neamul femeiesc și fiecare fată ce-i era o noapte soață vedea în zori sabia gădelui. și tot din *Halima* aflăm cum prea frumoasa și iscusita Șeherezada câștigă inima cruntului misogin și salva fetele împărăției de la pierzanie, prin arta neîntrecută a povestitului, scornind în fiecare noapte o poveste neștiută, suspendând către faptul zilei curiozitatea șahului, fermecându-l, silindu-l să amâne, din dorința aprigă de a asculta istoria mai departe, osânda cu încă o zi. Stă în această legendă un tâlc, la care e bine să ne gândim cu toții, critici, cititori, scriitori de povestiri. Viața curajoasei fete a vizirului rămâne în fiecare clipă atârnată de un fir de păr. Dacă șahul cascadează, dacă povestea nu-i mai spune ceva nou, harapul cu paloșul va avea capul încântător al Șeherezadei. Noi spunem că arta e o formă de cunoaștere, că prin literatură sporim capacitatea noastră de înțelegere a realității, de cuprindere a vieții. Se pare că orientalii aveau un simț foarte ascuțit al acestei adânci concepții estetice. E drept că urmările erau cam expeditivă și sumare, dar tăișul iataganului reprezintă simbolul cel mai categoric al criticii care respinge lucrul auzit, faptul spus odată, neinteresant, cu alte cuvinte *vechiul*. Nu avem deloc pornirile sângerosului șah (de altfel, șahii și sultanii din critica noastră au fost dați peste cap) dar ce ne rămâne de spus când auzim niște povești unde eroii își schimbă doar numele, faptele, uneori ordinea și din care nu aflăm până la capăt mare lucru, peste cele cunoscute înainte de începerea lecturii? Cam acestea sunt reflecțiile noastre pe marginea unora – din fericire, doar o parte – din producțiunile nuvelistice, răspândite în mii de exemplare, puse la îndemâna marelui public spre a-i forma gustul literar, spre a-l deprinde cu cititul.

Iată de pildă istoria unui tânăr muncitor, care, după vorba autorului nuvelei, «*cucerește viața*» (*Matei Ion a cucerit viața*). Intenția povestitorului e lăudabilă. Matei Ion străbate însă o viață absolut identică cu cea a lui Nicula Petcu, din altă istorisire, *Biruința* de Alexandru Gârneață. În viața primului se întâmplă un fapt foarte asemănător cu cel din viața ucenicului Năsturaș, care la rândul său descoperă viața, într-o nuvelă de Nicolae Jianu. Apoi, Matei Ion construiește un frezer nou și-i calculează axul. Vine însă o coadă de topor (fost informator la siguranță), sare noaptea peste un zid, descuie ușa cu o cheie

potrivită și dă foc la Atelierul Numărul 1. În același timp, Nică Spahiu, din cealaltă nuvelă, a lui A. Gârneață, intră pe furiș în atelierul unde lucrează Petcu și-i «*face zob*» inovația cu o lovitură de ciocan. Ba în volumașul lui Constantin Chiriță găsim și o altă nuvelă unde de astă dată eroului îi zice chiar Petcu Nicolae, ca și eroului din *Biruința*, face și el o inovație, despre care autorul expune scarbăd, reducând tot complexul nuvelei, toată problematica psihologică, la câteva mecanice procese sufletești, presărate cu declarații de genul: «*Mergea greu, țeava de fier, se îndoia cu greutate. Îi tremura tot corpul. Minteă îi lucra cu înfrigurare. Care-i pricina? De ce nu merge mai ușor? Trebuie să meargă!*». Se adaugă amănuntul că eroul slăbise și făcea, datorită cercetărilor, cearcăne la ochi.

Se nimerește, după cum spuneam, că Dincă poate fi schimbat cu Nică Spahiul, că pe întâiul îl poștește la masă un colonel, care îl îndeamnă la felurite mârșăvii, că pe al doilea îl invită la prânz Duminica, fostul patron, ș.a.m.d. Ni se va obiecta – și pe bună dreptate – că acestea sunt evenimente luate din viață, că situațiile acestea se repetă. Dar noi nu reproșăm autorilor schema însăși a povestirii, ci faptul că ea rămâne schemă și nimic mai mult, că în miezul ei nu se împletește diversitatea vieții, chiar dacă faptele conduc la concluzii asemănătoare. Adică, realitatea nu e înțeleasă, nu e gândită. Îi reproșăm autorului că eroii sunt haine atârnat la cuier, fără trup, fără nervi. Îmbracă-l pe Tudorel Ciuciaru cu haine de brigadier și devine Iuliu Crișan din nuvela lui Marin D. Marin, *Primăvara lui Crișan*. Întrebă pe un cititor ce vrea să arate povestitorul și el îți va răspunde, în astfel de cazuri, înainte de a citi nuvela, de la primele pagini: «*Uite, Crișan a fost un brigadier care a făcut greșeli. Acum se duce să se reabiliteze pe alt șantier și se va reabilita, iar apoi va fi citat pe brigadă*».

Nuvela lui Gheorghe Cristea, *S-a spart satul*, înfățișă cu meritul noutății primelor investigații, sufletul țăranului sărac, ezitând între vorba mieroasă a unchiului bogătan, care încearcă să-l mențină în starea de servitute dinainte, și conștiința de clasă pe care Partidul i-o trezește. Istoria crimei din *Dușmănie* a lui Petru Dumitriu aducea o astfel de situație, prezentând un sat băntuit de teroarea chiaburului înfrățit cu Vasile – membrul de Partid trădător, omul care lua «*vamă pe baltă*». Dar există pe lângă astfel de nuvele, unde preocuparea artistului de a despica viața, de a-i cerceta cu iscusință problemele e vizibilă, o serie întreagă de nuvele care nu mai aduc nimic nou, în care, ca și în exemplele amintite la început, nu pricepi de ce mai era nevoie de nuvelă când faptele se puteau expune limpede, pe două rânduri, iar concluzia se putea formula sub formă de sentințe. Fiindcă textul nu aduce o idee mai mult. Într-o astfel de istorioară, *Nae stă de veghe* de Ion Paltin, aprigul Lespe posedă un tractor și nu vrea să-l dea satului. Ascunde pompa, dar Nae îl demască. Cam aceeași treabă se petrece într-o poveste de Tiberiu Vornic, *Movila neagră*. Conflictul e redus la atât, se oprește acolo unde vinovatul e prins și adus la judecată, deși

autorul mai presară câteva amănunte, mai introduce decorul cu o pădure etc. În *S-a spart satul* chiaburul propunea introducerea unei bucăți de fier în mașină. În *Candin*, nuvelă care se deosebește, totuși, de toate cele citate până acum, prin remarcabile calități și despre care vom mai vorbi, bătrânul Casir dorește niște saci cu grâu, ginere-său dă să-și omoare în bătaie pe propriul frate, care a descoperit subterfugiul. În *Movila neagră*, idem, se întâmplă o dosire de grâu, o denunțare la momentul oportun, și povestea se curmă acolo unde asesorul popular își face datoria. Aspectul general pe care-l dau astfel de povestiri e că realitatea se multiplică și se reproduce după un soi de istorioare morale. De cele mai multe ori autorul a luat o informație din ziar, care într-adevăr conține un fapt semnificativ, i-a pus o introducere, o coadă, și a brodat împrejur câteva fraze îndopate cu regionalisme (sunt unele care vin din mai multe provincii laolaltă), în sfârșit a presărat ici colo câte un dialog și și-a închipuit că a terminat tot ce avea de făcut. Caracteristic este că în atare nuvele informația brută se deslușește clar de rest, iar ca un fel de manșon apare o aproximativă «literaturizare» care n-are nimic de a face cu ceea ce înțelegem prin realism. Dacă mulți din eroii povestirilor sunt oameni ai muncii evidențiați, deci de faptele lor se vorbește cu mândrie în zilele noastre, arta portretizatorii lor, din categoria de care pomenim, nu merită deloc evidențierea, iar unele dintre producțiunile acestea nici măcar numele de istorioare. Cel puțin d. Eugen Frunză, în *Două vorbe și un singur tâlc*, nu face altceva decât să redacteze într-un grai mai sfâtos și pe scurt câteva fapte pe care le-am citit cu toții în ziare. Atitudinea aceasta e în orice caz mai recomandabilă decât cea a d-lui Mihai Novicov, care are nevoie de a ne povesti *Legenda unui Pustiu*, muncită poveste fantastică, din care fantasticul lipsește, siluire a imaginației sortită a conlucra la două concluzii formulate cuprinzător și «pe puncte» în final.

N-am citat aici câteva exemple de literatură proastă, pentru simple considerații marginale. Oricine, cât de rău intenționat s-ar voi sau ar fi, trebuie să recunoască faptul că în actuala nuvelistică românească o pleiadă întreagă de scriitori au dăruit producțiuni deosebit de prețioase, că în totalitate fenomenul prezintă într-adevăr o îmbogățire a prozei noastre prin lucrări care atacă aspecte nemaiîntâlnite, caracteristice, ale realităților de la noi, că genul a permis revelarea unor talente necunoscute. Ba, la un timp, putem numi chiar câteva reușite excepționale. Unele nuvele – și ceea ce este mai interesant, datorate scriitorilor tineri – se înscriu pe linia marii tradiții realiste.

Nu ne temem să afirmăm că *Bijuterii de familie* ale lui Petru Dumitriu, amplă nuvelă cu caracter de frescă socială și în același timp prin această studiere surprinzătoare în profunzime a naturii umane, e o satiră a decrepitudinii moșierimii noastre, o imagine a destrămării ei, cum de la *Crăii de Curtea Veche* a lui Mateiu Caragiale puține numărăm în proza câtorva decenii.

Nu e hazardat nici a recunoaște în Marin Preda un cunoscător al sufletului țărănesc, al problemelor sale, cum iarăși puțini am întâlnit. Iată-l că

abordând viața muncitorului de uzină, istoria unei femei înapoiate, a unei oi rătăcite de turmă, căreia i se ajută, după vorba sa, «să-și ia vânt», nu surprinde aspecte mai lipsite de înțeles.

Cine a parcurs *Potopul* lui Em. Galan, ca și istoria salciei din Lunca Mirceștilor cântată de veselul Alecsandri, n-a uitat ușor întâlnirea cu acest tânăr și meșter povestitor, și a regretat desigur că naratorul se oprea iar întâmplările nu continuau. Cuvinte asemănătoare se pot spune despre câteva din ultimele nuvele ale lui Petru Vintilă, ca și despre încă alții. Toți aceștia sunt tineri, nu au trecut și blazon literar, atacă multiplele fețe ale vieții cu impetuoșitatea tinereții, sunt preocupați de problemele ce frământă masele, caută a desluși aceste probleme în spiritul clasei muncitoare, a le lumina cu înțelegerea ei istorică. Se impune atunci o primă concluzie, pe care poetul Mihai Beniuc o sublinia în sectorul poeziei și care abia are loc în proză, unde rezultatele remarcabile, îmbucurătoare, ale noii literaturi se fac și mai simțite. Ceea ce constituia până mai ieri cantitate, a devenit calitate. Sunt destule nuvele care au sărit peste treapta producției medii, care se găsesc de pe acum la un nivel superior. Nu e locul aici a face lista lor. Când vom trece la analiza amănunțită vom căuta să arătăm de ce ele merită această distincție, de ce și alte nuvele au trăsături superioare, care le deosebesc de categoria literaturii submediocre.

Ca în întrecerile socialiste, pe care nuveliștii noștri le evocă, se cuvine să transformăm meritele individuale în succese de masă, să ridicăm, acolo unde este posibil, normele. Îi revine criticii combatante sarcina de a deschide lupta pentru calitate, de a împiedica literatura rămasă la un nivel inferior – uneori chiar la porțile literaturii – să înece prin cantitate, prin șablon, prin bagatelizare, ceea ce se dovedește că poate fi făcut cu talent, cu adâncime.

Ne este posibil să exemplificăm acum de ce între un tip și altul de nuvelă există o diferență evidentă de calitate, de ce pretențiunile noastre au dreptul și se cuvin să fie mai exigente. În comparația aceasta care urmează a se face între linii, pentru a căror deosebire nu e nevoie de ochelari, se pot pune în discuție însă problemele mai subtile ale literaturii. Hotărât că în cazurile ultime amintite avea o înțelegere a realității, o cunoaștere intimă a ei, cu tot ceea ce aceasta implică, iar de cealaltă parte o opacitate completă. Înainte de a porni mai departe e utilă o precizare. Nu oricine cunoaște și înțelege realitatea e capabil să scrie literatură bună. Rămâne deschisă problema talentului. Asupra ei, colegul I. Bălănescu a făcut în «Contemporanul» prețioase precizări, ținând de faptul cum talentul se dezvoltă, care sunt factorii care-l valorifică etc. Dar la aceasta se adaugă totuși chestiunea simplă, ridicată de d. profesor Călinescu, ce facem când «nu e», cum îl recunoaștem? Ori se vede limpede că la această întrebare critica e obligată să răspundă, altfel selecția, care e una din condițiile afirmării noului în dauna vechiului, n-ar mai fi posibilă. Orice planificare a efortului cultural – privit istoric – nu e realizabilă fără cunoaștere dispoziționalului de forțe, fără sprijinirea și încurajarea acelor care există posibi-

litatea cea mai mare să se obțină cât mai curând și mai sigur rezultate valabile. Admițând existența talentului, nu e de conceput un artist care să poată scrie azi o literatură capabilă să vorbească marilor mase, fără ca el să se sprijine pe ideologia cea mai avansată, fără să aibă asupra vieții și deci asupra istoriei concepția clasei revoluționare, concepția proletariatului. Noi atribuim în genere defecțiunile producțiilor literare, acolo unde se mai poate vorbi de talent, neînțelegerii, necunoașterii realității. Însă trebuie să trecem de la afirmații generale la particularizări concrete, pentru că și lipsa talentului e de fapt dovada și mai evidentă a acestei incapacități. Sunt o serie de probleme care, ca nenorocirile, nu vin niciodată singure. Adică, te apuci de una și se rostogolesc toate peste capul tău. Cam așa sunt mai totdeauna problemele literaturii. Dar rândurile articolelor și răbdarea lectorilor e limitată. Așa că noi ne vom mulțumi a fixa câteva repere, de la care să putem relua discuția (în numărul următor). În cele câteva exemple expuse, în constatările ce le însoțeau, unele din aceste nedumeriri au fost zgândărite. Să începem a le aminti: oare când noi vorbim despre esențialul realității înțelegem alegerea unui fapt de viață dintr-un șir indefinit și doar redarea acestuia?

Există la mulți încă impresia – și am auzit o astfel de cugetare chiar expusă – că dacă s-ar filma viața pe o perioadă de timp, de pildă munca de o zi dintr-o uzină, deci s-ar prevedea operația cu mai multe aparate, ca perspectiva să fie diversă, în sfârșit, s-ar relua apoi filmul cu încetinitorul și s-ar alege imaginea cea mai caracteristică, aceea ar suplini un tablou realist, ar fi sinonimă cu treaba pe care ar face-o un pictor asistând și el la scenă și încercând și el să o fixeze pe pânză. Dar operația de extragere a trăsăturilor esențiale din realitate nu e o operație de selecție fizică, de alegere dintr-o desfășurare de fapte, ci o operație de analiză chimică, de desfacere a fiecărui aspect de viață, în liniile sale intime, de judecare și ierarhizare a acestor linii în funcție de ceea ce urmărește și de reconstituire apoi a vieții în imagini, care leagă elemente diverse, ce n-ar fi fost întotdeauna laolaltă, care cuprind în structura lor personalitatea artistului, structura sa.

Astfel, inventivitatea scriitorului, de pildă, ar fi un bagaj ce ar trebui lăsat pe peronul nuvelisticii. Se vede aici că a construi un personaj, a ilustra un episod, a face apoi o descriere nu înseamnă o problemă doar de formă, ci dimpotrivă o inițială și decisivă problemă de conținut. Nuveliștii pe care-i citam se mulțumeau să prizeze viața ca o încărcătură de tabac și să o strănute în cuprinsul câtorva pagini. Ei nu cunosc realitatea pentru că nu o gândesc, pentru că nu o sensibilizează. La ei procesul de analiză de care vorbeam nu a avut loc, ei n-au înțeles ce este realismul. Într-un cuvânt, cu tot paradoxul – ținând seama de felul cum nuvelele au fost redactate – ei sunt formalişti, pentru că forma le apare nu ca o rezultantă a unei necesități chemată de dorința de a spune ceva, ci ca un soi de înveliș, ce se trage peste câteva idei simpliste ca un tricou.

II. Am un prieten, sau mai exact spus un interlocutor, învățat să discute într-un mod destul de straniu. Mă refer în special la acele discuții având ca obiectiv literatura. Complet opac la percepția artisticului, amicul se îndoiește de evidente și cere întotdeauna o demonstrație riguroasă, formulare precisă, chiar acolo unde, după noi, diferențe calitative sar în ochi. Astfel, el face parte din acei oameni care ar pretinde să le dovedim că afară e zi și nu noapte, ar aduce argumente că nu întotdeauna ziua e lumină, că există zile destul de întunecate ș.a.m.d. În cadrul literaturii el ar cere o precizare strânsă dacă ar fi să susții în fața lui că strălucitorul *Visul unei nopți de vară* al lui Shakespeare e mai profund realist decât *Fântâna Blanduziei*, de pildă. și-ți va aduce o mie de exemple: Shakespeare încurcă epocile, se rătăcește în reverie, intră din mitologia elenă în cea germană, pe când Alecsandri mai puțin. S-ar putea spune despre amicul meu că e un soi de cazuist, un tip de încăpățânat. De fapt, e un biet orb, care ca și în istorioara lui Tolstoi nu vrea să știe ce e «albul». Totuși, pentru cineva care se îndeletnicește cu discutarea operei tale, frecvențarea unui astfel de om e salutară. Adesea ni se pare că am convins pe toată lumea, făcând o comparație, spunând *imaginea e sugestivă, scena e vie* etc. etc. Interlocutorul care ar pune câteva întrebări să deruteze pe mulți, mai ales când ar fi vorba să explice de ce un lucru, le place. Așa că m-am gândit la nedumerirea acestui personaj recitindu-mi articolul despre *Calitatea nuvelisticii noastre*.

Capitolul la care ne-am oprit se cere ilustrat. Spuneam că alegerea esențialului din realitate nu constituie un caz de selecție fizică, de observare a câtorva fapte și apoi de redare a unora, care au o importanță deosebită, un sens general. Iată povestea salciei din Lunca Mirceștilor, din episodul istorisit de Emil Galan. E probabil ca în numeroasele sale acte de rapt, de încălcare a drepturilor umane, pe care oligarhia le-a săvârșit în anii premergători răscoalei țărănești, și una sau o sută de salcii aparținând nu știu cărui nenorocit de țăran a luat drumul Expoziției de la București. E iar probabil că alegerea s-a făcut după un anume ceremonial, că boierii și-au bătut mai mult capul cum să arate salcia plectoasă, decât să o dezgroape și să o expedieze. În sfârșit, că nici măcar nu și-ar fi pus problema ce se întâmplă cu locul de unde copacul a fost dezrădăcinat.

Dar până aici e faptul brut, întâmplarea așa cum poate fi cunoscută, fie direct, fie relatată de unele texte. Până aici realitatea e privită și încă negândită, încă nereconstituită într-o producție literară. Dacă d. Emil Galan nu avea talent, dacă nu-și cunoștea meseria, ar fi procedat ca unii dintre colegii săi. și ar fi zis: să-i iei bietului om sărman salcia pe motiv că e frumoasă, atunci când sunt mii de salcii care se pot tăia fără bătaie de cap, să-i dai apoi păgubașului câțiva lei, cât pretinde regulamentul de expropriere, iată câteva întâmplări care sunt tipice pentru stările de la noi, care arată cât de dezarmați erau țăranii în fața legii, cât de căinoși boierii ș.a.m.d. Istorisind acestea pe 15 rânduri, dând

boierului un nume terminat cu escu și o căutătură încruntată, pâlmașului alt nume, niște nădragi plezniți în spate și o figură gălbejită, așezând alături de cocon un vâtaf cu gârbaciu, d. Emil Galan ar cam fi făcut treaba pe care au făcut-o mulți din acei de care ne-am ocupat în notațiile trecute.

Pentru autorul *Biruinței* descoperirea unei inovații însemna câteva ceasuri nedormite, puțină ceartă cu drăguța, oleacă invidie în jur, tentativa de împiedicare a reușitei, schițată de dușmanul de clasă, apoi succesul și împăcarea cu fata. Pentru d. Gheorghe Talaz întovărășirea în muncă a țăranilor spre a-și lucra pământul laolaltă prilejuiește un dialog unde rolul Partidului este redus la «am avut ședință la primărie» și la răspunsul « Bine măi Gheorghe, știam de asta, și mi-i necaz că n-am venit... dar nici eu n-am stat degeaba, și m-am odihnit abia acum în zori», apoi istorisirea pe scurt ce s-a întâmplat acum câțiva ani, când au încercat să se împrumute de la chiabur, în sfârșit, încercarea de dosire a mașinilor în paie, găsirea lor și aducerea d. Drugău la postul de miliție. De asemenea, combaterea birocrației oferă d. șahighian ocazia de a istorisi tribulațiile d-sale în vederea obținerii unui permis de vizitare a birourilor instituției X. Lipsa efortului de a pătrunde fenomenul e vizibilă. Autorul e refuzat mereu cu o descurajantă insistență. Istorisirea d-sale ne refuză încă și pe noi, cu aceeași aplicată platitudine, până la descurajare. În realitate, scriitorul adevărat nu cunoaște doar *un* amănunt, *o* întâmplare ci mai mult sau mai puțin viața în complexitatea ei, natura omenească în împrejurări specificate.

În exemplu nostru, episodul salciei presupune atitudinea întregii epoci, cuprinderea cu mintea a semnificației întâmplărilor, pentru tot tabloul. Aici fiecare gest, fiecare clipă din istorisire devine la rândul său un element ce se cerea ales din alte zeci de relații, pentru a intra ca notă în desemnarea unui personaj sau desfășurarea unui episod, pentru a sprijini ceea ce autorul își propune să spună. D. Emil Galan gândește realitatea, mintea sa nu apreciază doar între câteva fapte pe cel cu ceva mai multă forță de generalizare, ci face operația aceasta cu minuție, pentru tot ce constituie țesătura întâmplărilor. El imaginează o comisie de alegere a salciei, deruta moșnenilor, care nu s-au întrebat niciodată, preocupați doar cu socotelile arendașilor lor, ce e aia salcie «*mai frumoasă*». Pe Duduca Florica, cea cu «*floricelule*», cu «*poezelele*», singura capabilă să îndeplinească rolul de judecător estetic. Scriitorul închipuie și burnița rece, țăranii așteptând în ploaie, conform ordinului stupid. În sfârșit, salcia aleasă are rădăcinile trup cu pământul ostrovului. Dezrădăcinarea ei înseamnă nimicirea gospodăriei. Omul aleargă ca un năuc, se ploconește în fața trăsurilor, bolborosește cuvinte neînțelese, cere fără prea multe speranțe îndurare. E cuprins apoi de un fel de nebunie a deznădejdiei, o ia razna peste câmpuri, până ce dă piept în piept cu moșneagul ce ieșea dintre păpușoi, întrebându-l ca o voce a destinului: «*Ce moarte de om să faci tu, sărmănelule?*». Fiecare din momentele faptelor, din trăsăturile personajelor, vin din

realitate dar nu fac parte efectiv din acest fapt, din acest tablou, de la care autorul a pornit. Ele se combină din numeroase planuri care cuprind viața, în complexitatea și adâncimea ei, și din care artistul a ales mereu, ca un fel de flux înviorător, amănunte, observații, caracterizări. În figura Domnișoarei Eleonora din *Bijuteriile de familie* ale lui Petru Dumitriu a existat la început un personaj, cunoscut aievea, dar până la crearea eroinei nuvelei e un proces întreg. Dudaia Eleonora nu înseamnă redarea unui tip de moșieroaică bătrână, maniacă, zgripturoaică. Prin ea, prozatorul satirizează o întreagă clasă și mai mult o întreagă orânduire. Așa că a construi un astfel de personaj înseamnă a cunoaște poziția moșierimii, viciile care rod această lume bătrână, amprenta pe care ele le lasă-n sufletul omenesc, în atitudinile cele mai neînsemnate ale vieții, ba chiar în decorul camerelor, în patina mobilelor. Deci dintr-o întreagă experiență de a furniza note, linii menite să întărească o figură, note care nu aparțin totdeauna personajului inițial servind ca prim model.

A înțelege că în ceea ce apare întâmplător, mărunț, întâlnit la tot pasul, se răsfrânge ceea ce este general, ca în jocul de cărți și în cârâiala babei, avidă să-și fure nepoata fie și trișând, în gheara de os care scarpină murdăria ascunsă sub pudră, se țese un întreg proces istoric, al formației unui astfel de om, a proiecta fiecare gest de acesta, fiecare întăritură de penel servind portretului, în perspectiva mare a povestirii, în obiectivele ei, înseamnă a gândi profund realitatea, a pricepe ce înseamnă artă realistă.

Subiectul *Sufletelor moarte* ale lui Gogol i-au fost furnizate de către Pușkin. Se pare că proiectul năstrușnicului domn Tcicikov fusese încercat într-adevăr de un aventurier, pe undeva prin apropiere de Mihailovskoe, în provincia Pskov, unde Pușkin avea o proprietate. Gogol în confesiunile sale notează: «Credeam foarte simplu că proiectul burlesc urmărit de Tcicikov îmi va releva de la sine personajii și caractere diverse; că gustul meu înnăscut pentru răs va crea spontan scene comice, pe care eram hotărât să le conduc către scene înduioșătoare. Dar la fiecare pas eram oprit de o mulțime de întrebări: *Pentru ce? În ce scop? Ce trebuie să semnifice fiecare caracter? Ce trebuie să exprime cutare incident?* Ce trebuia să fac când răsăreau astfel de întrebări? Să le dau la o parte? Încercam, dar ele se ridicau ineluctabile înaintea mea. Nesimțind necesitatea cutărui sau cutărui personajiu, nu puteam să mă înflăcărez pentru a duce la capăt sarcina de a-l reprezenta. Dimpotrivă, simțeam un fel de dezgust; tot ce produceam mirosea a efort, a constrângere și chiar faptele despre care râdeam deveneau triste.»

După unii istorici, povestea *Sufletelor moarte* venea dintr-o nuvelă picarescă a lui Vladimir Ivanovici Dahl, *Vack Sidorov Tcikin*. Acolo un oarecare Porubov cumpără 200 de «suflete» de servi decedați. Dahl, autor a numeroase nuvele, avea ca principiu să nu «romanțeze» decât «fapte văzute». Dar istoria literară nu s-a cutremurat de numele lui pe când Gogol a făcut din aceeași poveste una din marile cărți ale literaturii ruse. Mulți dintre nuveliștii

noștri procedează după metoda lui Dahl, care a fost un remarcabil lexicograf, dar un mult mai puțin însemnat artist. Gogol arată în pasajul citat cum într-o operă literară nu poate exista amănunt ne semnificativ. Aș merge și mai departe și aș insista asupra unui lucru. Este necesar ca o nuvelă să cuprindă și fapte aparent ne semnificative, amănunte aparent neesențiale.

Iată o serie de exemple: în *Bijuterii de familie* Doamna Vărvoreanu face o pasiență la lumina lămpii. Așează cărțile. Ultima e un «zece de pică» notează autorul. Abajurul lămpii e din «porțelan verzui». Desigur că ultima carte putea fi un «doi de treflă» și abajurul să fie din «porțelan roz». Nimic nu s-ar fi schimbat. Dar e absolut necesar ca precizarea aceasta ne semnificativă să fi fost făcută. Ea are tocmai scopul de a sublinia în totalitatea istorisirii că o trăsătură caracteristică a realității e faptul conținerii și de note neesențiale.

O lume făcută numai din elemente cu caracter categoric, indispensabil axei nuvelei, ar fi o lume de scheme, o lume chinuită, așa cum recunoștea și Gogol. I-ar lipsi diversitatea vieții. Tipicul literaturii vine tocmai din combinarea aceasta intimă a notelor esențiale, care se aplică noțiunilor care vizează generalitatea lor, cu amănuntul particular legat de o anumită reprezentare, care desemnează *individualul*. În nuvela *Matei Ion cucerește viața* nu avem de a face cu o evocare literară, pentru că tot ce se întâmplă e noțional, redus la generalizarea cea mai vagă. În cuprinsul aceluiași pagini se istorisesc enorm de multe fapte, însă sub coaja lor cea mai comună. Experiența dramatică și plină de omenesc a unui meșter care a învățat de tânăr să-și ascundă ucenicilor meseria, transformarea lui sufletească, acest bogat și nou material uman pentru o nuvelă e expedit telegrafic în câteva clișee. O întrecere, vine secretarul de organizație, observă că în Atelierul nr. 1 treaba nu merge, deși meșterul e cel mai bun lucrător din fabrică, întrebă de ce Matei Ion nu știe încă să lucreze la strung, maestrul își face autocritica și situația se schimbă. Dar tot ce ni se povestește e generalitate, mânguire de noțiuni. Ceea ce spune dl Gheorghe Talaz în *Hai să ne întovărășim, pământul să-l muncim* sau dl Al. Șahighian în *Un autor în căutarea unor personaje* poate fi bine spus fără ajutorul literaturii. Rămâne atunci să se judece dacă e ceva nou și în ce măsură folosește. Se vede deci că nu se poate face literatură prin reproducerea unui sau mai multor fapte din viață, chiar atunci când selecția lor s-a făcut după un criteriu judicios. Nu se poate face literatură de calitate neînsoțind cunoașterea realității cu reconstituirea ei în cea mai bogată și multiplă evocare a vieții. Ori virtutea acesteia înseamnă inventivitate artistică, forța de a face să apară ceea ce ai înțeles.

Reconstituirea aceasta a vieții e foarte apropiată de cea pe care o săvârșește omul prin experiența zilnică. Ai impresia că, de pildă, cu personaje ca Duduia Eleonora, ca Marinică, te-ai întâlnit, i-ai cunoscut printr-o conviețuire îndelungată. Pentru că experiența vieții trăite reține amănuntul, nota individuală, particularul pe care-l generalizează prin interpretare. Ba mai mult, experiența vieții e întotdeauna complexă, conține în ea și ceea ce se poate desluși abia mai târziu.

Pe Duduca Florica, tăfna ei iritată, aş putea să o recunosc în unele figuri de pe stradă, pe eroina lui Marin Preda de asemeni. Noi nu putem retrăi răscoalele. Timpul nu se întoarce îndărăt. Nu putem fi în acelaşi timp în mai multe părţi, nici în pielea altora. Artă adevărată are puterea să ne facă a cunoaşte ceva din ceea ce am fi ales, dacă experienţele de mai sus s-ar fi petrecut. De la această observaţie trebuie să pornim dacă vrem să ne explicăm una din cele mai dificile probleme estetice, a duratei artei.

Revenind însă la exemplele noastre, se vede cum numai investigarea profundă a realităţii, luminarea aspectelor ei şi combinarea lor, astfel ca anumite trăsături să iasă în evidenţă, face posibilă recunoaşterea vieţii. În *Steagul de pe furnal* al lui Petru Vintilă portarul fabricii cu mutră de iepure bătrân se ploconeşte la vederea oricărui *beamter*. În gestul lui, în curbură aceasta de urechi, în mişcările nervoase de animal fugărit, adică în atributul pe care i-l azvârle atât de exact Damaschin, se oglindeşte o viaţă de slugărnicie, o carieră de umilinţe răbdate, o coajă groasă de supunere ce trebuie ruptă de pe sufletul oamenilor. Suntem interesaţi de soarta portarului la final, în parte îi ghicim, în parte îi aşteptăm cu surpriză gesturile, ca şi în cazul călătoriei celor doi brigadieri din *100 de kilometri* a lui Petru Dumitriu. Băiatul şi fata s-au relevat în câteva gesturi tipice. am pătruns în pielea lor, începem să-i înţelegem, călătoria pe care o vor face împreună o aşteptăm ca să vedem dacă ceea ce am cuprins cu mintea e o îmbogăţire a cunoştinţelor noastre, se verifică sau nu. Nervul unei povestiri, *forţa* ei de a ţine înlănţuit pe cititor stă aici. Când mişcările, descrierile, amănuntele concură în a prinde generalitatea vieţii, atunci cititorul pătrunde în viaţa personajelor, fiecare rând e legat pentru el de un întreg fond sufletească, trezeşte asociaţii de idei, luminează experienţe umane trecute. Imaginea lăsată în urmă creşte în cursul naraţiunii, se amplifică. Interesul lecturii, noutatea ei nu ţin de imaginaţia dezlănţuită a artistului, de eventualele fapte extraordinare pe care le-ar produce înainte-ne. Interesul pentru lectură e de asemenea în funcţie de cunoaştere. Acolo unde realitatea n-a fost înţeleasă, n-a fost cunoscută, unde cititorul nu e prins de angrenajul acesta moral, unde nu participă, nu retrăieşte vieţile istorisite, cât ar vrea nuvelistul să-şi rezume în concluzii tâlcurile, ele trec dincolo, ca o bătaie de puşcă trasă acolo unde raţa sălbatecă şi-a luat de mult zborul.

O atare literatură nu poate educa. Ea nu poate fi armă de luptă pentru că încărcătorul ei nu funcţionează.”

***** Să luptăm pentru o critică de artă principială, pătrunsă de spirit de partid!**, „Scânteia”, 2 august 1949

„Între creaţia literară şi critica literară este o legătură strânsă, de nedesfăcut. Dacă literatura are sarcina de a oglinzi eforturile clasei muncitoare, ale

poporului muncitor, în lupta pentru socialism, de a înflăcăra masele prin creații din ce în ce mai puternic pătrunse de un înalt elan patriotic, critica literară trebuie să fie sprijinul de zi cu zi al scriitorilor în îndeplinirea acestor sarcini. O DATĂ CU LITERATURA, CRITICA LITERARĂ FACE PARTE INTEGRANTĂ DIN CAUZA GENERALĂ A PROLETARIATULUI.

Care este situația criticii literare în țara noastră? Îndeplinește ea această sarcină de cinst?

Această problemă a fost discutată la recenta dezbateră care a avut loc la Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român – secția propagandei și agitației – dezbateră la care au participat numeroși scriitori, cronicari literari și reprezentanți ai presei.

Prin lupta dusă de Partid și grație puternicului sprijin dat de literatura și arta sovietică, literatura noastră a făcut pași mari înainte. Încă de acum câteva luni, C.C. al P.M.R. semna la într-o dezbateră asemănătoare un început de cotitură în creația literară.

Într-adevăr, atât în proză și poezie, cât și în teatru, producția noastră literară a crescut și – ceea ce e mai important – se inspiră din realitatea timpului nostru, în mult mai mare măsură ca înainte. Cu toate lipsurile inerente începutului, literatura nouă își ia drept obiective obiectivele de luptă ale clasei muncitoare și ale Partidului, descoperă în viața noastră elementele noi socialiste, se apropie cu dragoste de ele, le oglindește în lucrări care, ajunse în mâna maselor, mobilizează, îndeamnă la luptă cu avânt sporit. Între artă și viață nu mai există zidul artificial ridicat de burghezie, iar rămășițele lui se lichidează treptat. Mărețele realizări ale clasei muncitoare au avut darul să trezească în cei mai mulți dintre scriitorii noștri sentimentul unei legitime mândrii patriotice, precum și încrederea în forțele maselor muncitoare, în energia lor creatoare. În rândul creatorilor domnește azi un puternic sentiment de admirație pentru marea cultură și artă sovietică, pe care o privesc ca pe eliberatoarea lor din lanțurile formalismului, din servilismul față de arta burgheză decadentă, ca pe aceea care le-a redat încrederea în forțele proprii, ca pe îndrumatoarea lor pe calea marii arte a realismului socialist.

O dată cu noua literatură, a început să se dezvolte la noi și o nouă critică literară. Raportorul ședinței, tov Ion Vitner, a subliniat o serie de fenomene pozitive în acest domeniu, accentuând îndeosebi asupra rolului conducător al partidului în combaterea concepțiilor reacționare în literatură și artă, împotriva «criziștilor» și a influenței ideologiei imperialiste. Tov. Ion Vitner a insistat asupra diferitelor luări de poziții critice în presa noastră și în special asupra studiului tov. Sorin Toma «Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei» în care analizându-se în spirit marxist-leninist opera lui Tudor Arghezi se demască poziția reacționară a poeziei sale, trăgându-se concluzii valabile pentru decadența artei burgheze în general. De asemenea raportorul s-a oprit – arătând contribuția lor la închegarea acestui început de nouă critică literară la

noi – asupra unor noi articole apărute în «Scânteia» și alte publicații, care – aplicând linia Partidului – au adus o serie întreaga de clarificări contribuind mult la avântul literaturii noi.

Dar printre cronicarii literari ai ziarelor și revistelor noastre, rămășițele vechilor concepții burgheze sunt încă puternice. Dezbateră recentă a scos la iveală întregul balast al trecutului, care merge de la confuzie ideologică și de la dispreț pentru literatura nouă, până la manifestări fătife de cosmopolitism.

Însuși raportul tov. Ion Vitner, alcătuit pe o bogată documentare, încercând să cuprindă problemele actuale ale criticii literare, a oglindit unele din slăbiciunile acesteia. Lipsit de combativitate de clasă, raportul părea alcătuit de un spectator al evenimentelor, mai mult decât de un militant al fronturilor ideologice, iar sarcinile trasate au fost abstracte, rupte de marile sarcini ce stau astăzi în fața poporului muncitor. Din discuțiile care au urmat acestui raport – care a subliniat puternic rolul Partidului în crearea unei noi literaturi în țara noastră, precum și necesitatea unei critici sănătoase în sprijinul acestei literaturi – au reieșit limpede care sunt fenomenele negative din sectorul criticii literare, ce ne lipsește pentru a avea propriu-zis o critică literară științifică și care sunt sarcinile concrete ce ne stau în față pentru a o crea.

Principala lipsă a criticii literare este LIPSA PRINCIPIALITĂȚII, LIPSA SPIRITULUI DE PARTID. O bună parte din tovarășii care recenzează lucrările scriitorilor noștri nu scriu ținând seama de sarcinile ce stau în fața literaturii, de procesul de creștere al acestei literaturi. Ei scriu de cele mai multe ori după impresii personale, neglijând faptul că literatura trebuie să servească societății, construirii societății socialiste. Și cel mai cras exemplu al lipsei spiritului de partid, exemplu care arată la ce grave abateri duce aceasta lipsă, este dat de tov. Ov. S. Crohmălniceanu, cronicar literar al revistei «Contemporanul».

Tov. Crohmălniceanu, care a fost în repetate rânduri criticat pentru poziția sa antirealistă în critica literară, a scris un articol intitulat «Pentru calitate în nuvelistica noastră» («Contemporanul», nr 140, 141). În acest articol, care este o trecere în revistă a nuvelurilor publicate în ultimul timp – în cea mai mare parte de către scriitori tineri – sunt puse negrite, cu mici excepții, mai toate lucrările, sub pretextul că ar fi lipsite de calitate artistică. În concluzie, articolul cere excluderea din câmpul literaturii a tuturor celor «lipsiți de talent», care după aprecierea autorului ar fi cam de 95% din tinerii care scriu astăzi. Un procent de 5% ar putea să rămână în literatură, după părerea cronicarului «Contemporanului» care îi și indică pe aceștia. În felul ăsta s-ar «asigura calitatea» în nuvelistică.

Oricât de revoltătoare s-ar părea această propunere plină de dispreț ciocoiesc pentru noile condeie care pătrund în literatura noastră, ea apare în adevărata ei lumină abia atunci când analizăm mai de aproape care sunt lucrările criticate și cine sunt cei pe care autorul îi socotește nedemni de a

scrie. **EXEMPLELE NEGATIVE DATE ÎN ARTICOL SUNT LUATE APROAPE EXCLUSIV DIN LUCRĂRILE CARE SE OCUPĂ DE LUPTA CLASEI MUNCITOARE ȘI A ȚĂRĂNIMII MUNCITOARE** pentru construirea socialismului. Articolul este scris cu un vădit accent de ironie, el fiind în întregime sa o persiflare a temei noi în literatura noastră. Și asta se cheamă după tov. O. Crohmălniceanu «luptă pentru calitate»! Ce altceva se ascunde sub această eticheta ipocrită decât un profund dispreț nu numai pentru literatura nouă, nu numai pentru tema nouă, dar pentru însăși viața și lupta poporului muncitor – pentru ceea ce frământă masele, pentru socialism, pentru fericirea patriei? Este lesne de recunoscut în această judecată buruiana otrăvită a cosmopolitismului, arma ideologiei imperialiste, vechea poziție de desconsiderare a maselor, de neîncredere în forța lor creatoare, săpată în conștiința intelectualilor noștri de burghezia trădătoare de patrie. Căci cosmopolitismul nu înseamnă numai citarea din scriitorii și criticii apusului decadent, **COSMOPOLITISMUL SE MANIFESTĂ PRIN LIPSA DE DRAGOSTE PENTRU REALIZĂRILE PATRIEI, PENTRU SOCIALISM, PRIN DISPREȚ PENTRU CLASA MUNCITOARE.** Iar argumentul «calității» este și a fost întotdeauna argumentul cosmopoliților fără patrie, masca sub care acești «esteți» au încercat să lovească în ceea ce abia se naște, pentru a apăra ceea ce și-a trăit traiul și moare.

Dar ce se înțelege prin calitate în opera literară? Este calitatea o chestiune de formă? Pentru formalistii burghezi, desigur, este o chestiune de formă. Este o chestiune de potriveală de cuvinte. Că sub aceasta potriveală mai mult sau mai puțin meșteșugită de cuvinte se ascund idei dușmănoase clasei muncitoare, umanității și progresului, sau nu, asta nu mai are importanță. Să fie... «frumos» și gata. Dar oare acesta este frumosul? În forme constă frumosul? Și poate fi desfăcută forma de conținut? **FORMA UNEI OPERE LITERARE E CU ATÂT MAI FRUMOASĂ, MAI DESĂVÂRȘITĂ, CU CÂT SRIITORUL PĂTRUNDE MAI ADÂNC ÎN ESENȚA VIETȚII ȘI A OAMENILOR, CU CÂT ȘTIE SĂ VADĂ MAI ASCUȚIT PROBLEMELE, SĂ DESCOPERE NENUMARATELE ASPECTE ALE LUPTEI OAMENILOR PENTRU PROGRES, PENTRU FERICIRE, CU CÂT EXPRIMĂ IDEI MAI ÎNALTE, SENTIMENTE MAI MĂREȚE.** Fără îndoială că multe din lucrările despre care scrie tov. Crohmălniceanu au lipsuri și slăbiciuni. Dar ele vin de acolo că autorii lor cunosc încă superficial realitatea, și nu din faptul că nu știu să potrivească cuvintele sau să creeze «atmosferă» cu amănunte nescemnificative.

Critica noastră literară are datoria de a lupta pentru calitate. Dar nu de pe pozițiile formalismului, ci de pe pozițiile marxism-leninismului, de pe pozițiile realismului socialist. Articolul tov. Crohmălniceanu ar fi fost nespun de binevenit dacă ar fi scos în evidență lipsurile calitative ale noii noastre literaturi în sensul că ceea ce se scrie de multe ori nu constituie esențialul realității, nu oglindește realitatea decât într-o măsură destul de palidă, nu

reuşeşte să redea în plinătatea ei marea transformare ce se petrece în conştiinţa oamenilor, bogăţia de fapte, de caractere, de idei, de care viaţa noastră abundă. O asemenea critică calitativă se poate face însă numai de pe poziţiile realismului socialist. Adevărata luptă pentru calitate este lupta pentru cunoaşterea din ce în ce mai adâncă a realităţii noastre.

Gravitatea abaterii tov. Crohmălniceanu a scăpat tov. Ion Vitner în două rânduri. O dată când a lăsat să apară articolul în «Contemporanul» şi a doua oară în raportul său, când a trecut foarte superficial asupra ei, aducând doar o critică formală acestui articol, care chiar dacă a fost scris cu bune intenţii, reprezintă cea mai primejdioasă manifestare a ideologiei duşmane în critica noastră. Prin faptul că tov. Crohmălniceanu nu a luptat să se debaraseze de concepţiile burgheze asupra literaturii şi artei, atitudinea acestui articol este în mod obiectiv o atitudine duşmănoasă. Tov. Vitner nu şi-a dat seama de primejdia principală în domeniul literaturii şi anume aceea că o astfel de critică este o formă de luptă duşmană împotriva noii literaturi, o formă de pătrundere a ideologiei duşmane care **NU LOVEŞTE NUMAI ÎN OPERA LITERARĂ DAR TINDE SĂ MINEZE DRAGOSTEA FAŢĂ DE PATRIA SOCIALISTĂ ÎN DEVENIRE.**

A lovi în temele literaturii noi, în acele lucrări al căror scop e de a mobiliza masele, de a insufla un nou avânt în lupta pentru socialism, înseamnă nu numai a dispreţui literatura nouă, **DAR A DISPREŢUI ÎNSEŞI MASELE, ÎNSĂŞI CONSTRUIREA SOCIALISMULUI.**

Dar caracterul formalist al raportului tov. Vitner nu e izolat. Formalismul în critică este o lipsă aproape generală a criticii noastre literare. Cum se manifestă el? Se vorbeşte mult în general despre cosmopolitism, despre lipsa spiritului de partid în literatură, despre realismul socialist. Însuşi tov. Crohmălniceanu a scris recent în «Contemporanul» un articol intitulat «Belinski şi cosmopolitismul», articol în care autorul se decara cu totul de acord cu combaterea cosmopolitismului în... Rusia anului 1840. Dar când e vorba să aplice învăţăturile lui Bielinski în literatura noastră actuală, atunci uită că a fost de acord cu Bielinski şi alunecă el însuşi pe poziţii cosmopolite. La rândul său, tov. Vitner citează în raport lucrările lui Jdanov, dar uită să le aplice atunci când e vorba să critice poziţia cosmopolită a tov. Crohmălniceanu. De asemena nu e întâmplător faptul că în raport nu se pomeneşte măcar o singură dată de discuţia purtată în jurul grupului de critici antipatriotic din URSS, ceea ce înseamnă că ea a fost considerată de raportor ca o chestiune actuală în URSS, dar fără obiect în critica noastră. Iată cum, printr-o prelucrare formală a experienţei sovietice, prin neaplicarea ei concretă la realităţile noastre, riscăm să cădem în greşeli grave, să alunecăm în judecata noastră critică pe poziţii burgheze, sau să trecem cu uşurinţă peste asemenea judecăţi atunci când ele apar în articolele unor tovarăşi.

Din discuțiile la raport au mai reieșit și alte manifestări cosmopolite în critica noastră, manifestări care, dacă nu îmbracă forme obiectiv dușmănoase ca în articolul tov. Crohmălniceanu, nu sunt totuși lipsite de gravitate și contribuie la frânarea dezvoltării literaturii noastre.

Iată de pildă atitudinea față de clasicii noștri, față de moștenirea progresistă a trecutului. Analiza critică asupra trecutului nostru literar și artistic nu se duce sistematic. În trecutul nostru, ca în toate țările capitaliste, au existat două culturi: una a burgheziei, reacționară, decadentă, antinațională și alta a poporului, patriotică și progresistă. Critica noastră are sarcina de a scoate la iveală acest tezaur național, de a analiza principal, pe baze științifice, ce e valabil în cultura noastră, ce e valabil în opera anumitor scriitori și artiști, de a demasca ceea ce e putred, reacționar. Începuturi – încă insuficiente, desigur – sunt în această privință: au apărut recent primele reconsiderări ale clasicilor. Odobescu, Slavici, Alecsandri etc., sunt redați poporului, sunt redați literaturii. Chiar tov. Vitner are o frumoasă activitate în acest domeniu. Dar aceste volume nu se bucură de atenția cuvenită. Ici colo un articol de serviciu și atâta tot. Aceasta în ceea ce privește atitudinea criticii față de trecutul progresist. Dar care e atitudinea față de viitor, față de încercările încă timide ale începătorilor? Chiar atunci când nu e vorba de un atac direct ca în cazul Crohmălniceanu, nu există în critica noastră o grijă specială, o dragoste față de fiecare mugure de talent literar. În țară se scrie mult. Fiecare redacție e pur și simplu inundată de corespondențe literare. Poezii, povestiri, nuvele etc. La recentul concurs al Ministerului Artelor s-au prezentat peste 2000 de lucrări. Despre ce scriu aceste condeie tinere? Despre Patria noastră, despre munca creatoare, despre socialism, despre viață, despre fericire. Mulți scriu încă stângaci, alții cu greșeli de gramatică, alții naiv. Dar în fiecare din aceste scrieri clocotește entuziasmul pentru viața nouă. Ele reprezintă mlădițele literare ale vieții noi. Rari, foarte rari sunt acei tovarăși care citesc cu atenție și dragoste aceste scrieri ale oamenilor simpli, ale poporului. Și este o mare răspundere pe care critica noastră și-o ia atunci când desconsideră forța creatoare a masei. Dacă într-o poezie a unui începător numai două versuri sunt reușite, ele valorează cât un poem. Acest necunoscut de astăzi va fi cu siguranță mâine un bun poet dacă critica se va ocupa de el, în mod principal alegând bobul de neghină, subliniind slăbiciunile și lipsurile. Vă amintiți? A publicat «Scânțea» nu demult o poezie a unui tovarăș, Mihuț, din T. Severin. Tovarășul acesta muncitor are talent. Un real talent. Care revistă literară s-a ocupat de el? Care cronicar literar i-a scris, l-a îndrumat? S-a sesizat de el Uniunea Scriitorilor din RPR? Cine poartă răspunderea dacă Mihuț și atâtia alții ca el nu va mai scrie, dacă literatura noastră va pierde în el un poet de valoare? Fără îndoială că această răspundere îi revine în cea mai mare parte criticii noastre literare.

Aceasta în ceea ce privește clasicii noștri și talentele noi ivite din masele largi.

Dar critica noastră are slăbiciuni serioase și în ceea ce privește literatura sovietică, cea mai înaintată literatură din lume, din care poporul nostru, scriitorii noștri au atâtea de învățat. Această literatură măreață, născută în focul luptei pentru construirea socialismului și comunismului, încheie în ea experiența celei mai grandioase epopei a literaturii universale. Cu toate că literatura sovietică e tipărită și răspândită în zeci și sute de mii de exemplare, e iubită și căutată de mase, o serie de lucrări sovietice nu au fost temeinic recenzate, n-au fost analizate cu adâncimea potrivită. Iată, a apărut de curând capodopera lui Șolohov «Pământ destelenit». A apărut tocmai în momentul când la noi în țară se întemeiază primele Gospodării Agricole Colective. Nu era oare o datorie patriotică de a organiza o susținută campanie de popularizare a acestei minunate cărți care conține în paginile ei un episod pentru lupta de colectivizare a țăranimii sovietice? Dar recenziile noastre sunt atât de puternic dominați de spiritul îngust de castă al criticii burgheze, încât nu se gândesc să lege activitatea lor literară de marile probleme care frământa masele, să fie citiți de mase. În recenziile lor de cele mai multe ori nici nu se pomeneste despre conținutul lucrării recenzate. Din majoritatea cronicilor literare cu greu poți afla despre ce anume e vorba în cartea respectivă. Dacă adăugam la aceasta faptul că adeseori limba în care sunt scrise aceste cronici este de neînțeles, ne putem pune pe drept cuvânt întrebarea: «Pentru cine scriu de fapt cronicarii literari? Și pentru ce?». În principiu ei vor răspunde «pentru masele largi». Dar în fapt puțin îi interesează dacă masele citesc sau nu citesc cele scrise de ei.

Mai persistă încă vechea mentalitate de castă închisă a criticilor burghezi, așa ziși specialiști, a căror erudiție stă în câteva citate și nume proprii. Jalnică poziție mic burgheză de tipic semidoct, de critic de saloane. Se vorbește mereu de lipsa de nivel ideologic. Asta e o realitate. Dar atitudinea de care am pomenit mai sus nici nu pune măcar în discuție nivelul ideologic, ci chiar nivelul cultural. Foarte mulți cronicari literari sunt lipsiți de cultură generală, nici nu se străduiesc să studieze atent ceea ce au scris clasicii marxism-leninismului despre literatură și artă, critica sovietică, marea critică rusă în frunte cu Bielinski, Cernășevschi etc. O asemenea atitudine este atitudine de pură ignoranță. Ea nu poate înșela pe nimeni. Adevăratul om cultură e omul culturii progresiste, al culturii sovietice în primul rând.

Să trecem acum la un alt aspect al lipsurilor criticii literare și anume familiarismul și unele relații nesănătoase care există la diferiți critici sau grupe de critici.

Unii dintre cronicarii noștri literari cred că a încuraja noua literatură înseamnă a-i trece cu vederea lipsurile. Dar acesta nu este decât un alt mod de a împiedica literatura să crească, cealaltă față a teoriei susținută de tov. Crohmălniceanu, care propunea să se limiteze accesul tinerilor în literatură. Scopul criticii nu este nici acela de a distruge, nici acela de a menaja. Critica principială care are în față sarcina centrală dată de partid de a ajuta la crearea

unei literaturi puse în slujba construirii socialismului, trebuie să analizeze în mod științific fiecare lucrare, nu în raport cu impresiile și teoriile personale ale fiecărui recenzent, ci în raport cu această sarcină, să dezvolte tot ce tinde spre acest obiectiv al literaturii, să combată tot ceea ce este contrar. Sarcina creării unei literaturi noi nu este dată unui critic mai mult decât altuia, unui grup de critici mai mult decât altuia, unei publicații mai mult decât alteia. Aceasta este o sarcină patriotică, dată criticii literare în ansamblul ei. Ea poate fi dusă la capăt numai prin colaborarea tovarășească, prin munca colectivă, principială, în spirit de partid. Uniunii Scriitorilor din RPR îi revine principala răspundere în această privință. Dacă analizăm cauzele rămânerii în urmă a criticii literare, față de creșterea generală a nivelului cultural și ideologic în țara noastră, vom recunoaște la baza tuturor acestor lipsuri o puternică influență a ideologiei burgheze, care se manifestă fie prin rămășițele vechii educații, fie prin influența actualei literaturi și critici descompuse a apusului. Sarcina noastră principală este ca odată demascată această influență să pornim o luptă sistematică pentru crearea unei critici literare sănătoase, pătrunsă de spirit de partid, a unei critici literare care să lichideze rămășițele burgheze din rândurile ei, să militeze pentru crearea unei literaturi de luptă, națională în formă, socialistă în conținut, a unei literaturi care să slujească construirea socialismului în țara noastră.

Ne trebuie o critică literară organizată, bazată pe cunoașterea adâncă a teoriei literare, izvorâtă din studiul marxism-leninismului, o critică literară care să fie o armă puternică a partidului nostru. Fiecare critic literar are sarcini în acest sens, fiecare redacție de ziar sau revistă, precum și Uniunea Scriitorilor din RPR.

Presa noastră – inclusiv «Scânteia» – nu dă destulă atenție criticii literare și artistice, bibliografiei, creșterii de cadre noi. Este o sarcină a ziarelor noastre de a remedia grabnic aceste lipsuri.

«Criticul – scrie Pravda – este principalul propagator al aceluia lucru nou, important și pozitiv care se realizează în artă și literatură. Adevăratul critic sovietic care-și iubește munca și care este devotat artei socialiste nu poate să nu fie un patriot înfocat, nu poate să nu se mândrească atunci când apare o operă nouă chiar dacă nu este de-ajuns de perfectă, dar care ridică curajos o idee nouă, care creează un tip nou al omului sovietic... Critica noastră nu trebuie să uite că ea a fost chemată să susțină tendințele progresiste, patriotice în artă și literatură, să răspândească neîncetat cele mai bune opere, să demaște curajos și principial neajunsurile existente, educând pe scriitori și artiști în spiritul patriotismului sovietic».

Din aceste cuvinte trebuie să se inspire munca noastră pentru crearea criticii literare noi.

Criticii noștri trebuie să-și ridice neîncetat nivelul ideologic și cultural, să-și însușească nu în mod mecanic, ci aplicat la realitățile de la noi, experiența sovietică, să aprofundeze marea literatură sovietică, să se apropie cu dragoste,

să cunoască și să-și însușească în spirit critic, operele clasicilor noștri. Aceasta este a doua sarcină care stă în fața criticii noastre literare.

O altă sarcină de cea mai mare importanță este crearea de noi cadre de critici, la redacțiile ziarelor, la Uniunea Scriitorilor. De asemenea, e necesar ca nu numai scriitorii să pătrundă în realitate ci și criticii literari. Ei trebuie să lichideze rămășițele vechiului turn de fildeș în care burghezia a ținut deopotrivă pe criticii literari și pe scriitori, ruși de mase, educați în disprețul față de mase, în disprețul și neîncrederea forțelor creatoare a maselor, în atitudinea nedemnă de ploconire față de Apus, de servilism față de cultura decadentă burgheză. Legătura cu masele este izvorul forței literaturii noastre și a criticii noastre. De ea depinde în cea mai mare măsură dezvoltarea culturii noi. Este necesar ca la Uniunea Scriitorilor să ia ființă o puternică și activă comisie de critică, comisie care să îndrume munca cronicarilor noștri literari și artistici, a recenzenților în genere. De asemenea e necesar să înceapă la Uniunea Scriitorilor, în presă și sub alte forme, o largă dezbatere în jurul problemelor esteticii marxist-leniniste, asupra realismului socialist, dezbatere aplicată la realitățile din țara noastră, la trecutul nostru progresist, la ceea ce se creează azi la noi.

Numai astfel critica noastră, reorganizată pe noi baze, va putea juca rolul de frunte pe care este chemată să-l joace în crearea noii noastre literaturi. Numai în felul acesta ea își va îndeplini rolul de îndrumător al scriitorilor și artiștilor, de educator al maselor, contribuind la construirea socialismului în țara noastră.

Cornel Regman, *Naționalism și cosmopolitism în cultura română*, „Almanahul literar”, an I, nr. 1, decembrie 1949

„Cu 60 de ani înainte, marele Caragiale observase căldășia care lega, dincolo de vorbe, pe exponenții celor două atitudini, a naționalismului șovin pe de o parte și a cosmopolitismului pe de altă parte, atunci când a pus față în față, într-un duel avocătesc pe Farfuridi și Cațavencu, între care orice împăcare pare la prima vedere imposibilă. Încă o dată practica, însă, a șters «diferențele teoretice», fapt care se adevărește în finalul actului IV al piesei, unde se demască, cu o lucidă clarviziune, fondul comun de interese ce leagă în dosul cuvintelor pe toți exploataorii într-olaltă.

Ce vrea Farfuridi? Câteva cuvinte din discursul aparent illogic sunt lămuritoare:

«Dacă Europa... să fie cu ochii ațintiți asupra noastră, dacă mă pot pronunța astfel, care lovesc societatea, adică fiindcă din cauza zguduirilor... și... idei subversive... și mă-nțelegi, mai în sfârșit, pentru care în orice ocaziuni solemne a dat probe de tact... vreau să zic într-o privință, poporul, națiunea,

România... țara în sfârșit... cu un bun simț pentru ca Europa cu un moment mai înainte să vie și să recunoască, de la care putem zice depandă...».

Așadar, Farfuridi e cu ochii ațintiți asupra Europei, a Europei antirevoluționare, a absolutismului, desigur; el crede în «cumințenia» poporului, are frică totuși de ideile subversive și pentru asta invocă tutela Europei sale, mai apropiată sieși, decât propriul neam. Nu e greu să recunoaștem aici poziția întregii clase dominante de la noi, a burgheziei trădătoare și a moșierimii de la 1848, 1907, 1940, până astăzi.

Atitudinea lui Cațavencu diferă numai formal, teoretic, din motive de tactică electorală, de aceea a lui Farfuridi:

«Nu voiu, stimabile, să știu de Europa D-tale, eu voiu să știu de România mea și numai de România...».

Cațavencu este naționalist, el cântă în struna șovinismului, a izolării naționale sperând a cuceri o popularitate ieftină. Dacă cel dintâi căutase să «închine» țara Europei reacționare și ideologiei acesteia, nu e greu de recunoscut în cuvintele celui de al doilea tendința ce se va tot afirma la noi de a trezi în popor naționalismul îngust, limitat, exclusivist, izolând astfel poporul și împiedicându-l de a intra în contact și de a-și însuși orice element al ideologiei și al practicei revoluționare ce se afirmă odată cu întărirea proletariatului, pretutindeni pe continent.

O serie de cercetări în domeniul istoriei literare, apărute în ultimii doi ani au arătat și arată neobosit cât datorează epoca de înflorire a literaturii noastre dintre 1870 – 1910 mișcării de idei ce a însoțit primele înjghebări de organizații politice muncitorești de la noi. Se poate susține hotărât astăzi că realismul critic, nota de protest viguros împotriva in justiției sociale, democratismul și largul interes pentru problemele sociale manifestat de scriitorii cei mai reprezentativi ai epocii, un Eminescu, un Caragiale, un Coșbuc, Creangă. Slavici, Delavrancea, Vlahuță etc. – toate aceste trăsături au încolțit în condițiile și în ambianța ideologică născută din existența mișcării socialiste în țara noastră și a mișcării muncitorești în general. Pentru martorii dezvoltării literaturii noastre în secolul XX, și mai ales după primul război mondial, atunci când burghezia a trecut la atac împotriva oricărei mișcări cu caracter real progresist, pare de necrezut ecoul larg statormic pe care lupta și ideologia clasei muncitoare l-au aflat la majoritatea scriitorilor noștri din secolul al XIX-lea, influențându-i în bine, apropiindu-i de realitatea socială. Pare cu atât mai de necrezut, cu cât istoria și critica literară burgheză de după primul război mondial, au ignorat cu bună știință și cu rea credință acest fapt, deși premisele unei critici sănătoase, pornind de la cercetarea obiectivă, reală, științifică a fenomenului literar, fuseseră stabilite cu decenii înainte de Dobrogeanu-Gherea. Că exemplul lui Gherea a fost uitat, ne-o arată clar modul cum a înțeles în general critica și istoria literară burgheză, de după 1900, dar mai ales dintre cele două războaie să interpreteze scrisul și atitudinea celor mai reprezentativi scriitori ai noștri din trecut.

Cunoaștem prea bine linia naționalistă, fanatică, mistică și rasială, pe care au mers o parte din criticii și eseiștii burgheziei, începând cu unii semănătoriști, dar mai ales gândiriști (Nichifor Crainic, Nae Ionescu, Nicolae Roșu etc.), ortodoxiști, «panromâniști», «trăiriști întru românism», premergători ai legionarismului și chiar legionari. Unele rătăcirii ale gândirii eminesciene (gazetăria sa), canalizarea falsă a revoltei sale sociale în direcția xenofobiei și a unui fel de mistică feudală au devenit farul conducător al ideologilor «despicători de istorie», care au făcut astfel din profilul eminescian de acuzator nemilos al in justiției sociale burghezo-moșierești, atașat cu trup și suflet cauzei celor exploatați – un fel de arhanghel nepământesc, sunând din trompeta instigării rasiale. Dar Bălcescu? Gândirea revoluționară-socială a scriitorului a fost complet falsificată prin îngroșarea voită de către istoricii naționaliști a unor reziduuri mistico-providențialiste întâlnite în opera sa. Autorul *Stării sociale a muncitorilor plugari* a ajuns astfel să fie cunoscut de-a lungul câtorva generații în special ca teoreticianul misticei naționaliste, ignorându-se voit atitudinea hotărâtă a luptătorului pașoptist în problema țărănească, împotriva moșierimii și a marii burghezii trădătoare sau poziția sa net democratică față de revoluția maghiară de la 1848, în funcție de care a definit atitudinea revoluționarilor români din Ardeal.

Dar teoriile asupra «specificului național» al culturii române, teorii așezate pe baze idealiste, iraționale? Dar discuțiile odioase de istorie literară, întreținute în spirit dușmănos, asupra interferențelor culturale româno-maghiare, de pildă, sau asupra originii etnice a cutărui scriitor? Dar atitudinea față de folclor și de poezia populară, cu accentul pus pe cultivarea superstițiilor, religiosului etc.? Dar tendința, devenită aproape o manie către 1940, chiar la unii critici cunoscuți înainte ca dușmani ai iraționalismului (Pompiliu Constantinescu), de a sonda «abisalul», abisurile subconștientului scriitorilor, pentru a funda astfel un «specific al rasei» spre exaltarea naționalismului mistic, agresiv, dedus din operele scriitorilor noștri clasici, de către critica și eseistica românească de dreapta, constituie un aspect important al acțiunii de dezorientare a maselor, de educare în spiritul șovinismului, al urii între popoare și între naționalitățile conlocuitoare. Editura și revuistica burgheză, presa fascizantă, cu acele note otrăvite din pagina a doua a ziarelor, manualele, catedra universitară adesea și cea de liceu și mai des, și-au îndreptat ani de-a rândul tirul împotriva tuturor tradițiilor democratice, progresiste, realiste ale literaturii noastre, pentru a le neutraliza efectul salutar asupra publicului și în special a tineretului. Pe de altă parte, în anii dictaturii antonesciene și chiar înainte să se înseleze o justificare culturală, ideologică, în fața acțiunilor criminale pe care clasa dominantă de la noi le-a dus împotriva tuturor forțelor democratice (în lăuntrul țării, Partidul Comunist Român), culminând cu agresiunea împotriva Uniunii Sovietice.

Târâtă de clasa dominantă în toate acele acțiuni, România regimurilor putrede din trecut a fost totuși numai un pion dintr-un front ideologic și politic mult mai vast. Metodele arătate, departe de a fi noi, au fost folosite pe scară mult mai mare în cadrul fiecărei culturi naționale de către clasa dominantă respectivă, în principalele țări capitaliste, în special în cele fasciste.

Cele două fețe ale naționalismului, una mieroasă, cealaltă încruntată (pe de o parte comedia ipocrită a unității de interese, a unității culturale dintre exploatare și exploatați în cadrul națiunii, jucată pentru captarea încrederii maselor în clasa «lor» conducătoare; pe de altă parte, șovinismul, ațâțarea în popor a urei sălbatice față de alte popoare, pentru justificarea poftelor de cotropire, de dominație, de revanșă ale clasei dominante, ca și pentru a dezbină forța unită a clasei muncitoare de pretutindeni), așa dar, aceste două fațete ale naționalismului burghez și-au imprimat pecetea asupra tuturor «culturilor naționale» dezvoltate la adăpostul regimurilor exploatare din țările capitaliste mari și mici.

Spectacolul n-ar fi complet însă, dacă intriga nu s-ar complica din bună vreme cu încă un aspect pe care până nu de mult îl oferea în special viața culturală a țărilor mici, înapoiate, dependente de marile capitaluri străine (cazul României din trecut), și pe care astăzi îl oferă chiar culturile dominante ale unor țări altădată puternice economicește și cu mare influență culturală în afară (cazul Franței actuale). E vorba despre problema atât de acută astăzi a cosmopolitismului, manifestare pe plan ideologic și cultural specifică mai ales epocii imperialismului, prin faptul că însoțește pretutindeni tendințe de acaparare de noi teorii a marilor puteri monopoliste în lupta pentru instaurarea dominației mondiale. În momentul politic actual, cosmopolitism înseamnă în special tendința ideologiei și culturii dominante americane, purtată în numele modului de viață și de gândire american, de a găti culturile naționale ale popoarelor, individualitatea lor, conștiința și demnitatea lor națională, căutând astfel să obișnuiască popoarele cu ideea pierderii independenței și suveranității lor, în numele suprastatului mondial și al civilizației americane. Politică cosmopolită poate fi numită astăzi, de către toți cei ce țin la patrimoniul culturii proprii și la independența națională, tendința naționalismului agresiv al trusturilor americane de a narcotiza voința de libertate a popoarelor, de a le face mai docile. Politica cosmopolită duce și a dus din totdeauna naționalismul burghez al metropolelor și la statelor imperialiste în colonii, în țările dependente, ca și în cele cucerite sau ocupate.

Cosmopolită pur și simplu, devine în schimb cultura dominantă a burgheziei, a moșierilor și a rămășițelor aristocratice din toate țările în subordine, în care invadatorul, intrat sub o formă sau alta, găsește repede aliați în clasa stăpânitoare, lașă și trădătoare a cauzei propriului neam. Cosmopolită și totodată naționalistă este de pildă cultura și ideologia decadentă a burgheziei franceze actuale, servilă și neputincioasă în fața invaziei americane, dar agre-

sivă în justificarea războiului din Vietnam, dornică de a-și menține dominația colonială, întreținând pentru aceasta în poporul francez un spirit «colonialist», hrăpăreț.

Și mai puternică este acțiunea exercitată de ideologia reacționară a statelor imperialiste – America, astăzi, Franța, Anglia, Germania, în trecut – asupra popoarelor mici, sau deșteptate târziu la o viață spirituală mai intensă. În astfel de țări semi-feudale până târziu, clasa parazitară a moșierimii a rămas în genere parazitară, tributară altora și pe plan cultural; în ce privește burghezia, poziția sa de democratism progresist se transformă foarte curând în reacționarism, conducând la manifestări anti-populare, din pricina maturizării politice rapide a acestor popoare în perioada organizării proletariatului și a manifestărilor lui revoluționare, fapt care înspăimântă burghezia. Schimbarea de atitudine se observă numaidecât pe plan cultural, ideologic, prin apariția tendințelor de diversiune, de mulcomire a urei de clasă născânde și de atățare a urei șovine între populațiile oprite. Ne mai aflând vreo rațiune în a sprijini ridicarea poporului spre cultură, dimpotrivă, urând cu vehemență partea cea mai ridicată a acestuia – proletariatul –, temându-se de el și disprețuindu-l totodată, clasa dominantă a burgheziei și a moșierilor își caută sprijinul în afară, găsindu-l în burgheziile apusene monopoliste, unde află și hrana spirituală corespunzătoare care îi satisface gusturile și înclinațiile. E fapt cunoscut astăzi cam ce fel de ideologie, cultură, artă, promovează această burghezie și rămășițele aristocratice asimilate, ca și armata de intelectuali – zeloși propagatori ai domniei banului. În niciun caz, tendințele ideologiei revoluționare-democratice, proprii de fapt unei faze de mult depășite a capitalismului și cu atât mai puțin realismul ca metodă de interpretare a realității, în artă și literatură; este știut doar că acestea au intrat ca parte integrantă, organică în cultura nouă, progresistă, dușmană a exploatării, anti-burgheză, cu un cuvânt, cultura proletariatului și a intelectualității progresiste, legată de mase. Cultura burgheziei actuale a putut în cel mai bun caz să denatureze (lucru pe care nu obosește să-l facă mereu) sensul propriului său trecut de luptă, streină fiind de idealurile lui. Singură cultura legată de popor, cultura proletariatului, poate pretinde pe drept cuvânt că-l continuă în spiritul just. Dimpotrivă, ceea ce caracterizează cultura burgheziei și a păturilor sociale «controlate» de ea este tocmai reacționarismul ei, antidemocratismul și antirealismul, – caractere care iau forme tot mai decadente și mai violente pe măsura putrezirii capitalismului. Asemenea caractere tind să se propage pretutindeni acolo unde capitalismul monopolist pătrunde.

Așadar, maturizarea rapidă a proletariatului internațional în cursul ultimelor decenii a provocat o îmbătrânire rapidă a burgheziilor locale, care caută leac de bătrânețe și arme de apărare împotriva agenților primejdioși ai organismului ei social – la surorile lor cu mai multă experiență din țările imperialiste. Cultura clasei dominante locale (amestec burghezo-feudalo-clerical de cele mai multe ori) devine astfel cosmopolită. Ea nu-și mai află rațiunea de exis-

tență în comunitatea de interes cu propriul popor (deși pretinde contrariul și ar vrea ca poporul s-o creadă), devine indiferentă, chiar opacă și dușmănoasă în problema cultivării tuturor acelor însușiri care se afirmă și care aparțin propriului neam, însușiri pentru care nutrește scepticism și dispreț; sprijinul și mângâierea ei ajunge să fie tocmai imitarea servilă a tiparelor culturilor dominante, reacționare și decadente, din principalele țări imperialiste, simultan sau succesiv, «Modul de viață», filosofia zilnică, gusturile, moda, capriciile, ambițiile, idealurile și iluziile – aceasta în ceea ce privește partea plăcută a vieții –, apoi metodele de dominație, anele, ipocrizia, demagogia – acestea din punct de vedere «profesional» – tactic, în fața pericolului popular –, iată ceea ce imită și împrumută sora mai mică de la surorile mai mari, întâi burghezia și intelectualitatea legată strâns de ea, apoi mica burghezie, în cercuri tot mai largi și mai degradate. Cosmopolitismul este astfel în mâna burgheziei o altă armă (alături de naționalism) folosită cu același scop: abaterea atenției de la problemele principale sociale, dezarmarea încrederii poporului și a intelectualității legate de el, în propriile forțe, așadar cultivarea complexului de inferioritate în creatorii de artă și de valori culturale legați de cauza propriului neam, subsumarea și considerarea eforturilor proprii în funcție de scara de valori a culturii putrede a imperialismului, respingerea brutală și ostracizarea tuturor creațiilor cu adevărat patriotice și democratice atunci când acestea nu respectă codul naționalismului îngust sau al cosmopolitismului. Pe deasupra, cosmopolitismul mai convine de minune burgheziei pentru că răspunde aspirațiilor ei spre o viață trăită în ambianța intercontinentală a aristocrației banului. Căci nu trebuie uitat din vedere acest lucru: cosmopolitismul este naționalismul marelui capital expansionist, care în înțelegere cu burghezia trădătoare locală (ce-și rezervă partea sa din beneficii) pregătește justificarea ideologică a invaziei străine, pentru a dezarma orice împotrivire. Cu alte cuvinte, deci, cosmopolitismul este pregătirea sau desăvârșirea cuceririi economice și politice a cât mai multor piețe, de către o mare putere dinafară, prin organizarea frontului ideologic și cultural intern, în colaborare cu resturile aristocratice și cu burghezia indigenă, gata din lașitate la orice compromis.

«În condițiile actuale, – cum s-a mai spus – cosmopolitismul reprezintă ideologia dominației americane asupra întregii lumi, ideologia înăbușirii independenței și libertății popoarelor, mari și mici, ideologia colonizării continentului european – și nu numai a celui european».

S-a putut observa din paginile precedente metoda folosită de o parte a criticii și istoriei literare burgheze din țara noastră, în direcția denaturării naționaliste, șovine a trecutului cultural. Desigur, cercetarea se poate extinde asupra tuturor aspectelor esențiale ale culturii și artei propriu zise, apoi a istoriei și gândirii filosofice burgheze de la noi, din perioada de după 1920, mai ales.

S-a putut vedea, în continuare, că naționalismul cel mai sălbatic este în ultimă instanță o armă în mâna burgheziei (somniafer și pumnal totodată) și că

în cealaltă mână ea ține cosmopolitismul, formulă vrăjită care sub aparența inofensivă și vag democratică a «cooperării» internaționale, a «comunității» culturale dintre popoare, ascunde vânzarea avutului și independenței naționale. Ceva mai mult, chiar. De când România modernă a intrat în sfera de interese a marilor puteri monopoliste, din momentul în care statul burghezo-moșierimii a început să cadă la învoială cu guvernele finanțelor streine, asigurându-și beneficii considerabile din concesionări tâlhărești făcute pe spatele poporului, – sector ideologic-cultural al politicii clasei dominante românești nu întârzie să înregistreze fenomenul foarte semnificativ al împletirii desăvârșite dintre naționalism (ca metodă «cu priză» asupra maselor) și cosmopolitism (politica justificării trădării, politica înstrăinării fățise de popor și a alunecării complete în brațele invadatorului), prin adaptarea oportună a aparatului ideologic și afectiv naționalist în funcție pe cât se poate mai mult de interesele și politica statului imperialist penetrant, fie el Franța, Anglia, sau Germania. Naționalismul burgheziei noastre, golit de orice conținut progresist, ajunge astfel chiar de la început o remorcă a cosmopolitismului, iar problema care se pune este numai de a identifica modul cum se reflectă pe plan ideologic cultura, de-a lungul celor 80 de ani de existență ai României regimurilor «istorice» menuetul jucat de clasa dominantă de la noi în compania succesivilor cavaleri ai imperialismului occidental. Prin manifestare cu răsunet destul de viu în mase, a împletirii dintre naționalism și cosmopolitism trebuie căutată în anii următori revoluției de la 1848, până la 1880, în cunoscuta lozincă a «gintei latine», formulă a marii burghezii franceze de sub Napoleon III, pentru uzul țărilor latine din Europa și America Latină, care, adaptată apoi împrejurărilor, a circulat la noi în continuare sub forma locului comun al «sorei noastre mai mari», Franța. Răsunetul în mase își are explicația în vivacitatea amintirilor poporului român despre Franța revoluționară: nu trebuie ignorat, deasemenea, aportul educației naționaliștilor ardeleni, popularizării «ideii latine» la noi. Succesul în mase al acestei formule nu trebuie să ne înșele, însă, asupra conținutului și sensului real, diversionist și reacționar, care se găsește la baza impunerii în cultura noastră a acestei înrudiri spirituale și nu numai spirituale. Interesantă este în această privință atitudinea a doi dintre scriitorii noștri, Alecsandri și Caragiale, unul dând expresie poziției de clasă a moșierimii și a marii burghezii, celălalt satirizând tocmai această clasă. Primul, devenit poet al Curții și diplomat, cântă «ginta latină», felicitându-se pe el însuși cu o lipsă de modestie mișcătoare, pentru faptul de a fi adus țării laurii victoriei, premiul I la concursul de la Montpellier, pentru cântecul său, considerând succesul obținut la fel de important pentru țară ca și victoria oștilor româno-ruse asupra Turcilor, în războiul pentru Independență din același an. Cel de al doilea, Caragiale, surprinde cu obișnuita-i pătrundere, caracterul demagogic al acestei lozinci, demascându-i fondul reacționar prin gura lui Farfuridi, dușmanul «ideilor subversive» dar amic al «bunului simț» și al «probelor de tact» de care

a făcut dovadă adeseori burghezo-moșierimea, în fața străinătății... «pentru ca să dăm exemplul chiar surorilor noastre de ginte latine însă...».

Unde a dus această politică a «gintei latine», în cadrul căreia locul principal îl deținea «sora noastră mai mare», Franța? La o înfeudare aproape completă și pe plan cultural al clasei dominante și a păturilor sociale de sub influența ei față de cultura dominantă, tot mai mult reacționară și decadentă a Franței. la transformarea țării noastre într-o colonie a Franței, unde totul se putea măsura cu etalonul francez, unde totul maimuțarește Franța, unde totul era francez la proporții degradante, «orientale». Astfel a început să-și facă loc printre intelectualii legați de burghezie convingerea (moșierimea și marea burghezie o avusesse totdeauna) despre inferioritatea culturii române și a capacității creatoare a Românului, despre inferioritatea prin definiție a oricărei încercări de cultură românească originară, atâta timp cât nu se «europenizează» cât nu se identifică, deci, cu țelurile culturii occidentale – ale cărei culturi? – desigur, cultura dominantă reacționară a burgheziei, a presei și propagandei deșănțate imperialiste, a intelectualității burgheze și aristocratice suprarafinate, legată prea strâns de modul de viață burghez pentru a mai încerca vreo reacțiune, sau a intelectualității dezorientate, căzută până la urmă în mrejele tuturor diversivunilor burgheziei.

Situarea burgheziei noastre pe poziții ultrareacționare după primul război mondial, datorită transformării țării noastre în avantpost al capitalismului împotriva primului stat socialist, a grăbit și intensificat și mai mult tendința de a importa fără niciun discernământ inovațiile culturale de ultimă oră ale Apusului, transplantându-le în «micul Paris» al Orientului (Bucureștii), care devine astfel mușteriu cel mai credincios al drogeriei franceze, la propriu și la figurat. Așa se explică alunecarea unei bune părți dintre oamenii noștri de cultură, tineri și bătrâni, artiști, scriitori, oameni de știință, în mlaștinile decadentismului, ale servilismului cultural față de cultura dominantă a metropolei pariziene și apoi a altor metropole. Estetismul, formalismul, lipsa de interes față de problemele reale ale societății românești, fuga de realitatea românească privită cu dispreț, iluzia stupidă că a fi european înseamnă să tratezi problemele «europene» ale străinătății, să pășești în coada științei europene (în filosofie, istorie etc.) sau măcar să-ți scrii opera într-o limbă «europeană» (de aici tendința multora de a publica direct în franțuzește, prezentă până nu demult), – iată tot atâtea manifestări, puține, dintr-un șir nesfârșit, ale pătrunderii cosmopolitismului în cultura noastră, prin filieră mai ales franceză.

Cultura română mai cunoaște, prin mijlocirea – în parte – a Junimii, și o altă manifestare a cosmopolitismului, de astă dată de proveniență germană, pătrunsă la noi concomitent cu afirmarea puterii imperiului prusac, spre sfârșitul veacului trecut, până la primul război mondial, reluată apoi, cu forțe noi, în anii dictaturii hitleriste. Procesul de încetățenire a spiritului culturii dominante

germane la noi a străbătut un drum mult mai greu, fapt explicabil, în parte, și prin trănicia pozițiilor politice și culturale ale Franței, care găsisse pentru expansionismul său ideologic (alături de cel economic) formula fericită a conlucrării cu naționalismul autohton, în baza «comunității de gintă».

Chiar de la început, Junimea – având puternice rădăcini în cultura dominantă reacționară a Germaniei, este taxată de naționaliștii bucureșteni franțuziți, drept cosmopolită, ceea ce pentru noi astăzi nu înseamnă altceva decât că Junimea înțelegea să imprime culturii noastre alte criterii de valorificare, altă perspectivă culturală, considerată drept streină de neam, pentru colonia franceză de la București. În ce consta acest spirit «strein de neam» al Junimii? Junimea reprezintă la noi poziția de clasă a moșierimii care se adaptase modului de viață burghez în aspectele de civilizație și de tehnică ale vieții în direcția așadar a bunului trai și a huzurului citadin, dar rămânea refractară în fața problemelor sociale pe care transformarea țării noastre spre capitalism le punea cu tot mai mare insistență.

Prusacismul, feudal în conținut, burghez în formă, oglindit în filosofie, istorie, politică, – expresie a clasei dominante germane semif feudale, reacționare, agresive, contrarevoluționare, a găsit de la început un mănunchi restrâns dar statornic de aderenți tocmai printre acești moșieri și intelectuali, care-și făcuse mai toți educația în Germania. Pătrunderea influenței culturii germane în România avea astfel cu adevărat un aspect cosmopolit, strein, chiar pentru contemporani, în comparație cu osmoza franco-română, în care cosmopolitismul vorbea un limbaj oarecum mai aproape de naționalism. Acest înveliș naționalist-local îl va căuta multă vreme și imperialismul german, pentru a-și impune ideologia sa Românică, pentru a găsi o justificare ideologică mai «plauzibilă» jafului economic și atacului îndreptat împotriva independenței noastre naționale pe care le pregătea. Un pas înainte în această direcție îl constituie afirmarea tot mai hotărâtă a junimismului ca ideologie a întregii clase dominante burghezo-moșierești din țara noastră, începând cu 1880; în același timp, pătrunderea influenței sale în masa mare a intelectualității mic-burgheze, educată de acum încolo generații de-a rândul în spirit idealist, conservator, «cuminte» în respectul filistin pentru autoritatea consfințită – monarhie sau clasă conducătoare –, în disprețul față de problemele concrete, contradictorii ale vieții sociale, în credința convenabilă regimului într-o metafizică a «imobilității» etc., etc., toate acestea deprinse la școala idealismului filosofiei reacționare germane de după revoluția franceză.

Orientarea intereselor clasei muncitoare de la noi spre țările Antantei în cursul primului război mondial a făcut ca apropierea încercată de imperialismul german pe toate planurile, deci și ideologicește, să rămână în stadiul începutului. Încercarea a fost reluată, acum două decenii mai târziu, odată cu intrarea României în raza «spațiului vital» al Germaniei hitleriste, în raza planurilor ei de cucerire. Experiența reușește de astă dată mult mai bine, și

avem acum prilejul să vedem cel mai izbitor exemplu de conlucrare a cosmopolitismului celui mai agresiv – fascismul – cu naționalismul cel mai agresiv (legionarismul, militarismul antonescian, ele însele cu pretenții imperialiste). Discriminarea rasială, antisemitismul, mistica feudală – păgână sau religioasă – cultul supraomului, antidemocratismul, ura față de mișcarea și revendicările proletariatului, precum și față de primul stat socialist, – iată punctele de contact mult căutate, la care s-a ajuns datorită alunecării burgheziei noastre pe panta celui mai întunecat reacționarism, fapt care a permis celui mai hrăpăreț stat imperialist din acea epocă să pătrundă pașnic într-o țară, servindu-se, de comun acord cu clasa conducătoare locală, de aparatul ideologică a acesteia: naționalismul cel mai exclusivist. Monstruo-zitatea unei asemenea situații dovedește cât de jos a coborât clasa dominantă de la noi și de aiurea pe scara decăderii morale, căci, după ce ea însăși a întreținut ani de-a rândul focul de paie cu vâlvătaie mare al naționalismului «integral» sprijinit pe tradițiile «sfinte» ale neamului, ajunge să-și vândă propriul popor sub masca aceluiași naționalism, a dragostei răsunătoare pentru «neam și țară», operație pe care, de altfel, ar fi în stare s-o repete oricând, schimbând doar cumpărătorul!

*

Sigur, nu toată intelectualitatea burgheziei românești de după 1920 a profesat fascismul – formula de amestec la temperatura înaltă a cosmopolitismului german totalitar, cu naționalismul local integral. În majoritatea zdrobitoare a cazurilor ea a profesat însă un cosmopolitism neînfrânat, de-a valma, constituit din teoriile la modă: mistice, iraționaliste, formaliste ale Occidentului decadent, – totul grefat pe o sentimentalitate minoră naționalistă, pe un soi de naționalism călduț ipocrit, care n-avea nimic de a face cu dragostea de popor, de viitorul lui.

Din păienjenishul de tendințe aparent contradictorii (toate având de fapt o bază idealistă) a început să se contureze mai cu seamă după 1930, conceptul întemeierii unei «culturi majore» românești, de unde și necesitatea definirii conținutului său. Formula a prins în masa largă a intelectualității (era încă o modalitate a conlucrării cosmopolitismului occidental cu naționalismul, la o temperatură «suportabilă») și a început să circule în cele mai variate înțelesuri, începând cu cel pur demagogic, pentru uzul întrunirilor «cu intelectuali», până la cele mai exagerate, cu proprietăți mistice, de legendă, pe care i le conferea o întreagă pleiadă de esești și filosofi ai «fenomenului românesc» – trăiriști, naționaliști, fasciști.

Nu negăm că problema «afirmării majore» a culturii noastre, problema construirii, înainte de toate, a acestei culturi, este de o mare importanță pentru regimul nostru, pentru poporul român angajat astăzi pe drumul construirii

socialismului. și, fără îndoială, această problemă nu se va rezolva în câțiva ani, ea este una de durată și va constitui de bună seamă un capitol însemnat printre sarcinile viitorului nostru regim socialist.

Ce însemnează pentru noi, însă, *cultura majoră*? Sunt vii în mintea noastră cuvintele tovarășului Stalin: «Fiecare națiune, indiferent dacă este mare sau mică, are particularitățile sale calitative, specificul său care-i aparține numai ei și care nu există la alte națiuni. Aceste particularități reprezintă contribuția pe care o aduce fiecare națiune în tezaurul comun al culturii mondiale, completându-l și îmbogățindu-l».

«Cultura noastră majoră» va fi cultura socialismului triumfător în țara noastră, cultura care va chema la viață și va dezvolta în cea mai largă măsură capacitatea creatoare specifică a neamului nostru, prin antrenarea milioanelor de oameni ai muncii în acțiunea de educare și culturalizare și prin mobilizarea tuturor forțelor creatoare ale țării, va fi cultura cu un adânc conținut patriotic, moral, uman, proprie moralei celor ce muncesc, având la bază spiritul de solidaritate internațională a oamenilor muncii și convingerea fermă a necesității schimbării revoluționare a lumii, pentru eliberarea definitivă a omului de sub exploatarea semenului său. Cultura aceasta — națională în formă (prin cultivarea optimă a particularităților naționale așa cum ele din cele mai reprezentative creații ale poporului și ale scriitorilor noștri clasici legați de popor) și socialistă în conținut — nu va fi ruptă de ceea ce înaintașii au dat mai valoros pe tărâmul creației. Dimpotrivă, ea va fi continuatoare firească a culturii progresiste a trecutului nostru, însușită în mod critic, și a trecutului plin de învățăminte ale culturii democrate-progresiste de pretutindeni. Exemplul viu, în plină și măreață desfășurare, al culturii sovietice, experiența sa vastă îi vor sta — cu deosebire — în față.

Acestea și încă multe altele sunt notele constitutive ale conceptului de «cultură majoră românească» în artă, sexualitate etc. Se exaltă în special «bizantinismul» ca specific al vieții românești, față de care nu se mai ia poziție critică, cum făcuseră Filimon, Caragiale, Eminescu; dimpotrivă, se încearcă «reabilitarea» lui epică, artistică, într-o serie de opere literare care toate au la bază, pasiunea pentru «actul în sine», pentru «eroul în sine», pentru «coloarea balcanică». Pe de altă parte, mulți scriitori par a privi lumea românească din perspectiva, impusă artificial, a vizitatorului strein, intercontinental, amator de exotism. În poezie, evadarea din realitatea socială e cel puțin directă: poeții circulă fantezist prin spații și timpuri, cu manualul de astronomie sau cel puțin de geografia continentelor, cultivând un lirism superficial, tipic cosmopolit, deprins parcă la școala filmului american: grupul poeților «teribiliști» de la revista «Kalende», Stelaru, Tonegaru etc.

Tabăra estetist-formalistă a criticii burgheze, de formație franceză, se extaziază în fața tuturor inovațiilor acestora, ea însăși teoretizând despre inactualitatea clasicilor (E. Lovinescu), despre necesitatea «urbanizării», occiden-

talizării tematicii în artă, – formulă cosmopolită-formalistă ale cărei rezultate se pot vedea în romanele «oraşului românesc» (grupul de romanciere ale cenaclului Lovinescu: Cella Serghi, Ioana Postelnicu, Sorana Gurian, Ticu Archip etc.), sau în «poezia spaţiilor» (grupul de poeţi, amintit).

Chiar şi cultura trecutului, operele înaintaşilor în ştiinţă şi artă sunt interpretate în funcţie de teoriile neştiinţifice, false, decadente, la modă: istoria, critica literară devine estetistă, formalistă, sub influenţa celei franceze, sau academizantă, doctorală, dogmatică, «de izvoare», stilistică, de tip german, în care conţinutul ideologic al operei este bagatelizat, sau denaturat, iar opera, ajunsă uneori pe mâna literaturii comparate obiect de studiu de sine stătător, devine un mozaic de influenţe streine, mai mult sau mai puţin bine sudate, şi se face preţuită mai degrabă pentru multiplicarea ecourilor occidentale pe care le închide întrînsa, ori pentru sugestiile livreşti-cosmopolite pe care le oferă criticului, – decât pentru valoarea ei reală artistică şi educativă. Astfel, preţuirea lui Caragiale trebuie să iasă pentru criticul român (G. Călinescu) din aşezarea lui alături de Courteline, Eminescu devine suma tuturor influenţelor tematice şi de «idei poetice» ale romantismului german, Budai-Deleanu este preţuit exclusiv pentru performanţa de a fi îngemănat laolaltă atâtea motive literare împrumutate. Exemple de acest gen sunt nenumărate. Nu e de mirare deci că istoria literaturii române se transformă într-o cronică pitorească, cu iz oriental, a acestui paşalâc al Occidentului care este cultura română în mentalitatea unei bune părţi a criticii burgheze. O altă tabără, naţionalistă, face – cum ştim – din literatura trecutului un moment de exclusivism autohton, de mistică naţionalistă şi de şovinism. Bine înţeles, şi aici criteriile de apreciere sunt împrumutate din arsenalul ideologic al naţionaliştilor streini: cazul atitudinii revistei «Gândirea», ale cărei teorii naţionaliste-religioase-ortodoxe sunt direct importate din Occident, fiind adaptate apoi situaţiei de la noi.

Nu mai puţin interesantă este – tot pe această linie a conceptului «culturii majore» româneşti – o a treia variantă, pusă în circulaţie de o categorie oarecum restrânsă de intelectuali burghezi din trecut şi prezent, foarte «subţiri» căroră literatura trecutului naţional le apare ca un monument mai mult cultural, cu intenţii de artă în general nerealizate, sau în cel mai bun caz, ca o literatură minoră, decorativă. Dacă în faţa năvalei de decadentism dintre 1930 – 1940 aceşti rafinaţi n-au luat o atitudine precisă, în schimb, astăzi, preferinţele lor ne apar limpezi: faţă de literatura noastră actuală, faţă de literatura sovietică, ei pozează în indiferenţi sau jigniţi, pretinzând că acelaşi dispreţ îl nutresc şi faţă de fenomenul cultural american, socotit mai puţin primejdios totuşi pentru destinele artei.

Ce vor în fond aceşti intelectuali? Ei sunt pentru întoarcerea la izvoarele artei marilor clasici din antichitate până azi. Ei sunt pentru o «cultură majoră» română, adăpată deopotrivă la fântânile tragediei eline, ale misticei creştine feudale, ale metafizicei idealiste germane şi ale moralei lui Proust şi André

Gide. În limbajul unor asemenea intelectuali revin neîncetat nume glorioase, probleme mari – tragicul, misticul, creștinul, eticul... -, manifestându-se regretul că literatura noastră, omul nostru, întreaga noastră cultură n-au dat dovada niciuneia din aceste dimensiuni, care singure pot conferi titlul de «europeană», «mare», «occidentală» unei culturi naționale. Așadar, mai multă problematică existențialistă, mai mult tragic, mai multă mistică în literatura noastră!

Nu e greu de ghicit că poziția unor asemenea intelectuali reflectă poziția intelectualului occidental, dezorientat, dezarmat, pretins apolitic, dar făcând jocul burgheziei, eclectic și «obiectiv» dar în linie reacționară, decadentă; un astfel de intelectual nu poate sau nu vrea să priceapă că literatura nu e o afacere personală, la discreția unui grup restrâns, că ea e tot mai mult o problemă generală, parte integrantă fie a cauzei și luptei de eliberare a popoarelor și a clasei exploatatoare în cadrul fiecărui popor, fie a arsenalului imperialist de subjugare și de dominare mondială a acestor popoare și a proletariatului în general. Ce semnificație mai poate avea așa zisul dispreț al acestui soi de intelectual față de «cultura americană»? Nu cumva această atitudine nu e decât o cochetărie inutilă de față bătrână nebăgată în seamă, câtă vreme acest intelectual se menține categoric pe poziția «intelectualului independent», a «aristocrației intelectualității». indiferent și chiar ostil față de cauza luptei mondiale a popoarelor pentru libertate, împotriva imperialismului cotropitor? Mai ales astăzi nu se poate întemeia o cultură națională în afara claselor, a luptei dintre clase, care s-a transformat în momentul de față într-o luptă între două lumi. Folosirea numelor și a exemplelor ilustre ale marilor artiști și oameni de cultură din trecut nu e concludentă. Cultura trecutului, ea însăși, trebuie însușită în mod critic, prin dezvoltarea mai departe a tot ce a dat progres, valoros pentru umanitate acest trecut, explicând, criticând și respingând însă orice element păgubitor din cuprinsul operelor trecutului, rezultat al influenței pe care mentalitatea claselor exploatatoare a exercitat-o asupra artistului, filosofului, omului de știință etc. Însă «intelectualii» noștri subtili tocmai acest lucru nu-l fac. Scoțând la lumină cultura trecutului ca pe o icoană la vreme de secetă, ei înțeleg s-o folosească în cel mai bun caz în sens obiectivist, acceptând-o întru totul, acceptând-o – și nu din întâmplare – mai ales în ceea ce conține înrînsa ca mistic, idealist, reacționar și decadent. Faptul acesta nu trebuie să mire, cunoscând poziția echivocă a acestei categorii de intelectuali de factură burgheză, «occidentală». La intelectualul român o asemenea atitudine nu înseamnă decât încă o notă în plus în statul de serviciu al cosmopolitismului, al ploconirii în fața Occidentului în descompunere, totul înfățișat încă o dată sub forma amăgitoare a dragostei de neam, a dragostei față de «cultura lui majoră».

Bineînțeles, teoria burgheză a «culturii majore» românești și-a avut (indiferent de sensurile pe care le-a luat: naționalism mai accentuat sau cos-

mopolitism) printre intelectualii burgheziei și adversari. Nu puțini au fost și sunt la noi intelectualii care, plasați pe o poziție net sceptică și cosmopolită, au ajuns la convingerea despre inutilitatea oricărei străduințe în direcția înjghebării și sprijinirii unei culturi românești – cultura unui popor de «scârbe mici», de «mocoșani» etc., conform mentalității pervertite a multor intelectuali și semi-intelectuali din trecut care imitau ciocoimea. Atitudinea aceasta este motivată – de către unii scriitori și oameni de cultură – prin argumentul practic-negustoresc – că micimea țării și a populației, raza îngustă de utilizare a limbii române... vor condamna totdeauna cultura română și orice efort de creație din partea unui Român de a rămâne la un nivel «provincial», excluzându-le din marele circuit internațional, la care nu pot aspira decât marile popoare: englez, francez, german... Ca exemplu este adus Eminescu, care – spun scepticii noștri – dacă ar fi scris într-o limbă de circulație universală, s-ar fi bucurat de cu totul alt renume. Așa însă, caracterul «intraductibilității» operei sale îl condamnă să rămână poetul național al unei limbi vorbite de 15 milioane de oameni!

Tot «intraductibili» sunt și Creangă, Caragiale, Sadoveanu, legați prin stil atât de intim cu esența limbii române, încât faptul acesta îi condamnă de a nu fi «gustați» deplin într-o altă limbă. Evident, problema este pusă și de astă dată greșit, formalist, și pe deasupra, în cea mai pură manieră cosmopolită. În timp ce sub regimurile burghezo-moșierești, Caragiale era jucat destul de puțin chiar pe scena teatrelor noastre naționale (pentru a nu mai vorbi de prezentarea lui străinătății) romanul englez decadent și snob, romanul scris într-o limbă universală, vorbită de 400 milioane de oameni putea fi tradus în românește și a putut năpădi piața literară românească, până la alungarea aproape totală a cărții românești. Ce a făcut scriitorul și artistul român în fața acestei situații? Cum a căutat el să sfărâme cercul de fier al celor 3000 de cititori ai săi și să-l lărgească? Răspunsul e simplu: scriitorul român n-a făcut aproape nimic în această privință. El și-a continuat, în majoritatea cazurilor, mica lui industrie estetizantă, formalistă, departe de frământările epocii, departe de oameni, tunând și fulgerând când și când... deasupra unui pahar cu apă, în chip de protest vehement. De un public ceva mai larg s-au bucurat doar acei scriitori, care, sătui de migala meșteșugărească a estetismului, au trecut la marca industrie literară, încercând să concureze marfa străină cu produse autohtone, confecționate însă tot după rețeta occidentală.

Așadar, iată paradoxul: într-o țară cu 15 milioane de Români, dar cu 3000 de cititori de carte de literatură românească, scriitorul român se uită cu jind peste hotare, ars de ambiție și de speranța de a fi tradus cândva într-o limbă de mare circulație europeană și extra-europeană (părerea maselor largi ale propriului popor îl interesează prea puțin), în timp ce o anumită literatură străină, de export, părăsind haina proprie, purtată de circa 400 milioane de

oameni, vine și îmbracă straițele modestei limbi române, reușind astfel să ademenească scriitorului nostru ultimii săi 3000 de cititori...

*

Cum ușor se poate constata, întreaga problemă a *culturii majore* românești în accepția intelectualității burgheze, de la 1920 până azi, se axează în jurul celor doi poli: naționalismul și cosmopolitismul, punctele extreme dar în același timp organic legate într-o laolaltă ale aceleiași sfere – ideologia burgheză, ideologia lagărului imperialist și antidemocratic de astăzi, ale cărui obiective încep să fie pe zi ce trece tot mai bine cunoscute și dejucate. Influența acestei ideologii, al cărei campion este în momentul de față americanismul și a rămas în parte expansionismul britanic, am resimțit-o și noi, în perioada dintre 1930 – 1940 și imediat după 23 August 1944 vreme de încă trei ani, ca o consecință a afirmării influenței politice-diplomatice a celor două state imperialiste, venite în sprijinul burgheziei noastre, până nu demult încă puternică.

E de ajuns să se cerceteze manifestările ideologice culturale, deosebit de frenetice, din anii 1945 – 1947, pentru a se vedea amploarea pe care începuse s-o ia exercitarea acestei influențe, în toate domeniile de activitate ideologică-propagandistică: film, teatru, literatură, publicistică, presă, manifestări publice, știință (statistică, psihologie, sociologie).

Se găsisse chiar o bază națională-demagogică de colaborare a cosmopolitismului anglo-american cu spiritul și mentalitatea locului, a burgheziei și a micii burghezii. De pildă, propaganda partidelor «istorice» nu prididea să exalte în tot acest timp trăinicia legăturilor cu vechii «prieteni» ai poporului român, cu «binefăcătorii» României moderne, prietenii dinastiei etc., etc.

O analiză a tuturor acestor manifestări nu s-a făcut încă în mod sistematic. Fără îndoială, o asemenea cercetare ar da la iveală date noi, deosebit de semnificative, în multe direcții, dar în special în ceea ce privește problema pătrunderii cosmopolitismului anglo-american în cultura noastră, și a conlucrării lui cu naționalismul burghez al partidelor noastre «istorice».

Cât privește urmărirea influenței pe care ideologia burgheziei decadente a Apusului o mai exercită asupra unei bune părți din intelectualitatea noastră și lupta de zi cu zi împotriva acestei influențe, aceasta rămâne o problemă de bază pe care Partidul nostru, împreună cu întreaga intelectualitate progresistă, și-a trecut-o printre sarcinile cu caracter educativ, sarcină trasată deosebit de limpede de tov. Chișinevschi în articolul *Munca educativă în rândurile intelectualilor*.

Rostul paginilor de față a fost mai ales acela de a sesiza câteva aspecte desprinse din istoria manifestărilor ideologice ale cosmopolitismului în țara noastră în ultimele decenii, precum și modalitatea conlucrării sale strânse cu

naționalismul local burghez, care, odată cu pătrunderea României în sfera de interese a imperialismului, devine un instrument docil al vânzării naționale, la remorca unuia sau altuia din statele imperialiste, un câine de pază mai agresiv sau mai puțin agresiv, mai spontan sau mai puțin spontan, mai vizibil sau mai ascuns în slujba stăpânilor succesivi ai avutului național care se cuvenea poporului”.

1950

IANUARIE

1 ianuarie

- „Licurici” (nr. 135) cuprinde *Plugușorul* de Mălina Cajal și povestirea *De mult, într-o noapte de Anul Nou*, de Eusebiu Camilar.

2 ianuarie

- „Lupta Ardealului” dedică un grupaj Marilor Adunări Festive de la București și Cluj (Teatrul Național). La Cluj are loc, în prezența lui Vasile Luca, deschiderea Universității Serale de Partid. Cursurile Universității vor fi urmate de peste 200 de activiști de frunte de la Județeană, din organizațiile de masă și aparatul de stat.
- „Cum vorbim”, An II, nr. 1, conține o serie de articole dedicate Centenarului nașterii lui Eminescu: Tudor Vianu, *Eminescu*, pp. 4-6, Iorgu Iordan, *Limba lui Eminescu*, pp. 7-10, Ion Hobana, *Eminescu și problemele limbii*, pp. 10-12, ultimul însoțit de precizarea: „Credem că putem adăuga materialul acestui modest articol la materialul reconsiderării lui Eminescu, «artistul proletar-cult» al societății dominate de moșierii și fabricanții care l-au condamnat, în mod tacit, la nebulie și moarte”.

4 ianuarie

- „Universul” publică pledoaria lui H. Zalis pentru reconsiderarea Poetului Național. Autorul analizează poezia *Înger și demon*, din care Titu Maiorescu „și-a permis să elimine 5 strofe, în virtutea unor percepții estetice – pretinde criticul – care găsesc «imperfecte» versurile suprimate. Nu este însă deloc greu de bănuț că adevăratul motiv al omisiunii lor arbitrară nu era «imperfecțiunea artistică», ci conținutul lor propriu zis, care neîndoielnic nu suna plăcut în urechile reprezentanților clasei stăpânitoare”. (*Cum a fost editată până acum opera lui Mihai Eminescu*). □ Pe linia acelorași recuperări arbitrară, în zilele următoare, în „Universul” apar și alte texte despre poet: *Mihai Eminescu cronicar dramatic* de Ion Marin Sadoveanu (în nr. 4 din 6 ianuarie: „Teatrul și lumea lui primejdioase pentru burghezie și indiferente pentru reacționara «Junime» au găsit întreaga adeziune din partea celui mai mare dintre scriitorii români, care și în acest sector își fixează poziția premergătoare și progresistă”); *Tragedia vieții lui Mihai Eminescu* de Al. Dumitru Păușești (nr. 7 din 10 ianuarie: „Poet care tocmai fiindcă își iubea poporul, tocmai fiindcă avea accente de revoltă împotriva orânduirii crude, aducătoare a tragediei lui, a

tragediei poporului, avea să fie chinuit în viață și falsificat după moarte de regimul burghezo-moșieresc”); ***Eminescu și folclorul*** de M. Sevastos (nr. 8 din 11 ianuarie: „Ca și Creangă, Eminescu a sorbit și el cu același nesaț folclorul românesc. Aceasta a fost o punte de legătură între cei doi creatori”), ***Adevăratul Eminescu*** de Sașa Georgescu (nr. 9 din 12 ianuarie: „A venit azi timpul ca poporul nostru muncitor să guste din seva adevăratului Eminescu, să înțeleagă just opera poetului cu defectele ei explicabile prin lipsa unei înțelegeri științifice a realității din partea scriitorului, dar mai ales cu marile ei merite, incontestabile”); ***Eminescu și criticii săi*** de I. M. Sadoveanu (nr. 10 din 13 ianuarie: „Poziția maioreșciană însă a dăinuit cu perspective și anexe de cosmopolitism, simbolism, estetism, psihologism ani îndelungați, ajungând de multe ori ca Eminescu să fie adaos numai prin explicațiile ce ni se dădeau doar de mișcările apusene franceză sau germană, dobândind astfel o valoare minoră. În felul acesta se prezintă scăzut unul din cei mai mari făuritori de limbă literară”), ***Viața de muncă și de suferință a lui Mihai Eminescu, reconstituire biografică*** de Ioan Massoff (nr. 11 din 14 ianuarie), ***Eminescu*** de Th. Gheorghiu (nr. 12 din 15 ianuarie) și ***Revolta lui Eminescu***, de Petru Comarnescu, tot în nr. 12: „Urmărind studiile, articolele și conferințele rostite în ultimul an, ne mirăm cum atâta vreme am fost chiorâți de critica dominantă a societății de ieri și cum nu am văzut decât unele aspecte ale operei poetului, nu întotdeauna cele mai temeinice și nu din punctul de vedere cel mai just”. Tot Comarnescu discută în nr. 21 din 27.01.1950 și *Poeziile eminesciene*, apărute în cele două ediții, la Editura de Stat și la Editura pentru Literatură. „Prefetele și adnotările celor două ediții – N. Moraru, la EPLA, M. Beniuc la Editura de Stat – au meritul că risipesc legenda creată de critica burgheză a unui Eminescu nepăsător față de viața și suferințele semenilor, legenda unui Eminescu sceptic, pesimist și izolat, legenda unui Eminescu distant și rece față de popor și neîndrăgind viața”. Sunt date ca reper în special poemele care vor face carieră în manualele următorilor ani: *Împărat și Proletar*, *Junii corupți*, *Scrisorile*, *Viața*, *Cugetările sărmanului Dionis*, *Înger și demon* – cu versurile eliminate în trecut, *Călin*. □ La *Dosarul Eminescu*, ziarul adaugă reportaje despre: ***Pelerinajul la mormântul poetului***, în prezența lui Al. Șahighian – secretarul Uniunii Scriitorilor, a scriitorului rus G. Leonidze și a romancierului Barabas Tibor (vineri, 13 ianuarie, organizată de Comitetul Național Jubiliar); ***ședința Publică Solemnă a Academiei R. P. R.*** pentru comemorare, deschisă de T. Săvulescu și cuprinzând comunicările lui Barbu Lăzăreanu, ***Eminescu, om al cărții***, și M. Sadoveanu – ***Motive populare în opera lui Mihai Eminescu***. Lăzăreanu consideră că la 100 de ani de la nașterea lui Eminescu poezii au o altă soartă decât aceea pe care i-a hărăzit-o regimul burghezo-moșieresc lui Eminescu: „azi, poezii, ca și toți oamenii scrisului, sunt învredniciți cu nobilul titlu de «ingineri ai sufletului omenesc»”. Sadoveanu crede că o bună parte a operei lui Eminescu a fost pătrunsă de atmosfera nesănătoasă care domnea în

cercul revistei „Convorbiri Literare”. □ De asemenea, la Sala Dalles, președintele Uniunii Scriitorilor, Zaharia Stancu, susține conferința cu titlul **Moștenirea literară a lui Mihai Eminescu**: „doar Partidul a făcut posibil ca operele lui Eminescu să fie reeditate și reconsiderate în lumina criticii științifice, ca ele să devină un bun al maselor muncitorești prin tot ceea ce conțin ele progresist și uman deci valabil”. În numărul aniversar (12), „Universul” redă sub titlul **Proletarul** prima versiune din *Împărat și proletar*. Sunt reproduse, de asemenea, poemele *Junii corupți*, *Ai noștri tineri*.

- „Scânteia tineretului” publică un articol cu caracter bilanțier (**Cresc neîncetat în Republica noastră mlădițele literare ale vieții noi**) în care evidențiază câteva nume de tineri scriitori. Între acestea: Florin Mugur, Ștefan Iureș, Gica Iureș etc.

5 ianuarie

- „Lupta Moldovei” comemorează 60 de ani de la moartea lui Ion Creangă.

6 ianuarie

- În „Scânteia”, la rubrica „Pe frontul cultural”, Sorin Mladoveanu recomandă cititorilor, în fraze entuziaste și cu citate ample, **Pamfletele antidinastice** ale lui N. D. Cocea, apărute la Editura de Stat, considerându-le „o mărturie zdrobitoare, care demască puternic putregaiul monarhic și trebuie socotite de aceea ca un capitol de preț al publicisticii noastre progresiste”.

- G. Călinescu semnează în „Contemporanul”, nr. 170, articolul **Eminescu, făuritor al limbii literare**, reprezentând pasaje (fragmente) ale Conferinței susținute de profesori cu prilejul centenarului nașterii poetului. În buna tradiție a momentului, textul este înțesat din citate din clasicii ruși și sovietici, de la Sobolev la Lenin: „Pe scurt, creația de limbă a lui Eminescu e în raport strâns cu volubilitatea lui fantastică. Eminescu e un mare visător și are nevoie de vocabule care să picteze viziunile sale. «Trebuie să visăm» scrie Lenin și îndată adaugă «Am scris aceste cuvinte și m-am speriat». Evident, și-a dat seama că visare ar putea fi luat ca un termen autentic realității. Dar gândul lui nu este acesta și iată ce citează din Pisarev: «Dezacordul dintre vis și realitate nu aduce nicio pagubă dacă persoana care visează crede cu adevărat în visul său, dacă adâncește viața cu atenție, compară observațiile cu castelele sale în Spania și în general dacă lucrează conștiincios la realizarea fanteziei sale»”. Pagina este însoțită de postumele eminesciene *Sătul de lucru și Noi amândoi*.

- În „Scânteia tineretului” sunt reproduse fragmente din poemul eminescian *Junii corupți*, cu următoarea prezentare: „Poezia *Junii corupți* înseamnă un viguros atac împotriva vieții putrede a reprezentanților clasei exploatare. Lovit puternic de mizeria în care societatea burghezo-moșierească îi alunga pe artiștii adevărați, Eminescu dă glas în această poezie urii sale nepotolite. În versuri aspre, biciuitoare, el arată adevărata față a lumii putrede, burghezo-moșierească, sortită pieirii”.

- „Gazeta învățământului”, An II, nr. 40, reproduce conferința lui I. Vitner, **Locul lui Eminescu în literatură**, prezentată cu ocazia apropiatului centenar al nașterii poetului, încheiată astfel: „Studierea științifică, în lumina marxism-leninismului, a vieții și operei lui Mihail Eminescu îi fixează locul în istoria literaturii noastre și dă posibilitatea de a face, din tot ceea ce este înaintat în opera aceasta un bun de intensă circulație pentru întreg poporul nostru muncitor.”
- Săptămânalul Asociației Române pentru strângerea legăturilor de prietenie URSS – ARLUS, „Veac nou”, an VI, seria a III-a, nr. 3, se concentrează preponderent pe viața culturală din Uniunea Sovietică, cu traduceri de V. Kernbach, versuri de Petre Solomon și semnături preluate din revistele rusești: Boris Polevoi, Alexei Surkov, C. Simonov, Ilya Ehrenburg.

7 ianuarie

- Anul VII de apariție al cotidianului „Luptătorul bănățean”, organul Comitetului Județului Timiș al PMR și al Comitetelor provizorii județean și orășenesc, include sporadic articole de interes literar, în majoritate nesemnate. În numărul din această zi, de exemplu, apare recenzia la *Vânătoare de lupi* (București, Editura Tineretului), de Petru Dumitriu. Pe lângă proza omonimă, volumul cuprinde și nuvela *Să vii să-ți dau pâine*. *Vânătoare de lupi* se inspiră din dezvoltările procesului de la Timișoara al bandeii de teroriști chiaburi din Munții Banatului, descriind lupta țăranilor muncitori dintr-un sat împotriva acelor care „prin acte tâlhărești încearcă să se opună mersului istoriei, să mențină cu orice preț sălbatica exploatare capitalistă”. În celălalt text, Petru Dumitriu se inspiră din viața tinerilor de la o stațiune de mașini și tractoare, urmărind preocuparea lor de a ara competent, grija lor pentru tractorul cel nou al S.M.T.-ului și mai ales *atitudinea nouă, conștiința de clasă*, „care-i face să privească într-un chip aparte viața și munca, care-i înarmează în fața dușmanului cu arma prețioasă a vigilenței”. Sunt prefacerile din viața rurală, pe care autorul le înțelege profund și izbutește să le redea cu realism, consideră „L.B.”, semnatarul cu inițiale al recenziei.

- I. Vitner se ocupă în „Flacăra”. nr. 1 (105), în stilul caracteristic, denaturat recuperator, de **Locul lui Eminescu în literatura română**, dărâmând „ultimul zid” ridicat de comentatorii „reacționari” în jurul acestuia: ideea de *poet fără filiație*, izvorât „printr-o ciudată generație spontană în câmpul literaturii noastre, lansată de istoricii literari ai burgheziei”. Subliniind la modul leninist latura pozitivă a doctrinei romantice, Vitner crede că Eminescu a adunat în opera sa și marile calități dar și defectele romantismului, pentru că „nu a înțeles și nu a știut să rezolve problemele mari pe care i le-a ridicat în fața viața socială și de aici decurg marile confuzii ale operei lui, atmosfera de decepție profundă, de scepticism amar care domină o parte a operei sale”. Înțelegând poezia lui Eminescu drept o culme dar și o fază de tranziție de la romantism spre realism, criticul crede că doar „învățătura clasei muncitoare ne

ajută să dăruim mitul junimismului eminescian, al *ciudăteniei* apariției lui în literatura noastră și să arătăm locul de frunte dar și de răscruce al poeziei sale”. □ În același număr, Ben Corlaci este prezent cu reportajul ***Drept în inima munților vechi***, despre construirea căii ferate pe șantierul Național Vasile Luca din Maramureș.

8 ianuarie

- „Lupta Ardealului” publică o recenzie de I. Coriban a nuvelei *Ana Roșculeț* de Marin Preda: „Urmărirea acestui complicat proces de transformare spirituală a unei femei muncitoare – cu toate cotiturile lui – și punerea în lumină a rolului ce-l are sindicatul și mai ales Partidul în dezvoltarea conștiinței de clasă a oamenilor muncii fac din întinsa nuvelă a lui Marin Preda un document prețios în epoca de serioase eforturi ce au urmat actului *Naționalizării* din 11 Iunie 1948”. □ Tot în acest număr, apare informația că, potrivit hotărârii Biroului Politic al C.C. al P.M.R., Școala Centrală de lectori A. A. Jdanov, cu durata de 6 luni, a fost transformată în școala de științe Sociale A. A. Jdanov, cu durata de 2 ani.

- V. Em. Galan publică în „Scânteia” schița *Calul lui Moș Eftime* în care un cal, înfrângând conservatorismul și șovăielile stăpânilor săi, fuge la „colectiv” unde știe că vitele sunt bine hrânite.

- „Opinia” îi consacră o pagină specială lui Eminescu, în preajma apropiatului centenar al nașterii. Într-o tabletă de autor, M. Sadoveanu, afirmă: „Admiratorii contemporani lui Eminescu au fost puțini: proletari, intelectuali, lucrători, cărturari, studențime progresistă – l-au iubit și l-au recitat cu entuziasm. Comunicarea poetului cu poporul său, însă, abia acum începe” (*Eminescu*); A. Toma este prezent cu o poezie parafrază: „Câte sute de catarge/ Dârze lasă malurile/ Multe sunt ce nu le-ar sparge/ Vânturile, valurile” (*Lui Eminescu*); Radu Naumescu semnează portretul ***După o sută de ani***, în care se pune accent pe nepăsarea regimului burghezo-moșieresc și a lui Maiorescu față de mizeria și boala poetului, „răstălmăcit” și „falsificat” de vechiul regim. Publicația reproduce și „un document” privind „situația nenorocită în care a fost lăsat să se zbată Mihai Eminescu” (***O amintire dintr-o carte a unui avocat din Botoșani, Vladimir Șardin***). □ și în numerele 1005 și 1006 din „Opinia” sunt relatate manifestările și pelerinajul de la bojdeuca lui Creangă și comemorarea lui Eminescu la Iași, la care participă Eusebiu Camilar, Nicolae Tatomir și George Dan, primul în calitate de invitat de onoare din partea Uniunii Scriitorilor, ceilalți doi, poeți locali..

8 ianuarie

- În „România liberă”, Catrinel Oproiu semnează, pe pagina întâi, cronica filmului *Răsună valea*. □ Pe pagina următoare Mihail Cozma scrie despre ***Eminescu – cercetător al culturii ruse***, un studiu scris de pe pozițiile criticii

științifice marxist-leniniste prin intermediul căreia afirmă că „trecând peste lacunele, confuziile și contradicțiile din concepțiile filosofice politice ale lui Eminescu, trebuie totuși subliniată atitudinea lui care, în esența sa, reprezintă o poziție avansată, sănătoasă, față de atitudinea claselor exploataatoare, înfeudate intereselor politice apusene”. Autorul mai adaugă și faptul că „necesitatea de a cunoaște, a cultiva prietenia față de marele popor al Rusiei proclamată de Eminescu, constituie în acest sens o expresie a sentimentelor trainice care au legat în decursul anilor poporul român de poporul rus. Cu atât mai justă ne apare teza susținută de Eminescu, astăzi când cele două popoare sunt legate prin frăție de neclintit, prin prietenia veșnică în lupta împotriva imperialismului”.

9 ianuarie

- „Lupta Ardealului” include și nr. 56 al Suplimentului Cultural, cu versuri de V. Felea – *Balada Farului*, A. Gurghianu – *Cântec* și o semnalare despre primul număr al „Almanahului Literar”, de George Munteanu. Tot aici, Ion Brad discută despre *Un mare înaintaș necunoscut al lui Eminescu (Aspecte progresiste în opera lui G. Baconski)*, iar Aurel Martin discută despre *Falsitatea viziunii critice și istoriei literare burgheze asupra operei lui Eminescu*: „Reconsiderând astăzi opera eminesciană sub semnul concepției marxist-leniniste distingem, spre deosebire de istoria și critica literară, sclavi ai ideologiei reacționare, ca notă dominantă și cadru general al poeziei eminesciene, tocmai ceea ce întemeietorul criticii științifice la noi [–Gherea, n.n.] sublinia cu 60 de ani în urmă: *Revolta*. Pentru că Eminescu este un revoltat care își dirijează atitudinea în toată țesătura operei sale: e revoltat împotriva orânduirii burghezo-moșierești, împotriva femeii burgheze, împotriva monarhilor și împotriva presupusului factor metafizic care dirijează orbește mersul omenirii”.

- „Lupta Moldovei” are o pagină specială Mihai Eminescu, cu poezia *Împărat și proletar*, dar și cu versuri dedicate poetului omagiat de Al. Popovici – *Cerdacul din țicău*. Ziarul publică și un „nou document” din viața poetului, sub titlul *Cum a fost «ajutat» Eminescu de regimul burghezo-moșieresc* (o pagină inedită din 1888). În numărul următor al ziarului este publicat un reportaj privind pelerinajul de la Bojdeucă – peste 2000 de oameni ai muncii și-au arătat admirația pentru marii scriitori Creangă și Eminescu, la conferința lui Gh. Agavriloaiei și apoi la rostirea alocuțiunilor scriitorilor Gh. Istrati și Maria Banuș.

- La 60 de ani de la moartea lui Ion Creangă, la rubrica „Pe frontul cultural”, V. Em. Galan publică în „Scânțea” un articol în care vorbește de „străduințele burghezo-moșierimii de a-i secătui creația, de a o goli de conținutul critic și a o minimaliza” și identifică în „Soacra cu trei nurori” „lăcomia fără margini și zgârcenia nemaipomenită care rodeau din temelii viața de familie a boierimii

ca și a țăranilor ce năzuiau la închiaburire”, iar „Scaraotki are purtările boierului sau ale chiaburului țăfnos care-și muștruluiește slugile”. (*60 de ani de la moartea lui Ion Creangă*)

10 ianuarie

- „România liberă” prezintă ultimul număr din 1949 al revistei „Viața Românească”, sub genericul *Un variat material în legătură cu Eminescu*. Sunt reproduse poeziile lui A. Toma (*Lui Eminescu*) și Mihai Beniuc (*Eminescu, poet al poporului*). Sunt reflectate, de asemenea, textul Mariei Banuș (*Natura și dragostea în poezia lui Eminescu*) și cel al lui J. Popper („*Criticilor mei*” și concepția despre artă a lui Eminescu).

11 ianuarie

- Sosește la București delegația scriitorilor sovietici (S. Scipaciov și G. Leonidze) care vor participa la manifestările centenarului nașterii lui Eminescu. Sunt întâmpinați de Z. Stancu, M. Beniuc, M. Novicov, Traian Șelmaru, M. Breslașu ș.a. (cf. „Scânteia” din 12 ianuarie)
- „Scânteia tineretului” publică o cronică la volumul de nuvele *Vânătoare de lupi*, de Petru Dumitriu, sub semnătura lui Barbu Ghidionescu, care afirmă că „Petru Dumitriu a surprins în nuvelele și schițele sale într-un răstimp destul de scurt cele mai înverșunate aspecte ale luptei înverșunate de clasă care se desfășoară în satele noastre”.
- În „România liberă” apare articolul nesemnat *Mihail Eminescu în sufletul tinerelor generații*: „Ani de zile, pe băncile școlilor și ale facultăților, tinerii învățau despre Mihail Eminescu ca fiind «geniu pustiu» al poeziei românești, numele celui mai mare poet al nostru a fost folosit ani de zile ca stindard al «românismului», «naționalismului» eminescian, a fost revendicat de diverse grupări politice care promovau ura de rasă și acțiunea huliganilor [...] Dar cercetările efectuate în ultimul timp de critici înarmați cu teoria științifică a clasei muncitoare au dat la iveală adevărata relație între Eminescu și Junimea condusă de Titu Maiorescu, aducând o lumină ce vestejește pentru totdeauna pe falsul Mecena. Rușinoasele falsificări ale conceptului operei eminesciene au servit la educarea copiilor sub trecutele regimuri. Ea apare astăzi pentru prima oară cu adevărata sa față, mulțumită cercetărilor minuțioase care în spirit critic științific situează poetul și opera sa în contextul în care a trăit și a creat”.
- În pagina a doua este reprodusă poema *Junii corupți*. □ De altfel, aproape zilnic, „România liberă” va publica diferite materiale legate de centenarul eminescian. În numărul din 12 ianuarie, Nichita Bistriceanu semnează poezia *Eminescu*. George Klein scrie despre *Eminescu în creația muzicală*, iar Ioachim Botez se referă la *Eminescu și școala burgheză*. În același număr, ziarul consemnează știri cu privire la centenarul nașterii poetului, între care se află: *Adunarea festivă de la teatrul CFR, Comemorarea de la Iași a lui*

Eminescu (la care participă și delegațiile scriitorilor sovietici și maghiari, invitați cu acest prilej). □ La 13 ianuarie, ziarul reproduce poezia *Proletarul* (cunoscută ulterior sub titlul *Ideile unui proletar*) care, intrată pe mâna lui Titu Maiorescu, devine *Împărat și proletar*. Într-un comentariu alăturat poemului, se precizează: „Din lectura acestor versuri rezultă – așa cum arăta tovarășul I. Vitner în studiul său *Influența clasei muncitoare în opera lui Eminescu și Caragiale* – nu numai dragostea pentru lumea exploataților și ura împotriva exploataților, ci și faptul că poemul cântă Comuna din Paris”. În același număr, pe linia tematică a noii ideologii, M. Cozma scrie despre ***Dragostea de patrie în poezia lui Mihai Eminescu***. Același M. Cozma se ocupă în ziarul din 14 ianuarie de ***Noi ediții ale poeziilor lui Mihai Eminescu***. Inspirat de o afirmație a lui Alexei Surkov („Pe Pușkin îl vom lua cu noi în comunism”), M. Cozma încheie: „Poporul nostru muncitor înțelege să preia pe Eminescu în socialism sărbătorindu-l și răspândindu-i creațiile într-o măsură pe care n-o pot întrece toate sărbătoririle și toate edițiile tipărite de burghezie în cei 100 de ani care s-au scurs de la nașterea sa”. □ *Te slăvesc azi muncitorii* este titlul reportajului semnat tot în numărul din 14 ianuarie de Catrinel Oproiu, despre ședința Cenaclului Tineretului, închinată lui Eminescu. Printre cei remarcați se află elevii Ștefan Iureș și Florin Mugar. □ Pe lângă informațiile despre *ședința publică solemnă a Academiei R.P.R. pentru comemorarea lui Mihail Eminescu*, centenarul nașterii poetului este ilustrat cu articole și reproduceri în ediția din 15 ianuarie. Aici se găsesc referiri la demisia poetului de la „Timpul”, sub titlul ***Din corespondența lui Eminescu***, cu comentarii acide la adresa organului de presă conservator al cărui mentor era Titu Maiorescu, cel „care l-a făcut pe poet să cunoască și exploatarea pe tărâmul publicisticii practicate de către exponenții regimului burghezo-moșieresc”. Aceleași pagini conțin conferința ***Motive populare în poezia lui Mihail Eminescu***, susținută de M. Sadoveanu. Pagina este completată de textul lui L. Sărățeanu care dezbate ***Activitatea publicistică a lui M. Eminescu***.

13 ianuarie

• „Contemporanul”, nr. 171 publică editorialul cu titlul ***100 de ani***, în care autorul arată după modelul și îndemnul scriitorilor sovietici ce reprezintă Eminescu pentru contemporani: „Sărbătorim deci 100 de ani de la nașterea lui Eminescu strângând în suferința imensă a acestui cântăreț neîntrecut al poeziei noastre, toate revoltele, toate acuzațiile împotriva opresiunii, înstrăinării și ciopârțirii vieții pe care o exercita orânduirea burghezo-moșierească și pentru care stau martore sfârșirile nesfârșite ale poetului”. Tot pe prima pagină, cu continuare pe pagina 5, Ion Vitner scrie în cheie gheristă despre ***Eminescu în conștiința clasei muncitoare***: „Gherea este primul critic care subliniază și pune în valoare conținutul bogat de idei al operei lui Eminescu și arată cum valoarea excepțională artistică a operei eminesciene decurge tocmai din

accastă intensă frământare ideologică a poetului, din modul în care el s-a străduit să o gândească în poezia sa, realitățile sociale ale epocii în care a trăit”. În pagina 4, Petre Solomon îi dedică versuri lui Eminescu: „Dac-ai vedea cum te citește azi /Norodul Eliberat /Nu ai mai spune/ Că bat de-a surda ale lirei strune /și n-ai mai fi ca luna printre brazi// Dac-ai vedea cum tinerii voinici/ Se-ntrec să spargă normele în stâncă/ și leagă munții de valea lor adâncă/ ți-ai așeza luceafărul aici// [...] Ai fi cu noi alături,/ Să clădești o lume fără mizeri și bogați./ O lume-n care oamenii sunt frați -/ și zdraveni ca voinicul din povești (*Lui Eminescu*). □ Nestor Ignat (p.4) glosează despre ***Eminescu publicist***, text reproducând conferința susținută la Sala Dalles pe 24 decembrie 1949. □ și pe pagina 5 apar versuri omagiale precum cele ale Veronicăi Porumbacu (*Referatul*) și Vasile Nicorovici (*Prietenului Mihai*): „Luptând acum, pentru o viață bună/ În contr-aceilor pe care-i urai,/ Noi peste veac îți dăm o caldă mână /Să mergi cu noi, prietene Mihai.// În contra celor ce stârnesc război,/ și din Apus ne-acopăr cu ocară,/ Prietene Mihai,/ Tu mergi cu noi”. Elemente realiste (socialiste) în poezia eminesciană detectează, pe aceeași pagină, și Horia Bratu.

● În „Gazeta învățământului”, An II, nr. 41, sunt publicate articole dedicate centenarului nașterii poetului: pe prima pagină semnează prof. univ. Ion Vitner, ***O sărbătoare care va continua***, din care extragem: „Faptul că Eminescu, atât cât s-a priceput, a sădit în mintea oamenilor ideea antagonismului dintre clase, a dușmăniei dintre «mizeri și bogați» este de o mare însemnătate. Gh. Ursu, inspector școlar, consideră că: „Este sigur că marele nostru poet – care-și întocmise un plan de învățare a zece limbi, dintre care cinci slave – a făcut eforturi pentru a cunoaște limba rusă. Foarte probabil ca începutul de traducere a poeziei lui Pușkin. *Exegi monumentum*, să-l fi făcut după originalul rusesc. Un contact mai aprofundat cu limba rusă a luat, însă, cu prilejul șederii sale la Liman, lângă Odesa, în sanatoriul doctorului Ioachimovici, unde fusese trimis, în vara anului 1885, de prietenii săi ieșeni, pentru o cură de băi de nămol. Datorită lecțiilor luate de la doctorul Ioachimovici și de la fiica acestuia, poetul face progrese în cunoașterea limbii ruse. Cu această ocazie el citește direct în rusește un volum de versuri de Pușkin. [...] O semnificație adâncă are faptul că Eminescu îl numește pe Pușkin în scrisorile sale: «un tovarăș», «un mare tovarăș», «prietenul». Astăzi, când regimul care i-a distrus pe amândoi la aceeași vârstă, nu mai există, fiind desființat de puterea adevărată a poporului, astăzi când se construiește pe pământul țării noastre orânduirea socialistă, după exemplul măreț al Uniunii Sovietice, această înfrățire între Pușkin și Eminescu, între marele poet rus și marele poet român apare în adevărata ei lumină.” (*Eminescu în literatura rusă*) □ În pagina a doua Ion Manole scrie despre ***Dragostea lui Eminescu pentru popor***, iar în următoarea prof. Eugen Campus îl prezintă pe ***Dobrogeanu Gherea, primul critic științific al operei lui Eminescu***: „Gherea a indicat drumul. După jumă-

tate de veac de interesate falsificări ale criticii burghezo-moșierești, azi, în Republica Populară Română, criticii clasei muncitoare trebuie să ducă mai departe și să dezvolte munca începută de Gherea în studiul lui Eminescu folosind, în noile condiții create, toată bogăția de experiență a învățaturii marxist-leniniste”.

- „Scânțea” anunță „mari manifestări” dedicate centenarului nașterii lui Eminescu, care „a întâmpinat în timpul vieții nepăsarea și disprețul cosmopolit al claselor exploatoare”. Titlul articolului este ***Muncitorii ceferiști din capitală au sărbătorit ieri centenarul nașterii lui Mihail Eminescu***. □ Începând cu acest număr, ziarul publică trei ample articole ale lui Nestor Ignat cu titlul ***Cu privire la opera lui Mihail Eminescu***.

- În „Opinia”, Radu Naum vorbește ***despre O altfel de prețuire pentru Creangă și Eminescu***, iar în nr. 1010 (15 ianuarie) același autor analizează ***Fenomenul Eminescu***.

14 ianuarie

- „Scânțea” consemnează manifestări dedicate centenarului eminescian. La Uniunea Scriitorilor conferențiază Cezar Petrescu și „poetul muncitor” Vasile Iosif. Primul vorbește despre minciuna cu care regimul burghezo-moșieresc a acoperit opera eminesciană, iar cel de al doilea îi îndeamnă pe scriitori să se apropie de popor. Manifestări mai au loc la Uzinele Vulcan și la Filatura Română de Bumbac. □ În același număr, Nestor Ignat semnează articolul ***Cu privire la opera lui Mihail Eminescu***, în care atacă versiunea critică și atitudinea maioresciană și îl elogiază pe Dobrogeanu-Ghera. Opera poetului este ilustrată cu versuri din *Împărat și proletar* și alte poeme valorificate din unghiul „materialismului dialectic”. Pe tot parcursul textului, Nestor Ignat se străduiește să demonstreze caracterul progresist al poeziei eminesciene, cunoașterea și împărtășirea de către poet a ideilor socialiste și, mai ales, influența literaturii realiste ruse asupra creației sale. Articolul este continuat în aceeași notă în două numere următoare (1633 și 1634), în care, sub pretextul omagierii lui Eminescu, C. Mitea laudă înfăptuirile socialismului în comuna Mânjești.

- Cu prilejul Centenarului Eminescu, „Luptătorul bănățean” anunță conferința lui Eusebiu Camilar despre ***Viața și opera lui Mihail Eminescu*** în cadrul Festivalului organizat de Filiala Timiș a Uniunii Scriitorilor. Conferința este urmată de un program literar-artistic, la care vor participa artiștii de la Teatrul și Opera de Stat, profesori și studenți de la Institutul de Artă.

- „Flacăra”, nr. 2, salută Centenarul eminescian ca pe ***o sărbătoare a poporului***, dar punând accent mai ales pe vizita oaspeților de peste hotare, Stepan Scipaciov, Gheorghe Leonidze, ilustrați cu poeme. De reținut versurile lui Mihai Dragomir, *Momente eminesciene* și articolul lui Ion Hobană, ***Eminescu despre realismul critic rus***. Simpatia lui Eminescu pentru Gogol, de exemplu, s-ar fi ilustrat în articolul ***Comedia franceză și comedia rusească***, din

„Curierul de Iași”, nr. 133 din 5 dec. 1876, relevând atitudinea de apropiere a poetului român „față de realismul critic rus, atitudine generată de aceeași concepție asupra rolului social al artistului [...], concepție sănătoasă, acoperită cu vâlul mincinos al criticei burgheze”.

- În „Scânteia tineretului”, Lucian Pintilie semnează *O poezie aprinsă peste care s-a turnat apă de trandafiri*, referindu-se la edulcorarea interpretării date poeziei *Împărat și proletar* în trecut.

15 ianuarie

- La Ateneul R.P.R. are loc o festivitate dedicată centenarului eminescian. În discursul său, M. Sadoveanu vorbește despre grija partidului pentru înaintași și despre valorificarea lor în lupta poporului pentru construirea socialismului.
- „Lupta Moldovei” continuă seria de *Documente noi: Cum a fost dărâmată casa din Ipotești*.

16 ianuarie

- Pe prima pagină din „Scânteia”, în editorialul nesemnat *Un măreț tezaur redat poporului*, este elogiat P.M.R. și se trasează directive literaturii. Totul, sub pretextul centenarului eminescian: „Minunatele versuri ale lui Eminescu, adânc răscolitoare, fac astăzi pe oamenii muncii să urască cu mai multă înverșunare același dușman”; „Reconsiderarea marilor înaintași ai culturii noastre ne arată că nu există și nu se poate naște o adevărată operă de artă decât în strânsă legătură cu viața, pe baza unei atitudini combative a artistului, alături de popor, împotriva asupritorilor, pe baza unui bogat conținut de idei”; „În concepția Partidului, reconsiderarea clasicilor noștri face parte din lupta activă și de masă, pentru construirea noii culturi, împotriva concepțiilor cosmopolite și formaliste ale artei burgheze, concepții ale căror rămășițe otrăvitoare încearcă și azi să bareze calea noii culturi socialiste”. □ Tot pe prima pagină este consemnată *Ședința publică solemnă a Academiei R.P.R. consacrată aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Mihail Eminescu*. Au fost de față. C.I. Parhon, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale, Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri, Ana Pauker, Vasile Luca, I. Chișinevski, secretari ai CC ai PMR etc. Au vorbit academicienii Barbu Lăzăreanu și Mihail Sadoveanu. □ În centrul aceleiași pagini A. Toma semnează poezia *Lui Eminescu*. Mai semnează texte dedicate evenimentului: D. Deșliu (cu parafraza poetică *Sfârmat-am orânduirea cea crudă...*), M. Banuș, Petru Dumitriu („Vom lupta ca nicăieri și niciodată să nu mai fie posibilă drama lui Eminescu”), Lucia Demetrius (*Un mare îndrăgostit de viață și de dreptate*), Nestor Ignat (partea a III a articolului *Cu privire la opera lui Mihail Eminescu*), Ion Vitner (*Câteva momente din viața lui Eminescu*), Z. Stancu. Toate dezvoltă, în principal, două idei: disprețul regimului burghezo-moșieresc față de cultură și prețuirea moștenirii literare de către Partid. □ Între materialele

publicate în acest număr se află un rezumat al conferinței *Moștenirea literară a lui Eminescu*, susținută de Z. Stancu la Sala Dalles. Acesta „a subliniat importanța deosebită pe care o are astăzi literatura ca armă de luptă ideologică împotriva imperialismului, împotriva claselor capitaliste exploatare”.

- „Lupta Moldovei”, nr. 1074, publică încă o *Pagină specială – Eminescu, poet al poporului* (articol de Ștefan Popa): *Eminescu și limba populară* (neselectat), *Documentele Eminescu – Locul și data nașterii*.

- În „Lupta Ardealului” Suplimentul cu nr. 57, A. Martin întregeste acest portret eminescian, sub titlul *Poet al revoltei*. Este publicat și un document din corespondența lui Eminescu (demisia sa de la „Timpul”) și un grupaj *Mihai Eminescu* de Emil Isac, precum și *Cântec lui Mihai Eminescu* de Ion Brad și *Pietrarul* de Aurel Rău. Este de reținut și articolul lui M. Grănescu: *Viața lui Eminescu*, act de acuzare la adresa vechiului regim burghez – moșieresc.

- În „Luptătorul bănățean”, poetul-muncitor Nicolae Imbri (de la Industria Lânei) semnează omagiul *Lui Eminescu*: „Tu, care-ai răbdat în viață, vei rămâne veșnic viu/ Pentru clasa muncitoare, pentru toți acei ce scriu/ Azvârlind dușmanii cruzi, lumea noastră proletară/ și-a clădit prin luptă dârză... *REPUBLICA POPULARĂ*”. □ Articolul de fond se intitulează *Oțelarul și poetul trebuie să lupte cu aceeași râvnă* și integrează centenarul eminescian în frazele propagandistice: „Eminescu a trăit timpuri vitrege. Noi trăim cu adevărat abia astăzi”. □ Textele evocative din pagina a doua pun accent pe condițiile sociale în care a trăit Eminescu și comentează versul cel emblematic al creației sale, cel mai des preluat în presa vremii de atunci: „Zdrobiți orânduiala cea crudă și nedreaptă”. Aceleași pagini conțin câteva rânduri ale lui Eminescu despre Pușkin („mi-am găsit tovarăș, un mare tovarăș”, spunea liricul român) și un raport al poetului de pe vremea când era revizor școlar, ilustrând nemulțumirile legate de școala vechiului regim și starea de pauperitate a țărănimii. Ideea că doar clasa muncitoare a știut să aprecieze cu adevărat opera lui Eminescu, pentru că el a fost și ales membru post-mortem al Academiei R.P.R., este dezvoltată de Al. Jebeleanu.

- Articolul de fond al „Scânteii tineretului” are titlul *Aniversarea lui Eminescu, aniversare scumpă poporului muncitor*, o informare a manifestărilor, puternic ideologizate, dedicate evenimentului. □ Același număr mai cuprinde materiale de informare despre Sesiunea solemnă de la Academie (cuvântarea lui Mihail Sadoveanu) și conferința susținută de Zaharia Stancu despre *Moștenirea literară a lui Mihai Eminescu*. □ *Cântecul unui ortac despre Mihail Eminescu* este contribuția cu care Gica Iuteș și Cezar Drăgoi cinstesc centenarul poetului.

17 ianuarie

- „Scânteia” relatează despre Festivitatea de la Ateneul R.P.R. pentru aniversarea centenarului nașterii lui Mihail Eminescu, la care au rostit discursuri M.

Sadoveanu, scriitorii sovietici S.P. Scipaciov și G.N. Leonidze, scriitoarea cehoslovacă Maria Majerova, scriitorul maghiar Devcseri Gabor și scriitorul bulgar Dimitar Polianov.

18 ianuarie

- „Scânțea” informează despre reuniunea care a avut loc la Moscova, Casa Centrală a Scriitorilor Sovietici, pentru omagierea lui Eminescu. A. Sofronov, laureat al premiului Stalin, a afirmat, printre altele: „Oamenii sovietici îl cunosc pe Eminescu ca pe un entuziast admirator al marii literaturi ruse”.

19 ianuarie

- „Lupta Moldovei” anunță lansarea primului film artistic de lung metraj de la Studiourile de Stat, *Răsună valea*.

20 ianuarie

- În „Contemporanul”, nr. 172, L. Tismăneanu scrie un editorial despre *Importanța editării operelor lui Lenin în țara noastră*, prilej de jubilară că „după 23 august 1944, sub conducerea și îndrumarea partidului, operele lui Lenin au început să fie tipărite în limbile română, maghiară și germană în tiraje necunoscute în țara noastră. Tirajul total al operelor lui Lenin numai în anii 1944-1949 se ridică la peste 1.300.000 de exemplare”. În încheiere autorul trage următoarele concluzii: „Apariția operelor tovarășului Lenin, ca și editarea operelor tovarășului Stalin, constituie un element din cele mai importante din viața ideologică a Partidului nostru și a poporului muncitor din R.P.R., contribuie la înarmarea partidului nostru și a cadrelor sale cu neînvinga învățătură leninistă. Aceste opere reprezintă pentru toți membrii de partid și oamenii muncii o armă ascuțită a științei marxist-leniniste care îi învață cum să lupte împotriva tuturor dușmanilor ce ar căuta să ne abată de pe drumul just alături de Lenin și Stalin. Victoriile istorice obținute de clasa muncitoare de pe întreg globul pământesc sub steagul lui Marx, Engels, Lenin, Stalin, contribuie la construirea socialismului însuși.” (vezi *Anexa*) □ La cronică literară, N. Tertulian scrie despre *Volumele omagiale Eminescu*, de la editurile de Stat și ESPLA: „Eminescolog nu e acel «savant» care frecventează asiduu, ani de zile cu o pasiune oarbă, manuscrisele poetului, ci acela care înarmat cu metoda materialismului istoric, consideră opera lui Eminescu ca o formă a conștiinței sociale a unei epoci în care vechea orânduire putrezește iar forțele noii orânduirii nu s-au conturat suficient”. N. Tertulian face în acest mod trimitere la volumele comemorative *Eminescu* prefăcute de M. Beniuc și N. Moraru, editate în 40.000 de exemplare. „Vorbe grele” aruncă N. Tertulian asupra lui Vladimir Streinu, „care-l compară pe Eminescu cu lamentabilul și anonimul Băjesco-Oardă” și asupra lui Șerban Cioculescu care vorbea, ne atenționează cronicarul, „cu dispreț evident de Eminescu ca de un epigon întârziat al romantismului german”.

21 ianuarie

● Numărul 3 al revistei „Flacăra” este deschis de articolul tezist al lui C. Dimitriu, secretar general al ARLUS, *Învățătura lui Lenin ne călăuzește pe drumul păcii și al culturii*: „În epoca marelui Stalin, leninismul este o forță motrică a dezvoltării și înfloririi Statului Sovietic, este farul călăuzitor al oamenilor care construiesc socialismul în țările de democrație populară, este arma de luptă pentru o viață mai bună și libertate a sute de milioane de oameni din toată lumea”. În același număr, Eugen Jebeleanu vorbește despre *Marele Eminescu*, în sfârșit redat de către Partidului Poporului, referindu-se și la articolul lui Al. Jarov din „Literaturnaia Gazeta”, din care citează: „Poeziile lui Eminescu se caracterizează prin poziția curajoasă a omului care este de partea poporului, ce luptă împotriva asupritorilor și veneticilor”. Apariția în limba rusă a unui volum eminescian cuprinzând 60 de poeme, în traducerea unor lirici sovietici de frunte, ca Nicolai Tihonov, demonstrează, în opinia lui E. Jebeleanu, că Eminescu începe să cucerească adevărata glorie abia de acum, după ce a fost restituit maselor.

● Printre cei care răspund la o anchetă publicată în „Scânteia” – *Ce am învățat de la Lenin* – se află și Aurel Baranga care declară că până ca învățătura lui Lenin să-i „deschidă ochii cu lumina ei”, băjbâia în întuneric.

21 – 22 ianuarie

● „Universul”, nr 17, este un număr special Lenin, cu articole ca *Om* de Ancuța Maican, *Învățătura nemuritoare* de Adrian Teodorescu, *Genial corifeu al științei* de Teodor Gheorghiu, *Geniul revoluției* de Al. Constantinescu, *Ideea biruitoare a păcii* de Sașa Georgescu, *Lenin și problema națională* de Al. D. Păușești, *Lenin și oglindirea prin artă a realității* de Petru Comarnescu. Cităm din acesta din urmă: „Oglindirea artistică înseamnă deci surprinderea esențialului din realitatea obiectivă iar nu fotografierea ei servilă. Această sesizare a realității esențiale, deci în mișcare, în dezvoltare, se face prin imaginea dătătoare de adevăr, în progres continuu, ridicându-se la ceea ce este tipic. Adevărul artistic este realitatea obiectivă în artă, valorificarea realității de către artist. [...] Caracterul de clasă, caracterul partinic al artei pornește tocmai din realismul dinamic și constructiv al ei, din faptul că arta oglindește viața în prefacerile ei, în procesele ei esențiale, iar nu ca ceva nemișcat, mort, stătut”.

● Subiectul central din „Opinia” îl reprezintă comemorarea a 26 de ani de la moartea lui Lenin. Articolul de primă pagină (nesemnlat) se intitulează *Lenin trăiește prin opera sa* și, după un citat din Barbusse, *Stalin este Lenin al zilelor noastre*.

● Lenin este omagiat și de ziarul „Luptătorul bănățean”, nr. 1605, care relatează despre Adunarea solemnă de comemorare de la Opera de Stat din Timi-

șoara, deschisă de Pavel Daju, membru al Comitetului Județean și continuând cu o cuvântare a lui Romulus Jeler. Alte două texte despre întemeietorul statului sovietic sunt așezate sub titlul *Stalin vorbind despre Lenin* (Cuvântarea din 28 ianuarie 1924 în fața elevilor școlii Militare de la Kremlin și Marele Jurământ din 26 ianuarie 1924, rostit la Congresul al II-lea al Sovietelor). □ Poemul lui Vladimir Maiakovski (*V. I. Lenin*) apare pe prima pagină.

● „Lupta Moldovei”, publică poemul lui Ștefan Popa – *Cântec pentru Lenin*: „Toate paginile aceste/ Stau alături de noi-zid/ Ochii lui de foc și vorba/ E în pagini de Partid”. □ O notă informează despre adunarea solemnă comemorativă și la Teatrul Național din Iași.

● „Lupta Ardealului”, Suplimentul, nr. 58, este un număr special despre *Partinitatea leninistă – esență a esteticii științifice* (articol de Andrei Roth). Din sumarul aceluiași număr: *Lenin și scriitorii* de A. E. Baconsky („Lenin și azi e mai viu decât cei mai vii. Este știința noastră, puterea și arma”), Ion Brad: *Unui frate mai mic decât Lenin* (versuri) și H. Grănescu, cu o recenzie la I. Asztalos: *Vântul nu se stârnește din senin* (Editura de Stat, 1949).

27 ianuarie

● „Contemporanul”, nr. 173, cuprinde un articol al lui Mihail Sadoveanu despre Ion Creangă. □ La *Poșta redacției* (p. 4) i se răspunde lui Augustin F. (sic!) N. Pop cu precizarea: „Articolul d-tale despre *Eminescu, partidele politice și Academia* cuprinde date interesante care nu sunt însă centrate în jurul unei idei conducătoare”. De aceea, autorului i se recomandă textul despre Eminescu din numărul precedent, semnat de Nestor Ignat. În aceeași pagină, tot la *Poșta redacției*, Ion Horea evocă, ușor edulcorat, Cugirul: „Bate vântu-n spate, /Blând cum e zefirul..../ Acolo sub munte/ Muncește Cugirul.” (*Călătoria în zi de iarnă*). □ Horia Bratu semnează un lung articol despre *Poezia lui Dan Deșliu*, prelungit și în numărul următor.

28 ianuarie

● „Flacăra”, nr. 4, include comentariile lui M. Novicov pe marginea romanului *Mitrea Cocor*, *O imagine concretă a realității în devenire*: „Romanul ne zugrăvește împrejurări tipice și caractere tipice. Marele merit al său constă în aceea că a reușit să rezolve pe un plan nou problema raportului între vis și realitate. Dacă în *Păuna mică* visul apărea ca o utopie, era desprins de realitate, în *Mitrea Cocor* el crește ca un adevăr irezistibil din viața însăși. Sadoveanu ne convinge, zugrăvind elementele care asigură împlinirea acestui vis, care fac din el nu o nălucă, ci acea «a treia realitate» – a viitorului, despre care vorbea Gorki. *Mitrea Cocor* a fost în Uniunea Sovietică, a văzut realizările de acolo, grija pentru om, pentru fericirea lui. Acolo i s-a copt convingerea că ce «s-a întâmplat în acele țări ale Rusiei se va întâmpla și în țara mea».

Acolo a prins el putere. [...] Romanul lui Mihail Sadoveanu transmite puternic mesajul acestei lupte și se înscrie astfel în limitele acelei literaturi care urmează și valorifică principiul leninist al spiritului de partid în literatură. Este scris de pe pozițiile de luptă ale clasei muncitoare, zugrăvește și explică tablouri ale realității prin prisma concepției asupra vieții a clasei muncitoare. El consemnează astfel în opera lui M. Sadoveanu o cotitură înspre însușirea metodei realismului socialist”. □ M. Ghimpu se referă la Caragiale ca la **Un prieten al poporului muncitor**: „De la o depărtare de peste o jumătate de veac, Caragiale ajută azi poporul, prin opera lui, în mersul înainte pe drumul construirii unei lumi noi. De aceea poporul nostru l-a îmbrățișat azi cu atâta căldură pe marele satiric și a devenit publicul credincios și entuziast al comediiilor sale, pentru prima oară, un adevărat public, compus din oamenii pentru care a scris și pe care i-a iubit Caragiale. Ei sunt acei eroi pozitivi, despre a căror lipsă în comediiile valorosului dramaturg, se plângea cineva. [...] Urmărind comediiile lui Caragiale, în sufletul lor crește ura împotriva asupritorilor și dușmanilor libertății, crește hotărârea de a lupta fără preget pentru construirea acelei lumi de dreptate și fericire. Lume spre care se îndreptau, chiar dacă fără suficientă claritate și visurile aceluia care – ca nimeni altul în vremea lui – a știut să biciuiască o lume în descompunere”.

29 ianuarie

● În „România liberă”, L. Sărățeanu îi face portretul literar lui I. L. Caragiale, cu prilejul împlinirii a 98 de ani de la nașterea scriitorului. Accentul este pus pe antijunismul lui Caragiale, din scrisorile către Petre Th. Missir, din Conferința *Gâște și gaște literare*, și în schițele umoristice unde este „prinsă figura lui Titu Maiorescu”. □ M. Cozma amintește împlinirea unui an de la apariția decretului pentru stimularea activităților științifice, literare și artistice. Textul se intitulează **Un puternic instrument al revoluției noastre culturale** și arată că monstruosul regim burghezo-moșieresc nu și-a pus niciodată problema de a asigura prin vreo măsură oarecare viața și munca omului de cultură. Pentru a-și întări spusele, Cozma amintește cazurile Dimitrie Bolintineanu și Grigore Alexandrescu, „scriitori care și-au pierdut mințile”.

30 ianuarie

● „Lupta Moldovei” aniversează 90 de ani de la nașterea lui Cehov.
 ● „Lupta Ardealului” realizează un supliment dedicat lui Ion Luca Caragiale, cu un text comemorativ de Andrei Barbu: „Biciuind coaliția monstruoasă burghezo-moșierească, ridiculizând necruțător în comediiile sale burghezia parvenită și incultă, care maimuțarea fălarnic instituțiile și manierele occidentale, Caragiale a purtat respect Partidului proaspăt format atunci al clasei muncitoare”.

31 ianuarie

● M. Sevastos, în „Universul”, nr. 24, îl omagiază pe Cehov, la 90 de ani (29 ianuarie) de la nașterea scriitorului rus.

[IANUARIE]

● Numărul din ianuarie al revistei „Viața Românească” (an III, nr. 1) cuprinde un grupaj de versuri dedicate lui Lenin și semnate de R. Boureanu (*La moartea lui Lenin*), N. Tăutu (*În gospodăria colectivă Vladimir Ilici*) și Valeriu Câmpeanu (*Lângă Ilici*). Între cei care semnează traduceri pe aceeași temă se află V. Teodorescu și I.M. Sadoveanu. □ În același număr, M. Davidoglu publică drama *Cetatea de foc*, iar I. Călugăru continuă publicarea fragmentelor din romanul *Oțel și pâine*. □ La rubrica „Teorie și critică”, J. Popper semnează sinteza ***Daruri și poeme pentru Stalin***, iar Andronica Popescu articolul ***Planul de Stat în literatură***. □ Studiul ***Eminescu și Creangă*** este dedicat de G.C. Nicolescu centenarului nașterii lui Eminescu, prin utilizarea „unei metode de cercetare cu adevărat științifice, metoda materialismului dialectic, folosită de pe singura poziție care îngăduie interpretări și concluzii juste, poziția clasei muncitoare”. □ Studiul ***Doinele***, semnat de Ileana Vrancea la aceeași rubrică, reprezintă o reconsiderare a creației folclorice din unghiul „teoriei leniniste”, de pe pozițiile „luptei de clasă”: „Autoritățile folcloristicii burgheze [...] au strecurat în culegerile lor cântece care prin conținutul lor sunt străine și dușmănoase poporului muncitor. [...] Burghezia a avut grijă să întocmească și să îngrijească culegerile de doine, în comentariile ei întâlnind acel abuz caracteristic cuvântului «popor», în dosul căruia căutau să ascundă antagonismele de clasă”. □ Printre semnatarii rubricii de „Recenzii” se numără M. Petroveanu (***I. Creangă, „Opere alese”***) și Radu Petrescu (***Luptăm pentru pace***). ● „Paris Bucarest” (*Revue de L'Association France – Roumanie, mensuelle*), nr. 8, cuprinde un grupaj aniversar la 2 ani de la înființarea R. P. R., o rubrică de „imagini” și „ecouri” din România, povestirea lui Ben Corlaciuc – *La maison de Haralambie* și o cronică dramatică semnată de A. Cassan, urmărind piesa *La Mauvaise Herbe* de Aurel Baranga. ● „Săteanca”, lunar editat de Uniunea Femeilor Democratice din R. P. R., se oprește și asupra celor ***100 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu***: „marele poet român va fi arătat în adevărata sa lumină iar poeziile cu adevăratul lor înțeles, redându-le astfel poporului muncitor pe *adevăratul Eminescu*” (Carolina Radu). ● Prima apariție pe 1950 a „Caietului cultural” este consacrată centenarului nașterii lui Eminescu. și aici, Eminescu este preluat ca poet proletar. În selecția realizată din perspectivă marxistă de M. Novicov intră poeme precum *Viața, Umbra lui Dabija Vodă, Ai noștri tineri, De vorbiți. Împărat și proletar* e publicată în variantă, sub titlul *Proletarul*. □ Un grupaj liric asemănător este inclus și în nr. 1 din „Îndrumătorul cultural”.

- „Știință și cultură”, an II, Nr. 1, apare ca Revistă Socială pentru răspândirea științei și Culturii, cu un articol (nesemnat) cu ocazia comemorării a 26 de ani de la moartea lui Lenin: *V. I. Lenin, îndrumător al culturalizării maselor*: „Trasând drumul Revoluției Culturale, genialul Lenin nu s-a aflat nicio clipă măcar pe poziția unui visător. El a previzionat și arătat că Revoluția Culturală nu poate fi înfăptuită numai prin decrete, ci ea necesită o muncă îndârjită de ani de zile. [...] Intelectualii progresiști din țara noastră învață din felul în care V. I. Lenin se adresa maselor, cum trebuie să ducă ei munca de răspândire a științei și culturii în rândurile populației. Învățătura leninistă despre Revoluția Culturală stă la baza activității de răspândire a științei și culturii în R. P. R.”.
- „Probleme de literatură și artă”, nr. 9, cuprinde articolele *Despre problemele criticii literare*, de A. Fadeev, și *Despre situația actuală și unele sarcini privitoare la dezvoltarea literaturii pentru copii* de C. Simonov. De reținut câteva extracte din Raportul făcut de secretarul general al Uniunii Scriitorilor Sovietici la a 13-a ședință plenară a Conducerii Uniunii: „Trebuie să-i luăm în zeflema nu numai pe scriitorii ci și pe criticii care nu știu cum trăiește [sic!] colhozul, uzina, școala și scriu despre cărțile consacrate rezervelor muncitor-rești, neștiind cum cresc și se educă în fapt aceste rezerve. Criticii noștri de artă și literatură își vor îndrepta greșelile dacă își vor însuși mai adânc învățămintele lui Lenin – Stalin, dacă vor fi legați prin toate rădăcinile de viața reală și dacă, până la urmă, vor izbuti să învingă rămășițele spiritului părtinitor de grup și să scape de influența legăturilor de amicitie”.

FEBRUARIE

1 februarie

- În „Opinia”, se sărbătoresc 98 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale (articol nesemnat): „Opera marelui nostru scriitor a început a fi scoasă la lumină începând încă de acum un an și jumătate. Negura răstălmăcirilor «critice» de altădată a început să se risipească, lăsând să apară limpezi satira puternică, îndreptată de Caragiale împotriva regimului burghezo-moșieresc”.
- Filiala Uniunii Scriitorilor din R. P. R. – Iași editează, conform publicației, un Almanah omagial Creangă-Eminescu. Almanahul, format carte, având 250 de pagini, va cuprinde studii, documente referitoare la viața celor doi mari autori, comentarii, note și recenzii asupra volumelor apărute după 23 August 1944 despre Eminescu și Creangă, dar și o bibliografie critică a întregului material publicat de cei doi scriitori în periodice.
- „Universul”, în nr. 25, aniversează, printr-un articol de I. Massoff, a 98-a aniversare a lui I. L. Caragiale.

2 februarie

- În „Scânteia”, V. Em. Galan recenzează primul număr al revistei „Almanahul literar”, editată de filiala din Cluj a Uniunii Scriitorilor. Pe lângă laudele

aduse poeziilor angajate semnate de M. R. Paraschivescu, A.E. Baconsky, Ioanichie Olteanu, Aurel Rău ș.a., autorul recenziei semnalează câteva influențe naturaliste și „reminiscențe din eseurile decadente burgheze” în unele cronicile literare.

- În „Lupta Moldovei”, Ștefan Popa comentează recenta decizie legată de Bugetul pe 1950 al R. P. R., în care este prevăzută suma de 87 miliarde de lei pentru acțiuni social culturale, reprezentând un spor de 40% față de prevederile aceluiași capitol bugetar pe 1948-1949: „Aceasta e o dovadă vie că Partidul luptă împotriva întinericului, împotriva ignoranței, împotriva obscurantismului”.

- „Universul”, nr. 26, include poemul *Stalingrad, îți mulțumim!* de Iohanes Becher, tradus de I.M. Sadoveanu: „O, Stalingrad, oraș nebiruit! /Ești libertatea, ești reînvierea/ și cald îți mulțumește orice popor/ Voința libertății și-e puterea/ Primește astăzi cântul tuturor” (fragmentul este preluat din poezia publicată integral în „Viața Românească”, nr. 1/1950).

3 februarie

- Un articol din „Scânteia tineretului” – *Tineretele noastre talente literare* – îndeamnă tinerețea muncitoare să creeze, orice rezervă în această privință fiind considerată pactizare cu „dușmanul de clasă”: „Această teamă nejustificată, care nu poate fi a unei clase viguroase, în plină ascensiune, trebuie spulberată ca făcând jocul dușmanului de clasă”.

- În „Contemporanul”, nr. 174, Anton Petrescu analizează critic *Almanahul literar de la Cluj*, din paginile cărui, alături de vechea gardă, sunt recuperate forțele tinere ale zonei, adică 10 poeți și un prozator. Lista îi conține pe Emil Isac, Ion Horea, Aurel Rău, A. E. Baconsky, Dumitru Mircea, Miron Radu Paraschivescu, Dumitru Micu, Cornel Regman – cu textul *Naționalism și cosmopolitism în cultura română*. □ După ce în două numere consecutive a trecut în revistă reușitele dar și unele lipsuri din *Poezia lui Dan Deșliu*, Horia Bratu trage concluziile arătând: „Dacă pentru Dan Deșliu conținutul politic al versurilor sale era uneori doar sensibilizat în exclamații de entuziasm, poetul simte acum că trebuie să facă din poezia sa nu numai o tribună de pe care să se adreseze maselor celor mai largi, ca să contribuie la transformarea conștiințelor, la educarea lor”.

4 februarie

- Nr. 1089 din „Lupta Moldovei” cuprinde *Un portret* literar al lui Alexei Tolstoi la 67 de ani de la naștere (realizat de Maria Goleanu).

- J. Popper analizează în „Flacăra”, nr. 5(109) nuvela lui Marin Preda, *Ana Roșculeț*: „«Ana Roșculeț» în care ni se înfățișează cu îndrăzneală procesul anevoios de creștere a unei femei până mai ieri roabă, în care ni se dezvăluie adâncimile sufletești ale unei muncitoare aparent simple, constituie un succes.

Atunci când atenția multor scriitori era atrasă în mod exclusiv spre evenimentele din sectorul agricol, Marin Preda s-a străduit să înfățișeze un aspect din viața fabricilor, a clasei muncitoare. [...] În tratarea nuvelei el a știut cum să evite schematismul, să ne ofere, în mare măsură, o dezvoltare realistă a eroinei sale. Continuându-și eforturile de cunoaștere și interpretare a realității în lumina directivelor de luptă ale clasei muncitoare, Marin Preda va obține, suntem siguri, noi izbânzi literare”. Păreră criticului este că, pentru a zugrăvi lupta dintre vechi și nou din sufletul eroinei sale, Marin Preda a trebuit să ducă o luptă cu el însuși, cu obiectivismul său, „rămășiță a unei trecute maniere naturaliste, care-l împinge pe scriitor să consemneze anumite lipsuri și slăbiciuni [...] fără a lua atitudine împotriva acestor lipsuri. De asemenea, sunt supărătoare anumite expresii nepotrivite, uneori chiar triviale”. Totuși, meritele nuvelei înving slăbiciunile ei, fiind o lucrare utilă proletariatului prin contribuția adusă în lupta pentru realizarea Planului și ridicarea de noi cadre în fabrici, cu rolul esențial al Partidului. Aspectul mobilizator al scrierii „ca poziție câștigată în ofensiva tinerei noastre literaturi pentru oglindirea artistică a vieții muncitorești din fabricile și uzinele R.P.R.” îi compensează lacunele, *Ana Roșculeț* fiind, după J. Popper, un adevărat „*punct de plecare* pentru cel care a scris-o, o inițiativă exemplară, prin trăsăturile ei pozitive, pentru ceilalți scriitori ai noștri”.

5 februarie

- „România liberă” publică articolul-reportaj *Preistorie*, semnat de Geo Bogza: „La Hunedoara și Reșița cad neîncetat focuri atât de puternice încât topesc tone întregi de oțel, dar a fost o vreme când pe aceste pământuri s-a aprins cel dintâi foc la care neamul din strămoșii noștri abia și-a putut prăji peștele prins în vreuna din bălțile pe malul căreia trăia – poate chiar balta Carasu, pe care acum excavatoarele și oamenii aceia numai o prefac în drum pentru vapoare”.

6 februarie

- „Lupta Ardealului” include articolele *Poezia lui A. Toma*, de Aurel Martin și *Edițiile din clasicii noștri*, de Dumitru Micu: „Acțiunea de reconsiderare a clasicilor noștri nu e ușoară. Ea cere multă atenție și grijă, cere o stăpânire a metodei materialist-dialectice, o cunoaștere adâncă a realității românești din secolul respectiv, a situației economice, sociale, politice, a cunoașterii culturale și literare îndeosebi”.

8 februarie

- „Lupta Moldovei” îl aniversează pe A. Toma la împlinirea a 75 de ani, prin poemul *Cântul vieții*. În numărul următor este recenzat volumul omonim (apărut la Editura de Stat) de *Versuri alese*, al celui considerat, printr-o conjunctură

ideologică, poetul național al momentului: „Luptător, el caută ca poemele lui să fie arme în mâna clasei sale, instrumente de lămurire, de ridicare, de îndrumare”. (articol nesemnat).

- M. Sevastos analizează romanul *Mitrea Cocor*, în nr. 31 din „Universul”: „Întreaga operă literară a dlui Mihail Sadoveanu nu-i în fond decât tragedia țăranului român din timpurile sale cele mai vechi și până la instaurarea regimului de democrație populară. În romanul *Mitrea Cocor* țăranul trece de la gestul spontan și primitiv al celorlalți săteni din opera lui Sadoveanu la o lămurire ideologică, la un program de partid, la o acțiune de masă, după sfatul și conducerea muncitorului, tovarășul său de trudă și de obidă. Lucrarea maestrului Sadoveanu este o realizare valoroasă în noua noastră literatură. [...] *totuși*, parcă țăranii domniei sale moldoveni vorbeau cu un farmec care nu se mai află”.

10 februarie

- „Scânteia tineretului” recenzează primul număr al revistei „Almanahul literar”, sesizând unele „lipsuri” în articole „în care se vădese urmele vechii poziții intelectualiste” și recomandând „să se ocupe într-o măsură mai mare de literatura sovietică, un neprețuit exemplu pentru tinerii noștri scriitori, va trebui să îndrume în spirit de clasă producțiile tinerilor noștri prozatori”. Semnatarul recenziei este S. Damian.

11 februarie

- „Luptătorul bănățean” comemorează 113 ani de la dispariția lui Pușkin.
- M. Solgan realizează în „Viața sindicală”, nr. 739, un portret al *Cântărețului vieții*, „poetul laureat” A. Toma, la 75 de ani (cel care va fi decorat pe 14.02.1950, printr-un decret al Prezidiului M. A. N., cu Ordinul Steaua Republicii clasa I, pentru merite deosebite pe tărâmul dezvoltării literaturii!). Volumul *Cântul vieții* cuprinde două cicluri poetice: unul adună versuri din perioada 1894-1940, celălalt, *Flăcări pe culmi*, poemele de după Eliberare: „Din toate se desprinde aceeași fierbinte convingere în victoria proletariatului, aceeași nestinsă flacără revoluționară ce caracterizează întreaga operă poetică a lui A. Toma”.
- „Universul” cuprinde articolul omagial *A. Toma, poetul luptător* de Petru Comarnescu.

11- 15 februarie

- Aproape toate publicațiile românești acordă spații ample sărbătoririi lui A. Toma, la împlinirea vârstei de 75 de ani. Manifestările sunt similare, prin anvergură și retorică, celor prilejuite de centenarul eminescian. „Scânteia” îi oficializează caracterul simbol al creației revoluționare și publică mai multe texte de omagiere a scrisului său: I. Vitner semnează (nr. 1657) o amplă

cronică – *Poezia lui A. Toma (Pe marginea volumului „Cântul vieții”)* „o carte de lupte și victorii, o dovadă concretă a drumului extrem de greu, de spinos, pe care a trebuit să-l străbată sub dictatura burgheziei și moșierimii și împotriva ideologiei acestora un artist legat consecvent de popor, care năzuia spre societatea socialistă”. Volumul este, de fapt, o antologie, apărută cu ocazia evenimentului. Partea a II-a a articolului, la fel de amplă, apărută în numărul următor (1958), cuprinde și atacuri la adresa „formalismului” și a criticii decadente și evidențiază caracterul exemplar al poeziei lui A. Toma. □ Un text asemănător (*O sărbătoare a poeziei noastre luptătoare*) publică Nestor Ignat în ediția din 15 februarie, zi în care, la Academia R.P.R., are loc o sedință festivă cu participarea unor înalte personalități politice ale momentului: dr. Petru Groza, Iosif Chișinevschi, Leonte Răutu, alți miniștri și membri ai C.C. al P.M.R. □ În același număr, „Scânțea” consemnează sărbătorirea poetului la Uniunea Scriitorilor, în ziua de 12 februarie, și cuvintele de omagiere rostite cu acest prilej de I. Vitner, M. Banuș, H. Zincă, Sașa Pană și M. Novicov. Ion Vitner a vorbit „despre marea valoare a poeziei lui A. Toma, în care ideile nobile și avântate ale vremii noastre își găsesc o minunată întrupare artistică”; „Tovarășa Maria Banuș a adus sărbătoritului omagiul poezilor din țara noastră. [...] Exemplu de întruchipare a unor idei profunde în imagini poetice minunate, poezia lui A. Toma este o armă a poezilor din țara noastră în lupta contra formalismului, estetismului, contra tuturor rămășițelor concepțiilor reacționare în literatură”; Mihai Novicov „a exprimat sentimentul adânc de dragoste al scriitorilor pentru poetul A. Toma. Acest sentiment izvorăște din dragostea scriitorilor pentru două bunuri de preț: cauza marea a socialismului și a păcii și arta lor cu care ei contribuie la dobândirea și consolidarea socialismului și a păcii. Această dragoste și stimă se concretizează cel mai bine în urmarea pildei vieții și operei sărbătoritului, slujitorul cel mai credincios al acestor bunuri de preț”. Au mai vorbit, în aceiași termeni elogioși, Virgil Teodorescu, ca reprezentant al Editurii pentru Literatură și Artă, Geo Dumitrescu, din partea revistei „Flacăra”, Haralamb Zincă, madatat de cenaclul „Ion Păun-Pincio”, col. Sașa Pană, exponent al cenaclului Armatei.

• În „Scânțea tineretului”, V. Mândra elogiază poezia lui A. Toma, în articolul *A. Toma – poetul versului tânăr*, cu continuare în numărul următor.

12 februarie

• „Opinia” apare cu o pagină specială, *Scriitorii în lupta pentru apărarea Păcii*. Un grupaj de texte semnate A. Fadeev, I. Ehrenburg, Nicolai Tihonov (secretar adjunct al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S.) este realizat sub titlul *Pentru apărarea Păcii împotriva ațățătorilor la un nou război*. Alte texte pe aceeași temă: J. Amado, *Noi, cei de aici, luptăm pentru Pace!*, Alexandru Korneiciuc (autorul piesei *Platon Krecet*), *Problemele literaturii progresiste din Statele Unite*.

● „România liberă” se alătură publicațiilor care, în totalitatea lor, alocă diferite spații aniversării lui A. Toma, la împlinirea vârstei de 75 de ani. Portretul literar este semnat de L. Sărățeanu căruia îi sunt alăturate versuri din creația sărbătoritului (*Partidului, Cuvântul vieții, Noi suntem fauri, Popor, izvor, renăscător, Acesta e cântecul pâinii amare*).

14 februarie

● Academia R.P.R. îl sărbătorește, într-o ședință festivă, pe poetul A. Toma, în prezența unor scriitori și înalți reprezentanți ai oficialităților comuniste: M. Sadoveanu, C. I. Parhon, P. Constantinescu-Iași, Petru Groza, Iosif Chișinevski, Leonte Răutu, Sorin Toma, (Cf. „Scânteia” din 16 februarie, care reproduce și discursurile rostite cu acest prilej.)

15 februarie

● „Universul” relatează despre sărbătorirea lui A. Toma de către Academia Română și Uniunea Scriitorilor. Elogiile sunt aduse de Traian Săvulescu, G. Călinescu, Mihai Beniuc, iar C. I. Parhon îi acordă Steaua R.P.R. Cls. I. Sunt reproduse câteva poezii ale sărbătoritului: *Câinii de stăpâni s-au dus, Nevolnicie, Cântul vieții, Azi țara ta e casa ta, Prin crunt bubuit de granate luptăm*.

● „Flacăra” publică celebra scrisoare deschisă adresată revistei de Adela Pagu, muncitoare la Filatura de bumbac și activistă sindicală pe tărâm cultural, care aduce, de pe pozițiile oamenilor muncii, grave imputări nuvelei *Ana Roșculeț*, al cărei personaj, în viziunea textilistei, „nu reprezintă muncitoarele reale care s-au ridicat în muncă, dar mai altfel, mai fără ocolișuri, mai cu devotament pentru partid”. Acestea ar trebui să fie eroine literare și „nu una ca Ana Roșculeț, care de fapt nici n-a făcut cine știe ce nici în producție, nici în munca sindicală” (*Despre o cronică din „Flacăra” și chipul muncitoarei de azi*).

16 februarie

● În „Scânteia tineretului”, un țăran, Pavel Cristache, constată perfecta coincidență între ficțiunea romanescă din *Mitrea Cocor* și realitatea trăită: „Oamenii pe care i-am văzut în «Mitrea Cocor» i-am văzut și în viață și la noi în comună”.

17 februarie

● În „Cum vorbim”, An II, nr. 2, în cadrul rubricii *Limba scriitorilor*, Florica Dimitrescu semnează articolul *Marin Preda*, semn al interesului cu care este înconjurată creația tânărului prozator: „Volumul de nuvele *Întâlnirea din pământuri* de Marin Preda prezintă interes pentru studiul limbii vorbite. Foarte rar scriem cum vorbim și vorbim cum scriem”. În urma unei analize lingvistice, cu exemplificări din domeniile morfologiei, lexicului și sintaxei, autoarea afirmă: „Concluzia noastră e că Marin Preda a reușit să redea aspectul

vieții din regiunea Piteștilor și să valorifice o parte din tezaurul limbii locale.” □ În același număr, studentul Teodor Vârgolici scrie un scurt articol despre **Legătura dintre societate, limbă și literatură**: „Transformarea limbii, o dată cu transformarea societății, este constatată destul de bine în literatură. Modul de exprimare, adică limba scriitorilor burhezi, a scriitorilor din societatea capitalistă, diferă foarte mult de limba scriitorilor noștri actuali, scriitori alăturați luptei clasei muncitoare pentru făurirea socialismului”. □ Prozatori și poeți precum F. Aderca, Mihail Sorbul, Anton Holban, Petru Șerbănescu, N. Davidescu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Caraion, Alexandru Lung, Ion Barbu sunt dezavuați, prin simpla enunțare a titlurilor volumelor lor care exprimă un caracter decadent și antiprogresist: *Omul descompus*, *Mângâierile panterei*, *Conversații cu o moartă*, *Viața frântă*, *Flori de mucigai*, *Lauda somnului*, *Poeme cu îngeri*, *Ora 25*, *Joc scund*. Exemplele pozitive sunt Maria Banuș, Victor Tulbure, George Dan, Cezar Drăgoi, Petru Vintilă, Radu Bourreanu și Mihail Gavril, prin titlurile „luminoase” ale volumelor lor: *Bucurie*, *Holde*, *Goarnele inimii*, *Bună dimineața*, *Zări noi*, *Oamenii și faptele lor*, *Sângele popoarelor*, *Dimineți pe schele*. □ În acest număr revine, concludiv, și chestiunea ridicată numere de-a rândul sub titlul: **Cum să ne salutăm**. Sunt reiterate formulele *noroc* și *bun noroc*, *plecăciune*, *sărut mâna*, *sluga d-tale*, *pace*, *tot înainte*, *spor la muncă*, *să trăiești*, spre a se trage concluzia că „*bună-ziuă* pare a fi încă salutul cel mai potrivit, ceea ce nu exclude, firește, posibilitatea ca într-o zi să fie schimbat prin altul pe care l-am găsi mai potrivit”. □ La rubrica „Din vorbă-n vorbă” se răspunde corespondenților Corneliu Leu (Constanța) și Sașa Pană și este explicată originea cuvântului „cosmopolitism”: „*Cosmopolitism*. Cuvântul *cosmopolit* este de origine greacă, compus din *cosmos* «univers» și *polites* «cetățean» și înseamnă «cetățean al lumii». Pentru înțelegerea sensului adevărat, reproducem explicația dată de I. Pavlov în *Cosmopolitismul, armă ideologică a reacțiunii americane*: «Cosmopolitismul este predica în favoarea renunțării la apartenența la o anumită națiune, a lichidării tradițiilor naționale și a culturii popoarelor sub pretextul creării unei culturi mondiale, comune întregii omeniri. Cosmopolitismul este negarea particularităților care s-au creat în cursul dezvoltării istorice a popoarelor, este negarea intereselor naționale, a independenței naționale, a suveranității de stat a popoarelor. De la apariția lui și până în zilele noastre, cosmopolitismul a fost și este o armă ideologică a claselor exploatatoare pentru justificarea și mascarea politicii lor de cotropire”.

● În „Gazeta învățământului”, An II, nr. 46, Letiția Papu scrie despre **A. Toma, poetul luptător**. Alături, într-o imagine fotografică, acad. prof. C. I. Parhon îi înmânează poetului Ordinul Steaua R. P. R. Clasa I: „Urmând învățătura Partidului și pilda strălucită a scriitorilor sovietici, A. Toma dovedește că adevărata poezie se făurește în luptă, că patriotismul, dragostea pentru poporul muncitor, ura împotriva dușmanilor sunt teme mari și esențiale care

dau forță poetică operelor sale. Pentru tinerii scriitori de la noi din țară, el este o pildă de curaj și tenacitate, de luptă împotriva formalismului și a decadențismului în artă. În *Steaua Republicii*, decorație pe care proletariatul victorios din țara noastră i-o acordă azi lui A. Toma, strălucește marea prețuire a poporului pentru poetul luptător”.

18 februarie

● Petru Dumitriu interpretează, în nr. 7 (111) din „Flacăra”, *Comunicatul asupra realizării Planului de Stat pe 1949* ca pe un autentic *comunicat de luptă și de victorie* împotriva „cavalerilor Apocalipsului” din Wall Street: „Sigur, mai avem mult de mers și de luptat pe drumul glorios luminat ca de un far în mijlocul unei mări furtunoase de pilda Uniunii Sovietice. Sigur, mai avem multe piedici de înfrânt, multe bătălii de câștigat. [...] Să făurim din frământarea sufletului și a minții, din bogăția nesfârșită a faptelor planului, armele de care este nevoie, pentru pace, pentru socialism!” (*Cifrele vorbesc despre oamenii vii*). Articolul, referindu-se preponderent la realizările economice, face parte dintr-un lung șir de astfel de manifestări festive șablonarde ale autorului, care asistă cu fiecare text la *nașterea și dezvoltarea omului nou*: „Pentru noi, scriitori și ziariști, paragrafele, statisticile, procentele Comunicatului trezesc nu numai entuziasmul pe care îl împărtășim cu fiecare din oamenii muncii din țara noastră ci mai trezesc și amintirea cutărui cuvânt auzit, cutărei întâmplări văzute hăt departe la Poarta Albă sau la Reșița, la Lupeni sau la Salva. Datorită inițiativei și ajutorului Partidului, noi am luat contact în nenumărate rânduri cu oamenii care luptau pentru realizarea și depășirea Planului de Stat. și când e vorba de metalurgic sau de construcție, de agricultură sau de transporturi, cifrele vorbesc în mintea noastră despre oamenii vii pe care i-am cunoscut, pe care-i urmărim în munca lor eroică”.

● „Scânțea” prezintă ședința Uniunii Scriitorilor Sovietici la care s-au dezbătut „sarcinile criticii literare”. Din discursul lui Al. Fadeev, secretarul general al Uniunii, este de reținut îndemnul adresat „criticii sovietice de a se ocupa de literatura din țările de democrație populară și de a-i da un ajutor serios în analizarea unor manifestări nejuste”. Între țările de „democrație populară citate” se află și România. (*Sarcinile criticii literare în discuția Uniunii Scriitorilor Sovietici*)

● În „Lupta Ardealului”, nr. 1067, Simion Pop publică poemul *Grivița Roșie*: „Din foame și ceață/ v-ați sculat la lumină/ pâine cerând/ doar gloanțe/ v-au dat în loc de viață”.

19 februarie

● „Luptătorul bănățean”, nr. 1628, reamintește, cu prilejul împlinirii a 17 ani de la luptele muncitorești din februarie 1933, că Teatrul de Stat din Timișoara prezintă în premieră piesa *Minerii* de M. Davidoglu.

20 februarie

- În cadrul manifestațiilor pentru pace, „Lupta Moldovei”, nr. 1103, reproduce discursul profesorului universitar Jean Livescu (Rectorul Universității din Iași) susținut cu o zi înainte, pe 19 februarie, în Aula Bibliotecii Centrale. Acesta a conferențiat despre *Cultura în slujba păcii*: „Numai într-un regim fără exploatare și pe timp de pace e posibil progresul cultural”.

- „Lupta Ardealului”, „Supliment Literar” nr. 63 cuprinde, printre altele, *Comemorarea lui Heine*, de Zorina Mocanu, și *Printre fiole, halate și salopete* – reportaj de Mircea Zăciu și M. Croitoru, dar și un portret al lui Nicolae T. Orășanu, *Critic al epocii sale și înflăcărat luptător antidinastic* (de Ion Brad). □ De interes și comentariile lui N. Petre despre opera lui Petru Dumitriu, *De la Euridice la Noaptea din iunie*: „Evoluția mereu ascendentă [sic!] a prozei acestui scriitor marchează un pas uriaș, care-l fixează de pe acum printre creatorii de frunte în literatura noastră. Proza lui Petru Dumitriu vrea să fie o cronică a satelor noastre în toiul luptei pentru crearea Socialismului. Înmarmat cu științele marxist-leniniste, Dumitriu creează o veritabilă operă de artă, pătrunsă de spirit patriotic”.

23 februarie

- Nr. 749 din „Viața sindicală” include două poeme în cinstea *Armatei sovietice eliberatoare*, o traducere din N. Tihonov (de Al. Philippide) și *Cele zece lovituri ale lui Stalin* de M. Beniuc: „Acestea fură, după anii lungi/ Ale lui Stalin zece lovituri -/ Lui Hitler date, lupilor lui suri/ Biruitoare peste nibelungi”.

24 februarie

- Nr. 1106 al „Luptei Moldovei” este dedicat Armatei U.R.S.S., cu *Un cântec pentru soldatul sovietic* de Ștefan Popa.
- Și „Luptătorul bănățean” marchează momentul aniversar al Armatei Sovietice (32 de ani de la înființare) cu un *Salut Armatei Roșii* (fragment) de Marcel Breslașu.

25 februarie

- „Lupta Moldovei” cuprinde grupajul *Poezii ieșeni luptă pentru pace* (este vorba despre poeziile premiate la concursul literar al Secției de Artă și Cultură a Comitetului Provizoriu). Laureții sunt M. Helman (Premiul I) – *Hora păcii* („Hora noastră-i hora păcii/ și a descătușărilor/ Lupta noastră să străbată/ Bezna depărtărilor”), I. Drăgan (Premiul al II-lea) – *Manifestăm pentru pace*, Darie Magheru (Premiul al III-lea) – *Scrisoare*; mențiuni au primit I. Vișinovski – *Sub steagul păcii* și Nicolae I. Pintilie – *Spre izbândă*.

- În „Flacăra”, nr. 8, P. Andronescu Caraioan semnează o cronică literară pe marginea nuvelei *Vânătoare de lupi* de Petru Dumitriu, apărută în „Viața

Românească”, nr. 7-8/ iulie-august 1949. Dincolo de progresele evidente făcute de autorul nuvelei, datorate cunoașterii și interpretării mai profunde a realității (remarcate în prezentarea croilor pozitivi, comparativ cu precedentele creații), Caraioan subliniază și defectele operei lui Dumitriu: „Când se lasă furat de exploatarea spectaculosului, de stil, când se îndepărtează de realitate, scriitorul greșeste”. Criticului i se pare ratat tocmai finalul *Vânătorii de vulpi*, acțiunea terminându-se în „apogeu abrupt”, cu uciderea teroriștilor, pe când „just ar fi fost ca ei să fie duși în fața justiției populare, așa cum de fapt s-a întâmplat în realitate (procesul de la Timișoara). [...] Acțiunea chiaburilor teroriști nu este a unor indivizi oarecare, ci a unora care reprezintă o clasă; ori finalul nuvelei nu deschide o perspectivă, cititorul poate înțelege că prin uciderea *lupilor* toate problemele au fost rezolvate”. Cu totul altfel rezolvă problema Dumitriu – crede Caraioan – în *Noptile de iunie*, unde demascarea chiaburului, deși realizată cu mijloace mai puțin spectaculoase, este mai credibilă, mai plină de viață, pentru că ni se oferă o perspectivă socială mai largă. Drumul scriitorului de la *Vânătoare de vulpi* la *Nopti de iunie* devine cumva unul tipic pentru autorul care se iluminează: „...succesele scriitorului sunt tot mai mari *pe măsură* ce el cunoaște mai adânc realitatea, o interpretează mai just și o redă mai fidel, *pe măsură* ce se dezbară de metodele formaliste și își însușește metoda realismului socialist – *alt drum* pentru dezvoltarea literaturii nu există, nu poate exista”.

26 februarie

● „Lupta Moldovei”, nr. 1108, vine cu un articol de fond, nesemnat, cu titlul *Artiștii și scriitorii ieșeni în primele rânduri ale luptei pentru pace*: „Făcând din arta lor o armă de luptă pentru pace și de demascare a ațățătorilor la un nou război, ei devin tot mai mult niște ingineri ai sufletului omenesc”.

24-26 februarie

● Sub moto-ul *Trăiască Congresul Căminelor Culturale din R. P. R.*, apare nr. 2 (bis) al „Îndrumătorului cultural”, cu un *Cuvânt* al Congresului semnat de Eduard Mezincescu. Tema predominantă a anului respectiv se referă la rolul căminelor de cultură, care trebuie să ducă la întărirea activității pentru apărarea păcii. Sunt salutați învățătorii, activiștii și intelectualii de la sate, pentru că „muncesc cu drag pentru răspândirea științei și culturii, pentru luminarea masselor largi ale țărânimii muncitoare”. Câteva idei din discursurile participanților la Congres, angajați ai Ministerului Artelor, rămân de semnalat pentru linia politică impusă: *chiaburul este dușmanul de moarte al iluminării rurale; conferințele se constituie ca mijloc de lămurire a țărânimii; căminele culturale duc la înfrățirea naționalităților conlocuitoare; experiența cluburilor din U.R.S.S. trebuie să reprezinte o călăuză permanentă, iar întrecerea o metodă de îmbunătățire a muncii culturale etc. Aceleași directive apar și în următorul*

număr al Îndrumătorului: *drumul* țăranului mijlocaș, ca și al celui sărac este alături de clasa muncitoare, iar lupta împotriva *șovinismului* înseamnă o luptă pentru apărarea păcii și împotriva „dușmanului nostru comun”.

27 februarie

- Otilia Cazimir semnează în „Lupta Moldovei”, nr. 1109, un *Cântec de leagăn, cântec de pace*: „Prea mulți suntem, ca să ne-nfrângă/ Prea drepți suntem în fața clipei care trece/ și ochii noștri nu mai vor să plângă/ Nici capetele noastre să se aplece”.

- Nr. 1635 din „Luptătorul bănățean” este completat cu un *Supliment* literar, artistic, cultural, cu o cronică a lui Al. Jebeleanu despre piesa lui M. Davidoglu, *Minerii*, și câteva însemnări pe marginea activității secției dramatice a Cenaclului Flacăra (de T. Tănase). Același A. Jebeleanu prezintă romanul *Mitrea Cocor*: „În romanul lui Mihail Sadoveanu se reflectă aspecte esențiale ale realităților din satele noastre. În condițiunile de astăzi, când lupta de clasă la țară devine tot mai îndârjită, romanul *Mitrea Cocor*, scris într-un limbaj simplu, pe înțelesul tuturor, reprezintă un valoros ajutor pentru țăranimea muncitoare, pentru toți oamenii muncii, în lupta împotriva exploatatorilor. De aceea acest roman e bine să se bucure de o răspândire cât mai largă în satele noastre, să nu lipsească din Bibliotecile niciunui Cămin Cultural”.

[FEBRUARIE]

- „Viața Românească” (an III, nr. 2, februarie) publică grupajele *Din poemele lui A. Toma* și *Poeme pentru pace*, la acesta din urmă contribuind, printre alții, Alexandru Jebeleanu și, din nou, A. Toma. □ Apar, de asemenea un fragment din *Sfârșitul jălbelor* de Al. Jar, alt fragment din *Oțel și pâine* de I. Călugăru și *Balada hunicului meu* de Vintilă Oamaru. □ La rubrica „Teorie și critică”, M. Beniuc semnează un studiu despre *Linia ascendentă a poeziei lui A. Toma*, „un adevărat fiu al poporului și luptător în rândurile fruntașe ale Partidului”, iar M. Gafița face o analiză a *Poeziei lui Dan Deșliu*, ale cărui poeme „sunt sincer și convingător pătrunse de dragostea pentru Uniunea Sovietică și pentru marele Stalin, cheazășia păcii în lume și a triumfului socialismului”. □ Mihail Petroveanu vorbește la rubrica „Recenzii” despre Edițiile Eminescu tipărite cu ocazia centenarului.

- Nr. 2 din „Caiet Cultural” adună poeme de M. Banuș, *Cântecul soarelui*, V. Porumbacu, *Baladă*, D. Deșliu, *Grivița vie*.

- „Îndrumătorul cultural”, nr. 2 este deschis prin conferința *Să pornim cu puteri sporite la îndeplinirea și depășirea Planului de Stat pe 1950*. □ Nu sunt uitate curajoasele lupte ale ceferiștilor din februarie 1933, omagiate printr-o poezie a Mariei Banuș. Alte nume prezente în sumar cu versuri: Dan Deșliu, *Cântec de leagăn*, A. Ciurunga, *Pacea știm s-o apărăm*, Iuliu Rațiu, *Spre noi victorii*.

- „Paris Bucarest”, nr. 9, publică *Poeme* de Constantin Chiritzoiu, o traducere a unor fragmente din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă și un eseu de Madeleine Boutron despre *Centenarul marelui poet Eminescu*.
- „Almanahul literar” an I, nr 2-3, cuprinde un grupaj dedicat Centenarului lui Eminescu (articolele *Eminescu și Ardealul* de Emil Isac, *Adevăratul Eminescu* de Gaal Gabor, *Bibliografie eminesciană* de Aurel Martin și, cel mai important dintre ele, *Din problemele reconsiderării lui Eminescu* de C. Regman (vezi **Anexa**). □ D. Micu își continuă *Jurnalul de lectură*, M. Zăciu publică un fragment din nuvela *Șobolanii*, iar A. E. Baconsky, I. Brad, A. Gurghianu, A. Rău, Miron Paraschivescu semnează *Versuri pentru Partid și țară*.

MARTIE

1 martie

- În „Opinia”, nr. 1047, Tr. Țanea scrie despre *Promovarea elementelor talentate, muncitorești, condiție esențială în dezvoltarea literaturii noastre socialiste*: „Pentru a crea o bogată literatură în spațiul realismului socialist se cer în primul rând două condiții esențiale: ridicarea în permanență a nivelului cultural și ideologic al scriitorilor precum și cunoașterea cât mai aprofundată a realității, a transformării pe care o trăim, a luptei pe care o ducem pentru binele comun”.

3 martie

- În „Contemporanul”, nr. 178, N. Tertulian scrie un *Preludiu la o discuție asupra problemelor poeziei noastre actuale*, atacând lipsa de fermitate ideologică a unora dintre poeții considerați atunci „flori tinere ale creației”. Versurile lui George Dan, din volumul *Bună Dimineața* (1949) i se par indecise și, tocmai de aceea, pestrițe: „[...] este aici un «umanism» amestecat pestriț, indiferent la ciocnirile de clasă și deosebiri dintre exploatați și exploatați [...] un spirit filantropic, binevoitor”. Lui Victor Tulbure (*Holde*) îi reproșează stagnarea lirismului lui la un punct înapoiat față de ritmul construirii socialismului din țara noastră și anchilozat într-un stadiu de cunoaștere inferior aceluia pe care l-au atins alți poeți tineri (Deșliu, Veronica Porumbacu, Baconsky). □ Pe aceeași pagină, Petru Vintilă semnează poema *Ioana a fost aleasă în Comitetul de Pace*: „Ioana a fost aleasă în Comitetul de Pace/ Ochii în lacrimi au început să-i joace/ și-a ridicat copilul în brațe, ca pe un steag:/ «Mi-e dragă viața, viitorul mi-e drag./ Și nu sunt în lume puteri să oprească Lupta uriașă muncitorească,/ Fiindcă e lupta pentru viață/ Pentru a popoarelor limpede dimineață,/ Pentru că-n frunte flutură roșu, voinic,/ Steagul Partidului Bolșevic»”.
- Petru Comarnescu se referă în „Universul”, nr. 51, la cei *Cinci ani de realizări culturale, 6 martie 1945 – 6 martie 1950*, subliniind schimbările

produse de la preluarea departamentelor economice și culturale de către „adevărații reprezentanți ai poporului muncitor”, o dată cu reforma monetară, alungarea monarhiei, naționalizarea. S-au creat fonduri pentru producție în sectoarele culturale, s-a dus o luptă de lămurire ideologică prin „Scânteia” și celelalte publicații comuniste, s-au introdus noi metode de muncă și discuții colective (critica și autocritica, întrecerile) dar mai ales s-au îmbunătățit condițiile de muncă ale tuturor creatorilor, în special după *Decretul* din ședința plenară a CC al PMR, asupra stimulării activității științifice, literare și artistice și prin *Legea* pentru Editarea și Difuzarea Cărții: „Datorită noilor instituții și a reorganizării întregii vieți culturale, oamenii culturii, ai artei și științei își pot îndeplini rostul lor de căpetenie: acela de a se forma pe ei înșiși formând pe ceilalți; de a primi și da cu prisosință bunuri culturale; de a comunica mereu cu masele muncitoare, inspirându-se din viața, luptele și năzuințele lor și de a le oglindi viu, mobilizator, semnificativ. De la Căminele Culturale și Ateneele Populare la Sindicatele de Artiști și la Academia R.P.R., aceeași misiune se vedește pentru toți oamenii culturii: să se lege cât mai temeinic și mai rodnic de viața maselor muncitoare, contribuind la ridicarea lor, la progresul spre socialism”.

4 martie

- Geo Dumitrescu publică în „Flacăra”, nr 9, un text festivist despre colaborarea dintre români și bulgari, aflați sub protecția U.R.S.S., intitulat *Frați pe vecie*. „Prietenia noastră a devenit frăție întru socialism. Lozinca din cutare târgușor al Bulgariei, așezată în întâmpinarea delegației noastre în octombrie trecut (1949) sintetiza perfect acest nou conținut al prieteniei româno-bulgare: *Construim cot la cot Socialismul*”.

5 martie

- Nr. 53 din „Universul” marchează *Un secol de la nașterea lui Ion Andreescu*: „Oamenii muncii află în arta lui un document învinuitor al trecutului de exploatare și protestul atât de grăitor al unui artist progresist, care, împreună cu Lucian Grigorescu și Ștefan Luchian, reprezintă culmile creației plastice din trecutul poporului nostru”. Semnatarul textului este Petru Comarnescu.

5 martie

- Numărul din 5 martie al ziarului „România liberă” are un bogat conținut cultural, prilejuit de apropiata aniversare (6 martie) a instalării primului guvern de „democrație populară”. Geo Bogza semnează articolul *Zile de bucurie*, ca ecou la faptul că „Lunga și substanțiala listă de reduceri de prețuri care, semnată de I.V. Stalin și G. Malenkov, a intrat în vigoare pe a șasea parte a globului pământesc pentru folosul a două sute de milioane de oameni, pe

măsură ce soarele răsărea deasupra lor în dimineața de 1 Martie, constituie nu numai un important document economic, ci și un imn al orânduirii socialiste, o înaltă lecție de felul cum sunt repartizate bunurile în societatea socialistă și prin aceasta un sever act de acuzare față de haosul, capacitatea și moravurile de junglă ale societății capitaliste”. □ La pagina 2, sub titlul generic **În Republica Populară Bulgaria înflorește o cultură nouă**, realizările vecinilor noștri sunt prezentate în articolele: **Jertfele scriitorilor și poezilor bulgari în lupta împotriva fascismului**, **Biblioteca Națională din Sofia, un impunător centru de cultură**, **Aspecte din noua dramaturgie bulgară**, **Noua literatură bulgară în plin avânt**. □ În pagina 3, Irina Răchițeanu-Șirianu, actriță la Teatrul Național din București, decorată cu Ordinul Muncii Clasa a doua, arată ce a adus artei ziua de 6 Martie: „Prin grija Partidului și a guvernului, s-au desăvârșit noile condiții de muncă ale actorilor. [...] Marele repertoriu sovietic, cât și unele piese originale de înaltă ținută artistică în conținut și formă, concepute în spiritul realismului socialist, au fost o adevărată școală pentru noi”. □ Lucia Demetrius scrie despre **Noi condiții de creație literară**. După ce desfide trecutul, autoarea rezumă totul într-un final apoteotic: „Pentru scriitorii din R.P.R., viața de toate zilele nu mai e o problemă. Climatul rodnic creat științei, literaturii și artei în țara noastră, prin lupta victorioasă a clasei muncitoare sub călăuză și îndrumarea Partidului, a dat scriitorilor posibilități pentru dezvoltări necunoscute în trecut, puțința ca operele să fie îmbrățișate cu căldură de masele largi ale oamenilor muncii, să aparțină intereselor și idealurilor acestora”.

6 martie

● În „Opinia” apare textul aniversar **6 martie 1945 – 6 martie 1950** semnat de A. Loghin: „Poporul nostru muncitor este mândru că se află în LAGĂRUL păcii”. □ Ziarul cuprinde și o traducere a lui Mihai Dragomir, **Muncitorul** de Ivan Iurin.

● „Lupta Ardealului” include un „Supliment Literar” special (nr. 64) notând evenimentul prin D. Micu – **Marea cotitură în literatura noastră**: „Alimentându-se permanent din legătura cu masele muncitoare, literatura nouă slujește lupta lor pentru socialism și pace. Azi, când toate eforturile celor ce muncesc sunt închinare apărării și întăririi frontului Păcii, lupta pentru pace este sarcina centrală a literaturii. Această literatură ce s-a îndreptat acum 5 ani hotărât spre popor are astăzi cinstea să apere cele mai scumpe visuri ale celor ce muncesc împotriva dușmanilor omenirii, ai culturii și progresului”.

8 martie

● „Femeia”, nr. 2, apare sub frontispiciul **Zi de luptă** „pentru pace, pentru fericirea copiilor, contra imperialiștilor ațâțători la un nou război”. Linia publicației este dată chiar de Ana Pauker, secretar C.C. al P.M.R., o prezență

constantă începând cu nr. 2-3, cu discursuri precum cel ținut la Congresul U.F.D.R., **Pentru mobilizare, luptă activă, asigurarea viitorului**: „În țara noastră femeia muncitoare a început să-și cunoască puterea” (nr. 7). □ Monica Dan privește femeia ca pe *creația* lui Lenin și Stalin, fiindcă, de acum, în R. P. R. toate profesiunile sunt larg deschise și femeilor. Sadoveanu însuși consideră că femeia de azi nu poate fi decât *o artizană* a păcii (nr. 12). Femeia eroină, soție și mamă devotată, va fi reprezentată în poeme semnate de Dan Deșliu, *Ce gândea Maria Tomii când lucra în schimbul de onoare* (nr. 6) sau A. E. Baconsky, *Cuvântul Pace* (nr. 4).

● Într-un scurt dar semnificativ articol din nr. 55 al „Universului”, Ion Marin Sadoveanu crede că scriitorii și-au asumat toate sarcinile care le reveneau, iar operele lor, „frământând realitățile noastre de astăzi cu multă pătrundere capătă valoarea unei puternice arme constructive întru apărarea păcii”. Exemplul este *Mitrea Cocor*. Ritmul de producție, afirmă semnatarul textului, ar putea fi mărit prin intervențiile scriitorilor și prin impactul operei lor în rândul masselor, datorită autorilor de orice gen rămânând aceea de a cânta și sublinia întrecerile socialiste. „În planurile lor de lucru, scriitorii noii noastre literaturi au înscris, după genuri și înclinări, realizările unor opere eficiente, arme adevărate de luptă în câștigarea păcii”, ridicându-se la standardele sintagmei staliniste, de *ingineri ai sufletelor*. (**Scriitorii noștri și pacea**)

10 martie

● În „Contemporanul”, nr. 179, Anton Petrescu semnează cronica literară cu titlul **Un nou roman al lui Mihail Sadoveanu**, continuată și în numărul următor: „*Mitrea Cocor* arată că această trezire a conștiinței țărănimii exploatate nu cunoaște în primul rând altă școală mai sigură și mai dură ca școala vieții zilnice, școala împilării moșierești, școala împilării chiaburești și a aparatului de stat burgheză-moșieresc”. □ La p. 7, „Contemporanul” îl descoperă pe Ion Anghel, elev în clasa a IX-a la Liceul Mixt din Petroșani. Adolescentul este ridicat la rangul de „poet al Republicii noastre populare” și laudat pentru versurile dedicate „omului nou”, net deosebit de cel „abstract”, dedus din cine știe ce frânturi, fraze: Poezia *Astă vară mai un an* este unul dintre exemple: „Astă vară mai un an/ Secera mândra pe lan/ Pe holdă la cineva/ Secera printre culturi/ Mâncând pâine la chiaburi.// Astăzi Leana cu tractorul/ Împânzește lung ogorul/ și alături de cei mulți/ Taie văi, ridică munți/ și nu-i fată ca să-mi placă/ Ca nu-i fată să o-ntreacă,/ Nu la seceră și sapă/ Ori la-ntreceri de tractoare /dar la nimica sub soare”.

13 martie

● Petru Comarnescu analizează **Noua viață culturală din provincie**, în „Universul”, nr. 59, convins de înflorirea acesteia de după prefacerile revoluționare din viața economică și socială a țării. *Revoluție culturală* înseamnă că „Filia-

lele U[niunii].S[criitorilor]. activează și se dezvoltă temeinic în orașe ca Iași, Cluj, Arad, Timișoara, Reșița, Piatra Neamț, Ploiești, Galați. Cenaclurile literare stimulează creația celor din provincie iar în întreprinderi înfloresc cercuri literare, care sunt unități de difuzare și dezbateră a cărților publicate și nuclee de formare a tinerilor scriitori muncitori. șezătorile din fabrici și gospodării agricole colective aduc în strâns contact pe scriitori cu cititorii lor și slujesc pentru ridicarea nivelului cultural al masselor. Nu mai insistăm asupra celor zece mii de Cămine Culturale, cu biblioteci și activitate statornică, în care se manifestă o seamă de scriitori-țărani și unde folklorul cunoaște noi dezvoltări legate de prefacerile de ani. Nicicând arta populară n-a avut o dezvoltare mai vie și talentele din rândul poporului muncitor o mai atentă căutare”.

16 martie

● „Opinia”, nr. 1060, semnalează o nouă piesă românească, *Se apropie ziua*, de Maria Banuș, „un sprijin prețios în lupta pentru socializarea agriculturii noastre”. M. Banuș „conturează în trăsături puternice”, timp de trei acte, „momentele prin care au trecut țăranii muncitori dintr-un sat din Muntenia pe drumul colectivizării”. (articol nesemnat).

17 martie

● Petru Dumitriu semnează în „Contemporanul”, nr. 180, articolul *Libertate pentru Alfredo Varela!*, înțemnițat și torturat. Scriitorul făcuse cunoștință cu Varela în anul 1948. □ La pagina a doua, Vasile Nicorovici publică poezia *Armata țăranimii muncitoare*, un text cu versuri semi-bizare, precum: „Semănătoarea ca pe o mitralieră/ O mânuim, ca orice bun soldat/ Ca să intrăm cântând în noua eră/ Avem o luptă crâncenă de dat// [...] Să fii slăvită țară Socialistă!/ Slăvit să fii tovarășe Stalin!/ Prin voi pășim pe-o cale fericită/ Prin voi în libertate construim.” □ La pagina 5 Anton Petrescu, continuă cronica intitulată *Noul roman al lui Mihail Sadoveanu – Mitrea Cocor* (II): „M. Sadoveanu ne-a dăruit aceste pagini care l-au făcut să trăiască între eroii literaturii noastre pe Mitrea, pe țăranul fără pământ, care a învățat, condus de proletariat și de partidul leninist, drumul luptei pentru eliberarea de jecmăneală, de sărăcie și de necazuri. Cititorii lui Mihail Sadoveanu așteaptă cu dragostea ca arta dsale să cuprindă alte fapte, tot atât de pline de înțeles din realitatea pe care o trăim.” □ La pagina 5 apar, transmise telefonic, informații despre *Plenara Filialei Uniunii Scriitorilor din R.P.R. de la Timișoara*, desfășurată la un an de la înființare și reunind 50 de scriitori, români, maghiari, germani. Din stilul telegrafic al autorului, reiese că se scrie intens și la subiect: „Endre Kuban lucrează la o nuvelă inspirată din viața marelui Complex industrial Reșița [...]. Elevul Lazăr Șolșoman a scris o piesă despre situația tineretului muncitor din Jugoslavia subjugată lui Tito și banda lui spioni și asasini. Muncitorul tipograf Zvetomir Rajcov a scris o piesă de teatru în care atacă problema superstițiilor.”

16 martie

● **Reconsiderarea clasicii** este unul dintre subiectele de maxim interes ale anului 1950, tema dezbătându-se și în paginile „Universului”, nr. 62, într-un articol al lui Ion Marin Sadoveanu purtând chiar acest titlu. Recuperarea este necesară „pentru a înlătura toate falsificările și devierile pe care regimul trecut burghezo-moșieresc le-a adus lucrărilor în sine, impunând și lăsând imagini neexacte despre personalitatea scriitorilor”. De exemplu, Eminescu a fost receptat numai din punct de vedere estetizant, cu lirica sa erotică, sau a fost interpretat doar șovin, în *Scrisoarea a treia*, „uitându-se” de existența unor poeme sociale ca *Junii corupți*, *Viața*, *Împărat și proletar*. Totodată, a fost ignorată critica dură pe care Caragiale o aducea practic societății sale, insistându-se pe ideea că teatrul său reprezintă niște „tablouri de moravuri”. Pentru toate acestea vinovată a fost critica formalistă, abia acum operele progresiste ale clasicii noștri fiind scoase la lumină și redat masselor. „Prin științifice reconsiderări se înlătură minciuna și se statornicesc adevărurile. [...] Operele apar în adevărata lor valoare, exprimând în înalte forme artistice tot ceea ce poate fi de folos în imbolduri tuturor celor ce muncesc. [...] Iată că azi oamenii muncii care construiesc socialismul sub conducerea P.M.R., călăuziți de învățătura marilor dascăli ai proletariatului, restabilesc legătura cu adevăratele valori progresiste ce se găsesc în operele marilor noștri scriitori din trecut”.

17 martie

● Nr. 1650 din „Luptătorul bănățean” relatează despre **Ședința plenară a filialei Timiș a Uniunii Scriitorilor**, care a avut loc pe 12 martie și la care au participat Al. Șahighian, Sergiu Fărcășan (redactorul responsabil adjunct al revistei „Flacăra”), Iosif Aldan Moise (secretarul filialei Timiș) și Dimeny Istvan de la filiala Timiș. Principalul subiect pe ordinea de zi a fost o (auto)critică a filialei, care nu i-a călăuzit pe scriitori și nu i-a mobilizat efectiv pentru a participa cu toate forțele lor la lupta pentru pace și „demascarea clicii titoiste”.

18 martie

● Volumul al doilea din *Negura* lui E. Camilar este comentat și de M. Solgan, în nr. 769 din „Viața sindicală”. Înfățișând cumplita tragedie a poporului nostru din războiul „antonescian”, romanul „îmbrățișează realitatea cu privirea cuprinzătoare și pătrunzătoare a artistului legat de masse, apropiindu-se de filonul bogat al *realismului socialist*”.

19 martie

● Petru Dumitriu publică în „Scânteia”, „Suplimentul de Duminică”, schița *Căi de comunicație*, alcătuire schematică în jurul ideii că muncitorii de pretutindeni luptă pentru pace. □ În același număr, Sergiu Fărcășan semnează

o cronică elogioasă a romanului *Mitrea Cocor*, considerându-l „un moment de răscruce, o cotitură în dezvoltarea operei lui Mihail Sadoveanu pe calea realismului socialist”. □ Un articol nesemnat se intitulează ***La moartea marelui scriitor antifascist german Heinrich Mann***. □ Pagina „Suplimentului” mai cuprinde recenzii la revistele „Viața Românească” (nr. 2, februarie) și „Almanahul literar (nr 2-3, februarie-martie), poeziile *Învățătorul satului*, de Nichita Bistriceanu, *Jos cu armata americană* („Din noua poezie chineză”, de Sai Ke, fără indicarea traducătorului) și *Trădători* („Din noua poezie bulgară”, de D. Ovadia, în traducerea lui Dan Deșliu).

20 martie

● Suplimentul cu nr. 66 al „Luptei Ardealului” prezintă ***Un portret Martin Andersen Nexö*** (semnat I. C.) dar și Sarcinile Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor – actualizate de Szasz Janos (secretarul filialei ardeleni). De asemenea, în sumar apar o recenzie a „Almanahului literar”, nr. 2-3 (de A. Martin) și anunțarea premierei *Iarbă rea* de Aurel Baranga la Teatrul Național din Cluj.

23 martie

● „Universul”, nr. 68, publică ***Protestul Academiei R.P.R. împotriva arestării și maltratării scriitorului Alfredo Varela***, însoțit de un text pro-eliberare, semnat de P. Constantinescu Iași. Oponându-se acestor decizii ale regimului Peron, academicienii români protestează de fapt împotriva teroarei fasciste, exercitată de guvernul argentinian aservit imperialiștilor americani. Se cere imediata eliberare a lui Varela și a colaboratorilor săi, fruntașii progresiști Paulino Gonzales Alberdi și Salvador Dell’Aquila. Un text similar publicase și Marcel Breslașu în nr. 11 al revistei „Flacăra”, din 18.03.1950.

24 martie

● Academia R.P.R. îl sărbătorește într-o ședință plenară festivă pe acad. sovietic Vladimir Petrovici Filatov, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani. Susțin comunicări Ș. Nicolau și acad. dr. N. Hortolomei și este prezent și C. I. Parhon.

● În „Contemporanul”, nr. 181, la pagina 1, Camil Petrescu cere eliberarea lui Alfredo Varela: „Întreaga cultură burgheză occidentală este o cultură impotentă, o cultură în descompunere și cu cât neputința ei este mai accentuată, cu atât poftele ei sunt mai nesățioase, cu atât lăcomia burgheziei este mai aprigă, cu atât mai mare este oroarea de a vedea propriu-i chip, explicat, denunțat de apele unei oglinzi necruțătoare”. (***Oglinzi necruțătoare***) □ Horia Bratu scrie despre ***Importanța valorificării moștenirii literare***, afirmând: „Spiritul de partid al istoriei literaturii se manifestă și în hotărârea cu care sunt demascate și combătute aserțiunile și clișeele istoriei literare burgheze”. Pe construcția acestei idei, Horia Bratu demonstrează „superioritatea” cercetărilor dialectice

recente ca superioritatea edițiilor din autori precum Creangă (de Petru Dumitriu și Corin Grosu), Slavici (de J. Popper), Th. D. Neculuță (I. Vitner).

25 martie

- Are loc inaugurarea expoziției *Grafica sovietică*, organizată de Consiliul General de Conducere al A.R.L.U.S. la Casa Prieteniei Româno-Sovietice. Au participat: Petru Groza, Ana Pauker, I. Chișinevschi, membrii Ambasadei Sovietice, conduși de S. I. Kavtaradze, iar ministrul Artelor, Eduard Mezincescu, a ținut un discurs.

- J. Popper recenzează în „Flacăra”, nr. 12, volumul lui I. Vitner despre *Viața și opera lui D. Th. Neculuță*, încă o contribuție decisivă la reconsiderarea valorilor literaturii noastre dar și „o armă eficace” în procesul de făurire al noii culturi socialiste. „Nu mai puțin remarcabil rămâne studiul tov. Vitner prin metoda științifică riguroasă cu care raportează poezia lui Neculuță la coordonatele social politice și ideologice proprii epocii sale. [...] Criticul face aici într-adevăr operă de creație: el învie lupta eroică a poetului muncitor care a izbutit să înfrângă de cele mai multe ori obstacolele ce i le punea în față o muncă fizică istovitoare și mizera sa condiție materială dar și presiunea ideologică a claselor exploatare, reușind să creeze la un înalt nivel artistic o poezie revoluționară înaintată – adevărat punct de plecare pentru lirica noastră luptătoare de astăzi”.

- În prima parte a studiului său din „Flacăra” (nr. 12), *Pe marginea nuvelei Ana Roșculeț, Pentru ascuțirea vigilenței în lupta împotriva naturalismului*, Geo Dumitrescu lansează un virulent atac împotriva scrierii lui Preda, acuzat explicit de *naturalism*. Trecând în revistă celelalte cronici literare, în majoritate laudative, de până atunci și povestind pe larg cuprinsul nuvelei, G. Dumitrescu se oprește și la faptele eroinei, la „resorturile care o mână înainte și în ce măsură lucrurile ar corespunde realității”. Semnalând „nesănătoasele infiltrații naturaliste” criticul atrage atenția că prima reacție a comentatorilor asupra creației lui Preda nu a fost de natură decât „poate în aparență să-l ajute pe scriitor, să-i arate primejdiile care mai pândesc creația sa, să-l mobilizeze la lupta pentru deplina lor lichidare”. Dând dovadă de lipsă de vigilență, ceilalți critici nu au văzut greșelile din *Ana Roșculeț*, „care sunt mult mai adânci [...] și modul în care e tratată tema oglindește deficiențe în însăși concepția sa ideologică, lucru ce poate reieși clar din analiza desfășurării acțiunii din nuvelă. Lipsurile țin de o anumită poziție a autorului față de tema sa, față de eroii săi, față de rostul întregii sale nuvele”. În partea a doua a articolului, apărută în nr. 13 din 1.04.1950, G. Dumitrescu discută problemele croulului pozitiv și ale spiritului de Partid, analizând ceea ce este incompatibil aici cu metoda realismului socialist, mergând „și mai aproape de rădăcinile acestui funest și reacționar naturalism, care de altfel nu amenință numai munca și creșterea autorului *Anei Roșculeț*, ci constituie o amenințare pentru mai multe din condeiele noastre

mari și mici”. Cercetând în ansamblu biografia eroinei, structura ei așa cum apare în carte, criticul remarcă elementele denaturării realității, Ana Roșculeț necorespunzând elementului tematic general, tipic, caracteristic. Fără a oferi un exemplu și un îmbold, nuvela devine cumva inutilă pentru că *falsifică* adevărata stare de fapt. „Rădăcinile profunde ale acestor lipsuri sunt și ele vizibile în însuși felul obiectiv în care Marin Preda își fotografiază eroii și împrejurările. Cartea curge și se încheie *sine ira et studio*, aproape fără perspectivă, fără participare, ca un proces verbal. Iată rădăcina tuturor relelor. În această indiferență, în această neutralitate a scriitorului, în obiectivismul lui de esență, în fond, burgheză. Iată ceea ce-l face pe tov. Preda să alunece în naturalism, în formalism, în falsificarea realității. Aici trebuie să-și clarifice în primul rând perspectiva tov. Preda”, pentru că spiritul de Partid „excluse sovăielile, nehotărârile” și nu se poate face o artă nouă, nu se pot explora tere-nuri literare noi cu aparate fotografice depășite, burgheze: „Nu poți să redai just și artistic realitatea în toată bogăția ei, în mersul impetuos înainte- și asta ne-o dovedesc și greșelile tov. Preda – cu lentila obiectivistă a naturalismului, fără a trăi revoluționar, activ, în mijlocul acestei realități, fără a avea neîncetat o atitudine autocritică, luptătoare, față de arta ta și de mijloacele ei, față de rosturile ei, o atitudine intransigentă, necruțătoare, față de infiltrațiile dușmane de tot felul care pândesc neîncetat literatura noastră”. Acuzele formulate de Geo Dumitrescu sunt dintre cele mai grave în epocă și pun în pericol chiar destinul scriitorului.

26 martie

- Petru Comarnescu comentează în „Universul”, nr. 71, pe marginea ***Romanul[ui] clarificării unor conștiințe, Cad zidurile*** de Cella Serghi, arătând ce aduce nou acest volum dar și care-i sunt lipsurile. Cartea ar însemna răzvrătirea unei scriitoare burgheze, oglindind ridicarea și decăderea clasei sale cu implicita apropiere a protagonistei Mirona de lumea progresistă, procesul de lămurire al acesteia însemnând chiar luminarea scriitoarei: „Romanul constituie însuși procesul de transformare nu numai al eroinei dinlăuntrul povestirii dar și al scriitoarei Cella Serghi, care de la psihologismul burghez trece la realismul critic și la urmă chiar și la un realism progresist, ce-i va ajuta în alte lucrări să se apropie de realismul socialist. Romanul constituie întru totul o valoroasă contribuție în lupta pentru pace și împotriva imperialismului”.

- O cronică amplă și elogioasă semnează în „Scânțea” Victor Bârlădeanu, la romanul lui V. Ajaev, *Depart de Moscova* (apărut, cu primele două volume, la Editura „Cartea Rusă”, în traducerea lui Cezar Petrescu și A. Ivanovschi) – „O carte despre omul epocii staliniste”. □ În același număr, ziarul publică poeziile unor oameni ai muncii, Mihail Ghinescu, tehnician la Fabrica „Drapelul Roșu” (*Pace*), și Dumitru Leanca, „muncitor de pădure și director al Căminului Cultural din comuna Mădei-Neamț” (*Ni-e dragă munca și pacea*).

27 martie

● În „Scănteia tineretului”, S. Damian publică o cronică la piesa „Ultimul mesaj” a lui Laurențiu Fulga, sesizând că „slăbiciunea cea mai însemnată a piesei este insuficienta adâncire a influenței oamenilor sovietici în transformarea poporului nostru” și încheind astfel: „În România eliberată de Armata Sovietică azi, democrație populară prin lupta înțeleaptă a Partidului, piesele de teatru ca «Ultimul mesaj» sunt menite să contribuie la educația comunistă a tuturor celor care au sarcina construirii socialismului, la educația comunistă a tinerei generații care înfloarește astăzi în patria noastră”. □ În aceeași ediție, apare articolul *Spre un avânt creator al literaturii pentru copii*.

● Nr. 1659 din „Luptătorul bănățean” este însoțit de un *Supliment* între subiectele căruia se află Filiala Timiș a Uniunii Scriitorilor și activitatea ei din ultima vreme „pe un fâgaș nou” (text nesemnat), la care se adaugă versuri: *Cântecul ucenicului* (Nicolae Imbri), *Cântec pentru femeia muncitoare* de C. Caranfil, un reportaj de Tudor Tănase (*A sosit primăvara în comuna Gad*), două portrete ale lui Gorki și Beethoven (nesemnate) etc.

28 martie

● Petru Comarnescu semnează în „Universul”, nr. 72, *Cultura, artă a păcii*, despre Congresul Internațional din R. P. R. din 29-31 martie 1949. Urmările acestui Congres, care a continuat Conferința pe țară a scriitorilor și înființarea Uniunii Scriitorilor din R.P.R., au fost: „o intensificare a luptei pentru pace și creație, o întărire a frontului ideologic, o ridicare a calității armelor intelectuale și artistice în lupta pentru Socialism”. „Orice cântec nou și înnoitor, orice spectacol și orice roman cu un conținut mobilizator, orice act de combatere a neștiinței de carte, a superstițiilor și prejudecăților, întăresc conștiința poporului în privința cauzei lui, în privința luptei și țelurilor lui; sporesc vigilența revoluționară, demască forțele dușmănoase ale imperialismului, împrăstie narcoticele, abi. strecurate prin tot felul de idei nesănătoase și produse decadente”.

● Nr. 1070 din „Opinia” celebrează 82 de ani de la nașterea lui Maxim Gorki, cel care a arătat că „literatura este determinată de legile sociale-istorice, explicând transformările care au loc în literatură prin *lupta de clasă*: situația socială a scriitorilor determină atitudinea lor față de masele populare”.

29 martie

● „Lupta Moldovei”, nr. 1134, revine la creația lui Maxim Gorki: „În centrul operei sale marele scriitor sovietic a pus omul din *massă*, eroul construcției Socialismului, aducând în literatură o nouă atitudine față de om”.

30 martie

● M. Solgan recenzează în nr. 779 din „Viața sindicală” volumul lui I. Vitner, *Viața și opera lui D. Th. Neculuță*, studiu amplu, care va fi „o prețioasă

călăuză pentru cunoașterea și adâncirea operei și personalității lui Neculuță, *poetul cizmar*, cel care a cântat în urmă cu câteva decenii victoria de azi a clasei muncitoare”. Se impune acum o teorie, făcând carieră în anii următori, că respectivul liric – de altfel mediocru – rămâne și primul care a considerat poezia ca parte integrantă a cauzei generale a proletariatului și a realizat-o ca atare.

● În nr. 74 din „Universul” Al. Dimitriu Păușești semnează cronica volumului II al romanului lui E. Camilar, *Negura*: „*Negura* este primul mare roman românesc în care se face prezentarea realistă a războiului imperialist. Romanul dlui Camilar nu se mulțumește să pună problema ravagiilor pe care le face războiul într-o conștiință omenească sau într-o generație, cum a făcut Cezar Petrescu în *Întunecare*. Nu este suficient să te lamentezi în fața grozăviilor războiului și să urmărești procesul descompunerii sufletești a clasei care l-a provocat. Dl. Camilar se ridică până la înfățișarea epică a luptei de clasă care se afirmă și se ascute în timpul războiului imperialist. Bogăția tipurilor caracteristice atât claselor asupritoare cât și celor asuprite, vigoarea expresivității și uneori adâncirea analizei conflictelor dau cărții o valoare neîntâlnită încă în trecut. *Negura* este străbătută de un uriaș suflu epic, care ne răscolește întrega ființă asemenea unor primăvăratece revărsări de șuvoaie”.

31 martie

● „Contemporanul”, nr. 182, publică intervenții despre teatru, sub titlul *Să ridicăm nivelul spectacolelor noastre teatrale*. Intervențiile sunt semnate de Aurel Baranga, Sică Alexandrescu, Soroana Coroamă, Al. Finți, M. Raicu, Moni Ghelester, Sara Manu, V. Ronca, Chiril Economu, G. Vraca, N. Băltățeanu, V. Maximilian. □ La pagina 4, Ioanichie Olteanu recenzează romanul *Negura* de Eusebiu Camilar, (cu continuare în numărul următor), iar Florin Ignat semnează articolul normativ *Unele probleme în legătură cu presa de provincie*, atrăgând atenția asupra pauperității unora dintre intervenții și semnături: „Cea mai gravă formă a muncii duse superficial este tolerarea plagiatului, a furtului nerușinat și odios al muncii altora – atât de obișnuit în societatea și literatura burgheză”. Drept exemplu, este dat faptul că „întreaga noastră presă a sărbătorit 75 de ani de viață ai poetului A. Toma”, iar publicația „Dobrogea Nouă”, a preluat textul din „Scânțea”, fără să se amintească acest lucru. □ La pagina 5, „Contemporanul” consemnează împlinirea unui an de la *Constituirea Uniunii Scriitorilor din R.P.R.*, prilej cu care sunt enumerate succesele breslei: *Mitrea Cocor* de Mihail Sadoveanu, *Negura* (vol. II) de Eusebiu Camilar, *Vântul nu se stârnește din senin*, de Astalos Istvan, *Oțel și pâine* de Ion Călugăru, *Grivița* de Alexandru Jar. Ca nuvelisti sunt remarcați: Petru Dumitriu, Octav Murgeanu, Marin Preda și Petre Dragoș, iar din dramaturgie sunt elogiaste piesele de teatru *Iarbă rea* (Aurel Baranga), *Cetatea de Foc* (M. Davidoglu), *Ultimul omagiu* (Laurențiu Fulga), *Se apropie*

ziua (Maria Banuș). □ În același număr, la pagina 7, acad. Grigore Moisiu scrie câteva opinii despre **Rolul matematicii în construirea socialismului în R.P.R.**

[MARTIE]

● „Caiet Cultural” îi dedică un număr special lui A. Toma, poetul comunist național al anilor 50, fiind reproduse câteva din cele mai cunoscute creații ale acestuia: *Trăiască Comuna!* [sic!], *Avangardei*, *Imn tineretului*, *Azi țara ta e casa ta*. Cităm din poema *Partidului*: „Nu-i iarba fiarelor, nici vrăji nu sunt,/ Partid, tu mânuiești legi de neînfrânt/ Lozinci din Marx și Lenin și Stalin /Se împlinesc cu forță de destin”. □ În acest nr. 3 este prezent cu versuri (*Cântec de nuntă*) și viitorul regizor Lucian Pintilie.

● Apare numărul pe martie al revistei „Viața Românească” (an III, nr. 3), ale cărei pagini sunt dedicate în mare parte creației originale, pe teme deja consacrate ale momentului. Printre semnatori: Suzana Delciu, Cicerone Theodorescu, Cristian Sârbu (*Odă ciocanului*, *Portret de atelier* și altele, Alexandru Jar (fragment din *Sfârșitul jalbelor*), Petre Solomon (*Brigadierul Țițirigă*). □ La rubrica „Teorie și critică”, Vera Călin analizează romanul *Mitrea Cocor* semnat de M. Sadoveanu (*Un succes al literaturii noastre*) și îl consideră un autentic model de creație, iar în articolul *Cu fața spre viitor* Nicolae Moraru analizează cartea scriitorului sovietic S. Ajaev.

● „Îndrumătorul cultural” recomandă *Ce să citim*: reeditările din M. Eminescu, în două volume, *Poezii*, cu o prefață de N. Moraru, la Editura pentru Literatură și Artă (16 500 de exemplare) și *Poezii*, cu o prefață de M. Beniuc, la Editura de Stat (15 000 de exemplare).

● „Paris București”, nr. 10, include un fragment din *Nu Pieds* (*Desculț de Zaharia Stancu*) și referiri la a 75-a aniversare a lui A. Toma, ilustrată cu poemul *La grande relève*.

● „Știință și cultură”, nr. 3, publică articolul (nesemnat) *Să întărim lupta împotriva misticismului și a superstițiilor*: „Lupta împotriva acestor fenomene trebuie considerată ca o parte a luptei pentru construirea Socialismului; căci Socialismul nu poate fi realizat fără un om cu un nivel cultural ridicat, fără un om deplin conștient de tot ceea ce se petrece în jurul său”.

● „Almanahul literar”, an I, nr. 4, (martie), cuprinde poeme pentru 8 Martie (*Maternitate* de M. R. Paraschivescu, *Femeia care cântă* de A. Baconsky, *Drum spre un sat de munte* de I. Brad), o recenzie a volumului lui P. Dumitriu – *Vânătoare de lupi*, de Demostene Saul, și *Sărbătorirea poetului A. Toma* de D. Micu.

● În „Săteanca”, Nr. 2-3, 8 Martie devine și ea o zi de luptă pentru apărarea Păcii împotriva ațățătorilor la război. În același număr, un portret Gorki, din care se citează: „Să proslăvim femeia, acest izvor nesecat al vieții atotbiruitoare. Fără mamă n-ar exista nici poeți și nici eroi. Mamele reprezintă toată mândria lumii”. □ Este reluată și povestirea lui Creangă, *Acul și barosul*.

• „Studii”, An 3, (ianuarie-martie 1950), revista de Istorie și Filosofie a Institutului respectiv apare ca un număr închinat celei de-a 70-a aniversări a nașterii genialului clasic al marxism-leninismului științific, Stalin, *Lenin al zilelor noastre*. Revista este editată trimestrial, comitetul de redacție fiind compus din: academicianul P. Balmuș, P. Constantinescu Iași, prof. M. Frunză, M. Ralea, M. Roller – redactor responsabil, Pavel Dan – secretar de redacție, Letiția Lăzărescu, Mihail Aronovici. Din sumarul primului număr pe 1950: *Telegrama* trimisă lui Stalin de către C.C. al P.M.R., o serie de articole omagiale, semnate de Gh. Gheorghiu-Dej (*Eliberatorul popoarelor*) și Ana Pauker (*La a 70-a aniversare a nașterii tovarășului Stalin*). Printre semnatori: E. Petrovici, Valter Roman, Ștefan Voicu, academicianul Tr. Săvulescu (*I. V. Stalin, teoreticianul și inițiatorul transformărilor naturii*), dar și viitorul contestatar al lui Maiorescu, C. I. Gulian. Acesta din urmă discută *Opera lui I. V. Stalin, îndreptar de neprețuit pentru studierea istoriei gândirii filosofice din R.P.R.*: „Urișa importanță a învățăturilor staliniste în domeniul materialismului dialectic și materialismului istoric se răsfrânge nemijlocit asupra istoriei filosofiei care este o ramură a științelor sociale. Căci, în concepția lui Marx-Engels, dezvoltată și îmbogățită de către Lenin și Stalin, istoria filosofiei nu este o disciplină izolată, un turn de fildeș din care contempli obiectivist panorama varietății nesfârșite de doctrine și concepții filosofice. Filosofia fiind una din formele conștiinței sociale, care oglindește existența socială, istoria filosofiei trebuie să participe la importante sarcini practice, care revin științelor sociale. Atât metoda în studiul istoriei filosofiei, cât și scopul acestui studiu nu pot fi altfel concepute decât strâns legate de metoda și scopul științelor sociale”.

APRILIE

2 aprilie

• În „Scânteia”, Ileana Vrancea semnează cronica *Un studiu despre un mare poet – cel dintâi poet muncitor din țara noastră. Ion Vițner: Viața și opera lui D. Th. Neculuță*, găsindu-i merite însemnate și accentuând caracterul exemplar al „poetului muncitor”. Finalul textului este semnificativ pentru răsturnarea valorilor în epocă, inclusiv prin reflectarea literaturii în sistemul de învățământ: „În școlile Republicii noastre populare, noile generații au început să învețe adevărata istorie a literaturii poporului nostru. În această istorie a literaturii D. Th. Neculuță ocupă un loc de cinste [...]”. □ Numărul reproduce și fragmente din două texte ale poetului, *Cor de rob* și *Înainte*.

5 aprilie

• M. Sevastos recenzează volumul lui Asztalos Istvan, *Vântul nu se stârnește din senin*, în nr.7 9 din „Universul”, abordând tema șovinismului: „Eroii ma-

ghiari de căpetenie din romanul acesta ca și cei români nu scapă niciun prilej de a combate pornirile șovine din trecut și de a contribui la apropierea oamenilor muncii din cele două neamuri conlocuitoare. Din acest punct de vedere, opera lui Asztalos este o meritorie contribuție la înfrățirea popoarelor și [...] o armă în mâna țăranilor muncitori în lupta contra uneltirilor chiaburești“.

- Radu Cosașu publică în „Scânteia tineretului” textul *Vasile Tudose*, biografie romanțată a unui tânăr comunist, mort în bombardamentele din aprilie 1944: „Oriunde se găsea, Vasile Tudose răspândea ideile marxism-leninismului. [...] El demasca interesele mârșave ale exploatatorilor de a trimite Armata să jefuiască holdele și uzinele Statului Socialist al muncitorilor și țăranilor”. Fraza finală a textului este următoarea: „Viața noastră este Partidul... Patriei, Partidului, lui Stalin să le fim veșnic devotați!”.

- În „România liberă”, Veronica Porumbacu relatează o întâmplare exemplificatoare despre creația muncitorească: „De curând a intrat în redacția revistei la care lucrez, un poet cizmar, care, printre altele, a scris în 1940 o plachetă închinată lui Neculuță. Poetul acesta care a trudit încovoiat la bancul lui mai bine de 30 de ani, ne-a prezentat ieri o poezie dedicată fiicei lui. Păstrând tradiția și ea lucrează în încălțăminte, ca muncitoare la «Flamura roșie»”. □ Eugen Luca semnează cronica literară la Vlaicu Bârna (*Tulnice în munți*) încheindu-și recenzia în canonul epocii: „Volumul de versuri *Tulnice în munți* dovedește – în ciuda deficiențelor semnalate – că poetul se poate apropia de realitate, că se poate elibera de balastul formalismului și că poate contribui astfel la lupta poporului muncitor”.

7 aprilie

- În „Contemporanul”, nr. 183, G. Călinescu semnează editorialul *Docherii ideilor*, un text pacifist care începe și continuă în felul următor: „Am citit iar, cu multă atenție luminoasa carte a lui V. I. Lenin, concisă, stringentă, întocmită după toate regulile științei [...] pacea trainică de care avem nevoie, nu se va căpăta decât prin dorința unanimă și adâncă de pace, decât prin lupta hotărâtă pentru pace. A întări deci frontul păcii e unicul mijloc. Muncitorimea manuală și intelectuală constituie populația covârșitoare a globului. Ea dorește sincer pacea spre a trece la construcția unei lumi mai bune și nu se va împiedica de socotelile fabricanților de armament. Lumea muncitorească posedă o putere de lucru așa de mare, încât ar putea arunca poduri peste oceane, iar noi, intelectualii, îndeosebi responsabili în orientarea opiniei publice, vom face mult mai bine dacă, asociindu-ne luptei asociate a voluntariatului mondial împotriva cursei înarmărilor vom arăta străduință și disciplină. Ca niște adevărați docheri care lucrăm în porturile unde sosesc ideile, să refuzăm și noi descărcarea strigătelor de război”. □ La pagina 3 apare textul *Împotriva cosmopolitismului în știință și tehnică* (Discuții de la Institutul de construcții din București). Relatarea seamănă cu o autentică vânătoare de vrăjitoare. Sunt

înfierați profesorii care au doctorate în Occident, acest simplu fapt fiind o dovadă de cosmopolitism: „În ceea ce privește atitudinea cosmopolită, profesorul Atanasiu ține să adauge sub numele său «doctor în fizică la Sorbona». Aceasta dovedește că profesorul Atanasiu continuă a socoti facultățile și universitățile din Occident, ca și diplomele lor, superioare universităților și diplomelor noastre, că dsa continuă să subaprecieze știința românească”. Un alt participant, profesor E. Volceanu se autodemască: „Am alergat și eu la autorii apuseni. și eu am fost victima reclamei, a fotografiilor foarte frumoase, a vorbăriei risipite de tehnicienii din țările occidentale în jurul problemei urbanismului. Am văzut planuri peste planuri, prescripțiuni și studii foarte frumos executate și colorate. Citind la dreapta și la stânga, ne-am pus la un moment dat problema de a vedea ce s-a realizat în toate aceste proiecte, ce s-a făcut în domeniul urbanisticii în Statele Unite, în Anglia, în Franța sau Germania. Am constatat spre marea mea surpriză că nu s-a înfăptuit nimic [...]. Urbanismul este o disciplină care nu are viață decât în Uniunea Sovietică, decât într-o țară în care exploatarea a fost izgonită”. Din alte intervenții reiese că lipsurile cursului profesorului ing. Blitz constau în faptul „că nu reflectă lupta de clasă în domeniul tehnicii edilitare”. Despre un alt profesor (Teodoru), se spune că ar fi declarat că „tehnica sovietică se rezumă la a reproduce tehnica germană”, de unde, „se vede cât de colo că D. Teodoru este un reacționar”. □ La ancheta intitulată *Pe drumul unei literaturi pentru copii* răspund Maria Banuș, Eusebiu Camilar, Nina Cassian, Vasile Nicorovici, Cezar Petrescu.

● „Gazeta învățământului”, An II, nr. 53, informează despre *Lupta pentru pace la facultatea de filologie din București, catedra de franceză*. În articolul semnat de „conferențiar universitară” [sic!] Teodosia Graur, se spune: „Cărți reprezentative, ca *Fiul poporului*, a lui Maurice Thorez, sau *Internaționala trădătorilor*, a lui Renaud Jouvenal, sunt recomandate și discutate în aceleași seminarii. În ele se fac și comemorări: cea a Comunei din Paris e cea mai recentă. Cele două forme ale luptei pentru pace – demascarea dușmanilor și lărgirea cercului de prieteni ai păcii uniți în jurul Uniunii Sovietice – sunt astfel continuu susținute. Pentru ca linia discuțiilor la «actualități» să fie unitară, seminarul se pregătește într-un subcolectiv format din cadre didactice care predau «actualitățile».”

● În „Lupta Moldovei” sunt publicați poeți muncitori, precum Vasile Botoșăneanu, într-un început de „campanie” lirică antichiaurime sau corespondențier-reporteri, ca M. Garofeanu (*O zi de Primăvară*), plus *Scrisoarea unei tractoriste* de I. Vișinovschi și *Omul cu arma* de Al. Popovici (versuri).

● Într-un articol despre primăvară, publicat în „România liberă”, Ioachim Botez abordează, de fapt temele ideologico-literare ale epocii: „Dacă cineva s-ar apuca să cerceteze toată literatura despre primăvară câtă s-a scris la noi și aiurea sub ocârmuirile esteticii boierești sau burgheze, ar constata că anotimpul când natura însăși se reconstruiește a dat cele mai mari prilejuri de

vorbărie goală. Au fost chiar poeți sau poetese, ca de pildă acea contesă franțuzoaică ce se trăgea din os brâncovenesc, pe care primăvara o întrista și îi venea să plângă, așa, fără pricină, ca lăstarul de viță când dă mugur. De ce? Pentru că, după cum scria Lenin acum aproape jumătate de veac, în articolul *Organizația de partid și literatura de partid*, contesa care n-a legănat copii, n-a spălat la albia de rufe, n-a dat cu sapa, n-a frământat pâine, n-a țesut la război, suferea de plictiseală”. Ca să nu se afle în situația contesei, autorul scrie un reportaj despre stațiunea agricolă Viforâta, uzinele Breiner Bela (Brașov), fabrica de bere Grivița, ș.a care prin munca lor neostenită se cheamă la întrecere. „Iată cântecul adevărat al primăverii!”, spune autorul.

8 aprilie

● Geo Bogza este prezent în nr. 14 din „Flacăra” cu fragmentul *Capul Midia* reluat în volumul omonim din 1950. Tot aici participă la realizarea unui grupaj Maiakovski Cicerone Theodorescu, despre *Primul poet al realismului socialist* și Vladimir Colin, cu traducerea *șeful*. În nr. următor și M. Novicov își aduce omagiul poetului sovietic, în *Pilda veșnic vie a lui Maiakovski*. Într-o pagină specială apar tălmăciri ale Mariei Banuș, *Marșul brigăzilor de șoc*, Ninei Cassian, *Cu superstițiile ajungi la ulcele* și Veronicăi Porumbacu, *Mai*. M. Breslașu ne împărtășește *Ce a învățat de la Maiakovski*, iar M. Beniuc vorbește despre impactul liricului rus asupra poeziei noastre.

● În „România liberă”, Catrinel Oproiu scrie despre *Cântăreți și cântece noi ai vremurilor noastre noi*, elogiind următorii „cântăreți”: Didina Angheluță („îngrijitoare din Constanța, care în tinerețe a slujit pe la chiaburi”), Gheorghe Cobzaru („țaran sărac din Casincea”), Ion Chiraș („zețar la tipografia din Petroșani”), Bucură Mănătorul (muncitor), Sanda Ghinea (din Vaslui), B. Munte, Constantin Gavrila (poet nemțean), H. Grănescu (Cluj), Paraschiva Mușat, Horia Zilieru („elev utecist din Câmpulung-Mușcel”), Moldovan Vasile, Reveica Jinga, Gheorghe Zolteș, Bartfeld Gherta („fetiță din clasa a VI-a, elevă”), Ilinescu Costin. Toți aceștia au impresionat-o prin versurile lor, dar cel mai puternic a mișcat-o „poetul muncitor Bucură Mănătorul, care în povestea versificată a lui Kirr Dulgheru, redă faptul că eroul nostru, dulgherul Kirr Ștefan, de pe șantierul Dunăre-Marea Neagră, n-a putut să doarmă nopți de-a rândul, frământat de un gând îndrăzneț: să se instaleze lumină pe șantier, ca să se poată lucra și noaptea. Într-o bună zi, el a trecut la îndeplinirea acestui vis și spre bucuria tuturor, secția lui Kirr a căpătat «lămpașe» cu ajutorul cărora muncitorii pot lucra pe schimburi și noaptea”. La fel de entuziasă este primirea versurilor elevei din clasa a VI-a elementară, Gherta Bartfeld: „Foaie verde foi trifoi/ Tare bine e la noi/ Că e muncă și dreptate/ Pe meleagurile toate/ Frunză verde frunzișoară/ Bine este și la țară/ Că ne arăm ogoarele/ Bade, cu tractoarele”.

9 aprilie

- Suplimentul cu nr. 67 al „Luptei Ardealului” relatează despre viitoarele premiere de la Teatrul de Stat din Cluj. Începând cu 12 aprilie 1950, paralel cu aceste spectacole, Teatrul de Stat își va deschide o stagiune și la Lugoj, cu *O scrisoare pierdută*, iar din iunie va pleca în turneu în Centrele muncitorești și rurale din Banat și Ardeal.

11 aprilie

- În Suplimentul „Luptei Ardealului”, Nr. 69, George Munteanu semnează cronica literară a romanului lui Eusebiu Camilar – *Negura, vol. II*: „Romanul, pentru aportul său pozitiv masiv, e un avantpost înaintat al creației noastre literare în drum spre realism”.

13 aprilie

- Nr. 1083 din „Opinia” îi dedică o pagină lui Maiakovski, care va fi omagiat la 20 de ani de la dispariție printr-un spectacol la Teatrul Evreiesc de Stat, unde Gh. Agavriloaiei va susține o conferință. I se dedică aici un portret, nesemnat: „Maiakovski a fost și este cel mai bun, cel mai talentat poet pe care l-a produs epoca noastră sovietică”.

14 aprilie

- „Contemporanul”, nr. 184, publică sub semnătura lui Horia Bratu, articolul *Pentru o discuție asupra problemelor criticii literare*. Articolul pornește de la cel din „Scânțea” (2 august 1949) intitulat *Sa luptăm pentru o critică de artă principială, pătrunsă de spirit de partid*. Horia Bratu enumeră izbânzile revistei „Contemporanul” amintind descoperirea și lansarea a doi elevi, poetul Ion Anghel și folcloristul Ioan Socol, ambii liceeni. Alte nominalizări se referă la nuveliști de asemenea foarte tineri, precum Aurel Mihale, Zizi Munteanu, Ștefan Gheorghiu. În plan concret, ideile sunt exprimate astfel: „Mulțumită criticii Partidului, numărul celor care discută probleme literare s-a lărgit în mod apreciabil și prin apariția unui număr apreciabil [sic!] de nume noi. [...] Critica a devenit mai variată ca preocupări. Ea a manifestat dorința de a face o generalizare necesară, de a analiza experiența pozitivă a literaturii din ultimul an. Acestei necesități îi corespunde articolul lui N. Tertulian, *Preludiu la o discuție asupra problemelor poeziei noastre actuale*”. În ceea ce privește critica de poezie, Horia Bratu se dă pe sine însuși exemplu de proastă practică: „Așa s-a întâmplat și cu cronica închinată în «Flacăra» volumului Ninei Cassian (*An viu, o mie nouă sute șaptesprezece*), cu partea a doua din *Evoluția Ninei Cassian*, de Horia Bratu, închinată analizei aceluiași volum. În modul acesta poetului nu i s-a dat ajutorul. Între exemplele pozitive este amintit articolul lui Mihai Beniuc, *Scrisoare deschisă adresată poetului Dan Deșliu*, tipărit la câteva zile de la apariția poemului *Lazăr de la Rusca*”. □ La pagina 5,

F. I. Bociort tratează **Problema schiței în literatura noastră**. și Bociort pornește de la un alt articol, scris de Aurel Baranga (*Urzica, subiect de schiță*), în care autorul caută cu disperare o sursă prețioasă spre a o găsi în literatura sovietică (Gorki, Scedrin, Korolenco, Cehov), convins că „paginile ziarelor și revistelor așteaptă cu nerăbdare să fie înviorate de o producție bogată de schițe”. Același F. I. Bociort crede că „scriitorii noștri își vor dăruia cu dragoste munca și priceperea lor ca să dezvolte acest gen atât de iubit de publicul cititor”. □ Pe aceeași pagină, la *Poșta redacției* i se răspunde lui Petre Sălcudeanu – Brașov: „Dumneata n-ai știut cum să faci legătura între fericirea copilului și lupta pentru pace. În loc să arăți faptul că viața copilului este amenințată de planurile criminale ale imperialiștilor de peste Ocean, și în felul acesta să insiști asupra hotărârii părinților de a-și înzeca eforturile pentru a răsturna manevrele ațățătorilor de război anglo-americani, dumneata îi pui pe părinți să ție «lecții de politică»”. □ La *Antologia Poștei redacției* este reproducă o poezie a lui Ilie Purcaru, elev Craiova.

- În cronică la volumul al II-lea al romanului *Negura*, de Eusebiu Camilar, S. Damian face din nou reproșul că „influența oamenilor sovietici în transformarea poporului român este insuficient reprezentată” („Scânteia tineretului”).

- Geo Bogza îl evocă pe Maiakovski în articolul **Marele poet al Marii Revoluții**, publicat în „România liberă”: „Luată de avântul acestei mărețe revoluții pe care nici un alt poet din vremea sa n-a știut s-o trăiască și să o exprime, umerii lui Maiakovski au crescut atât de mult, încât și pe când era încă în viață, acest superb poet și bărbat, devenise propriul său monument”. Pe aceeași pagină sunt reproduse versuri ale lui Maiakovski: *Black and white, Poemul lui octombrie* (fragmente).

13-14 aprilie

- „Universul”, în nr. 84 și 85, îl omagiază pe Maiakovski, poetul Marii Revoluții Socialiste, după 20 de ani de la moarte.

- „Veac nou”, nr. 17 din 14 aprilie, îi este dedicat liricului rus, cu un portret realizat de M. Novicov: **V. Maiakovski, luptător împotriva imperialismului**. „Au trecut 20 de ani de la moartea lui și n-a pălit cu nicio iotă vigoarea versurilor sale, a celui ce spunea: *Eu mă simt o uzină sovietică/ producătoare de fericire*”.

- Și nr. 791 din „Viața sindicală” conține de asemenea un **grupaj Maiakovski**, în care sunt reproduse articolul lui Em. Suter, **Modul de viață american văzut de Vladimir Maiakovski**, o traducere de Ovidiu Răureanu, *Istoria Cuznețcos-țroiului* și un omagiu al muncitorilor de la Clubul Sindicatului Metalchimic, aceștia dezbătând viața și opera autorului sovietic.

15 aprilie

- „Scânteia” dedică o pagină lui Vladimir Maiakovski, „cel mai bun, cel mai talentat poet al epocii sovietice”, la 20 de ani de la moartea acestuia. Textul de

fond al paginii este semnat de Victor Bârlădeanu și flancat de texte ale poetului sovietic, între care însemnările *Cum am descoperit eu America*, în care prezintă putrefacția societății imperialiste, crimele, injustițiile, inegalitățile sociale etc.

- În „Scânteia tineretului”, S. Damian, foarte activ în publicistica vremii, semnează articolul *Maiakovski, poetul tinereții comuniste*.

- „Universul”, nr. 85, 86, 87, precum și următoarele se ocupă de evenimentul principal al anului: Congresul Mondial al Partizanilor Păcii și semnarea în numele vieții a Apelului Comitetului Permanent. Printre alte adevăruri: Iorgu Iordan – decanul Facultății de Filologie, dar și patriarhul Justinian și toți mitropoliții.

- Nr. 1147 din „Lupta Moldovei” este tot unul *Special Maiakovski*. Printre textele tematice, *Poetul Revoluției* (articol nesemnat), *Poezia lui Maiakovski exemplu și îndemn pentru toți poeții!*, de Nicolae Tatomir, și *șeful* (traducere de Vladimir Colin).

16 aprilie

- Mihai Codreanu publică în „Lupta Moldovei” un *Cântec pentru pace*: „Oricând și oriunde, cu același avânt/ Din zori pân ce noapte se face/ Un cântec răsună pe-ntregul Pământ/ *Vrem pace*” □ În numărul următor din 17 aprilie, George Lesnea semnează *Orologiul Kremlinului*: „și-n suflete trezind elanul/ Deasupra beznelor ce pier/ Apare secera-ciocanul/ În locul soarelui pe cer”.

- Petru Comarnescu recenzează volumul sociologizant al lui I. Vitner despre Th. D. Neculuță, în nr. 87 din „Universul”: „Amplul și documentatul studiu critic al lui Ion Vitner constituie o temeinică și hotărâtoare contribuție la cunoașterea și iubirea operei poetului revoluționar D. Th. Neculuță, restituit, cu ajutorul învățăturii marxist-leniniste și cu o vrednică devoțiune, maselor muncitoare pentru care poetul a scris, a luptat, s-a jertfit, plin de încredere în lupta și în viitorul lor. Față de poezia predecesorilor săi, Pincio, Mille, Traian Demetrescu, Beldiceanu, poezia lui Neculuță nu exprimă numai revolta socială ci devine o poezie revoluționară oferind deci și soluția pentru fenomenele constatate. Criticul I. Vitner subliniază caracterul revoluționar al operei poetului cizmar, însemnătatea ei deosebită în literatura noastră, pentru că ea înregistrează, în forme de un înalt nivel artistic, această încheștare de forțe din ce în ce mai puternică, conștiința de clasă din ce în ce mai fermă a proletariatului țării noastre”.

17 aprilie

- În „Suplimentul Luptei Ardealului”, nr. 70, P. Apostol este prezent cu *Lupta împotriva cosmopolitismului, parte de nedespărțit a luptei pentru pace*, alături de un grupaj Maiakovski – poemul *Noi nu credem*, în traducerea lui A. E. Baconsky.

19 aprilie

- La 19 aprilie 1950, prin decretul nr. 92, imobilele foștilor industriași, bancheri, mari comercianți, exploatatori de locuințe și hoteluri și ale altor

asemenea elemente ale marii burghezii intră în „proprietatea poporului” – adică a statului comunist. Actul abuziv, în fapt o a doua naționalizare, lasă practic în stradă, fără imobile, mii de familii.

- „Luptătorul bănățean”, nr. 1678, relatează că, după vizita lui Eusebiu Camilar din 16 aprilie, pentru a-și promova *Negura*, are loc o amplă dezbatere la Industria Lânei asupra romanului, ce constituie implicit o însuflețită manifestație contra ațățătorilor la război. Al. Jebeleanu vede în *Negura*, ca și oamenii muncii, „o armă în lupta pentru pace, care ajută și populația sârbă în lupta antititoistă”, dar, pe de altă parte, părerile și impresiile de la aceste manifestări îl vor ajuta și pe scriitor printr-o critică sănătoasă, „să-și îndrepte lipsurile pentru viitor”.

21 aprilie

- „Contemporanul”, nr. 185, conține evocarea lui Zaharia Stancu *Un an de la Congresul mondial al Păcii*: „La un an de la Congresul Mondial al Păcii de la Paris și Praga, frontul păcii crește și se lărgește neconținut. Acest front condus de Uniunea Sovietică și de marele Iosif Vissarionovici Stalin va câștiga bătălia vieții, bătălia păcii”. □ La pagina 3 este prezentată „Chemarea Congresului Mondial al Păcii (Stocholm)” căreia i se răspunde sub titlul *Pentru Pace, împotriva canibalilor războiului*: „Lucrând cu toată râvna în sectorul nostru științific (al algebrei moderne), hrănindu-ne din gândirea marilor algebrști sovietici, avem siguranța de a lupta pentru pace” (Ion Barbu – Dan Barbilian); „Nu vor cuteza! Să afle: fiecare acord din uriașa simfonie a păcii va ști să se prefacă în armă de apărare a ei” (Ury Benador); „Să combatem prostia – arma preferată a imperialismului” (Geo Bogza); „La luptă pentru apărarea Păcii, pe care o duce poporul român alături de oamenii cinstiți din lumea întreaga, aduc și eu contribuția mea. printr-o piesă care va fi gata în Mai” (Lucia Demetrius). „Aș vrea să am un glas de o mie de ori mai puternic ca să strig: pace, primăvară, muncă, bucurie!” (Emil Isac). „Dacă m-ar întreba cineva, cum pot eu, un simplu poet, un scriitor, să contribui la împiedicarea unui război armat, voi răspunde că armele pe care meseria mea mi le oferă și care fac din mine cel puțin un comandant de pluton al conștiințelor civice” (Miron Radu Paraschivescu); „Să propagăm credința neclintită în U.R.S.S.” (Mihai Ralea); „Nu cred să existe vreun om care păstrând încă încredere în rațiune și în viitorul speței lui, să accepte ideea războiului, ca singura soluție posibilă a crizei prin care trece epoca noastră” (Tudor Vianu); „A aștepta în turnul de fildeș, dezlănțuirea catastrofelor premeditate de alții, pentru a plânge apoi pe ruini, nu mai este îngăduit nici unui savant, nici unui poet, nici unui romancier, nici unui artist, care a preluat făclia luminoaselor creații s-o transmită din generație în generație” (Cezar Petrescu). La „chemare” mai răspund: Chiril Economu și George Vraca. □ În pagina 5, ca o continuare a textelor precedente este reprodusă *Scrisoarea studenților de la Institutul de construcții din*

București, adresată revistei „Contemporanul”: „Noi dorim ca, cursurile de la Institutul nostru să fie pătrunse de spirit patriotic, de dragoste nemărginită față de mărețele cuceriri revoluționare dobândite de poporul muncitor [...]. Adunarea a hotărât deasemeni, ca atitudinea dârză a studenților de Institutul de construcții și hotărârea ei de a se combate orice manifestare cosmopolită și antipatriotică și orice tendință de a despărți problemele tehnicii și practica construirii socialismului, să fie înfățișată în mod public printr-o scrisoare trimisă revistei *Contemporanul*”.

● „Gazeta învățământului”, an II, nr. 55, prezintă pe prima pagină adeziunile academicienilor Grigore Moisil și Iorgu Iordan la *Apelul pentru interzicerea armeei atomice*. În același număr este anexată broșura *Îndrumări în legătură cu pregătirea sfârșitului de an școlar în învățământul elementar și mediu*, din care extragem cerințele pentru literatura română: „Planificând în același mod materialul privitor la studiul operei lui I. L. Caragiale, profesorul de literatură va putea arăta elevilor că I. L. Caragiale prezintă pentru noi o mare valoare datorită puterii lui de demascare a viciilor putredului regim burghezomoșieresc (*O scrisoare pierdută*) și a scăderilor societății contemporane lui (*D-I Goe, Vizită*, etc.). Această atitudine a scriitorului oglindește dragostea lui fierbinte pentru patrie. [...] Din materialul ajutător, folosit în cursul anului – din diferite publicații – poezii, schițe, etc. să se aleagă acel material care tratează problemele luptei pentru pace, ale eroismului în muncă, ale prieteniei cu U.R.S.S., etc. creații ale literaturii noi din R.P.R.”

22 aprilie

● „Universul”, nr. 92, este unul Special dedicat lui Lenin, marele geniu al omenirii muncitoare, la 80 de ani de la naștere: articole de Sașa Georgescu (*EI trăiește*: „Învățătura lui Lenin dezvoltată și îmbogățită de marele Stalin luminează astăzi drumul către fericire și libertate al tuturor popoarelor din lume”) și M. Sevastos (*Viața de luptă a lui V. I. Lenin*: „După cum toate popoarele dormice să-și scuture jugul nazist căutau cu încredere și cu nădejde la Steaua Kremlinului, astăzi noroadele lumii însetate de pace stau cu ochii țintă la același semn simbolic din vârful turnurilor sovietice care străjuiesc blocul uriaș de granit cu nuanțe purpurii unde e locul de oprire a unui om și vatra pururi aprinsă a unei idei”). Are loc și o Mare Adunare Festivă în Sala Ateneului, unde ține o cuvântare Leonte Răutu. și nr. 16 din „Flacăra” îi este destinat tot lui Lenin, cu poemele *Ziua de naștere a lui Lenin* de șt. Scipaciov, în traducerea lui Dan Deșliu, și *Balada despre leninism* de Ilya Selvinsky, tradusă de Mioara Cremenc.

● Din nr. 1153 al „Luptei Moldovei” se anunță, cu prilejul celei de-a 80-a aniversări a lui V. I. Lenin, prin filiala A. R. L. U. S., deschiderea pe 21 aprilie la Iași în Sala Bibliotecii Arlus a expoziției cu tema *Lenin, în pictura sovietică*. Are loc și o adunare festivă pe 22 aprilie, în sala Teatrului Național,

cu o conferință a lui Leri Lesner, secretarul adjunct al Județenei I. M. R., care a vorbit despre viața și opera lui Lenin (pagină specială în nr. 1154/23 aprilie).

- Pe lângă alte articole și versuri dedicate lui Lenin, de reținut în nr. special 798 din „Viața sindicală” poemul omonim al lui Victor Tulbure („Din sat în sat, din oraș în oraș/ Numele lui, uriaș, uriaș/ Lenin: tractoaree ară și ară/ Lenin: cresc holde de grâu și secară”) dar și textul (nesemnat) **Leninismul și lupta popoarelor pentru pace**, preluat din publicația „Pentru pace trainică, pentru democrație populară”, nr. 16/76 din 21.04.1950. „Dar, după cum ne învăța Lenin, ar fi funest pentru cauza păcii să ne mulțumim cu succesele obținute și să ne culcăm pe lauri. IMPERIALIȘTII NU DORM! ...] Lenin ne învăța să luptăm pentru cauza popoarelor cu toată pasiunea, cu toată consecvența. Fără a ne precupeți forțele și energia în apărarea acestei cauze”.

23 aprilie

- Și nr. 1092 din Opinia” îi aduce un omagiu lui Lenin, la 80 de ani de la naștere (22 aprilie), cu portrete (nesemnate), versuri de Sandu Fair (*Istoria lui Lenin*); *Moartea lui Lenin așa cum a fost* (fragmente din Maxim Gorki); *Atitudinea lui V. I. Lenin față de cultură și artă* (semnat T., pe marginea volumului *Materialism și empiriocriticism*)

24 aprilie

- „Suplimentul”, nr. 71, din „Lupta Ardealului” include și textul program **Lenin și literatura** de A. Martin: Opera lui Lenin înseamnă pentru fiecare scriitor român o carte de căpătâi din care vom scoate mereu noi îndrumări pe calea cea justă, de a servi prin scris cauzei socialismului”.
- Din „Lupta Moldovei” reținem adeziunea *Pentru Pace!* („Pe lista măreacă punându-mi condeiu semnez: Gh. Lesnea, Poet, RPR”).

25 aprilie

- „Opinia” publică textul **Literatura, oglindă a luptei pentru socialism, pentru viață**, de Traian Țanea, despre înființarea primelor cercuri literare în fabrici și întreprinderi (țesătura, E.T.A.C.S, C.F.R.) și reorganizarea pe baze noi și sănătoase a Cenaclului Literar A. Toma, prin organizarea în școli a diferitor cercuri literare, prin intensificarea activității critice, făcute în spiritul esteticii marxiste. La Iași s-au pus bazele unei rodnice activități în domeniul creației literare. Se semnalează și apariția revistei „Iașul nou” (eveniment prezentat pe larg în nr. 1111 din 18 mai 1950), în cinstea zilei de 1 Mai, care va continua Almanahul literar „ÎNAINTE”.

27 aprilie

- G. Lesnea este prezent în „Universul” cu poemul *Semnez pentru pace*: „Semnez ca obuzul de foame să crape/ semnez pentru oameni și dârzul lor

crez/ semnez pentru luna vâslind peste ape/ semnez pentru pașii de țință aproape/ semnez pentru viață și pace, *semnez*".

28 aprilie

● În „Contemporanul”, nr. 186, Nina Cassian semnează poema *Să piară Makronissos!* (lagăr grecesc comparat de poetă cu lagărele de la Dachau, Auschwitz, Maidanek): „Makronissos. Albastrul înserează/ Dar țipătul e treaz peste stihii./ Uneltele dolarului lucrează/ și ciocănesc pe nicovale vii// [...] Ce lagăr bun! Ce abator model!/ Ce tehnică de soi, americană!/ Cu camere speciale de măcel,/ Cu săruri pentru presărat pe rană,// Ciomege peste trup și peste visuri,/ Meticuloase chinuri, joc de artă/ Însângerate lucrături, dichisuri/ Pe carnea libertății încordată”. □ În pagina a doua, este reprodus reportajul versificat al Mioarei Cremene, *Raport de 1 Mai*: „Eu, Mihai Frunză, de-acî din uzină, strungar,/ Mi-am privit munca-n aceste zile ca pe-un dar,/ Pe care-l faci în taină, cu degete grăbite,/ Cu gândul dinainte trimes unei iubite”. □ Petru Vintilă semnează poezia *Schimbul de onoare al oamenilor artei*: „În marșul acesta, oameni de artă,/ Cotul poetului să-l simtă tovarășul miner/ și steagul leninist ce oaste păcii îl poartă/ Biruitoare falduri să urce pân-la cer!”. Pe aceeași pagină este comentată elogios-concis *Ziua cea mare*, piesă de teatru aparținând Mariei Banuș: „Dar piesa Mariei Banuș mai are o calitate: aceea de a fi prezentat cu mult realism tipul chiaburului, dușmanului de clasă, care încearcă prin orice mijloc, prin orice crimă, să împiedice constituirea gospodăriei colective.”. □ În cadrul rubricii „Tineri poeți”, este prezentat Ion Motoarcă, elev în clasa a XI-a a Liceului de băieți din Arad. Autorul articolului (necunoscut) insistă asupra semnificațiilor poemului *Glasul docherilor*, prefătat de moto-ul: „Din fiordurile Norvegiei și până la coastele Italiei, docherii refuză să descarce armament american”. Apoi recenzentul citează câteva pasaje vag minulesciene: „Un continent întreg/ ascuns sub jeg,/ Cuprins de frigurile morții/ lasă deschise larg canaturile porții/ să iasă/ dansând pe ața ploii/ strigoii/ coloniilor pierdute/ ca niște mari cohorte abătute”. □ În p. 6, Letiția Papu dedică versuri tinerei Raymonde Dien, din orașul Tours, care s-a aruncat înaintea unui tren încărcat cu tancuri, spre a-l opri. Gestul ei, se arată, a fost imitat de sute de bărbați și femei: „Cresc baricade roșii și vor frânge /Pe trădătorii negustori de sânge.”

29 aprilie

● „Flacăra”, nr. 17, cuprinde articolele *1 MAI 1950*, nesemnat, *De 1 Mai trei generații luptă pentru pace*, de Veronica Porumbacu și *Tema muncii socialiste în literatura noastră*, de Titus Ștefanescu Priboi. □ Poezia este ilustrată prin *1 mai la Belgrad* de Miha Dragomir, *Primul rod* de Corneliu Leu, *Mai sus de Pietroșița sub Rătei* de V. Tulbure și *Dimineață de mai* de Semion Kirsanov, în traducerea lui Radu Boureanu.

30 aprilie

● În „Opinia”, 1 Mai 1950 este întâmpinat și la Iași cum se cuvine prin realizări și mitinguri, cu versuri (*Cântec pentru 1 Mai*, de George Lesnea) și manifestări în Cămine Culturale. În pagina culturală mai putem citi: **Traian Demetrescu, un poet al dezrobirii**, fragmentul *Anica Dișei*, din nuvela *Bostanii*, de I. Istrati, și aniversarea a 20 de ani de la instituirea Ordinului Lenin, cea mai înaltă distincție care se acordă în munca de construcție a Socialismului.

● „Lupta Moldovei” publică „Programul zilei de 1 mai” care cuprinde conferințe despre Ilie Pintilie și șalom Aleichiem, un miting și o demonstrație în Piața Unirii, cu o prelegere a lui Ion Niculi (membru C.C. al P.M.R. și vicepreședinte al M.A.N.) și serbări în toate Căminele Culturale. Sunt reluate și chemările de 1 Mai ale C.C. al P.C.R.. □ De 1 Mai apare și Almanahul „Iașul nou”.

● „Universul”, nr. 99, este dedicat aceleiași zile, cu poeme omonime de Victor Eftimiu („Aci, în răsăritul acestei lumi bătrâne,/ Noi suntem tinerețe, lumină, viitor./ Soldați ai Popularei Republice Române./ Sus, pe locomotive, pe ziduri, pe tractor.”) și Virgil Teodorescu, cu poemul *Scrisoarea* (din volumul *Pentru Pace, pentru Socialism*), o poezie de dragoste între un miner și o țesătoare.

● M. Beniuc este prezent în paginile revistei „Viața sindicală” cu *Înflămurată-n roșu, țara toată*: „Nu e putere-n lume să-i doboare,/ Priviți la bolșevicii mei în frunte!/ Cu steagurile purpurii în soare/ Sunt, dintre munți, ei cel mai mare munte”.

● Un amplu reportaj a lui Geo Bogza cu un titlu angajant, **Mărturie pentru electrificarea satelor**, apare în „România liberă”: „Îmi imaginez peste 25 de ani călătoria unui tânăr poet pe deasupra pământurilor țării noastre, ieșite definitiv din întunericul în care au fost scufundate. [...] Imaginea omului în mijlocul universului cresc și mai mult... pluti alături de marile constelații... acoperi cu umerii tot cerul... deveni grandioasă”.

[APRILIE]

● Primul text din cuprinsul numărului 4 al revistei „Viața Românească” este **Către toți oamenii cinstiți și doritori de pace din Republica Populară Română**, apel lansat de Comitetul Permanent al Congresului Mondial al Partizanilor Păcii care a avut loc la Stockholm între 15-19 martie □ Jumătate din titlurile cuprinse în sumar reprezintă creații cu diverse teme ale epocii. Publică: Dan Deșliu (*Cântec de Mai*), Ion Bănuță (*Inima Griviței*), Mihai Beniuc (*Orezărie, Mirare și altele*), Lucia Demetrius (piesa în trei acte *Vadul nou*), Valeriu Moisescu (*Eleva Ana luptă pentru pace*). □ Alexandru Jar continuă cu fragmente din romanul *Sfârșitul jalbelor*), iar Mihai Dragomir și Mihnea Gheorghiu traduc din poezia lui Maiakovski □ La rubrica „Teorie și critică”, Horia Deleanu identifică **O trăsătură de bază a poeziei lui Maiakovski**. În cadrul aceleiași rubrici, Eugen Campus urmărește **Dezvoltarea temei 1 mai în literatura noastră**, Mihai Gafița analizează „Cetatea de foc” în

lumina discuțiilor de la Reșița (referindu-se la dezbaterea piesei lui M. Davidoglu cu muncitorii care au adus critici și sugestii prețioase), iar Horia Stancu ***O temă nouă în dramaturgia noastră*** (colectivizarea, în piesa Mariei Banuș, *Se-apropie ziua*, publicată tot în „Viața Românească”). □ „Recenzii” semnează M. Petroveanu, Mihnea Gheorghiu și Tașcu Gheorghiu.

• Alte tinere prezențe literare, dar deja afirmate în publicațiile timpului, colaborează la revista „Caiet Cultural”: Veronica Porumbacu, *Colinda vântului*, Virgil Teodorescu, *Scrisoare*, Victor Popa, *Pe aici trece Canalul*, Mișu Dragomir, *Pe malul Adriaticei*.

• În „Almanahul literar”, nr. 5, o anchetă privitoare la ziua de 1 Mai reunește răspunsurile lui E. Isac, Gaal Gabor, Nagy Istvan, A. Ciupe etc. Versuri pe aceeași temă semnează V. Felea, I. Brad, G. Baronzi, A. E. Baconsky. □ I. Ehrenburg este prezent cu *Bastionul Păcii*, iar Pușkin cu poemul *Ruslan și Ludmila* în traducerea lui M. R. Paraschivescu. □ D. Micu semnează textul ***Poezia lui 1 Mai și câteva probleme literare***, iar ***Actualitatea lui Maiakovski*** este demonstrată de M. R. Paraschivescu. □ Câteva cărți ale momentului beneficiază în acest număr de recenzii: E. Camilar – *Negura* (D. Mircea), N. Moraru – *Studii și eseuri* (V. F.), I. Vitner – *Viața lui D. Th. Neculuță* (A. Martin), Mișu Dragomir – *Prima șarjă* (G. Munteanu), V. Barba – *Tulnice în munți* (I. Târnăveanu).

MAI

1 mai

• „Suplimentul cultural” al „Luptei Ardealului” este dedicat Zilei oamenilor muncii, cu un poem de A. E. Baconsky, *Odă la 1 Mai*: „Slăvită zi, te cânt și mînfior/ Chemarea ta în sânge îmi răsună/ Un cântec tânăr zboară visător/ Din lira mea cu mlădiata strună”. Pe aceeași temă publică versuri A. Felea, A. Rău, I. Brad, iar articolul de fond îi aparține lui Emil Isac. Este ultimul supliment cultural în respectivul format al gazetei. Din acest moment mai apar doar sporadic, în pagina 2 – culturală – anumite articole de interes, de obicei nesemnate.

• „Licurici”, nr. 143, celebrează un an de la înființarea organizației de pionieri în R.P.R. prin *O poveste de 1 Mai* de Olga Brateș și *Fluier de mai* de Horia Aramă.

5 mai

• În „Luptătorul bănățean” se celebrează Ziua Presei Sovietice, prin preluarea a trei articole: ***Presa sovietică în lupta pentru pace*** de N. Samanski, ***Ziarele poporului sovietic*** de V. Gonciarov și ***Forța presei bolșevice*** de N. Petrov, din care reproducem un scurt fragment: „Înalta ideologie, partinitatea, legătura indisolubilă cu poporul, justetea – acestea sunt minunatele principii caracteristice presei bolșevice. [...] Factor activ în lupta pentru pace și pentru demas-

carea ațăătorilor la un nou război, presa sovietică își îndeplinește cu cinste mărețele sale sarcini [...] glasul ei e ascultat de milioane de oameni”. □ În același număr, la 132 de ani de la naștere. Marx este omagiat într-un text fără semnătură: „Atât prin învățăturile cât și prin activitatea sa, Marx a fost tipul desăvârșit al revoluționarului. A fost un revoluționar în știință, descoperind legile care guvernează mersul înainte al istoriei omenești, a dezvăluit rolul hotărâtor al luptei de clasă și rolul proletariatului în lupta pentru făurirea orânduirii socialiste. Dar Marx a fost și un *activist revoluționar*, înarmat cu toate instrumentele artei celei mai înaintate, un revoluționar la care gândirea și acțiunea formau o unitate dinamică”. □ „Universul”, nr.102, cuprinde articole similare, precum cel al lui Sașa Georgescu, privind rolul „cele mai înaintate și democratize presei din lume”, cea sovietică.

5 mai

● Acad. Șt. Danielopolu semnează în „Contemporanul”, nr. 187, apelul intitulat *știința în slujba păcii*, în care declară: „Cel mai frumos apel pentru pace a fost făcut într-unul din discursurile sale la *Congresul internațional de fiziologie* din 1935, de Ivan Petrovici Pavlov.” Argumentul constituie un serios motiv de luptă împotriva „ațăătorilor de război”. □ Eugen Luca își scrie cronică literară pe marginea cărții lui Ion Vitner (*Viața lui Th. Neculuță*) în termeni ditirambici: „[...] lucrarea tov. Vitner marchează un serios pas înainte în reconsiderarea clasicilor noștri și constituie un exemplu de critică științifică partinică, demni de a fi urmat de cât mai mulți critici”. □ Pe aceeași pagină, Irina Răchițeanu-șirianu invocă *Atitudinea critică și autocritică a actorului față de rol*. În ceea ce-i privește pe interpreții rolurilor negative, Irina Răchițeanu-șirianu adaugă: Unii se întreabă dacă, în acest caz, actorul poate interpreta just neîubindu-și personajul. Desigur că da. Actorul va urî cu toate puterile pe dușmanul pe care-l jacă, dar își va iubi cu neschimbată căldură arta lui, tehnica care-i permite a reda cât mai bine pe omul pe care-l joacă.

6 mai

● În nr. 18 din „Flacăra”, Eugen Frunză parodiază *Balada chiriașului grăbit* a lui G. Topârceanu, prin *Balada chiriașului nou*: „Îmi dă găzduire poporul/ și aici eu, madam, mă fixează/ Căci anii nu trec de pomană/ și trântorii jalnic se trec.../ Să-ți fie de bine, cucoană/ Că eu de aici nu mai plec!”.

7 mai

● „Scânteia” prezintă ca pe „o izbândă a noii dramaturgii românești”, piesa *Ziua cea mare*, de Maria Banuș, „prima piesă în literatura noastră care oglindește lupta țăranimii muncitoare conduse de Partid pentru crearea gospodăriei colective, prima piesă care înfățișează chipul mârșav al chiaburului ce nu se dă înapoi de la nicio faptă ticăloasă în fața luptei pentru făurirea socialismului la sate”.

● „Lupta Moldovei” informează că sub semnul lui *I Mai* scriitorii ieșeni au scos Almanahul „Iașul nou”, iar Cenaclul Literar „A. Toma” a organizat un concurs de poezie, pe teme noi, care reflectă lupta pentru pace și pentru construirea socialismului. Dintre angajamentele lirice entuziaste sunt reproduse cele ale premianților Cenaclului, Corneliu Coștiug și S. Horoveanu, dar și ale poeților muncitori Antoaneta Ocheană, de la Fabrica „Țesătura”, decorată cu „Medalia Muncii”, și Chirilă Dumitru, de la Atelierele CFR. □ În ediția din 13.05.1950 a ziarului, Georgeta Horodincă analizează cuprinsul „Almanahului literar” de la Iași, în articolul *Citind versurile Iașului nou*. Autoarea discută aici creațiile tinerilor poeți M. Albu, Darie Magheru, A. Andrieș, Al. Popovici cât și pe cele ale consacraților Otilia Cazimir, M. Codreanu, G. Lesnea. În opinia autoarei, versurile „Iașului nou” impun o direcție nouă pentru poezia Moldovei. Ele „însemnează temelia unei noi concepții, prin semnificația lor ideologică dovedind că poezia nostalgică a «boemelor» a luat sfârșit, că tinerii poeți urcă astăzi pe alte drumuri decât pe cele bătute odinioară”.

8 mai

● Zamfir Brumaru publică în „Scânteia” o cronică laudativă la piesa *Ultimul mesaj*, de Laurențiu Fulga, pusă în scena la Teatrul Armatei. Piesa vorbește despre „războiul nedrept împotriva Uniunii Sovietice” și despre activitatea comuniștilor din rândurile armatei în scopul demonstrării acestei idei. În opinia cronicarului, succesul s-a datorat faptului că autorul a folosit „din plin exemplul strălucit al teatrului sovietic, teatrul realismului socialist”.

9 mai

● Cicerone Theodorescu semnează în „Universul” poemul *De ziua victoriei: „Popoarele lumii/ Vor pacea s-o apere/ și-n lumea-noită/ Cu sângele gloatelor/ Lumina palpită/ Nu plumbii armatelor!”*.

12 mai

● „Contemporanul”, nr. 188, reproduce pe prima pagină *Oamenii culturii luptă pentru pace*, aparținând scriitorului argentinian Jorge Amado, cu precizarea „text scris special pentru «Contemporanul»”. □ Pornind de la comentariile lui Mihnea Gheorghiu (la volumul lui Vlaicu Bârna, *Tulnice în munți*), Radu Lupan vine cu o nuanțare: „Analiza tendințelor –contradictorii uneori, vădite de poemul *Tulnice în munți*, arată că în poezia lui Vlaicu Bârna coexistă și nu numai din punctul de vedere al limbajului, puternice rămășițe de formalism alături de o atitudine progresistă, de cântăreț al transformărilor prin care trecem”.

13 mai

● G. Călinescu semnează în „Flacăra”, nr. 19, articolul *Alături de Joliot-Curie – pentru Pace*: „Ca un mare savant ce este, Joliot Curie nu se poate resemna să devină un fabricant oarecare de îngrozitoare explozibile. Nu încredințezi un

scalpel cu care să extirpi tumorile bolnavilor unui criminal dispus a spinteca oamenii sănătoși. Este dar foarte firesc ca un expert al energiei atomice, precum este Joliot Curie, să lupte din tot sufletul ca forța la descoperirea căreia a contribuit să nu se adjudece fabricilor de bombe. Cei care cred că îndepărtându-l din laborator pe Joliot Curie îl pot sustrage acțiunii societății savanților părtași la cauza popoarelor împotriva amatorilor de război sunt pradă unei iluzii. Înfierez actul brutal săvârșit de guvernul americanizat de la Paris împotriva ilustrului savant francez și în năzuința comună cu oamenii muncii de pretutindeni îmi pun energiile în serviciul păcii”. □ În același număr, pe o temă similară, de înfrățire cu intelectualii de stânga de pretutindeni, J. Popper cere **Libertate pentru Nazim Hikmet!** De asemenea, în nr. 20, din 20.05.1950, Elisabeta Luca semnează articolul **Eliberați-l pe Dennis!** (este vorba de secretarul general al Partidului Comunist American, Eugene Dennis, aruncat în închisoare de către Autoritățile din SUA).

● „Lupta Moldovei” anunță organizarea unui nou concurs literar, de poezie și nuvelă, cu tema **11 Iunie 1948**. Rezultatele concursului sunt publicate în numărul din 10 iulie, premiul întâi fiind obținut de Nicolae Ioan Pintilie, cu poemul *Viața nouă* – acesta devenind una dintre semnăturile constante ale gazetei. Alt premiant este George Damian, cu *Angajamentul Irinei*, iar în proză sunt remarcați I. G. Vasiliu și Ovidiu Munteanu. La fel ca în majoritatea acestor concursuri de gen, numele premianților nu vor avea vreo rezonanță literară ulterioară. Cităm din poemul câștigător al lui Pintilie: „Norma de pe o zi pe alta crește/ Planul în curând l-om depăși/ Iunie cu soarele-i sclipește/ Fabrica sclipește și mai și...”.

14 mai

● „Scânțea” publică o nouă cronică la piesa Mariei Banuș, *Ziua cea mare*, semnată cu inițialele „V.I.” (Ion Vitner?). De această dată tonul este mai critic, reproșându-se autoarei că a reflectat prea palid rolul comuniștilor în viața satului. Cronicarul apreciază însă, însușirea metodei realismului socialist, relevarea luptei de clasă, caracterul educativ și bogăția de idei a piesei.

● Mariana Pavelescu recenzează, în „România liberă”, „Almanahul literar” nr. 4, criticând absența unor teme actuale: „Întregul număr al «Almanahului» demonstrează că lupta pentru pace nu a constituit o preocupare pentru redacția revistei. Aceasta, pentru că în afară de Tov. A. E. Baconsky, care atinge tangențial această problemă în poemul său *Femeie care cântă* și în articole ocazionale scrise pentru *Ziua Femeii* – revista nu publică nici un rând despre această sarcină centrală a noastră, a tuturor”. (*Aprecieri diverse și critici aplicate*) .

19 mai

● În „Contemporanul”, nr. 189, Petru Vintilă semnează articolul **Cât mai multă literatură**, iar la p. 3, prin publicarea textului lingvistului Cikobava din Tblisi, este pus în discuție marrismul lingvistic.

20 mai

- Recenzând două apariții oarecare în colecția „Pagini alese” a Editurii Tineretului, S. Damian formulează enunțuri-directivă: „În fața istoriei literaturii noastre situată pe pozițiile clasei muncitoare stă o sarcină de mare răspundere, profund patriotică, sarcina reconsiderării literaturii creată de poporul nostru, împotriva interpretărilor false cu care scribii burghezo-moșierimii au schimonosit în fel și chip operele scriitorilor de seamă din țara noastră”. („Scânteia tineretului”)

- „Flacăra”, nr. 20, publică un Comunicat asupra ședinței plenare a CC al PMR, care a avut loc între 15 și 17 mai și în care s-au discutat Proiectul Codului Muncii, Raportul asupra raionării teritoriului R.P.R., rapoartele asupra recrutării a noi membri de Partid și sarcinile care le revin organizațiilor partinice și de Stat. □ Tot aici, J. Popper recenzează schița lui V. Em. Galan, *Calul lui Moș Eftime*, apărută la Ed. Scânteia.

21 mai

- Are loc deschiderea festivă a Galeriei Naționale de Pictură și Sculptură, din cadrul Muzeului de Artă al R.P.R., *Cuvântul de deschidere* al ministrului Artelor, Eduard Mezincescu, fiind rostit în prezența lui Traian Săvulescu, P. Constantinescu Iași, I. Chișinevski și S. I. Kavtaradze, ambasadorul URSS „Prezentând în mod cât mai științific dezvoltarea artelor plastice în țara noastră și scoțând în evidență creațiunile marilor maeștri din secolul al XIX-lea și bogăția tradițiilor artei realiste în țara noastră, deschiderea Galeriei Naționale va contribui la spulberarea teoriilor cosmopolite, antipatriotice asupra dezvoltării culturii poporului român, puse în circulație de ideologii burghezi”. („Universul”).

24 mai

- Un alt episod al celei mai importante campanii ideologice a anilor 1949-1950 se desfășoară și în nr. 1706 al „Luptătorului bănățean”, prin articolul nesemnat *Să luptăm împotriva cosmopolitismului în știință și tehnică!*, prelungire a reacției provocate de „abaterile” „Revistei de oftalmologie” acuzate de cosmopolitism, care este „folosit de imperialiștii anglo-americani ca o armă ideologică îndreptată împotriva suveranității naționale”. „Cosmopolitismul este veninul ideologic al înrobitorilor de popoare, al susținătorilor exploatarelor economiei, al ațățătorilor la război. [...] Cu teoriile lui asupra «științei universale» cosmopolitismul neagă contribuția adusă la patrimoniul științei de națiunile eliberate de sub jugul imperialismului, ca și de cele aservite monopolurilor, slăbește încrederea oamenilor de știință în propriile lor forțe, îndeamnă la supunere în fața dominației imperialiste, la trădarea de patrie”.

25 mai

- „Universul” reia Conferința lui Gh. Hossu, director general al lucrării Canalul Dunărea-Marea Neagră, *Despre importanța Canalului în construirea Socialismului*.

26 mai

- În „Contemporanul”, nr. 190, A. Toma i se adresează *Fratelui poet Nazim Hikmet în greva foamei*. □ La p. 3 continuă, din numărul precedent, discuția asupra problemelor lingvisticii organizate de ziarul „Pravda”. Textul reproduș se intitulează *Pentru dezvoltarea creatoare a moștenirii academicianului N. I. Marr*, de acad. Mescianikov.

27 mai

- Poetul G. Leonidze, decorat cu Ordinul Lenin, este prezent în paginile revistei „Flacăra”, nr. 21, cu poemul *Cânt patria*, în traducerea lui Petru Vintilă. □ M. Gafița se referă la *Un bogat izvor de inspirație pentru scriitori*, tema transformării socialiste a agriculturii: „Lupta pentru transformarea socialistă a agriculturii oferă un bogat teren de subiecte scriitorilor din țara noastră. Creațiile au un rol însemnat în însăși munca de lămurire a țăranilor muncitori pentru trecerea la marea gospodărie colectivă. [...] În creațiile literare ca și în viață, în primele rânduri ale luptei se află comuniștii. În literatura noastră apare țăranul muncitor care în focul luptei pentru o viață fericită își însușește treptat o conștiință revoluționară. Astfel sunt Lazăr de la Rusca, eroul poemului lui Dan Deșliu, Mitrea Cocor, din romanul lui M. Sadoveanu, Neagu S. Neagu din piesa Mariei Banuș sau Natalia Preda din *Vadul Nou* a Luciei Demetrius. Problema esențială a socializării agriculturii este atragerea țăranului mijlocăș către gospodăria colectivă”.

28 mai

- Ioan Massoff discută în nr. 121 al „Universului” despre *Opera lui Al. Vlahuță și legătura ei cu viața și lupta poporului nostru*. Sub influența ideologiei clasei muncitoare Vlahuță ar fi trecut de la faza decepționistă a operei sale la aceea a unei viziuni critice, optimiste: „O bună parte din opera lui [...] se integrează tradițiilor progresiste ale literaturii noastre clasice, vădind legătura ei cu viața și cu lupta poporului nostru. Reconsiderarea lui Alexandru Vlahuță constituie o operă de dreptate, de reintrare în drepturi, prin îndepărtarea tuturor exagerărilor, în ambele sensuri, de laudă și de înjosire nemeritate, apanaj al criticii burgheze”.

[MAI]

- În numărul din mai al revistei „Viața Românească” (an III, nr. 5), la rubrica „Teorie și critică”, Al. I. Ștefănescu publică articolul *Cu privire la Ana*

Rosculeț. Textul aduce acuze grave, în epocă, la adresa prozatorului: obiectivism, naturalism, reacționarism etc. Din felul în care criticul definește, în spiritul textelor ideologice ale vremii, naturalismul, rezultă logic că Marin Preda intră în categoria „dușmanilor poporului” și ai Uniunii Sovietice: „Estetica marxist-leninistă învață ca naturalismul este concepția obiectivistă burgheză față de societate, care oferă despre realitate o imagine falsă [...]. În marea luptă dintre lagărul păcii și al socialismului în frunte cu Uniunea Sovietică – și lagărul imperialismului agresiv, naturalismul este folosit pe frontul ideologic, de către atâtătorii la război, ca o armă împotriva poporului muncitor, ca un mijloc de întunecare a conștiinței, de asuprire și exploatare. Naturalismul nu este o simplă fotografiere a realității, nu este numai o atitudine obiectiv greșită a scriitorilor, ci o armă ideologică a reacțiunii. Prin urmare un scriitor progresist care, influențat de naturalism, întrebuințează în scrisul său această metodă literară reacționară, nu servește cauza forțelor progresiste ale societății. Opera sa, departe de a folosi clasei muncitoare, poate astfel dăuna luptei pentru eliberarea de sub exploatarea capitalistă. [...] naturalismul este, în momentul de față, una din armele ideologice ale imperialismului, unul din cele mai perfide mijloace de pătrundere a ideologiei dușmane în țara noastră pe calea artei”. Deopotrivă, articolul lui Al. I. Ștefănescu vizează amenințător critica literară care trece cu vederea asemenea „abateri” grave ale scriitorului. □ La aceeași rubrică, sub titlul *Un act de acuzare împotriva războiului imperialist*, N. Moraru analizează elogios romanul *Negura* al lui Eusebiu Camilar. □ Rubrica „Orientări” conține, în traducere, articolul lui A.M. Egoșin, *I.V. Stalin și literatura sovietică*. □ „Recenzii” semnează, printre alții, Mihai Gafița și Vera Călin, aceasta din urmă la *Noaptea din Iunie*, de Petru Dumitriu. □ Sub genericul „Luptăm pentru pace”, revista rezervă aproximativ 220 de pagini creațiilor pe această temă, cu contribuțiile lui Cicerone Theodorescu, Dan Deșliu, Eusebiu Camilar, Nina Cassian, Victor Tulbure și alții, la care se adaugă traduceri din Paul Eluard, Stepan Scipaciov, N. Gribacev etc.

● În „Scrisul bănățean”, nr. 2, scriu Al. Jebeleanu – *Cei care au semnat Apelul Păcii*, Alex. Cucereanu – *Scrisoare tovarășului Stalin*, Mircea Șerbănescu – *Cravata roșie din flori de mac*, Iosif Moise Aldan – *Holera*. □ Tudor Tănase recenzează *Spre Culmi* de Ana Sacse, iar Maria Novac analizează *Mitrea Cocor*, în care „procesul de transformare dintr-un țăran neștiutor de carte și exploatat într-un luptător dârz și conștient constituie elementul de forță al romanului. [...] Autorul a înțeles rolul conducător al clasei muncitoare și semnificația alianței cu țărănimea etc.”.

● Din nr. 5 al „Caietului Cultural” sunt de reținut un poem împotriva lui Tito, semnat de V. Tulbure, și traducerea lui Virgil Teodorescu din Maiakovski. *Puterea Britaniei*.

- „Îndrumătorul cultural” se oprește la evenimentele din 1 și 9 mai, cuprinzând și poeziile *Ciocanul și secera* și *Demascarea* de Avram Bogdan.
- „Almanahul literar”, an I, nr. 6, (mai) are, ca de obicei, un sumar bogat: *La cei 45 de ani ai lui N. șolohov*, de D. Micu, comentarii (*Sadoveanu și eroul combativ* de C. Regman) și recenzii: Cella Serghi, *Cad zidurile* (de M. R. Paraschivescu), Petru Dumitriu, *Noaptea din Iunie* (de A. Martin), Sanda Movilă, *Pe văile Argeșului* (de G. Munteanu). □ Grupajul intitulat *Zece poezii pentru Pace* este alcătuit din *Protest* de A. Gurghianu, *Stanțe* de Aurel Rău, *Pentru Pace* de D. Micu etc. □ Un omagiu lui Frederic Joliot Curie este semnat de E. Ivan, iar M. R. Paraschivescu și A. Rău traduc fragmente din opera lui Nazim Hicmet.

IUNIE

1 iunie

- Ziua Internațională a Copilului este sărbătorită în „Licurici”, nr 145, prin *Cântecul pionierilor*, versuri de Aurel Felea, muzică de N. Kirculescu, poemul *Pentru 1 Iunie* de V. Russu Șirianu și articolul *Copiii au stat de vorbă cu un fruntaș în muncă*.
- În „Lupta Moldovei”, N. Sârbu analizează *Literatura pentru copii*: „Scriitorii noștri pot și trebuie să răspundă măreței sarcini pe care le-a trasat-o Partidul, aceea de a contribui la educarea pionierilor și copiilor de toate vârstele, în *spirit nou*. Ei au în față exemplul literaturii sovietice pentru copii, călăuzită de principiile celei mai înaintate științe pedagogice, având la bază interpretarea marxist-leninistă a fenomenelor vieții și societății”.
- Cicerone Theodorescu publică în „Universul” versuri pentru 1 iunie: „O, ucigașilor de prunci/ Sub zid copiii n-or mai zace/ Așa ne-ndeamnă el de atunci/ În lupta noastră pentru pace!”. (*Mereu ne vom aduce aminte*)

2 iunie

- Al. Andrișoiu este prezent în „Lupta Ardealului” cu un *Poem despre copilărie*: „Cânt pentru toți și lupt cu slova mea/ Pentru viața lor de mâine, cum/ Stegarii păcii, pretutindenea/ Bat pasul libertății în orice drum”.
- „Contemporanul”, nr. 191, republică poemul *Fratei poet* cu explicația că „dintr-o eroare tipografică, poemul lui A. Toma, publicat în numărul trecut al revistei noastre a apărut cu 17 rânduri inversate, ceea ce face pasajul final de neînțeles. Cerem scuze cititorilor noștri și publicăm din nou acest poem pentru a-i restabili forma lui adevărată”. □ La p. 4, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Doi eroi ai literaturii contemporane*, Picci și Pucci: „Aceste caricaturi pline de viață, aceste cântece unde revine ca un refren «Pacci, Pucci, Pucci, Picci/ l-au băgat pe Scelba-n draci»” sunt o prețioasă contribuție la lupta pentru pace”.

3 iunie

- În „Opinia”, Cenaclul literar din Iași își propune îmbunătățirea activității: „Pentru desfășurarea unei și mai rodnice activități va trebui ca în cel mai scurt timp să ia ființă secțiile propuse în cadrul ședinței din 31 mai: secția de proză și de versuri, de literatură, de traduceri, de literatură pentru copii și secția de critică. Astfel, fiecare ramură a literaturii va lua o și mai mare dezvoltare, putându-se organiza și cercuri de studii care vor contribui din plin la îmbunătățirea calitativă a materialelor, prin ridicarea nivelului ideologic al membrilor cercurilor literare”.
- Are loc deschiderea festivă a lucrărilor Sesiunii științifice a Academiei R.P.R., cuvântările lui C. I. Parhon și Traian Săvulescu fiind reproduse în „Universul”. La propunerea lui Șt. Nicolau, prim secretar al forului, Stalin, „genialul om de știință”, a fost ales... în fruntea prezidiului de onoare.

4 iunie

- Geo Bogza semnează în „România liberă” textul *Prefață la concediile de odihnă*, care începe astfel: „Printre faptele care vorbesc despre efortul de a se întemeia o societate socialistă în țara noastră, un capitol deosebit îl formează cea dintâi întâlnire a feluriților oameni ai muncii cu munții și marea”. După ce prezintă „destine” aflate la răscrucea acestor admirabile întâlniri, autorul încheie: „Culorile acestea îi dădeau o nouă viață, dar el știa că nu s-ar fi putut bucura niciodată de ele, dacă în gară n-ar fi fost drapelele roșii pe care le văzuse fluturând la vreme”. □ La pagina 3 din același număr sunt reproduse fragmente din poezia lui N. Gribacev, *Cântarea colhoznicului bolșevic*, în tălmăcirea lui A. Toma. Textul este însoțit de următorul comentariu: „Poemul lui Gribacev este unul din numeroasele exemple. Pe această linie, poezii și scriitorii noștri pot și sunt chemați să creeze opere care să reflecte lupta poporului, să-l mobilizeze în această campanie a cărei rezolvare cu succes ne grăbește pașii spre socialism, întărește Patria, îmbogățește participarea noastră la lupta pentru pace a întregii omeniri progresiste”.

5 iunie

- În „Scânteia” este publicat un rezumat al comunicării susținute de P. Constantinescu-Iași în a doua ședință plenară a sesiunii științifice a Academiei R.P.R., cu tema: *Influența democrațiilor revoluționari ruși din secolul XIX asupra curentelor din țara noastră între 1850-1880*. După ce face un inventar al interferențelor culturale româno-ruse, autorul formulează o concluzie fermă: „Cultura socialistă, pe care o dezvoltăm, nu poate fi concepută fără însușirea temeinică a cuceririlor culturii sovietice”.

6 iunie

- În „Luptătorul bănățean” este omagiat Pușkin, la 151 de ani de la naștere (articol nesemnat): „El este azi un poet ACTUAL. Scrierile lui sunt o armă în

mâna clasei muncitoare din țara noastră, în lupta ei împotriva a tot ceea ce este vechi și reacționar, în lupta ei pentru făurirea unei orânduiri noi, fără asupritori”. □ În același număr, ni se recomandă „Ce să citim”: *Oțel și zgură* de Vladimir Popov, Ed. Cartea Rusă, traducere de Barbu Brezianu și Mihail Baraz.

7 iunie

- „Universul” relatează despre Festivitatea inaugurării Filialei Iași a Academiei Române, desfășurată cu o zi înainte, pe 6 iunie

8 iunie

- „Lupta Moldovei” urmărește Lucrările de la Iași ale sesiunii Academiei și reproduce salutul Președintelui Academiei, T. Săvulescu: „Academia R.P.R. este o instituție a poporului muncitor, creată din inițiativa PMR, pentru dezvoltarea unei științe puse în slujba poporului. Activitatea ei, punând la bază lucrările inspirate din domeniul vieții reale, contribuie la construirea Socialismului. Academia RPR își întemeiază activitatea sa pe știința marxist-leninistă, folosind minunata experiență a științei celei mai înaintate din lume, cea sovietică, antrenând la muncă toate forțele științei de pe teritoriul RPR. Știința care va fi cultivată în Filiala Iași a Academiei RPR va fi izvorâtă din realitățile vieții poporului muncitor, pentru a fi folosită de popor”. Cu acest prilej, au loc manifestări de omagiere la Iași pentru Ion Creangă și doctorul-luptător Ștefan Stâncă, aleși membri post-mortem ai Academiei Române.

- „Opinia” continuă relatarea evenimentului de la Iași. Participă I. Niculi – vicepreședinte al prezidiului M.A.N., A. Ivanov – consul al U.R.S.S. la Iași, T. Șoculescu, P. Constantinescu Iași, Șt. Nicolau, E. Petrovici, B. Lăzăreanu și Radu Cernătescu – președintele filialei Iași a Academiei. Este publicat cuvântul acestuia. Totodată, este semnalată aniversarea lui Pușkin.

9 iunie

- În „Contemporanul”, nr. 192, Maria Banuș publică un *Cântec larg ce-nfășoară, luptători de pace scris pentru tovarășii luptători de pace din țările aflate sub jugul imperialist*: „Mineri cu lămpi,/ țăranii cu furci.../ Tovarăș drag, te-aud cum urci, Cu pașii grei, pe drum abrupt/ Spre aceleași zări spre care lupt// Te-aud Raymonde Dien din Tours, Pe drum de fier, sub cerul sur,/ Culcată jos pe șina rece/ Nu, trenul morții nu va trece ”. Pe aceeași pagină, F. I. Bociort și Eugen Luca semnează eseul *Pentru o bogată viață culturală*: „Datorită îndrumărilor Partidului, forurile sindicale dau o importanță sporită muncii culturale în stațiunile de odihnă”. Între aspectele negative din reportaj se află reproșurile făcute bibliotecii din Sinaia, că îi lipsește *Pământ desțelenit*, de M. Șolohov, și că oamenii muncii veniți la odihnă n-au putut viziona filmul *O pildă mareață* „care îi interesează îndeaproape”. □ În același număr, Ov. S. Crohmălniceanu pledează pentru literatura pentru copii în articolul *Scrisoare*

deschisă Editurii Tineretului. Autorul pornește de la cartea Gicăi Luteș (*Să vă povestim despre noi*) care nu scapă totuși de reproșuri: „Copiii din volumul Gicăi Luteș sunt buni, cuminiți, plini de abnegație și silință. Ei cred într-o lume nouă și se dezvoltă în mijlocul nostru. Dar nu trebuie să uităm că laolaltă cu această lume trăiesc și resturile celei vechi. Ele nu se reduc doar la unele deprinderi urâte moștenite [...] Copiii noștri nu sunt încă în afara influențelor burgheze. Ori, citind cartea Gicăi Luteș ai impresia că în realitate această bătălie a încetat”.

10 iunie

- „Universul”, Nr 132, marchează 3 ani de activitate a Institutului de Studii Româno-Sovietic și relatează despre ședința plenară a Academiei, cu o cuvântare de debut a lui P. Constantinescu Iași, tema dezbaterii fiind **Premiile Stalin pe 1949, expresie a noilor cuceriri ale științei sovietice în slujba păcii și progresului**. Decernarea acestora ne-ar stimula și pe noi, românii, „oameni ai muncii manuale și intelectuale din RPR să făurim o știință nouă, opusă combativ decadentismului idealist și cosmopolit al burgheziei ...”.

- Eugen Schileru consemnează în „Flacăra”, nr. 23, **Expoziția anuală de artă a RPR**. Concluziile care se impun unui vizitator al expoziției din 1950 „sunt de natură să sporească încrederea lui în viitorul plastice românești, sunt de natură să-l asigure că lipsurile și rămășițele vor fi lichidate și că, îndrumată de către Partid, arta noastră plastică va ști să slujească cu o și mai mare eficacitate poporul muncitor și Patria noastră”. Cunoașterea sistematică a uzinei sau a vieții pe ogoare îi va ajuta pe artiști „să redea mai amplu și mai lămurit lupta de clasă, demascând pe dușmanul de clasă”. □ În același număr Horia Bratu discută nuvela *Primăvara* a lui Haralamb Zincă. Scriitorul ar fi dovedit reale posibilități artistice dar „ele nu au putut fi valorificate decât parțial”, din cauza unor *lipsuri obiective*. Autorul nu a reușit să dea o soluție convingătoare tuturor problemelor pe care le ridică în cursul nuvelei sale: „el indică numai într-o oarecare măsură linia pe care ar trebui să-și desfășoare activitatea diferite personaje, dar nu ne prezintă această desfășurare în mod concret, ceea ce face ca nuvela în ansamblul ei să nu ne dea acea senzație a Adevărului vieții, pe care orice carte realistă trebuie să o producă”.

11 iunie

- „Opinia” stă sub semnul lui 11 iunie 1948 (*naționalizarea*). În acest număr apare poemul *Patronul* de Maria Banuș, o satiră virulentă contra burgheziei despre „dl. blajin, gingaș, în frac verzui de mort luxos”. □ Z. Șandru comentează pe marginea lucrărilor de la Iași ale Academiei R.P.R., din 7-8 iunie: „omul de știință nou înțelege să-și alăture efortul său la acela al colegilor și împreună să muncească pentru îmbogățirea patrimoniului științific, la întărirea și prosperitatea R.P.R. În cursul comunicărilor pe secții s-a reliefat COLABO-

RAREA ce trebuie să existe între toți oamenii de cultură și știință, conlucrarea dintre Academie și filialele ei, spiritul muncii în colectiv în cadrul institutelor etc”.

- În „Luptătorul bănățean”, C. Codreanu publică *O scrisoare de 11 iunie*, poem al dragostei proletare dintre o colectivistă și un muncitor la uzină, aflat la limita umorului involuntar: „Cu tovarășii din sat /Să faci să rodească din belșug gospodăria/ și noi gospodării colective/ Să se nască/ și odată cu ele să sporească/ și bucuria/ Să ridicați holde mari și aurii pe ogoare/ Că noi vă vom trimite/ Zeci de mii de tractoare”.

15 iunie

- „Luptătorul bănățean” analizează activitatea Societății pentru Răspândirea științei și Culturii a Filialei Timiș, care a ținut peste 500 de conferințe în căminele culturale ale satelor din județ, în cluburile muncitorești din Timișoara, pentru „popularizarea științei și combaterea prejudecăților alimentate de chiaburi”.

16 iunie

- Al. Dimitriu Păușești discută despre *Înfăptuirile Academiei Române*, în nr. 137 din „Universul”. Aceste realizări ar fi o puternică garanție a succesului regimului de democrație populară în opera de construire a socialismului: „Sub îndrumarea PMR și a Guvernului oamenii noștri de știință dau încă o lovitură încercărilor disperate ale ațăătorilor la război și nefastelor lor planuri de distrugere a civilizației. Căci nimic nu poate lovi mai greu în forțele întunericului decât faptele constructive, acelea care risipesc vânturile turbate ale demenței războinice. Aceste fapte noi afirmă viața și puterile ei veșnic creatoare”.

17 iunie

- În „Flacăra”, volumul al II-lea al romanului *Negura* de E. Camilar este analizat de Sergiu Fărcășan într-un text (a cărui a doua parte va apărea în numărul din 24 iunie), cu titlul *Câteva probleme de critică literară*. Comparativ cu *Avizuha*, *Cordun*, *Turmele* și alte cărți anterioare *Negura* ar însemna pentru Eusebiu Camilar „un mare progres [...] ca rezultat al unor lupte și frământări adânci, duse de autor pentru a găsi o metodă literară înaintată, capabilă de a exprima participarea lui la lupta pentru pace și construirea unei vieți noi: lupta purtată totodată pentru eliberarea talentului său din cătușele naturalismului și ale influențelor mistice”. Lipsurile ideologice ale cărții, în ceea ce privește urmărirea creșterii în luptă a forțelor proletare, sunt semnalate imediat: „subiect neîncheșat, fragmentat, introducerea pe lungi porțiuni a unor fapte și oameni fără legătură cu acțiunea, caracterul de amalgam, nedeveloparea personajelor în desfășurarea acțiunii”. Concluzia lui Fărcășan devine în același timp un sfat valabil pentru toți scriitorii încă dependenți de un stil

literar inadecvat prezentului: „Însușirea *realismului socialist* nu este un lucru lin, care vine aproape de la sine, prin mici eforturi ale autorului, ci, o dată cu adâncirea realității, printr-un studiu sistematic al problemelor politice și de teorie literară, printr-o luptă grea, o frământare creatoare adâncă, bolșevică”. Cronicarul cere autorului „*eliminarea tendințelor naturaliste*”. □ Sub genericul **Pentru o recoltă îmbelșugată**, Miha Dragomir propune poemul *Colectare*, iar Nina Cassian *Balada femeii care și-a pierdut iubitul în război*, din care cităm: „În trecut scriam pe zid/ Dârz lozinca de Partid/ Azi, mulțimi cu mâini de muncă/ Nesfârșesc coloana lungă/ și copii cu mâini stângace/ Scriu pe zidul vremii: PACE!”.

● Într-un text nesemnat, „Opinia” îl portretizează pe Mihai Eminescu la a 61-a comemorare a sa, la 15 iunie. „El a scris pentru mulțime. Opera sa și-a sădit rădăcinile adânci în frământările vieții sociale. [...] El este astăzi poetul nostru, al muncii noastre, al luptei noastre pentru Pace, al lumii noi pe care o făurim”.

18-21 iunie

● „Luptătorul bănățean” marchează cei 14 ani de la moartea lui Gorki, conștient că toți creatorii și interpreții care stau cu trup și suflet alături de poporul muncitor se străduiesc să contribuie cu toate forțele și capacitățile lor la crearea literaturii și artei autohtone realist-socialiste, pentru a deveni *adevărați ingineri ai sufletelor omenеști*. „Noua literatură și artă care se naște și se dezvoltă în țara noastră se îndreaptă spre căile arătate de Maxim Gorki”. □ Pe același tipar, este preluat, în „Lupta Moldovei”, din 21.06, articolul **Marele Scriitor Proletar**, de Anatoli Taransencov, din „Novâi Mir”.

19 iunie

● Ion Brad publică în „Lupta Ardealului” *Cântec în preajma secerișului*: „Lanuri multe, lanuri legănate/ Joacă-n vânt cu fruntea arămie/ Dragi tovarăși, ale noastre-s toate/ Rod muncit din greu, cu bucurie”.

20 iunie

● Gorki este omagiat și de M. Sevastos, în „Universul”. Opera acestuia a „îmbărbătat pe soldatul sovietic pe poziție, dar a dat muncitorului, colhoznicului și intelectualului tăria de a ridica după război sate și orașe pe locurile arse de pârjolul fascist. [...] Eroii literaturii sovietice sunt personaje în care omul se îmbină cu umanitatea. [...] După sfatul lui Gorki cadrul literaturii sovietice este noul peisaj al naturii”.

22 iunie

● „Universul” reproduce integral, pe prima pagină, articolul lui Stalin din „Pravda:”, **Cu privire la marxism în lingvistică**. Textul va fi, de altfel, reprodus în mai multe publicații ale momentului: „Luptătorul bănățean”,

„Lupta Ardealului”, „Lupta Moldovei”, „Veac nou”, „Gazeta învățământului”, „Universul”, „Opinia”, „Cum vorbim”, „Scânteia”, „România liberă” etc.

23 iunie

● „Contemporanul”, nr. 194, reproduce textul – interviu al lui I. V. Stalin *Cu privire la marxism în lingvistică*. □ La pagina 4 Domnica Filimon scrie despre **Zorii comunismului în literatura sovietică**: „În țara socialismului victorios, oamenii sovietici construiesc comunismul. În literatură scriitori sovietici ca S. Babaevski, A. Voloși, Vera Panova, V. Ajaev, E. Malțev, G. Mustafin, P. Pavlenco, B. Polevoi, A. Popov dăruiesc minunate opere închinat viitorului luminos, oglindind construcția pașnică făurită de oamenii noi cuprinși de un neîntrecut elan creator”. Urmează citate din I.V. Stalin, exemplificate cu altele, din operele autorilor mai sus menționați.

● „Gazeta învățământului”, An II, nr. 64, publică pe prima pagină articolul lui I.V. Stalin, *Cu privire la marxism și lingvistică*. Într-un chenar redacțional se precizează: „Moscova 20 (Agerpres – Tass transmite: Ziarul PRAVDA continuă să publice articole sosite la redacție în legătură cu discuția din jurul problemelor lingvisticii sovietice. Marți s-au publicat articolele lui I. Stalin, *Cu privire la marxism în lingvistică* și al profesorului P. Ciorni, în legătură cu criticarea unor teze ale «noii teorii a limbii». Transmitem textul complet al articolului lui I. Stalin, *Cu privire la marxism în lingvistică*”.

28 iunie

● Sașa Georgescu pune problema rolului agitatorilor, în articolul **Activiștii culturii susțin lupta pentru belșug**, publicat în „Universul”. „Numele a mii și mii dintre acești activiști este necunoscut. Fiecare dintre ei, undeva, într-un colț de țară își duce rodnică activitate. Ne gândim la bibliotecarii răspândiți pretutindeni în satele noastre, ne gândim la activiștii satelor culturale”. Ei au sarcina să facă să pătrundă în masse „cunoștințele atât de necesare în această perioadă”.

30 iunie

● În „Luptătorul bănățean”, Al. Jebeleanu marchează prin poemul *Scrisoarea unui țăran muncitor din Iugoslavia* cei doi ani de la apariția Rezoluției Biroului Informativ, care a declanșat politica ostilă față de Iugoslavia: „Pe ascuns îți scriu măi frate/ Că ni-i dor de libertate/ și încă ceva îți scriu/ Te vei bucura, o știi/ Eu sub perină țin /Chipul drag al lui Stalin”.

● În „Contemporanul”, nr. 195, acad. B. Lăzăreanu califică textul lui I. V. Stalin, din numărul precedent, drept **Un document genial al marxismului creator**. □ Mihai Novicov scrie despre **Cenaclurile literare și sarcinile lor**. Sarcinile fiind numeroase, textul continuă și în numărul viitor. Printre nominalizații de aici: Haralamb Zincă, Francisc Munteanu, Ștefan Gheorghiu,

Mihail Gavril, Ion Serebreanu, Vintilă Oamaru, Iuliu Rațiu, Ștefan Zidăriță, Suzana Delciu, Ion Zăgan, Petre Luscalov. □ (Toma) George Maiorescu scrie despre *O școală de poeți, prozatori, dramaturgi și critici*. Textul e prilejuit de vizitarea Institutului de literatură „Maxim Gorki” din Moscova: „Tinerile cadre ale literaturii sovietice sunt pregătite și educate la înălțimea unei adânci principialități, unui înalt meșteșug artistic și într-un spirit sănătos de critică și autocritică bolșevică”.

[IUNIE]

• În „Viața Românească” (an III, nr. 6, iunie), E. Jebeleanu publică poezia *Lidice*, devenită clasică în epocă. □ E. Camilar este prezent cu un fragment din romanul *Temelia*, iar Mihu Dragomir cu ciclul de poezii *Cântece dintr-o gospodărie colectivă*. □ La rubrica „Teorie și critică”, Mihai Gafița semnează articolul *Specii literare de mare actualitate*, pledoarie pentru schiță, piesa într-un act și „cântecul de massă”. Printre argumente: „Ca armă de luptă împotriva regimului burghezo-moșieresc, ca armă de demascare a realității, satira s-a manifestat în literatura noastră din trecut mai ales în schiță și teatru”. Finalul textului are caracter de directivă: „Scriitorii au sarcina de a contribui prin operele lor la acțiunea de ridicare a nivelului cultural al poporului și în special al țărănimii muncitoare, ținută ani întregi în întuneric și neștiință de regimul burghezo-moșieresc. Lupta împotriva rămășițelor capitaliste, pentru lichidarea grelelor moșteniri ale acestui regim, lupta dusă de pe poziția clasei muncitoare în spiritul Partidului, împotriva dușmanului dinlăuntrul și dinafara țării, lupta împotriva vechiului sub toate formele de manifestare, poate fi și trebuie dusă și cu ajutorul schițelor, pieselor într-un act, cântecelor de massă. [...] Mănuind metoda realismului socialist, [...] scriitorii se situează astfel în primele rânduri ale acestei lupte pentru socialism și aduc o contribuție importantă la marea cauză a popoarelor”. □ În același număr, Al. C. Constantinescu semnează articolul *Din problemele și sarcinile literaturii pentru copii*, iar M. Petroveanu o recenzie la *Turnul de fildeș*, de Camil Petrescu.

• Apare nr. 7 (iunie), unicul pe anul 1950, al „Buletinului Presei din Provincie”, care conține hotărârile privitoare la organizarea redacțională a publicațiilor. Gazetele săptămânale urmează să aibă 4-6 angajați, cele de la Ploiești, Reșița și alte centre muncitorești și bisăptămânalele 6-8 redactori, cele cotidiene 13-14 membri. „Ilgasag”, „Lupta Ardealului”, „Luptătorul bănățean” și „Lupta Moldovei” vor putea beneficia de 14-16 redactori, plus 2 corectori și un paginator. Activitatea se va desfășura organizat, într-un mediu controlat, vizându-se ridicarea nivelului politic și profesional al cadrelor din echipele gazetelor. Corespondenții se recrutează atent, se îndrumă și se instruiesc ideologic, fiind obligatorii creșterea răspunderii, a vigilenței și combativității, a nivelului politic – pentru ca toate publicațiile să devină „o armă ascuțită” a Partidului, un „ajutor” în activitatea Comitetelor Județene, pentru grabnica

introducere „în viața de zi cu zi” a hotărârilor Guvernului. Pentru o bună funcționare a gazetelor de partid se va folosi din plin experiența presei bolșevice, luându-se drept model național „Scânteia”, presa locală dând o mai mare atenție întăririi organizatorice și creșterii combativității organizațiilor de partid și educării revoluționare a membrilor acestora. Totodată, presa trebuie să lupte pentru apărarea păcii, pentru realizarea planului de stat pe anul în curs, pentru crearea unei culturi socialiste și educarea masselor în spiritul dragostei de patrie, dar și al dragostei pentru URSS și Stalin, față de cauza internaționalismului proletar în general. De asemenea, ziarele și revistele din întreaga țară trebuie să cultive „ura neîmpăcată” împotriva dușmanilor socialismului și ai democrației, cum ar fi de exemplu „banda de spioni și asasini a lui Tito”. Comiterul de Partid județean conduce și răspunde de toate acțiunile presei de partid locale, în redacția gazetelor respective neputând activa elemente excluse din PMR sau cu un trecut „pătat”.

- În nr. 6 din „Caiet Cultural” scriu câțiva dintre poeții consacrați ai momentului, respectiv – V. Tulbure, *E un sat pe dâmb*, E. Câmpeanu, *Cântec pentru Republică*, Alfred Margul Sperber, *Mâna care semnează chemarea pentru pace*, Dan Deșliu, *În numele vieții, semnează!*, A. Toma cu celebrul *Silvester Andrei salvează abatajul*. De menționat piesa de teatru a Mariei Banuș, *Ziua cea mare*, și, mai ales, versurile lui Octavian Paler, *Viața nouă* – fragment din ciclul închinat țăranilor muncitori din Gospodăria Agricolă Colectivă *Descătușarea Argeș*: „Amarnică și neagră/ și grea a fost robia/ prin vremi întunecate/ în satul Slobozia”.

- „Almanahul literar” din luna iunie atribuie romanului *Mitrea Cocor* calitatea de primă creație cu adevărat realist-socialistă, în articolul *Sadoveanu și eroul comunist*, de C. Regman.

- Nr. 6 din „Îndrumătorul cultural” analizează lucrările Congresului Uniunii Femeilor Democratice din RPR, care are loc între 14 și 16 iunie.

- În „Probleme de literatură și artă”, nr. 10 (aprilie-iunie) este reluat **articolul Stalin și cultura socialistă** (după „Iscustvo” („Arta”), nr. 6, noiembrie-decembrie 1949) și este comemorat Maiakovski, la 20 de ani de la dispariție.

- „Știință și cultură” conține un text semnat de Silviu Iosifescu, care realizează un portret al lui Th. Neculuță: „Cu toate lipsurile sale «ideologice», D. Th. Neculuță, *primul nostru poet muncitor*, e un poet al luptei, care a folosit poezia ca o armă de luptă a proletariatului”.

- În „Paris București”, nr. 12, apare un reportaj despre șantierul de construcții al Institutului Poligrafic Casa Scânteii, un altul despre *Femeia în RPR*, consemnându-se și a 131-a aniversare a lui Bălcescu. Este publicat și un fragment din *L' Ivraie* de A. Baranga.

- „Romanian Review”, nr. 6, an 4, (ianuarie – iunie), conține în sumar articolul lui Leonte Răutu: *Împotriva cosmopolitismului burghez și a obiectivismului în științele sociale* [*Against bourgeois cosmopolitanism and objectivism in social*

sciences]. □ Nestor Ignat se ocupă de M. Eminescu, *The Great Poet of the Rumanian People*, fiind reproduse poemele *Emperor and Proletarian*, *Călin*, *To my critycs*, *Life*. □ Reținem și prezentarea făcută lui A. Toma (I. Vitner: *The Fighter Poet*), cu publicarea poeziilor 1917, *The Call of the Earth*, *Hymn to the 23-rd August*, *To the party*, (din volumul *Song of Life*, ciclul *Flames on the Peaks*). □ A. Baranga este prezent cu piesa în trei acte, *The ill weed*.

IULIE

1 iulie

- Numărul 26 din „Flacăra” pune față în față *Marile succese ale cinematografiei sovietice* (articol nesemnat) cu cele ale industriei de film românești prezentate în textul lui Dinu Negreanu, *Spre dezvoltarea cinematografiei în RPR*: „În vreme ce în America de azi, în condițiile noului fascism, realizatorul de artă cinematografică care nu înțelege să-și vândă arta lui Wall Street-ului e aruncat în închisoare, pe când cele mai înaintate filme sovietice sunt interzise în țările capitaliste pentru că ele reprezintă un îndemn la lupta pentru pace, în acest timp împotriva mentalității burgheze, care a susținut ani și ani de zile că noi nu suntem capabili să ne clădim o cinematografie independentă. Partidul nostru mobilizează oamenii artei la crearea și înflorirea unei industrii cinematografice a Patriei noastre, o cinematografie a luptei pentru Socialism și Pace”.

4 iulie

- Continuând serialul deschis de Petru Constantinescu Iași, într-un număr precedent, privind cosmopolitismul în istorie, Grigore Moisil dezbate în nr. 152 din „Universul” câteva *Aspecte ale cosmopolitismului în matematică*.
- Un articol fără semnătură din „Scânteia” pledează *Pentru o largă răspândire a cărții și a presei în mase*, caracterul politic al acestei acțiuni fiind declarat explicit.

5 iulie

- În „Universul”, nr. 153, Petru Comarnescu recenzează nuvela lui Haralamb Zincă, *Primăvara*, apărută la Editura pentru Literatură și Artă: „Nuvela este scrisă pe un ton luminos, viu, voios, plin de omenie și căldură, într-adevăr primăvăratec, cum și cere conținutu-i mobilizator și însuși sufletul de muncitor al autorului, care știe limpede ce trebuie să iubească și ce să urască, chemând pe cititor alături de iubirea și ura lui. Haralamb Zincă are multe de învățat încă pentru stăpânirea artei literare dar începutul acesta este deosebit de interesant și făgăduitor”.
- „Luptătorul bănățean” reia un articol al lui Ilya Ehrenburg din „Pravda”, *Speranța lumii*. Pe aceeași temă, sub moto-ul „Victoria va fi a păcii!”, Leonard Gavrilu semnează vitriolantul *Barbarii imperialiști să plece din Coreea!*

7 iulie

● „Contemporanul”, nr. 196, publică un nou text interviu cu I.V. Stalin, *Cu privire la unele probleme din lingvistică*. □ M. Novicov continuă textul din numărul anterior, *Cenaclurile literare*, din care rezultă cine se ocupă de acestea: „Sarcini deosebit de importante și de mare răspundere revin în îndrumarea cenaclurilor și cercurilor literare Uniunii Scriitorilor, scop în care a fost înființată (1949) Comisia de îndrumare a tinerelor talente”.

8 iulie

● „Flacăra”, nr. 27, dedică un grupaj special centenarului nașterii scriitorului bulgar Ivan Vazov, cu traduceri de Veronica Porumbacu, poemul *Ceea ce nu se stinge*, Costin Ștefănescu, *Rusia, Cântecul mele*, Eusebiu Camilar, un fragment din romanul *Sub jug*, și o prezentare a lui M. Novicov, *Îndemnul lui Ivan Vazov*, toate sub moto-ul *Privesc senin spre lumea ce-o să vină/ Căci cântecul-mi tot se vor citi*. Se semnalează apariția unui volum de poezii al liricului bulgar revoluționar, la Ed. de Stat. □ Marcel Breslașu este prezent cu articolul politic *Grădini sub bombe*, iar Mihai Dragomir cu poemul *Coreea*, ambele combătând războiul din Coreea.

● În „Scânteia” apare o cronică nesemnată la piesa *Cetatea de foc*, de M. Davidoglu, pusă în scenă la Teatrul Național – Comedia. Dramaturgul este aspru criticat pentru formalism, pentru crearea unor conflicte familiale inadecvate formării omului nou, pentru insuficienta accentuare a rolului partidului în transformarea conștiințelor și pentru neglijarea influenței nefaste a imperialismului, în cuprinsul piesei neapărând „caracterul de spioni vânduți imperialismului al sabotajului de la Reșița”, nici „cârdășia sabotajului cu social-democrații de dreapta”.

10 iulie

● A. E. Baconsky publică în „Scânteia” *Balada despre Barta Iosif și ortacii săi*, versuri conformiste despre munca eroică a minerilor sub îndrumarea partidului.

14 iulie

● În „Gazeta învățământului”, An II, nr. 67, Ion Manole prezintă colecția „Biblioteca pentru toți”, din cadrul Editurii pentru literatură și artă a Uniunii Scriitorilor. Semnatarul insistă pe literatura școlară și supune unei analize culegerile de texte din Coșbuc (selectat și explicat într-o nouă lumină de J. Popper) și I.L. Caragiale, prefătat de I. Petroveanu. □ Cel mai important eveniment pare a fi apariția în BPT a culegerii de poezii *Spre țărmașul dreptății*, de Th. Neculuță, cu o prefată de Maria Banuș: „Tipărit în 20.000 de exemplare, volumul *Spre țărmașul dreptății* redă poporului muncitor cele mai reprezentative poeme ale lui D. Th. Neculuță De sub lespezile uitării, sub care în zadar a încercat reacțiunea să le înmormânteze, versurile poetului izbucnesc năvalnic la

lumină. În zilele noastre, când poporul muncitor în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului, duce hotărât lupta pentru construirea socialismului în țara noastră și pentru pace, cititorii îl regăsesc pe Neculuță, cu dragostea lui față de cei ce muncesc, cu ura împotriva exploatării, cu încrederea lui într-un viitor fericit care-l însușeau acum cinci decenii”. □ Ion Păun-Pincio (prefațat de I. Vitmer) și scriitorii de la „Contemporanul” (N. Beldiceanu, Paul Bujor, A. Bacalbașa) sunt alte noi apariții semnalate de autorul articolului.

- În articolul *Maxim Gorki, critic literar*, V. Kernbach semnalează în nr. 30 din „Veac nou”, volumul acestuia, *Articole literare*, apărut la Editura Cartea Rusă, în 1950, în traducerea lui Al. Philippide și L. Dumbravă.

- „Universul” îi dedică un articol – nesemnat – lui Cehov, la 46 de ani de la moarte.

15 iulie

- „Flacăra, nr. 28, reproduce studiul lui A. Tihomirov din „Iscusstvo” („Arta”, numărul din martie-aprilie 1950), *Arta RPR*, cu referire la pictorii români, printre care și Ion Andreescu. □ Tot aici Geo Șerban vorbește despre *Un debut curajos în literatură pentru copii, Nina Cassian*, cu *Nică fără frică*, basm ce poate fi apreciat pozitiv ca o lucrare importantă pentru dezvoltarea literaturii celor mici. Autoarea a depășit stadiul discuțiilor fără sfârșit, al „pregătirilor și amânărilor de tot felul”, și, „fără frică”, a scris o poveste pentru copii, pentru educarea lor în spiritul luptei pentru Socialism. În pofida unor lipsuri, inerente începutului, pe care Nina Cassian ar fi putut să le evite (mai ales dacă era mai puternic ajutată de Comisia literaturii pentru copii și de Editura Tineretului!) cartea aduce folos, „trezind în copii simpatia pentru lupta celor mulți și asupriți, împotriva asupritorilor, dezvoltându-le credința în victoria forțelor binelui, ale noului”. Se cere difuzarea basmului, dezbateră lui cu micii cititori și studierea de către alți scriitori în spirit critic, pentru a se pune bazele dezvoltării unei reale literaturi pentru copii și tineret, capitol încă deficitar al literaturii noi.

16 iulie

- „Opinia” publică povestea lui Radu Ursachi, *Fier vechi*, și celebrează 91 de ani de la nașterea lui Neculuță, printr-un portret de Maria Banuș și reluarea poemei acestuia *Momente de revoltă*.

- Radu Boureanu trimite redacției „Luptătorului bănățean” poemul *Meeting la Electromotor*, în urma participării sale la marșul de protest al muncitorilor de la uzinele din Timișoara, împotriva intervenției criminale a imperialiștilor americani în Coreea. „Adâncă ură pentru zbirii/ Răspânditori de răni și moarte/ Ce asupresc și sug popoare/... și, pentru frații de departe/ Combinezoanele albastre/ În brațe negre de ulei /Strâng îndârjirea pentru luptă/ O leagănă în pumnii grei”.

- „Lupta Moldovei” semnalează faptul că la Cenaclul ieșean „A. Toma” s-au citit lucrări „inspirate din realitatea imediată”, ca schița *Hotărârea* de S. Filip,

despre propaganda „otrăvitoare” a imperialismului, sau poemul lui M. Albu, *Jos mâinile de pe Coreea*: „Nici bice, nici tancuri, nici temnițe reci/ N-or stinge din inimi scânteia/ Ce-aruncă lumină pe drepte poteci/ Poporul va frânge sclavia pe veci/ Jos mâinile de pe Coreea!”.

18 iulie

- „Universul” conține articolul lui Ion Marin Sadoveanu, *Biblioteca, un puternic instrument de culturalizare*: „Marile biblioteci ale Capitalei sunt de un real folos publicului cititor, care crește mereu. Biblioteca, aflându-și adevăratul ei rost de îndrumare și punere la dispoziție în condiții comode pentru oricine a cărții dorite, ajunge să fie puternicul instrument de culturalizare adevărată, atât de prețuit în ridicarea și înarmarea tot mai bună, în cunoștințe, a omului nou”.

21 iulie

- În „Contemporanul”, nr. 198, Horia Bratu face o prezentare a *Almanahului literar din Cluj*: „Printre succesele publicației trebuie înscrise în primul rând cele privitoare la promovarea tinerelor talente”. „Lista” îi cuprinde pe I. Oarcășu, A. Andrițoiu, Gheorghe Nicolovici, Gheorghe Ungur, V. Ștef, Liviu Suciș și e completată cu autori din alte orașe transilvane, poeți și prozatori precum: Werner Bosser, Eva Benedek, Valeriu Manițiu, Liviu Periș, Sanda Dan („Poemul *Casa dărmată* al tinerei scriitoare constituie chiar o lucrare care vădește un talent puternic”). După prezentarea sumară a lucrărilor și autorilor considerați reprezentativi, Horia Bratu trage concluzia: „O publicație ca «Almanahul din Cluj» va reuși să întărească și să extindă succesele sale muncind în primul rând pentru ridicarea nivelului ideologic al redactorilor, legând mult mai puternic contactul cu viața din jur, cu masele muncitorești”.

21 iulie

- Sub titlul *Oamenii de știință și cultură din R.P.R își exprimă solidaritatea cu lupta poporului corean pentru pace*, „România liberă” prezintă în facsimil semnăturile autorilor protestului, încheiate cu urările consacrate ale epocii: „Trăiască victoria cauzei drepte a poporului corean! Trăiască solidaritatea internațională a celor ce muncesc, cu lupta poporului corean! Trăiască frontul organizat a păcii în frunte cu Uniunea Sovietică și tovarășul Stalin!”. Semnează, între alții acad. prof. Al. Rosetti, acad. Gala Galaction, acad. prof. Iorgu Iordan, prof. Al. Graur, Veronica Porumbacu.

22 – 29 iulie

- Știrea zilei de 22.07.1950 în toată presa noastră, inclusiv în „Flacăra”, este că scriitorul turc Hickmet a fost eliberat din închisoare. În numerele 29 și 30

din „Flacăra” mai sunt publicate impresii din URSS ale scriitorilor români: M. Beniuc, *Cu brațele deschise*, Nestor Ignat, *La Institutul Gorki cresc și înfloresc cadre tinere scriitoricești*, Geo Bogza, *O seară de poezie la Tbilisi*, Maria Banuș, *Daruri*, M. Davidoglu, *Întâlnire cu scriitorii din Moscova*, Dan Deșliu, *Prin Moscova, inima lumii*. □ Tot timp de două săptămâni consecutive J. Popper discută despre romanul industriei siderurgice, al Uzinelor de Stat de la Hunedoara, *Oțel și pâine* de Ion Călugăru, „prima lucrare epică încercând să cuprindă viața muncitorimii în primii ani de după Eliberarea țării noastre, în care se dă un rol important figurii *activistului de partid*”. Sunt semnalate și slăbiciunile cărții, sugerându-i-se autorului că trebuie să depășească rapid *formalismul* propriei creații în creionarea activiștilor și „să se apropie cu încredere de viață pentru a-i reda trăsăturile esențiale”. □ În nr. 30 din 29. 07, sub genericul *Cadre noi în literatură*, se înregistrează debutul din „Flacăra” al tinerei Aurora Cornu („elevă, membră a Cenaclului literar *Flamura Prahovei* din Ploiești”), cu *Se trezesc sondele la viață!*

23 iulie

- În „Scânteia”, Dan Deșliu publică poezia *Daruri pentru Stalin*, iar Nestor Ignat articolul *Ce am învățat de la scriitorii sovietici*, însemnări avântate în urma unei vizite întreprinse în U.R.S.S. de către a delegație de scriitori români din care a făcut parte.

24 iulie

- A. E. Baconsky este inclus în sumarul „Luptei Ardealului” cu poemul *Balada lui Morar Vasile și a fraților săi*, inspirat de procesul de colectivizare: „și parcă simte cum se mișcă satul/ și zeci de cereri noi cum parcă vin/ Iar viitoru-și urcă-n slăvi veleatul/ și-i crește-n ochi vâpaie de rubin”.

28 iulie

- În „Contemporanul”, nr. 199, Mihai Beniuc semnează poezia *Coreea lupta pentru pace*: „Americă, nu pot ai tăi stăpâni/ Cuibar de pară în Coreea face/ De pe Coreea jos murdare mâini/ Coreea luptă pentru pace”.

29 iulie

- „Opinia” cuprinde articolul *Pentru îmbunătățirea activității Cenaclului literar A. Toma*, de T. Tudor.

30 iulie

- În „Universul”, N. Barbu îl consideră pe Mihai Eminescu un *Critic al organizării administrării burghezo-moșierești*, pe baza analizei rapoartelor din vremea când poetul era revizor școlar în Iași și Vaslui.

● Sub titlul *Roman bun – criminal sută la sută...*, „Scânteia” reproduce din „revista sovietică Krokodil un document care arată cât se poate de grăitor halul de descompunere în care a ajuns literatura, ca și arta în general, în țările imperialiste. Este vorba de o listă de cărți americane și franceze recent apărute [...]. Te cuprinde sila și revolta uitându-te fie și numai la titlurile acestor romane...”. □ Pe aceeași pagină, Vasile Nicorovici semnează poezia *Ilenița, spic de grâu*, idilă între o tânără colectivistă și un tractorist, amândoi fericiți de viața nouă pe care o duc.

[IULIE]

● Apare numărul din iulie al revistei „Viața Românească” (an III, nr. 7), care publică, în primele pagini, două lucrări ale lui I.V. Stalin: *Cu privire la marxism în lingvistică* și *Cu privire la unele probleme de lingvistică*. □ De la rubrica „Teorie și critică”, este de reținut articolul lui Eugen Campus *Din problemele reconsiderării clasicii noastre*. Scopul articolului, cum însuși autorul precizează, este „de a începe discuția problemelor ce se pun în legătură cu aplicarea metodei marxist-leniniste la acest domeniu de cercetare”. Pe baza ideilor leniniste, a documentelor P.M.R. și a directivelor din „Scânteia”, autorul atacă junimismul, estetismul maioreșcian și influențele ideologiei burgheze asupra lui G. Călinescu, Tudor Vianu și Perpessicius – vinovați de „obiectivism burghez”. □ La aceeași rubrică, Mihail Petroveanu analizează tema *Om și natură în poezia lui Mihai Dragomir*. □ Mai semnează Mihai Gafița (*Ivan Vazov*), Gh. Macovescu (*Alexandru Sahia*) □ Eugen Jebeleanu publică în acest număr *În satul lui Sahia*, iar Eusebiu Camilar ultimul fragment din romanul *Temelia*.

● „Caiet Cultural”, nr. 7, propune un *Apel pentru pace*, pe versurile Ninei Cassian, dialogul-scenetă *Reacționarii* de H. Negrin și poemul în proză *Mai mândră să-nflorească gospodăria colectivă*, de Octavian Paler.

● Numărul 7 al „Îndrumătorul[ui] cultural” apare cu un supliment special adunând materiale pentru manifestările culturale la locul de muncă: seceriș, arii, centre de colectare (*Predarea la timp a cotelor de cereale către Stat este o datorie patriotică*). Tema este ilustrată cu poemul *La arie*, de B. N. Șoltuz.

● „Almanahul literar”, an I, nr. 8, include *Cântece de belșug* (de Ben Corlaciuc, Al. Andrițoiu, A. E. Baconsky), *Matca* de D. Mircea și *E grâu copt*, nuvelă de Liviu Suciu. □ Dan Costa (C. Regman) consemnează *Progrese în nuvelistica noastră cu temă țărănească*, comentând nuvelele lui I. Istrati – *Moș Anăstăsoaie*, Gh. Cristea – *Brigada frunțașă*, V.Em. Galan – *Cahul lui Moș Eftime*, Petre Dragoș – *Răsună valea*, A. Mihale – *La pândă*. Petru Dumitriu – *Noaptea din Iunie (vezi Anexa)*. □ Rubrica de eseu politic „Baricada” e realizată de Geo Dumitrescu, care scrie despre *Gunoierul istoriei și steagul „Națiunilor Unite”*.

4 august

- Nr. 200 din „Contemporanul” cuprinde poemul *Examen de alfabetizare la Poarta Albă* de Letiția Papu: „În inimi multe crește-un cânt,/ Pe buze freamătă s-ajungă/ C-amarul prăfuit pământ/ Răbdat-am seceta îndelungă./ și apa vie a rodit/ Sămânța științei ce ni-e dragă/ Un drum de soare și granit/ Din lupta noastră se încheagă.”

- „Gazeta învățământului”, An II, nr. 70, revine în problema lingvisticii marxiste publicând *Răspunsul tov. Stalin la scrisorile adresate de tovarășii Sanjeev, Belkin și Furer, Holpov*, pe chestiuni de lingvistică.

- În „Opinia”, secretarul filialei Iași a Uniunii Scriitorilor, I. Istrati semnează un text informativ despre *Consfătuirea pe țară a tinerilor scriitori*, deschisă la București cu o zi înainte, pe data de 3 august.

5 august

- Ben Corlaciuc evidențiază în nr. 31 din „Flacăra” câțiva *Ucenici ai scrisului*, care ar putea deveni condeie de bază pentru viitor: Ion Horea (cărui a îi este reprodus poemul *În Munții Cugirului*), Constanța Tudorache, Bley Relly, Mihai Marciuc. Nu întâmplător textul e însoțit de poemul speranței devenită certitudine, Veronica Porumbacu, *Dedicatie*: „Să nu uiți bucurii și nici restriști/ când ai în față marmura înaltă/ Tu sculptor ești prin anii socialiști/ și versul fie-ți cea mai bună daltă!”. □ O informație despre deschiderea lucrărilor *Consfătuirii pe țară a tinerilor scriitori* din filiale și din cenacluri (3 august), subliniază rolul acestora „de a ajuta la lămurirea unora dintre problemele fundamentale ale creației literare, de a pune în discuție felul în care s-a dus pînă acum munca de îndrumare a tinerilor scriitori și de a contribui la cunoașterea și promovarea elementelor talentate din cenacluri, stimulându-le spre creații de un nivel ideologic din ce în ce mai ridicat”, în lupta pentru o literatură dedicată construirii socialismului. □ E. Jebeleanu se ocupă în acest număr, într-un stil virulent, de conflictul din Coreea, dar și de clica titoistă și coruptul Vatican în *Călăii și slugile lor*.

- Raionarea teritoriului, noua împărțire administrativă, este considerată, în mai multe ediții din „Universul” – începând cu nr. 178, drept un imbold pentru *avântul vieții culturale locale*, dar și în agricultură sau în reușita planului cincinal.

6 august

- Eugen Jebeleanu publică în „Scânteia” poemul *În satul lui Sahia*, reprodus din numărul 7/1950 al revistei „Viața Românească”. În prezentare se poate citi: „În prima parte a poemului este descrisă viața câinească de exploatare și asuprire pe care o duceau în trecut țăranii muncitori din comuna Mănăstirea, comună ce ținea de unul din numeroasele domenii regale pe care le stăpâniseră

Hohenzollernii de tristă amintire. [...] În partea a doua a poemului, autorul înfățișează imagini din viața și munca comuniștilor care lucrează în Gospodăria de Stat Alexandru Sahia”. □ Pe aceeași pagină a ziarului, Ion Istrati publică schița *M-am dumirit cu raionul!*, despre raionalizare, reacția țăranilor și a chiaburilor la această noutate administrativă, binefacerile socialismului la sate etc.

- „România liberă” publică reportajul *Pe șoseaua Moscova – Riazan*, în care semnat de Geo Bogza explică „semnificația” numelui Riazan pentru noi: „În pădurile pline de zăpadă din jurul aceluia oraș s-au adunat în iarna anului 1943 prizonierii români de la Stalingrad primind armele și drapelele diviziei Tudor Vladimirescu. [...] În clipa aceea mi-a venit în minte fraza măreață care explica tot ceea ce vedeam: În Uniunea Sovietică a început construcția comunismului”.

9 august

- Petru Comarnescu formulează, pe scurt, în „Universul” *Concluziile consfătuirii pe țară a tinerilor scriitori*. „Recenta consfătuire este urmarea adâncii a noii înțelegeri a solidarității între generațiile progresiste pentru promovarea progresului patriei condusă de clasa muncitoare și de Partidul ei. S-au făcut serioase începuturi pentru toți scriitorii vârstnici sau tineri și, pe viitor, intensificându-se opera de îndrumare și sprijinire a tinerelor talente cultura noastră va câștiga un număr mare de valori ce vor contribui temeinic la construirea socialismului”.

- „Scânțea” publică, sub titlul *Impresii din Uniunea Sovietică*, fragmente din expunerea lui Dan Deșliu la Consfătuirea pe țară a tinerilor scriitori. Textul este un elogiu adus comunismului stalinist: „Măreț, nobil sună cântecele poezilor sovietici închinat minunatei realități sovietice, imnurile de slavă pentru constructorii comunismului, și păcii și fericirii întregii lumi, [...] pentru tovarășul Stalin.” De altfel, pe parcursul acestor zile, ziarul cuprinde materiale informative despre Consfătuire, aceleași care apar și în celelalte publicații.

10 august

- În întâmpinarea Congresului din Septembrie al Comitetelor de luptă pentru pace din R.P.R., „Universul” se ocupă de *Cartea în lupta pentru pace*, citându-i pe *poetii combatanți* Maria Banuș, Dan Deșliu etc.). Articolul, nesemnat, se referă și la volumul apărut la ESPLA *Pentru pace, pentru socialism*, conchizând că doar prin adâncirea concepției socialiste scriitorii noștri „vor cuprinde mai temeinic sensurile creatoare ale apărării vigilente a păcii, le vor oglindi mai viu și mai real, în implicațiile lor constructive [...] contribuind la întărirea luptei pentru pace, la pregătirea Congresului din Septembrie al Comitetelor de luptă pentru pace, ale cărui preparative mobilizează de pe acum sute de mii de partizani ai păcii din țara noastră”. O parte din poeziile Mariei

Banuș, ale lui E. Jebeleanu, Radu Boureanu, Dan Deșliu, publicate mai de mult sunt astăzi, afirmă autorul articolului, „binecunoscute în rândurile masselor, care găsesc oglindindu-se într-însele dorința lor proprie de pace trainică și creatoare și propria lor ură împotriva acelor care au pricinuit trecutele războaie și atâta la un nou război pentru a cotorpi și jefui avuțiile altor popoare, pentru a încerca subjugarea lor, pentru a le exploata”.

● „Pionierul”, Anul II, nr. 32 (63), p. 1, cuprinde versuri de Florin Mugur, membru al Cenaclului Tineretului.

11 august

● În nr. 201 al „Contemporanului” este inclusă una dintre poeziile de „referință” ale anului 1950 – *Vă sună sfârșitul, șerpi titoiști* de E. Frunză: „Treze/ popoarele lumii veghează/ Cruntă pedeapsă/v-așteaptă pe rând/ Viața/ va curge/ mereu înainte/ roșu stindard fluturând...”. □ Revista publică răspunsurile lui I. V. Stalin către tovarășii Sanjeev, Belkin, Furer, Holopov, dar și *Hotărârea* sesiunii științifice a Academiei de științe din URSS și a Academiei de științe Medicale din URSS asupra problemelor învățaturii academicianului I. P. Pavlov în domeniul fiziologiei. □ Ov. S. Crohmălniceanu comentează volumul *Oțel și pâine*, subliniind evoluția lui Ion Călugăru de la ciclul *Copilăria unui netrebnic* – fiindcă romancierul a sesizat „cu multă pătrundere o categorie întreagă de elemente, evocând în parte atmosfera generală a anilor de secetă, de inflație și de luptă pentru relansarea economică”. Ion Călugăru reușește, afirmă criticul, „să situeze istoric păturile sociale de care s-a ocupat și altădată, iar aceasta constituie un succes al artei sale”. În *Oțel și pâine* faptele și oamenii sunt privite și mai adânc, comparativ cu restul operei autorului, la baza interpretării realității stând concepția clasei muncitoare care „lărgeste viziunea artistului și o limpezește structural”. Partea a doua a eseului lui Crohmălniceanu, apărută în nr. 202, merge pe aceeași linie: fragmentele apărute în „Viața Românească” trebuie să fie privite de autor ca „abia materialul brut al unui roman care cere încă mult de lucru”. În ciuda lipsurilor, I. Călugăru înfățișează actualitatea vieții noastre și romanul său „știe să smulgă acestei actualități o serie de trăsături specifice”. Autorul câștigă astfel „capacitatea de a tipiza năravurile mic burgheze, de a critica mai ascutit conținutul lor social [...] el înarmează proletariatul cu forța de a desluși chipul dușmanului de clasă sub această mască, de a învăța să urască deprinderile și manifestările care tind să mențină influența lui. [...] Romancierul va putea pe viitor să grăbească și să îmbunătățească și calitatea șarjelor sale, grăbind bătăile inimilor și modelând conștiințele celor care îl citesc”; „Înțelegând-o și crezând în oamenii noi, condeiul cronicarului va reuși să dea chip viu acestora pe care timpurile noastre îi făuresc, în tipare fumegânde dintr-un oțel special, mai dur și mai trainic decât toate celelalte oțeluri.”

12 august

- În nr. 32 din „Flacăra” sunt redată integral expunerile de la Conferința pe țară a tinerilor scriitori susținute de Dan Deșliu, *Printre inginerii sovietici ai sufletelor omenesci*, T. Șelmaru, *Literatura nouă în RPR*, și M. Novicov, *Cum a ajutat Uniunea Scriitorilor din RPR pe tinerii scriitori din cenecluri*.

13 august

- Al. Jebeleanu se referă, în „Luptătorului bănațean”, la câteva *Condeie noi în poezie*, comentând versurile primite la redacție din partea unor Nelu Bârlogeanu, Emil Pascal, Gh. Luncă, I. Nistor, M. Trandafir. „Tinerii autori au sarcina de a lupta cu perseverență împotriva unor lipsuri, de a învăța în continuu din literatura ce se scrie azi în țara noastră și din clasici, de a învăța din literatura sovietică, cea mai înaintată din lume, de a studia cu râvnă știința marxist-leninistă, care îi va ajuta să pătrundă și să priceapă realitatea”.

14 august

- În „Lupta Ardealului”, T. Utan contribuie la pagina literară cu poezia *Satul meu și Stalin*: „Pe uliță, spre seară, trec doinind/ Azi despre Stalin, pâlcuri de feciori/ și chipul lui, femeile-l cuprind/ În măiestrite țesături, cu flori”.

- Sub titlul *Spre noi succese în creația literară*, „Scânteia” publică, fără semnătură, un comentariu asupra ideilor desprinse din Consfătuirea pe țară a tinerilor scriitori. Sunt evidențiate (cu majuscule) notele critice la adresa Uniunii Scriitorilor care „a subapreciat munca de îndrumare a tinerilor scriitori”. Criticile cele mai severe sunt aduse însă unor lipsuri cu caracter ideologic înregistrate în creația literară: „Scriitorii noștri trec încă prea ușor peste ascuțita luptă cu dușmanul de clasă”; „Literatura noastră prezintă încă lipsuri serioase în ceea ce privește prezentarea eroului principal al vremii noastre – clasa muncitoare – și a oamenilor cei mai înaintați – comuniștii”. „Pentru ca scriitorii noștri să poată crea o literatură demnă de marea epocă pe care o trăim, o literatură pătrunsă de un adânc spirit de partid, este necesar ca ei să se inspire în mai mare măsură din miezul realității, să cunoască oamenii, viața, să studieze marxism-leninismul”.

18 august

- Nr. 202 din „Contemporanul” include poemele *Letopiseț* de M. Beniuc („August, august douăzeci și trei, Cum să nu-l știm, tare bine știmu-l/ Fost-am pare-mi-se dintre cei/ Ce- I cântară marea primă...Dar povestea lui doar a-nceput/ Drum e ce sub pașii noștri naște/ Greul încă, greul n-a trecut/ Pasul însă-n piatră se cunoaște.”) și *Drum de 23 August* de E. Jebeleanu („Dă-mi mâna. Prin orașul îmbujorat de steaguri/ Vom merge laolaltă cu pasul tineresc/ În legănarea caldă a lungilor șiraguri/ Tu – zburdă cu privirea. Eu am să-ți povestesc” – despre o întâmplare tragic eroică din 1944). □ Petru Dumitriu

semnează *La început a fost pustiul*, cu precizarea redacției: „Publicăm mai jos un fragment din prima parte a romanului lui Petru Dumitriu închinat luptei P.M.R. și eforturilor oamenilor muncii pentru continuarea canalului Dunăre-Marea Neagră.” □ În pagina a doua, N. Tertulian dezbate pe marginea *Consfătuirii pe țară a tinerilor scriitori – Problema eroului pozitiv*. De fapt, este o trecere în revistă a personajelor și operelor de forță ale realismului socialist, de la *Mitrea Cocor* și *Lazăr de la Rusca*, la *Negura*, *Oțel și pâine* sau piesa Luciei Demetrius, *Vadul nou* și a lui M. Davidoglu, *Cetatea de foc*. Accentuând că modul în care trebuie reprezentați adevărații comuniști în aceste lucrări nu a fost adecvat ipostazei acestora de lideri politici activi, Tertulian recomandă *implicarea*, pentru a nu se mai ajunge la situații de genul prezentării palide și convenționale a Partidului, a activiștilor, a faptului general ce duce la dezarticularea oricărei opere. „Modul cum a fost ridicată problema partinității literare în cadrul Consfătuirii pe țară a tinerilor scriitori, constituie o contribuție importantă la îndrumarea creației noastre literare în general, la orientarea literaturii tinere în special. Din păcate, ea nu a fost de ajuns subliniată, discuțiile și dezbaterile nu au insistat asupra ei. Problema însușirii spiritului de Partid este cheia ridicării literaturii noastre și ea trebuie să fie axa vie a preocupărilor scriitorilor noștri.” Făcând apel la Dobroliubov, criticul punctează esențialul diferenței dintre *talentul artistului* și *posibilitățile gânditorului*, între forța gândirii și capacitatea creatoare, ambele inerente și deopotrivă de necesare filosofului și poetului: „Propria lui concepție (a scriitorului, *n.n.*) asupra lumii [...] concepție ce poate servi la caracterizarea talentului său, trebuie să fie căutată în personagiile vii create de el!”.

19 august

● Nr. 33 din „Flacăra” continuă să reproducă integral rapoarte susținute la Consfătuirea pe țară a tinerilor scriitori. În acest număr apar textele lui M. Beniuc, *Din problemele poeziei*, Z. Stancu, *Din problemele prozei* și T. Șelmaru, *Învățămintele Conferinței pe țară a tinerilor scriitori*. □ Revista consemnează în această ediție și propunerile Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din RPR pentru Premiile Internaționale ale Păcii: romanul *Mitrea Cocor*, poemul *În numele vieții, semnează!*, de D. Deșliu, sculptura *Întâlnirea* de Boris Caragea, desenul *Femei din Lidice* de Ligia Macovei, operele muzicale *Cantată pentru Stalin* de M. Andricu și *Cântec pentru Stalin* de Anatol Vieru etc. □ Tot în nr. 33, P. Andronescu Caraioan vorbește despre *Moștenirea ce ne-a lăsat-o Slavici*, la 25 de ani de la moarte, iar Dragoș Vicol este prezent cu *Pușcături pentru Planul Cincinal*: „Colo-n mină, două abataje/ curge minereul val cu val/ pușcături adânci rostesc binețe/ dârze pentru planul cincinal”.

● Ancuța Maican discută în „Universul” despre *Filmul sovietic*: „el posedă ceea ce e de neprețuit și le lipsește tuturor celorlalte filme: *DARUL VIEȚII* (apud Barbusse)”.

20 august

- Sub semnătura J.P. (J. Popper), „Scânteia” publică articolul *25 de ani de la moartea scriitorului Ioan Slavici*, în care scrie printre altele: „Necunoscând ideologia revoluționară a clasei muncitoare, Slavici nu a putut vedea ÎN VIITOR, nu și-a putut da seama că înlăturarea viciilor burgheziei este posibilă numai prin răsturnarea revoluționară a orânduirii capitaliste”. Pe linia reconsiderării moștenirii literare, autorul articolului consideră ca scrierile lui Slavici sunt „adevărate acte de acuzare împotriva capitalismului”.

- Radu Boureanu publică în „Veac nou” o *Cantată pentru 23 august*: „și n-au să uite anii grei/ Când ca să sfarme vremuri crunte/ Partidul, dârz, a mers în frunte/ Spre August, douăzeci și trei”.

- În „Universul”, Ioan Massoff încearcă o reabilitare a „uitatului” Ioan Slavici, la 25 de ani de la moarte: „Opera sa ca și cea a atâtor alți scriitori ai noștri a fost prezentată de burghezie într-o lumină falsă, sau a fost complet trecută sub tăcere. Fără să contestăm greșelile omului și lipsurile de orientare vădite uneori de el, opera lui Ion Slavici, prin elementele sale de realism critic, merită să fie cercetată, pentru ca părțile ei valoroase să fie înglobate noii noastre culturi”.

22-23 august

- „Universul” publică un *Poem-cântec pentru 23 August* (despre Armata Sovietică eliberatoare), de Vlaicu Bârna: „Pe cei ce vor să-ntoarcă iar în lume/ Întunecații ani de jaf și sânge/ Luptând în frontul păcii i-om înfrânge/ Sub steagul vostru, steag de mândru nume./ Tot ce-am pierdut în anii aceia grei/ Tot ce ne-ați dat cu inima de frate/ Rodește azi: belșug și libertate/ Din acel August douăzeci și trei”.

24 august

- Victor Tulbure semnează în „Lupta Moldovei” oda *Ostașului sovietic pururi slavă*: „Ca să urcăm pe culmi cu liber pas/ Să crească azi ca holda pionierii/ Ostașul roșu a-nfruntat viteaz/ Furtunile-n rafala mitralierii.../ Clădim o țară fără de mișei/ Pentru dușmani ni-e ura încinsă lavă/ Slavă lui August 23,/ Ostașului sovietic, pururi slavă...”.

25 august

- „Contemporanului”, nr. 203, reproduce integral cuvântarea lui I. Chișinev-schi, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și secretar al C.C. al P.M.R., cu ocazia deschiderii festive a expoziției permanente I. V. Stalin, cu o menire educativă. „Activiști de partid, massa membrilor de partid, UTM-iști, pionieri, oameni ai muncii fără de partid, studiind materialele adunate aci vor cunoaște mai bine viața și opera genialului teoretician și învățător al clasei muncitoare din lumea întreagă, tovarășul Stalin. Numele tovarășului Stalin cheamă la luptă

pentru victoria marilor idei ale comunismului, [...] simbolizând pacea, viitorul, fericirea omenirii. Mărețul exemplu al vieții și operei tovarășului Stalin însușește pe oamenii muncii din țara noastră, îi călăuzește în lupta pentru construirea socialismului, pentru apărarea păcii”. □ I. Vitner lansează la pagina a doua o dezbatere despre *Temelia* lui E. Camilar. Pe urmele lui Sadoveanu, din *Mitrea Cocor*, dar și a romanului *Descult*, *Temelia* se desfășoară ca un roman al actualității imediate, „evenimentele descrise în el trezesc în noi sentimentele și gândurile luptătorilor pe fronturile diferite ale făuririi socialismului.” Aici ar sta și marele merit al cărții celui care a întrerupt realizarea *Negurii* „pentru a surprinde pe viu procesul unuia dintre cele mai uriașe și complexe evenimente ale istoriei patriei noastre”. Tendința *justă* și cea mai de seamă a romanului este „ogindirea artistică a trăsăturilor morale ale acestui țăran renăscut în condițiile construirii socialismului. Literatura semănătoristă și poporanistă ca și cea a fascismului de mai târziu era expresia urii exploata-torilor împotriva adevăratelor tradiții rurale, a specificului țăranesc. Iată de ce naturalismul era și el ca metodă de creație a burgheziei nu numai un dușman al realismului socialist dar și expresia disprețului și dușmăniei față de popor a burgheziei și moșierimii, țăranul era prezentat ca resemnat, împăcat cu soarta sa de tolerat al bunăvoinței boierului etc.”. □ În aceeași pagină Pavel Țugui scrie despre *Contribuția lui A. A. Jdanov împotriva ideologiei burgheze*.

26 august

● În nr. 34 din „Flacăra” (continuând și în nr. 35), M. Novicov dezbate *O carte care trebuie citită de cât mai mulți: Scânteii în beznă* de A. G. Vaida. Meritul principal al romanului, „care-l înscrie ca o contribuție valoroasă în dezvoltarea noii literaturi”, reiese în primul rând din aceea că face „un important pas înainte spre soluționarea eroului pozitiv, spre învingerea și depășirea slăbiciunilor și devierilor”. Cartea aduce și o temă nouă în discuție: *Doftana, universul carceral*. În opinia criticului, dincolo de rămășițele naturaliste în descrierea scenelor de luptă și de tortură sau de hiperbolizarea protagonistului, romanul devine simbolic pentru că „lupta continuă până la nimicirea totală a dușmanului”: „până când nu va rămâne nici urmă de călăi de felul acelor descriși aci, [...] până când amintirea tuturor Doftanelor din lume va intra definitiv în muzeul istoriei. [...] *Scânteii în beznă* ne îndeamnă, ne înalță, ne călește în această luptă [...] iar dacă mesajul pe care a vrut să-l transmită autorul este acela pe care-l pune în gura eroului principal (că «*nimic nu se cucerește fără luptă*»), putem spune că el va ajunge până la cititori și nu încapă îndoială că acest mare merit cântărește în balanță mult mai greu decât lipsurile cărții”.

31 august

● M. Sevastos pune în discuție *Literatura pentru copii*, recomandând modelul URSS, cu scriitori de gen ca Fadeev, Kataev, Gaidar. Autorul consideră că,

spre deosebire de literatura pentru copii și tineret care în vechiul regim era doar un mijloc de educație în spiritul și interesul clasei dominante, acum, când „se înalță o lume nouă, cu alte orânduiri, o societate nouă cu alți oameni, nu izolați ci în grup – literatura pentru copii trebuie să reflecte această viață care se înjghebează sub ochii lor și care, dându-le educația cuvenită, le influențează însăși soarta”. („Universul”),

[AUGUST]

- „Almanahul literar”, an I, nr. 9, este dedicat zilei de 23 August. Semnează Virgil Sângereanu, M. R. Paraschivescu, Imre Horvath., T. Utan, Virgil Iancu, A. Rău, E. Isaac □ Concluziile de după *Consfătuirea pe țară a tinerilor scriitori, învățămintele și sarcini* sunt formulate de D. Micu.

- Printre alte publicații care își declară sprijinul pentru poporul coreean se numără „Caiet Cultural”, nr. 8, prin poemele semnate de E. Frunză (*Sus steagul luptei drepte, frate coreean!*), Mihnea Gheorghiu (*Trei schimburi pentru pace*), Mihai Dragomir (*Zestrea*), și cântecul *Jos mâinile de pe Coreea*, pe muzica lui Mendelsohn și versurile Mariei Banuș. □ Altă prezență constantă a epocii, Cicerone Theodorescu semnează poemul *Tovarășul Cazan, dulgherul*.

- Printre textele publicate de „Îndrumătorul cultural” reținem *Noi pacea n-o cerșim, ci o impunem*, alături de *Cântec în august* de Dan Deșliu și textul ironic, pus pe muzică, *Măi chiabur din sat*.

- Numărul din august al „Vicții românești” (an III, nr. 8), nu are prea mare consistență. M. Novicov publică un fragment din romanul *Încredere*, iar la rubrica „Orientări” M. Neiman semnează articolul *V.I. Lenin și problemele artei*, conceput ca un îndreptar de creație pentru scriitorii români. □ Două grupaje de poeme sunt dedicate eliberării (Solo Juster, Virgil Teodorescu, Ion Bănuță, Olga Brateș), respectiv luptei pentru pace cu traduceri din Jorge Amado, Pimen Pancenco și alții.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

- A. E. Baconsky este prezent în paginile numărului 204 al revistei „Contemporanul” cu poemul *În ospetie*: „Ne visăm departe – Colectiv în sat/ bucurie-n case, haine noi și pâine/ Din trecutul veșted ca un pom uscat/ Doar o amintire sură va rămâne/ Măine visul nostru o să ni-l împlinim/ Măine visul nostru falnic o să crească/ O, de acum văzurăm și de acuma știm / Nu-i putere-n lume să ne stăvilească.” □ N. Popescu Doreanu prezintă *Sarcinile de răspundere ale școlii noastre*: „Tineretul Republicii noastre populare trebuie ridicat continuu la o conștiință nouă, superioară, la conștiința socialistă. școala trebuie să sădească și mai adânc în mijlocul tineretului ura cea mai crâncenă împotriva războaielor imperialiste de jaf și cotorpire, împotriva ațățătorilor și provo-

catorilor de asemenea războaie, imperialiștii americani și englezi, și a lacheilor lor de teapa titoiștilor și alții. Elevii și studenții noștri trebuie învățați să urască cu toată puterea lor exploatarea omului de către om, asuprirea națională, șovinismul și rasismul, și să devină luptători tot mai aprigi pentru libertate, pentru înfrățirea între popoare pe calea păcii și a progresului”. □ I. Vitner continuă cronica la *Temelia*, căreia îi va consacra o continuare și în nr. următor, 205, din „Contemporanul” (8 septembrie).

- În „Gazeta învățământului”, An II, nr. 74, Chiosa Clara-Georgeta, profesoară de limba română la școala pedagogică de fete nr 1 București, oferă câteva „sugestii pentru prima lecție de limba română la clasele VII-VIII”, care trebuie să fie legată de lupta pentru pace. În conformitate cu textele literare studiate, autoarea propune un set de întrebări euristice, în urma cărora rezultă cine sunt dușmanii păcii și cine apărătorii ei. („îndrumez elevii să rețină versurile care exprimă măreția lui I.V. Stalin”)

- Un text de reconsiderare a lui Delavrancea, *O operă de cultură* apare în „Universul”, sub semnătura lui I. Massoff, o dată cu reprezentarea piesei *Hagi Tudose* la Național. Criticul face o scurtă trecere prin biografia lui Delavrancea – cu părțile ei de opoziție împotriva vechiului regim: „Reconsiderarea lui Delavrancea, o operă de cultură, înseamnă și ea o contribuție la așezarea temeliei noii noastre culturi, socialistă în fond și națională ca formă”. În umărul din 6.12.1950 al ziarului, același I. Massoff vorbește din nou despre *Reconsiderarea lui Delavrancea*: „Reconsiderarea arată că [...] democrația adevărată nu înseamnă o brutală ruptură de tot ceea ce a fost valabil în viața și creația trecutului, dimpotrivă: concepția democratică e tocmai o punte între ceea ce istoricește a fost valabil și ceea ce va fi și mâine valabil”.

3 septembrie

- „Veac nou” cuprinde și *Scrisoarea* unui student român (*Domokos Geza*), aflat la studii la Moscova, la Institutul de literatură de pe lângă Uniunea Scriitorilor Sovietici.

8 septembrie

- Numărul 205 al „Contemporanului” cuprinde schița lui Petru Vintilă, *Nu intrați, câine rău!* (împotriva chiaburilor) și poezia *țara dimineții liniștite*, de Radu Boureanu: „Pomesc corăbii roșii, purtate de taifun/ Din pieptul meu, revolte, pe-a inimii bătaie./ Aș vrea să vă lovească, cu lovituri de tun/ Cuvintele – oceanul să-l ardă în văpaie”. □ I. Vitner continuă analiza *Temeliei* lui E. Camilar (a se vedea nr. 204). Chiar dacă în privința problemelor ridicate aici scriitorul nu a găsit în întregime rezolvările el „a căutat și în bună parte a reușit [...] să facă un pas înainte pe drumul glorios dar greu de străbătut al realismului socialist. Aceasta se vede în chiar tendința generală a romanului său. Încercarea de a pune la baza trăsăturilor pozitive ale celor mai buni eroi

patosul revoluționar (*n.b.* intenția deci de a reprezenta artistic capacitatea revoluționară a țărânimii muncitoare) este deosebit de valoroasă.” Această *tendință* este ilustrată în *Temelia* „prin redarea artistică a ascuțirii luptei de clasă în lumea satelor și prin zugrăvirea cu căldură a trăsăturilor de caracter ale omului nou care a apărut în masa țărânimii noastre muncitoare, ca un răsunet în om al profundelor transformări provocate de reconstrucția socialistă a agriculturii.” I se reproșează totuși autorului „neadâncirea rolului partidului ca motor al metamorfozelor socialiste și rolul organizatorului de partid, *activistul*, a cărui misiune este simbolică”.

9 septembrie

- Hortensia Papadat-Bengescu își exprimă adeziunea la „lupta împotriva agresivității imperialismului”, în nr. 36 din „Flacăra”, cu un scurt text, intitulat *Pace*: „Cel mai înalt îndemn ne vine de sus, de la marele Conducător I. V. Stalin!”. □ La fel de înflăcărat pare și sculptorul Boris Caragea: *Luptăm pentru pace cu dalta și penelul!*

- În articolul *Groparii culturii*, din „Scânteia”, V. Sebastian acuză literatura occidentală că promovează „ura animalică față de om”, inoculează sentimentul spaimei și disperarea. Aldous Huxley este „reacționar”, Henri Miller „cel mai abject și mai la modă scriitor american de astăzi”, Emil Cioran „fascist” și „duhoarea imensă a mlaștinii cosmopolite învâluie totul”. Subtitlurile articolului sunt semnificative: *În plin Ev Mediu, Jertfe, sânge, moarte, „Maidanek, ediție americană”, „Pacea nu poate fi un obiectiv”*.

10 septembrie

- „Lupta Ardealului” cuprinde poemul lui Al. Andrițoiu, *Roaită, te duc în suflet la Congres!* : „Roaită, de câte ori n-am ascultat/ Sirena ta în suflet cum îmi sună/ Un cântec nou mi-a-nmugurit pe strună/ Când, la Congres, ai mei m-au delegat”.

- A.E. Baconsky publică în „Scânteia” poezia *Trei delegați*, în cinstea „Congresului comitetelor de luptă pentru pace din R.P.R.”. Versurile elogiază „Oștile lui Stalin”, gospodăriile agricole colective etc.

13 septembrie

- „România liberă” publică *Rezoluția Congresului comitetelor de luptă pentru pace din R.P.R.* Sub titlul *Cuvântul poetului*, Dan Deșliu scrie 17 strofe, din care selectăm: „Priviți, – pe harta grăitoare/ A păcii steaguri în puhoi/ Și înfloresc din zare-n zare/ Sub marele izvor de soare/ Din patria lui Polevoi”.

14 septembrie

- N. Țațomir publică în paginile „Luptei Moldovei” *Cântecul Congresului pentru Pace*: „Zidim pacea lumii năvalnic/ Cu alte republici surori/ Zadarnic vi-i urletul jalnic/ Un Stalingrad veșnic și falnic/ V-așteaptă de ori câte ori”.

15 septembrie

● În numărul 206 din „Contemporanul”, acad. E. Petrovici consideră că **Știința adevărată creează pentru pace**: „În ura lor fără de margini față de noroadale lumii care se ridică spre a scutura jugul exploatării și a-și dobândi sau a păstra independența națională, stăpânii setoși de sânge ai capitalismului monopolist anglo-american plănuiesc distrugerea a milioane de oameni prin bombe atomice și hidrogenice, prin războiul bacteriologic răspânditor de molime, prin înfometarea provocată de nimicirea recoltelor prin insecte etc.” După încheierea Congresului Comitetelor de luptă pentru pace din RPR, întâmpinând cel de al doilea Congres Mondial al Partizanilor Păcii, oamenii de știință din țara noastră „sunt și mai hotărâți să depună toate eforturile pentru a dezvolta diferite ramuri ale științei și tehnicii, pentru a rezolva problemele științifice legate de practica construirii Socialismului, pentru a făuri o știință legată de popor, contribuind astfel la transformarea cât mai grabnică a Republicii noastre într-o țară înaintată și îmbelșugată, la întărirea uriașului lagăr al păcii și socialismului condus de URSS.” □ E. Frunză publică versuri pe aceeași temă, lupta pentru pace, poezia *Totul pentru izbânda păcii!* – „Prietenii, sus! Spre biruință/ Sfâr'ma-vom monștrilor complotul./ Dați totul pentru cauza păcii/ și pentru cauza vieții, totul!”

● Buletinul numărul 1 din „știri și reportagii din URSS, din țările de democrație populară și cu privire la mișcarea muncitorească și democratică internațională” este închinat *Luptei pentru Pace* și editat de AGERPRES, Agenția Română de Presă de pe lângă Consiliul de Miniștri. □ Începând din 15.09.1950 se vor lansa în fiecare miercuri și vineri buletine închinat luptei pentru pace (tema favorită a acelor luni în presa românească), în vederea celui de-al doilea Congres Mondial al Partizanilor Păcii. Se reproduce un articol din „Pravda”, **În numele Păcii**: „În numele păcii își strâng din ce în ce mai mult rândurile oamenii de bună credință din toate țările lumii. În numele păcii, oamenii muncii din țările de democrație populară construiesc cu succes temeliile socialismului. În numele păcii muncește cu abnegație poporul sovietic, sub conducerea Partidului Bolșevic, care construiește victorios societatea comunistă. Cauza sfântă a luptei pentru pace în întreaga lume va învinge, deoarece în fruntea luptei pentru pace se află marele conducător și învățător al întregii omeniri progresiste, tovarășul Stalin!”. Mai sunt reluate articole din „Izvestia” ale ideologilor și academicienilor sovietici (E. Tarle, A. Mirov, I. Slobodianuc), privind activitatea pacifistă, *lupta pentru dezarmare* (și) din alte țări aflate sub tutela URSS (China, Coreea), din care rezultă că împotriva „dușmanilor omenirii și ațățătorilor de războaie din SUA” singurul oponent puternic rămâne URSS, un *bastion invincibil* al prieteniei popoarelor, cu rol hotărâtor în crearea unui *front comun, un străjer, un stegar și o făclie a păcii* etc

16 septembrie

- „Universul” relatează vizita în România a scriitorilor Boris Polevoi, Jorge Amado și Henry Petter Mathis.
- I. Vitner semnalează în „Flacăra”, nr 37, *Un nou și autentic poet – Eugen Frunză*. Acesta se remarcase chiar în paginile revistei, nr. 35 din 2.09.1950, prin amplul poem *Mandatul*: „Te du și spune că pășim/ Cu viața înainte/ și că pe Stalin îl iubim/ Cu inima fierbinte”.

17 septembrie

- „Opinia” include poemul *Cu primăvara în suflet* de N. I. Pintilie și fragmente din *Semnătura* de A. I. Ghilia
- Petru Comarnescu semnează în „Universul” articolul *Lupta pentru realismul socialist*, comentariu prilejuit de *Raportul* lui P. Sasoev la cea de-a treia Sesiune a Academiei de Arte a URSS, cunoscut sub titlul *Lupta pentru realismul socialist în arta plastică sovietică*. Concluziile ar fi că „în arta realist-socialistă omul devine obiectul principal al artei: viața maselor în luptele și năzuințele lor, munca eroică ce transformă realitatea, munca din industrie și de pe ogoare, activitatea muncitorilor, a țăranilor muncitori, a savanților și tuturor oamenilor adevărați. Lupta pentru *realismul socialist* înseamnă uriașa luptă pentru o artă care se bazează și aduce o mai adevărată și o spornică cunoaștere a lumii, pentru o artă activă și veridică. Artă realist-socialistă este totodată o formă de cunoaștere a lumii dar și un mijloc pentru a transforma lumea”.

22 septembrie

- „Contemporanul”, nr. 207, celebrează *Săptămâna prieteniei româno – maghiare*, prin articolele *Presa în lupta pentru pace și socialism*, de Virgil Florea și *Urmând exemplul presei sovietice*, de Nestor Ignat. Cităm din acesta din urmă „Numai răspândind într-o măsură mult mai mare decât până acum ideile marxist-leniniste, întărind rolul său organizator, acordând o însemnătate și mai mare criticii și autocriticii, lărgind și educând rețeaua de corespondenți, mobilizând masele muncitoare în lupta împotriva imperialiștilor și a agenților lor, împotriva dușmanului de clasă intern, făcând ca fiecare cuvânt, fiecare articol, să fie un pumnal în inima vrăjmașilor și un far al poporului muncitor – numai astfel presa noastră își poate îndeplini și-și va îndeplini până la capăt marea misiune leninist-stalinistă, de cea mai ascuțită armă a Partidului și a poporului muncitor în lupta pentru pace și socialism”. □ Ioanichie Olteanu traduce din limba maghiară poemele *Stalin* de Aczel Tamas și *Pace* de Kuzka Peter. □ Eugen Luca recenzează *Scântei în beznă*, Editura pentru literatură și artă, de Vaida „prima carte dintr-un ciclu de trei volume care-și propune să oglindească literar istoria Doftanei” și „să ne dea o imagine a ceea ce a însemnat ura pe care burghezia o purta muncitorimii, după cum ne arată

eroismul luptătorilor înțemnițați”. Deși nu este un roman propriu zis ci o carte de memorialistică, *Scântei în beznă* reprezintă „un succes al literaturii noastre noi, un frumos omagiu adus luptătorilor comuniști, care în condițiile celei mai crunte ilegalități au ținut sus steagul luptei proletare.” □ Sergiu Fărcășan discută despre *O înaltă școală a scriitorului și artistului*. O latură mai puțin studiată de scriitorii și artiștii din RPR și asupra căreia ar trebui insistat ar fi cea care privește „nu atât problemele cuprinse de presa sovietică cât felul cum sunt ele dezbătute, principiile ce stau la baza presei sovietice. [...] Nu întâmplător Lenin în celebrul său articol despre *Organizația de partid și literatura de partid* a dat unele nemuritoare principii care se aplică atât presei cât și literaturii și artei. Care sunt trăsăturile esențiale ale presei sovietice? La baza ei stă *spiritul leninist de partid*. Izvorul forței presei sovietice constă în legătura ei cu masele. Această forță se întemeiază pe adevărul și justetea presei bolșevice, pe faptul că ea e condusă de partidul lui Lenin și Stalin. Această forță se măsoară după eficacitatea presei, după puterea ei de a mobiliza masele. *Partinitatea adevărului vieții, bogatul conținut ideologic, puternicul caracter educativ și mobilizator* – iată deci trăsături pe care le putem cunoaște și în literatura și presa sovietică.”

24 septembrie

● Ziua „Scântei” este celebrată și în „Lupta Moldovei”, prin articolul de primă pagină, *Arma cea mai ascuțită a Partidului*, însoțit de un fragment din schița lui Mira Iosif, *De atunci scriu la «Scântea»*, preluată din nr. 5-6 al Almanahului „Iașul nou”.

28 septembrie

● În „Universul”, P. (Petru Comarnescu) recenzează volumul lui Eugen Frunză, *Sub steagul vieții*, apărut la Cartea Poporului, EPLA. Este vorba despre o culegere de cântece care sărbătoresc ziua de 23 August, depășirea normelor din industrie și mine, avântul clasei muncitoare pentru construirea Socialismului, prefacerile vieții de la țară, cu gospodăriile colective și mecanizarea agriculturii, cu lupta contra chiaburimii etc. „O parte dintre poeme sunt satire împotriva imperialiștilor ațâțători la război, împotriva politicianilor de peste Ocean, aserviți trusturilor care duc o politică dușmănoasă față de poporul muncitor”. Demne de citat sunt *Birocratul, Vă sună sfârșitul, șerpi titoiști!, Sub steagul luptei drepte, frate coreean, sau Semnături*. Desigur, volumul are și slăbiciuni: „nu toate poemele ajung până la fapte concrete pilduitoare, nu în toate oglindirea e strânsă și concentrată, nu în toate poezia populară utilizată capătă răsunet autentic. Dar el [volumul] este de folos prin tonul firesc, cald, sincer cu care se adresează cititorilor din clasa muncitoare, de pe a cărei poziție este scris cu dragoste și avânt”.

29 septembrie

● Se tipărește în numerele 208 și 209 ale „Contemporanului” *Introducerea la cursul de materialism dialectic și materialism istoric* de Miron Constantinescu, lecție ținută la Universitatea serală de marxism leninism de pe lângă CC al PMR, fiind editat de asemenea și programul-schiță al cursului *Bazele marxism leninismului pentru Universități și institute de învățământ superior*, anul universitar 1950-1951. □ Este recenzat, fără semnătură, nr. 3 pe 1950 al revistei „Studii”.

30 septembrie

● Nr. 39 din „Flacăra” cuprinde o recenzie a lui J. Popper privind volumul de versuri *Anii aceștia* de Veronica Porumbacu, punând accent mai ales pe poemul *Tovarășul Matei a primit Ordinul Muncii*. În opinia recenzentului, autoarea a dat dovadă constant că a înțeles ceea ce i se cere de către Partid, contribuind „cu o lirică combativă, puternic luminată de ideologia revoluționară a clasei muncitoare”.

[IULIE – SEPTEMBRIE]

● Nr. 11 (iulie-septembrie) din „Probleme de literatură și artă” preia eseurile *I. V. Stalin și A. M. Gorki*, de S. Castorski, *Otrava cosmopolită* – despre literatura „marshallizată” a Franței, de I. Jucov, și *Pentru Spiritul partinic bolșevic și pentru o înaltă măiestrie artistică a literaturii sovietice*, de C. Simonov: „Cosmopolitismul este ideologia militantă a imperialismului american, care se străduiește să deznaționalizeze popoarele, subminând rădăcinile lor naționale. [...] Literatura sovietică – cea mai înaintată din lume – însă se dezvoltă și se întărește sprijinindu-se pe operele de un profund spirit partinic. Critica literară, în raport cu directivele Partidului. [...] trebuie să ceară stăruitor scriitorilor sovietici să respecte principiul spiritului bolșevic de Partid și să ridice măiestria artistică. Critica literară este obligată să se conducă zi de zi după indicația tovarășului Stalin, care a spus că scriitorii sunt «*ingineri ai sufletelor omenesci*»”.

● În „Studii”, nr. 3, (iulie-septembrie 1950), Mihail Ralea se ocupă de *Problema personalității în psihologia burgheză și în cea sovietică*. Sunt date tiparului documente inedite privind legătura între Petru cel Mare și Brâncoveanu (semnalate de Gh. C.) și un document inedit din 1711 (Scarlat Calimachi) privitor la colaborarea moldavo-rusă. □ C. I. Gulian lansează acum defăimătorul articol *Titu Maiorescu, exponentul ideologiei reacționare a regimului burghez moșieresc*, constituind un atac fără precedent la adresa mentorului Cenaclului Junimea, a operei sale și, implicit, a criticii estetice. (vezi Anexa)

[SEPTEMBRIE]

● „Almanahul literar”, An I, nr. 10, (septembrie) publică *Scrisori* de la Congres – un salut al lui J. Amado, delegat al Comitetului Permanent al Congre-

sului Mondial al Partidului Păci, și *O scrisoare* a maestrului Emil Isac, delegat al scriitorilor din Ardeal la Congresul Comitetelor Internaționale Pentru Pace din RPR.

- Nr. 9 din „Caiet Cultural” are în sumar un inedit poem semnat de Octavian Paler, *Cerere pentru viața cea nouă*: „Cuvintele pârtii de soare/ prin negura amărăciunilor/ sfășie păienjenishul minciunilor/ urzit de chiaburi”.

- „Paris Bucurest”, nr. 14, apare ca *Număr special* cu ocazia celei de-a 6-a aniversări a „eliberării României de către glorioasa Armată Sovietică”. Revista conține și un articol al lui Vasile Luca (*Les taches de la justice populaire*).

- În „Săteanca”, nr. 14 (septembrie) este prezent cu un poem elevul Ilie Purcaru: *Coreea luptătoare va învinge*: „Se zbuciumă Coreea... Toată luptă avântat/ Stindardul roș din inimi nimic nu-l poate stinge. / Stindardul biruinței pe culmi s-a înălțat / și dârz poporu-i mare prin eroism/ *Va învinge!*”.

- La rubrica „Teorie și critică” a revistei „Viața Românească” (an III, nr. 9), Horia Bratu demonstrează caracterul antiburghez al operei balzaciene: *Mesajul lui Balzac*. Chiar dacă admite că scriitorul nu a „văzut” forța revoluționară a proletariatului, „clasa transformatoare a orânduirii sociale”, autorul articolului fixează sarcinile istoriei literare și sancționează critica literară burgheză: „Istoria literară are sarcina ca, privind în mod științific opera lui Balzac, să combată noțiunile neștiințifice ale istoriografiei literare burgheze care vorbea despre romane balzaciene în legătură cu opere contemporane [...]”.

□ Mai multe texte din acest număr, românești sau traduceri, dau conținutul rubricii „Luptăm pentru pace” și sunt semnate de Mihai Beniuc, Maria Banuș, Dan Deșliu, Serghei Smirnov și alții. □ Un violent articol antititoist, *Te ajunge mânia poporului, Tito!*, poartă semnătura lui George Demetru Pan.

OCTOMBRIE

1 octombrie

- În articolul *Cartea lumii viitorului*, publicat în „Universului”, Sașa Georgescu se referă la *Cursul scurt*, arma tuturor comuniștilor, „scrisă cu litere de foc [...] care a însoțit mulți luptători sovietici pe front, dar care s-a aflat și în odaia țaranului muncitor român Lazăr Cernescu, cel asasinat de chiaburi”. Cele 735 000 de exemplare apărute în țara noastră sunt „735 000 de cărți din care poți să afli viitorul atât de bine *de parcă ai și trăi în el*”.

2 octombrie

- „Lupta Ardealului” conține un *Cântec despre Istoria Partidului* de A. E. Baconsky: „Căci noi urcăm pe același drum pe care/ Octombrie roșu atunci ni l-a deschis/ și-n suflet creștem gânduri arzătoare/ Precum în cartea asta s-au fost scris”.

6 octombrie

● În nr. 209 al revistei „Contemporanul” este reprodus *Cuvântul de închidere* la Sesiunea lărgită extraordinară a Academiei RPR, ***Perspectivile mărețe deschise științei de proiectul de plan al electrificării țării.*** „Pe când în lagărul păcii în frunte cu URSS popoarele zidesc de zor o viață nouă și râvnesc sincer la pace și înfrățire între popoare, în lagărul imperialist se aud mai în fiecare zi discursurile canibalilor, care nu visează decât să organizeze cu ajutorul științei degradate, asasinate în masă, masacrul popoarelor doritoare de libertate, pentru a le cotopti. Lucrările actualei sesiuni a Academiei RPR oferă oamenilor de știință nu numai noi posibilități de a-și pune în valoare priceperea și experiența lor într-o măsură pe care nu o pot avea oamenii de știință din țările imperialiste, dar și de a-și da totodată și mai bine seama de cauza mare pe care o servesc.” □ În încheierea lucrărilor, sesiunea a votat o hotărâre în care se spune: „Sesiunea lărgită extraordinară a Academiei RPR aprobă raportul asupra lucrărilor de electrificare a țării, de folosire a apelor, de asanări, de irigații, împăduriri și de recuperare a terenurilor degradate și inundabile, cu completările ce au rezultat din dezbaterile în ședințe plenare și în comisii, și împuternicește biroul Sesiunii să înainteze acest raport CC al PMR și Guvernului RPR.” □ În alt articol, nesemnat, ***Ce este și ce ar trebui să fie revista Urzica***, sunt înfierate lipsurile acesteia, acuzele vizând schematismul, formalismul, uzitarea exagerată a poantelor tip clișeu. „Redactorii «Urzicii» nu cunosc îndeajuns viața, și așteaptă ca farmecul ei să le bată la ușa biroului. Ei n-au pătruns în cluburile muncitorești, în satele noastre, în judecătoriile noastre, ei nu participă la ședințe de producție în fabrici, ei nu înțeleg adevărul elementar că satira și humorul trebuie să fie un puternic instrument de luptă în mâna clasei muncitoare, că scriitorul satiric și humoristii trebuie să dea un adânc conținut ideologic operelor lor, că activitatea lor nu se poate dezvolta dacă nu urmează drumul sigur al metodei realismului socialist.”

7 octombrie

● G. Călinescu este autorul articolului politic din nr. 40 al revistei „Flacăra”, ***Cuvinte și cuvinte***, o reacție împotriva expansionismului american: „Dacă reprezentanții SUA propun contingente, patrile de securitate, folosirea de forțe armate, Tov. Vâșinski propune înlăturarea tensiunii războinice, repudierea sub titlul crimei, a armei atomice, reducerea forțelor armate ale marilor puteri (SUA, Marea Britanie, Franța, China, Uniunea Sovietică) și arată o încredere solidă în rolul pacific al ONU. [...] Nu cred în emisarul păcii care vine călare pe tun; cred în acela care iese cu mânele suflecate din fabrica de tractoare. Cred, așa cum spune tov. Vâșinski, *în cuvintele și faptele de pace*”.

13 octombrie

● M. Beniuc se confesează în „Contemporanul”, numărul 210 – ***Ce am învățat de la poezia sovietică***: „Eu dacă aș sta să mă gândesc ce am prins în primul

rând din poezia sovietică, aş spune că într-un timp când aproape toată poezia noastră era aservită decadentismului şi cu totul străină de popor, această poezie m-a învăţat în mare măsură să vorbesc pe limba poporului şi despre popor. M-a învăţat că poezia trebuie nu numai să încante, ci şi să îndemne la luptă împotriva nedreptăţilor. Iar Maiakovski m-a făcut să simt mai puternic fiorul revoluţionar, şi dorinţa de a lupta în rândurile proletariatului, sub steagul lui Lenin şi Stalin.” Amintind de Isakovski şi *O, voi negurile mele şi iar neguri!* sau Tvardovski, cu *Vasili Terkin*, poetul crede că nu doar el ci şi toţi contemporanii săi „se vor vindeca de rămăşiţe formaliste şi alte rele vechi, şi vor da o poezie în slujba poporului, [...] în aşa fel încât la un moment dat poporul să nu mai aibă nevoie să ne ţină minte numele. Să ne cânte cântecele şi să creadă că-s ale lui”. □ Pe aceeaşi linie, ***Succesele poeziei noastre***, nesemnat, evidenţiază vârfurile noii lirici – E. Jebeleanu, *Lidice*, M. Banuş, *În munţii Georgiei*, D. Deşliu, *În numele vieţii*, A. E. Baconsky, *Balada despre Barta Iosif şi ortacii săi*, la care se adaugă şi alte poeme semnate de M. Beniuc, N. Cassian, V. Porumbacu, Cicerone Theodorescu, Gavril Mihail, I. Brad, L. Papu, Miha Dragomir, Emil Isac etc. Conţinutul nou, se afirmă în text, a determinat cu necesitate o dezvoltare a măiestriei artistice, adică a posibilităţilor ca poezia noastră să exprime în toată forţa lui acest conţinut multilateral bogat. Cu modele sovietice gen Maiakovski, deschizând drumul prin *Lazăr de la Rusca* sau *În satul lui Sahia*, noua poezie „a câştigat succesele de care vorbim (în rândul masselor de cititori) în măsura în care a încetat să fie un fel de licoare searbădă, fabricată în retorte după cine ştie ce reţete alchimistice şi a devenit o parte din hrana sufletească de care au atâta nevoie masele muncitoare. Faptul este cu atât mai demn de subliniat cu cât, într-un nu prea îndepărtat trecut, în operele multor poeţi era profund înrădăcinată bucuria decadentismului.”

● În „Veac nou”, nr.43, Barbu Zaharescu semnează articolul ***Cunoaşterea limbii ruse, un factor important în adâncirea prieteniei româno-sovietice***, iar M. Beniuc este prezent cu o serie de ***Impresii din URSS***, în grupajul ***Vântul proaspăt al comunismului***.

14 octombrie

● „Flacăra”, nr. 41, publică un fragment de scenariu literar pentru viitorul film *Noaptea din Iunie*, ecranizare după Petru Dumitriu, cât şi articolul politic al lui Camil Petrescu: ***Cine apără drepturile omului?*** – un pamflet în apărarea populaţiei de culoare din SUA: „Sunt liberi negrii din Uniunea Sud Africană, să trăiască toată viaţa, ei şi familiile lor, în ţărcurile «rezervate» ale Guvernului Malan. E liber şi negrul american să moară pe colinele coreene. Dar toate «libertăţile» astea s-au adunat, zi de zi [şi] până la urmă capitalismul tot trebuie să se prăbuşească. Căci are în contradicţiile lui interioare legea dialectică a propriei lui lichidări”. □ Acelaşi număr cuprinde o relatare despre

ședința plenară a Comitetului Uniunii Scriitorilor din RPR, din 5.10.1950, în care s-a hotărât cooptarea unor membri noi, alegerea Biroului permanent și completarea secretariatului Uniunii, AL. Șahighian fiind eliberat din funcție. Din Biroul Uniunii vor face parte M. Sadoveanu (președinte), M. Beniuc, M. Novicov, T. Șelmaru (secretari), M. Davidoglu, D. Deșliu, E. Jebeleanu (membri). Dintre membrii Comitetului îi amintim pe A. Istvan, M. Banuș, G. Călinescu, Petru Dumitriu, E. Isac, N. Moraru, Ioanichie Olteanu, Perpessicius, Z. Stancu, Al. Șahighian, A. Toma, I. Vitner ș.a.

- „Opinia” prezintă la rubrica intitulată „Cărți noi” volumele lui I. Istrati – *Grâu înfrățit* și Al. Jar – *Sfârșitul jalbelor*.

- O prezentare a Almanahului „Iașul nou”, pe secțiunea *Poezie*, apare în „Lupta Moldovei”. *Proza* Almanahului va beneficia de o prezentare similară în numărul din 2.11.1950.

- „Scânteia” prezintă ședința plenară a Comitetului Uniunii Scriitorilor, desfășurată cu câteva zile înainte. După raportul *Situația literaturii din R.P.R.*, prezentat de Mihai Beniuc, secretar al Uniunii, Zaharia Stancu a cerut să fie eliberat din funcția de președinte, pentru a se „putea dedica conducerii teatrului Național din București”, iar cererea i-a fost aprobată. A fost eliberat din funcția de secretar al Uniunii, primind alte însărcinări, Al. Șahighian. În urma acestei reorganizări, configurația conducerii Uniunii Scriitorilor este următoarea: „Biroul: Mihail Sadoveanu (președinte); M. Beniuc, Traian Șelmaru, M. Novicov (secretari); M. Davidoglu, Dan Deșliu și Eugen Jebeleanu (membri). Din Comitetul Uniunii fac parte, printre alții: Petru Dumitriu, Maria Banuș, Ury Benador, G. Călinescu, Otilia Cazimir, Lucia Demetrius, Ion Bănuță, Geo Dumitrescu, Emil Isac, Nicolae Moraru, Ioanichie Olteanu, Perpessicius, Ion Vitner etc.

16 octombrie

- În „Scânteia”, Camil Petrescu anunță, cu un minimum de sintagme ideologizante, cea de a 500-a reprezentare a piesei „O scrisoare pierdută” la Naționalul bucureștean.

17 octombrie

- Articolul *Pe drumul nou deschis intelectualilor*, publicat de Teodor Gheorghiu în „Universul” realizează o paralelă cu scriitorii, artiștii și savanții din URSS, *țara ADEVĂRATEI CULTURI*: „Pentru mulți din intelectualii noștri a trebuit să aibă loc un greu proces de înțelegere a anumitor realități ale epocii noastre. Între altele, deprinși să privească doar spre Occident, unii oameni de știință și litere nu lepădaseră anumite prejudecăți legate de pretinsa superioritate a «culturii apusene»”. Acum, din URSS, se răspândește ca un mesaj către întreaga lume, „măreața idee a libertății omului, [...] nu o libertate abstractă și pur formală ci una reală, bazată pe posibilitatea conlucrării frățești a oamenilor

neîmpărțiți după interese antagonice. Iar intelectualii noștri sunt avizi să studieze operele sovietice din domeniile lor”. Cu aceleași idei, T. Gheorghiu revine în numărul din 14.12.1950, când semnează articolul ***Pentru toți intelectualii noștri***.

19 octombrie

● În „Universul” Ancuța Maican semnează textul ***Cartea***, în care discută fenomenul scrierilor impuse în conștiința maselor largi – *Pământ desțelenit*, dar și *Desculț* sau *Negura*, poeziile Mariei Banuș etc. Autoarea apreciază că în întreprinderi sunt în anul 1950 aproape 760 000 de cititori, care împrumută cărți de la bibliotecile aflate la locul lor de muncă, comparativ cu cei 2830 de cititori, câți împrumutau cărți în 1947. Iar la sate există 722 000 de cititori individuali, numărul bibliotecilor sindicale și al căminelor culturale crescând la 20 000, iar volumele aflate în ele la cifra de 10 milioane de exemplare. Luna Prieteniei Româno-Sovietice, spune semnatară textului, este un nou prilej pentru poporul nostru „de a-și arăta dragostea față de poporul sovietic și realizările sale oglindite în cărțile lui”. În cadrul acestor manifestări de simpatie pentru literatura din URSS, între 21 și 29 octombrie va fi sărbătorită *Săptămâna Cărții Sovietice în luptă pentru pacea lumii*. Expoziția și bazarul cărții ce se vor deschide cu acest prilej, conferințele, reducerile prețului volumelor pentru o cât mai bună răspândire a lor, vor prilejui „o largă manifestare a interesului de care se bucură la noi CARTEA SOVIETICĂ, îndreptar și far luminos al literaturii noastre tinere și tezaur de experiență pentru poporul nostru muncitor”. □ În numărul din 1.11.1950, A. Maican revine cu o temă similară, ***Împotriva neștiinței de carte***, propunând în continuare alte cifre, care ar face diferența între vechiul regim burghezo-moșieresc și cel comunist. În cursul lunii noiembrie se vor deschide cursurile de alfabetizare pentru anul școlar 1950-1951 și „în această nouă etapă a bătăliei împotriva neștiinței de carte, învățătorii și profesorii care își iubesc meseria, care o consideră drept rost al vieții lor, trebuie să arate întreaga lor dragoste de lumină, de om, contribuind în cât mai largă măsură la munca de alfabetizare, conform Planului de Stat, care prevede alfabetizarea pentru 700 000 de analfabeți”. Dacă până în 1947 au fost alfabetizați doar 170 000 de neștiutori de carte, în următorii doi ani 900 000 de oameni au fost deprinși să scrie și să citească. Sarcina aceasta „care revine dascălilor în primul rând [...] constituie o datorie de onoare, de care ei trebuie să se achite cu cinste și devotament, contribuind astfel la marea operă de construire a Socialismului în țara noastră”.

● În „România liberă” apare informația că scriitorii l-au propus în unanimitate pe maestrul Mihail Sadoveanu pentru funcția de deputat. Printre vorbitorii care au susținut candidatura s-au aflat Petru Dumitriu și D. Corbea. „A vorbit apoi maestrul Sadoveanu. Simplu, călduros. A vorbit despre ceea ce a făcut ieri și ceea ce va fi mâine”.

20 octombrie

● „Contemporanul”, nr. 211, include poemul *Cal – Putere* de Eugen Frunză, un fel de fabulă comunistă în care țăranul moș Anton, văcarul, confundă voit armăsarii din herghelie cu caii putere: „Cum? N-ai aflat? Apoi nepoate/ Se vede treaba nu ești gospodar/ Eu, când citesc, trag tâlcurile slovei/ Și-mi fac socoate multe după ziar”. □ La pagina a doua sunt dezbătute ***Unele probleme ale Uniunii Scriitorilor din RPR*** (nesemnat), evidențiindu-se „greșelile” din activitatea breslei. Aceste greșeli, se afirmă în text, au avut repercusiuni negative asupra dezvoltării creației literare. „Este neîndoios că, dacă Uniunea ar fi acordat un ajutor real fiecărui scriitor dornic să se încadreze în lupta comună pentru făurirea unei literaturi noi, n-am asista la situația de azi când un număr de scriitori cu mare experiență și cu reale posibilități de creație, sunt de câțiva ani absenți de pe șantier. Dacă munca de sprijinire și de creștere a tinerelor talente s-ar fi desfășurat pe linia trasată de partid, ar fi fost de la început așezată pe acele temeuri pe care le-a indicat Consfătuirea din August, am fi avut desigur azi mult mai multe forțe noi în literatură.” Sunt date ca exemple negative atitudinea sectară a conducerii secretariatului Uniunii față de marea masă a scriitorilor, (mai ales cu prilejul Consfătuirii pe țară a tinerilor scriitori), lipsa de interes pentru problemele esențiale ale creației literaturii, lipsa de principialitate și combativitate în rezolvarea lor, neîncrederea în metodele colective de lucru, izolarea în păienjenişul problemelor mărunte, așa zis operative. Este criticată și neimplicarea Uniunii Scriitorilor – sau slaba participare – în cazul propriilor reviste, „Flacăra” și „Viața Românească”, în activitatea Fondului Literar și lipsa îndrumării, de cele mai multe ori, în privința filialelor și a cenaclurilor.

● Constantin Baraski, cel care a executat bustul lui Maxim Gorki, scrie despre ***Realismul socialist în artă*** în ziarul „Universul”. „Metoda realist socialistă este în stare nu numai să arate realitatea în mod veridic dar și să zugrăvească acele elemente care constituie sâmburele dezvoltării viitoare. Artiștii plastici aplicând metoda realist socialistă zugrăvesc viața în dezvoltarea ei revoluționară, înfățișează chipurile oamenilor muncii, creatori ai Socialismului” (este dată ca exemplu lucrarea realizată chiar de Baraski, alături de Boris Caragea, Zoe Băicoianu și Porumbaru, *Muncitor și țărancă*)”.

21 octombrie

● După talmăcirea romanului *Pâinea* de Alexei Tolstoi Cezar Petrescu împărtășește ***Din experiența unui traducător de literatură sovietică***, în nr. 42 din „Flacăra”: „Romanul sovietic, străbătut de acțiune și optimism constructiv, romanul anilor din urmă, închinat omului nou și mulțimilor creatoare, lichi-dează în ceasul de față o dizolvantă moștenire a trecutului din literatura noastră. Acea atmosferă crepusculară, și lipsită de speranță, după chipul și asemănarea unei lumi în agonie. Acea literatură care exprimă tragica singurătate

socială a individului târât în smârcurile putrede, odată cu lumea ce se scufundă. E rândul și locul altei lumi care se naște, a născut, crește. *Ce scriitor ar putea rămâne străin la această chemare a vremurilor? și ce ar mai însemna opera lui, ignorând aceste semne ale vremurilor?* ”.

- „Luptătorul bănățean” preia din volumul *Poezii sovietici cântă pacea*, apărut la Editura Cartea Rusă, în cinstea Lunii Prieteniei Româno-Sovietice, poemul *Stalin e cu noi*, de Anatoli Sofronov, în traducerea lui Andrei Tudor. „Nădejde nu-i în lume mai frumoasă/ Ca gândul însorit, sus, în Kremlin/ Cuvântul lui e calea luminoasă/ și gândul lui e pace și senin”.

23 octombrie

- „Scânteia” consemnează deschiderea festivă a „Bazarului cărții”, cu care a început, în cadrul „Lunii prieteniei româno-sovietice”, săptămâna „Cartea Sovietică în lupta pentru pacea lumii”. Au participat, printre alții, M. Sadoveanu, G. Călinescu, A. Toma, M. Roller, M. Beniuc, Traian Șelmaru, Marcel Breslașu.

- Este inaugurată *Școala de literatură și critică literară „Mihail Eminescu”*, de pe lângă Uniunea Scriitorilor din R.P.R., în prezența lui M. Sadoveanu, L. Răutu, M. Roller, Paul Cornea, Traian Șelmaru etc. Cuvântul de deschidere a fost rostit de M. Sadoveanu, după care M. Novicov, directorul școlii, a exprimat recunoștința față de Partid pentru această inițiativă. Conform ziarului „Scânteia” (25 octombrie), „vorbitoarea a expus programul de studiu al școlii, care cuprinde cursuri de marxism-leninism, istoria literaturii române, istoria literaturii ruse și sovietice și un ciclu de lecții despre istoria literaturii universale. Cursul principal va fi cel de teoria literaturii, în cadrul căruia se vor preda principiile de bază ale esteticii marxist-leniniste și cunoștințe asupra realismului socialist”.

27 octombrie

- În nr. 212 al revistei „Contemporanul” Pavel Iugui se adresează *Intelectualilor candidați ai poporului muncitor*, amintind unele sarcini de partid, pentru cultivarea internaționalismului proletar și a patriotismului, în lupta împotriva ideologiei burgheze, a șovinismului și a cosmopolitismului. „Oamenii de știință și cultură trebuie să ia parte activă la conducerea politică a țării, să fie nu numai buni specialiști ci și militanți activi pe tărâm social. Oamenii muncii, prețuind pe intelectualii legați de popor, au propus candidați în alegerile pentru Sfaturile populare regionale, raionale, orășenești și comunale, numeroși oameni de știință, scriitori, artiști, tehnicieni, profesori și învățători.” Printre aceștia se află savanți ca prof dr. C.I. Parhon, Radu Cernătescu, Traian Săvulescu ș.a., scriitori ca M. Sadoveanu, G. Călinescu, G. Bogza, M. Banuș, Nagy Istvan, M. Breslașu, D. Deșliu ș.a., pictori și sculptori ca B. Caragea, Titina Călugăru, Șaru Gheorghe, artiști de teatru și de operă din București și

provincie, profesori universitari, învățători, etc. □ Este semnalată și Conferința de constituire a Uniunii Artiștilor Plastici, care a avut loc pe 20 și 21 octombrie, printre vorbitori numărându-se M. H. Maxy, B. Caragea, I. Iser, C. Baraski. □ La pagina 4 se anunță **Deschiderea școlii de literatură**.

● În „Gazeta învățământului”, An II, nr. 82, Sorin Toma semnează articolul **Republica Populară Română pe drumul revoluției culturale**. Călăuzit de „genialele învățături ale lui Lenin și Stalin, de experiența fără seamăn a Uniunii Sovietice”, autorul prezintă câteva din înfăptuirile socialiste în cultura română: „marele poet Eminescu, marele prozator satiric Caragiale, admirabilul revoluționar democrat de la 1848 N. Bălcescu și alții, dați uitării sau condamnați de burghezie, au fost redați poporului nostru eliberat. [...] Principala sarcină a revoluției culturale este lichidarea analfabetismului. [...] ca rezultat al desfășurării revoluției culturale, din rândul maselor muncitoare a crescut un nou public consumator al bunurilor culturale, al cărui gust e educat mai ales de minunatele opere ale literaturii sovietice. El ridică pretenții înalte față de scriitorii și artiștii noștri. [...] Din cele mai bune opere literare care au fost publicate în ultimul timp, fac parte romanul lui Mihail Sadoveanu, *Mitrea Cocor*, consacrat luptei pentru reconstrucția socialistă a agriculturii, un volum de poezii ale poetului A. Toma, poeziile lui Dan Deșliu și ale Mariei Banuș, piesele Mariei Banuș și Mihail Davidoglu, romanul lui A. Jar, *Sfârșitul jalbelor* (din istoria mișcării muncitorești) și altele.”

● Sub genericul *Ce să citim*, „Luptătorul bănățean” recomandă volumul lui Al. Mirodan, **Tito, dușmanul de moarte al tineretului iugoslav**, apărut la Editura Tineretului

● În „Universul”, M. Sevastos consideră **Învățarea limbii ruse** drept obligatorie, ca „un mijloc minunat de informare științifică, tehnică, socială și politică și de încântare artistică”. Ghidându-ne după *turnul de la Kremlin*, „farul de lumină”, devine astfel o datorie să o cunoaștem: „Limba rusă este atât de folositoare, din toate punctele de vedere, și tineretul care prinde așa de ușor limbile străine, precum și oamenii maturi – care ajung la aceleași rezultate prin stăruință – au tot interesul s-o învețe, s-o cunoască și s-o întrebuințeze”. □ În același număr se semnalează o Adunare a ziariștilor din Capitală, cu expunerile lui M. Novicov și Ștefan Voicu (redactor responsabil adjunct al „Scânteii”) asupra lucrărilor Congresului de la Helsinki al Organizației Internaționale a Ziariștilor. La finalul manifestării de la București s-a adoptat o moțiune prin care gazetarii întruniți la 25 octombrie și-au exprimat adeziunea totală la rezoluția Congresului, hotărând să depună toate eforturile încât Uniunea din Poligrafie, Presă și Instituțiile de Cultură să ducă la îndeplinire toate sarcinile trasate de O.I.Z.

28 octombrie

● „Flacăra”, nr. 43, certifică formarea Uniunii Artiștilor Plastici din R. P. R., avându-l ca președinte de onoare pe Camil Ressu. Din Comitetul de conducere

fac parte Corneliu Baba, C. Baraski, Boris Caragea, Al. Ciucurencu, Ligia Macovei, Maxy, J. Perahim, Jean Steriade, H. Zambaccian, Ion Irimescu, V. Geza etc.

- În „Opinia”, Tr. ȣanea semnează o recenzie la noua piesă a Mariei Banuș (în 3 acte și 5 tablouri), *Ziua cea Mare*, despre trecerea la o formă superioară de producție în agricultură.

- „Scânteia” consemnează simpozionul *Aspecte ale literaturii sovietice* care a avut loc „în cadrul manifestărilor Lunii prieteniei româno-sovietice”. Au vorbit M. Sadoveanu, Radu Boureanu, Dumitru Corbea și Traian Șelmaru. Ultimul „a arătat că pentru lagărul păcii cartea sovietică reprezintă o puternică armă de luptă împotriva ideilor putrede ale ațâțătorilor la război” și „a subliniat gradul de descompunere a literaturii burgheze, puse în slujba ideologiei de război a imperialismului, inspirată din ura față de om”.

29 octombrie

- „Opinia” urmărește „alegerile” oglindite în literatură prin textul *Nea Niță* de I. L. Caragiale (din “Moftul Român”, an 1, nr. 20) și un fragment din *O scrisoare pierdută*

[OCTOMBRIE]

- Cuprinsul numărului din octombrie al revistei „Viața Românească” (an III, nr. 10) stă sub genericul „Pentru luna prieteniei româno-sovietice” și al sărbătoririi Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Articolul de fond este semnat de M. Sadoveanu (*Treizeci și trei de ani* – de la Revoluția din 1917). La ancheta *Ce am învățat din literatura sovietică?*, răspund Cezar Petrescu (*Încredere în viitor*), Eusebiu Camilar (*Pe drumul deschis de Gorki*), Petru Dumitriu (*Învăț să zugrăvesc fluviul uriaș al vieții*), M. Beniuc (*O nouă dimensiune a viitorului*), Veronica Porumbacu (*O școală de poezie*), Dan Deșliu (*Marii noștri prieteni și sfătuitoari – scriitorii sovietici*), Camil Petrescu (*Izvor nesecat de inspirație*), Aurel Baranga (*Știu limpede de unde trebuie să pornesc*). □ Mai semnează: Petre Sălcudeanu (*Sunt cetățean al orașului Stalin*), Miha Dragomir, Eugen Frunză (*Alegerile noastre*), Paul Georgescu (*Județ al sărmanilor*), M. Gafița (*Un veteran al luptei pentru pace*), Eugen Campus (*Despre manualul de teoria literaturii*) etc. □ Din sumarul acestui număr mai rețin atenția textele lui Petre Sălcudeanu (*Sunt cetățean al Orașului Stalin*), Toma George Maiorescu (*Din carnetul unui tovarăș ilegalist*), Eugen Frunză (*Alegerile noastre*), Cezar Drăgoi (*Versuri despre tânăra alegătoare Varvara*), scenariul cinematografic, realizat de Miha Dragomir și Dinu Negreanu, *Viața învinge*. □ La rubrica „Teorie și critică”, Vera Călin analizează elogios *Primul roman al colectivizării, Temelia*, de Eusebiu Camilar.

- „Caiet Cultural” apare într-un număr dublu, cuprinzând și un supliment cu material artistic pentru alegeri. Din sumar: *Cuvânt către Coreea*, de N. Gri-

bacev, fragmentul *În sat la Sahia*, de E. Jebeleanu, *Facem alegeri*, de E. Frunză, *Buletinul de vot* – cântec de N. Stroe (fost membru al cunoscutului duo de revistă Stroe și Vasilache), *Într-un centru de raion* (scenetă de Jak Fulga) sau un reportaj satiric despre „alegerile de altădată”, de E. Păcurariu.

- „Îndrumătorul cultural”, nr. 10, este editat cu un supliment special (nr. 10 bis), privind alegerile. Mai mulți autori racordați momentului semnează texte partinice: M. Beniuc, (*Coreea luptă pentru pace*), I. Bănuță (*Docherii*), B. N. Șoltuz (*Jelania unui chiabur* -monolog dramatizat), Al. Kirițescu (*Calea spre lumină*), V. Eftimiu (*Ilie Sămânță* -teatru), Cezar Petrescu (*Învățătorul Dominic nu mai e singur* – povestire).

- „Paris Bucarest”, nr. 15, publică o nuvelă de Al. Sahia – *Une jambe de bois* (se specifică, printr-o notă a traducătorului, că în limba română titlul ar fi *L'usine vivante* – fără un echivalent pentru limba franceză).

- În „Știință și cultură”, Nr. 10, M. Sadoveanu, președintele Consiliului Permanent pentru Apărarea Păcii din RPR, semnează articolul *Lumea Păcii*: „Mai ales când ești acolo, la Moscova, în mijlocul oamenilor și faptelor, înțelegi că dorința de pace nu este doar o declarație lirică, ci o putere în mers”.

- „Almanahul literar”, An I, nr. 11, (octombrie) celebrează cu poezii Luna Prieteniei Româno-Sovietice și include articolele critice, *Sarcinile Cenuclului Literar «Maxim Gorki»*, de D. Micu, și *Asupra poeziei lui 23 august*, de Aurel Martin,.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

- „Licurici” dedică un nr. special Marii Revoluții Socialiste, prin grupajul *Acum 33 de ani*, cuprinzând poemele *Cântec pentru octombrie*, de M. Breslașu, și *Cuvintele au prins viață*, de Sorana Ursu, prozele *Un viitor oțelar ne scrie* de Mioara Cremene, *Cu carnetul roșu în mână*, de Horia Aramă și *Povestirile sovietice, prietenele noastre dragi*, de Victor Vântu. □ Dan Deșliu semnează la rubricile *Omul sovietic învinge natura* și *Am fost în URSS*.

2 noiembrie

- În „Opinia” apare poemul *Facem alegeri*, de Eugen Frunză (publicat și în numărul din octombrie al „Caietului cultural”): „Ș-apoi urcăm-ne țara-n motor/ și închinăm pentru pace/ Dăm cincinalului pîteni de zor.../ țin-te măi Plane, ortace!”).

3 noiembrie

- „Universul” urmărește Deschiderea Congresului ARLUS – ședința festivă, cuvântarea lui Parhon și comunicările lui K. M. Bâkov și P. Constantinescu Iași.

● Nr. 213 al revistei „Contemporanul” este unul special, în cinstea celei de-a 33-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, „cea mai măreață zi din istoria omenirii, legată insolubil de numele tovarășului Stalin – stindard măreț al păcii” (articolul de pe pagina întâi îi aparține lui Al. Drăghici). □ Nina Cassian traduce poemul *Chiaburul* de M. Isakovski: „Nu, țara nu ți s-a închinat pioasă/ nu, țara ție mâna nu ți-a dat-o/ Închisă-n veci ți-e calea veninoasă/ și fapta ta, de trei ori blestemată!”. □ S. Alterescu vorbește în acest număr despre *Marea experiență a teatrului sovietic*, factor determinant al progresului teatrului românesc. Pe aceeași linie I. F. Bociort, glosează despre *Realitatea sovietică în operele scriitorilor noștri*, iar Domnica Filimon apreciază *Literatura sovietică – farul luminos al literaturii progresiste din întreaga lume*, „germenele înnoitor care arată scriitorilor progresiști cum trebuie să fie literatura pe care largile masse o așteaptă de la ei. Sămânța minunată a cărților sovietice, care vorbesc despre viitorul oamenilor, înflorește în mii și mii de conștiințe ale celor mai buni scriitori din lumea întreagă”. □ N. Ignat recenzează numerele 3-4 și 5-6 din „Almanahul Iașul nou”, care continuă almanahul „Pentru pace și cultură – luptăm”, apărut în aprilie – noiembrie 1949. Recomandând un mai atent control al textelor publicate în „Iașul Nou”, Ignat consideră că, în general, elementele pozitive din sectorul criticii literare dovedesc că în rândul colectivului *Almanahului* există forțe care pot și trebuie să-și exercite cu succes rolul de îndrumare. „Se impune colectivului întărirea serioasă a sectorului critic, întrucât lipsurile lui se răsfrâng și asupra celorlalte sectoare. Credem de asemenea că redacția va trebui să depună foarte multă atenție pentru ca nenumăratele erori de tipar să fie evitate în viitor, deoarece adesea o greșeală tehnică se poate transforma într-o greșeală ideologică!”.

4 noiembrie

● Nr. 44 din „Flacăra” apare în cinstea *Drumului glorios al lui Octombrie*, Eugen Frunză semnând aici *Un om și un frate sovietic*: „Izvor al nădejdlor toate/ Octombrie, soare măreț/ Slăvimu-l pe fiul tău vrednic/ Ca mii de comori mai de preț”. □ T. S. Priboi comentează lirica lui Dan Deșliu, în articolul *Un cântăreț al păcii și al făuririi socialismului*: „Poezia lui Dan Deșliu este împletită în mod organic cu lupta pentru construirea Socialismului în țara noastră, ea izvorăște nemijlocit din măreața realitate a acestei lupte. Ea dă poeziilor un exemplu de adâncă partinitate, tocmai pentru că poetul *privește ziua de astăzi din perspectiva zilei de mâine*”.

5 noiembrie

● Sașa Georgescu trăiește bucuria de a fi *Contemporan cu marele Stalin*, în numărul special al „Universului”, dedicat celei de-a 33-a aniversări a Marii Revoluții din Octombrie. Pe aceeași linie, e de reținut și închinarea poetului Radu Boureanu, în *Cuvântul*: „O lună doar să te slăvim? O lună?/ Nu-i glas și

timp de-ajuns întreaga viață/ Prietenească, uriașă mână/ Ce te-ai întins să ne ridici din ceață”.

- „România liberă” publică un articol semnat de Petru Dumitriu, intitulat *Cuvântul scriitorilor sovietici, cuvântul măștrilor*. Textul e prilejuit de întâlnirea cu romancierul sovietic Constantin Fedin: „Există o colecție de broșuri scrise de fruntași în producție, stahanoviști, eroi ai muncii socialiste. Ea se numește *Cuvântul măștrilor*. Cred că și cele învățate de noi, scriitorii din Republica Populară Română, de la scriitorii sovietici se pot cuprinde sub acest nume: cuvântul măștrilor, cuvântul celor care au făurit arta realismului socialist”.

6 noiembrie

- A.E. Baconsky publică în „Scânteia” poezia *Anii care vin*, dedicată zilei de 7 Noiembrie: „Pornim acum suișuri cincinale/ Privim departe-n anii care vin/ O stea ne-arată minunata cale/ Din turnul neînvinsului Kremlin”. Textul poeziei este așezat sub genericul „Sub steagul lui Marx, Engels, Lenin și Stalin, înainte pentru victoria socialismului!”

7 noiembrie

- „Luptătorul bănățean” se dedică aniversării Marii Revoluții prin poemul lui Al. Cruceru, *Lectură de 7 noiembrie*, o prezentare a lui S. Babaevschi, de Al. Jebeleanu, și un articol de fond, *Uniunea Sovietică ne ajută să făurim o artă nouă!*, aparținându-i lui Ion Drappel, șeful Secției de Artă și Cultură a Comitetului Provizoriu Urban Timișoara.

- *Noiembrie 7 străbate pământul* este titlul poemului publicat de G. Lesnea în „Lupta Moldovei”: „Veghind fără preget el viața păzește/ Ni-i hrană tăria îndemnului său/ Vedem viitorul când Stalin zâmbește/ și gândul lui sfarmă ce-i putred și rău”.

10 noiembrie

- În „Contemporanul”, nr. 214, Victor Felea salută liric importanța participării *La școala de literatură*: „În versul ce se naște pe alba mea hârtie/ aici în noua școală îl scriem împreună/ adânc el poartă-nchisă ca o sămânță vie/ o fericire plină ce azi în noi se adună.” □ În același număr, G. Călinescu scrie despre *Alegerile burgheze în literatura noastră*.

- Nr. 47 din „Veac nou” relatează despre *Al Treilea Congres General al ARLUS*, cu un *Cuvânt de deschidere* al lui C. I. Parhon. Prezidiul de onoare, propus de M. Beniuc, îi cuprinde pe I. V. Stalin (președinte), C. Molotov (vicepreședinte), membrii Birourilor Politice ale PC și PMR, membrii Biroului Comitetului Mondial al Partizanilor Păcii și ai Delegației sovietice la Adunarea Generală a ONU (condusă de Vâșinski). Din Prezidiul Activ fac parte oaspeții sovietici primiți în România (acad. K. M. Bâkov, prof. V. E. Evgrafov,

Troițkaia Zinaida Petrovna etc.), dar și C. I. Parhon, P. Constantinescu Iași, Ana Pauker, Teohari Georgescu, Iosif Chișinevski, Lotar Rădăceanu, Gh. Apostol, C. Pârvulescu, L. Răutu, N. P. Doreanu, Eduard Mezincescu, A. Toma, Boris Caragea, M. Beniuc, Maria Banuș ș.a.

11 noiembrie

- Are loc un Festival artistic, în cinstea celui de al Doilea Congres Mondial al Partizanilor Păcii, organizat de Comitetul pentru Artă de pe lângă Consiliul de Miniștri, Uniunea Compozitorilor, Uniunea Scriitorilor, Uniunea Artiștilor Plastici, în Sala Ateneului bucureștean. În program sunt incluse lucrări ale creatorilor din RPR închinete luptei pentru pace, cuvântul de deschidere aparținându-i lui Mihail Sadoveanu, printre participanți numărându-se A. Toma, Maria Banuș, Eugen Jebeleanu, Hilda Jerea, I. Chirescu, N. Brancomir.
- V. Silvestru semnează în „Flacăra”, nr. 45, niște *Note pentru reconsiderarea lui Delavrancea*, pornind de la recenta prezentare la Teatrul Național a piesei *Hagi Tudose*, pe care o comentează în amănunt. „Oamenii care construiesc astăzi societatea fără exploatare în țara noastră își vor întări și prin creația lui Delavrancea *ura* împotriva a tot ceea ce am moștenit negru și ticălos de la orânduirea trecută, împotriva tuturor exploatarelor și-l vor considera, asemenea celorlalți mari creatori ai patriei noastre, un aliat în lupta pentru un viitor fericit”.

16 noiembrie

- În „Universul”, Cicerone Theodorescu îl salută pe maestrul turlist din Băicoi, Gheorghe Cazan, propus pentru Alegeri ca deputat, în poemul *Cazan Dulgherul, Candidatul*: „E mulțumit de ea și-i mândru/ și peste țară-și plimbă gândul/ Că turla toți vor ști s-o mute/ Mai bine, mai ușor, mai iute...”. În numărul din 22.11.1950 Cicerone Theodorescu, mereu atent la realități și evenimente, publică *Certificatul de alegător*: „E calea nouă, iată ce-am ales/ E viața, iată pentru ce-am votat/ și-s vifore de glasuri luptătoare/ Socialism vor...Pace...Bunăstare”.

17 noiembrie

- Aurel Gurghianu încredințează, în „Lupta Ardealului”, un *Mandat tovarășului Barta Iosif*: „Să duci Iosife Barta la Congres/ al miilor de oameni salut în primul rând/ cu toții te cunoaștem, cu toții te-avem în gând/ ca și minerii Văii ce-nți te-au ales”.
- Nr. 215 din „Contemporanul” amintește de inițiativa Comitetului Permanent al Partizanilor Păcii din RPR care a editat, în cinstea Congresului Mondial, albumul *Caricatura, armă de luptă pentru pace* – fiind înfierăți aici Truman și Tito, Acheson, Attle, Generalul Mac Arthur, Adenauer și întreaga bandă de

„lachei” ai Wall Street-ului. □ Se comemorează în acest număr și 40 de ani de la dispariția lui Tolstoi (cu extrase din studiul lui Constantin Lomuhov) iar E. Jebeleanu traduce poezia *Canibalii* de Bajor Andor, în care se ironizează dineul de gală oferit de ministrul de externe al SUA: „Ministre! Fie-ți treaz un gând/ Când sorbi din cupa de cristal/ Te-o judeca curând curând/ Al omenirii tribunal!”. □ În întâmpinarea alegerilor, G. Călinescu pune în opoziție „caricatura” vechiului parlamentar (trecând prin Caragiale și *O scrisoare pierdută*, Grigore Alexandrescu și *O profesiune de credință*, Iorgu Caragiale și *Cântecul deputaților*, Costache Caragiale și *Beția de politică*, Macedonski și *Marșul bătaușilor*, satirele lui N. T. Orășanu ș.a.) cu noul candidat comunist. Acesta din urmă „nu mai este azi nici zaraf, nu-și mai captează alegătorii cu alcooluri, el este muncitor la câmp, în fabrică sau în bibliotecă, și cetățeanul îl propune deputat pentru merite intrinsece. [...] cetățenii pot să-l revoce dacă nu sunt mulțumiți de el și tot sensul alegerii sale este slujirea clasei muncitoare.”

22 noiembrie

● „Luptătorul bănățean” include poeme dedicate Alegerilor din RPR, *Vot pentru o viață nouă*, de N. Imbri, și *Cântec de leagăn pentru 1950*, de Al. Jebeleanu.

18 – 25 noiembrie

● Numerele 46 și 47 din „Flacăra” îi sunt dedicate lui M. Sadoveanu, decorat cu Medalia Păcii. Textele omagiale sunt semnate de Cezar Petrescu (*Mihail Sadoveanu, maestru al limbii literare*: „Sadoveanu a exercitat o influență covârșitoare asupra noastră, a mai tinerilor prozatori, punându-ne la îndemână limba literară, incomparabila paletă de evocator al naturii și al oamenilor. OAMENI VII, AUTENTICI. Fiecare vorbind cum li-e portul și purtându-se cum li-e vorba”), E. Isac (*Sadoveanu la 70 de ani*) și M. Novicov (*Pilda unui mare scriitor cetățean*). □ În nr. 48 din 2.12.1950, proaspăt sărbătoritul septuagenar notează câteva *Impresii* după al doilea Congres Mondial al Păcii: „Scriitorii găsesc rădăcini progresiste în trecutul cel mai depărtat. Breasla noastră e strâns legată de progresul umanității și cei care nu-și înțeleg datoria sunt falși scriitori și trădători ai unei cauze sfinte. În adunarea furtunoasă a reprezentanților popoarelor lumii de la Varșovia, mă gândeam, cu inima împăcată și cu sufletul plin de nădejde, la frații și tovarășii mei de breaslă de aici, din RPR”. □ Nr. 50 din 16.12.1950 preia și ample fragmente din articolele omagiale apărute în presa sovietică, iar în nr. 52 articolul nesemnat *Bucuria creației* consideră sărbătorirea Maestrului Sadoveanu drept a „celui mai mare prozator român al epocii noastre”. □ Tot în nr 46. Tudor Vianu figurează cu o cronică literară, despre *Construcția Anei Karenina* a lui Tolstoi, citând din Lenin pentru ediția apărută în traducerea lui M. Sevastos și M. Ronici.

24 noiembrie

● În nr. 216 al „Contemporanului” apare pe prima pagină *Chemarea PMR către toți alegătorii*. □ În acest număr, Ovid S. Crohmălniceanu îi aduce un omagiu lui *M. Sadoveanu la 70 de ani*: „Există în atitudinea de începuturi a lui Sadoveanu o linie pe care scriitorul o va menține în lunga lui carieră, ferindu-se și opunându-se mereu tendințelor cosmopolite, literaturii de import cu etichetă franțuzească, romanelor de introspecție și psihologism, valului impur de literatură naturalistă, elucubrațiilor ultramoderniste și în același timp agitației șovine, încercării de a camufla cele mai reacționare poziții în spatele unei așa zise tradiții ortodoxe și naționale. Modelelor ieftine ale romanului la modă, cultivând psihologismul anemic al lui Paul Bourget sau naturalismul brutal zolist el le opunea marea artă a lui Balzac și Tolstoi, a lui Flaubert și Gogol, a lui Turgheniev și a marelui Gorki...”. □ Petru Dumitriu vine cu o viziune optimist futuristă, *Mară și oamenii în 1955*: „E ușor să-ți închipui ce va fi mâine. Mâine în 1955, în 1960. Alte orașe noi. Pentru mii de sate de la noi anii de până în 1955 vor însemna sosirea luminii, prelungirea zilei, prelungirea vieții. Prieteni se vor întâlni să stea la sfat, la lumina albă a globurilor electrice. Copiii de la țară care vor merge la școli vor citi până seara târziu o carte de șolohov sau vor vedea pe ecran pe eroii pe care-i iubesc și culorile de vis și de basm ale Florii de Piatră. ATUNCI... A trebuit să îndrept. Scrisesem ACUM. Ca și cum ne-am fi aflând de pe acum în 1955 sau 1960. Dar într-un fel aveam dreptate. Viitorul există de pe acum. În gândurile și în voința noastră. În hotărârile Partidului, în planul cincinal. În efortul nostru al tuturor de fiecare zi. De aceea e frumoasă viața noastră, viața de fiecare zi, fiindcă din ea, din faptele noastre de fiecare zi, se va naște viitorul și fericirea viitoare.” □ În articolul *Lumina culturii pătrunde în popor*, de la pagina 3, Pavel Țugui trece în revistă prefacerile din orice domeniu: reforma, gospodăriile agricole, Casa Scântei, electrificarea etc. „Răspândirea culturii în sânul maselor, făurirea noii culturi și a noii intelectualități, reeducarea vechii intelectualități (care se pune în slujba poporului din ce în ce mai activ) nu au caracteristicile unui proces spontan ci necesită o largă acțiune de planificare [...] organizată de către Statul dictaturii proletarietului.”

30 noiembrie

● Cu ocazia alegerilor, „Universul” preia din „Viața Românească” poezia Veronicăi Porumbacu, *Răspunderi noi*

[NOIEMBRIE]

● Apare numărul din noiembrie al revistei „Viața Românească” (an III, nr. 11). Petru Dumitriu publică aici un prim fragment din romanul *Drum fără pulbere*. □ La rubrica „Luptăm pentru pace” este reprodus un text al lui Mao-Tse-Dun (*Amintiri despre marele marș*). Aceeași rubrică mai cuprinde texte de Horvath

Imre, Eugen Frunză, Alexei Surkov, Liana Dascalova și alții □ La rubrica „Orientări” apare articolul lui A. I. Burov *Estetica marxist-leninistă împotriva naturalismului în artă*. Tot la această rubrică, Boris Caragea vorbește *Despre realismul socialist în arta plastică*. □ La „Teorie și critică”, Eugen Campus este prezent cu articolul *Pe marginea tezelor provizorii de istorie a literaturii române*, o programă de literatură română, dramatic epurată de scriitori și texte necorespunzătoare sub aspect ideologic, pentru uzul școlilor liceale. □ Primele două texte ale revistei îi sunt consacrate lui Mihail Sadoveanu de Victor Tulbure (*Sadoveanu*) și Silvian Iosifescu („*Nada florilor*”)

- „Paris Bucarest”, nr. 16, include un fragment din romanul lui Istvan Asztalos *Nu iese fum fără foc*.

- Nr. 11 din „Caietul Cultural” cuprinde *Pușca Samovar*, cântec popular sovietic tradus de M. Novicov, *Toamna în gospodărie* – poem de Traian Uba, *Alegerile lui Ciubuc* – scenetă de Jak Fulga.

- „Știință și cultură”, Nr. 11, include articolele lui Traian Săvulescu – *Revoluția Socialistă din Octombrie, începutul unei noi epoci în dezvoltarea culturii și științei* și C. I. Parhon – *Savanții sovietici luptă pentru prelungirea vieții*.

DECEMBRIE

1 decembrie

- Nr. 217 al „Contemporanului” este unul dedicat Alegerilor, pentru sprijinirea Frontului Democrat Popular. Ioanichie Olteanu propune figuri de candidați din rândurile intelectualilor: V. Eftimiu, M. Banuș, B. Caragea, N. Istvan, G. Calboreanu, I. Chirescu, iar articolul de primă pagină (nesemnat) îndeamnă oamenii muncii de la Grivița Roșie să îl voteze pe *primul candidat al țării*, Gheorghe Gh. Dej. □ Camil Petrescu semnează un *Afiș electoral* despre „frumoasa agitație vizuală de alegeri”, un fel de punere în oglindă trecut – prezent a străzilor și oamenilor din ajunul Alegerilor, o pledoarie puțin ambiguă despre Cișmigiu, Strada 13 Decembrie, Calea Victoriei, Biserica Kretzulescu și vechea stradă Câmpineanu. În întregime vorbim despre „un bun afiș de alegeri, o recomandare certă pentru cei care au dus lucrurile la bun sfârșit și pentru prietenii lor. [...] Am trecut și eu stația, am urcat treptele teraselor suprapuse și am ieșit pe Calea Victoriei, ocolind spre Palatul Republicii. Mă duceam să văd încă o dată uimitorul, nesperatul Muzeu de Artă al RPR, adunat cu dragoste, pricepere și trudă. Un frumos afiș electoral și acest muzeu, care va cântări și el în socotelile celor care vor vota la 3 decembrie.” □ Miha Dragomir este prezent cu poemul *Pâinea albă*: „Ca să meargă bine morăritul/ gospodari s-alegem dintre noi/ ca așa cum i-a-nvățat Partidul/ să frământă pâinea vieții noi”.

- Chiar și revista pentru copii, „Licurici”, prin semnatarii săi, îndeamnă poporul să voteze pentru candidații Frontului Democrat Popular, cu versuri ca *Alegerile* de Ștefan Tita și Dinu Ifrim.

2 decembrie

● „Flacăra”, nr. 48, apare într-o ediție specială consacrată atât Alegerilor din 3 decembrie, dar și *Impresiilor* de la al Doilea Congres al Partizanilor Păcii. □ În același spirit, G. Călinescu afirmă că *A fi prezenți acolo unde se fabrică energiile păcii este o sfântă datorie!*, criticând intervenția armată ale SUA în Coreea și aderând la Apelul pentru pace de la Stockholm: „Ce e dator să facă un astfel de *partizan*? Să ceară interzicerea tuturor formelor de propagandă ce favorizează războiul. Mă asociez și eu din adâncul inimii la această cerere. O propagandă dintre cele mai primejdioase este demonstrația însăși de război la marginile lumii, enervarea universului prin bubuit de tunuri și îngrămădire de armate. A păstra și a propaga calmul, a denunța pe agresorul liniștii interioare a popoarelor iubitoare de democrație, sub orice drapel ar descinde el, a-l sili prin forța opiniei publice mondiale să înceteze focul este o datorie a partizanilor păcii”. □ De remarcat în acest număr și un scurt text al lui Perpessicius, chemând la urme în articolul *Scriitorul și alegerile*: „Acum breasla scriitorilor a intrat într-o nouă zodie și pentru prima dată în istoria noastră culturală literatura e asimilată muncilor de temei și ocrotită în consecință. Aceste înfăptuiri, fără contestație, *epocale* și marcând distanțele ideologice între două regimuri distincte vor fi neîndoios conservate dar și sporite pentru binele atât al literatorilor cât și al Patriei”. Printre candidații în Alegeri îi amintim pe Veronica Porumbacu, Geo Bogza, J. Perahim, A. Toma, B. Caragea, D. Deșliu, Ioan Chirescu, Arta Florescu.

2-3 decembrie

● „Luptătorul bănățean” cuprinde schițele *Mâini de care tremură tiranii*, de Al. Jebeleanu, și *Mi-am adus copilul, tovarăși!*, de Stela Szanto, scrise cu ocazia Votului din zilele respective.

● Numărul 279 bis al „Universului” include poemul mobilizator al lui Gh. Lesnea *Pe oamenii vieții, votați-i!*: „Spre lumea cea nouă cu dreptu-i temei/ Pe liste vă stau candidații/ Punându-vă trainic nădejtile-n ei/ În ziua votării, Decembrie, Trei/ Pe oamenii vieții, votați-i!”.

7 decembrie

● Sub semnătura lui Sergiu Fărcășan, „Scânțea” publică articolul *Sentimente mărețe*, cu trimiteri la versurile dedicate alegerilor.

8 decembrie

● În nr. 218 din „Contemporanul”, N. Tertulian analizează *Unele probleme în legătură cu opera lui Camil Petrescu*, pe marginea volumului *Turnul de fildes*. Criticul pornește chiar de la articolul din 1922 al lui Camil Petrescu, din polemica acestuia cu „Viața Românească”, în care romancierul respingea așa zisul stil estetic, caligrafic, estetismul și arta pentru artă. „Opera lui Camil

Petrescu poartă amprenta puternică a limitelor revoltei scriitorului împotriva orânduirii capitaliste. [...] În 1924 el trăia himera noocrației necesare și a unui partid independent al intelectualilor – reflectată în *Jocul ielelor* sau *Cei care plătesc cu viața*, personaje ca Ruscanu sau Ladima exprimând chiar deziluziile autorului. [...] prins în *Patul lui Procust*, al contradicției de neîmpăcat dintre orânduirea capitalistă, cu morala ei abjectă și valorile spirituale adevărate.” *Turnul de fildeș* înseamnă reluarea acestor probleme de pe pozițiile scriitorului partinic de după 23 august 1944, îmbrățișând decisiv cauza comunismului și renunțând la vechile idealisme, pentru a scrie literatură *angajată*. Cititorul român, noul public al teatrului românesc, a salutat cu o bucurie sinceră în *Danton* și *Bălcescu* că „unul dintre marii noștri scriitori contemporani își continuă și dezvoltă partea cea mai bună a vechii sale opere în realizări de o valoare incontestabilă. Ei așteaptă de la Camil Petrescu un roman al noii intelectualități...”.

9 decembrie

● Victor Eftimiu comentează, în nr. 49 din „Flacăra”, apariția volumului lui C. Stanislavski, *Viața mea în artă*, la Ed. Cartea Rusă. □ Sunt consemnate și ***Rezultatele generale ale Alegerilor***, pentru Sfaturile populare, regionale, orășenești, raionale, comunale, cu articole ca *Eu pe Gheorghiu Dej vreau să-l votez* de Eusebiu Camilar, *3 Decembrie, o dimineață de încredere și siguranță* de Radu Boureanu, *Dreptul la vot* de Ben Corlaci. □ Tot aici, Petru Dumitriu aduce un nou omagiu ***Pentru puterea Sovietelor***, într-un text festivistic care urmărește desfășurarea alegerilor din URSS, ca model pentru cele de la noi: „Câte cărți și opere de artă poartă acest titlu. [...] Aceste două cuvinte cuprind adâncimi uriașe, adâncimi sufletești ale poporului, adâncimile din care s-a urcat și urcă mereu puterea populară, puterea nebiruită a norodului rus și a tuturor popoarelor sovietice, așa cum urcă spre lumină, din adâncimile Pământului, lava roșie a unui vulcan. [...] Afară zăpada cade încet asupra Moscovei. și departe, în toate țările lumii oamenii simpli sunt cu gândul și cu inima la marea țară a Socialismului și libertății, cu gândul și cu inima la Stalin. Cu gândul și cu inima, cu speranța de a fi odată liberi și mândri, de a nu cunoaște grozăviile războiului, de a scutura exploatarea. și acum, când se vorbește despre alegerile pentru Soviete, oamenii simpli care iubesc pacea, de pe întreg cuprinsul Pământului, privesc cu încredere la cei care votează **PENTRU PUTEREA SOVIETELOR!**”.

● Ion Marin Sadoveanu discută despre ***Două concepții, două morale***, pe marginea cuvântării de la Varșovia a compozitorului D. Șostakovici. („Universul”)

10 decembrie

● „Opinia” publică schița *Doftorașul mamei*, de Laurențiu Radu Toma.

- Petru Comarnescu prezintă în „Universul” volumul lui Th. Neculuță, *Spre țărmlul dreptății*, apărut la BPT, afirmând că înfrățirea popoarelor prin muncă și dreptate, prin lupta dezrobirii, este tema poemelor ce abia acum „pot fi înțelese în adevărata lor lumină”.
- „România liberă” dedică mai multe materiale lui Mihail Sadoveanu, cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani. Semnează ieșeanul Ion Istrati și bucureștenii Corneliu Leu, secretar al Organizației UTM a Uniunii Scriitorilor (*Noi, tinerii scriitori vom învăța neconținut din viața lui M. Sadoveanu*) și Eugen Luca (*Lumina vine de la răsărit*).

11 decembrie

- Apare în „Opinia” poemul *La masa verde*, de Maria Banuș reprezentativ pentru propaganda pacifistă a acestei perioade.
- „Lupta Moldovei” preia din „Komsomolskaia Pravda” articolul lui I. Kajevnikov, *Mitrea Cocor nu vrea război*. Un alt text dedicat lui M. Sadoveanu, nesemnat, apare în nr. din 23.12.1950 al aceleiași publicații: *La sărbătoarea Maestrului*.

12 decembrie

- M. Sevastos semnează câteva *Însemnări despre Cehov*, în „Universul”, cu prilejul editării unui volum de *Nuvele* la Cartea Rusă.

13 decembrie

- În „Gazeta învățământului”, An II, nr. 89, I. Cremer semnează articolul *Mai multă atenție lecturii în afară de clasă a elevilor*. După ce oferă câteva exemple, culese cu prilejul unor inspecții școlare prin țară, autorul spune: „Numai în felul acesta vom putea lichida cu succes lipsurile din munca desfășurată până acum, iar elevii noștri vor fi și ei convinși de adevărul vorbelor lui Maxim Gorki, pe care un elev sovietic le-a pus ca motto în jurnalul său de lectură: «cartea are facultatea de a arăta ceea ce nu văd și nu știu despre om»”.

15 decembrie

- La împlinirea vârstei de 70 de ani, M. Sadoveanu este sărbătorit la Academia R.P.R. Au vorbit, omagiiindu-l pe sărbătorit, Traian Săvulescu, președintele Academiei, Iorgu Iordan, G. Călinescu și Traian Șelmaru. În cadrul festivității, scriitorul a primit Ordinul „Steaua R.P.R.”, clasa I. Toate publicațiile îi dedică în aceste zile diferite materiale documentare, au loc simpozioane, conferințe etc.
- În „Scânteia” apare articolul nesemnat *La sărbătorirea lui Mihail Sadoveanu*, elogiind adeziunea scriitorului la noua ideologie. □ De altfel, în zilele următoare, ziarul va publica aproape în fiecare număr materiale privitoare la aniversarea prozatorului. Dintre ele, reținem articolul aniversar al lui Petru

Dumitriu, *Marele exemplu al lui Mihail Sadoveanu* („Scânteia” din 16 decembrie) și textul *Caracterul patriotic-democratic al operei lui Mihail Sadoveanu*, scris în colaborare de Nestor Ignat și Sergiu Fărcășan („Scânteia” din 18 decembrie).

● „Contemporanului”, nr. 219, cuprinde un articol redacțional cu titlul *Prin Planul cincinal spre un nou avânt al științei și culturii*: „Planul Cincinal va asigura activității științifice din țara noastră posibilități de neconceput în regimul burghezo moșieresc. Peste 11 miliarde de lei vor fi alocați pentru cercetări științifice, din care 7 miliarde Institutelor de cercetări ale ministerelor și 4,5 miliarde Institutelor de cercetări ale Academiei RPR. Peste 13,4% din totalul investițiilor din cadrul Planului Cincinal sunt prevăzute pentru dezvoltarea științei și ridicarea nivelului cultural al celor ce muncesc.” □ La pagina 2 apare, nesemnat, articolul *La sărbătorirea maestrului Sadoveanu, la 70 de ani*, care „a căutat și a știut să vadă mereu în cea mai neagră mizerie a oamenilor, ce rămâne nealterat în ființa poporului, dârzenia, simțul demnității umane și speranța în dreptate. De aceea opera maestrului Sadoveanu vorbește cu convingere și dragoste despre năzuințele milioanei de clăcași.” □ Sub titlul *Calm și panică* și G. Călinescu scrie despre Congresul Mondial al Partizanilor Păcii, ținut la Varșovia, unde s-au elaborat două documente istorice: *Manifestul* către popoarele lumii și *Apelul* adresat ONU, întemeindu-se în substanță pe aceleași principii. Discutând și alte probleme de politică externă Călinescu se referă și la războaiele imperialiste, precum cel din Coreea, o oroare. „Imperialismul este în panică fiindcă se stinge o flacără de care avea nevoie pentru a da foc lumii”. Pentru SUA „eliberarea” Coreei a însemnat aprinderea ei pe jumătate, „apărarea” ei însemnând desăvârșirea distrugerilor. „Cine nu luptă cu toată sinceritatea și cu toată puterea morală să instaureze o pace trainică și dreaptă e prin acest unic fapt al inerției dubioase *un criminal*.” □ În aceeași ediție a revistei, sunt reproduse integral conferințele ținute de acad. Traian Săvulescu, *O știință nouă, pașnică și eliberatoare*, M. Roller și N. Sălăgeanu, *Laboratoarele vieții noi*, din cadrul Conferinței de pe 12 decembrie de la Atenu, organizată de Societatea pentru Răspândirea științei și Culturii, cu tema *știința sovietică în slujba păcii și a poporului*. Referindu-se la vizita făcută de un grup de oameni de știință români în URSS între 4 noiembrie și 4 decembrie 1950, Săvulescu speră că acest schimb de experiență a fost un minunat prilej de cunoaștere a ultimelor cuceriri ale științei sovietice înaintate, a metodelor de muncă ale savanților sovietici și a marilor realizări ale poporului sovietic îndrumător, împărtaşind aici și concluzia lui M. Roller: *Acesta ne este drumul!*

● Nr. 157 din „Licurici” cuprinde povestirea *Steaua e în inima noastră*, de Gica Luteș și versurile lui Marcel Breslașu, *Cântec pentru tovarășul Stalin*.

● „Universul” din 15.12.1950 acordă o pagină „La aniversarea iubitului maestru”, cu articolele *Opera lui Sadoveanu* (nesemnat), *Nada florilor* și

Mihail Sadoveanu, omul, de Ion Marin Sadoveanu. Sărbătorit și de Academie, Sadoveanu se întâlnește pe 16 decembrie, într-o dezbatere festivă, cu cititorii săi.

16 decembrie

● „Flacăra”, nr. 50, îl aniversează pe **Omul cel mai iubit** (articol de fond nesemnat), prin poemele *Un nume – un steag*, de A. Surcov, în traducerea lui Vladimir Colin („STALIN/ Din nou, din nou și din nou/ Oriunde poate gândul prin lume să te poarte/ Auzi cuvântul ăsta cu limpede ecou”) și *Stalin es la Paz* de Radu Boureanu: „Pământul mare sovietic, de la Artek pînă-n Sahalin/ E mângâiat petic de petic de mîna blîndă a lui Stalin”.

17 decembrie

● „Opinia” îl aniversează pe Sadoveanu prin Ioan Archip, student, semnat al textului **Mihail Sadoveanu, un strălucit exemplu pentru scriitorii începători**, însoțit de un fragment din *Mitrea Cocor*. □ În numărul din 23.12.1950 al publicației, I. Istrati îi urează **Bine ați venit, Maestre!** de la Congresul Partizanilor Păcii din Polonia.

18 decembrie

● „Lupta Ardealului” îi aduce un omagiu lui Stalin, într-un grupaj liric semnat de Al. Căprariu și D. Micu, acesta din urmă cu traducerea unui cântec popular georgian, **Lui Stalin**: „Tu ne ești scump, călit și mare/ Ca al pumnalului oțel/ Ca Lenin neclintit și tare/ Măreț și simplu tot ca el”.

22 decembrie

● „Contemporanul”, nr. 220, conține pe prima pagină amplul articol **I. V. Stalin – genialul corifeu al științei contemporane**. □ Cronica literară din acest număr este semnată de Eugen Luca și se referă la volumul *Grâu înfrățit*, de I. Istrati, apărut la EPLA, care ridică nivelul ideologic deși „scriitorul renunță la rolul său de creator de limbă și se mulțumește doar să înregistreze un anumit limbaj”, făcând un fel de „naturalism lingvistic”. □ Se anunță traducerea în limba rusă a lucrării *Istoria României*, apărută în 1948 sub redacția acad. M. Roller și publicată și la Editura Literaturilor străine din Moscova, cu un cuvânt introductiv de I. Zviaghin (sunt reproduse extracte din prefața acestuia). □ Ștefan Druia se referă la **Realizările și lipsurile școlii de literatură și critică literară „Mihai Eminescu”**. Problemele majore constau îndeosebi în deficiențele organizatorice. școala a obținut pe de altă parte multiple succese. „însăși apariția și funcționarea ei în condiții din ce în ce mai bune constituie un semn al marilor prefaceri care se petrec în țara noastră.” Dar pentru ca aceste realizări să fie continuate, „se cere să fie lichidate lipsurile care mai persistă. În primul rând, să se țină mereu seama de specificul școlii, în al doilea rând să

se dea atenție mai mare muncii de control, creându-se în jurul școlii un larg activ de scriitori. Devine o sarcină prioritară urmărirea evoluției fiecărui elev în parte, pentru a-i stimula puterea creatoare.” Se cer și unele revizuri în programa analitică și se dorește combaterea manifestărilor vulgarizatoare și aplicarea mecanică, tip șablon, a cunoștințelor, ca și lipsa de interes față de moștenirea literară. □ Atrage atenția și articolul semnat de L. Tismăneanu, **Problemele industrializării socialiste în volumele 7 și 8 din Operele tovarășului Stalin**.

- „Opinia” adresează o **Urare Tovarășului Stalin**, prin versurile lui Tibi Vlădescu dar și cu articole nesemnate, precum **știința și cultura** (despre reforma lingvistică).

29 decembrie

- „Contemporanul”, nr. 221, anunță prezența lui M. Sadoveanu în juriul decernării Premiilor Stalin pentru Pace.

30 decembrie

- Sub lozinca **Toate forțele noastre pentru realizarea Planului Cincinal!**, apare numărul dublu, 51-52, din „Flacăra”, cuprinzând articolul **Pentru apărarea păcii**, împotriva agresorilor imperialiști, de E. Jebeleanu: „FIȚI TREJI! Ei nu dorm. Să fim mai treji ca ei. Să fim mai pricepuți în mânăuirea armei de luptă, care este arta noastră.” □ Pe aceeași temă sunt versurile lui Virgil Teodorescu, **Priveliști noi**: „Dar noi sădim/ și dragostea și ura/ Va fi-n pădurea de mesteceni, sus/ Iubirea pentru viața neînfrântă/ Ura pentru călăii din apus”.

[DECEMBRIE]

- În „Studii”, nr. 4, se discută pe marginea ultimelor indicații ale lui Stalin despre problemele de lingvistică (redate și în numărul anterior!). □ Apar articole tematice, privind colaborările din trecutul istoric între România și Rusia: F. Marin, **Despre dezvoltarea învățământului științific în a doua jumătate a secolului al XIX-lea la noi**, Al. Grecu, **Despre legăturile lui Nicolae Milescu Spătaru cu Rusia**, Haupt Gheorghe, **Infiltrarea în România a revistei „Colocol” (clopotul)**.

- „Paris Bucarest”, nr. 17, apare într-o ediție aniversară pentru 30 Decembrie și a 3-a sărbătoare a Republicii, cu texte semnate de Gh. Gheorghiu Dej (**Cum s-a născut RPR**), Ana Pauker, M. Sadoveanu (un fragment din **Mitrea Cocor**) și I. Ehrenburg, **Despre România în trecut**.

- „Caiet Cultural” apare într-un număr *special*, dedicat zilei de naștere a lui Stalin, cu versuri semnate de I. Serebreanu, M. Isacovski, A. Sofronov. De remarcat debutul liric al viitorului romancier Petru Sălcudeanu, cu poemul **Sunt cetățean al orașului Stalin**.

● În „Scrișul bănățean”, Nr. 3, (decembrie), sub moto-ul „Pacea nu se așteaptă, pacea se cucerește”, semnează poeme I. Frumosu, Matei Bătrânu și traduc P. Iacobescu și Gr. Popiți din M. Isacovski și Hans Kehner. □ Îl cântă pe „marele Stalin” poeții tineri Eugen Stratulat, C. Codreanu, Petru Năstăsescu. □ Alte texte ale acestui număr: *Fruntași în producție, deputați în sfaturile populare*, însemnări critice despre „rapsozii” regimului titoist, *Compozitori timișoreni realist-socialiști*, dar și o recenzie de Leonard Gavriliu, a volumului lui I. Istrati, *Grâu înfrățit*.

● Nr. 13 (decembrie) din „Probleme de literatură și artă” cuprinde, printre altele, grupajul *Chipul lui Stalin în literatura sovietică* și un articol al lui I. Anisimov – *Despre critica literară*.

● „Îndrumătorul cultural”, nr. 12, publică, pe lângă versuri omagiale pentru Stalin, semnate de V. Tulbure și M. Banuș, și *Decizia* organizării unui concurs pe țară, între căminele culturale de la orașe și sate, pentru „intensificarea muncii, stimularea activiștilor culturali, antrenarea masselor la viață culturală”. Concursul se va desfășura între noiembrie 1950 și aprilie 1951.

● „Romanian Review”, nr. 7 (iulie-decembrie), cuprinde în sumar articolele lui P. Constantinescu Iași, *A new contribution to Marxist-Leninist Science*, M. Novicov, *Literature of the Rumanian People's Republic Heading Fowards Socialist Realism*, un fragment semnat Geo Bogza, *The Beginning of the Epic* (despre Poarta Albă, eroul Filimon Sârbu și Canal) și povestirea lui V. Em. Galan, *Moș Eftimie's horse*.

● „Almanahul literar”, An I, Numărul 13 (decembrie 1950) este dedicat aniversării lui Stalin. Grupajul *Stalin înseamnă pace* reunește versuri dedicate Generalisimului și semnate de Emil Isac, M. R. Paraschivescu, V. Felea, Dragoș Vicol, Aurel Rău, Al. Andrițoiu. □ De reținut și un reportaj literar de M. Zăciu. *Chipul orașului meu*. □ Un articol de direcție, din ciclul *Pentru o largă discuție asupra problemelor de bază ale poeziei noastre (În legătură cu zugrăvirea omului nou în poezie)* este semnat de Aurel Martin (vezi Anexa).

● În „Știință și cultură”, nr. 12, Al. Graur semnează articolul festiv *Stalin, îndrumătorul celei mai înaintate științe* și este reprodusă o povestire de Iuri Ianovski (laureat al premiului Stalin), *Frații* – din „Molodoi Colhoznic” (iunie 1950).

● „Săteanca”, Nr. 19 (decembrie) publică versuri de G. Demetru Pan, *Să trăiești Republica mea dragă*: „Să trăiești Republică iubită/ Facem legământ de ziua ta/ Pentru Pace, viață fericită/ vom munci mereu și vom lupta”.

● În „Viața Românească” (an III, nr. 12), Petru Dumitriu continuă publicarea fragmentelor din romanul *Drum fără pulbere*. □ În același număr apar câteva schițe ale lui Francisc Munteanu și Titus Popovici. Mai publică din creațiile lor Maria Banuș, A. Toma, Victor Tulbure, Cicerone Theodorescu, Tudor Măinescu, Suzana Delciu etc. □ La rubrica „Orientări” este preluat articolul lui G. Nedoșivin, *Despre relația dintre realitate și artă*. □ De la rubrica „Teorie și

critică”, la care semnează, printre alții, Horia Bratu, J. Popper (*Pe drumul colectivizării*), reține atenția articolul *Literatura celeilalte Americi*, în care Mihnea Gheorghiu sesizează lupta de clasă în Statele Unite, inclusiv în domeniul literaturii: „În focul acestei lupte aspre, între burghezie și poporul muncitor, s-au creat și condițiile apariției unei literaturi combatante, unei literaturi a adevăratei Americi, a poporului, în lupta cu literatura reacționară aflată în solda imperialismului american”. Exemplele „combatante” sunt destul de puține sau forțate, astfel încât autorul articolului rezervă cea mai mare parte a textului criticii literaturii reacționare. □ Un supliment special al „Vieții Românești” este dedicat alegerilor. Semnează texte conformiste Miha Drago-mir, Eugen Frunză, Veronica Porumbacu, Demostene Botez, Cezar Drăgoi (*Cântec despre tânăra alegătoare Varvara*), iar la rubrica „Mărturii despre alegerile de altădată” sunt reproduse texte de Caragiale, A. Bacalbașa, Gr. Alexandrescu, V. Alecsandri, G. Coșbuc, Al. Macedonski, B.P. Hașdeu și Delavrancea.

1950 ANEXA

C. Regman, *Din problemele reconsiderării lui Eminescu*, „Almanahul literar”, An I, nr. 2-3, ianuarie-februarie 1950

„Una din metehnele criticii burgheze în linie estetizantă, formalistă, subiectivă și impresionistă rezida în însăși metoda ei mărturisit sau nemărturisit *fragmentaristă*, consecință a criteriului ei de instrument al confuziei și diversionismului. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că opera scriitorului (a poetului liric, în special) ajunge să fie ignorată, neglijată ca întreg organic, ciopârțită în fel și chip, redusă la simple fragmente dibaci alese, menite să decoreze în schimb întregul construcției arbitrare a criticului, să pună în valoare afirmațiile lui, și toate astea conform teoriei că «poezia lirică e totdeauna fragmentară». și încă dacă acest procedeu ar fi rămas numai la îndemâna subtililor esteți căutători de «idei poetice» mai mult sau mai puțin ascunse! Dar de el s-au folosit și se folosesc pe o scară largă ideologiile cele mai diversioniste, mai retrograde și mai agresive, naționalismul, fascismul și moștenitorii lui direcți din țările imperialiste, cu scopul de a târi la carul de triumf al demagogiei lor întreaga cultură a trecutului, operele celor mai respectați dintre clasici.

Iată, de pildă, nu sunt decât zece ani de când și la noi, opera lui Eminescu servea de pretext, de cobai celor mai variate experiențe critice, ideologice, doctrine politice: mistico-naționaliste (legionare, antonesciene, antidemocratice, antisovietice), tradiționaliste, neaoșe, neo-feudale, mistic-religioase (ortodoxiste, catolice, panteiste-vitaliste), estetizante, puriste, obscuriste, freudiste, intuiționiste, metafizice-morfologice, formaliste, stilistice, statistice, didactice, dragomiresciene, lovinesciene, blagiene etc. Rezultatul nu e greu de ghicit: poetul a ieșit din toate aceste sinteze, conform prevederilor, când arhitectural, când miniatural, ba «faustic», ba «simpatetic», muzical ori pictural, discursiv-incantatoriu, geologic-astral, pesimist-optimist, rural-voievodal, sănătos și instinctual-maladiv, androgin, lunatic, de fiecare dată, așadar, într-o perspectivă parțială, sectară, neprincipială, neștiințifică.

Cât a putut folosi opera lui Eminescu de pe urma majorității cercetărilor ce i s-au consacrat? Cât a folosit cunoașterea reală a poeziei eminesciene de către masa largă a acelor cititori nenumărați care l-au socotit totdeauna pe

Eminescu un poet *al lor*? În afară de meritul de a fi stabilit unele filiații, și de a fi fixat câteva jaloane tematice demne de luat în considerare, asemenea experiențe cu opera poetului denotă în cel mai bun caz dezorientare și confuzie din partea autorilor lor, dacă nu chiar mistificare intenționată, veninoasă. Căci, să nu uităm! Este tocmai perioada când burghezia română trece la ofensivă hotărâtă pe toate fronturile împotriva oricărei manifestări cu caracter democratic-progresist, și când intelectualul burghez autohton, discipol fidel – conștient sau nu – al diversionismului occidental de toate nuanțele, se străduiește să cârpăcească o platformă culturală « prestigioasă» pentru dominația de clasă a burgheziei. Exproprierea culturală a trecutului este unul din punctele programului: adaptarea acestui trecut, falsificarea și aducerea lui la numitorul comun al formulelor celor mai decadente și reacționare ale prezentului se impunea așadar neapărat. În cazul operei lui Eminescu, situația era ușurată prin existența unor numeroase note de rătăcire ideologică la însuși poetul, care au fost exploatate la maximum de critica burgheză, cu ignorarea totală, în schimb, a notelor de protest viguros și neîmpăcat împotriva întocmirii sociale burghezo-moșieresti pe care poezia eminesciană le conținea în măsură cel puțin egală, și pe care, o critică cu adevărat întemeiată pe principii științifice – aceea a lui Ghera – le semnalase în chiar momentul ivirii lor.

Și iată cum, la numai patruzeci de ani după ce moșierimea ultrareacționară și-l adjuccase pe poet (în cadrul «răfuielilor» ei cu tovarăsa de viață – burghezia, dar mai ales în cadrul ofensivei deschise împotriva forțelor democratice și progresiste, reprezentate prin clasa muncitoare și intelectualitatea progresistă), burghezia românească, ce preluase între timp conducerea înlăuntrul menajului său cu moșierimea, se străduiește să facă din Eminescu un poet după chipul și asemănarea ei. Semnificativ este faptul că pentru atingerea scopului s-a recurs, și în primul caz și în al doilea, la arsenalul ideologic reacționar al Occidentului, fie el feudalism în descompunere (idealismul metafizic german, frecventat de Maiorescu), sau burghezie în descompunere (decadentismul, diversionismul de toate spețele al ideologiei imperialismului).

Eminescu al vremii noastre și *Eminescu, poet dificil* își intitula în 1939 articolele, unul din criticii burghezi ai estetismului decadent, încercând pe toate căile să găsească în opera poetului versuri «dificile», ermetice, obscure, în conformitate cu modul poetic al decadentismului, al așa-zisei «poezii pure», desprinsă de realitate, golită de sens uman. Într-adevăr, «actualitatea» râvnită de burgheză-moșierime pentru poet nici nu putea fi decât echivalentă cu absența oricărei preocupări realist-umane! Teoria autonomiei artei, a impersonalității și impasibilității artistului etc., susținută de Titu Maiorescu în legătură cu Eminescu, se completa astfel cu ceea ce produsese între timp Occidentul în descompunere.

Un Eminescu *adevărat*, deopotrivă al vremii sale ca și al vremii noastre, iată ce-și propune astăzi să scoată la iveală de sub maldărul de falsificări ale burghezo-moșierimii, tânăra noastră cultură, ce se făurește în țara noastră, sub îndrumarea Partidului clasei muncitoare. Cultură de două ori tânără! Înainte de toate, pentru că este cultura creată de pe pozițiile de luptă ale clasei muncitoare în plină ascensiune eliberatoare, împotriva strigoilor capitalismului; în al doilea rând, pentru că ea se adapă neîncetat la izvorul mereu viu al înțelepciunii populare, rod al experienței milenare, ca și la izvorul culturii înaintașilor, continuată în ceea ce are ea mai avansat, mai sănătos – însușită, așadar, în spirit critic. Aceasta presupune însă inițierea unei discuții largi în jurul patrimoniului cultural al trecutului, o analiză completă, cinstită – fiindcă n-are nimic de ascuns – a aspectelor pozitive și negative din compunerea operei fiecărui scriitor sau om de cultură din trecut. Căci asimilarea culturii trecutului trebuie să se facă și se și face în condițiile unei lupte ascutite, de astă dată între elementele ideologiei claselor în descompunere și ale aceleia care crește și se dezvoltă sub ochii noștri, și care – în germene, măcar, și difuză – există în toate marile opere ale trecutului, mari tocmai pentru că în ele își găsesc răsunetul năzuințele celor mulți.

Așadar, nu ignorarea comodă a conținuturilor contradictorii ale moștenirii culturale a trecutului, ci dimpotrivă, semnalarea acestor contradicții, explicarea lor cu ajutorul celei mai înaintate științe despre evoluția cu ajutorul celei mai înaintate științe despre evoluția societății – materialismul dialectic și istoric – apoi selectarea principală a ceea ce e viu și fertil, a ceea ce se poate dezvolta și ajuta la dezvoltare, de ceea ce se închircește și moare, constituind în același timp o piedică, din cuprinsul tuturor fenomenelor culturale.

Așadar, nu *obiectivism* «apolitic» în stare să accepte orice, de-a valma, și nici selecționare fragmentaristă, unilaterală, în stare să «dovedească» orice!

Așadar, nu un Eminescu *oricum*, acceptat în întregime, în mod neprincipal, și nici un Eminescu «corectat», de un anumit fel, adică numaidecât revoluționar, făcut «mai» actual prin specularea unor pasagii alese pe sprâncenă, care să nu i-l arate astfel!

Iată, de pildă, nu mai e pentru nimeni o taină punctul de vedere eminescian cu privire la destinul hărăzit omului de geniu pe pământ: neînțeleș de contemporani, disprețuit, disprețuind la rândul-i «vulgul», devenind astfel tot mai «nemuritor și rece» la frământările pământești. Este concluzia *Lucașă-rului*, spre care convergea încă de mai înainte sensul primelor două *Scrisori*, al *Glossei* și al altor poeme. A accepta pe de-a-ntregul filosofia deprimantă a lui Eminescu dedusă din aceste poeme, pentru a trece apoi la «chestiunile curente» (rimă, ritm, muzicalitate, tematică, motive împrumutate, confruntări de texte etc.) aceasta e procedura tipică a obiectivismului. Fără să se întrebe despre cauzele care au determinat această poziție nihilistă la poet, fără să adâncească bunăoară accepția termenului de «vulg» în opera eminesciană, fără

să caute a stabili treptele în timp ale regresiei spre scepticism a poetului, obiectivismul trece cu tăvălugul neutru, uniform, al *Literaturwissenschaft*-ului său peste opera poetului în lung și în lat. Situându-se în afara «pasiunilor politice», obiectivistul nu este preocupat și nici n-are putința să surprindă existența în opera poetului (atât cea tipărită în cursul vieții, cât și cea postumă) a tuturor elementelor valabile, pozitive, pe care le conține, cât și a acelor muguri ce cu siguranță s-ar fi deschis viitorului, dacă vitregia mediului nu i-ar fi ofilit prematur.

Dar fragmentarismul stângist e prezent și la unii comentatori din zilele noastre, așa cum a putut fi întâlnit până nu demult. Ei sunt dispuși să exploreze opera poetică de la un capăt la altul, pentru a descoperi tocmai asemenea muguri rămași nedevelopați, pe care îi «înfloresc» forțat, generalizând pripit și necritic pe temeiul lor. Fără îndoială că asemenea muguri există în opera lui Eminescu, mai ales în postumele sale. Iată de pildă un astfel de text, foarte prețios, desprins dintr-o poemă mai lungă, tocmai în legătură cu soarta și rostul geniului pe pământ:

«O, genii ce cu umbra pământul îl sfințiți,
Trecând liberi, dar singuri prin secolii robiți,
Un medic bun, temeinic se pare-a voastră carte –
Cu orice suflet bolnav vă ocupați în parte,
Vă coborâți la dânsul cu milă, cu dulceață,
Neavând parcă alți bolnavi decât pe cel de față.

Oricui sunteți prieteni, dar orișicui îi pare
Că numai dânsul singur în sufletu-i vă are.
Iar scrierile voastre cămări-s încălzite,
De pe perete-atârână icoanele iubite,
În orice veac trăiați neîncetăteniți
Și totuși nici într-însul nu o să fiți.

Căci lamura vieții ați strâns-o în gândire,
I-ați dat o haină scumpă de neîmbătrânire,
Oricum e schimbă vremea, oricum se primenește
În dreapta-vă oglindă oricând se regăsește.
Căci partea-adevărată și cea nepieritoare
E orișicând aevea și nici în scrieri moare.»
(*Ciudat izvod e omul...*)

Cel căruia-i răsună în urechi finalul mândru și rece al *Luceafărului*, de-o mândrie și de-o răceală de zeitate jignită, va recunoaște cu greu pe acest «alt» Eminescu, mai cald, mai comunicativ, simțind în mai mare măsură nevoia

atașamentului față de omul simplu, față de cititorul anonim. Nu-i nici aici o concepție revoluționară asupra misiunii artistului. Artă văzută ca balsam alinător, ca medicament împotriva rănilor robiei, e încă departe de arta care răscolește, care cheamă la lupta pentru un țel hotărât, care demască fără cruțare, care învață pe om ura împotriva exploataților, a adevăraților asupritori. Pe de altă parte, artistul, așa cum este el conceput aici, e același creator de tip eminescian, situat oarecum în afara societății, «neîncetățenit», paria individualist romantic, luptând liber, dar de unul singur contra împilării, necăutând un sprijin mai temeinic în mijlocul poporului său, de care simte totuși că-l leagă puternic arta sa.

Se poate generaliza în baza unui astfel de text, în tendința de a prezenta un Eminescu «mai» progresist? Desigur că nu. N-ar admite-o în primul rând însuși contextul, căci iată ce se poate citi câteva versuri mai departe:

«Dar restul cel de bolnavi nemăsurat de mare,
Ce nici nu va s-audă de a voastră cântare,
O, vezi pe al ei umăr cu vuiet ridicând
Pe unul sau pe altul, tot șarlatani de rând.

.....
Decât să-mi văd eu versul în gurile de rând,
Mai bine pe un zâmbet al dragostei le vând».

Sentimentul descurajării, al izolării, neîncrederea paralizantă în propriile forțe, disprețul și dezgustul față de «restul cel de bolnavi nemăsurat de mare» (cu nimic vinovați totuși pentru faptul că au fost lăsați să zacă în ignoranță și nesimțire), – iată dar și al doilea moment, contrapunctic, al reacțiunii poetului în problema destinului omului de geniu în lume.

«Căci ce-i poetu-n lume, și astăzi, ce-i poetul?
La glasu-i singuratic s-asculțe, cine vrea?»

se întreabă poetul într-o altă poemă postumă, și continuă:

«Necunoscut strecoară prin lume cu încetul
Și nime nu-ntreabă ce este și ce vrea...
O boabă e de spumă, un creț de val, un nume
Ce timid se cutează în veacul cel de fier:

Mai bine niciodată el n-ar fi fost pe lume –
Și-n loc să moară astăzi, mai bine murea ieri.»

«Veacul cel de fier», veacul capitalismului, veacul avântului nebănuit al tehnicii și al științei, dar și veacul în care contradicțiile tot mai de nerezolvat

ale sistemului capitalist ies la iveală și se amplifică, și în care robia capitalistă se dezvăluie în toată hidoșenia sa. A învinui fierul, tehnica, drept cauze ale relelor sociale abătute asupra lumii este un punct de vedere fără îndoială idealist, romantic-retrograd. Pe de altă parte, a nu dori să trăiești într-un asemenea veac, este, deși o formă vehementă de protest însă în același timp negativă, capitulantă, descurajatoare, împotriva întocmirii sociale nedrepte existente. Nihiliste cum sunt, aceste versuri fac totuși dovada că așa zisul «pesimism eminescian» n-a fost în nici un caz o coordonată structurală, organică, temperamentală, a omului Eminescu (așa cum critica burghezo-moșierimii se străduia s-o probeze), ci rezultanta, uneori justă, alteori deviată, a unui proces dramatic, lucid, dintre poet ca acuzator nemilos (uneori lovind greșit) și așezarea scâlciață a realității sociale contemporane lui.

Pe linia acestei satire puternice, colcăind de ură împotriva exploata-torilor, amară – însă – și fără dezlegare în concluzii, ca un drum înfundat, peste care se lasă un orizont de tăciune, a mers tot timpul opera eminesciană, atât cea publicată, cât și cea rămasă postumă. *Epigonii*, *Împărat și proletar*, *Scrisorile* etc. fac dovada demascării necruțătoare de către poet a ipocriziei, falsității, venalității, turpitudinii și a nerușinării claselor dominante românești din trecut, dar ele conțin în același timp și graficul oboselii neașteptate care cuprinde pe poet tocmai când acesta ar fi trebuit să-și fixeze pentru prezent un țel de viață combativ, pozitiv:

• «N-o mai caut... Ce să caut? E același cântec vechi,
Setea liniștii eterne care-mi sună în urechi»
(*Scrisoarea IV*)

«Când știi că visu-acesta cu moarte e sfârșește,
Că-n urmă-ți rămân toate astfel cum sunt, de dregi
Oricât ai drege-n lume – atunci te obosește
Eterna alergare... »
(*Împărat și proletar*)

Desigur, aceste concluzii, aceste strigăte sau oftaturi agonice ale poetului nu ne pot lăsa nepăsători. Ele există, timbrul lor răsună dureros și sincer și de aceea a le ocoli este echivalent cu a-l falsifica pe poet. Este îndreptățit totuși cineva să decreteze că *aici*, în aceste versuri, publicate sau nu de însuși poetul, îl găsim pe Eminescu «cel adevărat»? În niciun caz! Și aceasta, pentru că asemenea concluzii scoase din versuri ca cele de mai sus – larg speculate de critica burghezo-moșierimii în tendința de a «construi» un Eminescu cât mai detașat de realitate, cât mai impersonal, un geniu pustiit de metafizică, inapt de a înfățișa actualitatea, prezentul, istoricul – asemenea concluzii, așadar, nu ne spun nimic despre însăși viața clocotitoare a poemelor,

despre cauzele mai adânci ale zbugiumului și suferinței poetului, care trebuie căutate nu într-o dispută abstractă de idei, fie chiar pasionată, ci în contactul viu, dramatic, cu viața, cu lumea, cu societatea înconjurătoare. Căci ce ne poate spune, bunăoară, dezvoltarea schopenhaueriană finală din *Împărat și proletar* despre revolta proletarului din prima parte a poemei, în cuvintele căruia se mistuie sufletește însuși poetul?

«Minciuni și fraze-i totul ce statele susține,
Nu-i ordinea firească ce ei a fi susțin;
Averea să le aperi, mărirea ș-a lor bine,
Ei brațul tău înarmă, ca să lovești în tine,
Și pe voi contra voastră la luptă ei vă mân.

De ce să fiți voi sclavii milioanelor nefaste
Voi, ce din munca voastră abia mai puteți trăi?
De ce boala și moartea să fie partea voastră,
Când ei în bogăția cea splendidă și vastă
Petrec ca și în ceruri, n-au timp nici de-a muri?

.....
Zdrobiți orânduirea ce crudă și nedreaptă
Ce lumea o împarte în mizeri și bogați!
Atunci când după moarte răsplată nu v-așteaptă.
Faceți ca-n astă lume să aibe parte dreaptă,
Egală fiecare, și să trăim ca frați!»

Dacă în marea lui confuzie ideologică și în starea de adânc marasm sufletesc, provocată de neputința de a găsi un drum de ieșire eliberator din hățișul contradicțiilor care-l frământau, Eminescu s-a lăsat ispitit, în partea finală a poemei, de soluția ieftină, diversionistă a contemplării, a abstragerii din realitate, de scepticismului dizolvant (fapt explicabil prin condițiile de izolare, de excesiv individualism create de societatea capitalistă artistului și omului de știință), în schimb, forța pasională a urii de clasă și a argumentelor ce o susțin, conținută în discursul incendiar al proletarului, demonstrează în ce măsură poetul a știut să intuiască adeseori caracterul ireconciliabil al luptei dintre clase și al menținerii ei până la lichidarea definitivă a exploataării. Acest lucru a fost însă posibil tocmai pentru că Eminescu s-a plasat aici pe pozițiile de luptă ale maselor înrobite, pe pozițiile dreptului lor la fericire, la un trai mai uman, care nu poate avea în niciun caz *valoare relativă*, *caracter iluzoriu*, el ne mai admitând jumătăți de măsură și mulcomiri diversioniste, și căruia filosofia individualistă a *deșertăciunilor* nu-i poate spune nimic.

Dar *Scrisorile*? Dar *Epigonii*? și aici finalul – recomandând pasivitate și renunțare la luptă și chiar la viață contravine conținutului plin de forță, de

dinamism al poemelor, fie în direcția criticii necruțătoare (făcută în numele dreptului de a critica al maselor, al poporului) la care sunt supuse moravurile și tipurile reprezentative ale societății burghezo-moșierești, fie evocând scene vigurose prinse, care vorbesc despre lupta pentru libertate și independență a poporului (*Scrisoarea III*), sau despre combativitatea înaintașilor în cultură, despre idealul social-progresist al pașoptiștilor (*Epigonii*). În direcția aceasta – cel puțin – postumele poetului alimentează opera sa cu noi exemple care, mai ales în ceea ce privește satira, contribuie la îmbogățirea galeriei de figuri menite să ilustreze mai concret specificul clasei dominante din țara noastră și al intelectualității sale.

Ce dovedesc toate acestea?

Apare limpede că burghezo-moșierimea a falsificat în cea mai mare parte sensul operei eminesciene, prin faptul că a ascuns cu grijă, a trecut sub tăcere sau a denaturat tot ceea ce era element real progresist în versurile poetului, bătând în schimb monedă din ceea ce era efect al diversiunii și al confuziei în mintea poetului, rezultat mai presus de orice al contaminării cu ideologia în descompunere a feudalismului.

Ce-ar însemna însă o prezentare unilaterală făcută cu scopul de ni-l înfățișa pe Eminescu de la un capăt până la altul progresist? Ea ar dăuna în primul rând însăși ideii de revalorificare critică a trecutului cultural care nu se face niciodată în spirit mecanic, pașnic, ci printr-o luare de poziție combativă și principială față de scriitor și de operă în întregul ei, prin eliberarea și punerea în valoare a tot ce e element valoros într-însa dar în același timp, prin semnalarea și explicarea științifică a aspectelor păgubitoare pe care le conține și a căilor pe care s-a ajuns aici.

Toate acestea presupun însă, în același timp, o nouă atitudine și noi obligații din partea cercetătorilor și a publicului față de opera ca atare, concretă, a poetului – baza de plecare a oricărei discuții de critică și istorie literară.

Nu întâmplător această bază de plecare a fost până nu demult îngustă, în raport cu relativa întindere a operei eminesciene. Mai bine zis, ea a fost menținută îngustă cu bună știință, de purtătorii de cuvânt ai burghezo-moșierimii în problemele culturale, începând cu Titu Maiorescu, până la urmașii lui spirituali din a treia generație postmaioresciană, cu foarte puține excepții. Ani de-a rândul a domnit la noi prejudecata necesității unei distincții nete între *antumele* eminesciene (poezii publicate de autor în viață) și *postume* (poezii publicate de editori, după moartea autorului). Acest consemn, întru nimic justificat (însuși Maiorescu l-a călcat – în mic – când i-a convenit) își are punctul de plecare în atitudinea acelui Maiorescu de desconsiderare a majorității postumelor, a acelora care contraveneau mai ales «gusturilor» lui, datorită conținutului lor prea critic. Faptul acesta a dus, prin obișnuință și datorită politicii culturale și mai ales școlare din trecut, la ignorarea unei părți însemnate din opera poetului de către marea masă a publicului, timp de mai

multe decenii. În ce privește edițiile de «poezii postume» câte au apărut totuși, începând din 1902, ele au fost cu totul sporadice și pe deasupra, adevărate cenușărese obscure, ignorate de critică, ignorate de cititori. În schimb, atunci când – târziu de tot, după 1930 – postumele au început să fie valorificate de o parte a criticii burgheze, s-a căutat să se opună poetului antumelor, un Eminescu senzațional al postumelor, scos la iveală prin procedee de supralicitare, de natura reclamei mai degrabă. Acest început de valorificare a postumelor, prin deprecierea automată a antumelor, a constituit semnalul pentru o dispută artificială și sterilă ce avea să se consume timp de câțiva ani în jurul opoziției iscate între antume și postume.

Goana după inedit, sau încăpățânarea rutinară, la fel de exclusiviste, pornite de pe poziții la fel de formaliste, lipsite de conținut, au contribuit deopotrivă la menținerea separației arbitrare între cele două părți ale operei eminesciene. În același timp însă, nu trebuie să uimească faptul că chiar atunci când se exaltau postumele, ceea ce se scotea în evidență cu mai multă plăcere de către criticii respectivi erau tot aspectele idealiste, meditațiile metafizice pe tema saturației de viață, identificate într-o serie de poeme, și mai puțin notele realiste, critice, umorul și sarcasmul scriitorului, păstrând atâtea legături cu spiritul satiric al poporului, – trăsături ce se pot întâlni într-o serie de alte poeme, peste care s-a trecut în genere cu ușurință. S-a ignorat mai ales caracterul de strânsă continuitate ce leagă postumele de antume, și totodată modul cum cele dintâi întregesc și îmbogățesc tezaurul operei deja cunoscute (criteriul concurenței neavând ce căuta aici). Nu e un alt Eminescu în postume; e același, cunoscut doar mai nemijlocit și mai divers, în poeme care parcă mai păstrează urmele tematicii poetului și a multitudinii proiectelor sale, unele abia începute. Dar nu despre proiecte e vorba aici. Poeme pe deplin realizate ca *Viața*, *Umbra lui Dabija-Vodă*, *Pustnicul*, *Tablou și cadru*, *Mitologicele*, *Antropomorfism*, admirabila suită de sonete satirice, anexă atât de prețioasă a *Scrisorii a doua* și *a treia*, și mai presus de toate ciclul basmelor versificate și al poemelor în metru popular, – iată tot atâtea direcții în care talentul poetului s-a încercat cu succes, dând o poezie cu nimic inferioară aceleia cunoscute. Aceste poeme fac în același timp să cadă legenda unui Eminescu introvertit, pur speculativ și iremediabil pesimist, dacă această legendă se mai putea ea însăși susține după o analiză făcută în spirit cu adevărat științific, chiar pe baza antumelor. Postumele ne ajută așadar, pe lângă faptul că sporesc cu noi creații opera eminesciană deja cunoscută, să rupem definitiv vălul prejudecăților odioase de care a fost înconjurată până astăzi poezia eminesciană. Fără a fi ele însele deosebite ca structură de restul poeziei (între altele, erorile de perspectivă istorică, confuziile se regăsesc și aici), în ceea ce au mai avansat, postumele întregesc și întăresc imaginea unui Eminescu atașat poporului, a cărui viață dovedește, aici mai ales, că a cunoscut-o îndeaproape, un Eminescu urând exploatarea și pe reprezentanții ei, pe care nu pierde prilejul să-i

înfățișeze, cu o paletă bogată, în toate ipostazele, și mai presus de toate, un Eminescu iubind viața, traiul luminos, natura.

Discriminarea făcută până astăzi între poemele antume și postume nu-și găsește nicio justificare reală. Ea a fost folosită, alături de alte arme, ca un instrument de mistificare, de falsificare a operei eminesciene de către reprezentanții culturali ai claselor dominante din trecut. Eminescu cel valabil este deopotrivă în antume ca și în postume. Opera de reconsiderare a lui Eminescu, de așezare a celei mai însemnate părți din creația sa la temelia culturii socialiste ce se clădește azi în țara noastră, presupune cunoașterea temeinică a întregii sale activități poetice, pentru a-l putea reda poporului în ceea ce are mai valoros și mereu viu.

Sărbătorirea centenarului eminescian în condițiile de adâncă transformare prin care trece țara noastră în drum spre socialism trebuie să însemne și înseamnă de fapt o cotitură radicală în atitudinea față de opera poetului. În cadrul largii mișcări de mase care este revoluția culturală, ce se desfășoară sub directa îndrumare a Partidului clasei muncitoare, opera poetului nostru pătrunde pentru întâia oară sub adevărata ei față adânc în popor, se întoarce la izvorul dătător de viață de unde și-a tras ea însăși puterea, se întoarce pentru a spori – cu întreg conținutul ei de ură sfântă în fața nedreptății și de sete de viață – ura poporului muncitor față de exploatare, setea de viață a poetului, după o viață dreaptă și îmbelșugată”.

L. Tismăneanu, *Importanța editării operelor lui Lenin în țara noastră*, „Contemporanul”, nr 172, 20 ianuarie 1950

„Au trecut 26 de ani de la moartea lui V. I. Lenin, întemeietorul Partidului Bolșevic, organizatorul Statului Sovietic, învățătorul oamenilor muncii din țara întreagă.

În țara noastră, datorită grijii permanente a partidului clasei muncitoare pentru ridicarea nivelului ideologic al maselor, propagarea leninismului, a ideilor nemuritoare ale lui Lenin și Stalin, a însemnat un imens ajutor, a jucat un rol covârșitor în lupta pentru socialism. Aceasta, atât în perioada de adâncă activitate ilegală, cât și după 23 August, când datorită eliberării țării noastre de către eroica Armată Sovietică, am căpătat posibilitatea de a răspândi larg tezaurul leninismului în rândurile clasei muncitoare și a tuturor oamenilor muncii.

În țara noastră crește tot mai mult interesul pentru operele clasicilor marxism-leninismului. Operele lui Lenin sunt citite de un număr tot mai mare de oameni ai muncii. Aceasta se datorește faptului că leninismul este o învățătură consecvent revoluționară, răspunzând celor mai arzătoare probleme

ale luptei de clasă, o învățătură valabilă pentru toate țările, pentru dezrobirea celor ce muncesc din întreaga lume. Poporul nostru muncitor, care luptă pentru desființarea definitivă a exploatarei omului de către om și a asupririi unei națiuni de către altă națiune, nu poate să nu se intereseze de marea experiență istorică a Partidului Bolșevic și a Uniunii Sovietice, care a tradus în viață învățătura lui Lenin.

Ideile leninismului își fac loc în România încă înainte de Marea Revoluție din Octombrie. Astfel, încă în ajunul primului război mondial, «România Muncitoare» publică cuvântarea rostită de Lenin la Conferința de la Zimmerwald, care conține punctul de vedere al bolșevicilor în problema războiului.

În acea perioadă însă mișcarea muncitorească din România nu era coaptă pentru a înțelege și aplica linia lui Lenin în problema războiului.

Abia Marea Revoluție din Octombrie deschide mișcării muncitorești din țara noastră orizonturi noi, deschide larg drumul ideii leninismului, a căror influență se face tot mai simțită.

Crearea Partidului Comunist din România a fost prima victorie mare a ideilor leninismului în țara noastră. Chiar de la primul său Congres, P.C.R. hotărăște afilierea sa la Internaționala a III-a, creată de Lenin, luându-și «Marea și totodată istorica șansă de a restabili unitatea politică și de acțiune a clasei muncitoare. [...] Deasemeni, Partidul Comunist din România călăuzit în activitatea sa de teoria marxist-leninistă își lua asupra sa sarcina să îndrumeze clasa muncitoare și întregul popor pe calea înfăptuirii unei societăți în care să dispară exploatarea omului de către om». (Gh. Gheorghiu-Dej – Raport la Conferința Națională a P.C.R. din 1945).

Din acel moment, partidul clasei muncitoare din România în ciuda tuturor greutăților, a teroarei burghezo-moșierești, a condițiunilor extreme de grele ale muncii în adâncă ilegalitate, a urmat consecvent acest drum. În condițiile de luptă ilegală a Partidului Comunist operele lui Lenin, traduse și editate în românește, servesc drept îndreptar în munca de zi cu zi.

Rezoluțiile Congresului al V-lea al Partidului Comunist din România reprezintă documente istorice care ilustrează strălucitele idei revoluționare leniniste, celebrele teze din Aprilie, planul desăvârșirii revoluției burghezo-democratice pentru a se putea trece apoi la revoluția socialistă, faimoasele lozinci din «Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică».

Teoria leninistă a celor două etape ale revoluției și-a găsit marea realizare la noi în țară, prin lupta clasei muncitoare și a aliaților săi, în trecerea la regimul democrației populare ca formă a dictaturii proletariatului.

Operele lui Lenin au fost tipărite și răspândite în condițiuni extreme de grele, când regimul de teroare burghezo-moșieresc dezlănțuia o sângeroasă vânătoare împotriva celor care îndeplineau aceste sarcini, când tipărirea și răspândirea materialului ilegal se făcea cu riscul libertății și chiar al vieții.

Astfel, ideile lui Lenin au învins teroarea, temnițele și plutoanele de execuție, fiind răspândite în sânul masselor celor ce muncesc.

Printre lucrările mai importante, care au înarmat ideologicește partidul nostru și l-au ajutat să ducă la bun sfârșit sarcinile care au stat atunci în fața sa, sunt «Stângismul – boala copilăriei comunismului», «Revoluția proletară și renegatul Kautsky», «Democrația burgheză și dictatura proletară», «Problemele puterii Sovietelor», «Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului», «Statutul și revoluția» etc. Aceste lucrări au contribuit în cea mai mare măsură la înarmarea teoretică a partidului nostru în lupta împotriva curentelor oportuniste din mișcarea muncitorească, pentru realizarea, mai târziu, pe baze principiale, a unității clasei muncitoare. Operele lui Lenin, ca și ale tovarășului Stalin, au fost în anii grei ai ilegalității, ca și azi când oamenii muncii construiesc socialismul, un ajutor de neprețuit în înțelegerea și justa aplicare a liniei partidului, în grăbirea victoriei socialismului în țara noastră.

După 23 August, sub conducerea și îndrumarea partidului, operele lui Lenin au început să fie editate și tipărite în limbile română, maghiară și germană, în tiraje necunoscute în țara noastră. Tirajul total al operelor lui Lenin, numai în anii 1944-1949, se ridică la peste 1.300.000 exemplare. O operă ca «Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului» cunoaște mai multe ediții, având un tiraj de peste 80.000 exemplare. «Ce-i de făcut» apare în 70.000 exemplare; «Tezele din Aprilie» în 85.000 exemplare, «Marea inițiativă» în 100.000 exemplare; «Impozitul în natură» în 80.000 exemplare; «Despre cooperatie» în 80.000 exemplare; «Note critice în chestiunea națională» în 50.000 exemplare. Apar în țara noastră «Opere alese» în două volume într-un tiraj de 50.000 exemplare; «Materialism și Empirio-criticism», în 30.000 exemplare și altele.

Alte lucrări ca: «Ce sunt prietenii poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților?», «Un pas înainte, doi pași înapoi, «Două tactici ale social democrației în revoluția democratică», «Despre lozincă Statelor Unite ale Europei», «Catastrofa care ne amenință și mijloacele de a o evita», «Statul și Revoluția», «Sarcinile actuale ale puterii sovietice», «Revoluția proletară și renegatul Kautsky», «Stângismul, boala copilăriei comunismului», «Despre literatură», «Sarcinile Uniunilor de Tineret», apărute de asemenea în tiraje mari, îndrumă lupta de transformare revoluționară a țării noastre pe tărâm economic și cultural.

Fiecare din aceste lucrări constituie jaloane în istoria dezvoltării partidului lui Lenin-Stalin, în dezvoltarea doctrinei marxist-leniniste. «Opere alese» în două volume conțin principalele lucrări ale lui Lenin consacrate apărării patriei socialiste și construirii socialismului în U.R.S.S. Aceste opere au covârșitoare importanță mobilizatoare și organizatorică.

Încă în Decembrie 1921 Lenin a prevestit astfel pieirea apropiată a capitalismului: «Capitalismul piere; în pieirea sa el mai poate pricinui la sute și

mii de milioane de oameni suferințe de neînchipuit, dar nicio forță nu este în stare să-l rețină de la cădere. Noua societate, care se întemeiază pe alianța dintre muncitori și țărani este inevitabilă. Mai devreme sau mai târziu, cu douăzeci de ani mai devreme sau cu douăzeci de ani mai târziu, ea va veni...» (Opere, vol. XXVII, pag. 141).

Aceste profetice cuvinte ale lui Lenin și-au găsit întruchiparea și în țara noastră, unde grație ajutorului dat nouă de U.R.S.S. s-a putut instaura prin lupta masselor muncitoare conduse de Partidul clasei muncitoare, regimul democrației populare. În condițiunile regimului de democrație populară, care îndeplinește cu succes funcțiunile dictaturii proletariatului, când lupta de clasă se ascute și când sarcina clasei muncitoare sunt tot mai numeroase și complexe, însușirea învățaturii marxist-leniniste-staliniste, devine o necesitate pentru întreg partidul nostru.

În vederea punerii la îndemâna masselor a tezaurului de cunoștințe cuprins în operele lui Lenin, Comitetul Central al P.M.R. a luat la 7 noiembrie 1949 hotărârea de a edita în limba română operele marelui învățător al omenirii muncitoare Vladimir Ilici Lenin.

Apariția operelor lui Lenin, ca și editarea operelor tovarășului Stalin, constituie un eveniment dintre cele mai importante din viața ideologică a Partidului nostru și a poporului muncitor din R.P.R., înseamnă un nou pas înainte în propagarea marxism-leninismului, contribuie la înarmarea partidului nostru și a cadrelor sale cu neînvinsă învățătură leninistă.

Aceste opere reprezintă pentru toți membrii de partid și oamenii muncii, o armă ascuțită a științei marxist-leniniste, care îi învață cum să lupte contra tuturor dușmanilor ce ar căuta să ne abată de pe drumul just arătat de Lenin și Stalin.

Victoriile istorice obținute de clasa muncitoare de pe întreg globul pământesc, sub steagul lui Marx, Engels, Lenin, Stalin, construirea comunismului în U.R.S.S. și construirea socialismului în țările de democrație populară arată că ideile marelui Lenin, trăiesc și triumfă astăzi în lumea întreagă”.

Dan Costa (C. Regman), *Progrese în nuvelistica noastră cu temă țărănească*, „Almanahul literar”, nr. 8, iulie 1950

„Tot mai numeroase sunt succesele pe care Partidul nostru și clasa muncitoare le obține în sectorul agriculturii, fie în cel socialist existent, fie în acțiunea de lămurire și de atragere a maselor de țărani, muncitori pe drumul unei vieți noi de belșug, care rupe odată pentru totdeauna cu mizeria și înapoierea.

«Scânteia», ziarul cel mai iubit și mai ascultat al oamenilor muncii, ne aduce zilnic știri de pe frontul muncilor agricole, din campania străngerii recoltei și a colectărilor. Ea mobilizează în vederea obținerii de noi succese pe toți cei ce dețin o părticică oricât de mică din răspunderea uriașă a reușitei depline în asigurarea hranei pentru cei ce muncesc. *Pentru o recoltă îmbelșugată și Să dăm cu drag la colectare* se intitulează de multe zile coloanele ei, consacrate campaniei de vară. *Să grăbim treieriișul și colectările!*, *Să asigurăm transportul recoltei!*, *Pentru îmbunătățirea activității Comitetelor Provizorii în campania de recoltare și colectare!* – astfel sună îndemnurile «Scânteii».

Dar ea îndeamnă în același timp și la o sporită vigilență față de dușmanul de clasă, față de chiabur, ascuns uneori sub masca cumsecădeniei, dar uneltind mai ales acum, în tot chipul, pentru a submina forța regimului nostru. *A dispărut batoza chiaburului...*, semnalează «Scânteia»:

«...Profitând de lipsa de vigilență a Comitetului Provizoriu (Rociu-Argeș, n. n.), chiaburul Corneliu Belea, proprietar a 40 ha de pământ, «vânduse» batoza și o transportase tocmai în Vlașca, la alt chiabur». Sau: «În comuna Bălășoaia-Ilfov, chiaburul Gheorghe Zaharia a scăzut turația la batoză ca să rămână mult grâu în paie, iar Comitetul Provizoriu n-a luat nicio măsură deși a fost sesizat de acest lucru». Un altul, «după ce și-a adunat grâul, a rupt liniștit o roată dințată la secerătoarea lui ca să nu mai poată secera cu ea țărani muncitori din comună...». În fine, alții, câțiva, «...au încercat să taie sfecla de zahăr pentru a sabota producția de zahăr».

Tot «Scânteia» semnalează și critică necruțător, ori de câte ori o întâlnește, «boala idioată a nepăsării», neglijența, superficialitatea, delăsarea unor organe de conducere și control, precum și lipsa de interes, treaba de mântuială în executarea sarcinilor primite, care contribuie la stânjenirea, îngreunarea bunului mers al activității. Sunt semnificative titluri ca acestea: *Secerător-legători reparați de mântuială*; *Proastă planificare a muncilor agricole la Gospodăria Agricolă de Stat Toporu-Vlașca*; *Un centru de colectare unde oamenii sunt lăsați să aștepte*; *La noi în comună magazia de cereale stă necurățată...*

Dar problema campaniei agricole de vară, lupta pentru o recoltă îmbelșugată constituie numai un aspect al luptei mult mai complexe și de mai lungă durată în care se află angajată muncitorimea din țara noastră, și anume, întărirea alianței sale cu țărănimea muncitoare, pentru construirea societății socialiste. Nici pe plan mai larg așteptările nu se lasă dezmințite de realitate.

Noi și noi gospodării agricole colective iau ființă cu fiecare săptămână care trece; tot mai mulți sunt țărani săraci și mijlocași ce-și croiesc cu hotărâre o parte spre viitor, smulgând dintrânșii ghiara îndoielii și a șovăielilor, lepădând prejudecățile ce-i țineau în loc. Pe parcursul primului an de viață al primelor cinci gospodării colective înființate în țara noastră, nu mai puțin de 670 gospodării colective le-au urmat pilda, iar alte câteva sute pe punctul de a se constitui.

Crește în același timp ajutorul pe care-l dau țăranilor muncitori gospodăriile agricole de stat și stațiunile de mașini și tractoare de pe tot întinsul țării și, paralel cu aceasta, se afirmă tot mai viguros în conștiința țăranului sărac și mijlocăș convingerea despre avantajele și necesitatea muncii cu mijloace mecanizate și pe terenuri întinse. Consecința? Convingerea, ce-și face tot mai mult loc, despre necesitatea întovărășirilor în vederea arăturii cu tractoare, ca și a oricărui fel de tovărășii de muncă între țăranii muncitori, care să facă posibilă desfășurarea normală a muncii cu mașini.

Înființarea de noi S.M.T. – uri, înzestrarea lor cu noi mașini, întărirea muncii politice la S.M.T. – uri și la gospodăriile agricole de stat își dau tot mai mult roadele.

«Vom duce munca de lămurire printre țăranii muncitori pentru menținerea vechilor întovărășiri și formarea de noi întovărășiri, astfel încât să atingem suprafața de 10 200 ha, care reprezintă întregul plan al stațiunii noastre și pe care îl vom îndeplini, lucrând numai la gospodării agricole colective și întovărășiri» – astfel sună unul din angajamentele chemării la întrecere socialistă, adresată prin «Scânteia» tuturor S.M.T. – urilor din țară, de tractoriștii de la S.M.T. Ciorani-Prahova. Iar o corespondență dintr-un număr al «Scânteii» ne face cunoscut că 4829 țărani muncitori care au alcătuit 54 întovărășiri, au semnat contractele de lucru în vederea arăturilor de toamnă cu tractoarele, ca rezultat al intensei munci de lămurire dusă de opt echipe de tractoriști de la S. M. T. – Roman.

Variate sunt formele de agitație și lămurire pe care le folosește «Scânteia», pentru a face cunoscute țăranimii muncitoare mărețele perspective ale viitorului. Printre aceste forme de agitație, de un mare succes se bucură reportajul, mai cu seamă, o specie aparte a acestuia, căreia i-am spune *reportaj-schiță* sau *reportaj-novelă*. E un soi de documentar epicizat, în care predomină tot timpul referirea la evenimente reale, întâmplate, ca și la probleme de natură politică, socială, economică sau culturală. Asemenea documentare epice, de obicei pe bază de povestire, sunt numeroase în paginile «Scânteii». Ele se străduiesc să îmbrățișeze cât mai multe aspecte ale realității în plină transformare din țara noastră, și desigur, un loc important îl ocupă problema țăărănească. Schițe, apărute în ultimele două luni, ca *Moș Anăstăsoaiei* și *Drept m-a povățuit* de Ion Istrati, *Brigada frunțașă* de Gh. Cristea, și altele însoțesc cu fidelitate diferitele etape ale campaniei agricole de primăvară și de vară. Sunt oglindite mai ales aspecte ale vieții noi din gospodăriile agricole colective, în special întrecerile socialiste pe brigăzi în munca de recoltare (*Brigada frunțașă*, *Moș Anăstăsoaiei*), cu rostul precis de a informa și de a lămuri pe cititorii-țărani asupra mersului lucrurilor într-o gospodărie colectivă (în *Moș Anăstăsoaiei* se dau de pildă informații, «pe viu» asupra categorisirii muncitor și a stabilirii normelor). Alte schițe își propun să lămuirească țăranimea muncitoare, încă neorganizată în colective, asupra necesității

de a îmbunătăți lucrarea pământului prin utilizarea mașinilor și prin aplicarea metodelor științifice agrotehnice (*Drept m-a povățuit*). În această din urmă schiță se vorbește de polemizarea artificială a secarei și autorul știe să folosească cu istețime un fapt desprins din realitate (vizita academicienilor noștri la o gospodărie agricolă colectivă), pentru a demonstra cât de necesar este ca știința să se pună în slujba ridicării poporului, și în același timp pentru a lămuri țărănimea muncitoare asupra faptului că agricultura în afara tehnicii însemnează sărăcie și înapoiere.

Firește, e bine să ne întrebăm despre valoarea artistică a celor trei schițe amintite, despre valoarea lor de documente vii, tipice, autentice, ale realității observate. și desigur, marea lor utilitate, valoarea lor este aceea a unor bune reportaje epice, ceea ce probabil, n-a fost departe de intenția autorilor. Caracterul de interviu gazetăresc care permite trecerea cu ușurință de la o problemă la alta, e mai cu seamă vizibil în schițele lui Ion Istrati, pe câtă vreme Gh. Cristea se menține la reportajul-schiță. Epicul este aici numai un suport formal, un cadru care susține tezele agitatorice, astfel dispuse încât să încapă cât mai multe în spațiul limitat, propriu schiței.

Puteau deveni aceste producții, ținând seamă de conținutul lor, adevărate creații literare? Desigur. Temele alese, caracterul lor de strictă actualitate, de îndemn mobilizator nu constituie câtuși de puțin un impediment. Dimpotrivă. Munca de agitație, de mobilizare și de conducere a maselor își are rădăcinile ea însăși în realitatea vie; lozincile agitației se sprijină tocmai pe ceea ce are mai valoros realitatea în devenire – pe germeii a ceea ce e nou și se dezvoltă, împotriva a ceea ce se închircește și moare. Dar pentru ca o nuvelă, o schiță sau indiferent ce altă producție literară să îndeplinească acest rol în calitatea lor de fapte artistice (și doar arta mare este prin excelență agitatorică!), e necesară din partea artistului adâncirea atentă, meșteșugită a realității, pătrunderea îndrăzneată în acele zone ale ei unde lozinca nu s-a desprins încă din țesuturile calde ale faptului care i-a dat naștere.

Iată, de pildă, tot «Scânteia» a publicat în cursul acestui an, o reușită povestire, în care grija pentru om, pentru prezentarea veridică a evoluției lui, a creșterii lui sufletești, a zbuciumului interior ce-și află până la urmă limpezirea, se împletește cu preocuparea de a căuta fapte semnificative, de a surprinde în realitate întâmplări al căror tâlc pilduitor și mobilizator se degajă dintr-însele ca o mireasmă, organic – nu mecanic. Este cazul schiței lui V. Emil Galan, *Calul lui Moș Eftimie*, despre care va mai fi vorba.

Dar reușita povestirii lui Galan nu este câtuși de puțin un caz izolat. În ultimii doi ani, «Scânteia» și editura «Scânteia satelor» au făcut să apară o serie de nuvele și schițe, dintre care unele îndeajuns de valoroase. Nume ca acela al lui Ion Jipa, Petre Dragoș, Gh. Cristea și George Demetru Pan s-au afirmat prin unele nuvele sau prin *schile-reportaj* publicate. *Răsună valea la Olari de cântecul năvalnic al tractoarelor* de Petre Dragoș este un reportaj

epicizat, scris cu deosebită naturalitate. Iar schița lui Ion Jipa, *Cât vezi cu ochii pământ*, aduce în pagini puține o bogăție de fapte surprinse cu vioiciune și cu respect pentru viața concretă, neîncorsetată în formule. Evident, sunt și unele lucrări simpliste, schematice, în care conflictul – cu totul nesemnificativ – se reduce la faptul brut, auzit, și nu spune nimic mai mult (Ștefan Pătruț, *Ceapa lui Pandelache*). Altele în schimb, se arată mai adânc preocupate de a urmări creșterea conștiinței țărănimii muncitoare, în funcție de schimbările vieții materiale, în funcție de biruințele succesive ale muncitorimii din țara noastră; dar și acest proces este rezolvat adeseori în chip expeditiv, superficial, demonstrând că autorul a făcut numai pe jumătate drumul către izvoarele vieții, iar pentru rest, a citit rezoluțiile, romanțându-le (N. Jipa, *Năpârca*, Ion Paltin, *Nae stă de veghe!* etc.).

Indiferent însă de slăbiciunile pe care le manifestă nuvelele și schițele publicate în cursul anilor 1948 – 1949, ele au avut marele merit de a fi dat semnalul ruperii de o întreagă tradiție îmbâcsită și retrogradă ce dănuia la noi în legătură cu prezentarea satului în literatură. În domeniul nuvelisticii, ele au dat primele lovituri serioase acelor rămășițe de sămănătorism și tradiționalism care se mai păstrau în conștiința multora, educați de burghezie în spiritul dulcegăriei și al demagogiei sentimentale cât privește țărănimea – «vatra neamului». Axându-și hotărât conflictul pe linia luptei de clasă, împotriva tendințelor «armoniei sociale» pe care le promovau defunctele curente, nuvelele acestea au făcut primii pași spre realizarea satului în social și actualitate, spre smulgerea lui din patriarhalitate, ca și de sub tirania fatalismului și a dramelor obscure, ilogice, de speță naturalistă. Pe de altă parte, aceste nuvele constituie un început promițător în direcția luptei împotriva formalismului și estetismului, care se manifestă – atunci când priveau satul și țărănimea – sub forma psihologismului primitivist, magic, și a unui fantastic neuman, decadent, livresc.

Aceste nuvele au avut meritul de a arăta, într-o literatură saturată de «cazuri individuale», cum a fost aceea a burgheziei, în care realitatea apărea voalată și chiar falsificată, că preocuparea dominantă, vitală a țărănimii muncitoare a fost din totdeauna și este cucerirea unei vieți mai bune de care însă n-a avut niciodată parte în trecut. Că tot mai mulți sunt țărani muncitori care pășesc în frontul condus de clasa muncitoare, de Partid, împotriva exploatării și a înapoierii. Că realitatea dominantă a satelor noastre în ceasul de față este lupta de clasă necruțătoare împotriva elementelor capitaliste de la țară. În focul acestei lupte se călesc viitoarele cadre de constructori ai socialismului.

Pilda «Scânteii» n-a rămas fără urmă. «Contemporanul», «Flacăra», și ceva mai târziu «Viața Românească» au început să publice tot mai multe nuvele în care, alături de oglindirea transformărilor ce au loc în orașe, în fabrici, uzine și pe șantiere, un loc important îl ocupă problemele vieții țărănești. Un real avânt a luat nuvelistica noastră odată cu constituirea concursului de

nuvelă în 1949. Apariția volumului *20 nuvele*, tot în 1949, dar mai ales publicarea în cadrul colecției «Cartea Poporului» a celor mai reprezentative nuvele românești și străine au contribuit mult la răspândirea lor în masele largi și în același timp la dezvoltarea gustului pentru «genul epic scurt».

Progresele realizate din 1948 încoace sunt incontestabile. Tot mai mare este numărul tinerilor care se încearcă în nuvelistică, abordând curajos temele actualității, temele luptei pentru construirea socialismului în țara noastră. Crește în același timp simțul de răspundere al scriitorului în aprecierea fenomenelor sociale observate, preocuparea de a surprinde în plină actualitate contradictorie ivirea și dezvoltarea elementelor noi, ivirea trăsăturilor omului nou. Nuveliștii noștri, alături de romancieri, poeți și dramaturgi, fac astăzi primii pași ce-i conduc spre însușirea metodei realismului socialist, spre însușirea creatoare a principiului spiritului de Partid. De un mare ajutor politic-ideologic în munca scriitorilor care și-au îndreptat atenția asupra vieții satelor a fost în acest interval de timp *Raportul Biroului Politic al C. C. al P. M. R. asupra partidului în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare și pentru transformarea socialistă a agriculturii*, prezentat de tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej în Martie 1949.

De asemenea, a fost neprețuit sprijinul ideologic al Partidului – privind direct mișcarea literară din țara noastră – dat în mai multe rânduri scriitorilor noștri, criticii și revistelor noastre, prin «Scânteia», «Lupta de clasă» sau în cadrul ședințelor Secției de Agitație și Propagandă a C. C. al P. M. R. (*Critica* adusă lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Studiul despre Cosmopolitism* al tov. L. Răutu etc.).

În ce constau progresele realizate?

În orientarea tot mai hotărâtă, tot mai clară, tot mai matură a nuveliștilor noștri către observarea realist-revoluționară a realității, în cunoașterea tot mai adâncă a legilor ei de dezvoltare, în legătură tot mai strânsă cu tot ce se realizează între artist și sarcinile concrete ale momentului de față din cadrul mersului nostru spre socialism.

Acest fapt a adus după sine o îmbogățire simțitoare a tematicii noilor nuvele care-și propun să oglindească variatele aspecte ale luptei pentru transformarea socialistă a agriculturii.

Trebuie apoi subliniată ca un progres neîndoielnic grija nuveliștilor noștri pentru o prezentare mai veridică, mai complexă, mai puțin schematică și mecanică a realității, a luptei de clasă, a evoluției și transformării omului ca o urmare a realizărilor materiale și a acțiunii de educație ce se exercită asupra lui.

Sunt tot mai puține, de pildă, nuvelele și schițele a căror intrigă se reduce la faptul brut și constă doar în a izola din realitate o întâmplare și a o rezolva în sine, didactic, pentru a extrage de aici mecanic «morală». În această privință s-a realizat un urcuș categoric pe o treaptă superioară a nuvelisticii noi. Acest lucru se poate observa cercetând revistele noastre, noile volume

care apar. Tot mai numeroase sunt nuvelele care știu folosi din plin studiul atent al realității, interdependența dintre faptele ce se oferă observației (nuvelele lui Petru Dumitriu, Ion Jipa, Aurel Mihale, Dumitru Mircea etc.).

Lupta de clasă – problema centrală care constituie însăși coloana vertebrală a acțiunii, nu mai este în aceste nuvele un exercițiu de opunere mecanică, simetrică, a două tabere față în față, așa cum procedau adesea, mai anii trecuți, unii dintre nuveliștii noștri. Un exemplu grăitor de felul cum se proceda în această privință ni-l oferă o scenă din nuvela *Bătaia* de Toma Spătaru, scrisă în 1948. După autorul acestei nuvele, satul se împarte ca la comandă în două lumi distincte nete, între care nicio punte nu se leagă: «pe ulița lor, chiaburii, pe ulițele lor, ceilalți». Atunci când se iscă o bătaie în care chiaburul e pe cale să-l răzbească pe sărac, «Bogățașii zâmbesc larg, cu toți dinții, încă un hohot – ceilalți cu buzele strânse și împungând cu ochii». Dar când soarta bătăii dintre chiabur și sărac se schimbă în mod neprevăzut: «un hohot necuprins umflă fluviul celor două uliți (ale săracilor, n. n.) care fac haz mare ca la comedie și privind, n-au timp să vadă fețele verzui de ură și ochii galbeni de rușine și neputință din ulița chiaburilor...». (Nuvela a fost scrisă înainte de rezoluția C. C. al P.M.R. din martie 1949. Mai probabil e că printre cei 30 de chiaburi de pe ulița chiaburilor sunt și câțiva mijlocași sub influență chiaburească!). Această împărțire artificială, automată este cu totul împotriva realității; ea s-a putut naște numai din necunoașterea vieții adevărate, a legilor dezvoltării luptei de clasă. Mai mult, încă. O astfel de apreciere a caracterului luptei de clasă e și păgubitoare, întrucât lasă greșita impresie că armele și metodele dușmanului de clasă sunt ale unei lupte deschise, naive, pe față. O asemenea ieșire în arenă a chiaburului, o manifestare solidară atât de fățișă a sentimentelor de către ceilalți chiaburi și ca o încoronare, izolarea atât de categorică, din proprie inițiativă, a chiaburimii de restul satului, sunt orice s-ar spune efecte de regie destul de puerile, care n-au nimic comun cu desfășurarea dramatică, extrem de complexă, a luptei de clasă.

În această privință, ultimele nuvele, marchează un autentic salt înainte. Prezența dușmanului de clasă nu mai apare acum minimalizată, scriitorul a depășit în general stadiul simplei caricaturi, ori al prezentării standardizate, schematice a chiaburului. Acesta e acum ceva mai mult decât autorul unui act de sabotaj, al unei uneltiri oarecare, și însăși nuvela sau schița e mai mult decât relatarea «romanțată» a unui asemenea fapt. Chiaburul apare acum realmente ca dușmanul de clasă, cu legături trainice în sat și în afara lui, a cărui prezență permanentă, mai pe față sau mai din umbră, se face mai ales simțită atunci când țărănimea muncitoare pregătește, îndrumată de muncitorime și de Partid, noi victorii, menite s-o smulgă tot mai mult din mizerie și exploatare. Scriitorul care a obținut succese remarcabile în această privință este Petru Dumitriu. În *Dușmănie*, în *Vânătoare de lupi*, dar mai cu seamă în *Noaptea din Iunie* chipul dușmanului de clasă al țărănimii muncitoare este înfățișat cu

deosebită forță de convingere. Viclenia, perfidia, ura bestială, lașitatea sunt atribute care nu se mai aplică din afară, ca o etichetă, pentru fizionomia eroului, ci ies din înseși acțiunile și atitudinile lui. Pe de altă parte, chiaburul nu apare ca un izolat de restul satului; influența lui se face simțită printre țărani mijlocași și săraci. Chiaburul Scăpău din *Noaptea din Iunie* reușește să strângă în jurul lui pe chiaburii satului, dar și pe câțiva mijlocași și țărani săraci, unii dintre ei chiar membri de partid. El știe să-și facă din aceștia unelte oarbe în vederea planurilor lui criminale. Vorbele lui, insinuările, provocările, șoaptele otrăvite puse în circulație strecoară îndoiala în sufletele țăranilor muncitori, care șovăie să se înscrie în colectiv. El găsește de fiecare dată și pe măsură ce este tot mai greu lovit, noi și noi forme de luptă scormonite în ura lui turbată, care merg până la asasinat și distrugere.

Înfățișând sub toate aspectele chipul dușmanului de clasă, acțiunile lui surprinse în diferite momente, evoluția lui sufletească, descompunerea morală, câțiva dintre nuveliștii noștri tineri au realizat și în această privință un progres față de nivelul general al primelor noastre nuvele care au atacat pieptiș problema țărănească. În general s-a lichidat cu tendința de uniformizare în oglindirea realității – rezultat al cunoașterii sale de la birou, ceea ce s-a reflectat și în imaginea standard creată chiaburului. Dar progresul nu trebuie căutat numai în faptul că scriitorul a învățat să părăsească tendința de a reduce conținutul de viață al nuvelei la semnificațiile unei modeste anecdote. Eliberarea de anumite confuzii, de anumite reminiscențe ideologice este sporul real pe care-l aduc o serie de alți nuveliști. Un exemplu ni-l oferă progresul realizat de însuși Petru Dumitriu în oglindirea tot mai realistă a luptei de clasă și în prezentarea dușmanului de clasă, a chiaburului. În nuvela *Dușmănie*, scrisă în 1948, nuvelistul concepea adversitatea din partea dușmanului de clasă ca pe o revărsare oarbă, apocaliptică, de natură psiho-patologică, așadar, oarecum în afara finalității economico-sociale. O teroare morbidă, hipnotică, freudistă apasă asupra satului dominat de chiabur, teroare care nu se risipește decât odată cu «dovedirea» chiaburului. Ușurarea, ca după un greu coșmar, se simte în vorbele oamenilor: «L-au dovedit pe Eftimie. Ne'cem să ne curățăm de el!» De altminteri, întreg satul, bântuit de paludism, este îmbrăcat de scriitor într-o atmosferă exotic-fantastică. E ca și cum oamenii nu sunt stăpâni pe faptele lor, ci boala, frigurile îi conduc.

În *Noaptea din Iunie* scriitorul lichidează în bună parte cu această manieră a obsesivului, deprinsă la școala expresionismului, rămășiță livrescă în conștiința scriitorului. Se mai mențin totuși ici-colo tendințele de a «stiliza» pe chiabur drept o prezență magică, ce inspiră o spaimă quasi-religioasă, de asemenea, în câte o scenă, se mai păstrează procedeul obsesiilor maladive, ca și preocuparea de a sugera o atmosferă de apărare.

Un progres remarcabil obține pe linia apropierei de realism în prezentarea raporturilor sociale de clasă și a luptei de clasă la țară, un alt tânăr

prozator, Dumitru Mircea. Primele sale producții publicate în 1949 (nuvele, fragmente de roman) dovedeau multă forță epică al cărei izvor venea din cunoașterea temeinică a lumii satului, dar în același timp ele erau impregnate de un soi de naturalism etnografic obiectivist, manifestat în predilecția pentru vorbele și scenele «tari», cu iz «țărănesc». Ultima sa nuvelă, *Capul șarpelui* («Almanahul literar», nr. 5, 1950) aduce o simțitoare cumpătare în manifestarea «deliciilor lexicale». Dar ceea ce dă valoare și interes nuvelei sale este studiul atent pe care-l consacră autorul fizionomiei chiaburului, care apare în fața ochilor noștri ca om, nu ca fantomă purtătoare de anumite atribute, fixate anticipat. Chiaburul lui Dumitru Mircea e un egoist sângeros, un exploatator hrăpăreț, dar care crede despre sine în chipul cel mai sincer că este necesar societății. El este un «filantrop», un «mărinimos». El «dă», că are de unde. Sufletul lui nu este pustiu. Acolo locuiesc de-a valma: amor propriu, ambiție, vanitate nătângă, gustul deșertăciunilor lumești, dorința de prestigiu social, disprețul suveran pentru *răpănoșii* satului. Preocuparea centrală a scriitorului este de a ne arăta ce înseamnă în fapt îngrădirea chiaburimii. Scriitorul cufundă lozinca adânc în realitate și o scoate din nou la suprafață sub forma unei frânturi de viață concretă, stringentă în economia ei, plină de tâlc și de învățăminte, un veritabil apel la vigilență revoluționară adresat țărănimii muncitoare cât privește atitudinea ei față de dușmanul de clasă. Scriitorul știe să arate într-o gradație plină de adevăr, efectele «îngrădirii» asupra chiaburului, care nu poate pricepe că vremea lui s-a dus: neliniște, neodihnă, așteptare bolnavă, întărâtare neputincioasă, o ură crâncenă pornită pe distrugere, în care se năzare gândul crimei...

Progresele realizate de cei doi tineri nuveliști, Petru Dumitriu și Dumitru Mircea în direcția apropierii de realitate, au, printre altele, o cauză comună: amândoi prozatorii dovedesc că au știut să fructifice în chipul cel mai inteligent, pe căi cu totul personale, contactul cu romanul sovietic, în special cu *Pământ deșelenit*.

Dar nu numai acești doi scriitori au atacat în nuvelele lor problema luptei de clasă la țară. Ofensiva țărănimii muncitoare, condusă de Partid, spre făurirea unei vieți noi, lupta dârză cu chiaburimea, încercările disperate ale chiaburimii de a frânge cercul de fier care se îngustează tot mai tare în jurul bazei sale materiale – toate aceste laturi ale unei teme vaste și ineputabile se oglindesc într-un fel sau altul într-o serie de nuvele noi, dintre care se cuvin menționate nuvelele lui Aurel Mihale, *Vin apele* și *La pândă*, precum și *Neamurile Stăniloaiei* a Mariei Rovan.

O serie de progrese promițătoare a realizat nuvelistica românească în ultima vreme și în ceea ce privește apropierea mai directă a scriitorului de oamenii de pe ogoare, manifestată în străduința de a le înțelege firea, de a urmări ivirea și creșterea elementului nou în sânul țărănimii muncitoare, îndrumată de Partid. Efortul scriitorilor se îndreaptă din ce în ce mai mult spre

construirea de tipuri reprezentative de țărani muncitori cu o conștiință tot mai avansată, care-i face să fie elementul motor în desfășurarea luptei de clasă la țară, factorul activ al satelor noastre în atragerea maselor spre socialism. Preocuparea curajoasă de a crea eroi pozitivi din sânul maselor de țărani muncitori e vizibilă în creațiile recente ale nuveliștilor noștri în persoana tipurilor de comuniști, de activiști de partid, fie în calitatea lor de secretari de organizație, fie ca președinți de Comitete Provizorii etc.

Pe de altă parte, în cadrul gospodăriilor colective cu oarecare vechime, dar mai ales la gospodăriile de Stat și în S.M.T.-uri, printre colectiviști și salariați, nuveliștii noștri au prilejul de a surprinde primele înmuguriri de conștiință socialistă și de ale transpune în scrisul lor.

În general, deci, nuvelistica nouă aduce o mai statornică și mai atentă preocupare pentru om, pentru ceea ce a zăcut valoros într-însul și care abia astăzi iese la iveală. Într-adevăr, lipsurile cele mai grave ale majorității nuvelilor din anii precedenți constau în faptul că grija pentru înfățișarea omului trece pe planul al doilea, locul ei luându-l intriga, anecdota, întâmplarea. Omul în plină transformare dispărea în dosul acestui paravan de fapte, noile sale resorturi morale, din care-și trage forța, erau tratate expeditiv, schematizate, neadâncite. Scriitorul vedea superficial legătura pe plan sufletesc ce se creează între fostul rob și Partidul celor ce muncesc, de la care împrumută tărie și încredere. Bineînțeles, au fost excepții. Remus Luca, într-o nuvelă scrisă în 1948 (*Măriuca învață carte*) accentua cu hotărâre tocmai asupra proceselor de clarificare, de ieșire din beznă a conștiințelor celor mulți la chemarea comuniștilor. Gheorghe Cristea în *S-a spart satul* (1948) urmărea cu destulă ascuțime zbaterile dramatice ale țăranului sărac Gheorghe al lui Radu Mitranii, prins în mrejele amăgitoare ale rubedeniei cu chiaburul. Conștiința sa confuză, obscură, presimte că locul lui e totuși alături de cei de-o seamă cu el. Clarificarea i-o aduce contactul cu Partidul; în sufletul lui rodește sămânța învățăturilor Partidului, apelul la vigilență față de uneltirile chiaburești află ecou într-ânsul. Figura secretarului organizației de partid, Nicolae R. Pandele, deși numai schițată, se desprinde cu putere și convingere din cuprinsul nuvelei. Rolul organizației într-un mănunchi solidar a țăranimii sărace din sat, în lămurirea și educarea ei, este de asemenea subliniat.

Alte nuvele, în schimb, prezintă numeroase deficiențe, din acest punct de vedere. Pentru cei mai mulți autori invocarea partidului, a locului pe care-l deține el în conștiința țăranimii muncitoare, se reduce la un pretext pentru înșirarea de fraze abstracte, retorice:

«Pentru stinsul unei păduri era nevoie de ajutorul satului întreg și a celorlalte sate din împrejurimi. Cine să-i mobilizeze în ceasurile grele pe oameni, dacă nu partidul? Cine să-i îndrumeze, dacă nu partidul? Cine să le arate ce-i de făcut mai întâi și cum e de făcut?...».

Aceste gânduri îi trec prin cap țăranului muncitor Bărzăune, în timp ce aleargă spre sat să anunțe incendierea pădurii (*Ca să trăiască pădurea* de Gheorghe Demetru Pan).

Iată, apoi, cum stă de veghe Nae, din nuvele *Nae stă de veghe!* de Ion Paltin:

«Ținând legătura cu Partidul, cu Comisia de Colectare și cu Comitetul Gospodăresc, Nae știe tot ce se poate ști și nimeni nu-i pune întrebare la care să nu se priceapă a da răspuns...».

În general, se poate observa – la majoritatea nuvelor mai noi – că rolul Partidului și al activiștilor comuniști apare în diferite feluri diminuat, bagatelizat.

Pentru unii, partidul – cum s-a văzut – e un prilej de considerații, intercalate din loc în loc în cuprinsul acțiunii. Iar intervenția comuniștilor se reduce la câteva fraze politice, transpuse în limbaj țăranesc.

Există pe de altă parte autorul care concepe rolul Partidului în direcția exclusivă a limitării chiaburimii, a demascării uneltirilor ei, neglijând total sau în cea mai mare parte latura agitatorică și educativă a muncii Partidului în mase, pe linia mobilizării țăranimii muncitoare la luptă constructivă pentru cucerirea bunei stări. Se neglijează de asemenea munca uriașă de organizare pe care o duce Partidul la orașe cât și la țară, munca de construire a premizelor materiale ale socialismului la țară, activitatea de coordonare, de gospodărire chibzuită, rolul jucat de Partid în îndrumarea revoluției culturale etc. Avem nenumărate nuvele care relatează aspecte ale ascuțirii luptei de clasă la țară – și nu-i rău aceasta. Aceleași nuvele nu oglindesc în aceeași măsură și alte aspecte ale luptei partidului. Ba, de multe ori nu le oglindesc deloc. Nu se desprinde mai clar din nuvelele acestea, bunăoară, activitatea unui Comitet Provizoriu și ajutorul dat de Partid. Se tot vorbește de utilizarea resurselor locale, dar n-am găsit încă schițe și nuvele care să oglindească realizări în această direcție. Același lucru se poate spune despre activitatea căminelor culturale. Munca într-o organizație de bază, traducerea angajamentelor în realitate n-a preocupat decât foarte fugitiv pe nuveliștii noștri. Dar mai cu seamă munca de lămurire și efectele ei, munca pregătitoare pe care o duc pretutindeni în țară organizațiile de partid în vederea atragerii țăranimii muncitoare în tovărășii, munca de lămurire în legătură cu gospodăriile colective, aceasta nu se arată suficient. (Nu vorbim de nuvelele care oglindesc înființarea de gospodării colective sau de acelea cu accentul pus la activitatea în cadrul S.M.T.-urilor).

Aprecierea unilaterală a rolului Partidului, accentul apăsător, aproape exclusiv, pus pe latura îngrădirii chiaburimii, în majoritatea nuvelor noastre scrise în intervalul 1948–1949, se răsfrânge în chip direct asupra structurii eroilor pozitivi pe care încearcă să-i creeze nuveliștii noștri. Tipul comunismului, figura secretarului de partid din aceste nuvele păstrează tot timpul ceva aspru și crispat; este subliniată prea gros nota de strășnicie, de neîndurare din

caracterul acestora. Toți acești eroi nu au parcă altă preocupare decât a urmări pe chiaburi în tot ce fac ei. O anume brutalitate, o încruntare permanentă, iată nota sufletească pe care le-o atribuie în mod cu totul nejust autorii eroilor lor. În această greșală cad chiar nuvelisti care în recente creații au dovedit reale aptitudini în pătrunderea realității: un Dumitru Mircea, un Aurel Mihale. Secretarul organizației de partid din nuvela lui Dumitru Mircea, *Capul șarpelui* e un ins posac, și impulsiv care lasă impresia că atitudinea lui față de chiaburi pornește dintr-o obscură poftă de răfuială personală. Această preocupare îi absoarbe parcă orice alte gânduri. În privința aceasta scriitorul n-a progresat prea mult față de stadiul anterior marcat de nuvela *Candin*.

În nuvela *La pândă* a lui Aurel Mihale, toată activitatea unei organizații de partid dintr-o comună apare redusă la urmărirea, cu iz de aventură, a unor chiaburi, ce încercau să sustragă o parte din grâu de la colectare. Din acest punct de vedere nuvela *Vin apele* a aceluiași scriitor se situează pe un plan mai ridicat. În persoana secretarului de partid, Pavel Verduca, se arată rolul de mobilizator și organizator al Partidului, în cele mai grele împrejurări.

În general se poate vorbi de o timiditate a nuveliștilor noștri când e să înfățișeze chipul comunistului, în special al secretarului de partid. Chipul acestuia apare șters, convențional, fără o trăsătură care să-l individualizeze puternic. Nu se arată mai convingător prin ce anume și-a câștigat activistul de partid autoritatea în fața tovarășilor săi, în ce constă forța morală, cum muncește el, străduindu-se să se cultive neconținut, cum crește, cum se manifestă grija și dragostea lui pentru ceilalți tovarăși. Scriitorii noștri trebuie să se apropie cu mai multă îndrăzneală de această figură ce se impune tot mai mult în realitatea satelor noastre; el trebuie să așeze în centrul nuvelilor tipuri de comuniști cu personalitate, cu relief, cu o structură sufletească surprinsă nu la suprafață, ci în adâncime, figuri complexe și vii, fără nimic convențional, ci așa cum realitatea ni le oferă din plin.

Preocupări în direcția aceasta există de pe acum la nuveliștii noștri mai ales în vremea din urmă: la Petru Dumitriu, în *Nopțile din lunie*, din care se desprinde figura lui Lapădat, (acesta este însă de fapt un muncitor de la oraș, venit doar cu organizarea gospodăriei colective din satul de baștină); la Ion Jipa, în nuvela cu tractoriști, în special în brigada de tractoare unde «secretarul» (e semnificativ faptul că nu i se dă un nume, o stare civilă) are prilejul să dea la iveală ceva din caracterul adevăratului comunist: grija pentru om, pentru îndrumarea și îndreptarea lui. De asemenea D. Bărbulescu, în *Sămânță nouă* știe să surprindă cu multă acuitate, în acțiunea de lămurire pe care o duce președintele unei gospodării colective, omenescul unor situații «ca de la om la om», ceea ce face ca vorbele pe care le rostește el să găsească un viu răsunet în sufletul interlocutorului. Sentimentul tonic al unei solidarități profunde de un fel cu totul nou ce-i leagă pe colectivști, se desprinde din aceste cuvinte rostite la telefon, într-o convorbire cu «județeană»:

«– Aicea suntem noi, Gospodăria Colectivă. și în vreme ce vorbea, Stamate se întoarce cu totul spre oameni cuprinzându-i cu privirea. Tovarășe Nicolae, noi terminarăm sămănăturile... Dar țăranii din jur, nerăbdători, se aruncară cu gurile aproape toți deodată și strigară cu un singur glas:

– Le-am terminat, tovarășe, pentru 7 Noiembrie. Să veniți să vedeți...

– Făcură sămănături în cruciș, sovietice – sări și Rizea cu glasul lui subțire.

– Alo, alo, – se auzi din capătul celălalt al firului – vorbește mai clar, tovarășe Stamate, ce-i acolo? Horă? Nuntă?...

– Tăceți mă, din gură, – îi potoli Stamate. Apoi vorbi repede în pâlnie, râzând: Nu e horă, tovarășe Nicolae, dară ne găsim aicea oameni de-ai noștri. Acu terminarăm și venirăm de la câmp, să vă dăm de veste că suntem gata cu întrecerea...».

Ca un element cu totul pozitiv, demn de subliniat cu tărie, în munca nuveliștilor noștri din ultima vreme este preocuparea tot mai insistentă de a oglindi transformarea omului satelor noastre, procesul de orientare a maselor de țărani muncitori spre Partidul clasei muncitoare, afirmarea tot mai hotărâtă a încrederii în Partid și în comuniști. De asemenea, ivirea trăsăturilor omului nou, ale omului care devine constructor conștient al societății socialiste preocupă tot mai mult pe acei nuveliști care-și îndreaptă atenția spre sectorul socialist din agricultură, S.M.T.-uri, gospodării agricole de stat și gospodării agricole colective. (În fugă, trebuie să subliniem că activitatea gospodăriilor agricole de stat este destul de neglijată de prozatorii noștri. Cunoaștem o singură nuvelă recentă cu asemenea preocupări, aceea a lui Liviu Suciu, *Oameni în arșiță*, publicată în «Almanahul literar», nr. 7/1950, dar nici aici acțiunea nu se situează în centrul activității specifice unei gospodării de stat. Nuvela, bogată în idei, are totuși meritul că pune în discuție o serie de probleme interesante, fără să ajungă să le și rezolve: problema tehnicianului comunist, a agronomului și locul lui în cadrul gospodăriei, problema țăranului muncitor care în noi condiții de viață ajunge să-și schimbe mentalitatea, problema raportului dintre viața publică și cea familială [sic!] a membrilor de partid etc.)

Din nou Petru Dumitriu se remarcă prin puternicele figuri de țărani muncitori pe care Partidul i-a trezit la o viață nouă (Avram Saizu, din *Noptile din Iunie*), sau admirabilele schițe de tineri țărani (Miai și Floarea din *O sută de kilometri*), sau tineretul nou care crește în S.M.T.-uri (*Să vii să-ți dau pâine*), și care sub acțiunea exemplului pe care-l dau membrii de partid, se descotorosește de unele deprinderi negative din trecut.

Problema lămuririi țăranicii muncitoare, a câștigării ei de partea cauzei socialismului preocupă pe V. Em. Galan în povestirea sa, *Calul lui Moș Eftimie*; aceeași temă o tratează Ion Jipa în nuvela *Cât vezi cu ochii pământ*. Tot Ion Jipa se arată preocupat de aproape de munca și atitudinea tractoriștilor

de la S.M.T., subliniind în chip sugestiv importanța agitatorică uriașă pe care o are buna desfășurare a activității S.M.T.-urilor în convingerea și atragerea tărânimii muncitoare. Făurirea unui tineret de tip nou, conștient de greaua răspundere ce-i apasă pe umeri este urmărită în reușitele nuvele: *E ușor de ținut minte*, *Stalinețurile*, *Brigada de tractoare*. Am recomanda acestui talent promițător, care a dovedit un progres remarcabil în ultimele sale creații, să lupte cât mai mult împotriva didacticismului și a prozaismului care amenință unele părți ale scrisului său (*Deșteptare*, *Economiile lui Costea Dalbu*). De altminteri, acest defect – la Ion Jipa ușor remediable – pare a lua proporții destul de însemnate în producțiile altor nuveliști (Tiberiu Vornic, *Movila Neagră*, Al. Gârneață, *Se schimbă satul*, – la acesta din urmă adăugându-se și o gravă indiferență pentru problemele expresiei, pentru stil).

Despre mijlocaș, despre țărânul șovăielnic, o vreme atras în plasa chiaburului, dar până la urmă câștigat de partea țăranilor săraci, se ocupă mai toți nuveliștii noștri. Reușite sunt tipurile realizate de Petru Dumitriu (Ilarie, *Odor din Noptile din Iunie*), D. Bărbulescu (Chiran din *Sămânța nouă*), Ion Jipa (Tiu din *Brigada de tractoare*, Cristache din *Cât vezi cu ochii pământ*), Aurel Mihale (figurile de mijlocași din *La pândă*), Maria Rovin (*Neamurile Stăniloaiei*). preocuparea susținută pentru oglindirea poziției țărânului mijlocaș, multilateralitatea tipurilor de mijlocași din nuvelele scriitorilor noștri arată măsura apreciable a contactului scriitorului cu viața trăită și în același timp măsura apropierii tot mai vizibile a nuveliștilor noștri de problemele cele mai actuale ale ceasului de față.

Și acum, câteva concluzii la o dezbatere care nu e nici pe departe completă și pe alocuri, nici suficient de adâncită.

Nuvelistica noastră, legată prin tematică de sectorul agriculturii noastre, a obținut, în ultimul an mai cu seamă, serioase succese în linia cunoașterii realității în linia adâncirii ei, a intensificării legăturilor scriitorului cu sarcinile concrete ale etapei actuale din drumul nostru spre socialism. Nuveliștii noștri s-au străduit să îmbrățișeze în producțiile lor aspectele esențiale ale realității în devenire. Mai există totuși sectoare încă neexplorate, sau insuficient explorate.

O preocupare centrală pentru nuveliștii noștri a constituit-o crearea de noi eroi pozitivi, problema transformării omului, procesul de clarificare a tărânimii muncitoare. În dosul proceselor materiale, tehnice, nuveliștii noștri se străduiesc să descopere omul, tipul comunistului, tipul colectivistului, tipul tehnicianului care activează în agricultură. În această privință nuvelistica noastră este totuși abia la început. Ea a făcut un incontestabil salt înainte față de nuvelele scrise înainte cu un an sau doi. Preocuparea de a reda viața în imagini vii, respectul pentru realitatea văzută cu ochi de artist, realitatea complexă – nu schematizată, cuprinsă în formule abstracte, iată elementul profund pozitiv pe care-l aduce nuvelistica nouă. Ea s-a transformat dintr-un reportaj epic în creație epică, în toată puterea cuvântului.

Nume noi, alături de altele vechi, se evidențiază prin creațiile lor. Dar și nuvelești mai vechi au progresat mult. Pentru unii dintre aceștia cadrul nuvelei e de pe acum prea strâmt. Nuvela a constituit doar un bun exercițiu epic pentru unii dintre ei (Petru Dumitriu, Dumitru Mircea, Aurel Mihale, Ioan Jipa); pentru alții, se pare, nuvela și povestirea rămân un cadru firesc (V. Em. Galan).

Dintr-un gen pe care burghezia l-a desconsiderat, nuvela a devenit astăzi în țara noastră un gen popular, iubit de oamenii muncii, un gen accesibil în special tărânimii muncitoare. Revistele noastre, caietele culturale, ar trebui să publice cât mai multe nuvele, cu un ridicat nivel artistic. E regretabil că «Flacăra» nu mai publică nuvele și, în general, foarte puțină literatură. Inițiativa luată acum doi ani de «Scânteia» de a publica în suplimentele ei de duminică nuvele și schițe legate de problemele cele mai acute ale procesului de construire a socialismului a dat roade îmbelșugate. În tot acest răstimp «Scânteia» n-a încetat să sprijine pe nuvelești, publicându-le operele. Nume valoroase s-au afirmat pentru întâia oară la «Scânteia». Exemplul ei ar trebui urmat și intensificat cât mai mult de revistele și publicațiile noastre literare”.

Prof. univ. C. Gulian, Titu Maiorescu, exponentul ideologiei reacționare a regimului burghezo-moșieresc, „Studii”, nr. 3, iulie-septembrie 1950 (reluat în volum în 1955)

„În jurul lui Titu Maiorescu, filosofii, istoricii și criticii literari în slujba burgheziei și moșierimii, au creat un mit. Se pune de la început întrebarea: de ce nu s-a întâmplat acest lucru și cu alți reprezentanți ai ideologiei burgheze care au trăit și au activat cam în aceeași epocă (1840-1917) în care a trăit Titu Maiorescu? De ce nu le-au acordat clasele exploatare din țara noastră nici a zecea parte din atenția cu care a fost înconjurat Maiorescu?

Situația aceasta nu se poate explica decât prin faptul că regimul burghezo-moșieresc a conferit figurii lui Maiorescu proporții legendare, fiindcă în poziția lui ideologică s-a cristalizat cel mai limpede poziția reacționară a claselor exploatare în această epocă.

Ideologii burghezi nu numai că nu pomenesc niciodată de caracterul de clasă al poziției lui Maiorescu – după cum nu fac nici o aluzie la caracterul de clasă al propriei lor poziții ci, dimpotrivă se străduiesc să-l înfățișeze pe Maiorescu, înălțat deasupra oamenilor și patimilor, plutind majestuos într-o sferă a înțelepciunii și seninătății supraumane.

Din perspectiva lor cosmopolită, lacheii fideli ai capitalismului și ideologiei burgheze apusene au crezut că nu pot evidenția mai bine «abnegația» lui Maiorescu decât vorbind despre pretinsa renunțare la cariera de filosof

european în ploconirea lor față de ideologia burgheză, discipolii cosmopoliți ai lui Maiorescu și-au manifestat încă o dată servilitatea lor profundă față de interesele capitaliștilor, marcându-și totodată disprețul pentru cultura patriei, considerată ca o posibilitate de manifestare minoră.

Cât de «binefăcătoare» a fost activitatea lui Maiorescu, dacă ea a slujit poporului sau numai unei clii de exploataatori, dacă poporul trebuie sau nu să-i poarte recunoștință – la aceste întrebări urmează să răspundă analiza tezelor lui. Deocamdată este necesar să confruntăm mitul lui Maiorescu cu omul real, dând la o parte vălurile în care a fost drapat Maiorescu și să-l judecăm nu atât în lumina confesiunilor cu caracter intim din *Însemnări zilnice*, cât și în lumina actelor și manifestărilor lui politice, teoretice și practice. Nu ne interesează în primul rând micimile de caracter și slăbiciunile sufletești care reies din *Însemnări*, ci poziția de clasă pe care a manifestat-o «olimpicul» Titu Maiorescu. și această poziție de clasă, de ideolog și politician în slujba claselor exploataatoare reiese din *toate* manifestările lui Maiorescu, inclusiv din *Însemnări*.

*

Titu Maiorescu, născut în 1840, dintr-o familie mic-burgheză, și-a făcut studiile la Viena, Berlin și Paris, primind pecetea unei educații ideologice cosmopolite. Îndată ce s-a înapoiat în țară, Maiorescu s-a raliat claselor exploataatoare, cărora le-a rămas un devotat și zelos sprijinitor, prin întreaga sa activitate politică și ideologică.

Titu Maiorescu a primit, din fragedă tinerețe, o serie de posturi de răspundere: profesor și rector al Universității din Iași la 23 de ani, apoi deputat, ministru, culminând, în 1912, cu prezidenția Consiliului de miniștri și cu prezidarea Conferinței de pace din 1913, menită să consfințească rezultatele războiului de agresiune împotriva poporului bulgar.

Ca fondator și conducător al societății literare «Junimea» (1867) și al «Convorbirilor literare», ca organizator al «prelecțiunilor populare» și ca profesor, Maiorescu a răspândit ideologia clasei pe care o slujea. În contradicție cu una din tezele de bază pe care le-a dezvoltat – teza reacționară a despărțirii artei și științei de politică – viața și activitatea lui Titu Maiorescu dovedesc o strânsă împletire între poziția sa politică și ideologică. Contrar afirmațiilor apologetilor săi, «olimpicul» Maiorescu a fost amestecat din plin în frământările vieții politice, ale luptei de clasă. Teoria schopenhaueriană a «contemplării» nu l-a împiedicat să lupte cu tenacitate pentru obținerea puterii. În 1884, când nemulțumirile maselor încep să ia un caracter amenințător, Maiorescu scrie unui prieten politic: «Situația internă este foarte grea, ți-am accentuat aceasta foarte mult la ultima noastră convorbire... cred că deocamdată se va ajunge la o revoltă în București, poate și în alte părți... Studenții

universitari s-au unit cu lucrătorii, din toate părțile se ațâță, zi cu zi, oră cu oră. Dacă mă voi fi înșelat în această amirosire a revoltei sau dacă revolta va fi reprimată energic (în orice caz la asta ar curge sânge) ar putea avea ființă atunci tratativele noastre ministeriale cu Brătianu și cu regele...» (Titu Maiorescu, *Însemnări zilnice*, vol. II, pag. 248).

După ce constată cu răceală «că va curge sânge», «olimpicul» Maiorescu găsește că acesta este momentul optim pentru satisfacerea ambițiilor sale politice: «Prin urmare, noi ar trebui să obținem în orice caz 3 ministere: al justiției, al internelor și sau al cultelor sau al domeniilor sau al lucrărilor publice.»

Documentul mai sus citat aruncă o lumină reală nu numai asupra caracterului lui Maiorescu ca persoană. *Însemnările zilnice* oferă un material abundent pentru a ilustra vanitatea, egoismul, lipsa de principialitate a acestui om, pe care apologetii în socotesc: «o armonie de însușiri» și un «model de abnegație». Maiorescu, într-un aforism, a lăsat să se înțeleagă că el însuși se socotea «model de abnegație». Ceea ce desprindem atât din aforism, cât și din scrisoarea de mai sus citată este cinismul ca trăsătură tipică de clasă: un om care calcula cu răceală foloasele pe care le aducea pentru clica sa politică vărsarea sângelui poporului, se socotea și era socotit ca «model de abnegațiune»!

I. Poziția și ideile social politice reacționare ale lui Titu Maiorescu

Pentru a putea analiza chipul în care activitatea și ideologia lui Maiorescu, au oglindit interesele burgheziei și moșierimii, este necesară înfățișarea pe scurt a condițiilor istorice în care a trăit și activat Titu Maiorescu, cu atât mai mult cu cât – după cum s-a văzut și vom vedea – el n-a fost un «zeu olimpic», ci un participant activ la lupta împotriva poporului. Dacă n-am pleca de la analiza condițiilor istorice, poziția ideologică a lui Maiorescu, în specificul ei, adică în caracterul ei de *critică*, ne-ar rămâne inexplicabilă. Această poziție ideologică nu se datorează spiritului critic personal al lui Maiorescu, nici exigențelor culturale ale aristocraticului șef al cercului «Junimea» ci *este expresia poziție moșierimii în primul rând, dar și a burgheziei, față de cheștiunea desăvârșirii revoluției burghezo-democrate*. Pentru a documenta această teză, trebuie să aruncăm o privire asupra situației economice, sociale și politice de după 1860 – dată când Maiorescu se întoarce în țară.

După 1848, a continuat să se dezvolte schimbul intern și extern, volumul comerțului exterior fiind, în general, în creștere. Datorită cererilor de produse agricole pentru export, suprafața cultivată crește, ajungând în 1866, până la aproape din jumătatea țării. Relațiile de producție din agricultură continuând să păstreze puternice resturi feudale, și dezvoltarea agriculturii se face extensiv, iar nu intensiv. Clasa parazitară a marilor moșieri se interesează din ce în ce mai puțin, în mod direct, de exploatarea moșiilor, trecând în mare măsură rolul de organizare și supraveghere a muncii agricole în mâinile arendașilor.

Datorită exploatării maselor țărănești, volumul schimburilor creștea, ducând la o balanță comercială favorabilă Principatelor. Consecințele acestui fapt au fost acumularea bogățiilor în mâinile claselor posedante, mai ales sub forma de capital comercial și cămătăresc.

Datorită necesităților de mijloace de transport ale negustorilor și deținătorilor de produse agricole, a nevoii de capital pentru dezvoltarea industriei și comerțului, și cu ajutorul monarhiei prusace, capitaliștii apuseni au putut pătrunde din ce în ce mai adânc în viața economică a țării.

Care au fost raporturile de clasă după 1859?

După Unire, boierii au continuat să se opună lărgirii dreptului de vot, precum și altor reforme necesare burgheziei. Burghezia însă, era deja scindată. Unele elemente care erau legate de dezvoltarea industriei, în frunte cu Kogălniceanu, urmăreau înlocuirea treptată a metodelor de exploatare feudală prin metode capitaliste și continuau să susțină asigurarea unor libertăți clăcășilor. Dar elementele burgheze legate economic de marii proprietari au dorit și acceptat să împartă puterea cu boierimea. Din timpul frământărilor pe care le-a pricinuit prezentarea de către Kogălniceanu a legii de împrumut a țăranilor, începe să se închege «monstruoasa coalțiție» între burghezie și moșierime, care a marcat trecerea ei pe o poziție reacționară.

Conservatorii erau interesați în menținerea latifundiilor și a relațiilor feudale în raporturile lor cu țăranii. De aceea ei au votat legea tocmelilor agricole, prin care țăranul era forțat să lucreze sub paza dorobanțului. Burghezia împarte puterea cu reprezentării moșierimii. Partidele claselor exploatatoare își trec puterea reciproc sau colaborează într-o aceeași grupare ministerială.

Țărănimia, după legea rurală din 1864, continuă, în imensa ei majoritate, să trăiască în cele mai grele condițiuni. țăranul căpătase numai o parte din pământul pe care îl lucra, iar de această schimbare nu se bucurase nici măcar a șaptea parte din masa țăranimii. Numai 15% din această masă căpătaseră un lot de pământ în stare să satisfacă cerințele unei familii, restul aveau un lot mult inferior cerințelor elementare sau nu aveau aproape de loc.

Legea tocmelilor agricole a restrâns libertatea de deplasare a țăranului și a fost un nou mijloc de menținere a restricției feudale în agricultură. Înainte de 1870, muncitorimea, deși crește numeric în orașele mari, nu se manifestă încă de sine stătătoare. Crunt exploatăată – ziua de muncă trecea de 16 ore – muncitorimea nu și-a format încă organizația și era în pragul trezirii la viața politică a unei clase conștiente.

Care a fost în complexul acestei situații politice poziția grupului «Junimea»?

Majoritatea grupului politic al cenaclului «Junimii» deși s-a considerat o grupare politică având o poziție de sine stătătoare s-a plasat în fond alături de moșierime și burghezie, colaborând atât cu guverne conservatoare cât și cu guverne liberale. De altfel caracterul general burghezo-moșieresc pe care îl

capătă statul din această perioadă, șterge în parte diferențele dintre partidele claselor exploatatoare. Partidul național-liberal avea suficiente elemente recrutate din sânul boierimii, după cum și partidul conservator avea o aripă recrutată din sânul burgheziei. În 1881, șeful junimist, P. P. Carp, împreună cu alți membri, primea misiuni diplomatice în cadrul guvernului liberal.

Cele două partide care se ciocneau între ele pentru guvernare, erau strâns unite în apăsarea și exploatarea poporului. «Cele două așa numite partide istorice care alternează la putere – scrie Caragiale – nu sunt în realitate decât două mari fracțiuni, având fiecare nu partizani, ci clientelă.»

Cârdășia dintre cele două partide ale claselor exploatatoare a ieșit cel mai bine în evidență cu prilejul războalei din 1907. Atât timp cât liberalii și conservatorii se războiau în jurul afacerilor unui partid sau altul, nu se putea vorbi de o luptă politică între ele. În fața țărănimii răsculate, liberalii și conservatorii au format un bloc unitar pentru apărarea moșiilor. Cu atât mai firesc era să dispară deosebiri de fracțiune dinăuntrul partidelor – așa cum erau junimiștii față de conservatori. Partidul Conservator, care era dezbinat, își strânge rândurile și dă un comunicat în care se spune: «ne-am înțeles să facem concentrarea conservatoare menită a apăra interesele superioare ale țării, periclitată prin propaganda socialistă, care a zdruncinat temeliile ordinii sociale».

Una din caracteristicile esențiale ale liniei politice, atât a «Junimii» în general, cât și a lui Maiorescu în special – a fost apărarea *monarhiei prusace*, manifestată încă din 1871, dată la care «junimiștii» intră formal în viața politică, primind câteva locuri în parlament. Junimiștii și Maiorescu cu deosebire, au sprijinit cu tărie dinastia de Hohenzollern, dinastie adusă de coaliția burghezo-moșierească în țara noastră pentru a opri desăvârșirea revoluției burghezo-democratice și pentru a aservi țara intereselor capitalului străin.

Încă din 1866, Pogor și prietenii săi editează ziarul «Constituția» în care se cere urcarea pe tron a prințului Carol de Hohenzollern. Gheorghe Panu, care a făcut parte din Junimea arată în «Săptămâna», nr. 47, că ploconirea «Convorbirilor literare» față de germani, făcuse ca revista să fie numită «revista cu simpatii nemțești» (Citat de B. Kanner – *La société littéraire Junimea*, Paris, 1906, pag. 60). „Îleșenii considerau «Junimea» ca antipatriotică din cauza înclinației sale pentru un prinț strein” (*Op. cit.* la pag. 55).

Maiorescu a fost tot timpul vieții un lacheu al curții, făcând și primind servicii. «Eu am sprijinit cu toată sinceritatea... cu persecutare din partea tuturor partidelor succesive... – am sprijinit cu credință și liniștit pe Principe în contra roșilor și belferilor...» se laudă Maiorescu în 1871 (T. Maiorescu: *Însemnări zilnice*, vol. I, pag. 171). Este tocmai anul în care izbucnește scandalul Strussberg, în Ianuarie 1871 fiind depus dosarul pe biroul Adunării. În complicitate cu miniștrii săi, Carol, agent fidel al capitalismului german în țara noastră, concesionase construirea căilor ferate consorțiului german Strussberg. Această afacere soldându-se cu pagube grele pentru statul român, deși a fost

mușamalizată, a ridicat un val de indignare împotriva lui Carol și complicilor săi, mai ales că, în cursul aceluiași an, Carol își dezvăluise poziția sa reacționară, declarând într-o scrisoare publicată în «Augsburger Allgemeine Zeitung» că «constituția este prea avansată», că este «quasi republicană» și că ea depășește capacitățile politice ale țării.

Titu Maiorescu a sprijinit cu mult zel atât pe Carol cât și pătrunderea capitalului german în țara noastră și și-a exprimat foarte limpede crezul: «ideea dominantă întru conducerea statului român spre îndeplinirea marii sale misiuni în Orient, este înrădăcinarea simțământului dinastic în toate păturile poporului» (T. Maiorescu: *Istoria contemporană a României*, pag. 47).

Ca om al curții, Maiorescu luptă în Cameră pentru a asigura o cât mai îmbelșugată «dotare a Coroanei» pe spinarea masselor exploatate: «Dotația Coroanei – scrie Maiorescu în iunie 1884 – a împins agitația la culme. Eu, firește, am vorbit pentru și am fost îmbrățișat și sărutat de Brătianu, fiindcă (cum a zis el) am salvat chestiunea...» (T. Maiorescu: *Însemnări zilnice*, vol. II, pag. 248).

În ce privește susținerea țării noastre față de capitalismul german, Maiorescu s-a manifestat cât se poate de limpede: la 1 ianuarie 1881, a apărut în revista «Deutsche Revue» un articol al lui Titu Maiorescu în care susține că România trebuie să urmeze politica austro-germanică.

Maiorescu militase pentru încadrarea României în Tripla Alianță, care în 1877 sau nu recunoștea independența țării noastre – Austro-Ungaria – sau o condiționa de «despăgubirea» acționarilor societății Strussberg – Germania (T. Maiorescu găsea «firească» această tranzacție în favoarea capitalului german: «Nu numai marile angajări ale unor persoane influente în aristocrația germană, ci și micile capitaluri ale multor burghezi din Berlin erau prinse în acțiunile căilor ferate... bunele raporturi dintre Germania și România atârnavă de o convenabilă lichidare a afacerii...» – Titu Maiorescu: *Istoria contemporană a României*, pag. 47).

Titu Maiorescu a sprijinit vasalitatea țării noastre față de Austro-Ungaria, care începând cu anul 1875, lovește puternic în comerțul și industria țării noastre, printr-o convenție comercială cu totul defavorabilă României (după 1875 balanța comerțului va fi în genere deficitară) și care în chestiunea Dunării, își impune drepturi lipsite de orice justificare. Nu trebuie uitat, de asemenea, că prin încheierea tratatului de alianță dintre Austro-Ungaria și România care consfințește înfeudarea politică a României la Tripla Alianță, este trădată lupta pentru rezolvarea problemei Ardealului.

În politica internă, Titu Maiorescu s-a manifestat pe linia cea mai reacționară. Apologeții săi, slujitori la fel de zeloși ai intereselor exploatatorilor, au afirmat că: «[...] Maiorescu [...] a preferat să guverneze mai puțin dar cu partidul conservator, de care îl apropiau mai tare anumite convingeri filosofice». Adevărul este că Maiorescu n-a ales cea mai reacționară linie politică numai

conform unor convingeri filosofice, ci cel puțin în egală măsură a adoptat acea poziție politică-ideologică, a ales acea filosofie care corespundea luptei monstruoasei coaliții împotriva progresului și democrației. După cum Carol nu se sfiise să afirme că poporul român are prea multe drepturi politice, tot astfel se manifestase și Maiorescu împreună cu junimiștii săi. Într-o expunere plină de simpatie și elogi pentru «Junimea», se constată ca un fapt, că «Junimea» a considerat totdeauna constituția ca inoportună, ca «un vestmânt prea larg pentru poporul român» (B. Kanner, *op. cit.* pag. 148). Într-adevăr, Titu Maiorescu a fost hotărât împotriva desideratelor progresiste ale pașoptiștilor și a făcut toate eforturile pentru a justifica teoretic necesitatea ca țara noastră să nu meargă înainte pe linia cuceririlor democratice, ci să se întoarcă îndărăt. Astfel în 1871, în anul în care Maiorescu, P. P. Carp și Th. Rosetti intră în parlament, Maiorescu împreună cu alți junimiști, semnează manifestul denumit *Petiția din Iași*, unul din cele mai elocvente documente ale trădării principiilor de la 1848: *semnatarii cereau abrogarea devizei libertate, egalitate, fraternitate, pe care o considerau «revoluționară»*.

Mai târziu, Maiorescu a încercat să-și «justifice» poziția antidemocratică: «În ce direcție era îndreptată România de către conducătorii ei cei mai luminați? De când și până unde începea acea îndreptare? Putem noi merge spre republică? Cu modul de judecată istorică ce predomină la noi – mai mult englezește evoluționar, decât franțuzește revoluționar, așa numita regenerare de la 1848 nu ne părea să aibă gradul de importanță ce i-l atribuiau liberalii din Muntenia» (T. Maiorescu: *Istoria contemporană a României*, pag. 40). După Maiorescu, țara noastră nu putea merge pe drumul democrației, pe motivul că «la noi predomina felul de a gândi evoluționist» și pentru că Revoluția de la 1848 «nu părea» să aibă importanță. Temutul logician se pare că nu și-a dat seama de lipsa de logică, de cercul vicios al acestei «argumentări», dar prin care se străvede perfect de limpede substratul de clasă al «părerilor»: coaliția burghezo-moșierească era hotărâtă să împiedice desăvârșirea revoluției burghezo-democratice fiindcă aceasta ar fi însemnat periclitarea propriei ei situații politice, datorită creșterii drepturilor politice ale maselor. Pentru a deprecia și dezavua principiile progresiste, burghezia, prin gura lui Maiorescu, după ce concede că «mișcarea de la 1848 avusese însemnătatea ei» ajunge să afirme «ca organizare politică... oamenii de la 1848 nu au lăsat și nu au avut nicio concepție reală... Constituția din 15 Iunie 1848 este o operă de fantezie...», în sfârșit, toate desideratele revoluționare care ridicaseră masele, «erau numai naiva așternere pe hârtie a unui amalgam de idei nebuloase, cum mișunau pe atunci în broșurile frazeologice din alte țări» (T. Maiorescu: *Istoria contemporană a României*, pag. 41-42).

Înțelegem acum de ce burghezia a proslăvit atât de stăruitor «spiritul critic» al lui Maiorescu: *ea a vrut să prezinte drept «critică», poziția de dezavuare și trădare a principiilor revoluției burghezo-democrate*. Renunțând

cu lașitate la lupta împotriva relațiilor feudale, burghezia s-a lăsat reprezentată de către Maiorescu, care era, în primul rând ideologul moșierimii.

Să vedem acum ce poziție a luat Maiorescu față de lupta de clasă dintre exploatare și exploatați și cât de «imparțial» și înălțat «deasupra frământărilor» a rămas el față de această luptă.

Titu Maiorescu și-a făcut studiile în Apus în vremea când mișcarea muncitorească își căpătase teoria marxistă ca armă de luptă, când proletariatul se afla în plin proces de clarificare teoretică și organizare politică. Clasele exploatare înfrânseseră valul revoluționar din 1848, dar ele păstrau sentimentul panicii în fața masselor și trecuseră la o îndârjită apărare pe plan politic și ideologic.

Sentimentul de frică față de capacitățile revoluționare ale masselor îl găsim limpede exprimat și în scrierea din tinerețe a lui Maiorescu, publicată la Berlin, în 1861: «[...] prin societatea aparent liniștită răsună înăbușit strigătul aprins al socialismului și comunismului. Este limpede: ne aflăm în ajunul unei transformări sociale» (T. Maiorescu: *Eniges Philosophische in gemeinfasslicher form*, Berlin, 1961, pag. 202).

În afară de această exprimare limpede a fricii de revoluție, nu aflăm în lucrarea din tinerețe a lui Maiorescu, decât formulări confuze din care se poate desprinde totuși începutul poziției lui reacționare de mai târziu. El recunoaște că revoluția burgheză franceză a însemnat un progres, dar numai de ordin cultural. După ce recunoaște că mizeria clasei muncitoare o duce la socialism, Maiorescu se alipește acelor ideologi burghezi, care în ura lor de clasă împotriva socialismului, pe lângă alte «argumente» foloseau și pe acela că «socialismul este absurd». Poziția reacționară a lui Maiorescu, reiese limpede: «Este adevărat... că în marea revoluție franceză s-a mers prea departe... totuși nu trebuie uitat... că niciodată vreo mișcare n-a adus cu sine un progres atât de puternic al civilizației. Este adevărat că teoriile socialismului și comunismului duc la fantasmagorii absurde, dar pentru aceea nu trebuie să lăsăm neluat în seamă adevăratul lor scop și rolul social din care s-au născut: mizeria clasei muncitoare» (*Ibidem.*, pag. 206-207). Constrâns de evidența faptelor, Maiorescu recunoaște rolul pozitiv al revoluției burgheze sau faptul de netăgăduit al mizeriei masselor, dar pentru a lua imediat o poziție dușmănoasă. Să vedem acum care a fost poziția pe care a luat-o Maiorescu față de mizeria clasei muncitoare din patria sa, față de mișcarea muncitorească, față de propaganda socialistă și față de rășcoalele țărănești.

În prefața la vol. III al *Însemnărilor zilnice*, Rădulescu-Pogoneanu relatează că Maiorescu, ca ministru al învățământului, la interpelarea unui senator asupra cazului unui profesor bănuie că face propagandă socialistă, a răspuns: «Am cerut informații, și dacă lucrul este așa cum s-a arătat (că Teodoru întrebuințează școlari de-ai săi pentru propaganda socialistă) atunci voi destitui pe profesorul suplinitor Teodoru» (T. Maiorescu: *Însemnări*

zilnice, vol. III, pag. XV). În ședința Camerei din 13 martie 1881, Maiorescu se ridică împotriva propagandei socialiste în rândurile studențimii, care, spune el, «nu poate fi permisă». Ca apărător al proprietății, ca ideolog al coaliției burghezo-moșierești, Maiorescu găsea cât se poate de firesc să-și exercite rolul de polițist împotriva ideologiei clasei muncitoare.

O atitudine și mai semnificativă a luat Maiorescu față de răscoalele țărănești din 1888, când țărănimea exasperată de situația grea în care se afla, se răscoală împotriva proprietarilor și arendașilor, în cea mai mare parte a țării. «Cauzele izbucnirii răscoalei din 1888 reies în mod limpede din documentele pe care le publicăm. Condițiile învoielilor reprezintă puternice acte de acuzare împotriva regimului burghezo-moșieresc, care a exploatat în mod barbar pe cei pe care îi numea în mod demagogic talpa țării» (Mihail Roller: *Răscoala țăranilor din 1888*, «Contemporanul», nr. 173 din 27.01. 1950).

Guvernul care a intervenit cu armata, înăbușind răscoala în sânge, a fost trimis de guvernul junimist al lui Theodor Rosetti, din care făcea parte și Maiorescu. În aprilie 1888, Maiorescu constată cu lapidară răceală: « Răscularea țăranilor din Ilfov tot mai ține, deși ieri foarte slăbită. Colonelul Lahovary energic la Călărași. 4 morți și 8 răniți. Camera am închis-o Duminică». Călăii care au condus represaliile, cum a fost colonelul Lahovary, sunt apreciați ca *energici*, iar înăbușirea răscoalei țăranilor exasperați de mizerie, este socotită o *tristă necesitate*, deoarece atacau «inviolabila» proprietate privată.

Revenind mai târziu asupra evenimentelor din 1888, Maiorescu justifică astfel represaliile ordonate de guvernul din care a făcut parte: «Câtă vreme actele de violență se îndreptează numai în contra autorităților comunale, guvernul încearcă înlăturarea lor prin blândețe; când însă țăranii instigați atacă viața oamenilor și proprietățile particulare o reprimare mai aspră devine inevitabilă și guvernul de vede pus în trista necesitate de a trimite armata în contra celor răzvrățiți» (T. Maiorescu: *Istoria contemporană a României*, pag. 252).

Despre lucrarea din care am scos citatul de mai sus, unul din continuatorii ideologiei reacționare a lui Maiorescu în politică și filosofie, scrie următoarele: «...ea ne destăinuiește o pătrundere adâncă a înțelesului evenimentelor, o privire liniștită și cuprinzătoare a desfășurării lor... deosebit de faptul că ele sunt și judecate, plecându-se de la criterii ferme și senine» (I. Petrovici: *La centenarul lui Titu Maiorescu*, pag. 17).

Politicianul și ideologul fascist Petrovici numește *privire liniștită* și *criterii senine* atitudinea maestrului său, caracterizată printr-o ură de clasă. Pentru a masca caracterul dușmănos, de clasă, al manifestărilor lui Maiorescu, apologeții lui au făurit mitul «seninătății» lui Maiorescu. Dar ideologul reacționar și-a dezvăluit singur atitudinea dușmănoasă față de poporul muncitor.

În lucrarea în care Maiorescu contemplă cu atâta seninătate uciderea țăranilor răsculați, se află pasagii cu totul discordante față de obișnuitul calm al lui Maiorescu. Ideologul «contemplativ» își pierde cu totul calmul, își iese

chiar din fire, atunci când comentează intenția de abdicare a lui Carol. Ideea că monarhul prusac ar putea părăsi tronul i se pare culmea nenorocirii și a haosului, ceea ce se ilustrează la Maiorescu prin abundențe de interjecții și exclamații: «Actul de abdicare! Abdicarea Principelui Carol de Hohenzollern provocată de noi!.

Dar unde ajunsesem noi? Mai există o cugetare politică în România? Dispăruse orice patriotism luminat în țara noastră!?» (T. Maiorescu: *Istoria contemporană a României*, pag. 31).

Din confruntarea citatelor de mai sus reiese limpede în ce constă «seninătatea» lui Maiorescu: era într-adevăr o liniște netulburată a ideologului clasei exploatatoare față de suferințele masselor, o liniște care exprimă cinismul și cruzimea rece a clasei stăpânitoare. Dar această liniște făcea loc celei mai respingătoare emoții, atunci când se flutura ideea abdicării agentului capitalismului prusac!

II. Concepția filosofică a lui Titu Maiorescu

Poziția ideologică a lui Titu Maiorescu în logică și teoria cunoașterii, în psihologie și sociologie, în estetică și critică literară nu putea fi decât idealistă, agnostică și confuzionistă, fiind într-o concordanță firească cu poziția sa politică reacționară. Am văzut cât de limpede și elocvent se manifestă la Maiorescu pe plan politic ura de clasă împotriva muncitorimii și țărănimii, lupta împotriva democrației și progresului. Rămâne acum să analizăm cum s-a cristalizat în activitatea teoretică a lui Maiorescu poziția reacționară a coaliției burghezo-moșieresti.

Caracterul reacționar al poziției ideologice a lui Maiorescu nu poate reieși decât dacă o studiem în luptă cu ideologia progresistă. Activitatea lui teoretică a avut un caracter combativ. Comentatorii burghezi au văzut și ei această combativitate, dar n-au vrut să vadă ce anume a combătut Maiorescu în fond. Istoricii și criticii literari burghezi susțin că Maiorescu a combătut numai prostia, mediocritatea, incultura, lipsa de talent la artiști și lipsa de adâncime la oamenii de știință.

Istoricii și criticii literari burghezi, rupând metafizic activitatea critică a lui Maiorescu de poziția lui politică, l-au putut înfățișa ca pe un campion al «calității» împotriva «mediocrității». Dacă legăm însă criticile lui Maiorescu de tot ceea ce știm despre poziția lui de ideolog al regimului burghezo-moșieresc, «combativitatea» lui își va dezvălui substratul social-politic: lupta permanentă, pe toate planurile, împotriva principiilor progresiste, împotriva răspândirii culturii în masse, împotriva culturii ca armă de luptă politică, împotriva materialismului, împotriva științei istoriei, împotriva criticii științifice, în sfârșit, împotriva socialismului.

După cum au recunoscut chiar apologeții lui, Titu Maiorescu n-a avut o poziție filosofică originală. La baza tuturor manifestărilor lui teoretice se află o

concepție filosofică idealistă, preluată în mod mecanic de la filosofii idealiști germani, care este vizibilă încă din lucrarea din tinerețe: *Ceva din filosofie în formă populară*. Plecând de la abundența citatelor din Feuerbach presărate în această lucrare s-a putut afirma că Maiorescu a fost influențat, printre alții și de Feuerbach (N. Bagdasar: *Istoria filosofiei românești*, pag. 29). Cercetarea atentă a lucrării nu lasă să se vadă vreo influență a materialismului lui Feuerbach asupra lui Maiorescu. Citatele pe care le folosește Maiorescu din opera lui Feuerbach sunt scoase tocmai din acea parte a filosofiei lui Feurbach pe care Engels o socotește idealistă. În lucrarea sa clasică: *Ludwig Feuerbach și sfârșitul filosofiei clasice germane*, Engels arată că «adevăratul idealism al lui Feuerbach iese la iveală din momentul în care ne apropiem de etica sa» (F. Engels: *Ludwig Feuerbach și sfârșitul filosofiei clasice germane*, Ed. P. M. R. pag. 35).

Ceea ce a găsit Maiorescu cu cale să citeze din Feuerbach, putea lua și din scrierile unor filosofi idealiști. Că el a fost de la început ostil materialismului o dovedesc acele pasagii din lucrarea sa de tinerețe, în care se vede chipul idealist și metafizic în care concepe psihologia și logica. Astfel el consideră că: «psihologia este știința relațiilor dintre reprezentări. Tema ei nu este să cerceteze cum apar reprezentările deoarece tocmai organele simțurilor sunt mijlocitoarele dintre lumea externă și cea internă».

Ca și Herbart, filosof german din prima jumătate a sec. XIX, care a încarnat concepția metafizică și idealistă asupra psihologiei, Maiorescu consideră că psihologia trebuie să fie ruptă atât de bazele materiale ale vieții sufletești, de organele simțurilor, cât și de lumea materială externă, sursa senzațiilor și reprezentărilor.

În ce privește logica «ea are drept obiect raporturile dintre concepte» (*Idem*, pag. 30). Maiorescu izolează metafizic logica și gândirea în general de realitatea obiectivă pe care trebuie să o reflecte. Ca toți metafizicienii, Maiorescu consideră logica drept o sferă în sine, izolată de realitatea obiectivă, anulând astfel scopul logicei și reducând-o la corectitudinea raporturilor formale ale gândirii. Această concepție, după cum vom vedea, stă și la baza *Logicii* lui Maiorescu.

Poziția cu totul opusă materialismului se manifestă la Maiorescu în chip consecvent și în alte probleme. El nu este cătuși de puțin ateist; formulările lui asupra «căutării lui Dumnezeu» nu se deosebesc prin nimic de obișnuitele cochetări cu teologia ale ideologilor burghezi care se cred «ateiști». Maiorescu conchide, în lucrarea sa din tinerețe, că «...este aproape indiferent dacă cineva a găsit un anumit Dumnezeu și ce fel de Dumnezeu a găsit; faptul că l-a căutat – acesta este lucrul important și suficient» (*Idem*, pag. 145).

Iar într-o notă la pag. 153 a aceleiași lucrări el spune răspicat că dacă «înțelegi prin Dumnezeu ființa supremă, atunci este superfluă orice dovedire a existenței lui, căci negarea existenței împiedică ca soarele a unei astfel de ființe, nu i-a venit nimănui în minte».

Părerile filosofice din lucrarea sa de tinerețe nu numai că sunt manifestări limpezi ale unei concepții idealiste, pe care Maiorescu o va dezvolta în întreaga sa activitate de autor și profesor.

Concepția idealistă și metafizică despre psihologie și logică a lui Maiorescu se înfățișează ca o continuare a părerilor din tinerețe. Deși Maiorescu făcea caz de dezvoltarea «științifică» a psihologiei ținându-se – până la o vreme – în curent cu cercetările de fiziologie, atunci când a trebuit să ia poziție și să aleagă între concepția materialistă și cea idealistă în psihologie, Maiorescu s-a pronunțat fățiș împotriva materialismului. În prefața scrisă la cartea *Psihologia empirică* de I. Popescu, Maiorescu scrie:

«Cartea se înfățișează ca o știință despre suflet și prin aceasta intră în luptă cu încercările curat materialiste, care ar voi să facă din viața spirituală o secrețiune a creierilor».

Maiorescu folosește o metodă obișnuită și altor dușmani ai materialismului: pentru a pone gri materialismul ca concepție științifică, Maiorescu îl reduce la materialismul vulgar.

În paginile apologetice destinate preamăririi lui Maiorescu, continuatorii lui dau citate semnificative pentru chipul cum înțelegea Maiorescu progresul psihologiei. Maiorescu se întreba disprețuitor: «Studiul creierilor să înlocuiască știința sufletului?». După care citat, se comentează admirativ: «Maiorescu nu s-a lăsat prin urmare influențat de materialismul reînviat cu furie în Europa la un moment dat» (I. Petrovici, *Titu Maiorescu* pag. 94).

Maiorescu n-a putut avea o concepție științifică despre psihologie, deși vorbea frecvent de valoarea experimentului în psihologie. Deși își dădea seama că psihologia nu poate deveni o știință dacă rămâne la introspecție (Vezi *Însemnări zilnice*, vol. II, pag. 318, scrisoarea către prof. Haidenhain).

În cele din urmă ambițiile psihologice ale lui Maiorescu s-au concentrat în chestiunea hipnotismului. Neputința de a explica «posibilitatea stafiilor» (vezi *Însemnări*, 22 Martie 1882) și de a realiza «...hipnotismul ca drum experimental pentru adevăruri psihologice» (*id.* 13/25 Noiembrie 1885) l-a dus la abandonarea psihologiei.

La baza *Logicii* lui Maiorescu, aflăm aceeași concepție formalistă, metafizică, pe care am întâlnit-o manifestată în lucrarea din tinerețe. Maiorescu n-a văzut că legile gândirii reflectă structura realității obiective. Concepția lui despre logică este strâns legată de poziția lui idealistă, agnostică în teoria cunoașterii. După Maiorescu «intelectul nostru nu poate fi o oglindă care dublează realitatea. Un astfel de duplicat în economia naturii este de prisos». (I. Petrovici, *Studii istorico-filosofice*, pag. 229).

Negând teoria reflecției care în concepția marxist-leninistă nu este numai esența teoriei cunoașterii, ci și la baza logicei, Maiorescu nu putea să aibă despre logică decât o concepție formalistă metafizică. El se opune logicei dialectice a lui Hegel nu pentru că ea avea baze idealiste ci pentru că dialectica duce la

«incertitudine»: «A o confunda (logica) cu metafizica, precum a făcut Hegel, însemnează a-i lua caracterul și a o face să participe la incertitudinea controverselor metafizice...» (Titu Maiorescu: *Logica*, ed. a V-a 1898, pag. 134).

După Maiorescu, logica a devenit «incertă» tocmai atunci când i s-a pus condiția de a deveni un instrument rodnic de cunoaștere a realității în dezvoltare, o oglindire a contradicțiilor din natură și societate. Maiorescu, ca și toți logicienii idealiști n-a înțeles că «Deja cea mai simplă *generalizare* – înseamnă cunoașterea de către om a legăturii *obiective* a lumii din ce în ce mai profund» (Lenin: *Caiete filosofice*, citat *Studiu asupra materialului dialectic*, după M. A. Leonov, Ed. de Stat, pag. 398). Conform teoriei marxist-leniniste a reflecției, noțiunile și judecățile logice nu pot avea valabilitatea în sine căci, «abstracția științifică, în procesul căreia se formează noțiunile generale... constituie reflectarea realității obiective» (*Idem*, pag. 398).

Pe lângă faptul că a conceput logica pe baze înguste, formaliste, Maiorescu a strecurat în manualul de logică teze din cele mai reacționare, sub pretextul exemplificării. Pe lângă teza negării istoriei ca știință – pe care o vom analiza mai pe larg – Maiorescu sub pretextul nevinovat de a ilustra o formă a silogismului (soritul) redă următorul «exemplu» după istoricul englez Buckle:

«Scăderea prețului muncii produce mizeria claselor de jos;

Prea mare concurență produce scăderea prețului muncii;

Prea multă îmbulzeală la muncă produce o prea mare concurență;

Suprapopulațiunea unei țări produce o prea multă îmbulzeală la muncă;

Îmbelșugarea prea mare a hranei produce suprapopulațiunea (după legea economistului englez Malthus);

Pământul prea roditor al unei țări produce o îmbelșugare prea mare a hranei;

Pământul prea roditor al unei țări produce mizeria claselor de jos» (T. Maiorescu: *Logica*, ed. a V-a, pag. 95-96).

Maiorescu găsea astfel prilejul ca prin mijlocirea unui manual să răspândească una din cele mai sfruntate minciuni ale așa zisei economii politice puse în slujba capitalului: afirmația că mizeria maselor n-ar fi datorată exploataării capitaliste, ci faptului că bogățiile naturale sunt prea mari!

Logica lui Maiorescu, pe care apologeții burghezi au socotit-o «model de cugetare strânsă» și de cercetare a adevărului, «nu numai din necesitate profesională dar și dintr-o nevoie etică înăscută», ne apare azi în justa ei lumină, ca unul din mijloacele subtile de a răspândi tezele reacționare ale ideologiei exploatatorilor. Căci tocmai sub învelișul rafinat al «științei argumentării» – cum considera Maiorescu logica – aflăm tezele cele mai reacționare, cum este de pildă teza negării istoriei ca știință (paragraful 63) sau atacuri perfide împotriva marxismului. Așa de pildă, după cum am văzut din exemplificarea soritului, teza lui Malthus, *falsă și josnică*, după cum spunea Marx – și care

la Maiorescu mai e și prost redată – este socotită de către Maiorescu «lege economică». În schimb legile economice descoperite de Marx, Maiorescu le socotea «generalizări pripite» (Nota la paragraful 57 din *Logică*).

Poziția idealistă a lui Maiorescu în problema fundamentală a filosofiei este un fapt cunoscut: ea a fost relevată chiar de către apologeții săi burghezi și n-a fost ascunsă nici de Maiorescu. Ceea ce nu s-a arătat de către istoriografia burghezi este faptul că Maiorescu se socotea un campion al luptei împotriva materialismului. Ca de obicei istoriografia burghezi s-au mulțumit să constate izvoarele idealismului lui Maiorescu: «el avea un sistem de gândire întemeiat pe idealismul lui Kant, prin mijlocirea lui Hegel, Vischer și Schopenhauer» (Bogdan-Duică, *Titu Liviu Maiorescu*, Discurs pag. 15). Dar acești istoriografi au ascuns faptul că pentru ideologul claselor exploatare, idealismul a fost o armă de luptă împotriva materialismului, împotriva științei, împotriva progresului social.

Poziția idealistă a lui Maiorescu în problema fundamentală a filosofiei s-a manifestat atât în scrieri cât și în cursul activității lui de traducător și profesor. Din primul volum al *Criticelor*, Maiorescu, după ce vorbește de «o veche împărțire a tuturor obiectelor gândirii omenesti între lumea interioară sau sufletească și între lumea exterioară sau fizică», scrie «însă și această lume fizică există pentru noi numai întrucât simțim ceva cu prilejul ei» (T. Maiorescu: *Critice*, ed. I, pag. 34).

După Maiorescu realitatea obiectivă nu există decât atunci când se îndreaptă conștiința asupra ei: conștiința este, după el, factor prim, iar materia, factor secund.

În ce privește puțința cunoașterii lumii și a legilor ei, Maiorescu a profestat teza idealistă după care intelectualul nostru «nu poate fi o oglindă care dublează realitatea... De asta să se fi creat intelectul, ca să repete încă o dată – și mai prost poate, ceea ce este? E natural să credem că formele lui creează ceva nou, care nu există, independent de el» (citât în *Studii istorico-filosofice*, pag. 229).

Maiorescu, pentru a-și susține teza idealistă apelează la amorul propriu: el vrea să ne convingă că sarcina reflectării realității obiective, sarcina care constituie gloria nepieritoare a științei, ar fi o umilință pentru intelect și că este o chestiune de demnitate pentru gândirea umană ca ea să nu se mulțumească să reflecteze realitatea obiectivă, ci să nascocoască lucruri inexistente!

Prin activitatea la catedră și prin cea de traducător, Maiorescu a fost un zelos răspânditor al idealismului. El a ținut cursuri cu predilecție asupra idealismului german.

Maiorescu nu s-a mulțumit cu expunerea sistemelor idealiste, ci a trecut și la combaterea materialismului. Aceasta a făcut-o în chipul cel mai amplu pe tărâmul esteticii și criticii literare, dar și pe tărâmul științelor, filosofiei și politicii. Ca dușman al progresului, având drept sarcină frânarea desăvârșirii

revoluției burghezo-democratice, Maiorescu s-a ridicat împotriva filosofiei materialiste ca împotriva unei primejdii care amenință clasele exploatatoare. Astfel el notează în *Însemnări zilnice*, în 14/26 Decembrie 1885: «Astăzi de la 5-6,30 prima lecție asupra filosofiei lui Auguste Comte... Lume, foarte multă și un interes (periculos de mare) pentru pozitivism».

Așa numitul pozitivism al lui Comte nu este decât tot o concepție idealistă reacționară, care folosește insistent noțiunea de «fapt pozitiv», ceea ce pentru neinițiați, poate fi o fângăduială de concepție științifică. Este deosebit de semnificativ faptul că Maiorescu se sperie de interesul publicului pentru pozitivism și de consecințele acestui interes.

În ce privește pe gânditorii români care manifestau tendințe sau elemente materialiste, Maiorescu le-a arătat ostilitate în conferința *Darwinismul în progresul intelectual*, Maiorescu neconcepând decât materialismul vulgar, atacă revista «Contemporanul» pentru că, spune el, «pentru ei nu există nimic peste ceea ce ne dă reactivul, scalpелul, microscopul, balanța, țifra și calculul... Aceștia sunt materialişti cei mai împietriți».

Deși până la o anumită vreme, Maiorescu era la curent cu dezvoltarea științelor naturii, el preferă speculațiile metafizice și idealismul ceșos atât de prielnic confuziilor ideologice, atât de util claselor exploatatoare în acțiunea lor de înăbușire a adevărului. «Ce seacă – scrie Maiorescu – și constând numai din sarbede abstracții devine, zău, filosofia, îndată ce vrea să fie pozitivistă și pierde fantasticul, dar profund-necesarul farmec al metafizicii transcendente» (T. Maiorescu: *Însemnări zilnice*, vol. II, pag. 127).

Maiorescu aprecia farmecul metafizicii și îl socotea profund-necesar în schimb el devenea foarte exigent față de știință. Două științe – geologia și istoria – au fost contestate și atacate de către Maiorescu. «Geologia – susținea Maiorescu – întrucât se ocupă de epocile pământului înainte de aparițiunea omului și ne înfățișează chiar tablouri din acel timp este încercarea fantastică de a urmări fenomenele naturii pe șirul cauzalității înapoi. Precum este însă sigur că omul nu a fost spectatorul pământului în epocile primitive, tot așa este de sigur că, fenomenele acestor epoci nu au putut fi așa cum ni le arată geologia» (citată din *Introducere la Logica* ed. Acad. Rom., 1940, pag. 169-170).

Dezvăluind absurditatea poziției empiriocriticilor, care nu puteau concepe natura decât legată indisolubil de o conștiință – chiar la originile universului – Lenin scrie: «științele naturii afirmă în mod pozitiv că pământul a existat într-o stare în care n-a existat și nici n-ar fi putut exista omul și în general nicio altă ființă vie» (V. I. Lenin: *Materialism și Empiriocriticism*, Ed. P.M.R., pag. 74).

«Argumentarea» lui Maiorescu este o pildă clasică de sofism, numai un ignorant sau un om de rea credință poate nega existența istoriei naturii pe motivul că... n-am fost prezenți în epoca cuaternară. Tot așa ar trebui să renunțăm la arheologie, pe motivul că arheologii n-au trăit în neolitic.

Și mai semnificativ pentru poziția reacționară a lui Maiorescu este atacul împotriva științei istoriei. În penultimul paragraf al *Logicei*, Maiorescu scrie:

«Printre științe... nu figurează *Istoria universală* și nici nu poate figura, fiindcă Istoria nu este știință. Modul de expunere al istoriei, metoda ei de cercetare nu duce la stabilirea unui raport cauzal cu acea necesitate invariabilă care se formulează în legea naturală... În nicio parte nu suntem în stare să deducem cu siguranță o sumă de întâmplări particulare numai din cunoștința vreunei grupări mai generale... și nu avem nicio formulă științifică pentru a afirma cu exactitate... ce se va întâmpla într-un moment fixat al timpului de mâine. Prin urmare, Istoria universală nu este știință» (T. Maiorescu: *Logica*, ed. V-a, pag. 156-158).

Maiorescu s-a alăturat acelor sociologi și istorici burghezi, care speriați de creșterea mișcării muncitorești și de triumful marxismului, au încercat să nege știința despre societate, puțința descoperirii legilor de dezvoltare a societății.

III. Poziția reacționară a lui Maiorescu în problemele culturii, esteticii și criticii literare

În problemele culturii, esteticii și criticii literare, Maiorescu și-a extins în mod consecvent concepția sa idealistă, reacționară, pe care sumar am analizat-o în activitatea politică și filosofică. Unitatea, legătura de poziții dintre aceste trei laturi ale manifestărilor lui Maiorescu a fost căutată de către interpreții burghezi în teoria «contemplativității». Am văzut însă că poziția politică a lui Maiorescu nu a fost contemplativă. Iar în ceea ce privește atitudinea lui față de rostul artei și culturii în general, la teoria rădăcinii contemplării vom afla dușmănia îndârjită față de cultura și arta progresistă, dușmănie firească unui ideolog al coaliției burghezo-moșierești.

Problemele culturii, artei, criticii etc. fiind accesibile unui public mult mai larg decât cel preocupat de problemele filosofice, Maiorescu a activat cu mai mult interes pe acest tărâm. Apologeții burghezi au susținut că Maiorescu a făcut o «mare jertfă» renunțând la «virtualitățile» sale filosofice, iar această jertfă a făcut-o pentru că «s-a asimilat la întoarcerea în țară, cu nevoile imediate ale culturii românești» (C. W.: *La centenarul lui Titu Maiorescu*, pag. 6). De fapt Maiorescu s-a asimilat perfect numai intereselor coaliției burghezo-moșierești, slujind cu mai mult succes aceste interese în sfera unor probleme cu mai largă răspândire.

De îndată ce se întoarce în țară și își începe activitatea pe tărâm cultural, obiectivul preocupărilor lui se desemnează cât se poate de clar: lupta împotriva răspândirii culturii în mase, deprecierea și batjocorirea culturii ca armă de luptă a maselor, lupta atât împotriva celor care mai reprezentau ideologia burghezo-democrată cât și împotriva acelor care ridicau steagul ideologiei

proletariatului. De aceea este cât se poate de semnificativ titlul unui articol din 1869: *Contra direcției de astăzi în cultura română*.

Sub masca luptei împotriva mediocrității și lipsei de talent, Maiorescu a atacat literatura cu conținut politic și patriotic. Sub pretextul grijii ca fondul să corespundă formelor, Maiorescu a cerut renunțarea la drepturile politice și culturale, în măsura în care ele existau în statul burghezo-moșieresc.

Constatând la întoarcerea în țară că «ne lipsește activitatea științifică, cercetări originale în toate domeniile științei...», Maiorescu găsea că trebuie renunțat la ideile avansate, la problemele pe care le punea momentul istoric și că toate mijloacele «...trebuie deocamdată concentrate la un învățământ mai elementar...». El voia astfel să amâne cât mai mult procesul de ridicare politică și culturală a tineretului, susținând că de-abia «...peste câteva generații va începe și o mică activitate originală în mijlocul nostru» (T. Maiorescu: *Critice*, vol. I, pag. 196). Clasa muncitoare însă, purtătoare a progresului social și cultural, n-a așteptat să treacă deceniile pe care le prevedea Maiorescu: în 1881 apare revista «Contemporanul» în care începe să se manifeste concepția materialistă despre lume.

Maiorescu ca exponent în primul rând al moșierimii, dar îmbrățișat și de burghezie, nu numai că s-a opus progresului, ci a luat o atitudine dușmănoasă față de toate formele embrionare de organizare culturală democratică, lansând faimoasa lozincă a luptei împotriva *formeii fără fond*. Sub această lozincă, Maiorescu a dus lupta reacționară împotriva tendințelor și începuturilor de organizare mai avansate a culturii la noi în țară. Maiorescu pretindea că începând cu școala ardeleană, cultura noastră a pornit pe o cale falsă, din cauză că «s-au imitat și falsificat toate formele civilizațiunii moderne». În ce constă *falsificarea*? În aceea, de pildă, că «înainte de a avea partid politic și ...public iubitor de știință... noi am fundat jurnale politice și reviste literare... înainte de a avea o cultură crescută peste marginile școalelor, noi am făcut Atenee române și asociațiuni de cultură» (T. Maiorescu: *Critice*, vol. I, 1892, pag. 271-272).

Argumentarea lui Maiorescu este un vizibil cerc vițios: orice nou progres pe plan social-politic sau cultural, nu poate începe decât prin organizare. Cel mai strălucit exemplu care năruie argumentarea lui Maiorescu, este concepția lui Lenin despre ziarul politic, menit să fie un agitator, propagandist și organizator colectiv. Ziarul «Iscra» a jucat în Istoria Partidului Comunist Bolșevic, tocmai acel imens rol organizatoric, pe care Maiorescu îl contestă nu din eroare, ci dimpotrivă, mergând conștient pe linia atacării mijloacelor de trezire și ridicare a nivelului politic și cultural. În schimb spre «deșteptarea publicului român din nepăsarea lui», Maiorescu susține că «trebuie prezentate numai formele estetice cele mai curate, și în mijlocul agitărilor politice și sociale arta este anume chemată a da un liman de adăpost». Pentru *deșteptarea publicului*, Maiorescu oferă deci arta pură, arta-narcotic, luptând în același timp împotriva adevăratelor mijloace de trezire politică: ziare, reviste și societăți științifice.

Maiorescu știa prea bine care este rostul înființării unei societăți culturale sau ziar. Lupta lui împotriva *formei fără fond*, a avut un substrat de clasă evident: ca ideolog în primul rând al moșierimii, al clasei legată de formele cele mai înapoiate ale dezvoltării producției. Maiorescu a luat o atitudine dușmănoasă chiar și față de dezvoltarea capitalismului în țara noastră. Pentru a împiedica această dezvoltare, pentru a sprijini menținerea relațiilor feudale, Maiorescu a apărat resturile feudale și a cerut anularea acelor forme suprastructurale, care oglindeau pe plan ideologic, dezvoltarea capitalistă. Maiorescu care critica formele fără fond n-a șovăit să atace *fondul* sub pretextul *formei* imperfecte. El a atacat fără rezerve, pe cei din Ardeal care luptau contra jugului habsburgic sub pretextele cele mai ușurative și nevalabile, ca de exemplu că: «...o cauză națională, apărută cu o limbă stricată este pe câmpul literar o cauză pierdută» (T. Maiorescu: *Critice*, vol. I, 1892, pag. 103).

Faptul că Maiorescu a putut susține teza că o limbă perfectă este mai importantă decât cauza politică, nu reprezintă numai o atitudine estetizantă, formalistă, ci această atitudine se explică prin interesele moșierimii și prin poziția burgheziei, prin dezinteresul sau ostilitatea față de revendicările democratice pentru care burghezia încetase lupta în schimbul beneficiilor împărțite cu moșierimea.

Lupta lui Maiorescu împotriva ideologiei progresiste s-a desfășurat atât împotriva ideilor burghezo-democratice, cât și în special împotriva ideologiei clasei muncitoare.

Cu mai multă tenacitate era firesc să se opună Maiorescu manifestărilor ideologice ale mișcării muncitorești. El s-a opus răspândirii științei în popor, a atacat literatura cu conținut politic și patriotic, a încurajat și practicat cosmopolitismul, a atacat și depreciat critica literară pe baze marxiste. Rândurile pe care le scria Eminescu în «Timpul» din 24. XI. 1877, se potrivesc nu numai pentru conducătorii politici de atunci ai statului burghezo-moșieresc, ci și pentru conducătorii lui ideologici, cum a fost Maiorescu: «Dacă ar învia Bălcescu, s-ar spăimânta văzând cum a fost să se realizeze pe pământul nostru libertatea și lumina».

Într-adevăr, Maiorescu a fost unul din acei tipici ideologi reacționari, cosmopolit fără patrie, care au vrut să reducă cultura la un apanagiu aristocratic, să împiedice ca libertatea și lumina să pătrundă în masse.

Propagarea concepției idealiste, metafizice despre arta golită de conținut ideologic-politic și despre critica estetică, instalată pe poziția metafizică a izolării artei și artistului de lupta de clasă, a fost îndreptată de Maiorescu împotriva mișcării muncitorești. Tocmai în această epocă, apar primele organizații muncitorești, care iau contact cu socialismul științific. Încă din 1881, revista «Contemporanul» pornește acțiunea de luminare a masselor luptând împotriva obscurantismului și inaugurând popularizarea ideilor marxiste.

Pe măsură ce creștea forța clasei muncitoare și se maturiza conștiința ei de clasă, datorită începutului de răspândire a marxismului, coaliția burghezo-moșierească se străduiește să facă față primejdiei pe care îl reprezintă pentru ea procesul de creștere al proletariatului. Deoarece proletariatul înțelegea să folosească arta și cultura în general ca o armă de luptă împotriva exploatării și oprîmării. Maiorescu, ca ideolog al claselor exploatoare, a instalat cu deosebire pentru excluderea ideilor politice din sfera culturii și artei în special. Pentru aceasta el nu se dădea îndărăt de la afirmațiile cele mai absurde: ca de pildă, aceea că poporul «când face poezie, nu face politică...când inima îi saltă încetează reflecția» (T. Maiorescu: *Critice*, vol. I, 1892, pag. 77), afirmație pe care o dezminț toate manifestările urci de clasă din poezia noastră populară. Confundând, cu rea credință, conținutul ideologic cu lipsa de talent, Maiorescu a afirmat că «politica ne-a surpat mica temelie artistică ce o puseseră în țara noastră poezii cei adevărați. Atât cel puțin este sigur, că cele mai rele aberațiuni, cele mai decăzute produceri între poeziile noastre de la un timp încoace, sunt cele care au primit în cuprinsul lor elemente politice» (*Idem*, pag. 31).

Maiorescu a dogmatizat o incompatibilitate *principlială* între artă și aspirațiile masselor. Antrenat în dezvoltarea acestei teze reacționare, Maiorescu a ajuns la cele mai absurde concluzii, ca de pildă aceasta: «...când se introduc reflecții politice în poezie, se introduc și fantezii poetice în politică» (*Idem*, pag. 76). Astfel de afirmații gratuite și dogmatice, lipsite de cea mai elementară justificare logică nu-l speriau câtuși de puțin pe «logicianul» Maiorescu și nici n-au fost relevate de apologetii săi burghezi, pentru că atât Maiorescu cât și admiratorii săi țineau mai mult la propagarea tezei reacționare a apolitismului decât la argumentarea logică. Șubrezenia și falsitatea stridentă a esteticii lui Maiorescu au fost dezvăluite de către Gherea.

Pentru a lupta împotriva artei cu conținut ideologic-politic, arta care oglindește realitatea și ajută la transformarea ei, Maiorescu a dezvoltat tezele învechite ale esteticii idealiste, de proveniență platonice, kantiană și schopenhaueriană. Esența artei, susține Maiorescu, «este de a fi ficțiune ideală, care scoate pe omul impresionabil în afară și mai presus de interesele lumii zilnice, oricât de mari ar fi ele în alte privințe».

C. D. Gherea, în polemica viguroasă cu care a întâmpinat și înfrânt poziția lui Maiorescu, observă că «d. Maiorescu a adus din Germania estetica platoniană, nemțită de metafizicii nemți...» (C. Dobrogeanu-Gherea: *Studii critice*, vol. III, 1926, pag. 238).

În timp ce ideologii burghezi perpetuau în estetica și critica literară idealismul reacționar al artei ficțiune ca «superioară» realității, filosofii revoluționari-democrați ruși duceau o luptă necruțătoare împotriva acestei concepții, arătând că realitatea este superioară artei. Bielinski și Cernișevski arătau că arta reproduce lumea materială, că menirea ei constă în a reproduce dar și a judeca realitatea. «Menirea superioară a artei – scria Cernișevski – este să fie manualul vieții».

Învăţând la şcoala materialiştilor ruşi principiile critice literare şi ştiinţifice, Gherea a reuşit să dezvăluie caracterul metafizic şi reacţionar al esteticii lui Maiorescu, subliniind minciunile despre «emoţia impersonală» a artistului şi despre «nimicirea emoţiunii estetice prin interesul practic». În studiul *Personalitatea şi morala în artă*, Gherea îl întreabă pe susţinătorul *înălţării impersonale* dacă un tablou cu temă militaristă va influenţa sau nu pe privitori. Gherea arată că «este vădit că spiritul militar, mulţumită acestui tablou, va creşte... şi mai tare se va aprinde sângele sălbatec, şi mai mult va colcăi temperamentul destructiv în faţa revistei militare (C. D. Gherea: *Studii critice*, vol. II, pag. 63).

Gherea conchidea, cu deplină justeţe, că morala nu trebuie nicidecum exclusă din artă. Este însă important să stabilim *care* anume morală trebuie să umple formele artistice. În timp ce Maiorescu luptă să scoată conţinutul patriotic şi progresist din artă, pentru ca arta să nu mai fie decât un prilej de desfătare a unei minorităţi de paraziţi, Gherea arată că «...una din condiţiile de căpetenie pentru producerea lucrărilor artistice moralizatoare este înălţarea morală şi ideală a artistului însuşi» (C. D. Gherea: *Studii critice*, vol. II, cit., pag. 83).

*

Deşi Maiorescu şi discipolii săi au făcut toate eforturile pentru a împiedica luminarea masselor şi ridicarea lor politică, apologetii lui Maiorescu nu s-au sfiit să-l declare salvator al culturii, personalitate care s-a jertfit îndrumării culturale a neamului lui. Am văzut din analiza activităţii politice şi teoretice cât de dăunător a fost Maiorescu poporului şi patriei noastre. Găsim însă, chiar în cuprinsul scrierilor lui, manifestări limpezi ale chipului în care a înţeles Maiorescu să-şi «îndrumeze» neamul.

Atunci când Maiorescu spune că «...trebuie să înălţăm poporul nostru, din toate puterile, până la înţelegerea unor organizări politice potrivite cu el...» el adaugă imediat: «Pentru aceasta se cerea mai întâi o cultură solidă a claselor de sus» (T. Maiorescu: *Critice*, pag. 229).

Despre caracterul aristocratic, exclusivist şi străin de masse al activităţii Junimii, mărturiseşte chiar junimistul Gheorghe Panu: «Deşi conferinţele erau numite populare, ele nu aveau nimic popular, nici în privinţa expunerii, nici în privinţa publicului» (Gh. Panu în «Săptămâna», Nr. 4, pag. 68).

În schimb, Maiorescu şi junimiştii au practicat cu sârguinţă un *cosmopolitism servil*, îndemnând la ploconire în faţa culturii burgheze. Despre şeful junimist P. P. Carp, Gheorghe Panu ne informează că pentru el n-aveau valoare decât literaturile germană şi engleză. Haşdeu a putut dovedi cosmopolitismul «Junimii» printr-o farsă ingenioasă: el a trimis «Convorbirilor literare» o poezie care a fost respinsă. Dar când a retrimis-o, dând-o drept traducere din germană, poezia mediocră a fost acceptată.

Gh. Barițiu a adus «Junimii» prima acuzare de cosmopolitism, înfierând «școala, așa numită a cosmopoliților, care ridiculizează ideea de naționalitate». Într-adevăr, Maiorescu ca exponent al claselor exploatatoare, dușmane progresului și străine de popor, ca agent al capitalismului german și susținător înfocat al dinastiei de Hohenzollern, nu putea fi decât cosmopolit. Acel care a fost un activ răspânditor al idealismului german în țara noastră, nu șovăia să batjocoarească – în loc să încurajeze – manifestările prin artă ale dragostei de patrie. «Criticul» care se extazia în fața celor mai plate producții literare apusene, și în fața aprecierilor celor mai mediocre ziare din Germania sau Franța, ridiculiza fără rezerve lirica noastră patriotică a lui Cârlova și Andrei Mureșanu.

Cosmopolitismul lui Titu Maiorescu s-a manifestat printr-un dispreț abia reținut față de popor. El a încercat să construiască o «teorie estetică» asupra deosebirii dintre tragedie și epică, plecând de la *măreția și libertatea* personalităților de viță și de la caracterul *mărginit și pasiv* al oamenilor din popor. Eroi pentru tragedie, nu pot fi după Maiorescu, decât regi sau alți oameni *aleși*. «În roman și nuvelă – spune el – din contra, persoana principală este în esență pasivă... De aceea persoanele principale trebuie să fie tipurile unor clase întregi, mai ales a țăranului și a claselor de jos. Căci o figură din popor este de la început pusă sub stăpânirea împrejurărilor ca sub o fatalitate» (T. Maiorescu: *Critice*, pag. 77).

Maiorescu a scris prima oară aceste rânduri în 1882. Deși a revăzut articolul în 1908, un an după răscoala țăranilor din 1907, ideologul moșierimii continua să viseze despre pasivitatea «claselor de jos» aflate sub stăpânirea *fatalității*.

Propovăduirea supunerii poporului față de stăpâni se află la Maiorescu ca o sfidătoare apreciere a masselor drept subiecte estetice. Pentru cel care făcuse parte din guvernul care reprimase sângeros răscoalele țărănești din 1888, țăranimea era un erou «interesant» numai din punct de vedere estetic: «simțurile reale ale poporului în care trăim, numai întrucât sunt oglindite prin artă, devin o parte integrantă a omenirii...» (*Idem*, pag. 55).

Apologeții burghezi – ideologi, critici, istorici – nu s-au sfiit să-l încununeze cu laurii patriotismului pe cel care batjocorea suferințele masselor și care spunea răspicat: «...patriotismul... nu are ce căuta în artă... » (T. Maiorescu: *Critice*, pag. 61).

*

În cadrul dezvoltării culturii și a gândirii filosofice din țara noastră, rolul lui Titu Maiorescu a fost din cele mai nefaste. El nu numai că n-a servit câtuși de puțin luminării poporului ci i-a dăunat prin toate laturile activității lui. Propagând idealismul de la catedră și în scris, el a luptat împotriva materialismului în general și mai ales împotriva marxismului ca ideologie a clasei

muncitoare, a împiedicat dezvoltarea științei și a răspândirii ei în masse, și a exercitat o influență din cele mai dăunătoare asupra tineretului prin cosmopolitismul practicat de el și discipolii lui.

El a format discipoli pe care i-a ajutat să se adape la izvoarele cosmopolite ale idealismului și misticismului. Datorită acțiunii lui a crescut servilismul filosofic din țara noastră față de cele mai obscurantisme doctrine din Apus. În schimb, discipolii i-au plătit lui Maiorescu tributul recunoștinței, ridicându-i un pedestal de «zeu olimpic», întreținând cu ardoare cultul pentru Maiorescu.

După democratul-revoluționar Nicolae Bălcescu, prin a cărui operă cugetarea din țara noastră cuprindea în sfera preocupărilor ei cele mai arzătoare probleme ale poporului, ideologia lui Titu Maiorescu se înfățișează ca un puternic regres, care oglindește poziția dușmănoasă a moșierimii și poziția trădătoare a burgheziei chiar față de principiile burghezo-democratice. În epoca în care trăiește Maiorescu, idolul oficial al culturii clasei dominante, adevărații purtători ai făcliei filosofiei și științei sunt reprezentanții ideologici ai clasei muncitoare. În același timp, se manifestă pe linia progresului, savanți ca dr. Babeș etc. Cu toate eforturile lui Maiorescu și a cercului său, clasa muncitoare n-a putut fi abătută din progresul său de creștere și n-a putut fi clintită din rostul său de purtător al progresului social și cultural. Împotriva acțiunii lui Maiorescu de frânare a luptei politice și de răspândire a cosmopolitismului și misticismului, reprezentanții ideologici ai clasei muncitoare, au izbutit să contrapună concepția materialistă științifică despre lume și să lupte astfel cu succes pe plan politic și filosofic pentru rezolvarea problemelor vitale ale poporului nostru, împotriva obscurantismului pe care îl răspândea ideologul cosmopolit al coaliției burghezo-moșierești.

Pe tărâmul artei și criticii literare, activitatea lui Maiorescu a fost și mai dăunătoare decât pe plan filosofic. Atacând arta cu conținut ideologic și politic, batjocorind creația însuflețită de patriotism și sete de luptă socială, dar ridicând în slavă arta găunoasă, arta-narcotic a formei fără conținut, Maiorescu a servit cât se poate de nimerit interesele claselor exploataatoare, care se temeau de trezirea politică a masselor. Criticii noștri literari au dezvăluit atitudinea ipocrită și interesată pe care a avut-o Maiorescu față de Mihail Eminescu: exploatând sărăcia marelui poet, Maiorescu l-a silit să-și falsifice creația, să-și innăbușe accentele puternice de revoltă împotriva claselor exploataatoare. Maiorescu face parte dintre acei ideologi care au propovăduit literatura lipsită de ideologie, acoperindu-și depravarea ideologică și morală prin goana după o formă frumoasă fără conținut. Critici ca Maiorescu au sprijinit pe toți acei literați decadenți care în sec. XIX și XX au creat în țara noastră producțiile cele mai sterile, cele mai străine și mai dușmănoase aspirațiilor spre mai bine ale poporului nostru. Ca și scriitorii și criticii decadenți din cultura burgheziei în descompunere din Rusia țaristă, scriitorii estetizanți și formalisti din țara

noastră, au urmat directivele lui Maiorescu, pentru că «erau cu toții uniți prin frica animalică de revoluția proletară...» (A. Jdanov: *Raport asupra revistelor «Zvezda» și «Leningrad»*, Ed. P.C.R. 1947, pag. 13”).

Cosmopolitismul, care a pricinuit atâta rău literaturii, artei și filosofiei în țara noastră, și-a găsit în Maiorescu unul dintre cei mai vajnici și mai interesați adepți. Titu Maiorescu este acela care a afirmat că *noi trebuie să imităm* și care voia să mărginească rolul culturii noastre la acela de a reproduce idei și teme luate din ideologia și arta burgheză apuseană decadentă. Maiorescu, ca un cosmopolit consecvent, a disprețuit poporul, susținând că este incapabil de creație originală. Maiorescu a fost unul din teoreticienii imitației și plagiatului, extaziat în fața celor mai plate producții străine, dar dușman înfocat al poeziei patriotice menite să deștepte demnitatea și setea de luptă a poporului.

Maiorescu este omul care și în intimitate gândea într-o limbă *străină*: o bună parte din *Însemnări zilnice* sunt scrise în limba germană. Tipic reprezentant al protipendadei franțuzite și nemțite, cosmopolitul Maiorescu privea cu condescendență la literatura populară ca la o producție care poate constitui o juisare estetică agreabilă, cu excepția cazurilor când manifestările de clasă ale producției populare devin supărătoare.

Întreaga activitate de critic, estetician și profesor de filosofie a lui Maiorescu este o expresie concentrată a cosmopolitismului disprețuitor al creației naționale. Ploconirea lui Maiorescu în fața lui Schopenhauer, Vischer, Spencer, în fața științei și artei burgheze apusene a fost o consecință firească a activității lui politice de sprijinitor al pătrunderii capitalului german în țara noastră.

În lupta pentru construirea socialismului în țara noastră, pe plan ideologic, lupta împotriva cosmopolitismului este o sarcină centrală. Dacă se poate vorbi despre «actualitatea» lui Titu Maiorescu, se poate vorbi numai în sensul că opera lui constituie o imagine concentrată – și cu atât mai elocventă – a primejdioaselor și dăunătoarelor consecințe ale cosmopolitismului în dezvoltarea culturii noastre. Căci Maiorescu și alți ideologi reacționari au lăsat urme adânci în mentalitatea celor care au fost educați în spiritul apoteozării cosmopolitului Maiorescu. Dezvăluirea substratului reacționar al activității pretinsului «zeu olimpic», demascarea acestui dușman al poporului și agent zelos al capitalului străin, are sensul de a ne ascuți vigilența și lupta împotriva celor care mai vor și azi să rupă cultura de interesele poporului. Discuția asupra criticii formaliste care a avut loc în 1949 din inițiativa Direcției Agitației și Propagandei din C. C. al P. M. R. a dus la dezvăluirea resturilor de critică formalistă, pe baze cosmopolite, care se mai practică la noi în țară.

Purtând stigmatul rușinos al cosmopolitismului fără patrie, dușmanii ridicării culturale a masselor sunt izolați și înfrânți în lupta pe care o duce poporul muncitor din țara noastră, pentru crearea culturii socialiste”.

Hotărârea Sesiunii Generale Științifice a Academiei R.P.R (25 martie 1951), „Studii”, nr. III, iulie-septembrie 1951

„1. Se aprobă planul de lucru pe anul 1951 al Academiei R.P.R., apreciindu-se ca pozitiv faptul că el a fost întocmit corespunzător Planului cincinal și de electrificare a R.P.R., prin colaborarea Secțiilor și Institutelor cu reprezentanții Ministerelor interesate și ai întreprinderilor importante din țară; Prezidiul este însărcinat să analizeze propunerile făcute în cursul dezbaterilor, să le includă pe cele utile și realizabile în planurile Institutelor de Cercetări, care astfel completate vor fi înaintate Consiliului de Miniștri; Se hotărăște ca în repartizarea forțelor și seriarea problemelor din planuri să se dea precădere problemelor date de Ministere și să se respecte cu strictețe termenele prevăzute în planuri pentru fiecare problemă, pentru ca activitatea Institutelor Academiei să fie într-adevăr un sprijin puternic pentru dezvoltarea producției.

2. Se recomandă Prezidiului și Secțiilor Academiei R.P.R. să întărească coordonarea, îndrumarea și controlul în munca științifică. De asemenea, se recomandă Secretariatului Academiei R.P.R. să-și orienteze atenția spre controlul executării hotărârilor Partidului și analizarea muncii științifice a Institutelor, pentru a preîntâmpina astfel întârzierile în rezolvarea problemelor și orientarea greșită în cercetările științifice.

3. Se aprobă lărgirea activității Institutului de Studii Româno-Sovietic, dată fiind necesitatea din ce în ce mai mare ce o resimt Institutele de cercetări a sprijinului neprețuit al științei sovietice, cea mai înaintată știință din lume.

4. Se însușește hotărârea Prezidiului din 17 Ianuarie 1951, cu privire la îmbunătățirea muncii organizatorice a Academiei R.P.R.

5. Se recomandă Comitetului de Editură al Academiei R.P.R., Secțiunilor și Comitetelor de Redacție ale Publicațiilor Academiei să-și mărească exigența științifică în principialitatea pe care trebuie să o aibă față de tipărițiile Academiei R.P.R.

6. Este acceptată propunerea Prezidiului ca în cursul anului 1951 să aibă loc Sesiuni ale unora din Secțiunile Academiei R. P. R., pentru a prelucra în lumina învățaturii marxist-leniniste problemele fundamentale care intră în sfera de preocupări a acestor Secții. Se vor ține:

a) Sesiunea unită a Secțiunilor I-a (științe Matematice și Fizice) și a III-a (științe Tehnice și Chimice), lărgită cu participarea reprezentanților Institutelor de Cercetări ale Ministerelor interesate și a principalelor Institute superioare de Învățământ tehnic. Sesiunea se va ține într-unul din marile centre industriale ale țării și va avea ca obiectiv să analizeze felul cum decurge îndeplinirea planului de lucru, mai ales în ce privește legarea cercetărilor științifice cu necesitățile practice ale îndeplinirii Planului de Stat pe anul 1951.

b) Sesiunea Secțiunii a VI-a (știința Limbii, Literatură și Arte) cu participarea Ministerului Învățământului Public, a Institutelor pedagogice, a catedrelor universitare de specialitate și a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., în vederea aplicării concrete a învățării lui I. V. Stalin la studiul limbii române, cu scopul de a asigura metodele juste de predare a limbii române în școli, institute și universități și a elabora principiile de întocmire a gramaticii, a ortografiei, dicționarului limbii române și a manualelor școlare de limba română.

c) Sesiunea Secțiunii a IV-a (științe Medicale) cu participarea Ministerului Sănătății, a Institutelor de cercetări Medicale și a Institutelor Medico-Farmaceutice din țară. Această sesiune va analiza mijloacele în vederea orientării cercetărilor științifice medicale pe baza concepției pavloviste, singura concepție științifică care poate asigura dezvoltarea cercetărilor medicale din țara noastră și ridicarea pe o nouă treaptă a luminoaselor ei tradiții, precum și mijloacele de combatere a concepțiilor idealiste virchoviene și morganiste.

7. Institutele de Cercetări științifice au obligația să strângă legătura lor cu întreprinderile și Instituțiile interesate. Institutele de Cercetări științifice vor preda Prezidiului Academiei problemele rezolvate, în forma în care producția să le poată folosi imediat.

8. Este pusă în vedere tuturor oamenilor de știință nobila îndatorire ce o au de a nu-și cruța eforturile pentru creșterea de cadre tinere de cercetători științifici. Conducerile Institutelor și Colectivelor Academiei R.P.R. sunt răspunzătoare pentru aducerea la îndeplinire a politicii Academiei R.P.R. în privința bursierilor și aspiranților și cercetătorilor tineri.

9. Prezidiul primește însărcinarea să studieze în cursul acestui an posibilitatea înființării unui Institut de Economie, transformarea Secțiunii de Filosofie în Institutul de Istorie și Filosofie din București într-un Institut de Filosofie, precum și lărgirea cercetărilor agronomice în cadrul Filialelor Iași și Cluj ale Academiei R.P.R. în vederea cuprinderii problemelor ce se ridică în legătură cu transformarea socialistă a agriculturii.

10. Se însușește propunerea Prezidiului în legătură cu declararea locurilor vacante în Secțiunile Academiei R.P.R.

11. În numele tuturor oamenilor de știință și cultură, cercetătorilor, profesorilor universitari din Republica Populară Română se însușește în întregime Apelul Consiliului Mondial al Păcii pentru încheierea unui Pact al Păcii și se înfierează acțiunile agresive ale imperialiștilor americani și englezi, care vor să răspândească în întreaga lume flăcările războiului aprinse de ei în Coreea.

12. Toți oamenii de știință sunt invitați să acorde sprijinul lor integral muncii atât de necesare pentru ridicarea nivelului cultural al poporului nostru pe care o desfășoară Societatea pentru Răspândirea științei și Culturii.

13. Sesiunea Generală științifică din 21-25 Martie 1951 a Academiei R.P.R. aprobă hotărârile luate de Prezidiul Academiei R.P.R. în perioada scursă de la ultima sesiune.

Oamenii de știință, profesorii, intelectualii, întruniți în Sesiunea Generală științifică a Academiei R.P.R., cheamă pe toți cercetătorii științifici din țara noastră să aplice în mod creator în munca lor pe viitor geniala învățătură marxist-leninistă, îndrumările marelui Stalin, să pună toate cunoștințele lor și toată puterea lor de muncă în slujba dezvoltării științei, în slujba practicei construirii socialismului în Patria noastră, pentru binele poporului și înflorirea Republicii Populare Române, în slujba apărării Păcii”.

Aurel Martin, *În legătură cu zugrăvirea omului nou în poezie (În ciclul „Pentru o mai largă discuție asupra problemelor de bază ale poeziei noastre”).* „Almanahul literar”, nr. 13, decembrie 1950

„Omul nou al epocii noastre, acela care poartă în sine forța menită să distrugă tot ceea ce este perimat, e *comunistul*, luptătorul pentru o lume în care să nu mai existe exploatare și asuprire. Întruchipând cele mai înalte calități umane, el se valorifică în omul sovietic. Omul nou poate fi însă sesizat pe diferitele sale trepte de dezvoltare în oricare proletar ce luptă pentru descătușarea clasei sale, în oricare om al muncii care depune eforturi pentru construirea unei noi orânduiri sociale. Omul nou al epocii noastre este fundamental diferit de tipurile umane cele mai înaintate ale celorlalte orânduiri. În articolul său, *În amintirea tov. Telia*, – publicat în *Opere II*, I. V. Stalin scria: «Tot ce caracterizează cel mai mult Partidul Social-Democrat: setea de cunoaștere, independența, neîncetatul mers înainte, fermitatea, dragostea de muncă, forța morală, – toate acestea le întrunea tov. Telia. Avea cele mai bune trăsături ale proletariatului». Iar în altă parte, vorbind despre comuniști, tov. Stalin îi numește «oameni cu o structură deosebită», «fii ai clasei muncitoare, fii ai mizeriei și ai luptei, fii ai unor privațiuni de necrezut și ai eforturilor eroice». Spre zugrăvirea unui om care să întrupeze cele mai avansate idealuri ale epocii aspirau și scriitorii progresiști ai trecutului. Cu aproape două sute de ani în urmă, Goethe se exprima astfel: «Opera de artă trebuie să descopere pe omul adevărat». Visul marelui scriitor german a rămas însă multă vreme doar o năzuință utopică. Literatura încerca să surprindă un asemenea om, dar societatea nu i-l oferea sau ea nu reușea să-l descopere. În epoca noastră omul adevărat există și literatura începe să-l aibă ca erou în chipul comunistului. Pentru literatura sovietică, zugrăvirea omului nou este o preocupare principală, permanentă, formată din marea masă a oamenilor sovietici, ce furnizează scriitorilor o bogată varietate de asemenea eroi. Concepută ca mijloc de educare a oamenilor, literatura aceasta constituie o oglindă artistică a proceselor de transformare a societății și a omului însuși și o puternică armă de critică a rămășițelor vechi, care mai persistă încă în mentalitatea unora. Literatura

sovietică este cea mai înaintată din lume tocmai pentru că pune în centrul preocupărilor sale omul nou, zugrăvit în dezvoltarea sa, în luptele sale cu dușmanul de clasă, cu ceea ce e vechi, în procesul de producție, în relațiile sale cu semenii. Atitudinea scriitorului sovietic față de evenimentele pe care le ridică, este una profund partinică. Temele nu sunt atacate, așadar, de pe poziții obiective; scriitorul nu se detașează de fapte, nu plutește pe deasupra lor, nu le fotografiază. De-a-lungul acțiunii cărților sovietice, spiritul de partid este prezent în fiecare interpretare, în fiecare gest, în fiecare vorbă. O atitudine precisă, motivată de o înaltă principialitate, stăpânește pe fiecare scriitor sovietic. De aceea și în zugrăvirea imaginii omului nou literatura sovietică, îndrumată de Partid, a știut descoperi elementele noi care se anunță zi de zi în profilul moral al omului sovietic și a știut prinde în linii sigure procesul de destrămare a omului vechi. Conștienți de menirea pe care o are literatura sovietică și de faptul că ei sunt *ingineri ai sufletului omenesc*, scriitorii sovietici au izbutit să dea în operele lor exemple numeroase de oameni noi. Să ne gândim, de pildă, la țărani din *Cântarea colhozului Bolșevic*, de Gribacev, la Meresiev din *Povestea unui om adevărat* de B. Polevoi și la celelalte tipuri de luptători pe fronturile comunismului zugrăvite de scriitori sovietici. Atitudinea partinică exclude umanitarismul burghez, oferind cititorului frumoase exemple de ceea ce este adevărul umanitarism, cel socialist.

În literatura noastră actuală omul nou s-a conturat la început în linii vagi. Apoi, pe măsură ce clasa muncitoare se afirmă în acțiunile de transformare revoluționară a societății noastre, noul tip de om, comunistul, constructorul socialismului ajunge unul dintre eroii principali ai beletristicii românești. Astăzi în toate domeniile literaturii noastre române sau conaționale, omul nou, eroul pozitiv, constituie un viu centru de interes.

Redarea omului nou în literatură pune însă scriitorului o seamă de probleme. În cadrul acestui articol, vom căuta – referindu-ne la poezia noastră actuală – să detașăm câteva dintre problemele ce se leagă de felul în care trebuie să fie oglindit, în poezie, un asemenea erou.

*

Spuneam ceva mai înainte că tipul omului nou actual se confundă cu comunismul, cu constructorul noii lumi. Omul nou este prezent nu numai în conducătorul de tip nou, ci și în muncitor, în țăran, în intelectualul de tip nou. Tov. Stalin, vorbind la primul congres al colhoznicilor udarnici, spunea: «Au trecut vremurile acele când conducătorii erau socotiți ca singurii făuritori ai istoriei, iar muncitorii și țărani nu erau luați în seamă. Acuma soarta popoarelor și a statelor se hotărăște nu numai de conducători, dar ea se hotărăște, mai ales și înainte de toate, de masele de milioane ale celor ce muncesc. Muncitorii și țărani, care clădesc fără zgomot și zarvă fabrici și uzine, mine și

drumuri de fier, colhozuri și sovhozuri, care produc toate bunurile vieții, care hrănesc și îmbracă pe toată lumea, – iată cine sunt adevărații eroi și făuritori ai vieții celei noi». Poeții noștri au înțeles lucrul acesta și poemele lor înscriu prezența unui asemenea om în literatura română actuală.

Dar problema zugrăvirii omului nou în poezie comportă și o altă latură: cum anume înfățișează scriitorul pe acest om nou, *ce anume* surprinde în activitatea de fiecare zi a acestuia. În paginile ce urmează ne propunem să discutăm – raportate la poezia noastră de azi – câteva din aceste chestiuni.

Vom nota, în primul rând, că și la noi, ca în Uniunea Sovietică, tema omului nou și-a îmbogățit aspectele pe măsură ce acțiunea de construire a socialismului progresa. Imediat după 23 August 1944, omul nou nu apărea în literatura noastră drept un element bine diferențiat de omul vechi. Pe măsură ce antagonismele de clasă se ascut, pe măsură ce clasa muncitoare se afirmă ca forță conducătoare, omul nou – comunistul, constructorul noii lumi – se delimitează mai categoric. Astăzi, în poezie sau în proză, el este prezent cu atribute bine determinate. Dar modalitatea în care poeții au întruchipat în versurile lor noul tip uman a fost determinată și de gradul în care mânăitorii condeiului erau înarmați cu o viziune justă a realității, știau descoperi elementul nou care se anunța, cunoșteau viața. Într-o bună parte a perioadei actuale a poeziei noastre, poeții erau atrași de elementele de suprafață. Ei nu puteau traduce în versuri realitatea în evoluția ei permanentă. Poemele scrise cu prilejul eforturilor depuse pe șantierele naționale Bumbești-Livezeni, Salva-Vișeu, Lunca Prutului, sunt grăitoare. Constatarea rămâne valabilă și pentru maniera în care poeții noștri au înțeles să zugrăvească – o vreme – imaginea omului nou. Ei s-au ferit – și unii se mai feresc și astăzi – să prindă, în momentele sale capitale, însuși procesul de formare a omului nou. Din pricina aceasta, poemele în care se încearcă o figurare a noului tip uman sunt uneori neconvingătoare. Foarte mulți poeți se mulțumeau și se mulțumesc încă să înregistreze direct, mecanic, în versurile lor un fapt deosebit, așa cum este inserat în ziare sau aflat din altă parte: Pop Ludovic a depășit planul, Banu Ion a câștigat întrecerea cu nituitorii din Turnu Severin etc.

Asemenea teme de poezie, tratate într-o manieră superficială, schematică, ce înregistrează doar faptul brut, nu respectă cerințele unui poem cu adevărat izbutit. Pentru că, un asemenea poem trebuie să fie construit cu date concrete, cu imagini luate din viață, cu fapte care să emoționeze prin însăși desfășurarea lor și prin însuși caracterul lor de element necesar. Am putea cita nenumărate versuri care ignorau acest lucru mai ales în fazele de început ale poeziei noastre actuale. Ne mărginim să discutăm sumar un singur poem, scris relativ recent, dar care rămâne concludent pentru cele subliniate până aici. Este vorba de *Balada plămânului de oțel* pe care o semnează Suzana Delciu în nr. 158 al «Contemporanului». În cele vreo câteva sute de versuri pe care le numără poezia, poeta își propune să cânte Reșița. Intenția presupune numai-

decât prezența muncitorilor în poem. Într-adevăr, în baladă întâlnim pe muncitorii înaintați, care depășesc Planul înainte de termen și doboară normele zi cu zi. Dar existența lor nu creează pentru poetă un prilej de a-i zugrăvi în acțiune, de a-i oglindi în efortul lor continuu. Oamenii noi sunt pentru Suzana Delciu un simplu pretext pentru ancorarea în generalități. Utilizând clasicul procedeu popular de a trimite, prin vânt, scrisoarea celui iubit, poeta anunță pe muncitorii din alte uzine, Partidul și Uniunea Sovietică, de realizările minunate ale muncitorilor reșițeni. Dar răvașul trimis este încărcat de fapte care reflectă doar datele ultime ale unui efort care s-ar fi cerut cântat în însași desfășurarea lui. Portretele oamenilor sunt din pricina aceasta, în general, șterse și neveridice. Singurele versuri care surprind ceva din caracteristicul omului nou: patosul muncii constructive, sunt următoarele:

«Ceru-și scutură năframa
Iară Ana Reșițeană
Urcă norme peste norme
Cărămidă pusă-n forme
Să nu știe pruncul mâine
Viața de ieri, cea de câine;
Și mai pune-o cărămidă
lacrima de ieri s-o-nchidă;
Și mai pune-n presă una
Pentru pâinea noastră, buna
Cărămidă-n stivă crește
Ana nu se mai oprește;
Cărămida-n stivă urcă
Ana nici că se încurcă».

În rest, poemul cultivă descriptivul exterior cu o perseverență nejustificată. Pentru că ceea ce comunică poeta în legătură cu eroii în muncă, în legătură cu oamenii noi, nu este decât o înregistrare a faptului brut: în uzinele de la Reșița, muncitorul fruntaș Stere, echipa lui Matushak etc., au spart normele și au îndeplinit și depășit Planul. Nu ni se spune însă, în schimb, nimic nici despre experiența particulară a omului nou, nici despre cauzele intime care l-au condus pe acesta spre victorie. Acțiunile sale apar de aceea nemotivate și neconcludente. Versuri ca acelea pe care le cităm în continuare sunt grăitoare nu numai pentru platitudinile pe care la conțin, ci și pentru incapacitatea poetei de a surprinde, cu ocazia aceasta, realitatea în formele ei particulare:

«Stere, eroul în muncă
Privirea-n cuptor și-o aruncă:

Hei fraților, e gata oțelul
Devreme, c-așa ni-e felul.

Echipa ca valul
Își toarnă metalul;
Râde Vlad Gorunul
Îndreptându-și pumnul:
Hei, cum stai cu șarja?
Am strâns-o cu maja.

Brigada lui Berechet
Timpul l-a luat în piept
Tinerețea și-o îndeamnă
Munca-n zâmbet și-o înseamnă
Și-și căleşte faptele,
Gândurile, coatele,
La cuptorul de topit
Unde șarja a-nflorit
Roșie ca gândurile
Fierbinte ca inimile...»
etc., etc.

Arătându-l *numai* în ipostaza sa de biruitor al forțelor naturii sau al mașinii, scriitoarea în loc să individualizeze, realiza un om nou cu atribute generale, negrăitoare. Altul trebuia să fie procedeul utilizat de poetă în prezentarea lui Berechet, Stere sau Vlad Gorunul. Suzana Delciu trebuia să caute și să înfățișeze motivele, cauzele, procedeele din pricina cărora sau prin care omul nou izbutește să iasă învingător în munca sa, procesul de afirmare al noii conștiințe care-l caracterizează: *conștiința socialistă*. Este cazul să ne întrebăm însă, din ce pricini poeta n-a reușit să ne înfățișeze lucrul acesta.

Suzana Delciu ignorează, asemenea altor poeți de altfel, că fiecare fenomen, fiecare fapt, fiecare eveniment, în afara desfășurării exterioare, își are și dialectica sa interioară. Lăsându-se izbit de faptele aparente, de generalități, poetul riscă să aplice realității o viziune statică, neconformă prin însăși maniera sa cu viziunea cea justă. Lucrurile trebuie privite în mișcare, în dinamismul lor interior. Omul ca atare, acțiunile lui, totul, trebuie privit tocmai sub acest aspect. Realitatea îmbracă o seamă de aspecte foarte variate. Fiecare lucru își are particularitatea sa, element caracteristic ce oglindește generalul. Fenomenul în mișcare, omul în acțiune, trebuie privite tocmai prin prisma acestui particular. Dar omul în acțiune trebuie privit, – în egală măsură – și în relațiile pe care le are cu semenii, cu faptele, cu evenimentele și *mai ales* în formele în care se manifestă caracteristicile noi pe care le câștigă zi de zi.

Acum poetul riscă să creeze poeme și figuri standardizate, care nu mai pot emoționa pe nimeni. În cântarea omului nou, scriitorul este dator să-și privească, așadar, eroul în adâncime, să-i descopere resorturile cele mai profunde, să-i intuiască procesele lăuntrice și să-l definească în raporturile pe care le are cu alte fenomene, cu alte elemente, în atitudinea pe care o are față de viață. Numai în felul acesta vom avea icoana literară a omului adevărat. Unii poeți se feresc însă de asemenea eforturi. Faptul ultim al unui îndelungat proces interior este mai ușor de captat, cum și rezultatele finale ale unui șir lung de acțiuni sunt mai ușor de înregistrat. E mai simplă, de asemenea, zăgrăvirea omului ca individ izolat, desprins de evenimente, de fapte și de relațiile determinante care îl împing înainte. Mergând însă pe linia minimei rezistențe, astfel de scriitori nu pot crea decât versuri lipsite de forță, de convingere, de adâncime. Actul poetic se consumă pentru ei într-un entuziasm de suprafață. Ei figurează în proporții gigantice pe om, în linii de supraom. (Vezi spre exemplu poezia *Sondorul* publicată de George Dan în volumul *Bună dimineața*). Entuziasmul cu care acesta este cântat nu se justifică însă decât pe calea unui raționament speculativ ale cărui premise sunt cu totul absente în poezie. Poemul citat al Suzanei Delciu – și multe alte poeme pe care nu le mai amintim – poartă pecetea unui asemenea entuziasm facil. Dacă în anii care au urmat eliberării noastre de sub jugul fascist o asemenea poezie putea fi, într-un fel, motivată prin nefamiliarizarea suficientă cu noile realități, – astăzi ea nu mai găsește justificare. Pentru că, realitățile noi, pline de conținut nou, implică o realizare artistică îmbogățită de imagini, de idei, izvorâte din faptul cel mai viu, mai concret, mai grăitor. și acest concret trebuie să apară viguros în poezie. Înfrățind omul nou, poetul nu va mai apela atunci la formulele generale, nu-l va mai zăgrăvi în datele finale ale unui proces de transformare necunoscut cititorului, ci îi va sesiza detaliile sufletești particulare. Evoluția psihologică a fiecăruia dintre oamenii noi a urmat o traiectorie proprie fiecărui individ luat în parte. A schematiza, a simplifica această evoluție înseamnă a frustra realitatea de ceea ce are ea mai caracteristic: dialectica proprie a fiecărui fenomen. A spune că Partidul sau realitățile noi din țara noastră au determinat o cotitură hotărâtoare în viața cuiva este un lucru foarte adevărat. Dar poezia, nu trebuie să spună acest lucru la modul general, ca un simplu anunț, ca o simplă formulă, să spună acest lucru la modul general, ca un simplu anunț, ca o simplă formulă, ci să-l surprindă în elementele lui vii, revelatoare, adânci. Poetul lucrând cu material sensibil, trebuie să selecționeze concret, bunăoară, prin ce anume și cum Partidul sau realitățile noi au contribuit la această prefacere psihologică. Scriitorul trebuie să comunice ceva din experiența particulară a fiecărui erou în ceea ce are ea tipic; pentru ca, aprofundând-o, noi să putem desprinde dintr-însa un imbold în munca noastră și un exemplu de corectare a deficiențelor comune nouă și personajului cântat. Poezia trebuie, apoi, să precizeze tot atât de concret nu numai atât poziția față de evenimente a omului nou, cât și răsunetul pe care acestea le au în sufletul și acțiunile lui.

Poeții noștri au încercat să iasă din generalități, din date vagi și au căutat să individualizeze, în poemele lor, figura omului nou. Dar felul cum ei înțeleg această individualizare pune în lumină și gradul în care ei cunosc viața îndeaproape, dar și măsura în care ei întrebuințează dialectica materialistă în cunoașterea vieții, a realității. Pentru unii dintre scriitorii noștri individualizarea a însemnat precizarea profesiunii omului cântat: strungar, țesătoare, ostaș, mecanic, intelectual etc. «Concretizând» astfel omul nou, poeții n-au reușit încă să ne ofere o imagine justă a muncitorului antrenat într-o anumită meserie. Profesiunea ajunge astfel să fie, pe nedrept, singura notă distinctivă a unui om nou de alt om nou, a unui om nou de unul vechi. Pentru alți scriitori, individualizarea a fost înțeleasă drept o localizare în spațiu sau în timp a unei acțiuni, ca depășirea normelor, sau a unui fapt caracteristic noii atitudini față de muncă și față de producție, cum ar fi, de pildă, întrecerea socialistă. Poemul citat, al Suzanei Delciu, este caracteristic și din punctul acesta de vedere. Faptele pe care le localizează poeta în uzinele Reșița nu au, în afara unor foarte vagi indicații de decor, nimic din seva specifică a locurilor și împrejurărilor cântate. Iar oamenii – definiți mai mult prin titlul lor profesional decât prin acțiunile pe care le trăiesc – sunt din pricina aceasta ruși de realitate și asimilați – în parte – cu mașina. Figurile prinse de poetă în această baladă nu izbutesc de aceea să dea impresia unor chipuri luate din viață. Dezumanizându-le, Suzana Delciu le priva de trăsături spirituale pe care în realitate, fiecare dintre ele le are și le manifestă. Procedul de a înfățișa astfel eroii, asemenea datelor comune, *clișeu*, pe care poeta le încorporează în poezia sa, poartă amprenta *schematismului*.

Schematismul, de altfel, constituie pentru poeții noștri un pericol asemănător celui pe care în constituie pentru prozatori sau dramaturgi. În zugrăvirea omului nou, poeții sunt amenințați la tot pasul de această «boală a copilăriei literaturii» cum o numește C. A. Fedin. În poezie, schematismul nu-și mărginește însă roadele la simpla perpetuare mecanică și superficială de situații, de motive, de analize, de atitudini și nici nu se limitează numai la probleme de compoziție. Scriitorul amenințat de schematism poate aluneca foarte ușor pe linia formalismului, a stilului declamativ, găunos, a frazelor de umplutură care, prin sonoritatea lor, sunt menite să mascheze lipsa de conținut. Scuturând florile imagistice, poezia rămâne goală. Modei acesteia îi sunt caracteristice foarte adesea, cuvintele mari, frazele grandilocvente, hiperbolizările, care denaturează figura omului nou și o asimilează, fals, aceleia a eroilor văzuți ca supraoameni. Poezia *Sondorul* a lui Gheorghe Dan este elocventă. Iată cum descrie poetul pe muncitorul petrolist:

«Sondorule pașnic, sondorule uriaș,
tu ești vânătorul de balene destoinic
Și corabia ta pescărească, gigantică,

e Valea Prahovei cu care tu navighezi
pe negrele, moartele mări subterane.
Sondorule cu umeri largi și pumni groși,
tu zvârli harponul de trei mii de-oca,
(harponul cu sfredel ce-i zici pistangă)
tu zvârli harpoanele sondelor negre
în planeta noastră – balenă albastră
înotând între Soarele cu dinți de rechin
Și-ntre bubosul Lunei calcan de aur –
tu zvârli undița de trei mii de-oca
în străfunduri de straturi de lut și gaze,
adânc în răunchii balenelor de țitei.
Sondorule pașnic, sondorule uriaș,
pumnul tău mânuie mașinile granic
cu fălci și dinți de roată dințată;
pompa icnește mustața-i de abur
Și-n zece cazane lungi flăcări duduie.
Manometre cu albul ochilor vast
Și lungi pupile de ace albastre
pândesc, clipesc: drilometrele tremură.

.....
aurul negru, sângele-atâtor măceluri
îl vreau pompat prin mii de tuneluri
în corpul Pământului, prin mădulare,
să-nviorizeze livide, sărace popoare,
ce n-au în geam decât feștile de seu –
Și eu sondorul, la-ntrecere cu Dumnezeu,
spațiului, chioambă,
cu tot Pământul arzând ca o lampă
sub sticla cerului uriaș, orbitor – ».

Poetul uită că oamenii noi nu se recrutează dintre eroii «exceptionali» ai baladelor romantice, așa după cum ignorează de asemenea că noutatea omului nou nu constă în forța extraordinară pe care o are în pumni, ci în energiile creatoare de care dă dovadă în acțiunile sale, de conștiința socialistă care-l caracterizează. George Dan trebuia să redea sentimentele acestui om, să le reflecte în ceea ce au ele mai specific, alegând formele particulare sub care se manifestă și trăiesc ele. Scriind așa cum a scris, poetul se detașează de realitate, evadează din viața propriu zisă și ancorează în formule ditirambice, retorice, străine în întregime adevăratului om nou.

Omul nou, omul adevărat, nu poate fi redat bine de către poet, decât atunci când acesta cunoaște temeinic viața și legile ei de dezvoltare. Studiind

atent realitatea, scriitorul își poate da seama că elementul nou nu se definește ca atare decât în contrast, în luptă, în comparație cu elementul vechi. Cu totul alta este atitudinea omului nou față de viață, față de evenimente, față de fenomene, față de muncă, față de semenii săi, și cu totul alta atitudinea omului vechi. Încercând să sintetizăm trăsăturile omului nou, așa cum apar ele în literatura sovietică, ajungem la concluzia că noul tip uman, tipul bolșevicului, este dotat cu calități multilaterale. Iată câteva din trăsăturile umane puse în lumină de către operele beletristice sovietice: credința în victorie, fermitatea și intransigența partinică, avântul revoluționar, curajul, voința nezdruccinată, dârzenia, optimismul creator, legătura permanentă cu masele, cu colectivul, patriotismul neînfrânt, încrederea nestrămutată în viitor, rara distincție sufletească, atitudinea socialistă față de muncă, atitudinea demnă față de femeie, lupta pasionată și neînduplecată pentru cauza muncitorească, abnegația, ura pătimașă față de dușmanii socialismului, setea de cunoaștere, conștiința comunistă, capacitatea de a visa etc. ...

Fără îndoială că tipul omului nou, așa cum există el în țara noastră, încă nu întrunește calitățile acestea în măsura în care ele sunt întruchipate în oamenii sovietici. Acumularea calităților noi, înfrângerea vechii mentalități, dezvoltarea părților pozitive care există în fizionomia spirituală a oamenilor muncii din țara noastră, sunt aspecte ce progresează în ritmul în care evoluează și practica construirii socialismului. Scriitorii noștri sunt datori, ca *ingineri ai sufletului omenesc*, nu să înregistreze birocratic, ca niște aparate bine puse la punct, apariția unei noi trăsături caracteristice noului tip uman. Ei sunt datori să oglindească în operele lor însuși procesul de dezvoltare a acestui om nou. Arătându-l într-o asemenea ipostază, poetul trebuie să descifreze calea pe care se va îndrepta în viitor acest om, calitățile care, acum în germene, se vor impune în mod inevitabil, ajungând predominante. Scriitorul este dator așadar, ca și în zugrăvirea omului nou, să traducă în fapt dictonul maiakovskian: «O poezie trebuie să fie înaintea vieții cu cel puțin o oră».

Evoluția spirituală a omului se desfășoară în strânsă legătură cu procesul de producție la care el ia parte, dar se efectuează în funcție de lecturile asupra cărora meditează, în funcție de pildele pe care tovarășii săi de muncă i le furnizează, sub acțiunea transformatoare a colectivului, în funcție – la urma urmei – de toate condițiile pe care le determină construirea socialismului și complexul sistem de ecuație, de creștere și călire, care izvorăște din politica, din acțiunea conducătoare a Partidului. Poetul, prozatorul sau dramaturgul epocii noastre trebuie să sesizeze *ce anume* a favorizat sau pricinuit înnoirea spirituală a omului, *ce anume* a determinat îmbogățirea sa cu trăsături sufletești superioare. Arătându-l pe omul nou în clipele în care luptă pentru câștigarea unei întreceri socialiste, trebuie dezvăluit cu putere resortul intim care face din efortul acestui om un efort *conștient*, angajat deschis și deplin în construirea socialismului, în apărarea păcii. Tov. Stalin arăta că «Lucrul cel

mai minunat în întrecere este că ea produce o răsturnare radicală în concepțiile oamenilor asupra muncii, deoarece ea transformă munca de jug greu cum era considerată înainte, într-o chestiune de onoare, într-o chestiune de glorie, într-o chestiune de vitejie și eroism». Iar tov. Molotov, într-unul din discursurile sale, precizează: «fizionomia morală a oamenilor sovietici din prezent apare înainte de toate în atitudinea lor conștientă față de muncă, considerată de ei drept o chestiune de importanță socială». Suzana Delciu în poemul amintit, sau Dragoș Vicol în *Pușcături pentru primul Plan Cincinal* («Flacăra», nr. 33 din 19. VIII.1950) prind oamenii în întrecere socialistă; dar zugrăvirea lor se pierde în efuziuni formale ce depărtează pe cititor de scopul pe care l-au urmărit poezii. Scriitorii sunt datori, așadar, să adâncească temele pe care și le aleg și să le reliefeze puternic conținutul lor esențial. și ceea ce este de asemenea important în zugrăvirea omului nou nu sunt numai gesturile, mecanismul exterior cu care reușește el să doboare norma, să supună mașina sau să înfrângă natura. Poposind asupra acestora, poetul alunecă repede spre înfățișarea datelor secundare, spre concentrarea interesului cititorului asupra acestora, adesea spre naturalism sau schematism. Arătându-l pe omul nou ca stăpân al naturii sau al mașinii, poezii sunt ispitiți adesea să acorde imaginii spirituale a omului și conștiinței sale socialiste mai puțină importanță decât naturii și mașinii însăși. Poemul citat al lui George Dan este caracteristic și din punctul acesta de vedere. Faptul constituie o greșală, pentru că, așa cum sublinia C. Simonov la al doilea congres al scriitorilor din Bielorusia, «nicio descriere tehnologică oricât de detaliată a procesului de producție, nici cunoașterea tehnicii de producție, nu vor evita scriitorului eșecul, dacă nu-și impune să rezolve problema cea mai importantă: să înfățișeze, în toată complexitatea și măreția ei, imaginea spirituală a omului sovietic actual». și, adaugă Simonov: «Dacă nu va înțelege ceea ce este imaginea spirituală, dacă nu va arăta largimea orizontului, măreția lui, nu e posibil să arate nici ceea ce a înfăptuit. Ca să poți arăta imaginea spirituală a omului sovietic, trebuie să te ridici la o mare înălțime, să-ți imaginezi multe, să confrunți multe, unele cu altele, să le chibzuiești și să le simți profund». și C. A. Fedin, vorbind la consfătuirea avută cu scriitorii clujeni, accentua că între scriitor și între erou nu trebuie să existe bariere, prăpastii de netrecut. Poetul, romancierul, dramaturgul, să se identifice cu personajul său, să trăiască împreună cu el, să fie revoluționar și el ca și eroul său pozitiv. Poetul nu va zugrăvi așa dar pe omul nou, ca pe ceva străin sieși, nici nu-l va privi cu ochii ipocriți ai umanitaristului burghez. Viziunea sa trebuie să fie partinică, neșovăitoare. Pătrunzând în sufletul personajului său, poetul este dator să surprindă, acolo, lupta dintre vechi și nou, drumul pe care se îndreaptă evoluția spirituală a omului nou. Poetul trebuie să prindă în versurile sale capacitatea intensă de a visa cu care este înzestrat noul tip uman și trăsăturile constructive care caracterizează visul omului nou. Un reușit exemplu oferă, pe linia aceasta, poemul lui Dan Deșliu, *Lazăr de la Rusca*,

unde eroul – activist de Partid – visează mereu la ziua de mâine în care exploatarea va fi complet desființată:

«Lazăr cântă-n glas de strună
calea nouă, viața bună:
soare-n suflet, și-n ogoare
țărănimii truditoare,
celor harnici fericire
Și chiaburilor pieire.
Vorba, struna zări deschid
luminate de Partid:
Din măruntele ogoare
să-ntărim ogorul mare!
În dreptate să muncim
Și cu țara să-nflorim! etc».

Asupra proceselor sufletești pe care le trăiește omul nou s-au oprit câțiva dintre poeții noștri. Printre cele mai reușite poeme de acest fel vom nota *Tovarășul Matei a primit «Ordinul Muncii»*, publicat de Veronica Porumbacu într-unul din numerele din 1949 ale «Vieții românești» și *Balada despre Barta Iosif și ortacii săi* de A. E. Baconsky, inserată în coloanele «Scânteii» (nr. 1781) din 10 Iulie 1950. Veronica Porumbacu reliefează de-a-lungul întinsului său poem imaginea muncitorului Matei care, în pofida tinereții sale, a glumelor și a neîncrederii tovarășilor săi de secție, a reușit să aducă o inovație importantă pentru uzina unde lucra el. În urmărirea procesului sufletească-l aduce pe Matei până la inovație, poeta întreprinde reușite și minuțioase analize. Transformarea sufletească a lui Matei nu este privită însă în sine; ea este urmărită de scriitoare în strânsă dependență de realitatea înconjurătoare, de procesul muncii, de acțiunile în care este antrenat eroul. Ea este zugrăvită nu într-un proces introspectiv, ci în formele în care se manifestă ea exterior. Poeta arată în imagini izbutite adâncă frământare psihică pe care eroul său o trăiește în zilele care preced inovația și subliniază cu fiecare prilej trăsăturile de caracter noi care se adaugă sau se dezvoltă în fizionomia spirituală a lui Matei. Sunt puse în lumină astfel – în versuri plastice – dragostea de muncă, de uzină, conștiința proprietății colective, perseverența, încrederea în Partid, setea de a cunoaște, de a învăța etc. și, în cele din urmă, rod al educației pe care i-a dat-o Partidul, Matei ajunge să fie conștient că «Medalia Muncii» primită de el pentru inovație, se datorește nu numai unui efort individual, ci Partidului și tovarășilor săi de secție, care l-au ajutat..

Tot în procesul său de devenire îl prinde pe omul nou și A. E. Baconsky în poemul amintit. Barta era inițial cizmar. Drumul său spre o nouă carieră este dublat însă de un însemnat proces de limpezire ideologică și politică. Evoluția

aceasta apare determinată și întărită de îndemnuri intime și de îndemnuri venite din afară, de la persoane mai ridicate decât el din punct de vedere ideologic. Cel dintâi îndemn vine, în timpul războiului, de la ostașul sovietic, Nicolai Egorovici, care-i povestește despre viața minerilor sovietici din Urali. Cuvintele omului sovietic nu rămân fără ecou în sufletul lui Barta. Ulterior, viața nouă care se înfiripa la noi în țară îi dă noi îndemnuri. Apropiindu-se de mină, cizmarul se aude chemat și de minerii înnegriți de cărbune. Dar drumul lui Barta nu este rectiliniu. Poveștile unui minier codaș, Nică, îl pun pe gânduri. Îndoiala îl frământă, lupta dintre nou și rădăcinile puternice ale mentalității vechi se desfășoară viu. Cizmarul va ieși însă din impas cerând sfatul Partidului. Cuvintele pe care i le spune secretarul organizației locale și bătrânul miner Jiga-baci sunt pentru el edificatoare. și, în curând, Barta va coborî în mină. Poetul subliniază apoi, nu atât evoluția profesională a eroului care – muncind fără preget – ajunge șef de echipă, cât etapele pe care Barta le înregistrează în procesul său de înnoire spirituală. Procesul este tot timpul urmărit în acțiunile și manifestările eroului. Se reliefează astfel rolul însemnat pe care-l are în făurirea omului nou contactul acestuia cu cartea profesională, dar mai ales cu învățătura marxist-leninistă, cu operele tovarășului Stalin. Baconsky semnalează în poemul său o seamă de trăsături superioare care se dezvoltă în omul nou. Iată una dintre ele, care a fost – în general – prea puțin cântată de poeții noștri: atitudinea omului nou față de tovarășii săi de muncă. Barta, ajuns miner fruntaș, doborâtor de norme, nu este egoist; el nu păstrează pentru sine secretul succeselor sale. Ortacii săi de echipă sunt cei dintâi care, antrenați în muncă alături de el, sunt învățați de către Barta arta de a da cărbune cât mai mult:

«Trec cocorii-n rânduri resfirate,
Crește iarba-n munți și crește-n văi
Tot mai mult în galerii străbate
Barta Iosif și ortacii săi.

Zi de zi își fac ei socoteală
Cum se poate Planul depăși.
Toate câte le-nvățase-n școală
Barta la ortaci le-mpărtăși».

Dar munca omului nou este plină de sensuri care dovedesc ridicarea nivelului său politic. El știe că efortul pe care-l depune acum nu se măsoară în pungi cu bani destinate să umple safe-urile bancherilor. Omul nou este conștient că munca sa este o verigă însemnată în frontul păcii, în consolidarea lagărului socialist. El își dă seama apoi că îndeplinirea înainte de termen a Planului de Stat este o grea lovitură dată celor care vor război. Bucuria lui Barta și a ortacilor săi este nemărginită atunci când se anunță că Planul a fost

depășit și că – în plină vară 1950 – minerii din echipa aceasta lucrează în contul lui Ianuarie 1951:

«Zace timpu-n calendar, prin file
Și privește parcă umilit
În cinci luni și treisprezece zile
Planul de un an e împlinit.

Și minerii mâna-și strâng fierbinte
- Anul nou e astăzi pentru noi:
La mulți ani! Tovarăși, înainte!

.....

Gem ațâțătorii la război.

Când noi dăm cărbune, țara crește,
Ne așteaptă trai îmbelșugat
Și armata păcii se-ntărește
Și se teme dușmanul spurcat».

Dar în momentele succesului deplin, Barta Iosif rămâne

«Pradă unei tainice chemări
Prin cărbune ochiul său privește
Pătrunzând ascunse depărtări.

Dar un gând în suflet se ivise
Ce fiori îi scaldă val cu val
- Nicolai Egorîci îi zâmbise
Undeva-ntr-o mină din Ural».

A.E. Baconsky reușește astfel să ne sugereze plastic legătura intimă care există între făurirea omului nou în țara noastră și existența omului nou în țara Socialismului. În *Balada despre Barta Iosif și ortacii săi* sunt concentrate o seamă dintre trăsăturile pe care poeții noștri le-au descifrat în fizionomia spirituală a omului nou care se formează în țara noastră. În operele scriitorilor noștri aceste trăsături și multe altele pe care nu le mai amintim, sunt surprinse cele mai adesea izolat, fragmentar.

Dar fără îndoială, omul nou își găsește de obicei cea mai fericită, cea mai convingătoare întruchipare, mai ales atunci când este cântat, nu izolat, ci în complexul uneia din temele actualității, atunci când poeții au prilejul să scoată în lumină legătura dialectică ce există între procesul de formare a noului

tip de individ și evenimente, fenomene, relații, muncă. Mănuitorii condeiului au subliniat astfel în versurile lor legătura strânsă care există între procesul de făurire a profilului moral al omului nou și experiența sa de militant, de exploatat, de cititor asiduu al cărților marxist-leniniste etc. De asemenea au definit direct sau indirect însemnătatea pe care o are pentru transformarea sufletească a omului nou imboldul dat de pilda vieții tov. Stalin sau de realizările din Uniunea Sovietică sau de la noi. Dintre numeroasele poezii închinatelor asemenea subiecte ne vom opri asupra uneia singure: *Reșița cântă slavă lui Stalin* scrisă de către Dan Deșliu cu ocazia lui 21 Decembrie 1949. Poetul înfățișează în poemul acesta mai multe tipuri de oameni noi. Vom reține numai figura lui Toma Berbec, mecanic de la „reparații”. El scrie răvaș tovarășului Stalin și-i mulțumește că «ne-a scos din dureri/ și-a gonit hitleriștii din țară/ și-am lepădat din cârcă burjuii și moșierii/ și-am cunoscut adică censeamnă primăvară...». Dan Deșliu nu mai continuă însă cu enumerarea faptelor generale. El concretizează ajutorul dat de Uniunea Sovietică și de tov. Stalin, într-un caz particular deosebit de semnificativ, nu numai pentru acțiunea, ca atare, întreprinsă de marea noastră vecină, ci și pentru procesul de formare a omului nou. Iată versurile:

«Și mai cu seamă tare-ți mulțumim
de un tovarăș inginer Stepan
ce l-ai trimis aicea din Cuzneț
să ne-nvețe multe ce râvneam!
Și dacă dânsul lămuritu-ne-a
de multe câte nu le dam de rost,
am vrut și eu să izbutesc ceva,
Și-acu să vezi povestea cum a fost:
veneau pe-aici motoare chip și soi,
de tancuri, de mașini, de aeroplan...
Mai toate le zvârleam de pe la noi,
c-așa zicea un fost tehnician...
Plângea în mine inima de jale!...
Până-ntr-o zi m-a furnicat un zor
Și-o râvnă – că adică din mardale
să meșteresc un soi de compresor.
Tovarășul Stepan de la Cuzneț
m-a sprijinit vârtos... ș-acum, iată,
să-ți scris scrisoarea asta îndrăznesc
vestindu-ți izbândirea minunată!».

Fără a sublinia în mod ostentativ transformarea psihologică a muncitorului Berbec, suferită sub influența contactului cu un om sovietic, poezia ne

sugerează totuși, prin date sensibile de o simplitate cuceritoare, apariția unor trăsături umane noi, caracteristice unui om cu totul nou: *inovatorul*.

*

Profilul moral al omului nou, în orice stadiu s-ar găsi, este foarte complex. și adesea el se definește pregnant în relațiile sale sentimentale, în atitudinea pe care o are față de familie, față de copii, față de soție. Poeții noștri au abordat mai rar asemenea subiecte. Uneori străduința lor s-a dovedit a fi zadarnică, alteori eforturile lor au fost încununate de succes. Printre poemele care însemnează, sub raportul ogîndirii vieții sentimentale a omului nou, un exemplu pozitiv de realizare artistică, vom aminti *Cântec (de spus cu o armonică)* de Veronica Porumbacu și *Tânăra Savantă* («Almanahul literar» Nr. 2-3) de Aurel Gurghianu. Nu tot același lucru îl putem spune despre poezia intitulată *Ilenuța Milițiană*, publicată de Eugen Frunză în «Flacăra», Nr. 36 din 9 Septembrie 1950. Din punctul de vedere al zugrăvirii sentimentelor de dragoste ale unui om nou, poemul acesta nu poate fi dat drept exemplu. Pentru că el notează mai degrabă datele exterioare, pitorești, ale cadrului și schițează doar portretul exterior al milițianei. Expresia sentimentului Ilenuței – ceea ce ar fi fost mai interesant de redat – este ștearsă și suplinită de versuri care spun doar generalități:

«Lasă, bade, nu te-apropii
Bade-al meu fruntaş
Nu degeaba-mi umblă ochii
Strajă pe oraș».

sau

«Bade, bade, ți-i de șagă
Dar eu am un rost,
Pentru viața noastră dragă
Stau de strajă-n post.»

Prin tonul adoptat de poet, prin viziunea ușor caricaturală a femeii-milițian, poezia nu servește tipul omului nou și aruncă un ușor vâl de neseriozitate peste sentimentele de dragoste ale acestuia. Citind poemul lui Frunză ne dăm seama că ceea ce amenință și poezia închinată iubirii este sentimentalismul facil, dulceag, idilismul. Cultivându-le, poeții sunt primejduiți să se rupă de realitate, să trăiască mai mult în nori decât pe pământ, mai mult departe de viață decât în sânul ei. «Arta noastră, spunea Maxim Gorki, trebuie să se ridice deasupra realității și să-l ridice și pe om deasupra ei, fără

să-l separe de ea». Rupându-se de realitate poezii sunt amenințați să revină la versurile care celebrău – în anii trecuți – entuziasmul gol, viața trandafirică, eroii supraomeni.

*

În opera de construire a socialismului, omul nou se definește mai ales prin atitudinea intransigentă pe care o are el față de dușmanul de clasă, intern sau extern. Scriitorii noștri – mai ales prozatorii – au dat o seamă de lucrări care oglindesc atitudinea fermă, pe care noul tip uman, activistul de Partid, comunistul, o are față de burghez, moșier, chiabur. În poezia noastră actuală cea mai strălucită pildă o constituie în sensul acesta, balada lui Dan Deșliu: *Lazăr de la Rusca*. Sunt subliniate în poemul acesta, cu o putere de pătrundere remarcabilă, dragostea de progres, atașamentul față de Partid și Uniunea Sovietică, patriotismul înflăcărat cu care este dotat Lazăr Cernescu, și – mai ales – ura pătimășă pe care o poartă el chiaburilor. Personajul este înfăptuit astfel în toată complexitatea sa. Poetului nu-i scapă nimic din ceea ce ar fi putut caracteriza integral dragostea nemăsurată de viață și de oameni a eroului său, dar nici viziunea societății de mâine în care nu vor mai exista chiaburi care să lovească pe la spate în oamenii muncii și în conducătorii acestora. Caracterul minunat al acestui om iese în evidență desenându-se în raport cu caracterul monstruos al reprezentanților vechii lumi, al chiaburilor. Pe linia unui asemenea procedeu, Dan Deșliu înregistrează un succes evident pentru că reușește să-și prezinte eroii în conflicte sociale, fără a nota numai datele generale ale acestor conflicte și fără să evite zăgrăvirea proceselor variate ale diferitelor personaje. Poetul pătrunde în miezul lucrurilor și-și trage seva poetică din însăși resursele spirituale intime ale oamenilor înfățișați. Eroii izbutesc astfel să ajungă realizați, veridici cu mijloacele pe care i le oferă poetului metoda realismului socialist. Prin fiecare imagine a sa, poemul ne arată că oameni noi ca Lazăr de la Rusca sunt figuri tipice pentru clasa muncitoare și pentru Partidul ei de avangardă.

*

Analizând cele câteva poeme aduse în discuție de articolul de față, am subliniat o seamă de pericole ce amenință poezia omului nou: viziunea statică a eroului, schematismul, naturalismul, formalismul și stilul declamativ, umanitarismul burghez și idilismul. Pericolele acestea pot fi evitate numai dacă poetul este permanent înarmat cu principialitatea comunistă, cu viziunea dialectică a fenomenelor și cunoașterea vieții în resursele ei cele mai intime și mai variate. Cunoscând toate acestea, scriitorul trebuie să sesizeze încontinuu că problema omului nou nu este o problemă aparte, ruptă de problemele

generale ale poeziei și de temele diverse pe care viața le pune la îndemână poetului. Omul nou este însăși cheia eficienței literaturii, însăși esența acesteia, însăși garanția forței sale educative, mobilizatoare. Literatura sovietică este, și pe linia aceasta, un puternic exemplu pentru scriitorii noștri.

Numai sesizând în orice fapt narat, în orice eveniment cântat, în orice sentiment redat, prezența acestui *nou*, a acestui element înaintat, existența sa ca factor-motor al progresului, numai zugerând cu forță asemenea oameni, născuți în focul revoluției înnoitoare, oferind cititorului chipuri neuitate, modele de viață, de eroism, de înaltă umanitate, scriitorul poate îndeplini marea sarcină pe care realismul socialist o trasează creatorilor, aceea de a contribui la construcția de noi conștiințe, de noi și noi eroi, de a fi „ingineri ai sufletelor omenești”.

INDEX DE NUME

- Aderca, F., 240
 Adrian, Victor, 77, 151
 Agavriloaiei, Gh., 16, 51, 55, 222, 261
 Aizicovici, Efraim, 152
 Ajaev, V., 69, 72, 253, 256, 282
 Albu, M., 271, 288
 Aldan Moise, Iosif, 250, 275
 Alecsandri, Vasile, 105, 106, 185, 187, 196, 205, 328
 Alexandrescu, Grigore, 57, 232, 318
 Alexandrescu, Sică, 255
 Alexandrov, G. F., 155
 Alexandru, Percu, 53
 Alfred, Mendelsohn, 8
 Almaş, Dumitru, 102, 128, 156
 Alterescu, Simion, 76, 95, 121
 Amado, Jorge, 33, 56, 100, 103, 124, 238, 271, 298, 302, 304
 Anca, Al., 53
 Andricu, M., 34, 295
 Andrieş, A., 271
 Andriţoiu, Al., 276, 288, 290, 300, 327
 Andronescu Caraioan, P., 242, 243, 295
 Anghel, Ion, 248, 261
 Anghelescu, Mircea, 133
 Angheluţă, Didina, 260
 Anicicov, N. N., 141
 Anisimov, I., 327
 Antogolschi, P., 147
 Antonescu, Mihai, 83
 Antoniu, Costache, 133
 Apostol, Gh., 317
 Apostol, Pavel, 18, 39, 63, 263
 Aragon, Louis, 28, 78, 97
 Aramă, Horia, 269, 314
 Archip, Ticu, 25, 136, 210
 Arghezi, Tudor, 166, 192, 240
 Aron, Marton, 90
 Aronovici, Mihail, 257
 Arsene, Maria, 48
 Asztalos, I., 231
 Atanasie, Joja, 8
 Auezov, Muhtar, 72
 Augustin, F., 231
 Baba, Corneliu, 313
 Babaevski, Simion, 72, 282, 316
 Bacalbaşa, Anton, 40, 153, 287, 328
 Baconsky, A. E., 10, 14, 18, 25, 43, 52, 63, 67, 69, 70, 81, 87, 88, 89, 95, 97, 99, 108, 126, 129, 131, 144, 155, 231, 235, 245, 248, 256, 263, 269, 272, 286, 289, 290, 298, 300, 305, 307, 316, 390, 392
 Bagdasar, N., 365
 Bâkov, K. M., 314, 316
 Balabanovici, E. Z., 150
 Balea, I., 32
 Balmuş, Matilda, 48
 Balmuş, P., 257
 Baltazar, Camil, 61, 80, 99
 Balzac, H. de, 15, 25, 84, 96, 305, 319
 Bancic, Olga, 48
 Banu, Ion, 23, 382

- Banuș, Maria, 17, 20, 27, 28, 34,
 37, 41, 44, 46, 47, 53, 54, 58, 60,
 62, 66, 76, 80, 86, 91, 92, 99,
 113, 115, 118, 122, 126, 131,
 133, 135, 137, 144, 145, 147,
 148, 149, 152, 157, 159, 162,
 222, 223, 227, 238, 240, 244,
 249, 256, 259, 260, 267, 269,
 270, 272, 274, 278, 279, 284,
 286, 287, 289, 292, 293, 298,
 305, 307, 308, 308, 309, 311,
 312, 313, 317, 320, 323, 327
 Baranga, Aurel., 26, 35, 37, 75, 94,
 102, 103, 108, 115, 153, 162,
 230, 233, 251, 255, 262, 284,
 285, 313
 Baraski, Constantin, 310, 312, 313
 Barault, Jean Louis, 88
 Baraz, Mihail, 278
 Barba, V., 269
 Barbu, Andrei, 232
 Barbu, Eugen, 42, 77
 Barbu, Ion, 240, 264
 Barbu, J., 124
 Barbusse, Henri, 72
 Bârlădeanu, Victor, 113, 253, 263
 Bârlogeanu, Nelu, 294
 Bârna, Vlaicu, 25, 61, 115, 117,
 127, 141, 258, 271, 296
 Baronzi, G., 269
 Bârseanu, Ada, 48
 Bartfeld, Gherta, 260
 Bârzan, Oprea, 105
 Basarabeanu, Vornic, 7, 61
 Bartfeld, Gherta, 260
 Bădărașu, Eugen, 8, 138
 Băicoianu, Zoe, 310
 Bălcescu, Nicolae, 7, 23, 36, 42, 58,
 68, 71, 72, 81, 85, 92, 103, 153,
 165, 178, 201, 284, 312, 322,
 372, 376
 Băleanu, Andrei, 11, 147
 Băltățeanu, N., 255
 Bănciulescu, Victor, 13
 Bănuțescu, Ștefan, 22, 140, 156
 Bănuță, Ion, 36, 61, 66, 78, 80, 99,
 115, 151, 159, 268, 298, 308,
 314
 Bărbulescu, D., 352, 354
 Bărbulescu, N., 81
 Bătrânu, Matei, 327
 Beate, Fredanov, 8
 Beauvoir, Simone de, 87
 Becher, Iohanes, 235
 Bednai, Demian, 137
 Beldiceanu, N., 287
 Belea, Corneliu, 342
 Belinski, V.G., 124
 Benador, Ury, 13, 66, 102, 264, 308
 Benedek, Eva, 288
 Beniuc, Mihai, 25, 26, 27, 28, 29,
 30, 31, 34, 43, 50, 54, 58, 61, 63,
 66, 69, 70, 73, 77, 78, 79, 83, 84,
 86, 92, 95, 97, 99, 102, 108, 109,
 111, 113, 115, 117, 118, 129,
 131, 135, 141, 157, 159, 185,
 218, 223, 229, 239, 242, 244,
 256, 260, 261, 268, 289, 294,
 295, 305, 306, 307, 308, 311,
 313, 314, 316
 Berg, I., 35
 Bistriceanu, Nichita, 223, 251
 Bivel, Paul, 49
 Blaga, Lucian, 240
 Bociort, F. I., 114, 116, 121, 131,
 131, 139, 262, 278, 315
 Bogdan, Avram, 276
 Bogza, Geo, 21, 27, 28, 43, 60, 61,
 63, 98, 101, 108, 112, 124, 145,
 155, 157, 158, 170, 236, 246,
 260, 262, 264, 268, 277, 289,
 292, 321, 327
 Boldici, I. Gh., 120, 135
 Bolintineanu, Dimitrie, 153, 232

- Bolliac, Cezar, 132, 153, 179
 Bonciu, H., 61, 126
 Bondarenko, F.P., 23, 44
 Borilă, Petre, 54
 Bosser, Werner, 288
 Botez, Demostene, 80, 328
 Botez, Ioachim, 223, 259
 Botezatu, Vasile, 26
 Botoșăneanu, Vasile, 259
 Boureanu, Radu, 9, 11, 43, 44, 53,
 54, 58, 59, 61, 78, 98, 142, 162,
 233, 240, 267, 287, 293, 296,
 299, 313, 315, 322, 325
 Bourget, Paul, 319
 Boutron, Madeleine, 245
 Brad, Ion, 25, 42, 43, 52, 59, 69, 78,
 89, 155, 222, 228, 231, 242, 245,
 256, 269, 281, 307
 Brancomir, N., 317
 Brâncuși, Constantin, 158
 Brasillach, Robert, 83
 Brasseur, Pierre, 88
 Brateș, Olga, 269, 298
 Bratoloveanu, Liviu, 37, 66
 Bratu, Horia, 123, 142, 225, 231,
 235, 251, 261, 279, 288, 305,
 328
 Bratu, Lucian, 11
 Brauner, Harry, 54, 123, 157
 Brăescu, Gh., 52
 Breazu, M., 57
 Breslașu, Marcel, 8, 26, 30, 33, 34,
 41, 50, 54, 59, 74, 94, 99, 131,
 152, 162, 223, 242, 251, 260,
 286, 311, 314, 324
 Brezianu, Barbu, 278
 Brucan, Silviu, 8, 22
 Brudan, I., 50
 Brumar, Zamfir, 15, 271
 Budai-Deleanu, Ioan, 210
 Bujdei, Gavril, 51
 Bujor, M. Gh., 61
 Bujor, Paul, 287
 Bulancea, Ion, 145
 Buzescu, Anca, 26
 Cajal, Mălina, 7, 48, 91, 112, 217
 Calboreanu, G., 320
 Calimachi, Scarlat, 304
 Calmăc, Mihai, 16, 34
 Camilar, Eusebiu, 8, 11, 14, 18, 26,
 29, 41, 44, 52, 53, 54, 57, 58, 60,
 61, 62, 68, 70, 92, 94, 97, 102,
 127, 132, 133, 134, 139, 164,
 217, 221, 226, 250, 255, 259,
 261, 262, 264, 269, 275, 280,
 283, 286, 290, 297, 299, 313,
 322
 Câmpeanu, Ana, 118
 Câmpeanu, Eugen, 77, 284
 Câmpeanu, Nicolae, 43, 47, 75
 Campus, Eugen, 225, 268, 290,
 313, 320
 Camus, Albert, 87
 Caragea, Boris, 295, 300, 310, 311,
 313, 317, 320, 321
 Caragiale, Costache, 318
 Caragiale, I.L., 20, 31, 31, 44, 53,
 54, 57, 63, 69, 76, 104, 118, 133,
 153, 181, 184, 199, 200, 205,
 209, 210, 212, 224, 232, 234,
 250, 265, 265, 286, 312, 313,
 318, 328, 359
 Caraion, Ion, 126, 135, 142, 240
 Caranfil, C., 254
 Caravaeva, Ana, 155
 Carp, P. P., 359, 361, 374
 Cassan, A., 233
 Cassian, Nina, 9, 25, 26, 61, 66, 77,
 80, 95, 99, 125, 132, 135, 137,
 141, 143, 152, 156, 157, 163,
 259, 260, 261, 267, 275, 281,
 287, 290, 315

- Castorski, S., 304
 Cataev, V., 63
 Cavarnali, Vladimir, 37
 Cazaban, Jules , 8
 Cazan, Gheorghe, 317
 Cazimir, Otilia, 16, 24, 51, 55, 99,
 145, 156, 244, 271, 308
 Cazimir, Șt., 102
 Călin, Vera, 37, 68, 256, 275, 313
 Călinescu, G., 9, 12, 13, 15, 16, 19,
 20, 27, 28, 32, 37, 56, 81, 91, 95,
 97, 103, 210, 219, 239, 258, 271,
 290, 306, 308, 311, 316, 318,
 321, 323, 324
 Călugăru, Ion, 13, 42, 58, 66, 93,
 135, 145, 154, 157, 159, 164,
 233, 244, 255, 289, 293
 Călugăru, Titina, 11, 91, 311
 Ceaușescu, Nicolae , 8
 Cernâșevski, N. G., 155
 Cernătescu, Radu, 278, 311
 Chifa, D., 34
 Chihaia, Pavel, 164
 Chioru, Costea, 163
 Chiper, Ecaterina, 150
 Chiraș, Ion, 260
 Chirescu, Ioan, 317, 320, 321
 Chiritzoiu, Constantin, 245
 Chiriță, Constantin, 13, 22, 93, 98,
 183
 Chișinevschi, Iosif, 8, 27, 28, 54,
 65, 66, 67, 78, 127, 128, 227,
 238, 239, 252, 273, 296, 317
 Cicovani, S., 147
 Cioculescu, Șerban, 229
 Ciopraga, C., 156
 Cioran, Emil, 300
 Ciorni, P., 282
 Ciuciaru, Tudorel, 183
 Ciucurencu, Al., 20, 313
 Ciupe, A., 269
 Ciurunga, Andrei, 24, 49, 97, 101,
 111, 112, 115, 120, 122, 135,
 137, 138, 147, 157, 159, 163,
 244
 Cluceru, Sonia, 8
 Cobar, Nell, 26, 153
 Cobzaru, Gheorghe, 260
 Cocea, N. D., 26, 27, 28, 30, 154,
 219
 Codreanu, C., 280, 327
 Codreanu, Mihai, 16, 51, 263, 271
 Codreanu, N., 55
 Codrescu, Florica, 26
 Codrescu, Marcela, 26
 Colas, Iacub, 151
 Colin, Vladimir, 36, 44, 61, 260,
 263, 325
 Comarnescu, Petru, 25, 38, 61, 69,
 70, 79, 218, 230, 237, 245, 246,
 248, 253, 254, 263, 285, 292,
 302, 303, 323
 Constantinescu, Al. C., 230, 283
 Constantinescu, Gogu, 158
 Constantinescu, I., 74
 Constantinescu, Miron, 39
 Constantinescu, Paul, 11
 Constantinescu, Titel, 9
 Constantinescu-Iași, Petre, 8, 77,
 81, 134, 239, 251, 273, 257, 277,
 278, 279, 314, 317, 327
 Constantinov, F., 16
 Corbea, D., 41, 61, 66, 140, 142,
 151, 162, 309, 313
 Corbu, Nicolae, 20
 Corceaghin, Pavel, 23, 35, 86
 Coriban, I., 221
 Corlaciuc, Ben, 81, 110, 128, 129,
 143, 159, 221, 233, 290, 291,
 322
 Cornea, Paul, 27, 28, 53, 66, 98,
 311
 Cornelia, Filipaș, 53
 Cornu, Aurora, 111, 122, 289

Coroamă, Sorana, 255
 Cosașu, Radu, 11, 258
 Cosma, Mihail, 7, 16, 18, 20, 61,
 68, 102, 110, 147
 Costin, Ion, 50, 91, 99, 151
 Costin, Miron, 65
 Costinaș, Radu, 96
 Cosyns, Max, 60
 Coșbuc, George, 54, 136, 146, 157,
 181, 200, 286, 328
 Coșovei, Traian, 76, 120
 Coștiug, Corneliu, 271
 Coteanu, Ion, 21, 127
 Cotton, Eugenie, 49, 73, 77
 Covacs, Gyory , 63
 Covalcic, Evghenia, 25
 Covurlui, Letiția, 48
 Cozma, M., 34, 82, 105, 114, 117,
 119, 143, 152, 221, 224, 232
 Crainic, Nichifor, 201
 Crăciun, Constanța, 27
 Crăciunescu, Sebastian, 115
 Creangă, Ion, 24, 40, 47, 50, 53, 54,
 77, 152, 165, 200, 212, 218, 219,
 221, 222, 223, 226, 231, 233,
 234, 245, 252, 256, 278
 Cremene, Mioara, 24, 88, 119, 123,
 144, 151, 265, 267, 314
 Cristache, Pavel, 239
 Cristea, Gheorghe, 43, 75, 93, 165,
 183, 290, 343, 344, 350
 Crișan, Iuliu, 183
 Crișan, Tudor, 156
 Crohmălniceanu, Ovid S., 13, 16,
 19, 22, 30, 86, 93, 101, 104, 109,
 110, 116, 160, 182, 193, 276,
 278, 293, 319, 346
 Croitoru, M., 242
 Cruceru, Al., 316
 Cullmann, Howard S., 69
 Curie, Joliot, 73, 271, 276
 Dahl, Vladimir Ivanovici, 189
 Daiaghilov, D., 142
 Damadian, Cik, 64
 Damaschin, V., 131
 Damian, George, 272
 Damian, S., 94, 237, 254, 262, 263,
 273
 Dan, George, 7, 76, 80, 86, 92, 98,
 116, 131, 163, 221, 240, 245,
 385, 386, 387, 389
 Dan, Pavel, 257
 Dan, Sanda, 288
 Daniel, Ion, 44
 Danielopolu, D., 138
 Danielopolu, Șt., 270
 Darian, Sandu, 91, 144
 Darvaș, I., 60
 Davidescu, N., 240
 Davidoglu, M., 20, 29, 30, 36, 37,
 53, 54, 66, 74, 84, 85, 125, 136,
 233, 241, 244, 255, 269, 286,
 289, 295, 308, 312
 Delciu, Suzana, 119, 128, 130, 256,
 283, 327, 382, 384, 386, 389
 Deleanu, Horia, 30, 268
 Deleanu, I., 11
 Dell'Aquila, Salvador, 251
 Dembovski, Gabriel, 28
 Demetrescu, Traian, 104, 153, 263,
 268
 Demetrius, Lucia, 21, 42, 66, 91,
 132, 227, 247, 264, 268, 274,
 295, 308
 Demetru Pan, G., 14, 95, 305, 327,
 344, 351
 Destelnica, Ion, 16
 Deșliu, Dan, 7, 33, 59, 61, 81, 82,
 86, 93, 98, 99, 111, 115, 118,
 119, 128, 129, 131, 135, 137,
 148, 152, 156, 158, 162, 227,
 231, 235, 244, 248, 251, 261,

- 265, 268, 274, 275, 284, 289,
292, 294, 295, 298, 300, 305,
307, 308, 311, 312, 313, 314,
315, 321, 389, 393, 395
- Diaconescu, Sanda, 30, 118
- Diaconu, George, 79
- Dima, Marin, 65, 74
- Dimitriu Păușești, Al., 67, 255, 280
- Dimitrov, Gh., 102, 115, 117
- Dinescu, Ella, 17
- Dinu, Gh., 54
- Dinu, Marin, 48
- Dobrogeanu Gherea, Constantin,
13, 20, 40, 53, 54, 75, 79, 82,
178, 179, 180, 181, 182, 200,
222, 224, 225, 226, 330, 373,
374
- Dobrușa, Ion, 92
- Dodu, Costin, 125
- Dona, H., 28
- Doreanu, N. Popescu, 81, 298, 317
- Dorian, Emil, 80
- Dorian, Sandu, 135
- Dragnea, Emilian, 122
- Dragoman, Corneliu, 42
- Dragomir, Mihu, 44, 95, 99, 108,
114, 115, 118, 125, 127, 128,
146, 157, 159, 226, 247, 267,
268, 269, 281, 283, 286, 290,
298, 307, 313, 320, 328
- Dragoș, Petre, 8, 15, 22, 27, 35, 43,
47, 58, 63, 75, 83, 98, 165, 255,
290, 344
- Dragu, Elena, 111
- Drappel, Ion, 316
- Drăgan, Ilie, 9, 242
- Drăghici, Alexandru, 54
- Drăgoi, Cezar, 11, 95, 119, 120,
228, 240, 313, 328
- Drăgușanu, Sidonia, 48
- Druia, Ștefan, 107, 122
- Duda, I., 80
- Dumbravă, L., 287
- Dumitrescu, Carmen, 7, 36
- Dumitrescu, Geo, 37, 38, 61, 74,
80, 110, 121, 150, 155, 159, 238,
246, 252, 290, 308
- Dumitriu, Anton, 82, 85, 86
- Dumitriu, Petru, 20, 21, 29, 40, 43,
45, 53, 75, 76, 78, 81, 83, 84, 93,
98, 99, 105, 116, 117, 119, 126,
128, 129, 130, 131, 132, 133,
136, 143, 145, 154, 156, 157,
165, 183, 184, 189, 191, 220,
223, 227, 241, 242, 249, 250,
252, 255, 256, 275, 276, 290,
294, 307, 308, 309, 313, 316,
319, 322, 324, 327, 347, 348,
349, 352, 353, 354, 355
- Dumitru-Păușești, Al., 27, 30, 31,
70, 217
- Dumitru, Chirilă, 271
- Duțu, Petra, 137
- Economu, Chiril, 255, 264
- Eduard, Mezincescu, 8
- Eftimiu, Victor, 21, 29, 36, 42, 73,
76, 78, 78, 268, 314, 320, 322
- Egolin, A.M., 275
- Ehrenburg, Ilya, 22, 32, 34, 68, 99,
169, 220, 238, 269, 285, 326
- Einstein, A., 49
- Elliot, T.S., 48
- Eluard, Paul, 77, 118, 275
- Eminescu, M., 12, 13, 14, 31, 35,
57, 94, 95, 96, 97, 101, 105, 115,
116, 117, 121, 123, 124, 125,
130, 131, 132, 133, 135, 142,
143, 144, 145, 148, 151, 152,
153, 158, 181, 200, 209, 210,
212, 217, 219, 220, 221, 223,

- 224, 225, 226, 226, 227, 228,
228, 229, 230, 231, 233, 234,
244, 245, 250, 256, 281, 285,
289, 311, 312, 325, 329, 330,
331, 332, 333, 334, 335, 336,
337, 338, 372, 376
- Engels, Friederich, 112, 124, 365
- Ermilov, V., 99, 155
- Evgrafov, V. E., 316
- Fadeev, A., 28, 49, 53, 59, 73, 74,
234, 238, 241
- Farago, Coca, 17
- Farago, Elena, 17
- Fast, Howard, 28
- Fărcășan, Sergiu, 22, 35, 56, 165,
250, 280, 303, 321, 324
- Fedin, C. A., 72, 316, 386, 389
- Felea, Aurel, 25, 276, 269
- Felea, Victor, 10, 14, 18, 18, 39, 43,
63, 67, 71, 74, 81, 155, 222, 269,
316, 327
- Feodoseev, P., 28
- Filimon, Domnica, 282, 315
- Filimon, Radu, 69, 71, 74
- Filip, Mariana, 24
- Filip, S., 287
- Finți, Al., 255
- Firea, Fred, 77
- Florea, Virgil, 302
- Florescu, Arta, 321
- Fredanov, Beate, 133
- Frimu, Al. Dinu, 120
- Frimu, I. C., 104
- Frumosu, Ion, 70, 327
- Frunză, Eugen, 93, 184, 270, 293,
298, 301, 302, 303, 310, 313,
314, 315, 320, 328, 394
- Frunză, M., 257
- Fulga, Jak, 314, 320
- Fulga, Laurențiu, 254, 255, 271
- Fulgeanu, Vasile, 120
- Gaal, Gabor, 31, 63, 108, 245, 269
- Gabor, Devecseri, 229
- Gafița, Mihai, 143, 244, 268, 274,
275, 283, 290, 313
- Gaidar, Arcadie, 9, 24, 139
- Galaction, Gala, 61, 69, 81, 288
- Galan, V. Em., 22, 35, 43, 93, 185,
187, 188, 221, 222, 234, 273,
290, 327, 344, 353, 355
- Gârneață, Al., 93, 182, 183, 354
- Garofeanu, M., 259
- Gatto, Alonso, 60
- Gavril, Mihail, 119, 120, 152, 240,
283
- Gavrilă, Constantin, 260
- Gavrilu, Leonard, 62, 163, 285,
327
- Găină, Gavril, 51
- Geantă, Petre, 111, 113
- Georgescu, Paul, 25, 42, 105, 110,
120, 136, 313
- Georgescu, Sașa, 218, 230, 265,
270, 282, 305, 315
- Georgescu, Teohari, 24, 317
- Ghelerter, Moni, 255
- Ghelu-Destelnica, Ion, 51
- Gheorghe, Nina, 48
- Gheorghe, Vida, 8
- Gheorghiu-Dej, Gheorghe, 9, 23,
23, 24, 50, 55, 58, 125, 151, 257,
322, 326, 339, 346
- Gheorghiu, Mihnea, 25, 58, 77,
135, 268, 271, 298, 328
- Gheorghiu, Nina, 48
- Gheorghiu, Ștefan, 112, 128, 261,
282
- Gheorghiu, Tașcu, 269
- Gheorghiu, Teodor, 89, 218, 230,
308

- Ghiban, C., 42
 Ghidionescu, Barbu, 223
 Ghilia, Alecu Ivan, 94, 156
 Ghimpeanu, Ana, 80
 Ghimpu, M., 64, 232
 Ghinea, Sanda, 260
 Ghinescu, Mihail, 253
 Gide, André, 211
 Giugnebert, Jean, 77
 Glezos, Manolis, 50
 Gogol, Nikolai, 41, 125, 189, 190,
 226, 319
 Goleanu, Maria, 235
 Gonciarov, V., 269
 Gonzales, Alberdi Paulino, 251
 Gorbатов, B., 59
 Gorki, Maxim, 17, 18, 21, 38, 62,
 63, 89, 91, 99, 108, 124, 125,
 133, 150, 176, 231, 254, 256,
 262, 266, 281, 283, 287, 289,
 304, 310, 313, 314, 319, 323,
 394
 Graur, Al., 74, 79, 138, 288, 327
 Graur, Teodosia, 259
 Grănescu, H., 231, 260
 Grănescu, M., 228
 Gregoriev, M., 23
 Gribacev, N., 147, 275, 277, 314
 Grigorescu, Lucian, 246
 Grigorescu, Marin, 112
 Grișevici, I., 69
 Grosu, Corin, 252
 Groza, Petru, 54, 227, 238, 239, 252
 Grunea, Vasile, 50
 Gulian, C. I., 138, 257, 304
 Gurgheanu, Aurel, 42, 59, 222, 245,
 276, 317, 394
 Gurian, Sorana, 210
 Gustav, Valentin, 42
 Hâncu, Adrian, 39
 Hașdeu, B.P., 153, 328, 374,
 Hăulică, Dan, 156
 Hegyes, Anton, 75
 Heigher, I., 36
 Helman, M., 242
 Hobana, Ion, 78, 217
 Holban, Anton, 240
 Horea, Ion, 155, 231, 234, 291
 Horodincă, Georgeta, 27
 Horoveanu, S., 271
 Hortolomei, N., 251
 Horvath, Imre, 61, 63, 152, 298,
 320
 Horvath, Istvan, 152
 Hossu, Gh., 274
 Hudici, Vera, 99, 111
 Huxley, Aldous, 300
 Iacobescu, P., 115, 327
 Ibarruri, Dolores, 48
 Ifrim, Dinu, 320
 Ignea, Dumitru, 51, 55
 Ignat, Florin, 255
 Ignat, Nestor, 8, 57, 95, 110, 125,
 225, 226, 227, 231, 238, 285,
 289, 302, 315, 324
 Iliescu, Ion, 53
 Ilinescu, Costin, 260
 Imbri, Nicolae, 228, 254
 Iniușkin, M., 151
 Ion, Al., 23, 66
 Ion, Matei, 98, 182, 190
 Ionașcu, Gheorghe, 51
 Ionescu Raicu-Rion, 40
 Ionescu, Nae, 201
 Ionescu, Take, 85
 Iordan, Iorgu, 26, 68, 141, 158, 217,
 263, 265, 288, 323
 Iosif, Mira, 303
 Iosif, Petre, 75, 80, 99, 163
 Iosif, Vasile, 70, 76, 226

- Iosifescu, Silvian, 25, 30, 42, 57,
78, 81, 103, 110, 128, 135, 284,
320
- Ipătescu, Ana, 48
- Isac, Emil, 63, 71, 78, 155, 228,
235, 245, 264, 269, 269, 305,
307, 308, 308, 318, 327
- Isacovski, Al., 48
- Isacovski, M., 72, 125, 137, 315,
326, 327
- Isanos, Magda, 47, 125
- Iser, I., 312
- Issakov, A., 151
- Istrati, I., 16, 51, 55, 61, 92, 268,
290, 291, 308, 323, 325, 327,
343, 344
- Istvan, A., 308
- Istvan, Dimeny, 250
- Istvan, Nagy, 25, 38, 39, 60, 61, 63,
66, 75, 99, 150, 269, 311, 320
- Iureș, Ștefan, 94, 219
- Iurin, Ivan, 247
- Iuteș, Gica, 11, 14, 24, 35, 63, 94,
119, 120, 219, 228, 324
- Ivan, E., 276
- Ivanciuc, Olteanu, 66
- Ivanov, A., 278
- Jar, Al., 8, 21, 30, 39, 53, 76, 78,
81, 125, 154, 163, 244, 255, 256,
268, 308
- Jarov, Al., 230
- Jdanov, A. A., 161, 221, 297, 377
- Jebeleanu, Al., 17, 52, 68, 115, 228,
244, 264, 275, 282, 294, 316,
318, 321
- Jebeleanu, Eugen, 11, 21, 23, 29,
30, 39, 61, 63, 77, 78, 83, 92, 97,
104, 108, 108, 111, 120, 126,
129, 135, 145, 151, 152, 162,
230, 283, 290, 291, 293, 294,
307, 308, 314, 317, 318, 326
- Jeleru, V., 69
- Jerea, Hilda, 317
- Jianu, Nicolae, 58, 76, 182
- Jinga, Reveica, 260
- Jipa, Ion, 344, 347, 352, 353, 354
- Jiquidid, Aurel, 26
- Jolliot Curie, Irène, 28, 49
- Jolliot, Frédéric, 49
- Jouvenal, Renaud, 259
- Jucov, I., 304
- Juster, H., 35
- Juster, Solo, 117, 159, 298
- Kahn, Albert, 28
- Kajevnikov, I., 323
- Kanner, B., 359, 361
- Kataev, V., 146
- Kavtaradze, S. I., 141, 252, 273
- Kehner, Hans, 327
- Kellerman, Bernhard, 49
- Kernbach, V., 92, 147, 157, 220,
287
- Kirculescu, N., 276
- Kirițescu, Al., 314
- Kirov, I.M., 21
- Klein, George, 223
- Korneiciuc, Alexandru, 59, 238
- Korner, Moise, 159
- Kosmodemianskaia, Zoia, 48
- Kovacs, Balint, 111
- Kreindler, A., 74
- Kuban, Endre, 249
- Kuleșov, Arcadie, 144
- Lajos, Letay, 63
- Lalescu, Taian, 16
- Larian, Sonia, 11, 94
- Lascov, N. S., 42
- Lațis, Villis, 72

- Laval, Pierre, 83
 Lăzăreanu, Barbu, 27, 77, 97, 108,
 136, 159, 218, 227, 278, 282
 Lăzărescu, Letiția, 257
 Lăzărescu, Petru, 10
 Leanca, Dumitru, 253
 Leibovici, Jean, 51
 Lenin, V.I., 7, 14, 15, 16, 17, 18,
 19, 21, 23, 25, 39, 42, 46, 50, 57,
 62, 65, 72, 73, 78, 89, 94, 103,
 112, 120, 121, 125, 130, 135,
 137, 138, 139, 141, 142, 146,
 149, 158, 161, 219, 229, 230,
 231, 233, 234, 248, 256, 257,
 258, 260, 265, 266, 268, 274,
 298, 303, 307, 312, 316, 318,
 325, 338, 339, 340, 341, 367,
 369, 371
 Leonard, Mihail, 151
 Leoneanu-Brateș, C., 145
 Leonidze, G.N., 151, 218, 226, 229,
 274
 Leonov, L., 59, 125, 133
 Leonov, M. A., 367
 Leonte, Liviu, 156
 Lepădatu, C., 71
 Lesnea, G., 16, 51, 82, 89, 92, 156,
 263, 266, 268, 271, 316, 321
 Leu, Corneliu, 52, 117, 240, 267,
 323
 Licușă, Romeo, 35
 Liman, Horia, 26, 73, 81, 86, 99,
 154
 Litman, George, 85
 Liubimova, Valentina, 72
 Liveanu, Vasile, 149
 Livescu, I., 27, 60, 128, 242
 Loghin, A., 247
 Lomuhov, Constantin, 318
 Lotar, Rădăceanu, 8
 Lovinescu, E., 13, 209
 Luca, Elisabeta, 25, 272
 Luca, Eugen, 154, 258, 270, 278,
 302, 323, 325
 Luca, Remus, 137, 350
 Luca, Ștefan, 14
 Luca, Vasile, 24, 217, 221, 227, 305
 Luchian, Ștefan, 246
 Luconin, M., 99
 Lucrețiu, Ion, 16, 55, 111, 119
 Ludo, I., 35
 Ludovic, Pop, 47, 382
 Luncă, Gh., 294
 Lung, Alexandru, 240
 Lungu, Ion, 39
 Lupan, Radu, 271
 Lupu, Mihail, 28, 92
 Lupu, N. G., 158
 Luscalov, Petre, 283
 Macarov, A., 124
 Macarova, M., 139
 Macedonski, Al., 153, 318, 328
 Macevski, Eugen, 81
 Macovei, Ligia, 8, 26, 120, 133,
 295, 313
 Magheru, Darie, 51, 242, 271
 Maiakovski, Vladimir, 7, 16, 16,
 23, 39, 40, 50, 68, 69, 91,
 108, 125, 138, 162, 231, 260,
 261, 262, 263, 268, 269, 275,
 284, 307
 Maican, Ancuța, 230, 295, 309
 Maiorescu, Titu, 79, 123, 132, 134,
 135, 144, 149, 178, 179, 181,
 217, 221, 223, 224, 232, 257,
 283, 304, 330, 336, 355, 356,
 357, 359, 360, 361, 362, 363,
 364, 365, 366, 367, 368, 369,
 370, 371, 372, 373, 374, 375,
 376, 377
 Maiorescu, Toma George, 26, 78,
 80, 120, 313

- Majerova, Maria, 229
 Makarenco, A. S, 141
 Malaparte, Curzio, 87
 Malenkov, G., 246
 Malița, Mircea, 53, 63
 Malțev, E., 282
 Malțev, Elizar, 72
 Mândra, V., 11, 15, 25, 37, 42, 110, 238
 Manițiu, Valeriu, 288
 Mann, Heinrich, 49, 251
 Manole, Ion, 148, 225, 286
 Manolescu, Lucia, 48
 Manoliu, V., 71, 74
 Manu, Sara, 255
 Mao Tze Dun, 9, 12
 Marciuc, Mihai, 291
 Mareș, Pavel, 36
 Maria, Stana I., 130
 Marian, Eugen B., 24, 42, 94, 108
 Marian, Mia, 48
 Marin, F., 326
 Marin, Marin D., 183
 Martin, A., 18, 222, 228, 236, 245, 251, 266, 269, 276, 314, 327, 380
 Marx, Karl, 68, 87, 100
 Mârză, V., 34
 Massim, N., 10
 Massoff, Ioan, 36, 52, 69, 218, 234, 274, 296, 299
 Matisse, Henri, 77
 Maximilian, V., 255
 Maxy, M. H., 312
 Mazilu, Teodor, 85, 94, 106, 115, 118
 Măinescu, Tudor, 327
 Mărgărit, G., 142
 Mendelsohn, Alfred, 11
 Mezincescu, Eduard, 81, 243, 252, 273, 317
 Mezincescu, Florica, 71, 77
 Micu, M., 91
 Micu, D., 25, 32, 39, 43, 47, 63, 67, 69, 71, 78, 120, 141, 155, 163, 235, 236, 245, 247, 256, 269, 276, 298, 314, 325
 Mihai, Andricu, 8
 Mihail, Gavril, 61, 80, 86, 108, 156, 307
 Mihail, J., 9
 Mihail, Tudor, 24
 Mihailovici Dimitrov, Gh., 103
 Mihale, Aurel, 142, 261, 347, 349, 352, 354, 355
 Mihăilescu, Har., 102
 Milcu, Ștefan, 8, 74, 77
 Miller, Henry, 113, 300
 Millian, Claudia, 68, 69
 Minei, Nicolae, 94
 Mircea, D., 10, 42, 63, 74, 78, 102, 235, 269, 290, 347, 349, 352, 355
 Mircea, Lucian, 102
 Mirodan, Al., 95, 312
 Miron, Radu, 37
 Mirov, A., 301
 Missir, Petre Th., 232
 Mitea, C., 226
 Mitru, Al., 24
 Mladoveanu, Sorin, 19, 34, 219
 Mocanu, Zorina, 242
 Moiescu, Valeriu, 268
 Moisil, Grigore, 13, 256, 265, 285
 Molière, 47
 Molotov, V.M., 61
 Moore, Henry, 113
 Moraru, N., 26, 72, 91, 92, 93, 99, 115, 117, 125, 126, 136, 138, 138, 148, 218, 229, 256, 269, 275, 308
 Movilă, Sanda, 48, 162, 276
 Mugur, C., 134
 Mugur, Florin, 39, 112, 219, 224, 293

Munte, B., 260
Munteanu, Francisc, 56, 68, 116,
282, 327
Munteanu, George, 71, 82, 155,
222, 261, 269, 276
Munteanu, Ovidiu, 272
Munteanu, Zizi, 261
Murgeanu, Octav, 33, 255
Mustafin, G., 282
Mușat, Paraschiva, 260
Mușatescu, Tudor, 125, 148, 153
Mușatescu, Vlad, 9

Nagy, Istvan, 152
Nasta, Sergiu, 77
Naumescu, Radu, 16, 221
Nămolaru, V., 13, 22, 162
Năstăsescu, Petru, 327
Neagu, Neagu S., 145, 274
Neamțu, Mihail, 68, 144
Neculuță, D. Th., 85, 104, 105, 130,
135, 252, 254, 257, 263, 269,
270, 284, 286, 323
Nedelcu, V., 16, 51, 55
Nedoșivin, G., 327
Negreanu, Dinu, 285, 313
Negrin, H., 290
Neguriță, Gh., 120
Nenni, Pietro, 73
Neruda, Pablo, 28, 49, 71, 78, 97
Nestor, N., 80
Nicolae, Petcu, 13, 183
Nicolau, Gh., 34
Nicolau, I., 81
Nicolau, Șt., 251, 277, 278
Nicolescu, G.C., 233
Nicolovici, Gheorghe, 288
Nikorovici, V., 17, 24, 44, 76, 95,
126, 138, 225, 249, 259, 290
Nicuță, C., 74
Nistor, I., 294

Nițescu, M., 45
Norman, Manea, 109
Novac, Maria, 275
Novicov, Mariana, 33, 117
Novicov, Mihai, 11, 12, 19, 25, 26,
28, 30, 32, 42, 54, 61, 66, 78, 82,
92, 93, 100, 112, 116, 117, 140,
143, 146, 149, 184, 223, 231,
233, 238, 260, 262, 282, 286,
294, 297, 298, 308, 311, 312,
318, 320, 327

Oarcășu, I., 155, 288
Ocheană, Antoaneta, 271
Odobescu, Al., 106, 196
Olteanu, Ioanichie, 30, 39, 61, 63,
86, 134, 135, 137, 139, 142, 147,
151, 155, 163, 235, 255, 302,
308, 320
Oprescu, G., 49, 80
Oproiu, Catrinel, 9, 13, 18, 31, 33,
48, 58, 117, 221, 224, 260
Orășanu, Nicolae T., 242, 318
Ornaru, Vintilă, 63, 119, 120, 125,
244, 283
Ostrovski, N., 23, 35, 42, 44, 53,
94, 137, 146
Ovadia, D., 251
Ozerov, V., 124, 137

Pagu, Adela, 239
Paler, Octavian, 49, 284, 290, 305
Pallade, Ruxandra, 66
Paltin, Ion, 183, 345, 351
Pamfil, Gh., 163
Pană, Sașa, 39, 85, 113, 115, 164,
238, 240
Pancenico, Pimen, 298
Pancu-Iași, Octav, 9, 24, 77
Panova, Vera, 282

Panu, Gheorghe, 359, 374
 Papadat-Bengescu, Hortensia, 300
 Papu, Letiția, 17, 25, 63, 150, 240,
 267, 291, 307
 Pârâianu, C., 91
 Paraschivescu, Miron Radu, 34, 61,
 63, 99, 155, 235, 245, 256, 264,
 269, 276, 298, 327
 Parhon, C. I., 8, 39, 46, 54, 57, 90,
 131, 151, 157, 158, 227, 239,
 240, 251, 277, 311, 316, 320
 Pârvulescu, C., 317
 Pas, Ion, 27, 33, 42, 110
 Pascal, Emil, 294
 Pascal, Mihail, 23
 Pașcanu, Eugen, 51
 Pauker, Ana, 8, 24, 227, 247, 252,
 257, 317, 326
 Paulian, P., 86
 Paustovski, K., 14, 24
 Pavel, I., 7
 Pavelescu, Gh., 115
 Pavelescu, Mariana, 272
 Pavlenco, P., 282
 Pavlov, I., 240
 Păcurariu, Francisc, 115, 118
 Pădure, Radu, 115, 117, 135
 Păscăluță, Octavian, 41
 Pătruț, Ștefan, 345
 Păun-Pincio, Ion, 14, 40, 85, 104,
 119, 120, 238, 287
 Perahim, J., 313, 321
 Periș, Liviu, 288
 Perpersicius, 13, 61, 97, 115, 117,
 167, 290, 308, 321
 Perventov, Arcadie, 72
 Peter, Kuzka, 302
 Petofi, Sandor, 63, 108, 115, 125
 Petrașcu, Gh., 80
 Petrașincu, Dan, 37, 46, 72, 150
 Petrăchescu, Gina, 48
 Petre, N., 242
 Petrescu, Anton, 151, 235, 248, 249
 Petrescu, Camil, 11, 29, 36, 42, 45,
 56, 58, 71, 72, 81, 125, 165, 251,
 283, 307, 308, 313, 320, 321
 Petrescu, Cezar, 24, 50, 61, 63, 133,
 167, 226, 253, 255, 259, 264,
 310, 313, 314, 318
 Petrescu, Rodica, 9
 Petroveanu, I., 286
 Petroveanu, M., 21, 30, 46, 82, 100,
 106, 119, 233, 269, 283
 Petrovici Pavlov, Ivan, 270
 Petrovici, Emil, 27, 31, 34, 71, 73,
 74, 99, 257, 278, 301
 Petrovici, I., 363, 366
 Petrovna, Troițkaia Zinaida, 317
 Petter Mathis, Henry, 302
 Philippide, Al., 30, 242, 287
 Pintilie, Ilie, 61, 76, 268
 Pintilie, Lucian, 35, 121, 227, 256
 Pintilie, Nicolae Ioan, 109, 242, 272
 Plăeșu, Ion, 13
 Plăvăț, Ștefan, 62
 Polevoi, Boris, 49, 53, 72, 119, 125,
 220, 282, 302, 381
 Polianov, Dimitar, 229
 Pop, N., 231
 Pop, Simion, 241
 Popa, Ștefan, 16, 231, 235
 Popa, V. I., 139, 156, 269
 Popescu Doreanu, D., 27
 Popescu, Andronica, 233
 Popescu, I., 366
 Popescu, Vasile, 145
 Popiți, Gr., 327
 Popov, A., 282
 Popov, Vladimir, 72, 278
 Popovici, Al., 51, 55, 95, 222, 259,
 271
 Popper, J., 25, 33, 43, 77, 96, 100,
 106, 128, 131, 136, 146, 159,
 223, 233, 235, 252, 272, 273,

286, 289, 296, 304, 328
 Porfirogenis, Miltiadis, 60
 Porumbacu, Veronica, 11, 36, 61,
 63, 78, 86, 91, 94, 99, 102, 118,
 125, 126, 142, 154, 162, 225,
 244, 245, 258, 260, 267, 269,
 286, 288, 291, 304, 307, 313,
 319, 321, 328, 390, 394
 Postelnicu, Ioana, 210
 Potopin, Ion, 7, 77
 Pound, Ezra, 48
 Preda, Marin, 12, 17, 43, 58, 70, 78,
 81, 88, 93, 96, 97, 105, 146, 156,
 164, 184, 191, 221, 235, 236,
 239, 252, 253, 255, 274, 275
 Prennant, Marcel, 49
 Pribeagu, Ion, 35, 64, 80
 Purcaru, Ilie, 262, 305
 Puşkin, Aleksandr, 35, 52, 73, 74,
 76, 79, 80, 82, 89, 91, 92, 93,
 95, 99, 115, 125, 144, 158,
 179, 189, 224, 225, 228, 237,
 269, 277, 278
 Puţuri, I., 129

Radovan, Maiei, 121
 Radu, Carolina, 233
 Raicu, Al., 12, 114
 Raicu, M., 255
 Rajcov, Zvetomir, 249
 Ralea, M., 257
 Rath, Gerty, 159
 Raţiu, Iuliu, 35, 44, 119, 120, 157,
 244, 283
 Răureanu, Ovidiu, 262
 Răchiţeanu-Şirianu, Irina, 247
 Rădăceanu, Lotar, 317
 Rădulescu, Andrei, 81
 Rădulescu-Pogoneanu, Ion, 362
 Rău, Aurel, 89, 155, 228, 235, 245,
 269, 276, 276, 298, 327

Răutu, Leonte, 8, 11, 12, 27, 54, 64,
 65, 66, 68, 117, 134, 238, 239,
 265, 284, 311, 317, 346
 Rebreanu, Liviu, 25, 119, 133
 Regman, Cornel, 32, 35, 50, 155,
 156, 167, 199, 235, 245, 276,
 284, 290, 329, 341
 Relly, Bley, 291
 Roaită, Vasile, 36
 Roban, H., 80
 Robeson, Paul, 28
 Rogers, Cleveland, 100
 Roller, M., 27, 31, 34, 40, 91, 98,
 124, 135, 139, 147, 180, 257,
 311, 324, 325, 363
 Roman, Valter, 46, 79, 257
 Ronea, V., 255
 Rosetti, Al., 288
 Rosetti, Theodor, 361, 363
 Roşca, A., 150
 Roşu, Nicolae, 201
 Rotund, Nicolae, 51
 Rovani, Mariei, 349
 Rudeanu, Sadi, 35
 Russu Şirianu, V., 276

Sacse, Ana, 275
 Sadoveanu, Ion Marin, 15, 16, 25,
 37, 40, 42, 46, 50, 52, 57, 69, 73,
 100, 217, 248, 250, 288, 322,
 325
 Sadoveanu, Mihail, 8, 17, 24, 25,
 27, 28, 34, 60, 61, 66, 71, 73, 74,
 76, 90, 91, 94, 97, 99, 102, 120,
 121, 122, 123, 126, 135, 140,
 148, 150, 157, 158, 163, 212,
 218, 221, 224, 227, 228, 229,
 231, 232, 233, 235, 237, 239,
 244, 248, 249, 251, 255, 256,
 274, 276, 284, 297, 308, 309,
 311, 312, 313, 314, 317, 318,
 319, 320, 323, 324, 325, 326

- Sahia, Al., 7, 17, 20, 34, 38, 42, 314
 Sai, Ke, 251
 Saizu, Avram, 353
 Sanielevici, S., 81
 Sârbu, N., 276
 Sartre, Jean Paul, 87, 101
 Sasoev, P., 302
 Savin, Ovidiu, 98
 Sălăgeanu, N., 324
 Sălăjan, L., 54
 Sălcudeanu, Petre, 105, 262, 313, 326
 Sărăţeanu, L., 104, 117, 224, 232, 239
 Săvulescu, Tr., 8, 33, 34, 37, 53, 54, 65, 81, 158, 218, 239, 257, 273, 277, 278, 311, 320, 323, 324
 Schileru, Eugen, 25, 279
 Schiller, Fr., 21
 Scipaciov, S.P., 63, 223, 226, 229, 275
 Sebastian, Lascăr, 36, 42
 Semilian, S., 10
 Semuşkin, Tihon, 72, 142
 Sencovici, Al., 149
 Serafimovici, A., 139
 Serebreanu, Ion, 17, 61, 120, 145, 283, 326
 Serebreanu, M., 80
 Serghi, Cella, 48, 210, 253, 276
 Sernet, Claude, 77
 Sevastos, M., 8, 27, 32, 69, 218, 233, 237, 257, 265, 281, 297, 312, 318, 323
 Sfetcu, Atanasie, 61
 Shakespeare, W., 65, 74, 187
 Silvestru, Valentin, 43, 47, 58, 80, 118, 317
 Simionescu, Horia, 92
 Simonov, C., 22, 39, 59, 72, 99, 130, 133, 137, 220, 234, 304, 389
 Slavici, Ioan, 106, 196, 200, 252, 295, 296
 Slobodianiuc, I., 301
 Smărăndescu, P., 77
 Smirnov, Serghei, 305
 Sobolev, A. I., 38
 Sofronov, A., 59, 72, 229, 311, 326
 Solgan, M., 237, 250, 254
 Solomon, Petre, 76, 100, 103, 126, 144, 163, 220, 225, 256
 Sorbul, Mihail, 11, 20, 43, 80, 167, 240
 Spacu, Gh., 81
 Spătaru, Toma, 165, 347
 Sperber, Alfred Margul, 114, 284
 Staicu, Gheorghe, 42
 Stalin, I.V., 7, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 39, 46, 52, 61, 64, 65, 67, 69, 72, 73, 75, 78, 80, 82, 89, 94, 103, 113, 118, 120, 127, 133, 135, 137, 138, 142, 143, 145, 146, 148, 149, 150, 151, 153, 155, 157, 158, 209, 229, 230, 231, 233, 234, 242, 244, 246, 248, 249, 256, 257, 258, 264, 265, 275, 277, 279, 281, 282, 284, 286, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 299, 300, 301, 302, 304, 307, 311, 312, 313, 315, 316, 322, 324, 325, 326, 327, 338, 340, 341, 379, 380, 381, 388, 391, 393
 Stancu, Horia, 56, 146, 269
 Stancu, Zaharia, 8, 11, 16, 17, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 34, 35, 43, 57, 59, 60, 61, 64, 66, 68, 73, 78, 89, 92, 98, 99, 103, 111, 112, 124, 125, 130, 135, 139, 163, 164, 219, 223, 227, 228, 256, 264, 295, 308
 Stanislavski, Constantin, 322
 Stere, C., 40, 149

- Steriade, Jean, 313
 Stoian, Stanciu, 8
 Stoica, Dumitru, 76
 Stoilov, I., 150
 Stoilov, S., 81
 Stoleru, C. M., 111
 Stratulat, Eugen, 327
 Stroia, Petre, 156
 Suci, Liviu, 288, 290, 353
 Surcov, A., 135, 137, 146, 147, 157,
 220, 224, 320, 325
 Suter, E., 151, 262
 Sutö, Andras, 39, 43, 63
 Szanto, Stela, 321
 Szasz, Janos, 39, 63, 147, 152, 159,
 251
 Szelmer, Ferenc, 59, 117, 135, 152
 Szöny, Paul, 66

 Şahighian, Al., 9, 12, 61, 66, 80,
 150, 218, 250, 308
 Şahighian, Ion, 8, 125
 Şahighian, Marietta, 42
 Şahighian, Mihai, 26
 Şandru, Z., 279
 Şardin, Vladimir, 221
 Şaru, Gheorghe, 311
 Şelmaru, Traian, 27, 84, 85, 125,
 223, 284, 295, 308, 311, 313,
 323
 Şepilov, D., 145
 Şerban, Geo, 92, 108, 112, 138,
 143, 150, 287
 Şerbănescu, Mircea, 18, 275
 Şerbănescu, Petru, 240
 Şerbu, Ieronim, 63, 139
 Şipoteanu, Toma P., 77
 Şocudescu, T., 278
 Şolohov, Mihail, 53, 107, 125, 278
 Şoltuz, B. N., 290, 314
 Şostakovici, D., 322

 Ştef, V., 288
 Ştefănescu, Al. I., 274
 Ştefănescu, Costin, 120, 286
 Ştefănescu, Mircea, 20, 53, 54, 64,
 165
 Ştefănescu Delavrancea, Barbu,
 200, 299, 317, 328
 Ştefănescu, Priboi, Titus, 91, 97,
 110
 Şteflea, Al., 35
 Şuluţiu, Octav, 8, 11

 Tabacu, Dem, 114
 Takacs, Ludovic, 139, 151
 Talaz, Gheorghe, 188, 190
 Tamas, Aczel, 302
 Tambur, Wolf, 152
 Tamburu, Vladimir, 66
 Taransencov, Anatoli, 281
 Tarle, E., 301
 Târăveanu, I., 269
 Tănase, Tudor, 254, 275
 Tăutu, Nicolae, 17, 25, 26, 50, 63,
 76, 81, 85, 130, 135, 163, 233
 Teodorescu, Adrian, 230
 Teodorescu, Virgil, 76, 99, 115,
 117, 118, 125, 131, 157, 233,
 238, 268, 269, 275, 298, 326
 Teodoru, D., 259
 Tertulian, N., 16, 37, 62, 75, 93,
 103, 123, 229, 245, 261, 295,
 321
 Theodorescu, Cicerone, 7, 23, 25,
 29, 30, 33, 36, 39, 42, 50, 61, 63,
 125, 128, 129, 135, 162, 256,
 260, 271, 275, 276, 298, 307,
 317, 327
 Thorez, Maurice, 61, 259
 Tibor, Barabas, 218
 Tihomirov, A., 287
 Tihonov, N., 59, 72, 230, 238, 242

- Tismăneanu, L., 229, 326, 338
 Tita, Ștefan, 24, 50, 80, 320
 Tolstoi, Alexei, 24, 54, 146, 235, 310
 Tolstoi, Lev, 42, 65, 125, 179, 187, 318, 319
 Toma, A., 22, 28, 33, 48, 54, 59, 60, 62, 63, 66, 81, 89, 99, 137, 152, 157, 158, 162, 221, 223, 227, 236, 237, 238, 239, 240, 244, 255, 256, 266, 271, 274, 276, 277, 284, 285, 287, 289, 308, 311, 312, 317, 321, 327
 Toma, Laurențiu Radu, 322
 Toma, Sorin, 28, 107, 166, 192, 239, 312
 Tomescu, Crișan, 118
 Tomozei, Gheorghe, 116
 Topârceanu, G., 270
 Tornea, Florin, 61, 66
 Trandafir, M., 294
 Tretinescu, Tiberiu, 111
 Trifoi, Al., 102
 Tudor, Andrei, 311
 Tudorache, Constanța, 291
 Tudose, Vasile, 258
 Tulbure, Victor, 7, 23, 56, 61, 80, 86, 97, 102, 113, 114, 123, 125, 128, 135, 137, 142, 152, 157, 162, 240, 245, 266, 267, 275, 284, 296, 320, 327
 Tzara, Tristan, 77
 Țanea, Traian, 245, 266
 Țatomir, N., 51, 55, 156, 221, 263, 300
 Țic, Nicolae, 95
 Țugui, Pavel, 297, 311
 Uba, Traian, 125, 320
 Ulianova, A. I., 42
 Ulieru, Gr., 164
 Ungur, Gheorghe, 288
 Ursachi, Radu, 51, 55, 287
 Utan, Tiberiu, 10, 35, 42, 47, 50, 59, 69, 78, 155, 294, 298
 Vaida, A. G., 297
 Vâlcu, Jan, 143
 Vântu, Victor, 11, 314
 Varela, Alfredo, 249, 251
 Vârgolici, Teodor, 240
 Varta, Constantin, 52, 88
 Vasile, Mârza, 158
 Vasile, Moldovan, 260
 Vasilev, Orlin, 44
 Vasiliu, I. G., 272
 Vâșinski, A.I., 61
 Văcăreanu, Nicolae, 76
 Văduva, Marin, 76
 Vianu, Tudor, 13, 136, 217, 264, 290, 318
 Vicol, Dragoș, 7, 44, 51, 76, 77, 78, 96, 111, 112, 156, 295, 327, 389
 Vieru, Anatol, 146, 157, 295
 Vintilă, Petru, 10, 44, 47, 54, 61, 63, 68, 83, 85, 91, 94, 100, 157, 185, 191, 240, 245, 267, 272, 274, 299
 Virta, Nicolae, 72
 Vișinevski, V., 59
 Vișinovschi, I., 242, 259
 Vitner, Ion, 10, 12, 13, 27, 28, 31, 33, 40, 46, 53, 54, 56, 62, 75, 79, 81, 82, 86, 95, 99, 100, 104, 105, 109, 110, 131, 133, 136, 145, 153, 166, 178, 192, 193, 195, 220, 224, 225, 227, 237, 238, 252, 254, 257, 263, 269, 270, 272, 285, 287, 297, 299, 302, 308
 Vittorini, Elio, 49
 Vlad, Tudor, 99
 Vladimirescu, Tudor, 61, 123, 292

Vlahuță, Al., 40, 81, 130, 153, 181,
200, 274

Vlădescu, Tibi, 326

Voicu, Ștefan, 34, 257, 312

Voiculescu, Nicolae, 142

Voinescu, Clementina, 48

Voitec, Ștefan, 54

Volceanu, E., 259

Voloși, A., 282

Vornic, Tiberiu, 183, 354

Vornic-Basarabeanu, D., 163

Voronca, Ilarie, 77

Vraca, George, 255, 264

Vrancea, Ileana, 233, 257

Weigl, Egon, 144

Werfel, Roman, 60

Whitman, Walt, 58, 100

Zaciu, Mircea, 155, 242, 245, 327

Zaharescu, Barbu, 25, 153, 307

Zaharia, Gheorghe, 342

Zalis, H., 22, 217

Zambaccian, H., 313

Zamfir, Horia, 11

Zăgan, Ion, 76, 283

Zidăriță, Ștefan, 119, 283

Zilieru, Horia, 260

Zincă, Haralamb, 23, 238, 279, 282,
285

Zolteș, Gheorghe, 260

Zubaș, Marcu, 51, 55

Zviaghin, I., 325

INDEX DE PUBLICAȚII

- Almanahul literar, 83, 155, 199,
234, 235, 237, 245, 251, 256,
266, 269, 271, 272, 276, 284,
290, 298, 304, 314, 327, 329,
341, 349, 353, 380, 394
- Analele Academiei Republicii
Populare Române, 157
- Analele Româno-Sovietice, 23, 77,
124, 141, 155
- Ardealul nou, 7, 14, 17, 35, 38, 41,
47, 68, 73, 96, 131, 137, 139,
151
- Bolșevic, 124, 137
- Buletinul ARLUS, 42, 63, 99, 115
- Buletinul Presei din Provincie, 22,
90, 135, 283
- Caiet Cultural, 23, 77, 91, 108, 115,
125, 135, 157, 233, 244, 256,
269, 275, 284, 290, 298, 305,
313, 314, 320, 326
- Carnetul agitatorului, 90
- Carnetul Îndrumătorului, 155
- Contemporanul, 10, 11, 16, 19, 31,
33, 36, 39, 40, 45, 46, 50, 55, 57,
67, 70, 71, 75, 79, 81, 82, 86, 89,
91, 93, 95, 97, 100, 102, 104,
105, 107, 109, 110, 111, 112,
113, 116, 118, 119, 121, 122,
124, 128, 129, 131, 133, 137,
139, 142, 143, 146, 149, 151,
153, 182, 185, 193, 195, 219,
224, 229, 231, 235, 245, 248,
249, 251, 255, 258, 261, 264,
267, 270, 271, 272, 274, 276,
278, 282, 286, 287, 288, 289,
291, 293, 294, 296, 298, 299,
301, 302, 304, 306, 310, 311,
315, 316, 317, 319, 320, 321,
324, 325, 326, 338, 345, 363,
369, 371, 372, 382
- Convorbiri literare, 156, 219, 356,
359, 374
- Crocodil, 26
- Cultura poporului, 44, 63
- Cum vorbim, 217, 239, 282
- Curierul de Iași, 227
- Dobrogea Nouă, 255
- Drum Nou, 22
- Evenimentul literar, 75
- Facla, 75, 153
- Femeia, 48, 99, 135, 145, 157, 247,
256, 284
- Flacăra, 10, 12, 17, 21, 29, 33, 38,
40, 46, 48, 49, 51, 52, 56, 57, 66,
68, 70, 74, 76, 80, 81, 84, 88, 92,
96, 97, 102, 103, 104, 106, 108,
110, 112, 114, 118, 120, 121,
126, 128, 130, 131, 132, 136,
140, 143, 145, 150, 153, 162,
163, 220, 226, 230, 231, 235,
238, 239, 241, 242, 244, 246,
250, 251, 252, 260, 261, 265,

- 267, 270, 271, 273, 274, 279,
280, 285, 286, 287, 288, 291,
294, 295, 297, 300, 302, 304,
306, 307, 310, 312, 315, 317,
318, 321, 322, 325, 326, 345,
355, 389, 394
- Gândirea, 201, 210
- Gazeta învățământului, 73, 102,
127, 130, 132, 134, 140, 148,
150, 151, 220, 225, 240, 259,
265, 282, 286, 291, 299, 312,
323
- Ialomița liberă, 22
- Iașul literar, 156
- Iașul nou, 156, 266, 268, 271, 303,
308, 315
- Igaszag, 283
- Împreună, 59, 61, 62, 66
- Îndrumătorul cultural, 23, 44, 63,
77, 78, 99, 108, 125, 135, 157,
233, 243, 244, 256, 276, 284,
290, 298, 314, 327
- Komsomolskaia Pravda, 323
- La Litterature Soviétique, 129
- Leader, 69
- Licurici, 9, 24, 69, 91, 117, 122,
126, 138, 217, 269, 276, 314,
320, 324
- Literatură și știință, 75
- Literaturnaia Gazeta, 230
- Lumea nouă științifică
și literară, 75
- Lupta Ardealului, 10, 14, 18, 22,
30, 32, 34, 39, 41, 47, 49, 50, 52,
59, 66, 69, 74, 78, 81, 82, 83, 85,
89, 90, 133, 167, 217, 221, 222,
228, 231, 232, 236, 241, 242,
247, 251, 261, 263, 266, 269,
276, 281, 282, 283, 289, 294,
300, 305, 317, 325
- Lupta CFR, 7, 36, 41, 79, 103, 108,
122, 138, 151
- Lupta de clasă, 134, 145, 346, 347
- Lupta Moldovei, 15, 16, 22, 39, 40,
44, 57, 60, 61, 68, 80, 84, 89, 92,
94, 98, 102, 103, 105, 107, 109,
112, 114, 116, 117, 118, 128,
131, 132, 136, 138, 140, 141,
219, 222, 227, 228, 229, 231,
232, 235, 236, 242, 242, 243,
244, 254, 259, 263, 265, 266,
268, 271, 272, 276, 278, 281,
282, 283, 287, 296, 300, 303,
308, 316, 323
- Luptăm, 156
- Luptătorul bănățean, 10, 14, 17, 18,
19, 22, 27, 28, 32, 39, 42, 48, 50,
52, 58, 62, 64, 65, 68, 73, 76, 78,
80, 91, 106, 112, 113, 220, 226,
228, 230, 237, 241, 242, 244,
250, 254, 264, 269, 273, 277,
280, 281, 282, 283, 285, 287,
294, 311, 312, 316, 318, 321
- Munca literară și științifică, 75
- Națiunea, 8, 9, 11, 12, 15, 16, 19,
20, 25, 27, 28, 35, 37
- Nepujsag, 23
- Newsweek, 69
- New-York Herald Tribune, 100

- Opinia de Iași, 16
- Opinia, 16, 55, 111, 118, 221, 226,
230, 234, 238, 245, 247, 249,
254, 261, 266, 268, 277, 278,
279, 281, 282, 287, 289, 291,
302, 308, 313, 314, 322, 323,
325, 326
- Paris Bucarest, 77, 124, 135, 233,
245, 256, 284, 305, 314, 320,
326
- Patriotul, 22
- Pentru patrie, 146
- Pionierul, 94, 109, 116, 117, 293
- Pogonici, 9, 86, 117
- Probleme de literatură și artă, 62,
99, 124, 155, 234, 284, 304, 327
- Realitatea ilustrată, 39, 66, 68
- Revista de Oftalmologie, 157
- Revista elevilor, 12, 22, 35
- Revue Roumaine, 62, 99, 157
- România liberă, 7, 8, 9, 10, 12, 13,
16, 18, 20, 26, 28, 31, 32, 33, 34,
39, 42, 47, 48, 53, 54, 57, 58, 59,
60, 61, 65, 68, 70, 77, 81, 82, 89,
94, 96, 97, 102, 104, 105, 106,
108, 112, 113, 114, 117, 119,
120, 121, 127, 129, 133, 137,
141, 143, 145, 148, 152, 155,
221, 223, 232, 236, 239, 246,
258, 259, 260, 262, 268, 272,
277, 282, 288, 292, 300, 309,
316, 323
- România Muncitoare, 153, 339
- Romanian Review, 125, 284, 327
- Săptămâna, 52, 131, 135, 146, 302,
309, 359, 374
- Săteanca, 48, 102, 233, 256, 305,
327
- Scânteia tineretului, 66, 67, 68, 70,
85, 92, 93, 94, 95, 96, 105, 109,
111, 112, 121, 143, 219, 223,
227, 228, 235, 237, 238, 239,
254, 258, 262, 263, 273
- Scânteia, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 19,
20, 22, 28, 31, 34, 35, 38, 39, 40,
41, 43, 46, 47, 49, 52, 53, 54, 55,
56, 57, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 68,
70, 71, 73, 79, 81, 84, 85, 91, 92,
93, 94, 95, 96, 98, 101, 103, 105,
107, 109, 110, 111, 112, 113,
114, 117, 120, 121, 122, 125,
127, 131, 132, 135, 136, 137,
143, 148, 160, 161, 165, 166,
178, 191, 193, 198, 219, 221,
222, 223, 226, 227, 228, 229,
230, 234, 235, 237, 238, 239,
241, 246, 250, 253, 254, 255,
257, 258, 261, 262, 263, 270,
271, 272, 273, 277, 282, 284,
285, 286, 289, 290, 291, 292,
294, 296, 300, 303, 308, 311,
313, 316, 321, 323, 342, 343,
344, 346, 355
- Scrișul bănațean, 115, 275, 327
- Studentul român, 10, 14, 18, 35, 63
- Studii, 23, 59, 62, 81, 124, 257,
269, 279, 304, 326, 355, 366,
368, 373, 374, 378
- Suplimentul cultural, 78, 89, 167,
269
- Suplimentul de Duminică, 7, 10, 13,
20, 31, 33, 39, 41, 47, 58, 68, 70,
94, 96, 102, 106, 120, 127, 132,
137, 141, 250
- Supliment literar, artistic, cultural
Luptătorul bănațean, 244, 254
- Suplimentul „Lupta Ardealului”,
32, 41, 42, 47, 50, 52, 59, 66, 69,
71, 74, 78, 81, 82, 85, 89, 222,

228, 231, 232, 242, 247, 251,
261, 263, 266, 269
Știință și cultură, 234, 256, 284,
314, 320, 327
Tânărul Muncitor, 9, 11, 12, 15, 28,
36, 39
Time, 69
Timpul, 31, 191, 224, 228, 372, 384

Unirea, 36, 54
Universul, 8, 11, 19, 26, 27, 30, 31,
32, 33, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 46,
48, 49, 50, 52, 53, 54, 57, 59, 61,
64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 73, 74,
75, 76, 77, 79, 80, 82, 85, 86, 89,
217, 230, 233, 234, 235, 237,
239, 245, 246, 248, 250, 251,
253, 254, 255, 257, 262, 263,
265, 266, 268, 270, 271, 273,

274, 276, 277, 278, 279, 280,
281, 282, 285, 287, 288, 289,
291, 292, 295, 296, 298, 299,
302, 303, 305, 308, 309, 310,
312, 314, 315, 317, 319, 321,
322, 323, 324
Urzica, 26, 29, 33, 35, 50, 64, 69,
96, 148, 153, 262, 306

Veac nou, 220, 262, 282, 287, 296,
299, 307, 316
Viața Românească, 24, 42, 78, 81,
99, 115, 117, 125, 128, 132, 135,
141, 145, 158, 163, 165, 167, 223,
233, 235, 243, 244, 251, 256, 268,
274, 283, 290, 291, 293, 305, 310,
313, 319, 321, 327, 345
Viața sindicală, 77, 237, 242, 250,
254, 262, 266, 268
Viața socială, 75
Viitorul social, 75

CUPRINS

1949

Ianuarie	7
Februarie	25
Martie	44
Aprilie	64
Mai	78
Iunie	91
Iulie	100
August	109
Septembrie	116
Octombrie	126
Noiembrie	136
Decembrie	146
Anexa 1949	160

1950

Ianuarie	217
Februarie	234
Martie	245
Aprilie	257
Mai	269
Iunie	276
Iulie	285
August	291
Septembrie	298
Octombrie	305
Noiembrie	314
Decembrie	320
Anexa 1950	329
Index de nume	397
Index de publicații	415

Cronologia vieții literare românești. Perioada postbelică reprezintă concretizarea unui proiect mai larg de cercetare a fenomenelor culturale în epoca totalitarismului, inițiat de academicianul Eugen Simion în cadrul *Institutului de Istorie și Teorie Literară*, „G. Călinescu”.

Lucrarea își propune să reconstituie imaginea primilor douăzeci de ani postbelici (1944 - 1964), sub aspectul reconfigurării reliefului literar asupra căruia au acționat, direct sau indirect, mișcările politice desfășurate în acest interval de timp.

Scopul prim al lucrării este acela de a oferi o „fotografie” a evenimentelor, mentalităților și opțiunilor manifestate în epocă și nu un discurs justițiar sau moralizator.

Particularitatea esențială a acestei cercetări constă în inventarierea și prezentarea exhaustivă a publicațiilor care reflectă acțiuni și tendințe cu efect direct sau indirect în derularea procesului de ideologizare a domeniului estetic și de instaurare a controlului politic asupra creației literare, ca și încercările de recuperare a specificității artistice pierdute datorită presiunii politice.

Prima serie a *Cronologiei* (vol. I-III apărute în 2010) circumscrie perioada cuprinsă între 23 august 1944 și 31 decembrie 1948. Cele patru volume pe care le edităm acum (numerotate de la IV la VII) acoperă perioada 1 ianuarie 1949 - 31 decembrie 1957.

ISBN 973-167-074-2

